

ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ
ΑΙΝΕΙΑΣ,

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Λατινικοῦ μετὰ σημειώσεων

ὑπὸ

ΙΑΚΩΒΟΥ ΡΙΖΟΥ ΡΑΓΚΑΒΗ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'—Γ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,
ΤΥΠΟΙΣ ΕΠΤΑΛΟΦΟΥ.

(Ὀδὸς Περμποπαζάρου, Ἀριθ. 25.)

4 8 6 9.

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἦχησαν ἄλλοι' ἐντὸς τῶν δασῶν αἱ ὠδαὶ τῶν αὐλῶν μου,
ἔλιπον εἶτα τὰ δάση, τὸν ἄπληστον ἄδων γηπόνον·
ἕτερψ' αὐτόν, κ' οἱ ἄγροὶ βιασθέντες τοὺς μόχθους τοῦ τέλους
ἤμειψαν. Ἦδη δ' ἀγῶνας ἀγρίους τοῦ Ἄρεως ψάλλω.
Ψάλλω τὸν ἄνδρα, ὃς πρῶτος, ἐκ μοίρας φυγῶν τὴν Τρωάδα, 5
κ' εἰς Ἰταλίαν ἐλθὼν, προσωρμίσθ' εἰς ἀκτὰς Λαβινίους·
ἔπαθε πάμπολλα δ' ὅσα διὰ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης
νὰ ἐπιφέρ' ἡ ὀργὴ κατ' αὐτοῦ ἐδυνήθη τῆς Ἥρας.
Πλείστους δ' ὑπέστη πολέμους, καὶ τέλος εἰς Λάτιον πόλιν
ἔκτισε, κ' ἔφερ' ἐκεῖ τοὺς θεοὺς του, κ' ἐκεῖθεν ἐξῆλθον 10
τῶν Ἀλβανῶν καὶ Λατίνων τὰ γένη καὶ Ῥώμης οἱ κτίσται.

Λέγε μοι, Μοῦσα, πρὸς τίνα θεότητα ἤμαρτε; τίνος
ἔνεκα δὲ ἡ θεάνασς' ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ἐναντίον
ἤγειρε πλῆθος τοσοῦτο δεινῶν συμφορῶν καὶ ἀγώνων;
Χόλος τοσοῦτος λοιπὸν κυριεύει ψυχᾶς οὐρανίας; 15

Ἦν Καρχηδῶν, ἀποικία Τυρίων καὶ πόλις ἀρχαία,
τῆς Ἰταλίας ἀπέναντι, ὅπου ὁ Θύβρις ἐκχεῖται.
Μάχιμος ἦν, ὀχυρὰ καὶ πλουσία εἰς ἄκρον ἡ πόλις·
ὑπὲρ τὴν Σάμον ἡ Ἥρα, ὡς ἄδεται, ἐκείνην ἐτίμα.
Εἶχεν ἐκεῖ καὶ τὰ ὅπλα τῆς ὥς καὶ τὸ ἄρμα· κ' αἱ Μοῖραι 20
ἂν συνεχώρουν, βεβαίως ἐκείνην καθίστα κυρίαν
τῆς οἰκουμένης ἀπάσης· εἰς τόσον βαθμὸν τὴν ἡγάπα.
Ἦκουσε δ' ὅτι ποτὲ τῶν Τυρίων τὰ τεῖχη ἐκ βάθρων
θὰ κατασκάψῃ ἐκ Τρώων σπορᾶς καταγόμενον γένος,

πᾶσαν Λιβύαν δ' οἱ μέγα κρατοῦντες καὶ μάχιμ' υἱοὶ των 25
 θὰ καταστρέφουν. Τοιαῦτα ἐπέκλωσαν ἑκπαλ' αἱ Μοῖραι.
 Φέρουσα τότε δ' εἰς μνήμην τὸν πόλεμον, ὃν κατὰ Τρώων
 ὑπὲρ Ἀργείων ἐκίνησε πάλ', ἐφοβήθ' ἡ Κροναία,
 οὔτ' ἐλησμόνησεν ἔτι τὰ αἴτια χόλων ἀρχαίων
 καὶ ἀλγυδόνων πικρῶν· εἰς τὸν νοῦν της διέμενον ἔτι 30
 ἥ τε τοῦ Πάριδος κρίσις καὶ πᾶν τὸ τοῦ κάλλους της αἴσχος,
 κ' ἡ Γανυμήδους ποτὲ ἀρπαγὴ καὶ ὁ ἔχθιστος οἶκος.
 Ταῦτα τὴν ἔφλεγον· ὅθεν τὰ ὕδατα πάντα κινούσα,
 τοῦς καὶ ὁρμὴν Δαναῶν καὶ σκληρὸν Ἀχιλλέα φυγόντας
 Τρῶας μακρὰν τοῦ Λατίου ἐπέκρουε· πλεῖστον δὲ χρόνον 35
 ἐκ τῆς βουλῆς τῶν Μοιρῶν ἐπλανῶντο εἰς πάσας θαλάσσας.
 Ἦ τῶν Ῥωμαίων καθίδρυσις τόσον ἐπίπονος ἦτο!

Τῆς Σικελίας τὸ ἔδαφος μόλις λιπόντες οἱ Τρῶες,
 ἐπλεον εὐθυμοὶ· ἔτυπτον δὲ τοὺς ἀφροὺς τῆς θαλάσσης,
 ὅταν ἡ Ἥρα, φυλάττουσα πάντοτ' αἰώνιον τραῦμα, 40
 εἶπε: «Λοιπὸν ἀτελῇ τὸν σκοπὸν νικηθεῖσα θ' ἀφήσω!
 Τῆς Ἰταλίας τῶν Τρώων τὸν ἄνακτα δὲν θ' ἀποκρούσω!
 Μ' ἐναντιοῦνται αἱ Μοῖραι λοιπόν! Νὰ βυθίσ' εἰς τὸν πόντον
 πυριφλεγῇ ἐδυνήθ' ἡ Παλλὰς τῶν Ἀργείων τὸν στόλον,
 ὁ ἐμμανὴς Ὀϊλέως διότι τὴν ὕβρισεν Αἴας· 45
 ἐκ νεφελῶν δὲ τὸ πῦρ τοῦ Διὸς ἀκοντίσασα ῥάγδην,
 πάντα τὰ πλοῖα διέσπειρ', ἐτάραξε δὲ τὰς θαλάσσας,
 κεραυνοβλήτου δ' ἐκ στήθους ἐκπνέοντα φλόγας ἐκείνον
 ἤρπασ' ἐντὸς θυελλῶν κ' εἰς ὄξυν κατενέπηξε βράχον.
 Οὔσα δ' ἐγὼ τῶν θεῶν βασιλῆς, γαμετὴ δὲ συγχρόνως 50
 καὶ ἀδελφὴ τοῦ Διὸς, κατὰ γένους ἐνὸς πρὸ τοσούτου
 πόλεμον φέρω! Καὶ τίς τοῦ λοιποῦ θὰ λατρεύῃ τὴν Ἥραν;
 εἰς τοὺς βωμούς μου δὲ τίς θὰ προσφέρῃ θυσίας ἱκέτης;»

Εἰς τὰς πυρίπνους της φρένας ἡ Ἥρα κυκλοῦσα τοιαῦτα,
 εἰς Αἰολίαν, πατρίδα νεφῶν καὶ λυσσώντων ἀνέμων, 55
 ἦλθεν, ὁ Αἰολος ὅπου εἰς μέγιστον ἄντρον ὁ ἄναξ,
 τοὺς ἀντιπάλους ἀνέμους καὶ μέγα κροτοῦντας χειμῶνας
 θλίβων σφοδρῶς, δι' εἰρκτῶν καὶ δεσμῶν ἰσχυρῶν ἐχαλίνου.
 Οὔτοι δ' ἐντὸς τῶν ὁρέων λυσσῶντες δεινῶς ἐμυκῶντο
 πέριξ τῶν κλείθρων· ἐφ' ὕψους δ' ἐκάθητ' ὁ Αἰολος ἄκρου, 60
 σκῆπτρον κρατῶν, τοὺς ἐπράυνε δὲ, τὸν θυμὸν των μαλάσσων·

ἄνευ δὲ τούτ' οὐρανοὺς τοὺς βαθεῖς καὶ θαλάσσας καὶ γαίας
 μεθ' ἑαυτῶν θὰ παρέφερον, σύροντες μέσον ἀέρων.
 Ἄλλ' ὁ παντάναξ πατὴρ εἰς ζοφώδῃ τοὺς ἐκλειςεν ἄντρα, 65
 ταῦτα προβλέπων, κ' ἐπέθεσεν ὄγκους μεγάλους καὶ ὄρη,
 κ' ἔταξεν ἄνακτα, ὃς νὰ ὑπείκ' εἰς θεσμούςς ὠρισμένους,
 πότε συστέλλων, καὶ πότε δὲ πάλιν χαλῶν τὰς ἡνίας.
 Τότ' εἰς ἐκείνον ἱκέτις προσῆλθεν ἡ Ἥρα καὶ εἶπεν·
 «Αἴολ', ἐπέτρεψέ σοι ὁ πατὴρ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων
 νὰ κατευνάζῃς τὴν θάλασσαν, ἢ νὰ ἐγείρῃς ἀνέμους. 70
 Γένος ἐχθρὸν, τὰ Τυρρῶνεια ὕδατα πλέον, κομίζει
 εἰς Ἰταλίαν θεοὺς τοὺς δαμέντας του, ὥς καὶ τὴν Τροίαν.
 Πέμψον ἀνέμους σφοδροὺς καὶ τὰ πλοῖά του βύθισον πάντα·
 ἢ καὶ, σκορπίζων αὐτὰ, τῶν ἀνθρώπων τὰ σώματα σπεῖρον.
 Νύμφας ἐξόχους τὸ κάλλος ἐγὼ δεκατέσσαρας ἔχω· 75
 ἡ Δηϊόπ' ἡ καλλίστη πασῶν, μετὰ σοῦ ἡνωμένη
 διὰ δεσμῶν γαμικῶν, αἰωνία σου σύζυγος ἔστω,
 καὶ μετὰ σοῦ ὥς βραβεῖον τῆς χάριτος ζῶσα τούντεῦθεν,
 ἃς σ' ἀναδείξῃ αἰσίως πατέρ' ἀπογόνων ὠραίων.»
 Εἶπε δ' ὁ Αἰολος· «Ἄνασσα, δίκαιον σὺ νὰ προστάττης 80
 ὅ,τι ἂν βούλῃ, ἐγὼ δὲ τὰς σὰς προσταγὰς νὰ λαμβάνω.
 Σὺ μοὶ παρέσχεες καὶ θρόνον καὶ σκῆπτρον, καὶ σὺ τῆς εὐνοίας
 τῆς τοῦ Διὸς μὲ ἡξίωσας, ὥς καὶ τραπέζης τῆς θείας.
 Ἔχω δ' ἐκ σοῦ καὶ λαιλάπων τὸ πῦρ καὶ κλυδώνων τὸ κράτος.»
 Εἶπε, κ' εὐθύς τὴν τοῦ ὄρους πλευρὰν, περιστρέψας τὸ δόρυ, 85
 ἐπληξ', ἐξέδραμον δ' ἄνεμ' εἰς σμῆνος τῆς πύλης εὐθέως.
 Πνέοντες δὲ μεθ' ὁρμῆς, κατεπλήρουν τὴν γῆν καταιγίδων
 πάντες ἀθρόοι· καὶ Εὐρος καὶ Νότος καὶ Λίψ πολυκλύδων
 ἐπὶ τοῦ πόντου συγχρόνως ἐξώρμων κ' ἐκ βάθους κευθμώνων,
 καὶ πρὸς τὰς ὄχθας κατώθουν ὑπέρογκα κύματ' ἀφρώδῃ. 90
 ἄμα δ' ἠκούσθη ἀνθρώπων κραυγὴ καὶ συνάραγμα κάλων.
 Ἀπ' ὀφθαλμῶν δὲ τῶν Τρώων τὰ νέφη ἀφεῖλον ἐξαίφνης
 τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ φῶς, καὶ τὸν πόντον ἐκάλυψε ζόφος·
 πῦρ θυελλῶδες ἐπέλαμπεν ἄνω κ' ἐβρόντων οἱ πόλοι,
 θάνατον δὲ προσεχῇ τῶν ἀνθρώπων ἠπειλουν τὰ πάντα. 95
 Ἔλυσε ῥίγος ἐξαίφνης σφοδρὸν τοῦ Αἰνείου τὰ μέλη·
 πρὸς τοὺς ἀστέρας δὲ τείνας τὰς χεῖρας, κ' ἐκ βάθους στενάξας,
 οὕτως ἐβόησε· «Τρὶς καὶ τετράκις μακάριοι ὅσοι

ἄνευ δὲ τούτ' οὐρανοὺς τοὺς βαθεῖς καὶ θαλάσσας καὶ γαίας
 μεθ' ἑαυτῶν θὰ παρέφερον, σύροντες μέσον ἀέρων.
 Ἄλλ' ὁ παντάναξ πατὴρ εἰς ζοφώδῃ τοὺς ἐκλειςεν ἄντρα, 65
 ταῦτα προβλέπων, κ' ἐπέθεσεν ὄγκους μεγάλους καὶ ὄρη,
 κ' ἔταξεν ἄνακτα, ὃς νὰ ὑπείκ' εἰς θεσμούςς ὠρισμένους,
 πότε συστέλλων, καὶ πότε δὲ πάλιν χαλῶν τὰς ἡνίας.
 Τότ' εἰς ἐκείνον ἱκέτις προσῆλθεν ἡ Ἥρα καὶ εἶπεν·
 «Αἴολ', ἐπέτρεψέ σοι ὁ πατὴρ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων
 νὰ κατευνάζῃς τὴν θάλασσαν, ἢ νὰ ἐγείρῃς ἀνέμους. 70
 Γένος ἐχθρὸν, τὰ Τυρρῶνεια ὕδατα πλέον, κομίζει
 εἰς Ἰταλίαν θεοὺς τοὺς δαμέντας του, ὥς καὶ τὴν Τροίαν.
 Πέμψον ἀνέμους σφοδροὺς καὶ τὰ πλοῖά του βύθισον πάντα·
 ἢ καὶ, σκορπίζων αὐτὰ, τῶν ἀνθρώπων τὰ σώματα σπεῖρον.
 Νύμφας ἐξόχους τὸ κάλλος ἐγὼ δεκατέσσαρας ἔχω· 75
 ἡ Δηϊόπ' ἡ καλλίστη πασῶν, μετὰ σοῦ ἡνωμένη
 διὰ δεσμῶν γαμικῶν, αἰωνία σου σύζυγος ἔστω,
 καὶ μετὰ σοῦ ὥς βραβεῖον τῆς χάριτος ζῶσα τούντεῦθεν,
 ἃς σ' ἀναδείξῃ αἰσίως πατέρ' ἀπογόνων ὠραίων.»
 Εἶπε δ' ὁ Αἰολος· «Ἄνασσα, δίκαιον σὺ νὰ προστάττης 80
 ὅ,τι ἂν βούλῃ, ἐγὼ δὲ τὰς σὰς προσταγὰς νὰ λαμβάνω.
 Σὺ μοὶ παρέσχεες καὶ θρόνον καὶ σκῆπτρον, καὶ σὺ τῆς εὐνοίας
 τῆς τοῦ Διὸς μὲ ἡξίωσας, ὥς καὶ τραπέζης τῆς θείας.
 Ἔχω δ' ἐκ σοῦ καὶ λαιλάπων τὸ πῦρ καὶ κλυδώνων τὸ κράτος.»
 Εἶπε, κ' εὐθύς τὴν τοῦ ὄρους πλευρὰν, περιστρέψας τὸ δόρυ, 85
 ἐπληξ', ἐξέδραμον δ' ἄνεμ' εἰς σμῆνος τῆς πύλης εὐθέως.
 Πνέοντες δὲ μεθ' ὁρμῆς, κατεπλήρουν τὴν γῆν καταιγίδων
 πάντες ἀθρόοι· καὶ Εὐρος καὶ Νότος καὶ Λίψ πολυκλύδων
 ἐπὶ τοῦ πόντου συγχρόνως ἐξώρμων κ' ἐκ βάθους κευθμώνων,
 καὶ πρὸς τὰς ὄχθας κατώθουν ὑπέρογκα κύματ' ἀφρώδῃ. 90
 ἄμα δ' ἠκούσθη ἀνθρώπων κραυγὴ καὶ συνάραγμα κάλων.
 Ἀπ' ὀφθαλμῶν δὲ τῶν Τρώων τὰ νέφη ἀφεῖλον ἐξαίφνης
 τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ φῶς, καὶ τὸν πόντον ἐκάλυψε ζόφος·
 πῦρ θυελλῶδες ἐπέλαμπεν ἄνω κ' ἐβρόντων οἱ πόλοι,
 θάνατον δὲ προσεχῇ τῶν ἀνθρώπων ἠπειλουν τὰ πάντα. 95
 Ἔλυσε ῥίγος ἐξαίφνης σφοδρὸν τοῦ Αἰνείου τὰ μέλη·
 πρὸς τοὺς ἀστέρας δὲ τείνας τὰς χεῖρας, κ' ἐκ βάθους στενάξας,
 οὕτως ἐβόησε· «Τρὶς καὶ τετράκις μακάριοι ὅσοι

πρὸ ὀφθαλμῶν τῶν πατέρων αὐτῶν πρὸς τὰ τεῖχη τῆς Τροίας
ἐθανατώθησαν. ὦ Δαναῶν ἀλκιμώτατε πάντων, 100

πῶς, ὦ Τυδείδῃ, κ' ἐγὼ εἰς τὸ Ἴλιον δὲν ἐδυνήθην,
ὑπὸ τὴν χεῖρά σου πίπτων νεκρὸς, τὴν ψυχὴν νὰ ἐκχύσω,
ὅπου ὁ Ἑκτωρ κατάκειτ' αἰχμῆς Αἰακίδου θυσία,
ὅπου ὁ μέγας ἀνὴρ Σαρπηδῶν, ὁ Σιμόεις δὲ ὅπου
θώρακας, κράνη καὶ σώματ' ἀνδρείων τοσαῦτα κυλίνει!» 105

Ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, μετὰ ροίζου ὁ βόρειος κλύδων
ἔρρηξ' εὐθὺς τὰ ἱστία, πρὸς τ' ἄστρα δ' ἠγέρθη τὸ κῦμα.
Οἱ ἐρετμοὶ κατεάγησαν· τότε στραφείσης τῆς πλώρας,
ἦλθε πρὸς νῶτα τὸ ὕδωρ καὶ ὄρη κυμάτων ἐθλῶντο·
πότε τὰ πλοῖα δ' ἐπ' ἄκρας ἠγείροντο, πότε ὁ πόντος 110
χαίνων τὸ ἔδαφος ἔφαινε, κ' ἔβραζε κάτω ἢ ἄμμος.

Τρὶς δ' ἀναρπάσας ὁ νότος αὐτὰ εἰς ὑφάλους κατῶσε
πέτρας, Βωμοὺς καλουμένας εἰς γλῶσσαν ναυτῶν Ἰταλίας,
ὄγκους φρικώδεις εἰς ὄψιν θαλάσσιον· τρὶς δὲ ὁ Εὐρος,
θέ' ἀλγεινὴ! κατὰ σύρτεων ὥσας, καὶ ἄνωθεν πνεύσας, 115

πρὸς τὰ τενάγῃ κατέθραυσε, πέριξ δ' ἐσώρευσεν ἄμμον.
Τὴν τὸν Ὀρόντην δὲ φέρουσαν ναῦν κ' ἐνταῦτ' αὖ τοὺς Λυκίους
πρὸ ὀφθαλμῶν του παμμέγεθες κῦμ' ἀναρθὲν κατὰ πρύμνην
ἐπληξ'· ἐσείσθη ὁ ναύκληρος, ἅμα πρηγῆς δ' εἰς τὸν πόντον
ἔπεσε, τρὶς δὲ τὸ κῦμα συνέστρεψε πέριξ τὸ πλοῖον, 120
τὸ κατεβρόχθισε τέλος δ' εἰς βάραθρον δίνῃ βιαία.

Τῇδε χάκεισε δ' εἰς ἄπειρον πέλαγος ἔπλεον ἤδη
ὄπλα, δοκοὶ καὶ στολαὶ Τρωϊκαὶ εἰς τοῦ πόντου τὴν ὄψιν.
Ἴλιονέα δ', Ἀχάτην τὸν μάχιμον, Ἀβαντα δ' ἔτι
καὶ Ἀληθῇ τὸν πρεσβύτην τὰ φέροντα τέσσαρα πλοῖα 125
ἤδη ὁ κλύδων κατέβαλεν· εἶχον ῥαγάδας δὲ πάντα,
καὶ ὑπεδέχοντο ὕδωρ ἐχθρὸν, τῶν ἀρμῶν λελυμένων.

Ὁ Ποσειδῶν, αἰσθανθεὶς ἐν τοσοῦτ' αὖ τὸν μέγαν τοῦ πόντου
θροῦν καὶ τὴν ζάλην ὀρμῶσαν καὶ μέχρι πυθμένων
πάντα κυκῶσαν, δεινῶς ἐταράχθη, κ' ἐκτὸς τῶν ὑδάτων 130
τὴν κεφαλὴν ἀνεγείρας, ἀνέβλεψε πρῶτως καὶ εἶδε

τῇδε χάκεισ' ἐσπαρμένον κακῶς τοῦ Αἰνείου τὸν στόλον,
καὶ οὐρανὸν δὲ καὶ πόντον λυσσῶντας ὁμοῦ κατὰ Τρώων.
Ὁ ἀδελφὸς δὲ, νοῶν τὴν ὀργὴν καὶ τὸν δόλον τῆς Ἥρας,
εἶπε, καλέσας τὸν Εὐρον εὐθὺς καὶ τὸν Ζέφυρον, οὕτω 135

«Τόσον ἢ πίστις λοιπὸν τῆς ὑμῶν γενεᾶς ἤλαττώθη;
ἄνεμοι, ἄνευ ἀδείας ἐμῆς, οὐρανοὺς τε καὶ γαίας
μίζαντες ἅμα, τολμᾶτε νὰ ἄρητε ὄγκους τοσούτους;
Ἐπρεπ' ἐγώ... ἀλλ' οὐχί, ἄς πραινῶμεν μᾶλλον τὴν ζάλην·
πλὴν τοῦ λοιποῦ τὰ τοιαῦτ' ἀτιμώρητοι δὲν ἐγχειρεῖτε 140
σπεύσατε, φύγετε! εἶπατε δὲ κ' εἰς τὸν ἄνακτα ταῦτα:

Ἄλλ' εἰς αὐτὸν, εἰς ἐμὲ τοῦ πελάγους τὸ κράτος αἱ Μοῖραι
καὶ τῆς τριαίνης παρέσχον· αὐτὸς δὲ τοὺς βράχους ἄς ἔχῃ,
ὅπου σὺ, Εὐρε, οἰκεῖς· ἄς καυχᾶτ' εἰς ἐκεῖνο τὸ κράτος,
εἰς τὰς εἰρητὰς τῶν ἀνέμων ὁ Αἴολος μόνον ἄς ἀρχῇ.» 145
Ταῦτα εἰπόντος, κατέπεσ' εὐθὺς τῶν κυμάτων ὁ ὄγκος,
καὶ αἱ νεφέλαι ἀπῆλθον, ὁ ἥλιος πάλιν δ' ἐφάνη.

Ἡ Κυμοθόῃ δ' ὁμοῦ καὶ ὁ Τρίτων ἀπέσπων προθύμως
ἐκ τῶν σκοπέλων τὰς ναῦς· καὶ τὴν τρίαينαν ἅμ' ἀνεγείρας
ὁ Ποσειδῶν καὶ ἀνοίγων τὰς σύρτεις, ἡμέρου τὸν πόντον, 150
οἱ δ' ἐλαφροὶ τε τροχοὶ τῶν ὑδάτων ἐπέρων τὴν ὄψιν.

Ὡς εἰς μεγάλην πολλάκις συσώρευσιν πλήθους γεννᾶται
στάσις, λαοῦ δ' ἀγενοῦς τὰς ψυχὰς κυριεύει σκληρότης,
δᾶδες καὶ πέτραι πετοῦν καὶ μανία τὰς χεῖρας ὀπλίζει·
ἂν δ' εὐσεβῇ καὶ σεβάσμιον ἴδουν ἐν μέσῳ τῶν ἀνδρᾶ, 155
πάντες σιγῶντες εὐθὺς, ἀκροάσεως ὦτα ὑπέχουν,
καὶ διὰ λόγων αὐτὸς τὰς ψυχὰς καὶ τὰ στήθη πραινεί,
οὕτω καὶ πᾶς τοῦ πελάγους ὁ θόρυβος ἔπαυσεν, ὅταν
ἀναφανεῖς ἐν ὑπαίθρ' ὁ πατὴρ ἐπὶ δίφρου, κατεῖχε
τοὺς χαλινούς εἰς τὰς χεῖρας κ' ἐπέτα, δαμάζων τοὺς ἵππους. 160

Οἱ κεκμηχότες ἐν τούτ' ὁπαδοὶ τοῦ Αἰνείου, ποθοῦντες
τὴν ἐγγυτάτῃ ξηρὰν, πρὸς Λιβύας ἐστράφησαν ὄχθας.
Τόπος ὑπάρχ' εἰς μυχὸν ἐπιμήκης· λιμένα δὲ νῆσος
διὰ πλευρῶν ἀντιθέτων τελεῖ, κ' ἐπ' ἐκείνων συνθλάται
καὶ διαχεῖται τὸ κῦμα, σχισθὲν δ' ἐπιστρέφ' εἰς τὸν κόλπον. 165
Ἐνθεν καὶ ἐνθεν δὲ βράχοι μεγάλοι, καὶ σκόπελοι δύο
τὸν οὐρανὸν ἀπειλοῦν· ὑπ' αὐτοὺς τῶν ὑδάτων δ' ἡ ὄψις
γαλῆνιῶσα σιγαῖ, καὶ σκιά δὲ δασῶν ὑπερτείνει
ἀνεμοσειστων, καὶ σκότος δρυμῶν ζοφερῶν, φρικαλέων.
Τῶν κρεμαμένων σκοπέλων δ' ἀπέναντι σπήλαιον κεῖται, 170
ὅπου καὶ ὕδωρ γλυκύρροον καὶ ἔδρα ἐκ πέτρας ὑπάρχει,
οἶκος Νυμφῶν· εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ποτὲ οὐδὲ κάλως

οὐδὲ ἀγκύρας ἀρπάγῃ κατέχει τὰ κάμνοντα πλοῖα.

Συναγαγὼν δ' ἐκ συμπάντων τῶν πλοίων ἑπτὰ ὁ Αἰνείας,
εἰς τὸν λιμένα ὠρμίσθη αὐτόν· τὴν ξηρὰν δὲ διψῶντες 175
ἄσμεν' οἱ Τρῶες ἀπέβησαν, γῆν δ' ἦν ἐπόθουν κατέσχον,
καὶ τὰ καμόντα τῶν ἔθεσαν μέλ' εἰς τὴν πόντιον ὄχθην.
Εἴλ' ἐν τοσοῦτ' ὁ Ἀχάτης ἐκ χάλικος πρῶτον σπινθήρα,
καὶ συγκεντρώσας εἰς φύλλα τὸ πῦρ καὶ τροφὴν παραθέσας
ὑλὴν ξηρὰν, εἰς τὰ φρύγανα ἔδωκε λάμπουσιν φλόγα. 180
Τοὺς ἀλιβρέκτους δ' ἀμέσως καρποὺς καὶ τὰ Δήμητρος σκεύη
κάμνοντες ἔφερον ἔξω εἰς γῆν· τὸν σωθέντα δὲ σῖτον
πρῶτον ἐψήσαντες, ἔτριψαν εἴτα εἰς λίθινον μῦλον.

Τότ' ἐπὶ βράχου ἀνέβ' ὑψηλοῦ ὁ Αἰνείας κ' ἐκεῖθεν
παῖν ἐπεσκόπει τὸ πέλαγος, μὴ τῶν Φρυγῶν τὰς διήρεις 185
ἴδῃ που, ἢ τοῦ Ἀνθέου τὴν πάνυ δεινῶς χειμασθεῖσαν,
ἢ τὴν τοῦ Κάπυος, ἢ τὴν ὑψίπρυμνον ναῦν τοῦ Καΐκου.
Ναῦν οὐδεμίαν, πλησίον δὲ τρεῖς τῶν ἀκτῶν πλανωμένας
εἶδεν ἐλάφους, καὶ ὀπισθ' αὐτῶν ἠκολούθει ἀγέλη.
παῖσαι δ' ἐντὸς τῆς κοιλάδος τῆς σύνεγγυς ἔβοσκον χόρτον. 190
Ἔστη· τὸ τόξον τοῦ δ', ὅπερ ὁ φίλος τοῦ εἶχεν Ἀχάτης,
ἔλαβ' εἰς χεῖρας εὐθύς καὶ ταχύπτερον ἤρμοσε βέλος·
τὰς ἡγουμένας κατέβαλ' ἐν πρώτοις, ὀρθίας κρατούσας
τὰς πολυχλάδους αὐτῶν κεφαλὰς, τὴν δὲ ἄλλην ἀγέλην
εἰς τὰ δασύφυλλα δάση τοξεύων ἀπαύστως ἠνώχλει· 195
οὔτε κατέπαυσεν, ἕως ἐπέστρωσ' ἑπτὰ κατ' ἐδάφους,
ὅσα τὰ πλοῖ', ἀριθμὸν καταρρίψας σωμάτων τοσοῦτον.

Εἰς τὸν λιμένα δ' ἐλθὼν, εἰς τοὺς φίλους διένειμε πάντας,
ἔτι καὶ οἶνον, ἔξ οὗ ὁ Ἀχέστης τοῖς ἔδωκεν, ὅτε
τῆς Τρινακρίας ἀπῆλθεν, κ' ἐβάρυνον κάδοι τὰς ὄχθας· 200
λόγους τοιούτους δ' ἐκφράζων, ἐμάλασσε τ' ἄθυμα σῆθη.

« Φίλοι, γνωρίζετε πόσα δεινὰ ὑπεφέρετε ἤδη
χείρονα τούτων· καὶ ταῦτα παρέρχονται ὥσπερ ἐκεῖνα.
Καὶ τὴν λυσσώδη διήλθετε Σκύλλαν, κ' εἰς βράχους ἠχώδεις
ἐπλησιάσατε, εἶδετε δὲ καὶ Κυκλώπων τὰς πέτρας. 205

Δεῦτ' ἀναλάβετε φρόνημ' ἀνδρεῖον, καὶ θλίψετε καὶ φόβους
παύσατε· ἴσως ποτὲ θὰ σᾶς τέρπῃ ἡ ἐνθύμησις τούτων.
Διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων πραγμάτων ἡμεῖς καὶ κινδύνων
πρὸς τοῦ Λατίου χωροῦμεν τὸ ἔδαφος, ὅπερ αἱ Μοῖραι

ἥσυχον ὤρισαν ἔδραν· ἐκεῖ ἡ Τρωὰς θ' ἀναλάμψῃ· 210
φέρετε δὴ, καὶ ὑμᾶς εἰς ἑτέρας φυλάξετε χρεῖας.»
Λέγων τοιαῦτα, ὑπέκρυπτεν ὅσας ἡσθάνετ' ὀδύνας,
ὑπὸ ἐλπίδος μορφὴν, καὶ τὴν ἄκραν συνέστελλε θλίψιν.

Πάντες τὴν θῆραν δ' ἠτοίμαζον, ὥς καὶ τὰ μέλλοντα ὄψα.
Ἄλλοι ἀπέσπων τὸ δέρμα, τὰ ἔγκατα αἶροντες ἔξω· 215
ἔτεμνον ἄλλ' εἰς μικρὰ καὶ τὰ σπαίροντα ἔπειρον μέλη·
χύτρας δ' ἐπέθετον ἄλλ' εἰς τὴν ὄχθην καὶ φλόγας ἀνῆπτον·
ἐπὶ τῆς χλόης δὲ τότ' ἐκταθέντες, τὰς πρὶν τῶν δυνάμεις
πάλιν ἀνέλαβον, λίπους κρεάτων καὶ οἶνου πλησθέντες.
Ὡς δ' ἐκορέσθησαν πάντες τροφῆς, καὶ ἡ τράπεζ' ἀπήρθη, 220
διὰ μακρῶν τοὺς ἀπόντας συντρόφους ἀνέκραζον λόγων.
Μέσον ἐλπίδος καὶ φόβου ἠγνόουν ἂν ζῶσιν εἰσέτι,
ἢ ὀλεσθέντες ἂν ἦδ' εἰς τοὺς θρήνους τῶν τούτους κωφεύουν·
ὁ εὐσεβὴς δὲ πρὸ πάντων Αἰνείας ὅτε μὲν ἐθρήνει
τὴν τοῦ γενναίου Ὀρόντου, ὅτε τὴν Ἀμύκου καὶ Λύκου, 225
ἄλλοτε δὲ τῶν ἀνδρείων Κλοάνθου καὶ Γύαντος τύχην.

Ὁ ὀδυρμὸς ἐτελεύτα, ὁπότεν ὁ Ζεὺς, ἀπ' αἰθέρος
ἐπισκοπῶν τὰς ναυπλώτους θαλάσσας καὶ πάσας τὰς ὄχθας,
τὰς τε ξηρὰς καὶ τὰ πάμπολλα πλήθη αὐτῶν, ἐκ τῶν ἄκρων
τοῦ οὐρανοῦ εἰς Λιβύας τὸ κράτος ἠτένισ' ἐξαίφνης. 230
Ἔχουσα πληρὴς δ' ἡ Κύπρις τὸ στῆθος πικρᾶς ἀθυμίας,
ὀδυνωμένη παρέστη, καὶ δάκρυ λαμπρῶν ἀπ' ὀμμάτων
χέουσα, εἶπε· «Σὺ, ὃς τὰ θεῶν καὶ βροτῶν αἰωνίως
διὰ χειρὸς κραταιᾶς κυβερνῶν, κεραυνοὺς σφενδονίζεις,
τί ὁ ἐμὸς ἐς τοσοῦτο πρὸς σέ παρηνόμησ' Αἰνείας; 235
τί δὲ οἱ Τρῶες, οἱ τόσα παθόντες, ἐδύναντο, ὥστε
πρὸς Ἰταλίαν ἐκλείσθησαν πᾶς αἱ ὁδοὶ δι' ἐκείνους;
Ἐμελλ' ἐκεῖθεν ποτε νὰ προβῇ τῶν Ῥωμαίων τὸ γένος·
ἔμελλ' ἐξ αἵματος Τεύκρου ποτὲ νὰ φανοῦν ἀρχηγέται,
καὶ ὑπὸ χεῖρας νὰ ἔχουν καὶ γῆς καὶ θαλάσσης τὸ κράτος· 240
τὸ ὑπεσκέθης, ὦ πάτερ· τὴν γνώμην πρὸς τί μεταβάλλεις;
Ταῦτα τῇ Μοίρ' ἀντιτάττοντ' ἀντίθετον Μοῖραν ἑτέραν,
τὰ τοῦ ὀλέθρου τῆς Τροίας πολὺ ἀνεκούφισον ἄλγος·
ἀλλ' οἱ πρὸς τόσα καὶ τόσα παλαίσαντες μέχρι καὶ τοῦδε
καταδιώχονται. Ποῦ, βασιλεῦ, τῶν ἀγώνων τὸ τέρμα; 245
Τῶν Ἀχαιῶν τοὺς στρατοὺς ἐδυνήθη φυγῶν ὁ Ἀντήνωρ

εἰς τὸν Ἰλλύριον κόλπον κ' ἐντὸς Λιβυρνίας νὰ φθάσῃ
 σῶος· προσέτι διήλθεν αὐτὸς τὴν πηγὴν τοῦ Τιμάβου,
 ὃς δι' ἐννέα κρουνῶν πρὸς τὴν θάλασσαν ῥέων ἐπ' ὄρους
 μετὰ πατάγου σφοδροῦ, κατακλύζει τὰ περίξ πεδία, 250
 ἔκτισε δὲ καὶ Παταύιον πόλιν τοὺς Τεύκρους οἰκίσας
 καὶ μεταδούς καὶ τὸ ὄνομ' αὐτοῦ καὶ τὰ ὄπλα τῆς Τροίας·
 ἤδη δ' ἀνάσσων ἐκεῖ, ἐν πραεῖα εἰρήν' ἡσυχάζει·
 δι' οὐρανοὺς ὠρισμένοι δ' ἡμεῖς οἱ ἐκ σοῦ γεννηθέντες,
 ἀπολεσθέντων τῶν πλοίων ἐκ χόλου μιᾶς ἀθανάτου, 255
 τῶν Ἰταλίδων ἀκτῶν ἀπωθούμεθα πάντοτε πόρρω·
 οὕτω τιμᾶς τὴν εὐσέβειαν; οὕτω μᾶς δίδεις τὸ σκῆπτρον;»

Προσμειδιάσας δὲ τότε ὁ πατὴρ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων,
 καὶ γαληνὸς ὥς ὅτ' οὐρανοὺς καὶ χειμῶνας πραύνη,
 τὴν θυγατέρα ἐφίλησε κύψας καὶ εἶπε τοιαῦτα· 260

«Θάρρει, Κυθήρεια κόρη· ἡ μοῖρα τῶν σῶν διαμένει
 ἄτρεπτος· πόλιν καὶ τείχη στερῶν Λαβινίου θὰ ἴδῃς
 ὥς ὑπεσχέθην· ὑφούμενον δὲ τὸν γενναῖον Αἰνεῖαν
 μέχρις ἀστέρων. Οὐδόλως ἡ γνώμ' ἡ ἐμὴ μετετράπη·
 βλέπων δ' ἀγῶνα τὸν σὸν, τῶν Μοιρῶν τὰ μυστήρια ἤδη 265
 σ' ἀποκαλύπτω, καὶ πάντα ἰδοῦ σοι σαφῶς ἀναγγέλλω.

Πόλεμον μέγαν ἐκεῖνος εἰς γῆν ἐπιφέρ' Ἰταλίδα·
 ἄγρια δ' ἔθνη τροπῶν ἐγκαθίστησι νόμους καὶ τείχη·
 τρίτον δὲ θέρος αὐτὸν εἰς τὸ στάδιον βλέπει κρατοῦντα,
 τρίτος χειμῶν δ' ἤττημένα καὶ φεύγοντα γένη Ῥοτόλων· 270
 ἀλλ' ὁ Ἀσκάnios, ὅστις Ἰούλος ἐπὶ κλησὶν φέρει,

Ἴλος δ' ἐλέγεται ὁπότεν ὑπῆρχε τὸ Ἴλιον ἔτι,
 ἐνιαυτῶν εἰς τριάκοντα κύκλους μεγάλους θ' ἀνάξῃ.
 Μετακινῶν δὲ τὸ κράτος μικρὸν τῆς Λατίνου καθέδρας,
 θὰ ὀχυρώσῃ τὴν Ἀλβαν· ἐκεῖ τριακόσια ἔτη 275

τῆς βασιλείου ἀρχῆς θὰ κρατῇ τὰς ἡνίας ἀνάσσον
 γένος Ἐκτόρειον, ἕως δὲ οὐ Ἑστιάς βασιλόπαις
 βεβαρημένη ἐξ Ἀρεως δίδυμα τέκνη Ἰλία·
 εὐθυμος, δέρμα δὲ φέρων αἰθὼν τῆς τροφοῦ του λυκαίνης,
 κατακρατεῖ ὁ Ῥωμύλος τὰ ἔθνη, καὶ κτίζει τὰ τείχη 280

τῆς Μαυορτίας, καὶ δίδει τὸ ὄνομ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην·
 ὄρον οὐδένα δ' ἐγὼ ἢ καιρὸν τῆς ἀρχῆς διορίζω·
 ἔδωκα κράτος ἀπέραντον, ὥς καὶ ἡ ἄκαμπτos Ἥρα,

ἥτις τὴν τρέμουσαν γῆν κατ' αὐτῶν καὶ τὴν θάλασσαν πᾶσαν
 ἤδη ταράττει, σκοπὸν μετατρέπουσα, ἔστι Ῥωμαίων 285
 τηβεννοφόρων κρατούντων προστάτις, ἐμοὶ συμφωνοῦσα.

Οὕτω μοι ἔδοξεν· ἔτι καιροῦ προϊόντος ὁ οἶκος
 τοῦ Ἀσπαράκου ποτὲ τὰς Μυκῆνας καθὼς καὶ τὴν Φθίαν
 θὰ ὑποτάξ' εἰς ζυγόν, καὶ νικῶν θὰ δουλώσῃ τὸ Ἄργος.

Καῖσαρ δ' ἐκ Τρώων ἐνδόξων τεχθεὶς θὰ ἐκτείνῃ τὸ κλέος 290
 μέχρι περάτων θαλάσσης, καὶ μέχρις ἀστέρων τὴν φήμην·
 καὶ ἐκ προγόνου μεγάλου Ἰούλου, Ἰούλιος ἔσται·

εἰς οὐρανὸν ποτ' αὐτὸν θὰ δεχθῇς Ἀσιάτιδος λείας
 βρίθοντα· κάτωθεν δὲ θὰ λαμβάνῃ εὐχὰς καὶ δεήσεις· 295
 καὶ θὰ πραύνη τὴν γῆν τῶν ἀγρίων πολέμων ἢ παῦσις.

Τότε δ' Ἑστία καὶ Πίστις, καὶ νέος Κιρῖνος καὶ Ῥέμος,
 νόμους θὰ δώσουν· πρὸς δὲ καὶ μοχλοὶ σιδηροὶ τοῦ πολέμου
 θὰ κατακλείσουν τὰς πύλας, κ' ἐφ' ὀπλων φρικτῶν ἰδρυμένη
 διὰ χαλκῶν ὀπισθόδετος πέδων ἢ ἄνομος λύσσα,
 αἷμα σταλάζον δ' ἀνοίγουσα χάσμα, δεινὸν θὰ μυκάται.» 300

Ταῦτα εἰπὼν, τὸν τῆς Μαίας υἱὸν οὐρανόθεν ἐκπέμπει,
 τῆς νεαρᾶς Καρχηδόνος τὴν γῆν καὶ τὴν πόλιν ν' ἀνοίξῃ,
 ἄσυλον Τρώων, τὴν μοῖραν αὐτῶν ἢ Διδῶ ἀγνοοῦσα,
 μὴ ἐμποδίσῃ· ἀνοίξας δ' εὐθύς τὰ πτερὰ, τοὺς ἀέρας 305
 ἔσχισ' ἐκεῖνος δρομαῖος, κ' εἰς ὄχθας Λιβύας παρέστη·

ἤδη προστάττει κ' εὐθύς τῶν Φοινίκων τὸ ἄγριον ἦθος
 πρὸς τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ ἡμεροῦται· ἡ ἄνασσα πρώτη
 ὑπὲρ τῶν Τρώων καὶ νοῦν καὶ ψυχὴν εὐμενῶς διετέθη.

Πᾶσαν τὴν νύκτα πολλὰ δ' ὁ Αἰνεῖας εἰς νοῦν περιστρέψας,
 κατὰ τὴν πρώτην αὐγὴν ἀπεφάσις· εὐθύς νὰ ἐξέλθῃ, 310
 νὰ ἐξετάσῃ τὸν τόπον εἰς τίνας ἀκτὰς κατερρίφθῃ,
 τίνες, θηρία ἢ ἄνθρωποι οἰκοῦσι τὴν ἔρημον ταύτην,
 κ' εἰς τοὺς συντρόφους νὰ φέρῃ αὐτῶν ἀκριβεῖς ἀγγελίας.

Ὡς δὲ τὸν στόλον εἰς κοίλωμα δάσους, σκαφθὲν ὑπὸ βράχου,
 ἔδεσεν ἔχοντα περίξ δρυμοὺς καὶ σκιάς φρικαλέας, 315
 μόνον τῶν πάντων συντρόφων λαβὼν τὸν Ἀχάτην, ἐξῆλθε,
 δόρατα δύο εἰς χεῖρας αὐτοῦ πλατυσίδηρα φέρων.

Κατὰ τὸ μέσον τοῦ δάσους ἡ μήτηρ δ' ἐφάνη ἐμπρός του,
 φέρουσα σχῆμα κ' ἐσθῆτα παρθένου· παρθένου δὲ Σπάρτης
 ὄπλα, ἢ ὥς ἢ τοὺς ἵππους δαμάζουσα Θρᾶσς Ἀρπαλίχη, 320

ἦτις εἰς τάχος ποδῶν καὶ τὸν Εὐρον αὐτὸν ὑπερεῖχεν·
ὥς κυνηγέτις δ' ἐπ' ὤμων κρεμάμενον ἔφερε τόξον
εὖστοχον. Εἶχε λυτὴν εἰς τὸν πνοῦν τῶν ἀνέμων τὴν κόμην,
γόνυ γυμνὸν, καὶ συνεῖχε τὸν πέπλον δεσμός εἰς τὸ στήθος.
Εἶπε δ' ἐν πρώτοις· «ὦ νέοι, μὴ ἄρα πρὸς ταῦτα τὰ μέρη 325
εἶδατε μίαν τυχὸν τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν πλανωμένην,
φέρουσαν δέρμα ποικίλον λυγκὸς καὶ βραχεῖαν φαρέτραν,
ἥ καὶ βοῶσαν κατόπ' εἰς τὰ ἴχνη ἀφρίζοντος κάπρου;»

Ταῦτα ἡ Κύπρις, πρὸς ἣν ὁ υἱὸς ἀπεκρίθη καὶ εἶπε·
«δὲν μοὶ συνέβη ν' ἀκούσω τινὰ ἐκ τῶν σῶν ἢ νὰ ἴδω. 330
Κόρη δέ, πῶς ὀνομάζεσαι; οὔτε ἡ ὄψις σου ὄψις
εἶναι θνητῆς, ἀλλ' οὐδ' ἔχεις φωνὴν ἀνθρωπίνην. Βεβαίως
εἶσαι θεά. Ἀδελφὴ δὲ τοῦ Φοίβου, ἡ Νύμφη τις ἴσως;
εἴ τις δ' ἂν ἦ, τὸν ἐμὸν εὐδοκοῦς ἀνακούφισον μόχθον.
Τίς οὐρανὸς μᾶς σκεπάζει, εἰς τίνος δὲ τόπου τὰς ὄχθας 335
κεῖμεθα, δεῖξον· ἀγνώτες διόλου ἀνθρώπων καὶ τόπων,
περιπλανώμεθα, παίγνι' ἀνέμων ἡμεῖς καὶ κυμάτων.

Πρὸ τῶν βωμῶν σου ὑπόσχομαι πλῆθος σφαγίων νὰ πέσῃ.»
Εἶπε δ' ἡ Κύπρις· «Τιμῶν οὐδαμῶς εἰμ' ἀξία τοιούτων·
ἔθος παρθένων Τυρείων, φαρέτραν ἐπ' ὤμων φοροῦσαι, 340
διὰ κοθόρνων κοκκίνων νὰ δένωσι πέριξ τὰς κνήμας·
κράτος Φοινίκης καὶ Τύρος καὶ πόλις Ἀγήνορος ὧδε.
Πᾶσα δ' ἡ γῆ ἀδαμάστου εἰς πόλεμον γένους Λιβύων·
κράτος Τυρίων ἐνταῦθα διέπει Διδῶ, ἀπὸ Τύρου
φόβῳ φυγοῦς ἀδελφοῦ· ὑπέστη δὲ πάθη παντοῖα. 345
Πάμπολλ' αὐτῆς τὰ συμβάντα. Τὰ πρώτιστα δὲ ἀναφέρω.

Σύζυγος ἦν ὁ Συγχαῖος αὐτῆς, ὑπερβαίνων τὸν πλοῦτον
πάντας τοὺς Φοίνικας· ἦν δὲ θερμὸς ἐραστὴς τῆς δυστήνου.
Ταύτην παρθένον ἐκδοὺς ὁ πατὴρ εἰς ἐκεῖνον, τοὺς πρώτους
ἐπλεξε γάμου δεσμούς· ὁ δ' αὐτῆς ἀδελφὸς Πυγμαλίων 350
ἦρξ' ἐφεξῆς τῶν Τυρίων, ἀνόμων ὑπέρτερος πάντων
ὅσους λυσσώδης μανία κατέσχε ποτέ. Τὸν Συγχαῖον
πρὸ τῶν βωμῶν, ἀσεβῶς τυφλωθεὶς ὑπὸ φόβου χρυσίου
διὰ σιδήρου κατέβαλε λάθρα, διόλου ἀμνήμων
τοῦ τῆς ὀμαίμονος ἔρωτος· κρύπτων τὴν πράξιν δ' ἡπάτα 355
δι' ἐπιπλάστου ὀδύνης κ' ἐλπίδων κενῶν τὴν ἐρῶσαν.

Ἀλλ' ἡ εἰκὼν εἰς αὐτὴν τοῦ ἀτάφου συζύγου ἐφάνη

αἴφνης καθ' ὕπνου, ὕψῳσα ὠχρὰν τεραστίως τὴν ὄψιν·
καὶ τὸν βωμὸν τὸν σκληρὸν ἐπεδείκνυε· στήθος δ' ἐγύμνου
τὸ σιδηρόπληκτον· πᾶν τὸ λαθραῖον δ' ἀνήγγελλε δρᾶμα. 360
Εἶπε δ' αὐτῇ τὴν φυγὴν νὰ ταχύνη μακρὰν τῆς πατρίδος,
καὶ πρὸς ἐφόδιον ἔδειξ' ἐντὸς ὑπογείων κευθμώνων
πλοῦτον ἀρχαῖον, καὶ ἄγνωστον ὄγκον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.
Τεταραγμέν' ἡ Διδῶ πρὸς φυγὴν ἐπεζήτει συντρόφους·
ὅσοι δ' ἐμίσουν τὸν τύραννον ἢ καὶ δεινῶς ἐφοβοῦντο 365
πάντες συνήχθησαν· ὅσα δ' ἐπέτυχον ἔτοιμα πλοῖα
καταλαβόντες χρυσοῦ κατεπλήρουν, πρὸς δὲ καὶ τοῦ πλούτου
τοῦ φιλαργύρου τυράννου· γυνὴ δὲ ὠδήγει τὰ πάντα.
Ἦλθον δὲ ὅπου τανῦν τὰ τρισμέγιστα τείχη θὰ ἴδῃς,
καὶ τῆς καλῆς Καρχηδόνος τὴν ἤδη νεόκτιστον πόλιν. 370
Γῆν δὲ ἡγόρασαν, ἥ, ἐκ τοῦ πράγματος, Βύρσα ἐκλήθη,
ὅσῃν ἀπλῶς νὰ κυκλώσῃ ἡδύνατο βύρσα ταυρεία.
Τίνες δ' ὑμεῖς; ἀπὸ τίνων προήλθετε τόπων ἐνταῦθα;
ποῦ διευθύνεσθε δέ;» Εἰς τοιαύτας αὐτὸς ἐρωτήσεις
τούτους τοὺς λόγους ἀπήντησ', ἐκ βάθους τοῦ στήθους σενάξας· 375

«Ἄν, ὦ θεά, τοὺς ἀγῶνας ἡμῶν ἀπ' ἀρχῆς περιγράψω,
κ' ἔχῃς καιρὸν τὴν σειρὰν τῆς ἡμῶν ἱστορίας ν' ἀκούσῃς,
θὰ μετατρέψ' ἡ ἐσπέρα τὸ φῶς πρὸ τοῦ τέλους εἰς σκότος.
Ἐκ τῆς ἀρχαίας Τρωάδος ἡμᾶς (ἂν ποτε τῆς Τρωάδος
ἤκουσας τ' ὄνομα) μέσον πολλῶν θαλασσῶν φερομένους 380
ἔρριψε ζάλη σφοδρά εἰς τὰς ὄχθας αὐτὰς τῆς Λιβύας.
Ὁ εὐσεβὴς εἰμ' Αἰνείας, ὅς, σώσας θεοὺς ἐφεστίους,
φέρω εἰς πλοῖ' ἀπ' ἐχθρῶν· εἰς αἰθέρα δ' ἡ φήμη μου φθάνει.
Γένος Διὸς τοῦ ὑπάτου ζητῶ, κ' Ἰταλίαν πατρίδα.
Εἰς τῆς Φρυγίας τὴν θάλασσαν ἔφερον εἴκοσι πλοῖα 385
πρὸς τὴν τῆς Μοίρας ὁδόν, τῆς μητρὸς μου θεᾶς ὀδηγούσης.
Μόλις ἐπτά κυματόθραυστα σώζοντ' ἐκ τούτων εἰσέτι·
ξένος δ' ἐγὼ κ' ἐνδεὴς εἰς Λιβύας ἐρήμους πλανῶμαι,
ἀπὸ Ἀσίας κ' Εὐρώπης ὠθούμενος.» Οὕτω πενθοῦντα
ἡ Ἀφροδίτη, μὴ φέρουσα πλέον, διέκοψεν οὕτως· 390
«Ὅστις ἂν ἦ, τῆς ζωῆς τὸν ἀέρ' ἀναπνέεις, νομίζω,
οὐ μισητὸν εἰς τὸ θεῖον, ἐλθὼν εἰς Τυρίων τὴν πόλιν·
ἐξαχολούθει τὸν δρόμον, κ' εὐθύς πρὸς τὴν ἄνασσαν σπεῦσον.
Πρὸς τὸν λιμένα δ' ὡς ἤδη ὠθεῖ ἀσφαλῶς ὁ βορέας,

σοὶ προμηνύω τὸν νόσον τῶν φίλων τῶν σῶν καὶ τῶν πλοίων, 395
 ἂν οἱ γονεῖς του μαντεύουν τὴν τέχνην δὲν μ' ἔμαθον μάτην·
 ἴδε τοὺς δώδεκα κύκνους αὐτοὺς τερπομένους συνάμα,
 οὓς τὸ πτηνὸν τοῦ Διὸς ἀπ' αἰθέρος ὁρμῶν ἐθορύβει
 εἰς ἀνοικτὸν οὐρανόν, συνταχθέντες τανῦν δὲ ζητοῦσι
 ἢ νὰ κατὰσχωσι γῆν στερεάν, ἢ καὶ ἤδη κατέσχον· 400
 ὥς δ' εἰς τὸν νόσον ἀγάλλονται, ὥς τὰ πτερὰ των κτυπῶσιν,
 ὥς δὲ καὶ ἄδουσι πέριξ τὸν πόλον κυκλοῦντες ἀθρόοι,
 οὕτω τὰ πλοῖα τὰ σὰ κ' οἱ ἑταῖροι ἐντὸς τοῦ λιμένος
 ἂν δὲν εἰσῆλθον, εἰσέρχοντ' εὐθύς διὰ πλήρους ἰστίου.
 χώρει δὲ ἤδη καὶ ὅπου ἀπάγ' ἡ ὁδὸς διευθύνου.» 405

Εἶπε κ' ἐστράφη, ὁ τράχηλος δ' ἔλαμψε λάμψιν ροδόχρουν·
 ἐξ ἀμβροσίας δὲ κόμης ὁσμὴ ἀπεφέρετο θεία·
 κάτω δ' εἰς τ' ἄκρα πεσὼν τῶν ποδῶν διεχύθη ὁ πέπλος·
 ὅλη δ' ἐφάν' ἡ θεά· καὶ ἐκεῖνος εὐθύς τὴν μητέρα
 ἔγνω· καὶ φεύγουσαν ἤδ' ἠκολούθει, ἐκφράζων τοιαῦτα· 410
 «Τί τὸν υἱόν σου τοσοῦτον καὶ σὺ ἀπατᾷς ἀπανθρώπως,
 πλάττουσα ψεύδη; καὶ πῶς εἰς τὴν χειρὰ σου θέτων τὴν χεῖρα,
 δὲν συγχωρεῖται ν' ἀκούσω ἀλήθειαν ἢ ν' ἀπαντήσω;»
 Οὕτω μεμφόμενος ἔτειν' εὐθὺς πρὸς τὴν πόλιν τὸ βῆμα·
 ἢ δ' Ἀφροδίτῃ βαδίζοντ' αὐτὸν δι' αἴρος ζοφώδους 415
 περικαλύψασα, νέφη πολλὰ περιέχουσε κύκλῳ,
 μή τις αὐτοὺς διακρίνη ἢ μὴ δυνήθῃ νὰ ἐγγίση,
 ἢ ἐρωτῶν καὶ τὸ πῶς καὶ τὸ πόθεν, τὸν δρόμον βραδύνῃ.
 ὦχετο αὕτῃ δ' εἰς Πάφον ἀρθεῖσα, κ' ἐκεῖ εὐχαρίστως
 καὶ τὸν ναὸν καὶ τὴν ἑδραν αὐτῆς, κ' ἑκατὸν καιομένους 420
 εἶδε βωμοὺς, ἐπ' αὐτῶν δ' ἀνθοδέσμους καὶ μῦρον Σαβαίων.
 Ὅπου δ' ἡ τρίβος ἀπῆγεν ἐχώρουν ἐκεῖνοι σπουδαίως.
 Τὸν ἐπικείμενον ἤδ' εἰς τὴν πόλιν ἀνέβαινον λόφον·
 πᾶσα δ' ἐφαίνετο, ὥς καὶ τὸ ἀντικρυ τεῖχος ἀφ' ὕψους·
 ἦν δὲ θαυμάζων τὰ κτίρι' ἀντὶ καλυβῶν ὁ Αἰνείας· 425
 πύλας ἐθαύμαζε, θροῦν δὲ πολὺν καὶ ὁδοὺς ἐστρωμένας·
 ἐνθερμ' οἱ Τύριοι πάντες εἰργάζοντο· ἀλλ' εἰς τὰ τεῖχη
 πέριξ πυργοῦντες αὐτὰ καὶ κυλίωντες πέτρας πρὸς τ' ἄνω,
 ἄλλοι ἐκλέγοντες τόπον πρὸς κτίσιν, ἐχάραττον κύκλον·
 νόμους οἱ μὲν καὶ κριτὰς καὶ βουλὴν ἱερὰν διेमόρφουν, 430
 ἔσχαπτον βάθος λιμένος οἱ δὲ, γλαφυροῦ δὲ θεάτρου

ἴδρουν ἄλλοι θεμέλια· στήλας δὲ ἄλλ' ὑπερόγκους
 ἀπὸ τῶν βράχων ἐξέκοπτον, κόσμον σκηνῆς περιδλέπτου.
 Οὕτως αἱ μέλισσ' ἐντὸς τῶν ἀνθῶνων κατ' ἔαρος ὦραν
 πρὸς ἐκτροφὴν τῶν νηπίων τοῦ δήμου ἐργάζοντ' ἐνθέρμως 435
 ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἄλλαι ρευστὸν συμπηγνύουσαι μέλι
 νέκταρος πάντας ἡδέως πληροῦν τοὺς τοῦ σίμβλου κυττάρους,
 τῶν ἐρχομένων τὸν φόρτον λαμβάνουσai ἄλλαι, καὶ πᾶσαι
 σῶμα στρατοῦ, τοὺς ἀνάνδρους ἐκτὸς ἀπωθοῦσι κηφῆνας·
 Πάντα ὀργῶσι· τὸ μέλι δὲ θύμου ὁσμὴν ἀποφέρει. 440
 «ὦ τρισευδαίμονες ὅσων ἐγείρονται ἤδη τὰ τεῖχη,
 τοὺς προμαχῶνας τῆς πόλεως, εἶπεν, ὁρῶν ὁ Αἰνείας,
 ὑπὸ τοῦ νέφους σκεπτόμενος δ' ὅλως (τεράστιον θαῦμα!)
 ἦλθεν ἐντὸς, μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, οὐδεὶς δὲ τὸν εἶδε.
 Κατὰ τὸ μέσον τῆς πόλεως ἦν εὐσχιώτατον ἄλσος, 445
 ὅπου οἱ Φοῖνικες πάλ' ἐκ χειμῶνος καὶ σάλου ριφθέντες,
 εὖρον σημεῖον ὀρύξαντες, ὅπερ ἡ ἄνασσα Ἥρα
 ἔδειξεν· ἵππου γοργοῦ κεφαλὴν, τὸ εἰς μάχας ἐξέχον
 καὶ τὴν λοιπὴν ἐφεξῆς εὐπραγίαν τοῦ ἔθνους δηλοῦσαν,
 ἢ Σιδονίᾳ Διδῶ εἰς τὸν τόπον ἐκείνον, τῆς Ἥρας 450
 ἔκτισε μέγαν ναόν, προσφορῶν καὶ χρησμῶν εὐποροῦντα,
 οὗ οἱ βαθμοὶ πρὸς οὐδὸν καὶ πρὸς πύλας ἀνῆγον χαλκείας,
 οὗ δὲ χαλκαῖ κ' αἱ δοκοὶ, καὶ οἱ στρόφιγγες τρίζοντες ἤχουν·
 Θέαμα νέον ἐκεῖ παραστάν, τοῦ Αἰνείου τὸν πρῶτον
 φόβον ἐμάλαξ' ἐκεῖ σωτηρίας ἐλπίδα καὶ κλίσιν 455
 τῶν συμφορῶν εἰς τὸ κρεῖττον ἐτόλμησε πρῶτον νὰ λάβῃ·
 τὰ τοῦ ναοῦ, περιμένων τὴν ἄνασσαν, ὥς ἐπεσκόπει,
 πάντα ἰδίως θαυμάζων, τὸν τόσον τῆς πόλεως ὄλβον,
 τὰς τῶν χειρῶν τεχνουργίας, καὶ πᾶν τὸ ἐργῶδες τοσοῦτων
 μόχθων, ἐξαίφνης τὸν πόλεμον εἶδε τῆς Τροίας ἐν τάξει· 460
 πόλεμον οὐπερ ἡ φήμῃ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν διεσπάρη·
 εἶδεν Ἀτρείδας καὶ Πρίαμον, εἶδ' ἐνταυτῷ δ' Ἀχιλλέα
 πρὸς ἀμφοτέρους ὦμόν, καὶ δακρύσας, ἀνέκραξε· «ποῖος
 τόπος δὲν εἶν', ὦ Ἀχάτῃ, μεστὸς τῶν ἡμῶν παθημάτων;
 Ἴδε ὁ Πρίαμος· ἔχει κ' ἐνταῦθ' ἀμοιβὴν ἢ ἀξία, 465
 δάκρυα ἔχουν τὰ πάθη, καὶ δάκνει καρδίας ὁ οἶκτος.
 Παῦσαι φοβούμενος· φέρει ἡ δόξα ἡμῖν σωτηρίαν.»
 Εἶπε, καὶ ἔβασκ' ἐν τούτοις τὸν νοῦν εἰς εἰκόνας ματαίας,

βαρυστενάχων· τὸ πρόσωπον δ' ἔβρεχον ρεῖθρα δακρύων.
 Ἑλληνας ἔβλεπ' ἐδῶ εἰς φυγὴν τρεπομένους ἐκ μάχης 470
 περὶ τὰ Πέργαμα· νέους δ' ἐξόπισθ' ἐλαύνοντας Τρῶας.
 Φρύγες δ' ἐκεῖ, κ' ἐπ' αὐτῶν λοφωτὸν τὸν Πηλεΐδην εἰς δίφρον·
 εἶδε τούτων ἐγγὺς τὰς τοῦ Ῥήσου σκηναῖς δακρυχέων
 τὰς χιονόχρους ἅς εἰς τὸν πρῶτον ἐπίβουλον ὕπνον
 ὁ αἰμοβόρος ἐσύλησε, κτείνων παμπόλλους, Τυδεΐδης· 475
 εἰς τὸ στρατόπεδον ἔτρεψ' εὐθύς τοὺς πυρίπνοας ἵππους,
 πρὶν τῆς Τρωάδος τὴν χλόην γευθοῦν, ἢ τοῦ Ξάνθου τὸ ὕδωρ·
 καὶ τὸν Τρωΐλον τὰ ὅπλ' ἀπολέσαντα εἶδε φυγάδα,
 κατ' Ἀχιλλέως τολμήσαντα μάχην τρισάθλιον παῖδα,
 ὃν ὑπτιάζοντα σύρουν ὁ ἔρημος δίφρος, οἱ ἵπποι, 480
 καὶ τὰ ἡνία κρατοῦντα· ὁ τράχηλος δ' εἵλκετο κάτω,
 ὥς καὶ ἡ κόμη, καὶ ἵχνος ἐτύπου τὸ δόρ' εἰς τὴν ἄμμον.
 Εἰς τὸν ναὸν τῆς ἀδίκου Παλλάδος ἐρχόμεν' ἐν τούτῳ
 αἱ Ἰλιάδες τὰς κόμας λυτὰς καὶ τὰ στήθη κτυπῶσαι
 πρὸς τὴν θεὰν τεθλιμμέναι ἰκέτιδες ἔφερον πέπλον· 485
 ἔστρεφε δ' αὐτὴ τὰ νῶτα, τὸ ὄμμα χαμαὶ προσηλοῦσα.
 Περὶ τὸ τεῖχος τῆς Τροίας τὸν Ἑκτορα τρὶς κατασύρας,
 διὰ χρυσὸν ὁ Πηλεΐδης ἐπώλει τὸ ἄψυχον σῶμα.
 Τότ' ὁ Αἰνεΐας τῷ ὄντι ἐστέναξ' ἐκ βάθους καρδίας,
 βλέπων τοῦ φίλου τὰ ὅπλα, τὸ ἄρμα, τὸ ἴδιον σῶμα· 490
 εἶδε δ' ἰκέτιδας χεῖρας τὸν Πρίαμον τείνοντ' ἀόπλους.
 πρὸς Ἀχαιοὺς· κ' ἑαυτὸν δὲ προσέτι μαχόμενον ἔγνω·
 καὶ τὸν ἐῶλον στρατὸν καὶ τὰ Μέμνονος ὅπλα τοῦ μαύρου.
 Πενθησιλέαν δὲ, ἄγουσαν εἶδε στρατὸν Ἀμαζόνων
 σεληνοπέλτων· ἐν μέσῳ χιλίων αὐτὴ μαινομένη, 495
 καὶ δι' ἱμάντος χρυσοῦ τ' ἀνοικτὰ ὑποδέουσα στήθη,
 νὰ πολεμῇ κατ' ἀνδρῶν ἀπετόλμα μαχίμων παρθένης.
 Ταῦτα ἐν ᾧ ὁ Δαρδάνιος ἔβλεπ' Αἰνεΐας θαυμάζων,
 προσηλωμένον δ' εἰς ἐν τὸ κατάπληκτον ὄμμα ἐκράτει,
 εἰς τὸν ναὸν ἢ Διδῶ ἢ καλλίστη βασίλισσα ἦλθε, 500
 μεθ' ἑαυτῆς νεολαίας ἐπόμενον ἔχουσα πλῆθος·
 εἰς τοῦ Εὐρώτου τὰς ὄχθας ἢ ἄνω κατ' ἄκρας τοῦ Κύνθου
 ὥσπερ τελοῦσα ὀρχήσεις ἢ Ἀρτεμις, ἔνθεν καὶ ἔνθεν
 ὑπ' Ὀρειάδων κυκλοῦται χιλίων, κ' ἐπ' ὤμων φαρέτρην
 φέρει· βαδίζουσα δὲ, τῶν θεῶν ἀπασῶν ὑπερέχει, 505

καὶ τῆς Λητοῦς συγκινεῖ τὴν καρδίαν χαρὰ σιγαλέα,
 οὕτως ἐφάν' ἢ Διδῶ, καὶ φαιδρὰ διὰ μέσου τοῦ πλήθους
 ἦλθεν, ἐπείγουσα πάντα τὰ ἔργα καὶ κράτος τὸ μέλλον·
 εἰς τοῦ ναοῦ τῆς θεᾶς δὲ τὰς πύλας, ἐν μέσῳ τῶν θόλων 510
 εἰς ἐπηρμένον, φρουρούμενον πέριξ, ἐκάθησε θρόνον·
 ἔδιδε νόμους, καὶ δίκας ἐδίκαζεν, ἕκαστον δ' ἔργον
 κατὰ τὸ δίκαιον ἢ κατὰ κλήρους διένειμ' ἕκαστῳ·
 εἶδ' ἐν τοσοῦτ' ὁ Αἰνεΐας λαοῦ συρροήν κ' ἐν τῷ μέσῳ
 εἶδε Σεργέστην, Ἀνθέαν, πρὸς δὲ τὸν ἀνδρεῖον Κλοάνθην· 515
 ἄλλους δὲ Τεύκρους ἐξ ὅσων ἢ μαύρῃ φορὰ τῶν ὑδάτων
 εἶχε σκορπίσ' εἰς ἐτέρας μακρὰν σφενδονίσασα ὄχθας.
 Ἐκθαμβος ἔμεινεν οὗτος καὶ ἔντρομος ἦν ὁ Ἀχάτης·
 πλήρεις χαρᾶς δὲ καὶ φόβου θερμῶς νὰ συνάψουν τὰς χεῖρας
 ὑπερεπόθουν, ἀλλὰ ταραχὴ μυστικὴ τοὺς ἐκράτει· 520
 ὑποκρυπτόμενοι ἄρ', ἀπὸ νέφους τοῦ κοίλου ἐσκόπουν
 τίς τῶν ἐταίρων ἢ τύχη, καὶ ποῦ εἶν' ὁ στόλος, καὶ τίνος
 ἔνεκα ἦλθον· λογάδες δ' ἐκείνους ἐπέγνων ἐλθόντας
 εἰς τὸν ναὸν ἐκ τῶν πλοίων ἰκέτας καὶ κράζοντας μέγα.
 Ἀμα δ' ἐκεῖνοι εἰσῆχθησαν ἔλαβον ἄδειαν λόγου, 525
 κ' Ἰλιονεὺς ὁ πρεσβύτερος εἶπε τοιαῦτα ἡσύχως·
 «ὦ βασιλῆς, ἢ θεόθεν λαβοῦσα τὴν χάριν καὶ πόλιν
 νέαν νὰ κτίσης κ' εἰς ἔθνος ἀγέρωχον ὄρους νὰ τάξης,
 ἄθλιοι Τρῶες εἰς πάντα πελάγ' ὑπ' ἀνέμων ριφθέντες,
 μὴ ἐπιτρέψης, δεόμεθα, πῦρ νὰ μᾶς καύσῃ τὰ πλοῖα· 530
 φεῖσ' εὐσεβοὺς γενεᾶς καὶ ἰλέῳ σου ὄμματι βλέψον.
 Οὔτε θεοὺς νὰ συλήσωμεν ὥδ' ἐφεστίους Λιβύων
 ἦλθομεν, οὔτ' εἰς τὰς ὄχθας ἡμῶν νὰ κομίσωμεν λείας·
 οὔτε ἰσχύουν, ἀλλ' οὔτε τολμοῦν ἠττημένοι τοσοῦτον.
 Τόπος ὑπάρχει (καλοῦν Ἑσπερίαν οἱ Ἕλληνες τοῦτον), 535
 τόπος ἀρχαῖος ἰσχύων εἰς ὅπλα καὶ γῆς εὐφορίαν·
 ὦκουν αὐτὸν Οἰνωτροί, οἱ νεώτεροι λέγεται δ' ὅτι
 ἀπ' Ἰταλοῦ ἀρχηγοῦ τὸν καλοῦσι τανῦν Ἰταλίαν·
 πρὸς τὰ ἐκεῖσ' ἐσκοπεύομεν·
 ὁ νεφελώδης δ' ἐξαίφνης φανεῖς ἐκ θαλάσσης Ὠρίων 540
 κατὰ τυφλῶν ραχιῶν μᾶς κατῴθει· λάβρος δὲ νότος
 πνεύτας σφοδρῶς, εἰς πελάγη πολλὰ καὶ σκοπέλους ἀγνώστους
 μᾶς διεσκόρπισεν· ἦλθομεν δὲ εἰς τὴν γῆν σου ὀλίγοι.

Τίνες δ' οἰκήτορες; τίς δὲ πατρίς ἐπιτρέπει τοιαῦτα
 βάρβαρα ἦθη; ἀρνούντ' εἰς ἡμᾶς τὴν ξενίαν ἐκεῖνοι,
 καὶ τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ μῆς ὠλοῦσι σκληρῶς πολεμοῦντες. 545
 ἂν ἐφηφάτε ἀνθρώπους ὑμεῖς καὶ τ' ἀνθρώπων ὅπλα,
 καὶ σεβασθῆτε θεοὺς τῶν καλῶν καὶ τῶν φαύλων τοὺς γνώστας.
 Ἦν βασιλεὺς ὁ Αἰνείας ἡμῶν· εὐσεβέστερος ἄλλος
 δὲν ἐγεννήθ' εἰς τὴν γῆν οὐδ' εἰς ὅπλα καὶ πόλεμον μείζων·
 ἂν, βοηθούσης τῆς Μοίρας, αἰθέριον αὔραν εἰσέτι 550
 ζῶν ἀναπνέη, καὶ δὲν κατετάφ' εἰς σκιάς κατωδύνους,
 διὰ τὴν πρώτην αὐτὴν εὐποιῖαν σου, ἔσο βεβαία,
 δὲν μεταμέλεσαι· ἔχομεν ἔτι ἐντὸς Σικελίας
 πόλεις καὶ ὅπλα· πρὸς δὲ τὸν λαμπρὸν, τὸν ἐκ Τρώων Ἀχέστην·
 τ' ἀνεμοτάρακτα ἤδη δὲ δὸς ν' ἀνελκύσωμεν πλοῖα, 555
 καὶ ν' ἀποτάμωμεν μόνον δοκοὺς ἐκ τοῦ δάτους καὶ κώπας·
 ὥστ' Ἰταλίαν καὶ Λάτιον εὐθυμ' ἡμεῖς νὰ ζητῶμεν,
 τὸν ἀρχηγὸν καὶ τοὺς φίλους νὰ εὖρωμεν, ἂν προωρίσθῃ·
 ἂν δὲ τετέλεσται, σὲ δὲ τὸν ἄριστον Τρώων πατέρα
 ἂν τῆς Λιβύας ὁ πόσις κρατῇ, οὐδ' ἐλπίς ἦν Ἰούλου, 560
 καὶ εἰς πορθμοὺς Σικανίας, εἰς ἑδρας ἐκείνης ἐτοίμας
 ὅθεν ἐξήλθομεν βαίνομεν πάλιν πρὸς ἄνακτ' Ἀχέστην.»
 Ταῦτα εἰπόντος, συμφῶνως ταῦτά ἐψιθύρισαν πάντες
 οἱ Δαρδανίδαι.

Τότ' ἡ Διδῶ, πρὸς τὸ ἐδάφος βλέπουσα, εἶπ' ἐν συντόμῳ· 565
 «Τρῶες, μηδ' ὁλως φοβεῖσθε τὸν τεῦθεν καὶ μὴ μεριμνᾶτε·
 στάσις δεινὴ καὶ ἀρτίπηκτον κράτος εἰς μέτρα τοιαῦτα
 μὲ ἀναγκάζουσιν ὥς κ' εἰς φρουρὰν ἐντελῇ τῶν ὀρίων.
 Τίς ἀγνοεῖ τοῦ Αἰνείου τὸ γένος, τὴν πόλιν τῆς Τροίας,
 τῶν μαχητῶν τὴν ἀνδρίαν καὶ τόσων πολέμων τὴν φλόγα; 570
 δὲν ἐκληρώθ' εἰς τοὺς Φοίνικας τόσον ἀναίσθητον στῆθος,
 οὔτ' ἀπωτάτω τῆς Τύρου ὁ ἥλιος ζεύγει τοὺς ἵππους·
 ἂν τὴν μεγάλην ὑμεῖς Ἑσπερίαν, ἀγροὺς τοὺς Κρονίους,
 ἂν τὴν τοῦ Ἑρυκος θέλητε γῆν καὶ τὸν ἄνακτ' Ἀχέστην,
 μετ' ἀσφαλείας σᾶς πέμπω, παρέχουσα εἴτι χρεῖῳδες. 575
 Θέλετε δὲ μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ κράτος νὰ μείνητε τοῦτο;
 εἴν' ὑμετέρα ἡ πόλις· ἐλκύσατ' εἰς χέρσον τὰ πλοῖα·
 δὲν διαστέλλω ἡ Τρῶα ἡ Τύριον· πάντες μοι ἴσοι·
 ὦδ' ὑπ' ἀνέμων ὁμοίων ὁ ἴδιος ἄναξ Αἰνείας

εἴθε νὰ ἤρχετο! ἀνδρας πιστοὺς παρευθὺς ἀποστέλλω 580
 νὰ ἐρευνήσωσ' εἰς πᾶσαν ἀκτὴν τῆς Λιβύας καὶ ἄκραν,
 μήπως ἐρρίφθ' εἰς τὰ δάση ἢ μήπως εἰς πόλεις πλανᾶται.»
 Ἐνθαῤῥυνθέντες εἰς τούτους τοὺς λόγους ὁ ἄναξ Αἰνείας
 καὶ ὁ ἀνδρεῖος Ἀχάτης, νὰ ῥήξουν τὸ νέφος ἐπόθουν,
 καὶ τὸν Αἰνείαν παρώτρυνε πρῶτος εἰπὼν ὁ Ἀχάτης· 585
 «Τέκνον θεᾶς, εἰς τὸ πνεῦμά σου τίνες ἐγείρονται γινῶμαι,
 βλέπεις τὰ πάντ' ἀσφαλῆ· σετωσμένους ἐταίρους καὶ στόλον·
 ἐν' ἀπωλέσαμεν, ὃν βυθισθέντα εἰς κύμα θαλάσσης
 εἶδομεν· ὥς δὲ προεῖπεν ἡ μήτηρ ἀπέβησαν τ' ἄλλα.»
 Εἶπε κ' ἐξαίφνης ἡ πέριξ αὐτῶν κεχυμένη νεφέλη, 590
 διασχισθεῖσα, εὐθὺς εἰς αἰθέρ' ἀνοικτὸν ἐσκεδάσθη·
 στὰς ὁ Αἰνείας, τοὺς ὦμους, τὸ πρόσωπον ὅλως ἐλάμφθη
 ὥσπερ θεός· ἡ ἰδία τὴν κόμην ἠγλάϊσ' ἐκείνου
 μήτηρ· νεότητος δὲ πορφυρόχρουν ἐπέχυσε σέλας,
 καὶ εἰς τὰ ὄμματα χάριν φαιδρὰν ἐνεφύσησε πλείστην· 595
 οὔτ' ὁ ἐλέφας ἐντέχνως στιλπνοῦται· ὁ ἄργυρος οὕτω
 ὑπ' ἐρυθραίου κυκλοῦται χρυσοῦ ἢ ὁ Πάριος λίθος.
 Ἀποταθεὶς πρὸς τὴν ἀνασσαν δ' αἴφνης, ἀνέλπιστος ὅλως,
 εἶπεν· «Ἰδού σοι παρὼν ὁ Αἰνείας αὐτὸς ὁ ἐκ Τροίας,
 ὃν περ ζητεῖς, ἀρπαγεῖς ἐκ κυμάτων Λιβύστης θαλάσσης. 600
 Ὡς σὺ, μόνη οἰκτείρουσα τ' ἄφραστα πάθη τῆς Τροίας,
 ἡ δι' ἡμᾶς ἐκ χειρὸς Δαναῶν τοὺς σωθέντας καὶ πάντα
 γῆς καὶ θαλάσσης δεινὰ ἐξαντλήσαντας, πάντων δ' ἐρήμους
 πόλεως νῦν καθιστᾶς συμμετόχους καὶ οἰκων, ἀξίαν 605
 εἵμεθ' ἀνίκαναι σοί, ὦ Διδῶ, ν' ἀποδώσωμεν χάριν,
 οὔτε δὲ ὅς' εἰς τὴν γῆν ἐσπαρμένοι ἐκ γένους Δαρδάνου.
 Σὲ οἱ θεοὶ, ἂν τιμῶνται οἱ ὅσιοι, ἂν που ὑπάρχη
 δικαιοσύνη, ἀγνὴ δὲ συνείδησις ἂν θεωρῆται,
 εἴθε ἀξίως ν' ἀμείψωσι. Τίς δὲ μακάριος τόσον 610
 σ' ἔφερ' αἰὼν; ὑπὸ τίνων δ' ἐτέχθης γονέων τοιαυτῇ;
 ὅσον εἰς πόντον ποτάμια ῥέουσι ῥεῖθρα, καὶ ὅσον
 νάπαι τὰ ὄρη σκιάζουσιν, ἄστρα δὲ τρέφει ὁ πόλος,
 θὰ διαμέν' ἡ τιμὴ καὶ τὸ κλέος τὸ σὸν καὶ ἡ φήμη,
 ὅπου τῆς γῆς μ' ὀνομάσωσι.» Ταῦτα εἰπὼν πρὸς τοὺς φίλους 615
 Ἰλιονέα, Σεργέστην, Κλοάνθην καὶ Γύαν καὶ ἄλλους,
 ἔτεινε χεῖρα εἰς τούτους λαιάν, δεξιάν δ' εἰς ἐκείνον.

Ἡ Σιδωνία Διδῶ ἐθαμβήθη εἰς τὴν ὄψιν τὸ πρῶτον,
 ἔπειτα δὲ κ' εἰς τὰ τόσα δεινὰ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εἶπε·
 «Τίς σε, ὦ τέκνον θεᾶς, διὰ τόσων σ' ἐλαύνων κιχδύνων
 δαίμων ἢ δύναμις τίς εἰς τὰς ὄχθας σ' ἀπώθησε ταύτας; 620
 εἰς ὃ Αἰνεΐας λοιπὸν, ὃν ποτε εἰς Ἀγχίτην τὸν Τρῶα
 παρὰ τὸν ῥοῦν τοῦ Φρυγίου Σιμόεντος ἔτεκ' ἡ Κύπρις;
 φεύγοντα, ναί, τὴν πατρίδα τὸν Τεῦκρον ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι,
 τὴν συνδρομὴν δ' εἰς Σιδῶνα τοῦ Βήλου πατρός μου καὶ νέου
 κράτους ζητοῦντα κατὰστασιν· τότε ὁ Βήλος ἐπόρθει 625
 καὶ ὑπὸ χεῖρα ἐκράτει νικήσας τὴν εὐφορον Κύπρον·
 ἔκτοτ' ἐγνώσθη μ' ἡ τόσον κατώδυνος πτώσις τῆς Τροίας,
 τ' ὄνομα δ' ἔτι τὸ σὸν κ' οἱ Πελάσγιοι ἀνακτες πάντες·
 καί τοι δ' ἐχθρὸς, ἀλλ' ἐπὴναι μεγάλως τοὺς Τρῶας ἐκεῖνος·
 ὅτι δ' ἐκ Τεῦκρων κατήγετο ἔλεγε, γένους ἀρχαίου. 630
 Δεῦτε δὲ, νέ', ὑπὸ στέγας εἰσέλθετ' ὑμεῖς ἡμετέρας·
 διὰ τοιούτων ἡ τύχη κ' ἐμὲ συνταράξας ἀγώνων,
 νὰ μ' ἀποθῇ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἀπεφάσισε τέλος·
 μὴ ἀγνοοῦσα τὰ πάθη δ' εἰμὶ βοηθὸς τῶν πασχόντων.»
 Εἶπεν αὐτὰ, κ' εἰς τ' ἀνάκτορα ἔφερ' εὐθὺς τὸν Αἰνεΐαν, 635
 ἅμα δ' εἰς πάντας ναοὺς πρὸς τὸ θεῖον διέταξεν ὕμνους,
 κ' εἰς τὸ παράλιον δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους κατέπεμψ' ἐταίρους
 εἴκοσι ταύρους, πρὸς δὲ κ' ἑκατὸν ἀγριότριχας χοίρους·
 ἔτι δὲ ἄρνας παχεῖς ἑκατὸν καὶ τὰς τούτων μητέρας,
 καὶ τοῦ θεοῦ τὸ εὐφρόσυνον δῶρον. 640
 Διὰ πομπῆς βασιλείῃσιν δ' ἐν τούτοις τὰ ἔνδον τοῦ οἴκου
 κατηντροπέζοντο· δεῖπνον λαμπρὸν ἤτοιμάσθη εἰς τὸ μέσον·
 τάπητες πέριξ λαμπροί, πορφυροὶ κ' εἰργασμένοι ἐντέχνως·
 πλήρης ἡ τράπεζ' ἀργύρου· χρυσόγλυπτοι δ' ἦσαν παντοῖαι
 ἀνδραγαθίαι προγόνων, μακρὰ καθιστόρησις ἔργων 645
 πολυαρίθμων ἀνδρῶν ἀπ' ἐνάρξεως πρώτης τοῦ γένους.
 Ἐπεμψε τότε ὁ Αἰνεΐας ἐν τάχ' εἰς τὰς ναῦς τὸν Ἀχάτην,
 ἐξ ὑπερβάλλοντος φίλτρου πατρώου ἀνήσυχος ὄλως,
 εἰς τὸν Ἀσκάνιον λέγων τὸ πᾶν, νὰ τὸν φέρ' εἰς τὴν πόλιν.
 Πᾶσα φροντίς δι' Ἀσκάνιον ἦν τοῦ φιλοῦντος γονέως. 650
 Δῶρα δ' ἐκέλευσεν ὅσα σωθέντ' ἀπὸ Τροίας πεσοῦσης
 ἄνω νὰ φέρωσι· χλαῖναν μεστήν καὶ γραῶν καὶ χρυσίου,
 κάλυμμα δὲ δι' ἀκάνθου κροκόχρου καλῶς ὑφασμένον,

κόσμον ποτὲ τῆς Ἀργείας Ἑλένης, ὃν ἔφερεν ὅτε
 ἐκ Μυκηνῶν διὰ γάμους ἀθέσμους εἰς Πέργαμα ἦλθε, 655
 τῆς γεννητρίας αὐτῆς δωρεὰν ὑπερθαύμαστον Λήδας·
 σκηπτρον δὲ ὅπερ ἐκράτει ποτὲ Ἴλιόν, ἡ πρεσβίστη
 τῶν θυγατέρων Πριάμου· πρὸς δὲ καὶ βαρύτιμον ὄρμον
 μαργαροκόλλητον· ἔτι διπλοῦν καὶ διάλιθον στέμμα.
 Ἔβη δὲ σπεύδων εὐθὺς πρὸς τὰς ναῦς ὁ Ἀχάτης δρομαῖος. 660
 Νέας βουλὰς δ' ἡ Κυθήρεια, νέα τεχνάσματα δ' ἄλλα
 ἔστρεφ' εἰς νοῦν· τὴν γλυκεῖαν μορφήν καὶ τὴν ὄψιν ὁ Ἔρως
 τοῦ Ἀσκανίου λαμβάνων καὶ φέρων τὰ δῶρ' ἀντ' ἐκείνου,
 νὰ καταφλέξῃ τὴν ἄνασσαν μέχρις αὐτῶν τῶν ὀστέων·
 ἔφριττ' αὐτὴ τοὺς διγλώσσους Τυρίους, τὸν ἄστατον οἶκον, 665
 καὶ τὴν ἀπάνθρωπον Ἥραν· τὴν νύκτα δ' ἐφλέγετο μᾶλλον·
 πρὸς τὸν πτερόεντα Ἔρωτα εἶπ' ἐπομένως τοιαῦτα·
 «Τέκνον ἐμὸν, ἡ ἰσχὺς μου, τὸ μόνον μου μέγιστον σθένος,
 ὁ τοῦ ὑπάτου πατρός ἀψηφῶν τὰ Τυφώνια βέλη,
 ἤδη προστρέχουσα, κράτος τὸ σὸν ἐξαιτοῦμαι ἰκέτις. 670
 Ὁ ἀδελφός σου Αἰνεΐας εἰς πάσας ἀκτὰς τῆς θαλάσσης
 πῶς περισπᾶται πλανήτης ἐκ μίσους ἀδίκου τῆς Ἥρας
 δὲν σὲ λανθάνει· σὲ εἶδον πολλάκις ἐμοὶ συναλγοῦντα·
 ἡ ἐκ Φοινίκης δὲ ἤδη τὸν ἔχει Διδῶ, δι' ἡδέων
 λόγων δεσμεύουσα· ὅπως στραφῇ δ' ἡ τῆς Ἥρας ξενία, 675
 μὴ ἀποβῇ εἰς ἀπαίσιον πέρας μεγάλως φοβοῦμαι·
 νὰ τὸ προλάβω ἐντέχνως, κ' εἰς φλόγα πυρὸς νὰ ἐμβάλω
 θέλω τὴν ἄνασσαν, μή τις θεὸς μετατρέψῃ τὸν νοῦν τῆς·
 νὰ τὴν κρατῇ μετ' ἐμοῦ δὲ ποθῶ τοῦ Αἰνεΐου ὁ ἔρως.
 Τίνι δὲ τρόπῳ ἰδοὺ τὴν ἐμὴν καταμάνθανε γνώμην· 680
 εἰς τὸν πατέρα τοῦ φίλτατος ὥς κ' εἰς ἐμὲ βασιλόπαις
 εἰς τὸ Σιδώνιον ἄστει εἶν' ἑτοιμος ἤδη νὰ ἔλθῃ,
 δῶρα κομίζων τῆς Τροίας τὸ πῦρ καὶ τὸν πόντον φυγόντα·
 εἰς Ἰδαλίου τὰς ἑδρας ἐγὼ τὰς ἀγίας ἐν πρώτοις,
 ἡ εἰς Κυθείρων τὰ ὕψη κοιμίζων αὐτὸν θ' ἀποκρύψω. 685
 Μήπως γνωσθῇ δ' ἡ ἀπάτη ἡ μή τις εἰσδύσας ταραξῇ,
 σὺ τὴν μορφήν του τεχνάσθῃτ' ὑπούλως αὐτὴν τὴν ἰδίαν
 νύκτα καὶ παῖς ἐγνωσμένου παιδὸς ὑποδύθῃτ' εἰκόνα·
 ὥστε φαιδρὰ ἡ Διδῶ εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὅταν σὲ λάβῃ
 βασιλικῆς εὐωχίας ἐν μέσῳ καὶ ρείθρων Βαχχείων, 690

περιπτυχθεῖσα δ' ὁπότεν γλυκά σοι φιλήματα δίδῃ,
φλόγα κρυπτήν ἐμφυσῶν, νὰ λανθάσῃς αὐτὴν φαρμακεύων.»

Εἰς τὴν φιλότατην μητέρα ἐν τάχ' ὑπακούσας ὁ Ἔρως
πρὸς τὸν Ἰοῦλον μετέβη παιδρὸς, ἐκδυθεὶς τὰ πτερὰ του·
ἅμα δ' ἡ Κύπρις ἐπέχυσεν ὕπνον εἰς πάντα τὰ μέλη
τοῦ Ἀσκανίου γλυκύν, κ' εἰς τοὺς κόλπους ἐντὸς τὸν ἐπῆρεν
εἰς τὸ Ἰδάλειον ἄλσος· ἀνθῶν δ' ἀμαράκου εὐόσμου
ἔχυσε πέριξ ἐκείνου σωρούς καὶ σκιάς ἡδυνόους.

695

Ἦδη πειθόμενος δ' ἤρχετ' ὁ Ἔρως κ' ἐκόμιζ' εὐθύμως,
ἀκολουθεῖν τὸν Ἀχάτην, εἰς πόλιν Τυρίων τὰ δῶρα.

700

Ἦλθε, κ' ἡ ἀνασσα ἦδ' εἰς τὴν τράπεζαν ἦν καθημένη
κατὰ τὸ μέσον αὐτῆς ὑπ' αὐλαίας λαμπράς, περιχρύσους·
καὶ ὁ Αἰνείας δ' ἐξῆς κί' ἡ λοιπὴ Τρωϊκὴ νεολαία
ἐπὶ ταπήτων ἐκεῖ πορφυρῶν κατεκλίθησαν πάντες·

705

κατὰ χειρῶν δὲ θεράποντες ἔχεον ὕδωρ, καὶ ἄρτους
ἀπὸ κανίστρων ἐξάγοντες, μάκτρα προσῆγον λαχνῶδη·
θεραπαινίδες πεντήκοντα ἤρτιζον πᾶν κατὰ τάξιν
εἴτι πρὸς δεῖπνον· θεοὺς δ' ἐθυμιάζον, ἄπτουσαι φλόγας·

ἀλλ' ἑκατὸν καὶ τοσοῦτοι θεράποντες ἥλικες ἄλλοι
ὄψων ἐπλήρουν τὴν τράπεζαν, κύλικας δ' ἔθετόν πέριξ·
κ' ἐκ τῶν Τυρίων πολλοὶ τὰς φαιδράς διερχόμενοι πύλας,
εἰς διαγράφους ταχθέντας ῥητῶς κατεκλίνοντο ἔδρας.

710

Τὰ τοῦ Αἰνείου ἐθαύμαζον δῶρα, τὸν παῖδα Ἰοῦλον,
τὴν τοῦ θεοῦ φωτοβόλον μορφήν καὶ πλαστὴν ὁμιλίαν,
τὸ ἐξ ἀκάνθου κροκόχρουν ἐπίδλημα ὡς καὶ τὴν χλαῖναν·
ἡ τρισαθλία δὲ μάλιστα Φοίνισσα, θῦμα ὀλέθρου
ἐπικειμένου, ἀχόρεστος ἦν καὶ πυρίφλεκτος ὄλως.

715

Τὴν τοῦ παιδὸς καλλονὴν ἐθεώρει, καθὼς καὶ τὰ δῶρα.
Ὡς δ' εἰς τὸν τράχηλον οὗτος ἠρτήθη πλαχεὶς τοῦ Αἰνείου,
καὶ τοῦ ψευδοῦς του πατρὸς τὸ θερμὸν κατενέπλησε φίλτρον,
ἦλθ' εἰς τὴν ἀνασσαν· ἅμα δ' αὐτὴ δι' ὀμμάτων καὶ σήθους
προσηλωθεῖσα, τὸν ἔθαλπε ἐνθέρμως ἐν μέσῳ τῶν κόλπων.

Τάλαινα, ποῖος θεὸς παρ' αὐτὴν ἀγνοοῖς· ἀλλ' ἐκεῖνος
Ἀχιδαλίας μητρὸς κατ' εὐχὴν βαθμηδὸν τὸν Συγχαῖον
νὰ ἐξαλείψῃ, δι' ἔρωτος ζῶντος δ' ἐξῆς νὰ κατάσχη
ἀπομαθοῦσαν καὶ ἦδ' ἠρεμοῦσαν ψυχὴν ἐπεχείρει.

725

Μετὰ τὸ πρῶτον δὲ δεῖπνον καὶ ἅμα ἡ τράπεζ' ἀπῆρθη,

ἔστησαν πέριξ μεγάλους κρατῆρας κ' ἐπλήρωσαν οἴνου·
θόρυβος ἦν εἰς τ' ἀνάκτορα· ἤχουν δὲ πᾶς αἱ πλατεῖαι
αἰθουσαι· λύχνοι πολλοὶ δ' ἀνημμένοι ἐκρέμαντο ἤδη
ἀπὸ χρυσῶν ὀροφῶν, κ' οἱ πυρσοὶ κατενίκων τὴν νύκτα.

730

Τότε χρυσοῦν ἡ Διδῶ καὶ διάλιθον ἔλαβε δέπας,
οἴνου δ' ἀκράτου ἐπλήρωσεν, ὅπερ ὁ Βῆλος καὶ πάντες
οἱ ἀπὸ Βῆλου ἐχρῶντο. Σιγῆς γενομένης δὲ, εἶπε·
«Ζεῦ σὺ, ὅστις θρυλλεῖσαι φρουρὸς τῶν θεσμῶν τῆς ξενίας,
δὸς ἡ παροῦσα ἡμέρα νὰ ᾔῃ εἰς Τυρίους καὶ Τρῶας
ὄλως αἰσία· οἱ δὲ μεθ' ἡμᾶς νὰ μιμνήσκωνται ταύτης·
σεῖς δὲ παράστητ', εὐφρόσυνε Βάκχε καὶ πότνια Ἥρα·
πλῆθος Τυρίων δὲ σεῖς, ἐορτάσατε πρόφρονες πάντες.»

Εἶπε, κ' εὐθύς τὸ τερπνὸν εἰς τὴν τράπεζαν ἔσπεισε σῶμα·
πρῶτη δ' ἐγεύθ', ὑποψάσασα μόλις δι' ἄκρων χειλέων·

740

ἔδωκε δὲ τῷ Βιτία ὀτρύνουσα, πρόφρων δ' ἐκεῖνος
καταβρόφῶν τὸ χρυσοῦν καὶ ἀφρίζον ἐκένωσε δέπας·
καὶ οἱ λοιποὶ μεγιστᾶνες δ' ἐξῆς· ὁ κομήτης δ' Ἰώπας
ἤχει κιθάραν χρυσοῦν, ἣν ὁ μέγας ἐδίδαξεν Ἀτλας·
ἔφαλεν οὗτος καὶ πλάνας Σελήνης καὶ μόχθους Ἥλιου,
γένος ἀνθρώπων καὶ ζώων, καὶ πόθεν ἀστράπτει καὶ βρέχει·
ἔτι δ' Ἀρκτοῦρον, Ὑάδας ὀμβρώδεις καὶ Ἀρκτοὺς τὰς δύο·
οἱ τοῦ χειμῶνος δὲ ἥλιοι πῶς καταδύουσ' εἰς πόντον
σπεύδοντες, τίς τὰς βραδείας δὲ νύκτας τριβὴ ἐμποδίζει.
Ἐχειροκρότουν οἱ Τύριοι, ὡς καὶ οἱ Τρῶες ὡσαύτως.

745

750

Εἰς ὁμιλίας παντοίας τὴν νύκτα διηλθεν ἐκείνην
ἡ τρισαθλία Διδῶ καὶ τὸν ἔρωτ' ἀπλέτως ἐρρόφα·
περὶ Πριάμου ἡρώτα καὶ Ἑκτορος πλεῖστα νὰ μάθῃ·
πῶς ὁ υἱὸς τῆς Ἥρας ἐνωπλίζετο, οἳ δὲ ἦσαν
τοῦ Διομήδους οἱ ἵπποι, ὁπόσος δὲ ἦν ὁ Πηλεΐδης.
Ἄγε δὴ, εἰπ', εἰς ἡμᾶς διηγέθητι, ξένε, τὰ πάντα,
τῶν Δαναῶν τὰς δολίας ἀπάτας, τὰς σὰς περιστάσεις,
ἔτι τὰς πλάνας τὰς σὰς· τοῦ ἐβδόμου σε θέρους ἡ ὥρα
φέρει πλανώμενον ἦδ' εἰς πάσας ξηρὰς καὶ θαλάσσας.

755

760

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

4—4. "Ηχισαν ἄλλοι" ἐντὸς κτλ.) Διὰ τούτων τῶν πρώτων τεσσάρων στίχων ἀπαριθμεῖ ὁ Βιργίλιος τὰ τρία κυριώτερα ποιήματά του: τὰ Βουκολικά, τὰ Γεωργικά καὶ τὴν Αἰνείαδα, δι' ὧν ἐμιμήθη τὸν Θιόκριτον διὰ τοῦ πρώτου, τὸν Ἡσίοδον διὰ τοῦ δευτέρου, διὰ δὲ τοῦ τρίτου τὴν Ἰλιάδα ἐνταύτῳ καὶ Ὀδύσειαν τοῦ Ὀμήρου. Οἱ σχολιασταὶ διεφιλονείκησαν πολὺ τὴν γνησιότητα τῶν τεσσάρων τούτων στίχων, διίσχυρίζόμενοι οἱ μὲν ὅτι εἶναι ξένοι προστεθέντες μετέπειτα, οἱ δὲ ὅτι εἶναι καθ' αὐτὸ γνήσιοι τοῦ Βιργιλίου. "Αν παρεδεχόμεν τὴν πρώτην γνώμην, ἡ μετάφρασις θὰ ἤρχιζεν οὕτως ἀπὸ τοῦ πέμπτου στίχου: ψάλλω τὸν ἄνδρα ὃς πρῶτος κτλ. ἀλλὰ παρεδέχθην τὴν δευτέραν, ἀκολουθήσας μετὰ τοῦ Γάλλου μεταφραστοῦ Λαρθολομαίου τὸν Δονάτον, τὸν Σκαλίγγερν, καὶ πρὸ πάντων τὸν σοφώτατον πάντων Σέρβιον, ὅστις ἔγραφε κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα, ὅτε πιθανῶς αἱ περὶ Βιργιλίου ἀληθεῖς παραδόσεις διετηρήθησαν.

5. Ψάλλω τὸν ἄνδρα.) Οὕτως ἄρχεται σχεδὸν καὶ ἡ Ὀδύσεια:

"Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη κτλ.

6. Εἰς ἀκτὰς Λαθινίους.) Οὕτως ὠνομάζετο ἤδη ὁ τόπος ἀπὸ Λαθίνου ἀδελφοῦ Λατίνου, καὶ οὐχὶ εἰσέτι ἀπὸ Λαθινίας θυγατρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς ὁποίας μετὰ ταῦτα μέλλει νὰ κτισθῇ πόλις, ὡς εἰς τὸ IB' βιβλίον στίχ. 194 φαίνεται.

7. "Ἐπαθε πάμπολλα δ' ὅσα διὰ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.) Ὡς τὸ τῆς Ὀδυσσεύς,

Πολλὰ δ' ὅγ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα . . .

8. Ἡ ὀργή.... τῆς "Ἡρας.) Ὀργίζετο ἡ "Ἡρα κατὰ τῶν Τρώων, διότι δὲν ἔλαβε τὸ καλλιστεῖον παρὰ τοῦ Τρωῆς Πάριδος, καὶ διότι ὁ Ζεὺς ἤρπασε τὴν Γανυμήδην· βλ. στίχ. 30—34.

9. Εἰς Λάτιον.) Λάτιον ἐκλήθη ὁ τόπος, ἢ διότι ὁ Κρόνος ἐκρύβη εἰς αὐτὸν διωκόμενος ὑπὸ τοῦ Διὸς, ἢ διότι τὸ ἐκεῖ ἔθνος, ἄγριον ὃν τὸ πάλαι, ἐκρύπτετο, διὰ φόβον τῶν θηρίων, εἰς σπήλαια καὶ ὅπας τῆς γῆς ὡς οἱ Τρωγλοδῦται· ἢ μάλλον ἀπὸ Λατίνου τοῦ βασιλέως, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι ὠνομάσθησαν Λατῖνοι, πρότερον Ἀβοριγῖνες, Aborigines, αὐτόχθονες ὠνομαζόμενοι (Στέφ. Βυζ. ἐξ Ἰόβα καὶ Χάρακος. βλ. καὶ Διον. Ἀλικαρν. ἐν Α', Ῥωμ. Ἀρχαιολ.).

10. Κ' ἔφερ' ἐκεῖ τοὺς θεοὺς του). Τοὺς ἐφεστῖους, τοὺς ὁποίους ἀπὸ Τροίας ἔφερεν εἰς Λάτιον.

11. Τῶν Ἀλδανῶν). Οὕτως ἐκλήθησαν ἀπὸ πόλεως Ἀλδας (Λευκῆς), κτισθείσης ὑπὸ Ἀσκαγίου υἱοῦ Αἰνείου.

12. Λέγε μοι, Μοῦσα, πρὸς τίνα θεότητα ἤμαρτε . . .) Ὡς καὶ Ὀμηρος (Ἰλ. Α.).

Τίς τ' ἄρ' σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;

13. Χόλος τοσοῦτος κτλ.) Ὡς καὶ Εὐριπίδης εἰς Βάκχας·

Ὀργᾶς πρέπει θεοὺς οὐχ ὁμοιοῦσθαι βροτοῖς.

19. Ἰπὲρ τὴν Σάμον κτλ.) Ἐνομίζετο ὅτι ἡ "Ἡρα ἐγεννήθη εἰς Σάμον τὴν νῆσον, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἡγάπα καὶ τὴν ἐτίμην ἐπὶ τοσοῦτοι· ὑπῆρχε δ' ἐκεῖ καὶ ναὸς τῆς θεᾶς ἐπίσημος, τοῦ ὁποίου εἰρεῖνικα εἰσίζονται μέχρι τῆς σήμερον.

23—26. "Ηκουσε κτλ.) "Εγνοεῖ τὸν Σκηπίωνα ἢ ἐν γένει τοὺς Ῥωμαίους, αἵτινες ὑπὸ τὸν Σκηπίωνα κατέστρεψαν τὴν Καρχηδόνι περὶ τὸ 200 ἔτος πρ. Χ.

27—28. . . . τὸν πόλεμον ὃν κατὰ Τρώων
 ὑπὲρ Ἀργείων ἐκίνησε πάλιν). Οὕτως εἰς τὸν Ὅμηρον ἢ Ἡρα λέγει πρὸς τὸν Δία (Ἰλ. Δ. στίχ. 27—28).

Πῶς ἐθέλεις ἄλιον θεῖναι πόνον ἢ δ' ἀτέλεστον,
 ἰδρῶ θ', ὃν ἰδρῶσα μόγη, καμέτην δέ μοι ἵπποι
 λαὸν ἀγχιρῶσθι, Πριάμῳ κακὰ τοῖο τε παῖσιν.

31. "Ἡ τε τοῦ Πάριδος κρίσις κτλ.) Ὁ Ὅμηρος λέγει (Ἰλ. Ω. 28—30).

. . . ὡς σφιν πρῶτον ἀπήχθετο Ἴλιος ἰοὴ
 καὶ Πριάμος καὶ λαὸς, Ἀλεξάνδρου ἕνεκ' ἄτης,
 ὃς νείκεσσε θεὰς, ὅτε οἱ μέσσαυλον ἴκοντο.

32. Κ' ἡ Γανυμήδους ποτὲ ἀρπαγή.) Τὸν Γανυμήδην υἱὸν τοῦ Τρώος ἀνέρπασεν ὁ Ζεὺς διὰ τὸ κάλλος, καὶ τὸν κατέστησεν οἰνοχόον του, καθὼς διηγείται καὶ ὁ Ὅμ. (Ἰλ. Γ. 234—235)

Τὸν καὶ ἀνερρίψαντο θεοὶ Διὶ οἰνοχοεύειν,
 κάλλος εἵνεκ' οἷο

Τὴν ἀρπαγὴν τοῦ Γανυμήδους περιγράφει ὁ Βιργίλιος εἰς τὸ Ε' βιβλίον τοῦ παρόντος ποιήματος.

39. . . . ἔτυπον δὲ τοὺς ἀφρούς τῆς θαλάσσης.) Οὕτω καὶ ὁ Ὅμηρος (Ὀδυσ. Ι.).
 Ἐξῆς δ' ἐξόμενοι πολὺν ἄλᾳ τύπτων ἐρετμοῖς.

43—49. νῆ βυθίς' εἰς τὸν πόντον κτλ.) Ὁ Αἴας τοῦ Οὐλέως, ἐνῶ ἐξεπορθεῖτο ἡ Τροία, ἐβίασε τὴν Κασσάνδραν, θυγατέρα τοῦ Προῖμου, ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς Παλλάδος· ὅθεν ἐπανακάμπτοντα τὸν ἐκεραύνωσεν ἡ θεὰ, ὡς ὁ Βιργίλιος λέγει ἐνταῦθα· ὁ δὲ Ὅμηρος (Ὀδ. Δ. 509) ἐπιφέρει καὶ ἄλλην περικομίαν αὐτοῦ, τὴν μεγαλυκρίαν διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἀπωλέσθη.

Γυρῆσιν μιν πρῶτα Ποσειδάων ἐπέλασεν
 πέτρῃσιν μεγάλῃσι, καὶ ἐξεσάωσε θαλάσσης·
 καὶ νῦ κεν ἔκφυγε κῆρα, καὶ ἐχθόμενός περ Ἀθήνη,
 εἰ μὴ ὑπερφύαλον ἔπος ἐκβαλε, καὶ μέγ' ἀάσθη·
 φῆ δ' ἀέκητι θεῶν φυγῆειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης.

Ἀλλὰ Τίμαιος ὁ Σικελὸς (Ἰστορ. Βιβλ. Β', παρὰ Σαμουὴλ Κλάρη, ἐν ταῖς εἰς τὰ Ὅμηρ. σημ.) ἱστορεῖ ὅτι, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας, πολλοὶ Λοκροὶ ναυαγήσαντες περὶ τὰς Γυράς ἀπώλεσθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ μετὰ τοῦ Αἴαντος μόλις διεσώθησαν εἰς Λοκρίδα· ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὸ τρίτον ἔτος ἐφθείρετο ὁ τόπος αὐτῶν ὑπὸ λοιμοῦ, διὰ τὴν παράνομον μίξιν τοῦ Αἴαντος μετὰ τῆς Κασσάνδρας, ἔχρησεν ὁ θεὸς νῆ ἰλάσκωνται τὴν ἐν Ἰλίφ Ἀθηνῶν εἰς διάστημα χιλίων ἐτῶν, πέμποντες δύο παρθένας κατὰ κλῆρον, ἢ, ὡς ἀναφέρει Αἰνέας Πλάκιδος παρὰ τῷ σχολιαστῇ Σερβίφ, οὐχὶ δύο ἀλλὰ μίαν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Αἴαντος. — Εἰς τὴν κεραυνοδλητικὴν δύνανται τῆς Ἀθηνῆς ὁ Βιργίλιος ἀκολουθεῖ τὸν Εὐριπίδην, ὅστις εἰς Τρωάδης λέγει·

Ἐμοὶ δὲ δώσιν φρεσὶ πῦρ κεραυνίον,
 βύλλῃσιν Ἀχαιοῖς, νηὶς τε πειμπῶναι πυρί.

Καὶ μετ' ὀλίγον·

Ἀλλ' εἰς Ὀλυμπον ἔρπε καὶ κεραυνίους βολὰς
 λαβοῦσα πατρός ἐκ χειρῶν.

Καὶ εἰς τὰς Εὐμενίδας δὲ τοῦ Αἰσχύλου λέγει ἡ Παλλάς·

Κάγῳ πέποιθα Ζηνὶ, καὶ τί δεῖ λέγειν,
 καὶ κληῖδας οἶδα δωμάτων μόνῃ θεῶν,
 ἐν ᾧ κεραυνὸς ἐστὶν ἐσφραγισμένος.

50. Οὕσα δ' ἐγὼ τῶν θεῶν βασιλῆς, γαμετὴ δὲ συγχρόνως· καὶ ἀδελφὴ τοῦ Διός.) Ὡς καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον (Ἰλ. Π.).

Ἦρην δὲ προσέειπε κασιγνήτην, ἄλλοχόν τε.
 Καὶ πάλιν (Ἰλ. Σ. 864).

Πῶς δὴ ἐγώ, ἢ φημί Θεῶν ἔμμεν ἀρίστη,
 ἀμφότερον, γενεὴ τε καὶ οὐνεκα σὺ παράκοιτις
 κέκλημαι, σὺ δὲ πᾶσι μετ' ἀθανάτοισιν ἀνάσσεις·
 οὐκ ὄφελον Τρώεσσι κοτεσσαμένη κακὰ ῥάψαι;

52—53. . . . καὶ τίς τοῦ λοιποῦ κτλ.) Ὁμοιον τῷ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδυσ. Ν.).

Ζεῦ πάτερ, οὐκέτ' ἐγώ γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν
 τιμῆεις ἔσομαι, ὅτε με βροτοὶ οὔτι τίουσιν,
 Φαίηκες. . . .

55. Εἰς Αἰολίαν κτλ.) Ἀθροισμα νήσων πλησίον Σικελίας εἰς τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος (Στράβ. Γεωγρ. βιβλ. Β' καὶ Γ' καὶ Πλίν. ἐν Γ', κεφ. Η', καὶ Μέλας ἐν Β', κεφ. 2'). Τὰ νησιδία ταῦτα, τὰ ὑποῖα ἀπὸ Αἰόλου βασιλέως Σικελίας ὠνομάσθησαν Αἰολία, κατὰ τοὺς μὲν ἀριθμοῦνται ἐννέα, κατὰ τοὺς δὲ ἐπτὰ, δηλ. Στρογγύλη ἢ κατὰ τὸν περὶ τὸν Διδύμη, Τεῖρα, Ἰκασία, Λιπάρα, Ἐρικόδης καὶ Φοινικόδης. ὠνομάζοντο δὲ τὸ πάλαι καὶ Ἡφαιστιᾶδες, διὰ τὸ ἐξερευγόμενον πῦρ· ἤδη δὲ καὶ Λιπαρεῖς καλεῶνται. Ὁ Ὅμηρος (Ὀδυσ. Κ) ἀναφέρει τὴν Αἰολίαν ὡς μίαν νῆσον·

Αἰολίην δ' εἰς νῆσον ἀφικόμεθ', ἐνθά δ' ἔναιεν

Αἰόλος Ἰπποτάδης κτλ.

Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἐγνοεῖ τὴν πρωτεύουσαν τῶν νήσων αὐτῶν, ἥτις ὠκειοποιήθη τὸ κοινὸν ὄνομα.

67. Πότε ευστέλλων κτλ.) Ἀπαρallάκτως ὁ Ὅμηρος (Ὀδυσ. Κ. 21).

Κεῖνον γάρ (τὸν Αἰόλον) ταμίην ἀνέμων ποίησε Κρονίων,
 ἡμῖν παυέμεναι, ἢ δ' ὀρνύμεν ὃν κ' ἐθέλησιν.

75. Νύμφας κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ ἢ Ἡρᾷ ὑπέσχετο εἰς τὴν Ὑπνον, ἂν ἐπερχόμενος δαμάσῃ τὸν Δία·

Ἄλλ' ἐγὼ δὲ κέ τοι Χαρίτων μίαν ὀπλοτεράων
 δώσω ὀπυέμεναι, καὶ σὴν κεκληῖσθαι ἄκοιτιν,
 Πασθῆν, ἥς αἰὲν ἐέλδεαι ἡμᾶτα πάντα.

80. . . . δίκαιον σὺ νᾶ προστάτης. . . . ὅτι ἂν βούλη·) Καὶ ἡ Ἀφροδίτη οὕτως ἀποκρίνεται πρὸς τὴν Ἡρᾷ ζητήσασαν τὸν κεστὸν (Ὅμ. Ἰλ. Σ. 195).

Λῦθα ὅ,τι φρονέεις· τελέσαι δὲ με θυμὸς ἄνωγεν,
 εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν·

καὶ ὁ Ἡφαιστος πρὸς τὴν Θέτιν, ἥτις ἐζήτησεν ὅπλα διὰ τὸν υἱὸν τῆς·

Λῦθα ὅ,τι φρονέεις κτλ.

Οὕτω καὶ παρ' Εὐριπίδῃ εἰς Ἰώ·

Σὸν λέγειν, τολμᾶν δ' ἐμόν·

καὶ παρὰ τῷ αὐτῷ εἰς Ἰκέτιδας·

Τί ταῦτα, μήτερ, σὸν τὸ μνηστὴρ ἐμοί, ἡμῶν δ' ἀκούειν.

85—90. Εἶπε κ' εὐθὺς κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ ὁ Ποσειδῶν αὐτὸς διεγείρει τρι-
 κυμῖαν κατὰ Ὀδυσσεύς (Ὀδυσ. Ε. 291).

Ὡς εἰπὼν, σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον,
 χεῖρὶ τρίαῖναν ἐλὼν· πᾶσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 πιντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψεν
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον· ὀρώρει δ' οὐρανόνθεν νύξ·
 σὺν δ' Εὐρὸς τε Νότος τ' ἔπασσε Ζέφυρος τε δυσὰς
 καὶ βορέης αἰθρηγενέτης, μέγα κῶμα κυλίνδων.

93. Ἐλῶσε ῥίγος κτλ.) Ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδυσ. Ε).

Καὶ τότε Ὀδυσσεὺς λῦτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ.

97. Πρὸς τοὺς ἀστέρας δὲ τείνας τὰς χεῖρας) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Α.).

. μεγάλ' εὐχετο χεῖρας ἀνασχών.

Δήμιτρί τε χεῖρας ἀνέχων. Ἀρχίλοχ.

. κ' ἐκ βάθους στενάξας.) Καὶ παρ' Ὀμήρῳ·

Πηλείδης δ' ἔμμελ' ἰδὼν εἰς οὐρανὸν εὐρύν . . .

- 98 . . . Τρίς καὶ τετράκις κτλ.) Οὕτω (Όμ. Όδυσ. Ε. 306).
Τρισμάκῃρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἱ τότε ὄλοντο,
Τροίη ἐν εὐρείῃ.
ὥς δὴ ἔγωγ' ὄφελον θάνειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν.
101. Πῶς, ὦ Τυδείδῃ, κ' ἐγὼ εἰς τὸ Ἴλιον δὲν ἰδυνήθην ὑπὸ τὴν χεῖρά σου κτλ.)
Οὕτω καὶ παρ' Όμήρῳ (Όμ. Όδ. 279).
Ὡς μ' ὄφελ' ἔκτωρ κτείνῃ κτλ.
Ὁ Διομήδης ἦτον υἱὸς τοῦ Τυδέως καὶ τῆς Ἀντιφίλης θυγατρὸς τοῦ Ἀδράστου, εἰς τῶν ἀρίστων μεταξύ τῶν Ἑλλήνων ὅσοι ἐπολέμησαν εἰς τὴν Τρωάδα, καὶ οὐ μόνον πρὸς θνητοὺς ἀριστεύσας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀθανάτους, καθὼς Ἀφροδίτην καὶ Ἄρη, μάχην ἀποτολήσας.
- 103 Αἰακίδου.) Αἰακίδης ἐλέγτο ὁ Ἀχιλλεύς ἀπὸ τοῦ πάππου υἱὸς Αἰακοῦ καὶ Εὐδηίδος τῆς θυγατρὸς Χείρωνος ἣν ὁ Μηλεύς. Πηλέως δὲ καὶ Θέτιδος ὁ Ἀχιλλεύς. ὅθεν καὶ Αἰακίδης καὶ Πηλεΐδης.
- 104 Σαρπηδὼν) ἀρχηγὸς Λυκίων εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, υἱὸς Διὸς ἐξ Εὐρώπης τῆς Ἀγένορας καθ' Όμηρον, ἢ Διὸς καὶ Λαοδαμείας τῆς Βελλεροφόντου, κατ' Ἀπολλόδωρον, Βιβλ. Γ', Κεφ. Α'.
- Αὐτ. Σιμόεις.) Ὁ ποταμὸς οὗτος καὶ ὁ Σκάμανδρος ὁ καὶ Ξάνθος καλούμενος, ῥέοντες διὰ τοῦ Τρωϊκοῦ πεδίου, συνέβαλλον πρὸς ἀλλήλους· παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σιμόεντος ἐγέννησε τὸν Αἰνεΐαν ἢ Ἀφροδίτην.
- 104—105 ὁ Σιμόεις δὲ ὅπου θώρακας, κράνη κτλ.) Ὁ Όμηρος πολλαχοῦ ἐξωγράφει τὴν εἰκόνα ταύτην διὰ ζωηροτάτων χρωμάτων· καθὼς (Όμ. Όδ. 8).
Ἐς ποταμὸν εἰλεῦντο βαθύρροον ἀργυροδίνην (οἱ Τρῶες),
ἐν δ' ἐπεσον μεγάλῳ πατάγῳ· βράχε δ' αἰπὰ ῥέεθρα·
ὄχθα δ' ἀμφὶ περὶ μεγάλ' ἱαχον· οἱ δ' ἀλαλητῶ
ἔννεον ἔνθα καὶ ἔνθα, ἐλίσσόμενοι περὶ δίνας. Καὶ ἀλλαχοῦ (Όμ. Όδ. Μ. 22).
Καὶ Σιμόεις, ὅθι πολλὰ βόαγρια καὶ τρυφάλεια
κάππεσον ἐν κονίῃσι καὶ ἡμιθέων γένος ἀνδρῶν.
- 109 καὶ ὅρη κυμάτων ἐθλῶντο.) Καθὼς καὶ Όμ. (Όδ. Γ. 390).
Κύματά τε τροφόντα, πελώρια, ἴσα ὄρεσσι.
- 113 Πέτρας βωμοὺς καλουμένας.) Αἱ πέτραι αὗται εἶναι ἐγγεὰ σκόπελοι, καίμενοι μεταξύ Ἀφρικῆς καὶ τῆς νήσου Σαρδοῦς (Σαρδηνίας), κατὰ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης ὅπου οἱ Καρχηδόνιοι κατεναυμαχήθησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ οὕτως ἐπερατώθη ὁ πρῶτος Καρχηδονικὸς πόλεμος, ἀρξάμενος κατὰ τὸ 488 ἔτος ἀπὸ καταβολῆς Ῥώμης καὶ λήξας κατὰ τὸ 512.
- 117 Τὴν τὸν Ὀρόντην. . . . κ' ἐνταύτῳ τοὺς Λυκίους.) Εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον οἱ Λύκιοι συνεστράτευσαν μετὰ τῶν Τρώων ἐπικούροι· τοῦ ἡγεμόνος δ' αὐτῶν Πανδάρου ἢ Σαρπηδόνοιο κατ' ἄλλους πεσόντος, οἱ λοιποὶ, μετὰ τὴν ἄλυσιν τῆς Τροίας, συνεξέπλευσαν μετὰ τοῦ Αἰνεΐου, ἀρχηγούντος τοῦ Ὀρόντου.
- 119—120 Ἐπείσθη ὁ ναύκληρος. ἤμα πορνῆς δ' εἰς τὸν πόντον ἔπεισε.) Ὁ ναύκληρος οὗτος ὠνομάζετο Λεύκασπις, τὸν ὅποιον θά ἀναφέρει ὁ ποιητὴς εἰς τὸ 5' βιβλ.
- 122 Τῇδε κάκεισε κτλ.) Ὁσαύτως καὶ τὸ παρ' Όμήρῳ (Όδ. Μ).
Οἱ δὲ κορώνησιν ἱκελοὶ περὶ νῆα μέλαιναν.
κύμασιν ἐμφορόεντο.
- 136 τῆς ὕμῳ γενεᾶς.) Μυθολογεῖται ὅτι οἱ ἄνεμοι ἦσαν τέκνα Ἀστραίου καὶ Ἡφύς, οἵτινες κατήγοντο ἐκ τῶν Τιτάνων. Ἀπολλόδ. Βιβλ. Α', Κεφ. Β'.

142 Ὅχ' εἰς αὐτὸν, εἰς ἐμὲ κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ποσειδῶν μνησθεὶς πρὸς τὸν Δία διὰ τῆς Ἰριδος (Όμ. Όδ. 190).

Ἦτοι ἐγὼν ἔλαχον πολὴν ἄλκ' ἐνέμεν αἰεὶ
παλλομένων, Ἀΐδης δ' ἔλαχε Ζόφον ἡρώεντα·
Ζεὺς δ' ἔλαχ' οὐρανὸν εὐρὺν ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσιν.
Καὶ ὁ Ἀγχιμέμων δὲ οὕτω λέγει πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα (Όμ. Όδ. Α. 179).
Οἴκαδ' ἰὼν σὺν νηυσὶ τε σῆς καὶ σοὶς ἐτάροισιν
Μυρμιδόνεσσιν ἄνασσε.

148 Ἡ Κυμοθή. . . . καὶ ὁ Τρίτων.) Ὁ Ἀπολλόδωρος ἀπαριθμεῖ ὀνομαστὶ τεσσαράκοντα πέντε Νηρηίδας Νύμφας, θυγατέρας Νηρέως καὶ Δωρίδος θυγατρὸς Ὀκεανοῦ. Βιβλ. Α'. Κεφ. Β'. Μία τούτων εἶναι καὶ ἡ Κυμοθή, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἢ ἀπὸ τοῦ θέειν ἐπὶ τῶν κυμάτων, ἢ ἀπὸ τοῦ θοοῦ (ταχύος) αὐτῶν· ὁ δὲ Τρίτων μυθεύεται υἱὸς Ποσειδῶνος καὶ Ἀφροδίτης ἢ Γαλατείας. Τρίτονες δὲ κοινότερον λέγονται καὶ πάντες οἱ θαλάσσιοι θεοὶ, ὅσους γράφουσιν ἀνθρωποειδεῖς μὲν τὰ ἄνω τοῦ σώματος, ἰχθυοειδεῖς δὲ τὰ οὐρῆα.

151 Οἱ δ' ἔλαφροὶ τοῦ τροχοῦ κτλ.) ὥς τὸ τοῦ Όμήρου (Όδ. Ν. 29—30).

Γηθοσύνη δὲ θάλασσα δίστατο· τοὶ δ' ἐπέτοnton
ρίμφῃ μάλ', οὐδ' ὑπένερθε διάνειτο χάλκεος ἄξων.

Εἰς τὸ Ε' βιβλ. ζωγραφίζει ὁ Βιργίλιος τὴν εἰκόνα ταύτην ἐντελέστερον.

160 δαμάζων τοὺς ἵππους.) Τοὺς ἵππους τοῦ Ποσειδῶνος οἱ μὲν εἶπον κήτη, οἱ δὲ φώκας, οἱ δὲ ἵπποποτάμους.

163 Τόπος ὑπάρχ' εἰς μυχόν.) Οὕτω καὶ ὁ Όμηρος (Όδυσ. Ν).

Φόρκυνος δὲ τίς ἐστὶ λιμὴν, ἀλίσιον γέροντος,
ἐν δὴμῳ Ἰθάκῃ· δύο δὲ προβλήτες ἐν αὐτῷ
ἄκται ἀπορρώγες, λιμένος ποτιπεπτηνυῖαι,
αἷτ' ἀνέμων σκεπώσι δυσάηων μέγα κύμα
ἔκτοθεν· ἐντοσθεν δὲ τ' ἄνευ δεσμοῖο μένουσιν
νῆες εὐσελμοὶ, ὅτ' ἂν ὄρμου μέτρον ἱκῶνται.

Ἀλλὰ τὸσον ὁ Όμηρος ὅσον καὶ ὁ Βιργίλιος ποιητικῶς φαντασθέντες ἐπλασαν λιμένας ὅπου δὲν ὑπάρχουν πραγματικῶς, ἐπειδὴ οὕτε ἡ Ἰθάκη ἔχει ἄντρον καὶ Νυμφαῖον ταιούτο, ὥς ὁ Στράβων μνηστεύει εἰς τὸ Α' βιβλ. τῶν Γεωγραφικῶν, οὕτε ἡ Καρχηδὼν λιμένα.

166 καὶ σκόπελοι δύο. τὸν οὐρανὸν ἀπειλοῦν.) Ὡς καὶ παρ' Όμήρῳ (Όδυσ. Ι).

Οἱ δὲ δύο σκόπελοι, ὁ μὲν εἰς οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει

172 οἶκος Νυμφῶν.) Ὡς καὶ παρ' Όμήρῳ (Όδυσ. Ν).

ἀγρόθι δ' αὐτῆς ἄντρον ἐπήρατον ἡρωειδῆς·
ἱρὸν Νυμφῶν αἱ Νηϊάδες κλέονται.

Αὐτ. ποτὲ οὐδὲ κάλως
οὐδὲ ἀγκύρας ἀρπάγῃ.) Οὕτω καὶ Όμηρος περὶ τοῦ λιμένος πλησίον τῆς νήσου τῶν Κυκλάδων (Όδυσ. Ι. 136).

Ἐν δὲ λιμὴν εὐστροφος, ἔν' οὐ χρεὼ πείσματός ἐστιν,
οὐτ' εὐνὰς βλάειν οὔτε πρυμνήσαι ἀνέψαι.

184 Τότε εἰς βράχον ἀνέβ' ὑψηλὸν ὁ Αἰνεΐας.) Ὡς καὶ παρ' Όμήρῳ (Όδυσ. Κ).

Ἔστην δὲ σκοπιὴν εἰς παιπαλόεσσαν ἀνελθών.

185 μὴ τῶν Φρυγῶν τὰς διήρεις.) Ἡ κατωτέρω Φρυγία ἢ παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἑλλησπόντου διεστέλλετο τῆς μεγάλης Φρυγίας, ὅπου περιελαμβάνοντο αἱ χῶραι τῶν Λυκίων καὶ Καππαδόκων, καὶ περιεῖχε τὰς πόλεις Ἀρδανον καὶ Ἴλιον· ὅθεν καὶ ὁ Βιργίλιος τοὺς Τρῶας Φρύγας πολλὰκις ὀνομάζει· αἱ δὲ διήρεις φαίνεται, κατὰ τὸν Βάρωνα, νὰ εὐρέθησαν μετὰ τὰ Τρωϊκὰ, ἐπειδὴ ὁ Όμηρος δὲν ἀναφέρει διόλου διήρεις, ἀλλὰ πάντοτε τριήρεις.

188—189 πλησίον δὲ τρεῖς τῶν ἀκτῶν πλανωμένας εἶδον ἐλάφους κτλ.) Τὸ αὐτὸ καὶ παρ' Όμήρῳ, ὅταν ὁ Όδυσσεὺς ἐρρίφθη εἰς Λαχεΐαν τὴν νῆσον (Όδυσ. Ι. 152).

Ἄφρασαν δ' ἄρ Νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
αἵ γας ὄρεσσι κάσιον, ἵνα δειπνήσαιαν ἐταῖροι·

αὐτίκα καμπύλα τόξα καὶ αἰγανέας δολιχαύλους
εἰλόμεθ' ἐκ νηῶν· διὰ δὲ τρίχα κοσμηθέντες
βάλλομεν· αἶψα δ' ἔδωκε θεὸς μενοεικέα θήρη·
νῆες μὲν μοι ἔποντο δῶδεκ' ἐς δὲ ἑκάστην
ἐννέα λάρχανον αἶγες· ἐμοὶ δὲ δέκ' ἐξελον οἴω.

191 τὸ τόξον τοῦ δ' ὅπερ ὁ φίλος τοῦ εἶχεν Ἀχάτης·) Οὕτω καὶ Ὀμ. (Ἰλ. Μ.)

Τοῖς δ' ἅμα Πανδίων Τεύκρου φέρε καμπύλα τόξα.

199 "Ἐτι καὶ οἶνον κτλ.) Ἦτον συνθήκη τῶν παλαιῶν· νὰ μὴ ἐκπεμπῶν τοὺς φιλοξενούμενους ἀνεφοδιάστους· οὕτω καὶ ὁ Μάρων εἰς τὸν Ὀδυσσεύα (Ὀδυσ. Ι. 204).

Οἶνον ἐν ἀμφιφορεῦσι δῶδεκα δῶκεν ἀφύσσας,
ἡδὺν, ἀκηράσιον, θεῖον ποτὸν

καὶ ἡ Κλυψὼ εἰς τὸν ἴδιον, ὅτ' ἐμελλε νὰ ἀποπλεύσῃ·

Ἐν δὲ οἱ ἀσὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνου
τὸν ἕτερον κτλ.

209 Τῆς Τρινταρίας) Ἡ Σικελία ἐκλήθη Τρινταρία ἀπὸ τῶν τριῶν αὐτῆς ἀκρωτηρίων, τοῦ μὲν πρὸς Ἀφρικήν τοῦ Λιλυθαίου, τοῦ δὲ πρὸς Ἑλλάδα τοῦ Παχύνου, τοῦ δὲ πρὸς Ἰταλίαν τοῦ Πελώρου· ὀνομάζονται δὲ ταῦτα σήμερον ἰταλιστὶ τὸ μὲν πρῶτον Capo Boeo, τὸ δὲ δεύτερον Capo Passaro, τὸ δὲ τρίτον Capo di Ferro· ἀπὸ Τρινταρίας δὲ καὶ Θρινακία ὀνομάσθη ἡ Σικελία.

202 Φίλοι, γνωρίζετε κτλ.) Ἀπαράλλακτον τὸ τοῦ Ὀμήρου·

Ὡς φίλοι, οὐ γὰρ πῶ τι κακῶν ἀδαήμενες εἰμέν.

204 λυσώδη Σκύλλαν.) Περὶ αὐτῆς θὰ γίνῃ λόγος εἰς τὸ Γ' βιβλ.

205 Κυκλόπων τῆς πέτρας) τὰς περὶ τὴν Σικελίαν προβλήτας ἄκρας λέγει, ἢ τὰς μεταξὺ Κιτάνης καὶ Ταυρομενίου.

207 "Ἴσως ποτὲ θὰ σῶς τέρεπ' ἢ ἐνθύμησις τούτων.) Οὕτω καὶ ὁ παρ' Ὀμήρῳ Σωώτης (Ὀδυσ. Ο. 398).

Νῶϊ δ' ἐνὶ κλισίῃ πίνοντέ τε, δαιτυμένω τε
κῆδεσιν ἀλλήλων τερπόμεθα λευγαγέοισιν,
μνωσμένω· μετὰ γὰρ τε καὶ ἄλγεσι τέρπεται ἀνὴρ,
ὅστις δὴ μάλα πολλὰ πάθη καὶ πόλλ' ἐπαληθῆ·

καὶ παρ' Εὐριπίδῃ

Ὡς ἡδὺ τι σωθέντα μεμνησθαι πόνων.

208 διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων κτλ.) τοῦτο τὸ τοῦ Ἐπιχάρμου.

. τῶν πόνων

πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθ' οἱ θεοί.

καὶ τὸ τοῦ Πινδάρου·

"Απονον δ' ἔλαβον χάριν

παῦροί τινες.

211 Φέριτε δὴ κτλ.) Καὶ ὁ Ἰδυσσεύς οὕτω λέγει πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς (Ὀμ. Ἰλ. Β. 299).

Τλήπτε, φίλοι, καὶ μείνατ' ἐπὶ χρόνον

212—213 . . . ὑπέκρυπτεν ὅσας κτλ.) Οὕτω καὶ ἡ Ἡρὰ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ο. 404).

. ἡ δ' ἐγέλασσε

χεῖλεσιν, οὐδὲ μέτωπον ἐπ' ὀφρύσι κυανέησιν
ἰάνθη.

καὶ ἡ Ἀφροδίτη παρὰ Θεοκρίτῳ (Εἰδωλ. Α').

λάρχη μὲν γελῶισα, βάρυν δ' ἀνὰ θυμὸν ἔχρισα.

215—219. "Ἄλλοι ἀπέσπων κτλ.) Ἡ τοιαύτη ἐτοιμασία ἀπκνέχεται ἀπαράλλακτος εἰς τὸν Ὀμηρον (Ἰλ. Α. 459—460).

220 Ὡς δ' ἐκορέσθησαν πάντες τροφῆς.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Α. 469 καὶ Ὀδυσ. Α. 450 καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη.)

Αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔραν ἔντο

221 Διὰ μακρῶν τοὺς ἀπόντας κτλ.) Εἶχον συνήθειαν οἱ πηλείοι νὰ κλοῦν μεγάλῳ.

νῶς τοὺς οἰκείους, τοὺς μὲν αὐτόθι καίμενους νεκροὺς ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ, τοὺς δὲ μακρὰν ἐπὶ κενотаφίου.

227—229 . . . ὁ Ζεὺς ἀπ' αἰθέρος κτλ.) ὡς τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Θ),

Αὐτὸς δ' ἐν κορυφῇ καθέζετο κύδει γαίῳ,
εἰσερώων Τρώων τε πόλιν καὶ Νῆας Ἀχαιῶν.

229—239. . . . ἐκ τῶν ἄκρων τοῦ οὐρανοῦ) Τὸ τοῦ Ὀμήρου·

Ἀκροτάτῃ κορυφῇ πολυδαιμόνιος Ὀλύμπου. Ἰλ. Α. 499.

235 Τί ὁ ἐμός. . . . Αἰνείας). Ὁ Αἰνείας ἦτον υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης ἐξ Ἀγχίσιου· ἰδοὺ δὲ ἡ γενεαλογία του. Διὸς καὶ Ἡλέκτρας τοῦ Ἀτλαντος υἱὸς ἦν ὁ Δάρδανος· Δαρδάνου δὲ καὶ Βατείας τῆς Τεύκρου ὁ Ἐριχθόνιος· Ἐριχθονίου δὲ καὶ Ἀστυόχης ὁ Τρῶς· Τρῶς δὲ καὶ Ἰερομνήμης ὁ Ἀσάρακος· Ἀσάρακος δὲ ὁ Κάπυς· Κάπυος δὲ καὶ Θέμιδος ὁ Ἀγχίσιος· Ἀγχίσιου δὲ καὶ Ἀφροδίτης ὁ Αἰνείας.

239. . . . ἐξ αἵματος Τεύκρου.) Τὸν μὲν Δάρδανον ὁ Βιργίλιος ἀναφέρει ὡς κτίστην τῆς πόλεως (Αἰν. Η.) ἀκολουθῶν καὶ κατὰ τοῦτο τὸν Ὀμηρον, ὅστις λέγει «κτίσσε δὲ Δαρδανίην»· τὸν δὲ Τεύκρον ὡς ἀρχηγὸν τοῦ γένους, τόσον ἐνταῦθα ὡς καὶ εἰς τὸ ε' βιβλ. Καὶ ὁ μὲν Τεύκρος, ὅστις ἦν υἱὸς Σχημάνδρου τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς Νύμφης Ἰδαίας καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποῦ οἱ κάτοικοι ὀνομάσθησαν Τεύκροι, ἐξέδωκε τὴν θυγατέρα του Βατείαν εἰς τὸν Δάρδανον· ἐλθόντα μέτοικον ἀπὸ Σχημοράκης· ὁ δὲ Δάρδανος, βασιλεύσας μετὰ τὸν Τεύκρον, ἔκτισεν ὁμώνυμον πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν Δαρδανίαν ἐκάλεσεν.

(Ἀπολόδ. βιβλ. Γ', Κεφ. ΙΒ').

245 ποῦ, βασιλεῦ, τῶν ἀγώνων τὸ τέρμα;) Οὕτω καὶ παρ' Εὐριπίδῃ, ἐν Ἀλκίστῃ·

Ἰὼ Ζεῦ! τίς ἂν πῶς πόρος κακῶν

γένοιτο, καὶ λύσις τύχης;

246. . . . ὁ Ἀντήνωρ) Οὗτος, διὰ τῆς συμπράξεως τοῦ Μενελάου καὶ Ὀδυσσεύς, οἵτινες σταλέντες πρὸ τοῦ πολέμου πρέσβεις εἰς Τροίαν εἶχον εὐρεῖ ξενίαν καὶ ἀσφάλειαν παρ' αὐτῷ, διαφυγὼν τὸν ὄλεθρον τῆς πετρίδος, ἀφίχθη μετὰ τῆς συζύγου Θεανοῦς καὶ τῶν υἱῶν Ἠλικίωνος καὶ Πολυδάμαντος εἰς τὰ ἐνδύτατα τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, ὅπου ἔκτισε πόλιν Πατάβιον καὶ κατόικισεν εἰς αὐτὴν πολλοὺς τῶν Τρώων καὶ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον συμμαχησάντων Ἑνετῶν, ὅσοι ἠθέλησαν νὰ συνεκπλεύσουν μετ' αὐτοῦ, ὠνόμασε δὲ τὴν πόλιν Πατάβιον ἐκ τῶν δύο λατινικῶν λέξεων pater ζητῶ τι καὶ διώκω, καὶ avis, πτηνόν· ἐπειδὴ κατὰ τινα χρησμὸν ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ κτίσῃ ὅπου διώξῃ πτηνόν· καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἔπρεπε νὰ ὀνομάζεται μᾶλλον Πατάβιον· φέρε δὲ καὶ σήμερον τὸ αὐτὸ ὄνομα καὶ ἰταλιστὶ Padova καὶ κεῖται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μεδόακου, La Brenta ἰταλιστὶ· φαίνοντα· δ' εἰσέτι ἐντὸς τῆς πόλεως δύο ἐπίσημοι τάφοι, ὧν ὁ μὲν πιστεύεται αὐτοῦ τοῦ συνοικίσαντος Ἀντήνωρος, ὁ δὲ τοῦ Τίτου Λιβίου, τοῦ πολὺ μεταγενεστέρου καὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ συγγράψαντος.

247. Εἰς τὸν Ἰλλυρίον κόλπον, κ' ἐκτὸς Λιβυρίας νῆ φθάσῃ.) Ἰλλυρίος ἢ Ἰλλυρικὸς κόλπος δύνεται νὰ ὀνομασθῇ καὶ τὸ Ἀδριατικὸν αὐτὸ πέλαγος, τὸ ὁποῖον ὀρίζεται κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Ἰλλυρίας, ὅπου περιλαμβάνονται ἡ Λιβυρία καὶ ἡ Δαλματία· καὶ αὕτη μὲν σώζει καὶ σήμερον τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν, ἡ δὲ Λιβυρία ἀποτελεῖ μέρος τῆς κατ' ἡμᾶς Κροατίας. Θέτουν δὲ ἰδιαιτέρως τοὺς Λιβυρνούς μεταξύ Ἰστρίας καὶ Δαλματίας (Πλίν. φυσ. ἱστ. Γ. 22, καὶ Στράβ. Γεωγρ. βιβλ. Ζ.), ὅπου κατόικουν τὸ πάλαι Ἰάπυγες ἢ Ἰάποδες, τῶν ὁποίων ἡ ἀρχαία μητρόπολις ἦν τὰ Ἰάδρηα, νῦν ἐρείπειον Zara vecchia, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τῆς ἐφ' ἡμῶν Ζάρας νέας ὑποκειμένης εἰς τοὺς Ἑνετούς.

248 τὴν πηγὴν τοῦ Τίμαβος.) Ὁ Τίμαβος εἶναι λίμνη καὶ ἐξ αὐτῆς ῥεεῖ ποταμὸς διὰ τῆς γῆς τῶν Καρνίων, σήμερον Φόρο-Ιούλιον λεγομένης· εἰσβάλλει δὲ ὁ Τίμαβος εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον διὰ στομάτων, ὡς ὁ Βιργίλιος, ἐννέα ἢ, ὡς ἄλλοι, ἐπτὰ, μεταξὺ Ἀκυλίας καὶ Τεργέστης. Δὲν φαίνεται δὲ τοσοῦτον σήμερον ὅσον τὸν παριστᾷ ὁ ποιητής· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ταπεινοῦται ὡς ῥύαξ ἢ χεῖμαρρος καὶ κατὰ τὰς παλιρροίας τῆς θαλάσσης μόνον αὐξάνει καὶ καταπίπτει μετ' ἥχου.

256. Τῶν Ἰταλίδων ἀκτῶν κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Αἶας παρ' Ὀμήρῳ·

Ἄλλ' ἐν γὰρ Τρώων πεδίῳ πύκν' ὠρηκτάων,
πόντῳ κεκλιμένοι, ἐκὼς ἤμεθ' ἀπατρίδος αἰγῆς. Ἰλ. Ο. 739.

258. Προμηθεΐδας δὲ τότε ὁ πύκν' ὠρηκτῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων). Ὡς τὸ
ἦτορ φέτο, μέδοντες δὲ πύκν' ἀνδρῶν τε θεῶν τε Ὀμ. Ἰλ. Ε.

261. Κυθ' ἱερὴ. Ἡ Ἀφροδίτη ἀπὸ τῆς νήσου Κυθήρων (χυθ. Τσιρίγου) ἐπω-
νομάσθη Κυθήρεια, καθὼς καὶ Κύπρις καὶ Κυπρογένεια ἀπὸ Κύπρου καὶ Πάφου ἀπὸ τῆς ἐν
τῇ αὐτῇ νήσῳ πόλεως Πάφου· μυθεύεται δὲ ὅτι ἡ θεὰ, ἔκτα ἐξήλθε τῶν ἀφρῶν τῆς θαλάσσης,
ἀπέδωκε εὐθὺς κατὰ πρῶτον εἰς Κύθηρα καὶ ἐκεῖθεν ἐπεριώθη εἰς Κύπρον.

262. τείχη. Λαδινίου.) τὸ ἐν Λατίῳ Λα-
δινίον τῆς μὲν Ῥώμης ἀπέχον 160 στάδ., τῆς δὲ θαλάσσης 64' ἔκειτο δὲ μεταξὺ Λαδινίου
καὶ Ἀρδέας, πλησίον τῶν ποταμῶν τοῦ Νυμικῶς ποταμοῦ· σήμερον ὀνομάζεται Pratica.

264. οὐδέποτε ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ μετετρέπη). Οὕτω καὶ πρὸς τὴν Θέτιν ὁ Ζεὺς
παρ' Ὀμήρῳ

. Οὐ γὰρ ἐμὸν πελινύχρετον οὐδ' ἀπατρίδων,
οὐδ' ἀπειλότητόν γ', ὅτι κεν κεφαλὴ κατὰ νύκτωρ Ἰλ. Δ. 26.

271. Ἄλλ' ὁ Ἀσκήνιος, ὅστις Ἰούλος ἐπικλήσιν φέρει,

Ἰλος δ' ἐλέγετο κτλ.) Τὸ πρῶτον ὀνομάσθη ὁ υἱὸς τοῦ Διγενέως Ἀσκήνιος ἀπὸ τοῦ ἐν
Φρυγίᾳ ποταμοῦ Ἀσκηνοῦ, ἡ ἀφ' ἐνὸς τῶν τοῦ Πριάμου υἱῶν, τοὺς ὁποίους ἀπαριθμεῖ ὁ
Ἀπολλόδωρος, βιβλ. Γ' κεφ. ΙΑ', ἐπειτα δὲ Ἰλος ἐκλήθη ἀπὸ Ἰλου τοῦ βασιλεύσαντος εἰς
Τρωάδα, ἐξ οὗ καὶ τὸ Ἰλιον μετὰ ταῦτα δὲ Ἰούλος μετωνομάσθη.

273. Ἐνικυτῶν κτλ.) Τριῶν εἰδῶν ἐνικυτῶν εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὸν σεληνιακόν, τὸν καὶ
μηνιαῖον, τριάκοντα ἡμερῶν, τὸν τροπικόν, τὸν καὶ ἡλιακόν, δώδεκα μηνῶν, καὶ τὸν καλοῦ-
μενον μέγαν ἐνιαυτὸν καὶ μέγαν κύκλον καὶ μεγάλην περίοδον, περιλαμβάνοντα δώδεκα χι-
λιάδας ἐννεακῶσια πεντήκοντα τέσσαρα ἔτη τροπικῶν, ὡς ὁ Μακρόβιος ἀναφέρει, βιβλ. Β. εἰς
τὴν περὶ τοῦ ὀνείρου τοῦ Σικιπώνος, κεφ. ΙΑ. καὶ εἰς τὴν Κρονικὴν βιβλ. Α. κεφ. ΙΔ. Ἐν-
ταῦθα δὲ πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν τριάκοντα τροπικῶν, τοὺς καὶ ἡλιακοὺς καλουμένους ἐνιαυ-
τοὺς, καθ' οὓς βασιλεύων ὁ Ἰούλος θὰ μετεκστῇ τὸ κράτος, ὡς προλέγει ὁ Ζεὺς, ἐκ Λαδιν-
ίου εἰς Ἀλβαν.

275. τὴν Ἀλβαν.) Ὁ Ἀσκήνιος μετέστησε τὸ κράτος εἰς Ἀλβαν, φεύγων τὸ
μῖσος τῆς μητρικῆς Λαδινίας. ἔκειτο δὲ ἡ Ἀλβαν πρὸς ἀνατολὰς, ἀπέχουσα τῆς Ῥώμης 96
στάδια, ὀνομάσθη δὲ Ἀλβαν, δηλ. λευκὴ, διὰ τὴν ἐκεῖ εὐρεθείσαν σὺν, ἥτις ἦν λευκὸς χρῶς,
καθὼς καὶ οἱ τριάκοντα σκύμνοι αὐτῆς, περὶ ὧν θὰ γίνῃ λόγος εἰς τὸ Η' βιβλ. Ἐξετείνετο
δὲ ἡ Ἀλβαν μετὰ τὸν ὄρου Ἀλβανῶν καὶ τῆς ὁμωνύμου λίμνης Ἀλβης, τῆς ὁποίας ἡ
περίμετρος ἦν ὡς ἔγγιστα 72 στάδια. Εἰς μικρὴν δὲ ἀπόστασιν τῶν ὑπολειφθέντων ἐρειπίων
τῆς Ἀλβης πόλις ἔτερε (Mont-Albano) μετὰ ταῦτα ἐκτίσθη, πλησίον τῆς ὁποίας εὐρίσκει-
ται καὶ ἄστυ τεργινάτων (Castel-Gandolfo) πρὸς τέρψιν χρησιμεύον τῶν νῦν Ποντιφικῶν
τῆς Ῥώμης.

277. εὖς δὲ οὐ ἐστὶς βασιλόπαις κτλ.) Ὁ Ἀμύλιος ἐξώσας τοῦ κράτους τὸν
ἀδελφόν του Νουμίτορα, ἐφάνευσε τὸν υἱόν του, τὴν δὲ θυγατέρα του Ἰλίαν κατέστησεν ἱε-
ρεῖαν τῆς Ἑστίας· ἀλλὰ συλλαβοῦσα ὑπ' Ἀρεως ἡ Ἰλίαν ἔτεκε δίδυμους τὸν Ῥέμον καὶ Ῥώμον
καὶ ὑποκαριστικῶς Ῥωμύλον· μετὰ δ' ὁ Ἀμύλιος κατέβη νὰ διαφθαρῶν τὴν νεογνὴν, τὰ
ὅποια καὶ ἐκτεθέντα γαλακτοτροφουῖνται πρῶτον ὑπὸ λυκκίνης καὶ ὕστερον ὑπὸ Ἀκκας
Λαυρεντίας σκύου Φύστου τοῦ ναιμῶς, ὅστις οἰκτερὴς τὴν διέσωσεν· ἐλθόντες δ' εἰς ἡλι-
κίαν οὗτοι τὸν μὲν Ἀμύλιον ἐκδύλλουν, τὸν δὲ πᾶππον Νουμίτορα καθιστοῦν ἐπὶ τῆς ἀρ-
χῆς· ἐπειδὴ δὲ μετὰ ταῦτα ἐφάνη στενὴ εἰς αὐτοὺς ἡ Ἀλβαν, ἐπεχείρησαν νὰ κτίσουν ἄλλην
πόλιν εὐρυχωροτέραν· καὶ ἐξέτασαντες τότε τοὺς οἰωνοὺς κατὰ τὴν συνήθειαν, ὁ μὲν Ῥέμος
ἐνόμισεν ὅτι εἶδεν ἔξ, ὁ δὲ Ῥωμύλος δώδεκα γύπας ἱπταμένους· ἐστράσαντο τότε περὶ τῆς
οἰκοδομῆς, καὶ ὁ Ῥωμύλος θανατόναι τὸν Ῥέμον καὶ κτίζει τὴν πόλιν ἐπὶ ὀνόματι αὐτοῦ
κατὰ τὸ ἔτος 752 π. Χ., ἀπὸ τοῦτου δὲ καὶ τὸ ἔθνος ἐκλήθησαν οἱ Ῥωμαῖοι. (βλ. Πλούτ.
εἰς βίον Ῥωμύλου.)

285—286. Ῥωμαίων

τηδεννοφῶρων.) Ἐκ τῆς ἐσθῆτος τὴν ὁποίαν οἱ μὲν Λατῖνοι Togam, οἱ δὲ Ἕλληνες τῆδεννοφῶρα

ἢ τηδέννην ὀνόμασαν· ἦν δὲ λευκὴ καὶ ποδῆρης, καὶ μόνον οἱ ἐλεύθεροι τόσον ἄνδρες ὅσον
καὶ γυναῖκες ἦν ἐπιτετραμμένον γὰρ τὴν ἐνδύωνται καθὼς καὶ οἱ ἀξιούμενοι τῆς πολιτο-
γραφήσεως.

288. Τοῦ Ἀσσαράκου κτλ.) Περὶ μὲν τοῦ Ἀσσαράκου βλ. τὴν σημ. εἰς ς. 235, ἡ δὲ
Φθία ἦν πόλις Θεσσαλίας καὶ μία τῶν τεσσάρων μοιρῶν εἰς τὰς ὁποίας ἦτον διηρημένη
(Φθιωτῖν, Ἑσθιωτῖν, Θεσσαλιωτῖν, Πελασγιωτῖν). Στεφ. Βυζ. κατὰ Στράβωνα. Φθιωτῖς δὲ
ιδίως ἐλέγετο ἡ χώρα ἡ περὶ τοὺς κόλπους Πελασγικὸν καὶ Μαλιακὸν ἄχρι Θερμοπυλῶν πρὸς
μεσημβρίαν περατουμένη· πατρίς δὲ ἡ Φθία τοῦ Ἀχιλλέως· αἱ δὲ Μυκῆναι, πόλις κατὰ τὴν
Ἀργολίδα τῆς Πελοποννήσου ἐπίσημος, πατρίς καὶ καθέδρα τοῦ κράτους τοῦ Ἀγαμέμνονος.

290. Καῖσαρ δ' ἐκ Τρώων.) Τοῦτον ἀνάγουν εἰς τὴν Ἰουλίαν οἰκίαν ὡς καταγόμενον ἐκ
τοῦ Ἰούλου (Διον. Ἀλικ. ἐν Α' τῆς Ῥωμ. ἀρχαιολ. καὶ Βελλήιος Πατέρκλος ἐν Β' τῆς ἐπιτο-
μῆς καὶ Ἀπιαν. ἐν β' τοῦ ἐμφυλ. πολ.). Καῖσαρ δὲ προσωνομάσθη ἢ ἀπὸ τοῦ Λατινικοῦ ῥή-
ματος caedo (κόπτω) ὡς ἐκσπασθεὶς διὰ τομῆς ἀπὸ τῆς κοιλίας τῆς μητρὸς του, ἢ (κατ' ἄλ-
λους) διότι ὁ πάππος του ἐφόνευσεν αὐτοχειρὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν τὸν ἐλέφαντα, ὁ δὲ ἐλέφας
φοινικιστὶ καῖσαρ ἐλέγετο· τὸ πρῶτον δὲ πιθανώτερον καὶ λογικώτερον.

294. Μέχρι περάτων θαλάσσης κτλ.) Ὁ Καῖσαρ οὐ μόνον ἐξήκοντα τέσσαρας πόλεις ὑ-
πεδοῦλωσεν εἰς Γαλλίαν, ἀλλὰ στρατεύσας καὶ μέχρι Βρεττανῶν τῶν παρωκεανίων, καὶ
θριαμβεύσας, ἀνήγειρε πολλά τρόπαια.

αὐτ. καὶ μέχρις ἀστέρων τὴν φήμην.) Οὕτως ὁ Ποσειδῶν παρ' Ὀμήρῳ

Τοῦδ' ἦτοι κλέος ἔσται, ὅσον τ' ἐπικίδνεται ἠώς. Ἰλ. Η. 451, καὶ παρ'

Εὐριπίδῃ εἰς Βάκχας·

Οὐρανὸν στηρίζον εὐρίσκεαι κλέος.

293. Ἀσιὰτιδος λείας.) Τὴν ἐκ τῆς νίκης ἐννοεῖ τῆς κατὰ Φαρνάκου υἱοῦ
Μιθριδάτου ἢ καὶ τῆς κατὰ Πομπηίου εἰς τὴν Φερσαλικὴν πεδίαν (Πλούτ. εἰς βίον Καίσαρ.), ἐπει-
δὴ καὶ ὁ τόπος οὗτος ἦν ἀνατολικώτερος τῆς Ῥώμης.

294. κάτωθεν δὲ κτλ.) τὴν ἀπαθείωσιν τοῦ Καίσαρος ἐννοεῖ.

296. Τότε δ' Ἑστία καὶ Πίστις καὶ νέος Κυρῖνος καὶ Ῥέμος.) Ἐνταῦθα θέλων ὁ ποιητὴς
νὰ ἐκθειάσῃ τὸν Αὐγούστον καὶ τὴν ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐνομίᾳ διαχείρισιν τοῦ κράτους αὐτοῦ,
ἐπιφέρει τὴν Ἑστίαν, διότι αἱ συνθήκαι διὰ πυρὸς ἐτελοῦντο, καὶ τὴν Πίστιν, διὰ τὸ πιστὸν
αὐτῶν, καὶ τὸν Κυρῖνον δὲ (ἐπωνυμία τοῦ Ῥωμύλου) καὶ τὸν Ῥέμον, ἐννοῶν δι' αὐτῶν τὸν
Αὐγούστον καὶ τὸν γαμβρόν του Ἀγαίπαν· ἐπωνομάσθη δὲ Κυρῖνος ὁ Ῥωμύλος, διότι μετε-
χειρίζετο δόρυ, τὸ ὅποion παρὰ Σαβίνοις κύριος ὀνομάζετο.

304. Μαΐας υἱόν.) τὸν Ἑρμῆν· βλ. τὸν ὕμνον τοῦ Ὀμήρου·

Ἀγγελον ἀθανάτων, ἐριούριον, ὃν τέκε Μαῖα

Ἀτλαντος θυγάτηρ, Διὸς ἐν φιλότῃ μιγείσα.

302. Τῆς νεαρῆς Καρχηδόνας.) Τὸ ὄνομα Carthago (Καρθαγῶ) φοινικιστὶ νέαν πόλιν
ἐσθμαινεν· ἦτον ἐπόμενον δὲ νὰ τὴν ὀνομάζῃ ὁ Βιργίλιος νεαρήν, διότι τὴν παριστᾷ ὡς τότε
κτιζομένην· ἄλλοι ὅμως ἱστοροῦσιν ὅτι ἐκτίσθη 50 ἔτη πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Τροίας καὶ ἄλ-
λοι πάλιν 137 ἢ 143 μετὰ τὴν ἄλωσιν.

305. εἰς ὄχθας Λιβύας.) Λιβύα ἰδιαίτερος ἐκαλεῖτο ὁ ἀπὸ Αἰγύπτου ἄχρι τῆς
μεγάλης Σύρτης ἐκτεινόμενος τόπος, ὁ τὴν πάλαι Μυρμαρικὴν καὶ τὴν Κυρηναικὴν περιέ-
χων· γενικώτερον δὲ καὶ πᾶσα ἡ Ἀφρικὴ καὶ μάλιστα τὸ βόρειον μέρος αὐτῆς, ὅπου ἔκειτο
ἡ Καρχηδόνα.

340—343. Κατὰ τὴν πρώτην αὐγὴν κτλ.) οὕτω καὶ Ὀρφεὺς λέγει τὸν Ἰάσωνα εἰς
τὰ Ἀργοναυτικά·

. Ἐκ δ' ἄρ' Ἰάσων

νηὸς ἀπαπρόεγκε μολεῖν ἐρίηρας ἐταῖρους,

διζέμενος τίς ἄρ' ἀνθρώπων ἀπείρονα γαῖαν

ναυστάει· γινώεν δὲ πόλιν καὶ ἦθεα λαῶν.

καὶ Ὀδυσσεὺς παρ' Ὀμήρῳ·

Ἄλλοι μὲν νῦν μέμνεν, ἐμοὶ ἐρίηρας ἐταῖροι·

αὐτὰρ ἐγὼ σὺν νηὶ τ' ἐμῇ καὶ ἐμοῖς ἐτάροιςιν

ἐλθὼν, τῶνδ' ἀνδρῶν πειρήσομαι, οὔτινές εἰσιν.

Ὀδ. Ι. 472.

Καὶ ὁ αὐτός, ἐκρίφθεις εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων (Ὀδ. Ζ. 419).

Ὁμοι ἐγὼ, τέων αὐτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω;
ἢ ῥ' οἷγ' ὕβρισταί τε καὶ ἄγριοι, οὐδὲ δίκαιοι,
ἢ φιλόξενοι, καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεοῦδής;

318—319. . . . ἡ μήτηρ ἐφάνη ἐμπρός του,
φέρουσα σχῆμα κ' ἐσθῆτα παρθένου) ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ·

Ἐνθα οἱ ἀντεδόλῃσε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
παρθενικῇ εἰκυῖα νεήνιδι.

Ὀδ. Η.

320. . . . Θρᾷσ' Ἀρπαλίην) μία τῶν Ἀμαζόνων ταχυποῦστάτη καὶ περὶ
ὑπερβαίνουσα τοὺς ἵππους.

334—335. Κόρη δὲ πῶς κτλ.) ὅμοιον τῷ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ. Ζ.).

Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις ἢ βροτός ἐσσι;
εἰ μὲν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
Ἀρτέμιδι σε ἔγωγε Διὸς κοῦρη μέγαλοιο
εἶδός τε μέγέθός τε φυὴν τ' ἄγχιστα εἶσκω.

333. . . . ἀδελφὴ Φοῖβου) ἢ Ἀρτεμις.

341. Διὰ κοθόρων κοκκίνων κτλ.) Αἱ Λακωνίδες καὶ αἱ Τύριοι παρθέναι ἐφόρου κοθόρων
ἐρυθροῦς, κοίλους, φθάνοντας μέχρι μέσης τῆς κνήμης καὶ καλῶς δενομένους (βλ. Ὀνο-
μαστ. Πολυδ. βιβ. Ε. καὶ βιβ. Ζ.), ἐφημέζοντο δὲ ἀμοιβὰδὸν καὶ πρὸς τὸν ἕνα πόδα καὶ
πρὸς τὸν ἄλλον, ὅθεν καὶ κατὰ παροιμίαν κοθόρνον ὠνόμαζον τὸν παλίμβολον καὶ ἄλλο-
πρόσαλλον.

342. Κράτος Φοινίκης καὶ Τύρου καὶ πόλις Ἀγήνωρος ὧδε). Φοινίκη ἦτον ὁ κατὰ τὴν
Σορίαν καὶ Παλαιστίνην τόπος, ὅπου ἔκειντο ἡ Τύρος καὶ ἡ Σιδῶν, ἐπίσημοι πόλεις γειτνια-
ζουσαι, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβασίλευσεν ὁ Ἀγήνωρ, ὅθεν τὴν μὲν μετὰ τῆς Διδούς ἐλθοῦσαν
εἰς Ἀφρικὴν ἀποικίαν ὀνομάζει κράτος Φοινίκης καὶ Τύρου, τὴν δὲ ἥδη κτιζομένην Καρχη-
δόνα πόλιν Ἀγήνωρος.

344. Κράτος Τυρίων ἐνταῦθα διέπ' ἡ Διδώ.) Τῆς Διδούς πατὴρ ἦν ὁ Βῆλος, πάππος δὲ
ὁ Ἐπαιφος, πρόπαππος δὲ ὁ Ἀγήνωρ· ἄλλοι δὲ λέγουσιν αὐτὴν θυγατέρα τοῦ Ἀγήνωρος (Εὐ-
στάθ. εἰς τὰς Παρεκβολ.) καὶ τὸ πρῶτον μὲν ἐκαλεῖτο Ἐλίσσα, ὕστερον δὲ μετωνομάσθη
Διδώ, ὅπερ φοινικιστὶ σημαίνει ἀβρηνειδής· εἶχε δὲ καὶ ἀδελφὴν Ἄνναν καὶ ἀδελφὸν Πυγ-
μαλῶνα, τὸν ὁποῖον φεύγουσα ὡς δολοφονήσαντα τὸν ἄνδρα τῆς καὶ καταλιποῦσα τὴν πα-
τρίδα συνέστησεν ἀποικίαν εἰς Διδῶν καὶ ἔκτισε τὴν Καρχηδόνα.

Αὐτ. . . . ἀπὸ Τύρου.) Ἡ Τύρος συνεκροτήθη ἐξ ἀποικίας ἀπὸ
Σιδῶνος, ἀπὸ Τύρου τοῦ Φοίνικος λαβοῦσα τὸ ὄνομα· ἦν δὲ νῆσος ἢ κατ' ἄλλους χερσονήσος,
διαφέρει δὲ τῆς παλαιᾶς Τύρου, τῆς ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ (κεφ. ΙΘ', 29) ὑφισταμένης, ἡ νέα
Τύρος, ἐξ ἧς πολλὰ πολλὰχοῦ διεσπάρησαν ἀποικίαι, ὧν μία καὶ ἡ ἐπίσημος αὕτη Καρχη-
δὼν, περὶ ἧς ὁ λόγος· ἀφοῦ δὲ ἡ παλαιὰ Τύρος πολειμνήσθη 13 ἔτη ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ
κατεσκάφη τελευταίον, συνέστη ἡ νέα, τὴν ὁποίαν πολιρκήσας ἐπτὰ μῆνας Ἀλέξανδρος ὁ
Μακεδὼν ὑπεδούλωσε· διεσώζετο δ' ἐτι ὁπωσοῦν ἐπὶ Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν Αἰγυπτίων
Σουλτάνων ὀλοτελῶς κατεστράφη, καὶ ἥδη κείττι μέγα ἐρείπιον.

347. . . . Συγχάρις.) Τοῦτον ὁ ποιητὴς Σιχαῖον γράφει, οἱ δὲ Φοῖνικες Σιχαί-
ραν ὠνόμαζον, καθὼς καὶ τὴν Καρχηδόνα Καρθάδα.

349. . . . παρθένου) Τοῦτο εἶναι ὅπερ ὁ Ὀμηρὸς συνεχῶς «κουριδίην» λέγει.

350. . . . Πυγμαλῶν) Οὗτος, ἀποθανόντος Βήλου τοῦ πατρὸς, παῖς ἐστὶ· ἐβασί-
λευσε τῶν Τυρίων καὶ διήρκεσεν ἡ βασιλεία αὐτοῦ 47 ἔτη· ἐγένετο δὲ δέκατος ἀπὸ Ἰράμ τοῦ
χορηγῆσαντος τὴν ξυλείαν εἰς τὸν Σολομῶντα πρὸς οἰκοδομίην τοῦ ναοῦ· χρονολογεῖ δὲ ὁ
Σκαλίγερος ἀπὸ Ἰράμ μέχρι τοῦ συνοικισμοῦ τῆς Καρχηδόνας ἐτη 109 (Προλεγόμενα περὶ τῆς
τῶν χρόν. ἐπανορθ.)

370. . . . Καρχηδόνας.) Ὁ Στέφανος (περὶ ἐθνῶν) λέγει ὅτι ἡ διασημοτάτη πόλις
Καρχηδὼν ὠνομάσθη ἀπὸ Καρχηδόνας Φοίνικος, καὶ ὅτι ἐκαλεῖτο ἡ αὕτη καὶ Καινὴ πόλις

καὶ Καδμεία, καὶ Ονίουσσα, καὶ Κακκάθη, ὅπερ σημαίνει ἵππου κεφαλὴν, κατὰ τὴν ἐγχώριον
φωνὴν, διότι τοιαύτη κεφαλὴ ἀνεσκάφη, ὅταν κατεβάλλοντο τὰ πρῶτα θεμέλια· ἐπεκράτησε
δὲ νῦν λέγεται Καρχηδὼν ἢ Καθαργένη ἢ Καρθαγένη, ἐπεὶ οἱ Φοῖνικες Καρθάδα ἢ Καρθα-
γάδα ὠνόμαζον τὴν νεόκτιστον πόλιν.

373. Τίνες δ' ὑμεῖς κτλ.) ὡς τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ. Α.).

Ἄλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ, καὶ ἀτρεκέως κητάλεζον·
τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις, ἡδὲ τοκῆες,
ὁποίης δ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο;

375. Τοῦτους τοὺς λόγους ἀπήντησ', ἐκ βήλους τοῦ στήθους στενάξας) τὸ τοῦ Ὀμήρου·
τὴν δὲ βαρυστενάχων προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·

Ἰλ. Α. 48.

378. Θὰ μετατρέψ' ἡ ἐσπέρα κτλ.) καὶ ὁ Ὀμηρὸς οὕτω (Ὀδυσ. Γ.).

Πάσας οὐκ ἂν ἐγὼ μυθήσομαι. . . .

. . . .

πρὶν γὰρ κεν καὶ νύξ φθίτ' ἄμβροτος.

382. Ὁ εὐσεβὴς εἶμ' Αἰνείας). Βιάζεται ὁ Αἰνείας νὰ ἐπαινέσῃ ἑαυτὸν, διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ
ὑπὸ τῆς Διδούς ὡς ἀγύρτης καὶ ἀτάσθαλος ἄνθρωπος. Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Γ.).

Εἶμ' Ὀδυσσεὺς Λαερτιάδης, ὃς πᾶσι δόλοισιν
ἀνθρώποισι μέλω, καὶ μευ κλέος οὐρανὸν ἔκει.

384. Γένος Διὸς τοῦ ὑπάτου ζητῶ κ' Ἰταλίαν πατρίδα.) Γένος Διὸς ἐννοεῖ τὸ τοῦ Δαρ-
δάνου, ὅστις ἦν υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥλέκτρας, συζύγου τοῦ Κορύτου βασιλέως τῆς Ἑ-
τρουρίας, καὶ πρόγονος τοῦ Αἰνείου· πατρίδα δὲ ζητεῖ τὴν Ἰταλίαν διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς καταγω-
γὴν τοῦ Δαρδάνου, ὅστις καὶ φονεύσας τὸν ἀδελφὸν Ἰάσιον καὶ διὰ τοῦτο φυγὼν εἰς Σαμο-
θράκην καὶ ἐκεῖθεν εἰς Φρυγίαν ἔκτισε τὸ Ἀρδαννον, ἐξ οὗ ὠνομάσθη πᾶσα ἡ Ἀρδαννία, μέρος
τῆς ὁποίας ἀπετελεῖ ἡ Τρωάς.

385. Ἐκ τῆς Φρυγίας τὴν θάλασσαν) τὸν Ἑλλήσποντον.

391. . . . τῆς ζωῆς τὸν ἀέρ' ἀναπνέεις, νομίζω,
οὐ μισητὸν εἰς τὸ θεῖον). Οὕτω καὶ ἡ Ἀθηνᾶ πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα παρ' Ὀμήρῳ·

. . . . οὐ γὰρ οἶω

οὐ σε θεῶν ἀέκῃτι γενέσθαι τε τραφέναι τε. Ὀδ. Γ. 27.

καὶ ἡ Ναυσικάα ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ Ὀδυσσεῖος·

Οὐ πάντων ἀέκῃτι θεῶν, οἱ Ὀλυμπον ἔχουσιν,
Φαιήκεσ' ὅδ' ἀνὴρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι.

Ὀδ. Ζ. 240.

393. Ἐξακολούθει κτλ.) οὕτω καὶ ἡ Ἀθηνᾶ πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα·

Ἄλλ' ἄγε νῦν ἰθὺς κίε Νέστορος ἵπποδάμοιο.

Ὀδ. Γ. 17.

397. . . . Δώδεκα κύκλους). Τόσα καὶ πλοῖα ἔλειπον.

398. . . . Πτηνὸν τοῦ Διὸς.) Ὁ αἰετός, οὕτω καλούμενος, διότι εἰς τὴν κατὰ Γιγάντων
μάχην, ὡς ὑπασπιστὴς ὑπουργῶν, ἔφερε τοὺς κεραυνούς· οὕτω τὸν ὀνομάζει καὶ ὁ Αἰσχύ-
λος εἰς Προμηθ.

Διὸς δέ τοι πτηνὸς κύων δαφρινὸς αἰετός. (καὶ ἄλλοι.)

406. . . . ὁ τράχηλος δ' ἐλαμψε λάμψιν ῥοδόχρουν). Τὸ ἀπὸ τοῦ χρώματος τοῦ
ῥόδου ἐπίθετον δὲν ἀπεδίδετο μόνον εἰς τὴν κατὰ τὸν Ὀμηρὸν Ἡῶ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς
θεὰς καὶ τὰς Νύμφας, ὡς:

Ῥοδοδάκτυλος μὲν Ἡῶς,
ῥοδόχρους δ' Ἀφροδίτη,
ῥοδοπήχεις δὲ Νύμφαι.

Ἀνακρ. ἐπ. ΝΓ.

ἐτι δὲ καὶ εἰς τὰς θνητὰς γυναῖκας, ὡς

Ῥοδοειδέα δάκτυλα κόρης.

Μοῦσ. στίχ. 114.

407. Ἐξ ἀμβροσίας δὲ κόμης) καὶ παρ' Ὀμήρῳ·

Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπεβρώσαντο ἄνακτος. Ἰλ. Α. 529.

Αὐτ. . . . ὁσμὴ ἀπεφέρετο θεῖα) ὡς καὶ Ὀμηρὸς·

ἀλείψατο δὲ λίπ' ἐλαίῳ

ἀμβροσίῳ ἐδανῶ, τό ῥά οἱ τεθυωμένον ἦεν·

τοῦ καὶ κινυμένοιο Διὸς ποτὶ χαλκοδατὲς δῶ

ἔμπης ἐς γαῖαν τε καὶ οὐρανὸν ἔκετ' αὐτμή. 'Ιλ. Ξ.

414—418. Τί τὸν υἱόν σου κτλ.) τοιαῦτα καὶ ἡ Ἑλένη πρὸς τὴν Ἀφροδίτην·
Διμονίη, τί με ταῦτα λιλαίει ἡπεροπεύειν;

'Ομ. 'Ιλ. Γ. 399.

καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ὁμοίως πρὸς τὴν Ἀντίκλειαν·

Μῆτερ ἐμὴ, τί νύ μ' οὐ μίμνεις ἐλέειν μεμαῶτα,

ὄφρα καὶ εἰν αἶδα φίλας περὶ χεῖρε βαλόντε

ἀμφοτέρω κρυεροῖο τεταρπώμεθα γόοιο;

'Ομ. 'Οδ. Α. 209.

415—418. . . . δι' ἀέρος ζοφώδους κτλ.) οὕτω καὶ Ὀμηρος·

. . . . ἀμφὶ δ' Ἀθήνη

πολλὴν ἥρα χεῖε, φίλα φρονέουσ' Ὀδυσσῆι,

μή τις Φαιήκων μεγαθύμων ἀντιβολήσας,

κερτομέοις τ' ἐπέεσσι, κ' ἐξερίοιθ' ὅς τις εἴη.

'Οδ. Π. 14 καὶ Η. 41 καὶ Ν. 489.

Οὕτως ἔκρυπτε καὶ ἡ Ἥρα τοὺς ἐπὶ τῆς Ἀργεὺς πλωτῆρας,

ὄφρα λάθοιεν Κόλχων ἔθνος. ('Αργον. Βιβ. Γ.)

419. . . . εἰς Πάφον) Ἡ Πάφος ἦτο πόλις τῆς Κύπρου, κτισθεῖσα ὑπὸ Κινύρου βασιλέως Συρίας ('Απολλοδ. Γ. κεφ. ΙΔ.), ἦτον δὲ ἀφιερωμένη εἰς τὴν Ἀφροδίτην, διότι, ὁπότεν ἐξῆλθε τῆς θαλάσσης, πρῶτον εἰς αὐτὴν ἐπεφάνη, ὅθεν καὶ Παφία ἐπεκλήθη· αὕτη ἡ Πάφος ἢ καὶ ἀρχαιότερα ἦτον μεσόγειος καὶ ὠνομάζετο καὶ Παλαίπαφος, ἡ δὲ νεώτερα, ἥτις εἶναι παράλιος, ἀπέχει 60 περίπου στάδ. τῆς πρώτης· εἰς ταύτην τὴν νεωτέραν διῆγεν ὁ ἀνθύπατος Σέργιος Παῦλος, καὶ Ἐλύμας ὁ μάγος. Οὕτως ἀναφέρει ὁ Ὀμηρὸς τὴν Πάφον·

Ἡδ' ἄρα Κύπρον ἔκανε φιλομειδῆς Ἀφροδίτη

εἰς Πάφον, ἐνθα δὲ οἱ τέμενος, βωμός τε θυεῖς.

αἰ ὁ Ἀλκμάν·

Κύπρον ἱμερτὴν λιποῖσα, καὶ Πάφον περιρρύταν·

καὶ ὁ Αἰσχύλος·

Κύπρου, Πάφου τ' ἔχουσα πάντα κλῆρον.

424. . . . τὸ ἀντικρὺ τεῖχος ἐφ' ὕψους). Οὕτω καὶ Ἀπολλ. Ρόδ. Βιβ. ΙΙΙ.

Ἔσταν δ' ἐν προμολῇσι τεθηπότες ἔρκε' ἀνακτος·

425. Ἦν δὲ θυμύζων κτλ.) καὶ ὁ Ὀμηρὸς λέγει·

Θαύμαζεν δ' Ὀδυσσεὺς λιμένας καὶ νῆας εἵσας

αὐτῶν θ' ἡρώων ἀγορὰς καὶ τείχεα μακρά. 'Οδ. Η.

34—440. Οὕτως αἰ μέλισσ' ἐντὸς κτλ.) οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ·

Ἡῦτε ἔθνεα εἴσι μελισσάων ἀδινάων,

πέτρας ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων,

βοτρυδὸν δὲ πέτονται ἐπ' ἀνθεσιν εἰαρινοῖσιν,

αἰ μὲν τ' ἐνθα ἄλις πεποτήχεται, αἰ δὲ τε ἐνθα. 'Ιλ. Β.

437. Νέκταρος κτλ.) καὶ ὁ Εὐριπίδης εἰς Βάκχας·

Ῥεῖ δ' οἶνω, ρεῖ δὲ μελισσῶν

νέκταρι κτλ.

443. . . . οὐδεὶς δὲ τὸν εἶδε.) Τοιοῦτο καὶ τὸ τοῦ Ὀμήρου·

Τὸν δ' ἄρα Φαίηκες νηυσικλυτοὶ οὐκ ἐνόησαν

ἐρχόμενον κατ' ἄστν διὰ σφέας· οὐ γὰρ Ἀθήνη,

εἶα εὐπλόκαμος, δεινὴ θεὸς, ἥ ῥά οἱ ἀχλὺν

θεσπεσίην κατέχευε φίλα φρονέουσ' ἐνὶ θυμῷ. 'Οδ. Η.

448—449. . . ἵππου γοργοῦ κεφαλὴν κτλ.) Ὁ Εὐστάθιος εἰς Διονυσ. λέγει οὕτως·

Οἱ δὲ ἱστοροῦσι περὶ Καρχηδόνας ὅτι οἱ περὶ τὴν Ἑλισσαν, δηλ. αἱ μετὰ τῆς Διδοῦς σκά-
πτοντες πρὸς κτίσιν πόλεως, εὐρόντες κεφαλὴν βροῦς, ἔπαυσαν τοῦ σκάπτειν, προῖδόντες ὅτι

θὰ περιπέσουν εἰς μόχθους καὶ εἰς συνεχὴ δουλείαν, καθὼς πάσχουν οἱ βόες· σκάψαντες δὲ καὶ κατ' ἄλλο τι μέρος περὶ φοῖνικα πεφυτευμένον, εἶρον ἵππου κεφαλὴν καὶ νομίσαντες ὅτι τοῦτο προμηνύει ἀνάπαυσιν εἰς αὐτοὺς καὶ δόσιν τροφῆς παρ' ἄλλων, καθὼς εἰς τοὺς ἵππους συμβαίνει, ἔκτισαν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τὴν Καρχηδόνα· ὁ δὲ Βιργίλιος μόνον τὴν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἵππου εὐρεσιν ἀναφέρει.

469. Βαρυστενάχων τὸ πρόσωπον δ' ἔβρεχον ρεῖθρα δακρύων). Οὕτω καὶ Ἀγαμέμνων παρ' Ὀμήρῳ·

Ἰστατο δακρυχέων ὥστε κρήνη μελάνυδρος κτλ.) 'Ιλ. Ι. 14.

471. . . Πέργαμα.) Πέργαμον τὴν πόλιν ὀνομάζουσιν οἱ Ἴωνες· ἄλλοι δὲ πάντα τὰ ὑψηλὰ (Σουῖδ.), ἰδιαιτέρως δὲ (καθ' Ἡσύχιον) ἡ ἀκρόπολις τῆς Τροίας ἐκαλεῖτο Πέργαμα, ἔπου ὑπῆρχε καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς καὶ τὸ περιβόητον Παλλάδιον, τὸ ἔρεισμα τῆς πόλεως, ὅπερ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Διομήδης ἐπώλησαν.

Αὐτ. . . . νέους δ' ἐξόπισθ' ἐλαύνοντας Τρῶας). Πολλαχοῦ τοῦ Ὀμήρου, ὡς

Τοὺς μὲν ὀρινομένους, τοὺς δὲ κλονέοντας ὅπισθεν

Ἀργείους κτλ.

'Ιλ. Ο. 7.

καὶ ὡς

Θεσπεσίῳ ἀλαλητῷ ὑφ' Ἐκτορος ἀνδροφόνιο

φεύγοντες νῆας τε καὶ Ἑλλήσποντον. 'Ιλ. Σ. 448.

472. . . . λοφωτόν.) Ὀμηρ.

. . . . ἡ δ' ἀστὴρ ὡς ἐπέλαμπεν

ἵππουρις τρυφάλεια· περισσεύοντο δ' ἔθειραι.) 'Ιλ. Γ. 384.

473—477. . . . Τὰς τοῦ Ῥήσου σκηνάς κτλ.) Ὁ Ῥήσος καθ' Ὀμήρου ('Ιλ. Κ. 435) ἦτον υἱὸς Ἡϊονῆος ἢ Εὐτέρπης καὶ ποταμοῦ Στρώμονος, ὅπερ, ὡς λέγει ὁ Εὐστάθιος, σελ. 847 καὶ ὁ σχολιαστ. τοῦ Ὀμήρου 'Ιλ. Κ. 435, εἶναι δόξα τῶν νεωτέρων· κατ' ἄλλους δὲ πάλιν, Καλλιόπης ('Απολλοδ. Βιβ. Α. κεφ. 6'), ἢ κατ' ἄλλους Τερψιχόρης (σχολιαστ. Εὐριπίδου παρὰ Εὐννίῳ εἰς τὰς εἰς Ἀπολλόδωρον σημειώσεις).

478. Καὶ τὸν Τρωῖλον.) Ὁ Τρωῖλος ἦν υἱὸς Πριάμου ἢ Ἀπόλλωνος ἐξ Ἑκάτης ('Απολ. Βιβ. Γ. κεφ. ΙΒ.) ἦν δὲ εἷς τῶν τριῶν, τοὺς ὁποίους ὁ Πρίαμος, ἐξαιρῶν τῶν λοιπῶν τοῦ υἱῶν, ἔλεγεν ὅτι ἐγέννησεν ἀρίστους.

Μήστορά τ' ἀντίθεον καὶ Τρωῖλον ἱπποχάρμην

Ἐκτορά 6', ὃς θεὸς ἔσκε μετ' ἀνδράσιν, οὐδὲ ἐφκει

ἀνδρὸς γε θνητοῦ πάϊς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο.

'Ομ. 'Ιλ. Ω. 257.

480. Ὑπτιον. . . . δίφρος κτλ.) ὡς τὸ τοῦ Ὀμήρου·

Αὐτὸς δ' ἐκ δίφροιο παρὰ τροχὸν ἐξεκυλίσθη

πρηνὴς ἐν κονίῃσιν ἐπὶ στόμα.

483—486. Εἰς τὸν ναὸν κτλ.) παρομοίαν εἰκόνα καὶ ὁ Ὀμηρὸς προδιετύπων, ὅταν ἡ Ἑκάτη κατὰ προτροπὴν τοῦ Ἐκτορος·

. . . . μολοῦσα ποτὶ μέγαρ' ἀμφιπόλοισι

κίελετο· καὶ δ' ἄρ' ἀόλλισαν κατὰ ἄστν γεραιάς,

εἰς δὲ θάλαμον κατεβήσατο κηῶντα·

καὶ ἐξελοῦσα ἐν τῶν ἐκεῖ ἀποτεθειμένων πέπλων,

. . . . φέρε δῶρον Ἀθήνῃ·

πολλὰ δὲ μετεσσεύοντο γεραιά·

αἰ δ' ὀλολυγῇ πᾶσαι Ἀθήνῃ χεῖρας ἀνέσχον κτλ.

'Ιλ. Σ. 286.

τὸ δὲ πέπλον ἢ ὁ πέπλος ἦτον ἱμάτιον ποικίλον καὶ πολύχρυσον, ἀνατιθέμενον εἰς τὴν Παλλάδα, ἥτις τὸ ἡγάπα καὶ τὸ ἐφόρει εὐχαρίστως, ὡς ἐκ τοῦ Ὀμήρου φαίνεται·

Πέπλον μὲν κατέχευεν ἑαγὼν πατρὸς ἐπ' οὐδεῖ,

ποικίλον, ὃν ῥ' αὕτη ποιήσατο καὶ κάμε χέρσιν. 'Ιλ. Θ. 385.

ἔτι δὲ

Ἡ δ' ἄρα πέπλον ἱλοῦσα Θεανῷ καλλιπάρης

θῆκεν Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἠνυόμοιο,

εὐχομένη δ' ἤρατο κτλ.

καὶ μετ' ὀλίγον . . . ἀνένευε δὲ Παλλὰς Ἀθήνη. Ἰλ. Ζ.

486. . . . τ' ὄμμα χαμαὶ προσηλοῦσα) ὡς τὸ
ἥ δ' ἐρόεσσα ἐπὶ χθονὶ πῆξεν ὀπωπὴν. Κόλουθος.

477. . . . τὸν Ἑκτορα τρις κατασύρας) οὕτως ὁ Ὅμηρος·
Τρις δ' ἐρύσας περὶ σῆμα Μενoitιάδαο θανόντος. Ἰλ. Ω.

488. Διὰ χρυσὸν ὁ Πηλεΐδης ἐπώλει κτλ.) Πώλησιν λέγει ὁ Βιργίλιος, ἀλλὰ τοῦτο ἦτον
τὰ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ συνήθως κατατιθέμενα λύτρα, ὡς ἐκ τοῦ Ὁμήρου φαίνεται·

. Περὶ δ' ἤθελε θυμῷ
λύσασθαι φίλον υἱόν. . . . Ἰλ. Ω. 236.

καὶ ὁ Πρίαμος πρὸς Ἀχιλλέα·

Δῦσον, ἦν' ὀφθαλμοῖσιν ἴδω· σὺ δὲ δέξαι ἄποινα
πολλὰ, τὰ τοι φέρομεν. . . . Αὐτ. 556.

καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς πρὸς Πρίαμον·

. νοέω δὲ καὶ αὐτὸς
Ἑκτορά τοι λῦσαι. . . . Αὐτ. 560.

καὶ παρακατιῶν·

Γῆς μὲν δὴ τοι λέλυται, γέρον, ὡς ἐκέλευες. Αὐτ. 599.

491—492. Εἶδε δ' ἐκείδης χεῖρας κτλ.) οὕτως ὁ Ὅμηρος·
Τοὺς δ' ἔλαθ' εἰσελθὼν Πρίαμος μέγας, ἄγχι δ' ἦρα στάς,
χερσὶν Ἀχιλλῆος λάβε γούνατα καὶ κύσε χεῖρας
δεινὰς, ἀνδροφόνους, αἵ οἱ πολέας κτάνον υἴας. αὐτ.

493. Καὶ τὸν ἔβρον στρατὸν καὶ τὰ Μένωνος ὅπλα τοῦ μαύρου.) Ἡ Ἥως, ἐρασθεῖσα
τοῦ Τιθωνοῦ καὶ ἀρπάσασα αὐτὸν, τὸν φέρει εἰς Αἰθιοπίαν, ὅπου γεννᾷ ἐξ αὐτοῦ δύο υἱούς,
Ἡμαθίωνα καὶ Μέμνονα (Ἀπολλόδ. Βιλ. Γ. Κεφ. ΙΒ')· σταλεῖς δὲ ὁ Μέμνων ὑπὸ τῆς μητρὸς
αὐτοῦ σύμμαχος εἰς τοὺς Τρώας, φονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως (Ὀδυσσ. Λ. 521 καὶ Καλα-
βρός Β. τῶν παραλειπομ. 454· 545). Ὁ Μέμνων δὲ οὗτος οἱ μὲν λέγουν ὅτι κατὰγεται ἐξ
Αἰθιοπῶν, ὡς ὁ ἠθελὶς Καλαβρός, αὐτ. στίχ. 100.

Μέμνων κυανέησι μετ' Αἰθιοπέσσιν ἀνάσσει.

καὶ Κ. Σμυρναῖος

Μέμνων ὀμβριμόθυμος, ἄγων ἀπερείσια φῦλα
λαῶν, οἱ ναίουσι μελάμβροτον Αἰθιοπίαν. Βιλ. 12.

οἱ δὲ ἐξ Ἀσσυρίων, ὡς Διόδ. ὁ Σικ. Βιλ. Γ. Ἰστορεῖται δὲ ὅτι καὶ ἄγαλμα Μέμνωνος ἵστα-
το εἰς Αἴγυπτον γιγαντιαῖον καὶ τεράστιον, ἐπειδὴ ἅμα ἀκτὶς τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου προ-
οίεβλεπεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κολοσσοῦ, ἠκούετο ἤχος, ὡς ἀναφέρει ὁ Τάκιτος ὁ ἱστορ. εἰς
τὸ Β' τῶν χρονικῶν, καὶ Στράβων καὶ Πausanias καὶ ἄλλοι.

494. Πενθησιλέαν κτλ.) Αὕτη μυθεύεται ὅτι ἐγεννήθη ἐξ Ἀρεως καὶ Ὀτρηνῆς τὴν ἀνα-
φέρει κατὰ πλάτος ὁ Καλαβρός Κόϊντος εἰς Α' τῶν Παραλειπομ. καὶ ὁ Δίκτυς εἰς Βιλ. Γ.
καὶ ὁ Τρυφιδώδωρος κατ' ἀρχὰς τοῦ ποιηματιοῦ τοῦ περὶ τῆς Ἰλίου ἀλώσεως· καὶ ὁ Βιργίλιος
δὲ ἐνταῦθα· εἰς δὲ τὸν Ὅμηρον οὐδὲ λόγος γίνεται περὶ αὐτῆς, διότι ἐραψώθησε μόνον μέχρι
τοῦ θανάτου τοῦ Ἑκτορος, ἡ δὲ μάχη μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Πενθησιλέας συνέβη μετὰ ταῦτα.

Αὐτ.

. Ἀμαζόνων
σεληνοπέλτων κτλ.) Ἰστορεῖται ὅτι αἱ Ἀμαζόνες ἦσαν γυναῖκες μάχιμοι καὶ ἠσκημέναι εἰς
τὰ πολεμικά, ὡς οἱ ἄνδρες· ὠνομάσθησαν δὲ Ἀμαζόνες, δηλ. ἄνευ μαζοῦ, διότι, ἅμα ἐγεν-
νῶντο τὰ θῆλα βρέφη, αἱ μητέρες ἐμάραινον τὸν ἕνα τῶν μαζῶν, τὸν δεξιόν, διὰ τὴν ἡναι
ἐπιτηδεύονται πρὸς τόξευσιν, μὴ ἐμποδιζόμεναι ὑπ' αὐτοῦ· κατόπιν δὲ περὶ τὸν Θερμῶδον
τα ποταμὸν (ὡς Ἀπολλόδ. ἐν Β' Κεφ. Ε', καὶ Ἱπποκρ. ἐν τοῖς περὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων).
Ἐτόξευον δὲ καὶ ἠκόντιζον ἐφιπποὶ καὶ ἐμάχοντο κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὥς ἦσαν παρθέναι, καὶ
δὲν ἀπεπαρθενεύοντο, πρὶν ἀποκτείνωσι τρεῖς τῶν πολεμίων. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ Ὅμηρος τὸ
μάχιμον αὐτῶν, ἀναφέροντι ὅτι ὁ Πρίαμος τὰς εἶδε στρατευομένας (Ἰλ. Γ. 489), καὶ ἀπαριθ-
μεῖ τοὺς ἄθλους τοῦ Κελλεροφόντου (Ἰλ. Ζ. 286), ὅστις τὰς κατεπολέμησε κατ' ἐπιταγὴν
τοῦ Ἰοθάτου (Ἀπολλοδ. Βιλ. Β. Κεφ. Γ.), ὡς καὶ ὁ Ἡρακλῆς, ἐκτελὼν τὸν ἔννατον τῶν
ὑπ' Ἑρμυθέως κελευσθέντων ἄθλων, ἀπέκτεινε τὴν βασίλισσαν αὐτῶν Ἱππολύτην καὶ ἔλαβε

λάφυρον τὸν ὃν ἐφόρει ἐκείνη ζωστήρα τοῦ Ἀρεως (Αὐτ. Κεφ. Ε'). Ὀνομά-
σθησαν δὲ αἱ Ἀμαζόνες σεληνόπελτοι ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, διότι αἱ πέλται τῶν
(εἶδος ἀσπίδος ἄνευ περιφερείας) εἶχον σχῆμα ἡμισελήνου.

502. Εἰς τοῦ Εὐρώτου τὰς ὕχθας ἢ ἄνω κατ' ἄκρας τοῦ Κύνθου). Εὐρώ-
τας, ποταμὸς ῥέων διὰ τῆς Σπάρτης, κοινῶς δὲ λεγόμενος Βασιλοπόταμος·
Κύνθος δὲ ὄρος τῆς νήσου Δέλου, ὅπου μυθεύεται ὅτι ἡ Αἰτῶ ἐγέννησε τὸν
Ἀπόλλωνα.

Κραναῇ ἐνὶ Δῇλῳ

κεκλιμένη πρὸς μακρὸν ὄρος, καὶ Κύνθιον ἔχθον. (Εἰς τὸν Α'.
τοῦ Ὁμήρου εἰς Ἀπόλλωνα ὕμνον· στίχ. 16.)

503—507. . . . τελοῦσα ὀρχήσεις ἢ Ἀρτεμις). Εἰς ἄκρον φιλόχορος ἦν ἡ
Ἀρτεμις· ὅθεν καὶ εἰς τὸν Β' τῶν πρὸς αὐτὴν ὕμνων τῶν ἀποδιδωμένων εἰς
τὸν Ὅμηρον·

Μουσᾶων καὶ Χαρίτων καλὸν χορὸν ἀρτυνέουσα,
ἡγεῖται ἐξάρχουσα χορούς.

καὶ παρὰ Καλλιμάχῳ (εἰς ὕμν.) παρίσταται ἐξαιτουμένη τὸν Δία·

Δὸς μοι ἐξήκοντα χορήτιδας ὠκεανίνας·

ὅθεν καὶ παροιμία «Πότε Ἀρτεμις οὐκ ἐχόρευσε» τοιαύτη δὲ καὶ ἡ παραβολὴ
παρ' Ὁμήρῳ·

Οἷη δ' Ἀρτεμις εἴσι κατ' οὖρεος ἰοχέαιρα,
ἢ κατὰ Ταύγετον περιμήκετον ἢ Ἐρύμανθον,
τερπομένη κάπροις καὶ ὠκείης ἐλάφοισιν,
τῇ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
ἀγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Αἰτῶ,
πασάων δ' ὑπὲρ ἦγε κάρη ἔχει ἡδὲ μέτωπα,
ῥεῖά τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
ὡς ἦγ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένον ἀδμήης. Ὀδ. Ζ.

504. ὑπ' Ὀρειάδων). Αὗται ἦσαν Νύμφαι ἑφοροὶ τῶν ὀρέων, ὡς Δρυάδες
αἱ τῶν δρυμῶνων καὶ Ἀμαδρυάδες· καὶ Ναπαῖαι δὲ αἱ τὰ νάπη ἐφορεύουσαι
καὶ τοὺς βουνούς· Ναΐδες δὲ αἱ τὰς πηγὰς, ἐξ ὧν ναίουσι τὰ νάματα· Νηρηίδες
δὲ αἱ τὴν θάλασσαν, ὡς ἀπὸ Νηρέως τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Κενάκης (Ἀπολλοδ.
Βιλ. Α. 5.). Αἱ δὲ Ὀρειάδες καὶ Ὀρεσιτιάδες παρ' Ὁμήρῳ λέγονται (Ἰλ. Ζ.
420), καὶ Ὀροδεμνιάδες παρ' Ἡσυχίῳ, διότι ἔχουν ἐπὶ τῶν ὀρέων τὰ δέμνια
(τὰς κοίτας), καὶ Ἀγρωστῖναι.

534. Οὕτε θεοὺς νὰ συλῆσωμεν κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ἀπολλων. Ῥοδ. 144
Ἀργοναυτ.

Οὕτι γὰρ οὕτως

ἄστυ τεδόν, καὶ δώμαθ' ἱκάνομεν ὥς που ἔολπας,
οὐδὲ μὲν ἱέμενοι, τίς δ' ἂν τόσον σῆμα περῆσαι

κλαίῃ ἐκὼν δθνεῖον ἐπὶ κτέρας.

534. . . . Ἐσπερίαν οἱ Ἕλληνες) Ἀπὸ τοῦ Ἐσπέρου κατὰ δυσμὰς
ὀρωμένου ἀστέρος ἢ Ἰταλία, δυτικωτέρα οὖσα τῆς Ἑλλάδος, Ἐσπερία ὑπὸ τῶν
Ἑλλήνων ἐλέγετο, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν ἢ δυτικωτάτῃ τῆς Εὐρώπης Ἰσπα-
νία Hesperia ultima = Ἐσπερία ἐσχάτη.

536—537. Ὡκουν αὐτὸν Οἰνωτροὶ κτλ.) Ἡ διότι ὁ τόπος ἦτον εὐφορώ-
τατος εἰς οἶνον, οἱ κάτοικοι ὠνομάσθησαν Οἰνωτροί, ἢ ἀπὸ Οἰνωτροῦ βασιλεύ-
σαντος τῶν Σαβίνων δεκαεπτὰ γενεᾶς, ὡς λέγουν, πρὸ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου·
ὁ Οἰνωτρὸς οὗτος υἱὸς τοῦ Β' Λυκάονος, βασιλέως Ἀρκαδίας, προϊδὼν ὅτι ἡ

βασιλεία τοῦ πατρὸς του θὰ μερισθῇ ἰσαριθμῶς εἰς τοὺς εἰκοσιδύο του ἀδελφοὺς, παρέλαβεν ἓνα ἐξ αὐτῶν, τὸν Πευκέτιον, καὶ μετὰ πλήθους πολλοῦ διὰ τοῦ Ἰωνίου εἰσέπλευσαν τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον· καὶ ἐκεῖ ὁ μὲν Πευκέτιος, ἀποβάς εἰς τὸ ἀκρωτήριο τῆς Ἰαπυγίας, ὠνόμασε τὸν πέριξ τόπον Πευκετίαν, ἣτις μετὰ ταῦτα κατέστη μέρος τῆς Ἀπουλίας· ὁ δὲ Οἰνωτρὸς, προβάς περαιτέρω ἐπὶ τὰ δυτικώτερα μετὰ πολλῶν τῶν συνεκδήμων του, συνώκισε τὴν Χερσόνησον, τὴν τὰς δύο Καλαβρίας σήμερον περιέχουσαν καὶ τὴν ὠνόμασεν Οἰνωτρίαν, μετωνομάσθη δὲ ὕστερον ὑπὸ τῶν Φοινίκων Ἰταρία ἢ Ἰταλία ἀπὸ τῆς ρητίνης τῆς ἐκεῖ ἐπιπολαζούσης ἀφθόνως· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἱστοροῦνται, ὁ δὲ Βιργίλιος κατ' ἄλλην ἰδιαιτέραν δόξαν παράγει τὸ ὄνομα τῆς Ἰταλίας ἀπὸ Ἰταλοῦ τινος τῶν ἐκεῖ βασιλευσάντων Λατίνων.

539. Ὁ νεφελώδης. . . . Ὁρίων). Παντοῖα ἐπλασαν οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ μυθογράφοι περὶ τοῦ Ὁρίωνος· ὅτι τοῦ Διὸς, τοῦ Ποσειδῶνος (ἢ τοῦ Ἀρεως καὶ τοῦ Ἑρμοῦ οὐρησάντων ἐπὶ δέρματος βοῶς σφαγιασθέντος εἰς αὐτοὺς, ἐγεννήθη αὐτὸς καὶ ὠνομάσθη Οὐρίων, ἐξ οὗ ἔπειτα Ὁρίων· ὅτι ἦν υἱὸς Ποσειδῶνος καὶ Εὐρυάλης καὶ ὑπερμεγέθης τὸ σῶμα τοσοῦτον ὥστε πεζῶς διέβαινε τὴν θάλασσαν· ὅτι βιάσας Μερόπην τὴν θυγατέρα τοῦ Οἰνοπίωνος ἐμεθύσθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐξετυφλώθη· ὅτι ὁδηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ παιδὸς Κηθαλίωνος καὶ προχωρήσας πρὸς ἀνατολὰς, κατηνυγίσθη ὑπ' ἀκτίνος ἡλιακῆς καὶ ἀνέβλεψεν· ὅτι ἐρασθείσης αὐτοῦ τῆς Ἡοῦς, ἀφηρπάγη· ὅτι κατετοξεύθη ὑπὸ τῆς Ἀρτέμιδος, ἢ διότι τὴν προεκάλεσεν εἰς δισκοβολίαν, ἢ διότι ἔφθειρε τὴν Ὠπιν, μίαν τῶν ὑπερβορείων παρθένων. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ὅτι οἱ θεοὶ, κατοικτεῖραντες, κατέταξαν αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἀστέρων (Ἀπολλοδ. Βιβ. Α. Κεφ. Δ. Στράβ. Βιβ. Θ'. Παλαίφ. Κεφ. Ε'. Ἑρατοσθ. εἰς τοὺς Καταστερισμοὺς, Κεφ. ΑΒ, καὶ Νίκανδρ. εἰς τὰ Θηριακά, καὶ σχολιαστ. Ἀράτου κτλ.)

540. Κατὰ τυφλῶν βασιλῶν) τῶν μὴ βλεπομένων δηλαδὴ καὶ ἀδήλων· οὕτω καὶ ὁ Στράβων τινὰς τῶν ποταμῶν τυφλοστόμους ὠνόμασεν, ὧν αἱ ἐκβολαὶ ἄδηλοι.

547. Κἂν σεβασθῇτε θεοὺς) Παρ' Ὁμήρῳ·

Θεῶν δ' ὑποδείσατε μῆνιν. Ὁδ. Β.

554. . . . τὸν ἐκ Τρώων Ἀχέστην). Μυθεύεται περὶ τοῦ Λαομέδοντος, βασιλέως τῆς Φρυγίας, ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἐπλήρωσε τὸν μισθὸν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅπταν μετασχηματισθέντες ἐδούλευσαν ὡς κτίσται εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ οἰκοδομουμένην πόλιν, ὀργισθέντες οἱ θεοὶ οὗτοι ἐπέφεραν πολλὰ δεινὰ κατ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις κῆτος, πεμφθὲν παρὰ τοῦ Ποσειδῶνος, ἤρπασε τοὺς εἰς τὰ πεδία εὐρισκομένους ἀνθρώπους, ὥστε ἠναγκάσθη ὑπὸ τῶν χρησμῶν δέσας εἰς σκόπελον παραθαλάσσιον τὴν θυγατέρα του Ἡσιόνην νὰ τὴν ἐκθέσῃ εἰς τὰ ἐπερχόμενα κήτη (Ἀπολλοδ. Βιβ. Β. Κεφ. Ε.) ἐπιτάξας καὶ τοὺς λοιποὺς Τρῶας ὅσοι εἶχον θυγατέρα νὰ πράξουν τὸ ἴδιον· ἀλλ' ὁ Ἰπποτεὺς προέκρινε νὰ ἐκθέσῃ τὴν θυγατέρα του Ἐγέστην εἰς τὴν φορὰν τῆς τύχης, ἐμβαλὼν εἰς πλοιάριον· καταχθεῖσα δὲ ἡ κόρη εἰς Σικελίαν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Κρινισοῦ, ἐπιθρόντος ὑπὸ μορφὴν κυνὸς ἢ ἄρκτου, συλλαμβάνει ἐξ αὐτοῦ καὶ τίττει τὸν Ἐγεστον, τὸν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Βιργιλίου Ἀχέστην ὀνομαζόμενον, οὗτος δὲ βασιλεύσας εἰς τὸν τόπον ὥκισε τὴν πόλιν Ἐγέστην ἀπὸ τοῦ τῆς μητρὸς ὀνόματος, ἢ δὲ πόλιν ὕστερον Σεγέστη μετωνομάσθη.

574. . . . τὴν τοῦ Ἑρως . . . γῆν) Κατὰ μὲν τοὺς σχολιαστὰς τοῦ Βιργιλίου ὁ Ἑρως ἦτον υἱὸς Βούτου καὶ Ἀφροδίτης, κατὰ δὲ Ἀπολλοδώρου (Βιβ. Β. Κεφ. Ε) Ποσειδῶνος· ἀπέκτεινε δ' αὐτὸν ὁ Ἡρακλῆς καὶ τὸ ὄρος ὅπου ἐτάφη ὠνομάσθη Ἑρύκινον· ὑπῆρχε δ' ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὄρους καὶ ναὸς Ἀφροδίτης

Ἑρμύλης, τὸν ὁποῖον ἔκτισεν ὁ Αἰνείας, ὦν ἀδελφὸς μητρόθεν τοῦ Ἑρως· κατὰ τὸν ἴδιον τόπον λέγουν ὅτι ἐτάφη Ἀγχίσης ὁ πατὴρ τοῦ Αἰνείου· τὸ δὲ ὄρος ὀνομάζεται σήμερον S. Juliani· λέγων δὲ ὁ ποιητὴς Ἑρως γῆν ἐννοεῖ πᾶσαν τὴν Σικελίαν, ἀπὸ τοῦ μέρους τὸ ὅλον.

586. . . . εἰς τὸ πνεῦμά σου τίνες ἐγείρονται γινῶμαι). Ὁμηρ.

Ἄλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ τί τοι φρεσὶν εἴδεται εἶναι;

Ἰλ. Ω.

588. Ἐν ἀπωλέσαμεν) τὸν Ὀρόντην· στίχ. 147.

590—594. . . . ἡ πέριξ αὐτῶν κεχυμένη νεφέλη κτλ.) οὕτω καὶ Ὁμηρὸς περὶ Ὀδυσσεύος·

Καὶ τότε δὴ β' αὐτοῖο πάλιν χύτο θέσφατος ἀήρ.

Ὁδ. Η. 143.

593. ὥσπερ θεός.) Ὁμηρ.

Θεῶ ἐναλίγκιος ἄντην. Ὁδ. Α.

Αὐτ. . . . τὴν κόμην ἡγλάϊσ'). τὸ τοῦ Ὁμήρου·

Τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
μείζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσονα, καδδὲ κάρητος
οὐλάς ῥ' ἔχε κόμας ὑακινθίνῳ ἄνθη ὁμοίας.

594. . . . νεότητος δὲ πορφυρόχρουν ἐπέχυσε σέλας). Ἡ ποίησις κοσμεῖ συνήθως τὴν ἥβην καὶ τὸ κάλλος διὰ τοῦ πορφυροῦ καὶ ροδίνου χρώματος· δθεν καὶ Ἀνακρέων, διαγράφων τὴν εἰκόνα τοῦ Βαθύλλου, λέγει·

Ῥοδινὴν δ' ὁποία μήλου χυοῖη παρειήν,
ἐρύθημα δ' ὡς ἂν αἰδοῦς δύνασαι βαλεῖν, ποίησον.

596—597. . . . ὁ ἄργυρος οὕτω·

ὑπ' ἐρυθραίου κτλ.) τὸ τοῦ Ὁμήρου·

Ὡς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνὴρ κτλ.

Ὁδ. Ζ.

597. . . . Πάριος λίθος) ὡς Θεόκρ.

Λευκοτέραν αὐγὰν Παρίας ὑπέβαινε λίθοιο. Εἰδύλ. Γ.

599. . . . Ἰδοῦ σοι παρὼν ὁ Αἰνείας αὐτὸς ὁ ἐκ Τροίας,

ὃν περ ζητεῖς) οὕτως ὁ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸν βουκόλον·

Ἐνδον μὲν δὴ ὅδ' αὐτὸς ἐγὼ κτλ. Ὁδ. Φ. 207.

καὶ Διομήδης·

Ἐγγὺς ἀνὴρ, οὐ δηθὰ ματεύσομεν. Ἰλ. . . .

ἔτι δὲ Κεῖνος μέντοι ὅδ' αὐτὸς ἐγὼ, πάτερ, ὃν σὺ μεταλλᾷς.

607—609. Σὲ οἱ θεοὶ κτλ.) Οὕτω καὶ Νέστωρ [Ὁδ. Ω.

Σοὶ δὲ θεοὶ τῶν δ' ἀντὶ χάριν μενοεικέα δοῖεν!

Ἰλ. Ψ. 650.

καὶ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὴν Ναυσικάαν·

Σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν ὅσα φρεσὶ σῇσι μενοινᾷς. Ὁδ. Ζ. 180.

614. 612. Ὅσον εἰς πόντον κτλ.) τοιαῦτα καὶ εἰς τὸ τοῦ Ὁμήρου εἰς Μίδαν ἐπίγραμμα, ὃν εἶναι τοῦ Ὁμήρου·

Χαλκῆ παρθένος εἰμὶ, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·

ἔς τ' ἂν ὕδωρ τε βέη, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλη,

ἡέλιός τ' ἀνίων λάμπη, λαμπρὰ τε σελήνη,

καὶ ποταμοὶ πλήθωσιν, ἀνακλύζῃ δὲ θάλασσα.

621—622. Εἶς ὁ Αἰνείας λοιπὸν κτλ.) Ὁ μὲν Βιργίλιος λέγει ἐνταῦθα ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἐγέννησε τὸν Αἰνείαν παρὰ τὸν ῥοῦν τοῦ Σιμόεντος, ὁ δὲ Ἡσιόδος

εἰς τὰς κορυφὰς τῆς Ἰδης. «Ἰδης ἐν κορυφῇσι» (Θεογον. στίχ. 1008)· ὡς καὶ ὁ ποιήσας τὸν εἰς Ἀφροδίτην ὕμνον·

Ἐν ἀκροπόλοις ἄρεσιν πολυπιδάκου Ἰδης.

καὶ ὁ Ὅμηρος προσέτι (Ἰλ. Β.).

Δαρδανίων αὐτ' ἤρχεν εὖς πάϊς Ἀγχίσαο
Αἰνείας, τὸν ὑπ' Ἀγχίση τέκε δι' Ἀφροδίτη

Ἰδης ἐν κνημοῖσι θεὰ βροτῶν εὐνηθεῖσα.

623. . . . τὸν Τεῦκρον . . .) Ὁ Τεῦκρος ἦτον υἱὸς Τελαμῶνος τοῦ Σαλαμινίου καὶ ἀδελφὸς Ἀΐαντος τοῦ αὐτοχειρὶ θανατωθέντος, διότι ἀπέτυχεν τῶν ὅπλων τοῦ Ἀχιλλέως, τὰ ὅποια οἱ τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγοὶ ἐβράβευσαν εἰς τὸν Ὀδυσσεά, ἐξωσθεὶς δὲ ὁ Τεῦκρος τῆς πατρικῆς οἰκίας, διότι δὲν ἐξεδίκησε τὸν ἀδελφόν του, κατήχθη εἰς Σιδόνα πόλιν τῆς Φοινίκης καὶ βοηθηθεὶς ὑπὸ τοῦ Βήλου πατρὸς τῆς Διδούς, ὅστις ἐπόρθει τότε τὴν Κύπρον, συνώκισε πόλιν τὴν ἐπὶ τῆς Κύπρου Σαλαμίνα, δοὺς τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος του· ἄλλος δὲ ἦτον ὁ Τεῦκρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ Τρῶες ὠνομάζοντο Τεῦκροι (βλ. ἀνωτέρω στίχ. 239), καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἐκαυχᾶτο ὁ Βῆλος ὅτι κατήγετο, ὡς μικρὸν κατωτέρω σ. 630.

628. . . . Πελάσγιοι ἀνακτες.) Οἱ οὕτω λεγόμενοι ἀπὸ Πελασγοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ μὲν Ἀκουσίλαος Διὸς λέγει καὶ Νιόβης υἱὸν, ὁ δὲ Ἡσίοδος αὐτόχθονα (παρὰ Ἀπολλοδ. Βιβ. Γ. Κεφ. Η). ἐκαλοῦντο δὲ οἱ ἀπ' αὐτοῦ Πελασγοὶ (Στέφ. Βυζ.), οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ Πελαργοὺς ὠνόμαζον αὐτοὺς, παραλλάττοντες τὸ στοιχεῖον (Εὐστάθ. εἰς Διονύσιον. τὸν Περιηγ.), διὰ τὴν ἀπανταχοῦ διασπορὰν τοῦ ἔθνους, ὡς ὁ ὁμώνυμος ὄρνις.

630. Ὅτι κατήγετο) Βλ. τὴν ἀνωτ. σημείωσ. σίχ. 623.

634. Μὴ ἀγνοῦσα τὰ πάθη κτλ.) Ὡς Ὅμηρος (Ὀδυσ.).

ὦ φίλοι, οὐ γάρ τοι κακῶν ἀδαήμενές ἐσμεν.

ἔτι δὲ Σοφοκλῆς ἐν Ἀντιγόνη. Κακῶν γὰρ οὐκ ἄπειρος οὗς' ἀκούσομαι..

640. Καὶ τοῦ θεοῦ κτλ.) Τὸ δῶρον τοῦ Βάκχου, δηλ. οἶνον.

654. . . . Ἀργείας Ἑλένης). Καὶ ὁ Ὅμηρος Ἀργείαν ὀνομάζει τὴν Ἑλένην (Ἰλ. Β. 177), διότι καὶ ἡ Λακεδαιμόνιος (ὡς ὁ Εὐστάθιος λέγει) Ἀργος ἐκαλεῖτο, καθὼς καὶ ὅλη ποτὲ ἡ Πελοπόννησος. Ἀργος δὲ κυρίως ἐλέγετο τὸ καὶ σήμερον γνωστὸν ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα καὶ ἐπωνομάζετο Ἀργος Ἰνάχιον καὶ Ἀχαϊκὸν καὶ Πελασγικὸν πρὸς διαστολὴν τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ, τοῦ Κιλικίου καὶ τῶν ἄλλων· ἦν δὲ μητρόπολις τῆς ἀπασῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀρχαιοτάτης βασιλείας τῆς ὑπὸ Ἰνάχου τοῦ ἐκ Φοινίκης ἐλθόντος συστάσης· κατὰ δὲ τὸν Ἀργολικὸν λιμένα καίτῃ ἡ Ναυπλία ἢ Ναύπλιον.

655. Ἐκ Μυκητῶν). Καὶ αἱ Μυκηναῖοι πόλις Ἀργολικὴ μικρὸν τοῦ Ἀργους ἀπέχουσα, κτίσμα Περσέως τοῦ Διὸς καὶ Δανάης· μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μητροπάτορος Ἀκρίσιου ὁ Περσεὺς μετέστησε τὸ κράτος εἰς Μυκήνας, ἐπὶ δὲ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἐβασίλευεν εἰς Μυκήνας ὁ Ἀγαμέμνων.

Αὐτ. . . . διὰ γάμους ἀθέσμους εἰς Πέργαμα). Γάμους ἀθέσμους, τοὺς τοῦ Πάριδος· περὶ τῶν Περγάμων βλέπε ἀνωτέρω σίχ. 471.

656. Τῆς γεννητηρίας. . . . Λήδας). μυθεύεται ὅτι ἡ Λήδα ἐγέννησεν ἐκ τοῦ Διὸς μεταμορφωθέντος εἰς κύκνον δύο ὦα, ἐκ τοῦ ἑνὸς τῶν ὁποίων ἀνεφύη ὁ Κάστωρ καὶ ἡ Ἑλένη καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου ὁ Πολυδεύκης καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα (Ἀπολλοδ. Βιβ. Γ. Κεφ. Ι').

657. . . . Ἰλιόν· ἢ πρεσβίστη). Ὁ Ἀπολλόδωρος θυγατέρας τοῦ Πριάμου ἀπαριθμεῖ ἐκ μὲν Ἑκάβης Κρέουσιν καὶ Λαοδίκην καὶ Κασσάνδραν, ἐκ δὲ ἄλλων γυναικῶν Μήδουσιν, Μηδισκιάστην, Λυσιμάχην καὶ Ἀριστοδύμην (Βιβ.

Γ. Κεφ. ΙΒ.), οὐδόλως δὲ ἀναφέρει Ἰλιόνην καὶ μάλιστα πρεσβυτάτην θυγατέρα Πριάμου· ἀλλ' ὁ σχολιαστὴς μᾶς παραπέμπει εἰς τὸν Ὑγῖνον, Κεφ. 109. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ πατὴρ τῆς Πριάμος συνέζευξεν αὐτὴν μετὰ τοῦ Πολυμνήστορος βασιλέως τῆς Θράκης, καὶ ὅτι ἐπειδὴ αὕτη ἀπεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς τῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας, ἐθανατώθη αὐτόχειρ (Σέρβιος). Σημειῶσαι δὲ ὅτι τὸ νὰ φέρουν σκῆπτρον δὲν ἐμποδίζετο ἀπὸ τὰς γυναῖκας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· καὶ ἐβασίλευον δὲ αὐταὶ καὶ ἱεράτευον, καὶ μάλιστα αἱ πρεσβύτεραι τὴν ἡλικίαν.

664. . . . Κυθήρεια) ἐπίθετον τῆς Ἀφροδίτης ἐκ τῆς νήσου Κυθήρων, ὅπου ἀπελάμβανε μεγάλην λατρείαν (βλ. ἀνωτ. 264.)

665. . . . τοὺς διγλώσσους Τυρίους, τὸν ἄστατον οἶκον). Τοὺς Τυρίους ὀνομάζει διγλώσσους, οὐ μόνον διότι ὠμίλουν καὶ τὰς δύο γλώσσας, τὴν Φοινικὴν καὶ τὴν Λιβυκὴν, ἀλλὰ καὶ διότι, ἐπειδὴ ἦσαν δολιόφρονες καὶ ἀπαταιῶνες, διττὰ ἦσαν τὰ περὶ αὐτῶν, ἄλλα μὲν διανοούμενα, ἄλλα δὲ ἐκφραζόμενα· τοῦτο δὲ τὸ κοινότερον «διπρόσωποι» λεγόμενον· ὅθεν καὶ παροιμία ἐπεκράτησε «Φοινίκιος πίστις», καὶ «Φοινίκιος συνθήκη».—Ἄστατον δὲ οἶκον εἶπε τὸν τῆς Διδούς, αὐτὴν τὴν Διδῶ ἐννοῶν, ὡς γυναῖκα καὶ ἐπομένως ἄστατον καὶ παλίμυθον.

667. . . . Ἐρωτα). Τὸν Ἐρωτα ζωγραφίζουν παῖδα καὶ τοξοφόρον καὶ πτερωτὸν καὶ δεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς· γενεαλογεῖται δὲ υἱὸς Ἀφροδίτης καὶ Ἀρεως· παρ' ἄλλων δὲ Ἡφαίστου καὶ Ἀφροδίτης· ἄλλοι δὲ πάλιν εἶπον αὐτὸν γέννημα τοῦ χάους καὶ τῆς πρώτης τῶν ὄντων συστάσεως.

769. . . . τὰ Τυφώνια βέλη). Τοὺς κεραυνοὺς ἐννοεῖ διὰ τῶν ὁποίων ὁ Ζεὺς κατετόξευσε τὸν Τυφάονα ἢ Τυφῶνα, ἓνα τῶν μεγίστων καὶ φρικωδεστάτων Γιγάντων, υἱὸν τῆς Γῆς (Ἀπολλοδ. Βιβ. Α. Κεφ. ς').

674. . . . τὸν ἔχει Διδῶ, δι' ἡδέων λόγων δεσμεύουσα) ὡς παρ' Ὁμήρῳ·

Τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει,
αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλίοισι λόγοισιν
θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται. Ὀδυσ. Α.

675. . . . ἡ τῆς Ἡρας ξενία) τὴν τοῦ Αἰνείου λέγει ξενίαν παρὰ τῇ Διδοί, ἣτις αὐτὴ καὶ ἡ πόλις καὶ τὸ ἔθνος αὐτῆς ἦσαν ἀφιερωμένα εἰς τὴν Ἥραν, τὴν ἐχθρὰν τῶν Τρώων.

684. Εἰς Ἰδαλίου τὰς ἑδρας . . . τὰς ἀγίας). Τὸ Ἰδαλίον ἄλλος ἔκειτο εἰς Κύπρον τὴν νήσον καὶ ἦτον ἀφιερωμένον εἰς τὴν Ἀφροδίτην· ὑπῆρχε δ' ἐκεῖ καὶ ναὸς Ἀφροδίσης, ὅπου ἐλατρεύετο τὸ πάλαι ἡ θεὰ ὑπὸ τῶν Φοινίκων ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ἀστάρτης· ὠνομάζετο δὲ τὸ ἄλλος ἐκεῖνο φοινικιστὶ Ἰδαλλάχ, ὅπερ ἐστὶ χώρα θεοῦ, ἐξ οὗ Ἰδαλίον (Βοχάρτ. Χανα. Βιβ. Α. Κεφ. Γ.)

695—696. . . . ἐπέχυσεν ὕπνον εἰς πάντα τὰ μέλη

γλυκύν) ὡς καὶ Ὅμηρος·

Ἐνθα μνηστήρεσσιν ἐπὶ γλυκύν ὕπνον ἔχευεν.

Ὁδ. Β.

697. . . . ἀμαράκου εὐδίσμου). Φυτόν ὁ ἀμάρακος εὐῶδες, σάμψυχον ἄλλως καλούμενον, κοινῶς μανζουράνα ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ majorana· ἐθεωρεῖτο παρὰ τῶν παλαιῶν ὁ τῆς Κύπρου ἀμάρακος προκριώτερος τῶν ἀλλαχοῦ φυομένων, ὡς εὐοσμότερος καὶ εἰς τοὺς σκορπίους ὀλέθριος· γίνεται ἐκ τοῦ φυτοῦ τούτου καὶ ἔλαιον ἀριστον σαμψύχιον καλούμενον.

704 Ἐπὶ ταπήτων . . . πορφυρῶν) Ὅμηρ.

Εἶσαν δ' ἐν κλισμοῖσι, τάπησί τε πορφυρέοισι Ἰλ. Ι,

705—710 Κατὰ χειρῶν κτλ.) Ὅμηρ. Ὀδυσ. Δ.
 Χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόω ἐπέχευε φέρουσα
 καλῇ χρυσεῖη ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος
 νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν·
 σῖτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα
 εἶδατα πόλλ' ἐπιθείσα, χαρίζομένη παρεόντων·
 [δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν αἰείρας
 παντοίων, παρὰ δὲ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα].
 καὶ πάλιν (Ὀδυσ. Α. 145.)·

Ἐξήεις ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε·
 τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,
 σῖτον δὲ δμῳαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισιν.

Ὀδ. Α. 145.

724. Ἀχιδάλιας) οὕτως ἐπωνομάζετο ἡ Ἀφροδίτη, διότι αἱ Χάριτες, αἱ ὁποῖαι ἐγεννήθησαν ἀπ' αὐτῆς, ὡς μυθεύεται, καὶ τὴν συνώδευον πάντοτε, ἐλούοντο συνήθως εἰς τὴν πηγὴν Ἀχιδάλιαν παρὰ τὸν Ὀρχομενὸν, πόλιν τῆς Βοιωτίας.

727. Μετὰ τὸ πρῶτον δὲ δεῖπνον). Ὁ ποιητὴς εἰκονίζει ἐνταῦθα τὴν συνήθειαν τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες πρῶτον δεῖπνον εἶχον τὸ τῶν φαγητῶν, καὶ δευτέρον τὸ τῶν προπόσεων.

728. . . μεγάλους κρατῆρας) δεχομένους πολλὴν ποσότητα· ὡς καὶ Θεόκριτος εἰς τὸ Β' εἰδύλλιον·

Στάσω δὲ κρητῆρα μέγαν λευκοῖο γάλακτος.

Ἐπιλοτιμοῦντο δὲ εἰς τὰς εὐωχίας νὰ στήνουν καὶ ὑπερμεγέθεις πολλάκις κρατῆρας. Ὁ Ἀρριανὸς εἰς τὸ Ζ' Βιβλ. διηγεῖται ὅτι ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κρατῆρος ἐννέα χιλιάδες συνδαιτυμόνες ἔσπεισαν εἰς τοὺς θεοὺς· τοσοῦτος ἦτον ὁ κρατῆρ! καὶ εἰς Ἀθῆν. τὸν Δειπνοσοφ. Βιβ. Ε. Κεφ. Ε. βλέπομεν ἀργυροῦν κρατῆρα ἐξακοσίους ἀμφιφορεῖς περιέχοντα, καὶ τὸν ὁποῖον εἶλκον δι' ἀμάξης ἰσάριθμοι ἄνδρες.

733—734. . . ὁ Βῆλος καὶ πάντες οἱ ἀπὸ Βήλου). Ἐννοεῖ τὸν πρῶτον Βῆλον τὸν βασιλεύσαντα Ἀσσυρίων, καὶ ὅσους, κατὰ τινὰς, ἦτον ὁ Κρόνος, κατ' ἄλλους δ' ἔζη ἐπὶ Κρόνου καὶ ἀπεξενώθη ὑπὸ Κρόνου· τὸν δὲ Κρόνον οἱ Φοίνικες ὠνόμαζον Βαλδέον, οἱ δὲ Ἀσσύριοι Βῆλ (Σέρβ.).

735. Ζεῦ. . . φρουρὸς τῆς ξενίας) ὡς Ὅμηρος. (Ὀδυσ. Ι. 270).
 Ζεὺς δ' ἐπιτιμήτωρ ἱκετῶν τε, ξείνων τε·
 ξείνιος, ὃς ξείνοισιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.

742. . . τῷ Βιτίᾳ). Ὁ Βιτίας ἦτον ναύαρχος τῆς Διδοῦς (Σέρβ.).

643. Καταρροφῶν κτλ.) ὡς τὸ τοῦ Ἀπολλοδώρου Ῥοδίου (Ἀργον. Βιβλ. Ι.).
 ἥ, καὶ ἐπισχόμενος πλεῖον δέπας ἀμφοτέρησι
 πίνει χαλκίκρητον λαρὸν μέθυ· δεύετο δ' οἴνω
 χεῖλεα, κυάνεαί τε γενειάδες.

745. . . ὁ μέγας. . . Ἀτλας). οὗτος, ὡς λέγεται, ἦτον υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Ἀσίας, τῆς θυγατρὸς τοῦ Ὠκεανοῦ· ἐδάσταζε δὲ ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν οὐρανόν, ὡς μυθεύεται (Ἀπολλοδ. Βιβ. Α'. Κεφ. Β').

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

BIBLION ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Πάντες σιγῶντες βαθέως προσεῖχον· καὶ δὴ ὁ Αἰνεΐας
 ἄφ' ὑψηλοῦ ἐξεφράσθη κλιντῆρος, ἀρξάμενος οὕτως·

«Ἄφατον, ἄνασσα, θλίψιν νὰ ξέσω ἐκ νέου προστάττεις·
 πῶς τῆς Τρωάδος τὸν ὄλβον κ' ἐκεῖνο τὸ οἴκτιστον κράτος
 οἱ Δαναοὶ ἐξωλόθρευσαν· πόσα δεινὰ αὐτὸς εἶδον,

5

πόσων μετέσχον δ' αὐτός· ὦ! τίς ὁπαδὸς Ὀδυσσέως,
 ἡ Μυρμιδῶν, ἡ καὶ Δόλοψ ποτὲ διηγούμενος ταῦτα
 δὲν θὰ δακρύσῃ; ἡ νύξ ἡ ὑγρὰ δ' ἐν τοσοῦτῳ προβαίνει
 πρὸς οὐρανόν, καὶ εἰς ὕπνον καλοῦσι τὰ δύοντα ἄστρα.

Ἄν πλὴν τοσοῦτον ποθῆς τὰ συμβάντα ἡμῶν νὰ γνωρίσῃς 10
 καὶ ἐν βραχεὶ τῆς Τρωάδος τὰ ἔσχατα πάθη ν' ἀκούσῃς,
 ὅσον ἂν φρίττ' ἡ ψυχὴ καὶ τὴν πένθιμον μνείαν ἂν φεύγῃ,
 ἄρχομαι. Μάχαις δαμέντες, βουλῇ δ' ἐκκρουσθέντες τῆς Μοίρας,
 οἱ Δαναῶν ἀρχηγοὶ εἰς τοσοῦτων ἐτῶν περιόδους,
 μέγιστον ἵππον, ὡς ὅρος, Παλλάδος τεχνούργημα θεῖον, 15
 ἔκτισαν· ἦσαν αὐτοῦ τὰ πλευρὰ ἐκ σανίδων ἐλάτης.

Νόστου ἀνάθημα ὅτι ἰδρύθη διέδωκαν φήμην,
 ἔνδον τοῦ κόλπου δ' αὐτοῦ τοῦ τυφλοῦ κατὰ κλήρους λαχόντες
 κρύπτονται ἄνδρες, κ' ἐντὸς τὰ εὐρύχωρα ἄντρα
 ὡς καὶ τοὺς κοίλους λαγόνas του ὄχλος ἐπλήρου ὀπλίτης. 20

Τένεδος νῆσος ἀπέναντι κεῖται, περίφημος πάλαι,
 νῆσος εὐδαίμων, ἐν ὅσῳ ὁ Πρίαμος εἶχε τὸ κράτος·
 ἤδη δὲ μόνον μυχὸς καὶ ἀβέβαιος ὁρμος τῶν πλοίων.
 Πλεύσας ἐκεῖ ὁ στρατὸς εἰς ἐρήμους ἀκτὰς ἀπεκρύβη,
 ἀνεμοφόρητος δ' ὅτ' εἰς Μυκήνας ἀπῆλθ' ἐφρονοῦμεν, 25
 καὶ τῆς Τευκρίας ἀπάσης τὸ χρόνιον πένθος ἐλύθη.
 Ἀνοιχθειῶν τῶν θυρῶν, ἐξωρμῶμεν νὰ ἴδωμεν πάντες

τὰς δωρικὰς ὀχυρώσεις καὶ ὄχθας καὶ χώρας ἐρήμους.
 Ἄβται Δολόπων σκηναί, ἐκεῖ τοῦ σκληροῦ Ἀχιλλέως·
 ὧδε τοῦ στόλου ὁ τόπος, ἐκεῖ συνεκρότουν τὰς μάχας. 30

Ἐκθαμβοὶ βλέπουσ' οἱ μὲν τῆς Παλλάδος τ' ὀλέθριον δῶρον,
 ἄλλους ὁ ὄγκος ἐκπλήττει τοῦ ἵππου· ἐντὸς δὲ τοῦ τείχους
 ν' ἀποτεθῇ ὁ Θυμοίτης παρώτρυνε πρῶτος ἐπ' ἄκρας,
 ἢ κατὰ δόλον ἢ οὔτω τὸ ἔφερ' ἢ μοῖρα τῆς Τροίας.

Ὅμως ὁ Κάπυς καὶ ὅσοι ἐσκέπτοντο μᾶλλον ἐμφρόνως, 35
 τῶν Δαναῶν νὰ ριφθῶσ' εἰς τὸν πόντον τὰ ὑποπτα δῶρα
 ἠθέλον, ὑπανάπτοντες πῦρ νὰ τὰ καύσουν εἰς φλόγας,
 ἢ ν' ἀνιχνεύσωσι πᾶν τὸ ἐντὸς, τὴν γαστέρα τρυπῶντες.

Εἰς ἐναντίας βουλὰς ὁ λαὸς ἀμφιῤῥέπων διέστη.
 Πρῶτος δ' ἐκεῖσε, πολλοῦ μεταξὺ ἐπομένου ὀμίλου, 40
 ὁ Λαοκόων πυρίπνους ἀπ' ἄκρων τοῦ τείχου κατέβη.

« Δύστηνοι, πόρρωθεν κράζει, ὅποι' ἀφροσύνη, πολῖται!
 Τί! τὸν ἐχθρὸν ἀπελθόντα νομίζετε; Ἄδολον δῶρον
 τῶν Δαναῶν προσδοκᾶτε; Οὔτω γνωστὸς ὑμῖν εἶναι
 ὁ Ὀδυσσεύς; Ἡ κρυπτοὺς Ἀχαιοὺς περικλείει τὸ ξύλον, 45
 ἢ τὸ μηχανήμ' αὐτὸ πρὸς ἡμῶν ἀνηγέρθη τὰ τεῖχη
 νὰ ὑπερτείνῃ τοὺς οἴκους, κ' ἐμβλέπ' εἰς τὴν πόλιν ἐξ ὕψους,
 ἢ ἐνεδρεύει τις ἄλλη ἀπάτη· ἀπέχετε, Τρῶες·

ὅπως δ' ἂν ἦ, Δαναοὺς καὶ προσφέροντας δῶρα φοβοῦμαι.»
 Εἶπε, κ' εὐρώστω χειρὶ τὸ ὑπέρμηκες ἔρριψε δόρυ 50
 κατὰ πλευρῶν καὶ ἀρμῶν τῆς καμπύλης γαστρὸς τοῦ θηρίου.

Πάλλον ἐπήχθη τὸ ὄπλον· ἐντὸς τῆς γαστρὸς δὲ σεισθείσης
 ἤχησαν χάσματα κοῖλα, δεινὸν δ' ἐστονάχισαν ἄντρα.
 Οὕτως ἢ κούφη των φρήν κ' ἢ θεόθεν βουλὴ ἂν δὲν ἦτον,
 τοὺς τῶν Ἀργείων κευθμῶνας αἰσχυρῶς ἢ αἰχμὴ θὰ κατέθλα· 55
 σεῖς θὰ ὑπῆρχετε δ' ἔτι Τρωᾶς καὶ Πριάμεια τεῖχη!

Αἶφνης ποιμένες Δαρδάνιοι νέον ὀπίσω τὰς χεῖρας
 μετὰ μεγάλων κραυγῶν πρὸς τὸν ἄνακτα δέσμιον ἦγον.
 Ἄγνωστος πᾶσιν αὐτοῖς ἐρχομένοις ἐκὼν παρεδόθη,
 ὡς εἰς τοὺς Ἑλληνας θέλων ν' ἀνείξῃ τὸν δρόμον τῆς Τροίας 60
 καθοδηγῶν, πεποιθῶς δ' εἰς τὴν τόλμην, καὶ ἔτοιμος ὅλως
 ἢ νὰ τελέσῃ τὸν δόλον ἢ ἀφευκτον τάφον νὰ εὕρῃ.

Ἡ Τρωϊκὴ νεολαία συνέρρε' ἐκεῖ πανταχόθεν·
 ὥρμων δὲ χύδην, καὶ τίς τὸν ἀλόντα νὰ σκώψ' ἤμιλλῶντο.

Τῶν Δαναῶν κατανόει τοὺς δόλους, καὶ βλέπων τὸν ἕνα 65
 μάνθανε πάντας.

Τεταραγμένος, ὡς ἄοπλον εἶδ' ἑαυτὸν εἰς τὸ μέσον,
 στάς, κ' εἰς τὸ ἄθροισμα πᾶν τῶν Φρυγῶν περιστρέψας τὸ ὄμμα,
 «φεῦ, ἀνεκράυγασε, τίνες με γαῖαι ἢ ὕδατα τίνα
 θὰ μὲ δεχθῶσιν· ἢ τί δι' ἐμὲ τὸν ταλαίπωρον μένει; 70
 Οἱ Δαναοὶ μ' ἀπωθοῦσιν· οἱ δὲ Δαρδανίδαι ὑπ' ἐχθους
 αἵματηρὰς κατ' ἐμοῦ τιμωρίας ἰδοὺ ἀπαιτοῦσιν.»

Οὗτος ὁ θρῆνος, πρᾶυνας τὴν πρώτην ὁρμὴν, τὰς καρδίας
 ἔτρεψεν αἶφνης, καὶ εἶπον· «τὸ γένος τοῦ κἂν ἄς δηλώσῃ,
 τί δὲ καὶ φέρει ἄς εἴπῃ καὶ τίνα πεποιθήσιν τρέφει.» 75

Ὡς δὲ τὸν τρόμον ἐκείνος ἀπέσεισεν, εἶπε τοιαῦτα·
 «Πᾶν τ' ἀληθές σοι, ὦ ἄναξ, ὅποιον ἂν ἦ θὰ δηλώσω.
 Ἐξ Ἀργολίδος τὸ γένος πῶς ἔλκω οὐδόλως ἀρνοῦμαι·
 πρῶτον αὐτό· δυστυχῇ δ' ἂν τὸν Σίνωνα ἔπлас' ἢ Μοῖρα, 80
 δὲν θὰ τὸν κάμ' ἢ κακὴ ματαιόφρονα ἢ ψευδολόγον.

Ἴσως τὸ οὖς σου ποτὲ ἢ μεγάλη προσέβαλε φήμη
 τοῦ Παλαμήδους, τοῦ Βήλου υἱοῦ, κ' ἢ διάσημος δόξα,
 δν οἱ υἱοὶ Πελασγῶν ἐπὶ μὴ ἀληθεῖ προδοσίᾳ
 διαβληθέντα, τὸν πόλεμον ὡς ἐμποδίζοντα δῆθεν,
 εἶχον φονεύσει, καὶ ἤδη αὐτὸν φονευθέντα θρηνοῦσι. 85

Σύντροφος ἦμην αὐτοῦ καὶ στενὸς συγγενῆς, κ' ἐκ τῶν πρώτων
 χρόνων πατήρ ἐνδεῆς μ' ἐξαπέστειλ' ἐν ὅπλοις ἐνταῦθα.
 Ὅσω μὲν ἦν ἐν ἀρχῇ κ' ἐν βουλαῖς διαπρέπων ἐκείνος
 ἄθικτος, ὄνομα ἦν ἡμῖν τότε, ἦν καὶ τιμὴ τις. 90

Τοῦ πονηροῦ δ' Ὀδυσσεὺς ὁπότε ὁ φθόνος ἐκείνον
 (λέγω γνωστὰ) ἐκ τῆς ἄνω ζωῆς κατεκρήμνισε, τότε
 εἰς τὴν σκοτίαν οἰκτρὸν καὶ πολύπονον βίον διῆγον.
 Ἀγανακτῶν δ' ὅτι εἶδον ἀθῶον σφαγέντα τὸν φίλον,
 δὲν ἐσιώπησα, ἐκφρων, ἀλλ' ἔλεγον ἂν μοι ἡ τύχη 95
 νὰ ἐπιστρέψω ποτὲ νικητῆς ἐπιτρέψ' εἰς τὸ Ἄργος,
 ὅτι ὑπόσχομ' ἐκδίκησιν· μῖσος δ' οἱ λόγοι ἐκίνουν.

Αὐτ' ἢ πηγὴ τῶν δεινῶν· ἀπὸ τούτου κενῶν ἐγκλημάτων
 ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπειλὰς μοι σωρεύει· ἐκ τούτου ὑπόπτους
 φήμας σκεδάζ' εἰς τὰ πλήθη κρυπτὰ ἀκοντίζων μοι ὄπλα·
 οὔτε δ' ἐπαύσατο, πρὶν ἢ συμπράκτωρ τῷ ἦλθεν ὁ Κάλχας. 100
 Τί πλὴν εἰς μάτην ἐγὼ τὰ δυσάρεστα ταῦτ' ἀναπτύσσω;

Τί τὰ μὴκύνω; ἂν πάντ' Ἀχαιὸν κατακρίνεται ἐξ ἑσού,
ὅσα σᾶς εἶπον ἀρχοῦσιν· εὐθὺς τὰς ποινὰς ἐκτελεῖτε·
ὁ Ἰθακῆσιος τοῦτο ζητεῖ· θὰ χαρῶσ' οἱ Ἀτρεΐδαι. »

Τὸ ἀληθὲς ἐποθήσαμεν τότε νὰ μάθωμεν ἅπαν, 105
τῶν Πελασγῶν ἀγνοοῦντες τὰς τέχνας καὶ πάντα τὸν δόλον.

Τρόμον δ' ἐκεῖνος πλαστὸν προσποιούμενος, οὕτως ἀπῆντα·
« Οἱ Δαναοὶ κεκμηκότες ἐπόθουν πολλάκις, τὴν Τροίαν
καταλιπόντες, τοῦ τόσον μακροῦ ν' ἀφεθῶσι πολέμου.

Εἶθε! ἀλλ' ὅμως τραχὺς τοὺς ἐμπόδιζ' ἐμπίπτων συχνάκις 110
κλύδων θαλάσσης· τοὺς δὲ ἀπελθόντας ἐπτόει ὁ νότος.

Μάλιστα δ' ὅταν αὐτὸς ὁ κτισθεὶς ἐκ δοκῶν σφενδαμνείων
ἵππος ἰδρύθη, ἐκρότησεν ὄμβρος σφοδρὸς ἀπ' αἰθέρος.

Εἰς τὸ μαντεῖον τοῦ Φοίβου πεμφθεὶς ὁ Εὐρύπυλος τότε,
ἐκ τῶν ἀδύτων αὐτοὺς τοὺς οἰκτίστους μᾶς ἔφερε λόγους· 115

« Αἶμα παρθένου σφαγείσης ἐπράυνε πρὶν τοὺς ἀνέμους,
ὅτ' ἐπ' ἀκτᾶς, Δαναοὶ, τῆς Τρωάδος ἐφθάσατε πρῶτον·

αἶμα ζητήσατε πάλιν πρὸς νόστον· ψυχὴ δὲ Ἀργεῖα
ἄς σᾶς ἀγνίσῃ. » Τὰ ὧτα τοῦ πλήθους ὡς ἐπληξάν ταῦτα,

φρίττουσι πάντες· ψυχρὸς τὰ ὅστ' αὖ δὲ διέτρεξε τρόμος· 120
τίνος ἢ μοῖρα παρέστη καὶ τίνα ζητεῖ ὁ Ἀπόλλων;

Ὁ Ἰθακῆσιος τότε ἐν τῷ μέσῳ, κραυγάζων, τὸν μάντιν
εἶλκυσε Κάλχαντα. Τίς τοῦ θεοῦ ὀρισμὸς, ἐπηρώτα.

Ἦδη πολλοὶ μοὶ ἐμάντευον τούτου τὸν ἀσπλαγχνὸν δόλον
τοῦ καχοτρόπου· ἀνέμενον δὲ σιωπῶντες τὸ τέλος. 125

Δέκα ἡμέρας ὁ μάντις σιγῶν καὶ κρυπτόμενος, γνώμην
ἀπεποιεῖτο νὰ δώσῃ, ἢ ψῆφον νὰ φέρῃ θανάτου·

τοῦ Ἰθακοῦ δ' αἱ κραυγαὶ τὸν ἐκίνησαν δῆθεν εἰς τέλος,
καὶ ἐκφρασθεὶς ἐκ συνθήκης, ἐμὲ προσδιώρισε θυμῷ.

Πάντες κατένευσαν, ὅ,τι καθεὶς ἐφοβεῖτο ἰδόντες 130
εἰς κεφαλὴν ἐστραμμένον ἑνὸς τρισαθλίου καὶ μόνου.

Ἡ ἀπαισία ἡμέρα προσήγγιζε κ' ἔτοιμα ἦσαν
σκεῦ' ἱερά, οὐλοχῦται, αὐτὸ τῶν κροτάφων τὸ στέμμα·

ὅμως (τὸ λέγω) ἐσώθην ἐγὼ, τοὺς δεσμοὺς διαρρήξας·
διὰ νυκτὸς ζοφεράς δ' εἰς καλὰ μους ἐκρύβην τενάγους, 135

ἕως ἐκεῖνοι ἀπέπλευσαν, ἂν ἀληθὲς ὁ ἀπόπλους.

Οὔτε δ' ἐλπίς μοι τούντεῦθεν τὴν πάλαι νὰ ἴδω πατρίδα,
οὔτε τὰ τέκνα τὰ ἡδιστ', ἀλλ' οὔτε τὸν φίλον πατέρα.

Πρόστιμον ἴσως ἀντὶ τῆς φυγῆς μου αὐτοὺς θ' ἀπαιτήσουν·
τῶν τρισαθλίων ὁ φόνος τὸ σφάλμα μου ἴσως θ' ἀγνίσῃ. 140

Πρὸς τῶν ὑπάτων θεῶν, τὴν ἀλήθειαν πᾶσαν εἰδόντων,
πρὸς ἀκιδόηλου δὲ πίστεως, ἂν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων
ἔτι ὑπάρχ', ἱκετεύω, κατοίκτηρον μόχθους τοσούτους·
ἴλεως πρὸς με, σπλαγχνίσθητι ὅς' ἀναξίως ὑπέστην. »

Ἐδωρησάμεθ' αὐτῷ τὴν ζωὴν, λυπηθέντες τοὺς θρήνους, 145

καὶ τὰς σειρὰς ἀπ' αὐτοῦ ἐπιτάξας ὁ Πρίαμος πρῶτος
καὶ τὰς ἀλύσεις ν' ἀπάρουν, ἐν ἄκρᾳ προσεῖπ' εὐμενεῖα·

« Ὅστις ἂν ᾗ, ἐπιλήσμων Γραικῶν ἀπελθόντων τούντεῦθεν
ἔσο ἡμέτερος· ὡς δ' ἐρωτῶ τὴν ἀλήθειαν λέγε.

Τί τὸν ὑπέρογκον ἔστησαν ἵππον, καὶ τίς τὸν ἐφεῦρε; 150

Τίς ὁ σκοπός; ἀφιέρωμα τάχα ἢ σκεῦος πολέμου; »

Ταῦτα μὲν οὗτος· τεχνῶν Πελασγείων εἰδήμων δ' ἐκεῖνος,
πρὸς τοὺς ἀστέρας τὰς ἤδη λυτὰς ἐπανέτεινε χεῖρας·

εἶπε δέ· « Μάρτυς μοι σὺ τὸ αἰώνιον πῦρ, τὸ καὶ σθένος
ἄτρωτον ἔχον, ὑμεῖς δ' οἱ βωμοὶ, καὶ τ' ἀνόσια ξίφη 155

ἅπερ διέφυγον, στέμματα θεῖα δ' ἃ ἔφερον θυμῷ,

τὰ τῶν Γραικῶν ἐπιτρέπεται ὄρκια ἤδη νὰ λύσω,
νὰ τοὺς μιτῶ, καὶ εἰς φῶς ὅσα κρύπτουσι πάντα νὰ φέρω·

οὔτε ποσῶς μ' ἐμποδίζουσ' οἱ πάτριοι νόμοι τούντεῦθεν.

Σὺ δέ, ὦ Τροία, τὸν λόγον σου τήρησον· σὺ σωζομένη 160
σῶζε πιστόν σου, ἂν λέγω πιστὰ καὶ ἀξίως σ' ἀμείβω. »

Τῶν Δαναῶν εἰς τὸν πόλεμον ἦν ἡ ἐλπίς καὶ τὸ θάρρος

ἢ Ἀθηνᾶ, ἢ προστάτις ἀείποτε μέχρι τῆς ὥρας

ὅτ' ὁ κακὸς Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ μέγ' ἀσεβὴς Διομήδης,

κατὰ τοῦ θεοῦ δραμόντες ναοῦ, τὸ μοιραῖον ἐξαίφνης 165

εἶλον Παλλάδιον, πάντας φονεύσαντες πρὶν τοὺς φρουροῦντας.

Τὴν ἱεράν κατασχόντες δ' εἰκόνα, παρθένων νὰ ψάυσουν

διὰ χειρῶν αἱμοφύρτων ἐτόλμων καλύμματα θεῖα.

Τῶν Δαναῶν δ' ἀπὸ τούτου ἐξέλιπον πᾶς αἱ ἐλπίδες·

σθένος ἐθραύσθη τὸ πρὶν, κ' ἡ θεὰ ἀπ' ἐκείνων ἐστράφη· 170

ἡ Τριτωνία δ' αὐτοῦ ἀσφαλῆ μᾶς παρέσχε σημεῖα.

Εἰς τὸ στρατόπεδον ἅμα ἐτέθη τὸ εἶδωλον, ἄνω

βλέπον, πυρίνας ἠχόντιζε λάμπεις, ὡς ἄλμη

διὰ τοῦ σώματος ἔρρει ἰδρῶς, καὶ (τεράστιον θαῦμα!)

τρὶς ἀνεπήδησε, φέρον ἀσπίδα καὶ τρέμουσαν λόγχην. 175

Τότε ὁ Κάλχας εὐθύς ν' ἀποπλεύσωμεν φεύγοντες εἶπε·
 δὲν θὰ κρατήσουν ποτὲ τῶν Περγάμων τὰ ὅπλα τ' Ἀργεῖα,
 πρὶν οἰωνὸν εἰς τὸ Ἄργος ζητήσωσι νέον, καὶ πάλιν
 φέρωσιν ἢ ἀποπλέοντες πρῶην θεότητ' ἀφείλον.
 Εἰς τὰς πατρίους Μυκήνας δ' ἀφοῦ ἀφίχθῳσ' ὑπ' ἀνέμων, 180
 μετὰ θεῶν καὶ μεθ' ὅπλων τὸν πόντον ἐκ νέου περῶντες,
 αἶφνης θὰ ἔλθουν καὶ πάλιν. Αὐτὰ ἐμαντεύσατ' ὁ Κάλχας·
 τοῦ Παλλαδίου δὲ χάριν, πρὸς δὲ τῆς θεᾶς ὕβρισθείσης
 πρὸς ἐξιλέωσιν, ἔστησαν ἤδη τὸ εἶδωλον τοῦτο·
 ὀγκωδεστάτου μεγέθους, ἐκ ξύλου δρυῖνου ὁ Κάλχας, 185
 οὐρανομήκους δὲ ὕψους, διώρισε τοῦτο νὰ γίνῃ,
 ὥστε ποτὲ διὰ πύλης νὰ μὴ εἰσαχθῇ εἰς τὸ ἄστυ,
 οὔτε ἢ πρὶν οὐρανὶ ἄρωγῇ τὸν λαὸν νὰ φυλάττῃ·
 ἂν δ' εἰς τὸ δῶρον ὑμεῖς τῆς θεᾶς ἐπιβάλετε χεῖρας,
 τότε δὲ ὀλεθρος μέγας (ὅς εἴθ' ἐπ' ἐκείνον στραφεῖτω!) 190
 ἐπαπειλεῖ τοῦ Πριάμου τὸ κράτος καὶ πάντας τοὺς Φρύγας·
 διὰ χειρὸς δ' ὑμετέρας ἂν ἀναχθῇ εἰς τὴν πόλιν,
 εἰς τὰ τοῦ Πέλοπος τεῖχῃ ποτὲ θὰ ἐπέλθ' ἡ Ἀσία
 διὰ πολέμου σφοδροῦ. Τῶν ἐκγόνων ἡμῶν δὲ τὸ ἔργον.»
 Δι' ἐπιόρκων τεχνῶν καὶ παγίδων τοιούτων ὁ Σίνων 195
 ἔξαπατῶν, διὰ δόλων καὶ θρήνων ἐπλάνησεν ὅσους
 οὔτε Τυδεΐδης ἐδάμασεν οὔτ' Ἀχιλλεὺς Λαρισσαῖος,
 οὔτε τὰ ἔτη τὰ δέκα, ἀλλ' οὔτε τὰ χίλια πλοῖα.
 Τούτου δὲ μεῖζον δεινὸν καὶ πολὺ φρικωδέστερον ἄλλο
 ἐπισυμβάν, τὰς ψυχὰς τῶν δυστήνων ἐτάραξεν αἶφνης. 200
 Ὁ Λαοκόων, λαχὼν ἱερεὺς Ποσειδῶνος ἐκ κλήρου,
 ἐπὶ πανδήμου βωμοῦ πελώριον ἔθηκε ταῦρον.
 Ἄλλ' ἐκ τραχείας Τενέδου ἰδοὺ δι' εὐδαίμων ὑδάτων
 δύο (ὦ φρίκ'!) ὑπερμέτρους καμπὰς διελίσσοντες ὄφεις,
 πρὸς τὰς ἀκτὰς προχωροῦντες ὁμοῦ, διασχίζουσιν τὸν πόντον, 205
 ὀρθία αἶρουν τὰ στήθ' εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ὑπερθεν τούτου
 αἱ αἱματώδεις λοφώτεις προέχουν· τὰ μέλη δὲ τ' ἄλλα
 ἔλκοντ' ἐντὸς τῆς θαλάσσης· δεινὸν δὲ κυρτοῦνται τὰ νῶτα·
 σίζον δ' ἀφρίζει τὸ κύμα. Ὡς δ' ἔφθασαν ἤδ' εἰς τὴν χέρσον,
 οἱ ὀφθαλμοὶ των πυρίνης χροιάς κ' αἱματόβαπτοι ἦσαν, 210
 καὶ τὰ συρίζοντα χεῖλῃ μ' εὐκάμπτους παρέλειχον γλώσσας.
 Ἐντρομ' ἡμεῖς διεσπάρημεν· τότε ἀπ' εὐθείας ἐκείνοι

πρὸς Λαοκόοντα τρέχουν, καὶ πρῶτον ἐλίσσονται ἄμφω
 περὶ τὰ σώματα ὅλως τῶν δύο του τέκνων, πλακέντες· 215
 καὶ ἐνδακόντες, αὐτῶν τὰ τρισάθλια τρώγουσι μέλη·
 εἶτα δ' ἐκείνον, εἰς ἄμυναν σπεύδοντ', ἀνέχοντα δόρυ,
 διὰ σπειρῶν συλλαβόντες μεγάλων, ὁμοῦ τὸν συνδέουν·
 εἰς τὰ νεφρά του καὶ δις τὸν αὐχένα του ζώσαντες πέριξ
 διὰ τῶν νώτων των, ὑπερθ' ἐξαίρουν τραχήλους καὶ κάρας·
 ὅσον δὲ μᾶλλον ζητεῖ τοὺς δεσμοὺς μὲ τὰς χεῖρας νὰ λύσῃ, 220
 πῦον τὰ στέμματ' αὐτοῦ καὶ ὁ μέλας ἰὸς κατεσπίλου.
 Πρὸς τοὺς ἀστέρας δ' ἐγείρει ὁ τάλας κραυγὰς φρικαλέας,
 ἀπὸ βωμοῦ τετρωμένος ὡς φεύγων μυκάται ὁ ταῦρος,
 πέλεκυν ὅταν σφαλέντ' ἀποσεισῇ μακρὰν τοῦ αὐχένος.
 Εἰς τοῦ κατ' ἄστυ ναοῦ τῆς σκληρᾶς Τριτωνείας τὰ τεῖχῃ 225
 διολισθήσαντες τότε διέφυγον ἄμφω οἱ ὄφεις,
 ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς, ὑπ' αὐτῆς τὴν ἀσπίδα κρυβέντες.
 Τότε δὲ φόβος εἰς πάντων ἡμῶν τὰ παλλόμενα στήθη
 νέος εἰσέφρησεν, ὅτι ποινὴν ἐπαξίαν λαμβάνει 230
 ὁ Λαοκόων, διότι τὰ νῶτ' ἀσεβήσας τοῦ ἵππου
 τοῦ ἱεροῦ δι' αἰχμῆς παρανόμου ἐκέντησε λόγχης.
 Εἰσαγωγὴν τοῦ εἰδώλου ἐζήτησαν ἅπαντες τότε,
 καὶ τῇ θεᾷ δ' ἰκεσίαν.
 Καταβληθέντος ἀμέσως τοῦ τείχους, ἠνέωκτ' ἡ πόλις.
 Ἦψαντο πάντες τοῦ ἔργου· ἀρμόσαντες δὲ εἰς τοὺς πόδας 235
 κυλινδουμένους τροχοῦς, εἰς τὸν τράχηλον ἔτεινον κάλους,
 κ' ἡ ὀλεθρία εὐθύς μηχανὴ ὑπερέβη τὰ τεῖχῃ
 ἔγκυος ὅπλων. Παρθένοι δὲ ἄγαμοι πέριξ καὶ παῖδες,
 φάλλοντες ὕμνους, ἠγάλλοντο, ἕκαστος ψαύων τὸν κάλων.
 Ὡς ἀπειλῶν δ' εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως ἦλθεν ὁ ἵππος, 240
 Ἴλιον, θεῖα πατρίς κ' εἰς πολέμους περίβλεπτα τεῖχῃ
 Δαρδανιδῶν! πρὸς τὴν εἰσοδὸν ἔστη τετράκις προσκόψας·
 καὶ τὰ ἐντὸς τῆς γαστρὸς βαρυήχησαν ὅπλα τετράκις.
 Ἡμεθ' ἀναίσθητοι ὅμως ἡμεῖς καὶ τυφλοὶ ἐκ μανίας· 245
 κ' εἰς τὴν ἀγίαν ἐστήσαμεν ἄκραν τὸ ἔξωλες τέρας.
 Ἐχρησε δ' αὖθις τὸ μέλλον τὸ στόμ' ἀνοιχθὲν τῆς Κασάνδρας,
 ὦ κατὰ θεῖαν βουλήν ἐδυσπίστουν αἰείποτ' οἱ Τρῶες.
 Οἱ δυστυχεῖς δὲ ἡμεῖς, οἷς ἐσχάτῃ ἦν αὕτη ἡμέρα,
 κλάδοις τοὺς θεοὺς ναοὺς εἰς τὸ ἄστυ φαιδρῶς ἐκοσμοῦμεν.

Ὁ οὐρανὸς εἶχεν ἤδη στραφῆ, κ' ἐκ τοῦ πόντου 250
 προῦκυψε νύξ, δι' εὐρείας σκιᾶς γῆν καὶ πόλον κυκλοῦσα,
 καὶ Μυρμιδόνων τοὺς δόλους· τοὺς Τρῶας δ' εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν
 ἐσκεδασμένους κατέλαβεν ὕπνος βαρὺς, κεκμηκότας·
 φάλαγξ δ' Ἀργεῖα ἰδοὺ ἐπὶ πλοίων ἐνόπλων ἐχώρει
 ἀπὸ Τενέδου, σιγῶσης ἡσύχως τῆς φίλης Σελήνης, 255
 πρὸς τὰς γνωρίμους ἀκτάς· καὶ πυρσοὺς κατὰ πρύμνην ἐξῆρεν
 ἡ ναυαρχίς, καὶ ὁ Σίνων, ὃν ἔσωσε δαίμων ἀλάστωρ,
 εἰς Δαναοὺς τοὺς ἐγκλείστους ἐντὸς μηχανῆς τῆς πευκίνης
 λύει τὰ κλειθρ'· ἀνοίγεις δὲ ὁ ἵππος ἐπέστρεψ' ἐκείνους
 εἰς τὸν ἄερα, κ' ἐξῆλθον φαιδροὶ τῆς γαστροῦ τοῦ θηρίου, 260
 Τίσανδρος, Σθένελος, δύο στρατάρχαι, κρεμάσαντες σπάρτον,
 καὶ ὁ σκληρὸς Ὀδυσσεύς, καὶ Ἀθάμας, καὶ Θόας κατόπιν,
 καὶ ὁ Πηλεΐδης ὁμοῦ Νεοπτόλεμος, ὃ τε Μαχάων,
 καὶ ὁ Μενέλαος, ὡς κ' Ἐπειὸς ὁ τοὺς δόλους τεκταίνων.
 Βεβυθισμένην εἰς ὕπνον καὶ οἶνον εὐρόντες τὴν πόλιν, 265
 κτείναντες δὲ τὴν φρουράν, δι' ἀφράκτων πυλῶν εἰς τὰ ἔνδον
 τοὺς συνεταίρους ἐδέχοντο· πληθεὺς δ' ἠνώθη συμφρόνων.

Ὡρα ἦν τότε καθ' ἣν τῶν ἀνθρώπων ἡ πρώτ' ἡρεμία
 ἄρχετ', ἐφέρει δ' ἐξῆς τῶν θεῶν τὸ γλυκύτατον δῶρον.
 Πρὸ ὀφθαλμῶν μου καθ' ὕπνου ἰδοὺ τεθλιμμένος ὁ Ἔκτωρ 270
 παρουσιάζεται, ρεῖθρα ἀφθόνων προχέων δακρύων.
 Εἶλκεν αὐτὸν συνωρίς, ὡς τὸ πρὶν εἰς αἰμόφυρτον κόνιν
 ἀπὸ σφυρῶν ὠγκωμένων οἰκτρῶς δι' ἱμάντων ἐσύρθη.
 Οἴμοι, ὅποιος ἦν ἤδη, καὶ πόσον διέφερ' ἐκείνου
 ὃς γαυριῶν ἐπανέστρεφε, φέρων τ' ἀχίλλεια ὅπλα, 275
 ἢ κατηκόντιζε πῦρ τῶν Φρυγῶν εἰς Ἑλλήνων τὰς πρῶρας!
 Πῶγωνα εἶχε ρυπῶδη καὶ αἵματος πλήρη τὴν κόμην·
 τραύματα δ' ἔφερεν ὅλος, ἃ πρὶν πρὸς τὰ πατρία τεῖχη
 ἔλαβε πλείστα· μ' ἐφαίνετο δ' ὅτι πικρῶς δακρυχέων
 πρῶτος ἐγὼ πρὸς αὐτὸν θλιβερά προηγόρευσα τάδε· 280

«Φῶς Δαρδανίας ἀπάσης, καὶ Τεύκρων ἐλπίς πιστοτάτη,
 τίς ἢ τοσαύτη τριβὴ, πρὸς ἡμᾶς τοὺς προσμένοντας πόθεν
 ἔρχη, ὦ Ἔκτορ; κατόπιν τοσούτων τῶν σῶν φονευθέντων,
 τόσων ἀγώνων κατόπιν ἡμῶν καὶ τῆς πόλεως πάσης,
 πῶς κεκμηκότες σὲ βλέπομεν; τί δ' ἀναξίως τὴν ὄψιν 385
 τὴν ἰλαράν σου ἡμόρφωσε; τίνα δὲ τραύματα βλέπω;»

Οὗτος οὐδέν· καὶ οὐδόλως προσεῖχεν ἐμοῦ ἐρωτῶντος·
 ἀλλ' ἐκ τοῦ βάθους τοῦ στήθους βαρὺν στεναγμὸν ἀναπέμφας
 «φύγε, ὦ τέκνον θεᾶς, ἀνεβόησε, φύγε τὰς φλόγας·
 ἔχει τὴν πόλιν ἐχθρὸς· ἡ περίβλεπτος ἔπεσε Τροία· 290
 ἐβοηθῆθ' ὑπὸ σοῦ ἡ πατρίς, καὶ ὁ Πρίαμος ἄλλος·
 ἂν ἡ ἀνδρία τὰ Πέργαμα ἔσωζ', ἐσώζοντο ἤδη.
 Τὰ ἱερὰ, τοὺς θεοὺς τῆς εἰς χεῖράς σου δίδωσ' ἡ Τροία·
 λάμβαν' αἰσία τῇ τύχῃ αὐτὰ, κ' εὐρύχωρα ζῆται
 τεῖχη, εἰς ἃ τὰς θαλάσσας περῶν θὰ τὰ θέσης εἰς τέλος.» 295
 Εἶπε, κ' εἰς χεῖρας ἐκράτει ταινίας· πρὸς δὲ τὴν κρατίστην
 εἶχεν Ἑστίαν, καὶ πῦρ τὸ αἰδίων εἶχ' ἐξ ἀδύτων.

Συγκατεφύρθη δ' ἐν τούτοις ἡ πόλις εἰς πένθος παντοῖον.
 Μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐχώρει ὁ θροῦς καὶ τῶν ὅπλων ἡ φρίκη
 πρὸς τοῦ πατρὸς τὴν οἰκίαν Ἀγχίστου, εἰς ἄγνωστον καίτοι 300
 τόπον κειμένην κρυπτὸν, κ' ὑπὸ δένδρων κλειστὴν πανταχόθεν
 ἔφυγ' εὐθύς μου ὁ ὕπνος· ἀνέβην δ' εἰς ἄκραν τῆς στέγης
 τὴν ἀνωτάτην, κ' ἐπέστην κρατῶν τεταμένα τὰ ὦτα·
 ὡς εἰς ἄγρὸν φλογερὸς ὁ μαινόμενος νότος ἐμπίπτων
 φθείρει τὰ πάντα, ἢ ῥέων βιαίως ἀπ' ὄρους ὁ χεῖμαρρος 305
 πᾶν κατακλύζει, πεδία, λειμῶνας καὶ ἔργ' ἀροτήρων,
 δάσ' εἰς κρημνεὺς κατασύρων, ἀγνώως δ' ἐκθαμβεῖται ἀκούων
 τὴναραχὴν ὁ ποιμὴν, ἐπὶ βράχου ἰστάμενος ἄκρου.

Τότε ἐφάνη ὅποια ἡ πίστις, κ' οἱ δόλοι ὅποιοι
 τῶν Δαναῶν· τοῦ Ἡφαίστου ἐρείπιον ἔπεσε τότε 310
 τοῦ Δηϊφόβου ὁ μέγιστος οἶκος· πλησίον δ' ἐκάη
 ὁ Οὐκαλέγων, κ' ἐλάμφθη ὁ μέγας πορθμὸς τοῦ Σιγείου,
 ἅμα κραυγὴ δ' ἀνηγέρθη ἀνθρώπων καὶ ἦχος σαλπίγγων·
 ἄφρων ἀρπάζω τὰ ὅπλα, ἀλλ' οὐδὲν χρησιμεύουσιν ὅπλα·
 ὅμως εἰς πόλεμον χεῖρας ν' ἀθροίσω μὲ ἔφλεγε πόθος, 315
 κ' ἐπὶ τὴν ἄκραν νὰ δράμω· ὀργῆς καὶ μανίας με οἶστρος
 ὤθει σφοδρὸς, κ' ἐθεώρουν καλὸν πολεμῶν ν' ἀποθάνω.

Αἶφνης ἰδοὺ τὸν ἐχθρὸν ἐκφυγὼν μοὶ παρίσταται Πάνθους
 ὁ Ὀθρυάδης· Ἀπόλλωνος δ' ἦν ἱερεὺς τοῦ ἐν ἄκρα·
 ἔφερε σκεύ' ἱερὰ καὶ θεοὺς ἡττηθέντας, καὶ βρέφος 320
 ἔκγονον σύρων ὀρμαὶ πρὸς τὴν θάλασσαν σπεύδων ὁ ἄφρων.

«Ποῦ σωτηρίας ἐλπίδες καὶ ποῦ καταφύγιον, Πάνθους;»
 μόλις ἠρώτησ', αὐτὸς δ' ἀπεκρίθη στενάξας τοιαῦτα·

« Τῆς Δαρδανίας ἡ ὥρα καὶ χρόνος ὁ ἄφευκτος ἦλθεν.
 Ἡμεν, φεῦ! Τρῶες καὶ Ἴλιον ἦν, τῶν Τεύκρων μεγάλη 325
 δόξα ποτ' ἦν· ὁ σκληρὸς πλὴν πάντα εἰς Ἄργος ἐντεῦθεν
 ἔφερε Ζεὺς· Δαναοὶ τῇ· πυρίκαυστον πόλιν κατέχουν.
 Ὀρθιοὺς ἵστατ' ἐντὸς τῶν τειχῶν, καὶ ἄνδρας ἐνόπλους
 χύνει ὁ ἵππος, κ' ἐξάπτει, νικήσας, ὁ Σίνων τὰς φλόγας 330
 ὕβριστικῶς· δι' ἀκλείστων πυλῶν χιλιάδες δ' εἰσρέουν,
 εἰς τὰς εὐρείας Μυκήνας ὅποσοι οὐδέποτ' εἰσῆλθον·
 τὰς στενωποὺς ὠπλισμένοι κατέχουσιν ἄλλοι ἐκείνους
 προσαπατῶντες· δεινὸν τῶν φασγάνων ἀστράπτει ὁ χάλυψ,
 ἔτοιμος ἢ δ' εἰς σφαγὴν· τῶν πυλώνων οἱ φύλακες μόλις
 πρῶτοι πειρῶνται τῆς μάχης, τυφλὴν ἀντιτάττοντες ῥώμην. » 335
 Τοῦ Ὀθρυάδου τοιαῦτα ἀκούσας, κ' εἰς θεῖαν ὑπείκων
 δύναμιν, ῥίπτομ' ἐντὸς τῶν φλογῶν, καὶ ὅπου καλεῖ με
 Ὀροῦς καὶ φρικτὴ Ἑριννὺς καὶ κραυγὴ φερομένη εἰς αἰθέρα·
 ἔπονται δέ μ' οἱ ἐταῖροι Ῥιφεὺς καὶ ὁ μέγας τὰ ὅπλα
 Αἵπυτος, Ὑπανίς δὲ καὶ Δυμᾶς διὰ φέγγους σελήνης 340
 συμπαραστάντες ἐνοῦνται· καὶ Κόροιβος δὲ νεανίας
 ὁ Μυγδονίδης, ὁ ἴδιος ὅς εἰς καιροὺς εὐτυχίας
 ἦλθεν εἰς Τροίαν κ' ἐφλέχθ' ὑπὸ πόθου θερμοῦ τῆς Κασάνδρας,
 ἥδη γαμβρὸς δ' εἰς βοήθειαν ἦλθε Φρυγῶν καὶ Πριάμου·
 τάλας, οὐδ' ἤκουσεν ὅσας προεῖπε βουλὰς ἢ μνηστὴ του 345
 ἢ μαινομένη!

Ὡς δ' ἠθροισμένους αὐτοὺς καὶ τολμῶντας εἰς πόλεμον εἶδον,
 ἄρχομαι οὕτως· « Ὑμεῖς οἱ ματαίως μεγάθυμοι νέοι,
 ἂν μετ' ἐμοῦ τοῦ τολμῶντος τὰ ἔσχατ' ἀφεύκτως ποθῆτε
 ν' ἀκολουθήσητε· οἶα ἡ σήμερον τύχη ὁρᾶτε· 350
 ὥχοντο πάντας ναοὺς καὶ βωμοὺς οἱ θεοὶ προλιπόντες,
 ὅσοι ἀνῶρθουν τὸ κράτος· πυρίπλεκτον ἔρχεσθε πόλιν
 σώσοντες. Ἄγετ' ἐν ὅπλοις εἰς θάνατον πάντες ῥιφθῶμεν.
 Τῷ ἡττηθέντι ἐλπίς σωτηρίας τὸ μὴ τι ἐλπίζειν. »

Οὕτως ἐξήφθ' ἡ τῶν νέων μανία. Καθὼς δὲ οἱ λύκοι, 355
 τετυφλωμέν' ὑπὸ πείνης δεινῆς, ἐξορμῶσι λυσσώδεις
 ὑπὸ ζοφώδῃ νεφέλῃ, προσμένουν δ' οἱ μείναντες σκύμνοι
 μετὰ ξηρῶν τῶν φαρύγγων· οὕτως ἡμεῖς ἐκδραμόντες
 διὰ στρατοῦ καὶ δι' ὅπλων εἰς ἄφευκτον θάνατον, μέσσην
 κατὰ τὴν πόλιν χωροῦμεν· ἡ νύξ δ' ἐπεσχίαζε μαύρη. 360

Τίς τῆς νυκτὸς νὰ ἐκφράσῃ τὸν φόνον, τὸν ὀλεθρον πάντα
 δύνατ' ἐκείνης; ἢ τί ποτ' ἐπάξιον δάκρυ νὰ ρέυσῃ;
 Ἐπεσε πόλις ἀρχαία ἢ ἄρξασα χρόνον τοσοῦτον
 φύρδην εἰς πᾶσαν ὁδὸν ἐσπαρμένα κατὰκείνται πλεῖστα 365
 πτώματα, τόσον εἰς οἴκους, καθὼς καὶ εἰς θεῖα τεμένη.
 Δὲν ἀποτίουσι δὲ ποινὴν αἵματος μόνοι οἱ Τρῶες·
 τῶν νικηθέντων τὰ στήθη ἀνέλαβον πάλιν ἀνδρίαν
 ἔπεσον καίτοι νικῶντες πολλοὶ Δαναοί· πανταχόσε
 πένθος καὶ φρίκη πολλὴ καὶ εἰκὼν τοῦ θανάτου ποικίλη· 370
 πρῶτος εὐθύς, Δαναῶν ὀδηγῶν πολυάριθμον λόχον,
 μᾶς ἐπλησίασ' ἐκὼν ὁ Ἀνδρόγεως, φίλους νομίζων,
 καὶ διὰ λόγων ὀτρύνων φιλίων μᾶς ἤλεγξεν οὕτω·
 « Σπεύσατε, ἄνδρες· ὁποῖος λοιπὸν σᾶς κατέλαβεν ὄκνος,
 τὰ πυρπολούμενα ἄλλοι κατέχουσι Πέργαμα ἤδη· 375
 νῦν δὲ ὑμεῖς τῶν εὐπρώρων νηῶν ἀποβαίνετε πρῶτον; »
 εἶπεν· ἀπάντησιν πλὴν πειστικὴν μηδεμίαν ἀκούσας,
 ὅτι ἐχθρῶν μεταξὺ περιέπεσ' εὐθέως συνεῖδε·
 καὶ πτοηθεὶς, τὴν φωνὴν καὶ τοὺς πόδας ἐπέσχευ ὀπίσω.
 Ὅπως εἰς θάμνους τραχεῖς ἀπροσδόκητον ὄφιν τις αἴφνης 380
 ἂν κατ' ἐδάφους πατήσῃ, ἐκφεύγει αὐτοῦ ὀπισθόπους
 τὴν ἐγερθεῖσαν ὀργὴν καὶ γλαυκὸν ὀγκωθέντα αὐχένα,
 ἔφευγεν οὕτως ἡμᾶς ὁ Ἀνδρόγεως ἔντρομος τότε.
 Ὅμως ὀρμῶντες ἡμεῖς, δι' ὅπλων πυκνῶν τοὺς κυκλοῦμεν,
 καὶ περιτρόμους τοὺς κτείνουμεν, ὅλως ἀγνώτες τῶν τόπων. 385
 Οὕτω τὸ ἔργον ἡμῶν ἐβοήθησ' ἐν πρώτοις ἡ τύχη.
 Τότ' ἀγαλλόμενος ὅλως ὁ Κόροιβος εἶπεν ἐνθέρμως·
 « Ἴδε, ὦ φίλοι, ὁδὸς σωτηρίας, ἣν πρῶτον ἡ τύχη
 δείκνυσ' ἡμῖν· δεξιὰ ὡς ἐφάν', εἰς αὐτὴν ἄς χωρῶμεν·
 τῶν Δαναῶν τὰς ἀσπίδας καὶ τ' ἄλλ' ἀνταλλάξαντες ὅπλα 390
 λάβωμεν. Τίς πρὸς ἐχθροὺς ἀρετὴν ἐξετάζει ἢ δόλον;
 Ὅπλα αὐτοὶ μᾶς παρέσχον. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐνεδύθη
 τὴν Ἀνδρογέου ἀσπίδα τὴν εὖσημον, ὡς καὶ τὸ κράνος
 τὸ λοφωτὸν, τὰ πλευρὰ δὲ Ἀργείου φασγάνου κοσμήσας·
 τοῦτο αὐτὸ καὶ Ῥιφεὺς καὶ Δυμᾶς καὶ οἱ νέοι προθύμως 395
 ἔπραξαν πάντες· καθεὶς διὰ λείας δ' ὠπλίσθη προσφάτου.
 Καὶ μεθ' Ἑλλήνων μιχθέντες, μακρὰν τῶν θεῶν τῶν οἰκείων,
 διὰ ζοφώδους νυκτὸς συμπλεκόμεν' ἡμεῖς συγχροτοῦμεν

μάχας πολλὰς, Δαναοὺς καταπέμποντες πλείστους εἰς Ἄδου-
φεύγους· οἳ μὲν πρὸς τὰς ναῦς, κ' εἰς ἀκτὰς τὰς βεθαίας τοῦ πόντου,
ἄλλοι δ' ἐκ φόβου αἰσχροῦ εἰς τὸν ἵππον ἀνέρπουσι πάλιν 400
τὸν παμμεγέθη, καὶ κρύπτοντ' ἐντὸς τῶν γνωρίμων λαγόνων.
Φεῦ! τῶν θεῶν ἀρνούμενων μηδεὶς εἰς ἐλπίδας δοθήτω.

Ἡ τοῦ Πριάμου θυγάτηρ ἰδοῦ ἡ παρθένος Κασάνδρα
ἀπὸ τῆς κόμης ἐκτὸς τοῦ ἀδύτου ναοῦ τῆς Παλλάδος
εἴλκετο στρέφουσα ἄνω πυρφόρα τὰ ὅμματα μάτην· 405
ὅμματα μόνον· τὰς χεῖρας δεσμὰ τὰς ἀβράς τῆς συνεῖχον·
ἐπὶ τῇ θεᾷ δ' ὁ Κόροϊβος ταύτ' ὑπ' ὀργῆς ἐξεμάνη,
καὶ κατεβρίφθη, ζητῶν ν' ἀποθάνῃ ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους·
ἀκολουθοῦντες ἀθρόοι, εἰς πυκνὰ περιπίπτομεν ὅπλα,
ἐκ τοῦ ναοῦ κατὰ πρῶτον βαλλόμεθ' ἀφ' ὕψους τῆς στέγης 410
ὑπὸ βελῶν τῶν οἰκείων· σφαγὴ δὲ γεννᾶται οἰκτίστη,
ἐκ τῆς ἀπάτης εἰς κράνη καὶ τ' ἄλλα Ἑλλήνια ὅπλα·
τὴν ἀρπαγὴν δὲ τῆς κόρης ἰδόντες οἱ Ἕλληνες τότε,
πάντοθεν κράζοντες ὥρμων, ὁ πάντων θρασύτατος Αἴας,
καὶ οἱ Ἀτρεΐδαι οἱ δύο, καὶ πᾶς ὁ στρατὸς τῶν Δολόπων. 415
Ὡς ποτ' ἀντίοι οἱ ἄνεμοι στρόμβου ῥαγέντος ἐξαίφνης,
μάχονται Ζέφυρος, Νότος καὶ Εὖρος, ὁ ἵππους ἐώους
τρέφων· τὸ δάσος ἤχεϊ· ὁ δ' ἀφρώδης τὴν τρίαιναν σείει
παρωργισμένος Νηρεὺς, καὶ τὰ βάθη κινεῖ τῆς θαλάσσης·
οὕτω κ' ἐκεῖνοι, ὁπόσους ἡμεῖς κατὰ νύκτα ζοφώδῃ 420
κατὰ τὴν πόλιν ἡλαύνομεν πᾶσαν πτοήσαντες δόλῳ,
ἤδη παρέστησαν· γνόντες δ' οἱ πρῶτοι εὐθὺς τὰς ἀσπίδας
καὶ τὰ ἐπίπλαστα ὅπλα, καθὼς καὶ τὸ ξένον τῆς γλώσσης,
ἔπεσον πάντες ὀρμῇ ἐφ' ἡμῶν· ὁ Πηνέλεως πρῶτος
πρὸς τὸν βωμὸν τῆς θεᾶς τῆς μαχίμου τὸν Κόροϊβον πλήξας, 425
ἐκτεινεν· ἔπεσεν εἰτα Ῥιφεὺς, δικαιοτάτος μόνος
Τεύκρων ἀπάντων, νομίμου παντὸς αὐστηρότατος φύλαξ.
Ἄλλως δοκεῖ τοῖς θεοῖς. Δι' οἰκείων ἀπώλοντο ὅπλων
Ἵπανις, εἰτα Δυμᾶς, οὐδὲ πίπτοντα ὤνησε, Πάνθου,
σὲ ἡ πολλή σου εὐσέβεια, ἥ τὸ Ἀπόλλωνος στέμμα. 430
Τέφρα Ἰλίου, καὶ φλόξ τῶν οἰκείων ἐμοῦ πανυστάτῃ,
μάρτυρες σεῖς μοι ἔστέ, πῶς, πιπτόντων ὡμῶν, οὐδὲ βέλη
ἔφυγον, οὔτε κενδύνους· νὰ πέσω δ' ἂν ἦν πεπρωμένον,
οἷα θὰ ἔπραττ' ἡ χεὶρ, θὰ ἔπραττε. Τότε κ' ἐγὼ ἀπεπάσθην,

καὶ ὁ Πελίας καὶ Ἴφιτος· οὗτος βαρὺς διὰ γῆρας, 435
διὰ πληγὴν δ' ἐκ χειρὸς Ὀδυσσέως βραδὺς ὁ Πελίας.
Εἴλκυσεν ἅμα κραυγὴ εἰς τοὺς οἴκους ἡμᾶς τοῦ Πριάμου·
μάχη μεγάλ' ἦν ἐκεῖ, ὡς ἐὰν ἀλλαχοῦ δὲν ὑπῆρχε
πόλεμος ἄλλος ἢ θάνατος ἄλλος εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν.
Οὕτως ἀδάμαστον Ἄρην, κ' εἰς στέγας τῶν οἰκῶν ὀρμῶντας 440
τοὺς Δαναοὺς, καὶ χελώνας ὀρῶμεν φραττούσας τὰς πύλας·
κλίμακας ἤδη κολλοῦν εἰς τὰ τείχη καὶ βαίνουν ἐπάνω
πρὸς τοὺς σταθμούς· αἱ λαιαὶ τὰς ἀσπίδας προβάλλονται σκέπην
πρὸς τὰς τοξεύσεις, αἱ δὲ δεξιαί καθαρχαίνονται τὰ γείσα·
οἱ Δαρδανίδαι δὲ πάλιν τοὺς πύργους, τῶν οἰκῶν τὰς στέγας 445
ὅλως ἀπέσπων· ὁπότεν δὲ τέλος τὰ λοίσθια εἶδον,
σπεύδοντες ἑνοπλοὶ κἂν νὰ σωθοῦν τοῦ ἐσχάτου θανάτου,
τὰς ἐπιχρύσους δοκοὺς, τῶν προγόνων κοσμήματ' ἀρχαῖα
κατεκυλίνδουν· τὰ ξίφη σπασάμενοι δ' ἄλλοι τὰς κάτω
πύλας ἐφρούρουν, εἰς λόχους πυκνοὺς καταστάντες ἀθρόοι. 450

Τοὺς βασιλείους ν' ἀμύνωμεν οἴκους ὠρμήθημεν τότε,
τοὺς ἡττηθέντας συντρέχοντες, θάρρος αὐτοῖς ἐμφυσῶντες.
Ἦτον οὐδὸς τις καὶ πύλη κρυπτὴ, κοινωνία συνήθης
τῶν τοῦ Πριάμου θαλάμων· σταθμοὶ δὲ διάφορ' ὑπῆρχον
ὀπισθεν. Πάλαι, καθ' ὅσον τὸ κράτος διέμενεν ἔτι, 455
ἡ δυστυχὴς δι' αὐτῶν Ἀνδρομάχῃ διήρχετο μόνη
πρὸς τοὺς αὐτῆς πενθεροὺς, καὶ τὸν παῖδ' Ἀστυάνακτα εἴλκε.
Τρέχω ἐκεῖθεν εἰς τ' ἄκρον τῆς στέγης κορύφωμα, ὅθεν
βέλη ἀνόνητα κάτω οἱ δύστην' ἠκόντιζον Τρῶες.
Πύργος εἰς τόπον ἀπόκρημνον ἦν ὑπερβαίνων τὰς στέγας 460
μέχρις ἀστέρων· ἐκ τούτου δ' ἐφαίνετο πᾶσα ἡ Τροία,
καὶ τὰ Δανάϊα πλοῖα καὶ πᾶς αἱ σκηναὶ τῶν Ἑλλήνων·
σιδηροδέσαντες τοῦτον, καθ' ὃ τῶν στρωμάτων τὰ ἄνω
περιεκράτουν ἄρμοι σφαλεροὶ, κ' ἐκριζώσαντες ἅμα,
τὸν κατωθήσαμεν πάντες σφοδρῶς, καὶ δουπήσας ἐκεῖνος 465
ἔπεσ' ἐρείπιον· πλῆθος δ' Ἑλλήνων κατέστρεψε πίπτων·
ἄλλοι δ' ἐπήρχοντο· οὔτε δὲ λίθοι ἐν τούτοις, ἀλλ' οὔτε
εἰδὸς τι ἄλλο τοξεύματος ἔπαυσε.

Κατὰ τὸν πρῶτον σταθμὸν τοῦ πυλῶνος δ' ἐφάνη ὁ Πύρρος,
διὰ τὰ βέλη κομπάζων, χαλκοῦ φαεινοῦ δ' ἀποστίλβων, 470
ὡς εἰς τὸ φῶς ἰοφόρους βοτάνας βοσκήσας ὁ ὄφις,

ὑπὸ τὴν γῆν τὸν ψυχρὸν κεκρυμμένος χειμῶνα, οἰδαίνει,
εἶτα τὸ δέρμα τὸ πάλαι ἀφείς, κ' ἐν νεότητι λάμπων,
ὑπανεγείρει τὸ στήθος, τὰ γλίσχρα του νῶτα συστρέφει,
καὶ ὀρθωθείς πρὸς τὸν ἥλιον γλῶσσαν τριπλὴν ἀκοντίζει. 475

Ἦν ὁ κλεινὸς μετ' ἐκείνου Περίφας, πρὸς δὲ Αὐτομέδων
ὁ Ἀχιλλέως ὀπλοῦχος καὶ ἵππαρχος· ἔτ' οἱ ἐκ Σκύρου
ἔφηβοι περιῖξ αὐτοῦ καὶ ἐτόξευον πῦρ εἰς τὰς στέγας·
πέλεκυν δ' οὗτος κραδαίνων ἀμφίστομον, εἰς ἐκ τῶν πρώτων,
θραύει τὰς πύλας, αὐτῶν ἀποσπᾷ τὰς χαλκᾶς παραστάδας 480
ἐκ τῶν στροφίγγων, συνθλά τὰς δοκοὺς, κ' ὑπ' αὐτὰς αἱ σανίδες
κοῖλαι ἐνδίδουσι· χαίνει δ' ὀπῇ εἰς τὸν τοῖχον εὐρεῖα.

Τότε ὁ οἶκος ἐφάνη ἐντὸς καὶ οἱ πρόδομοι πάντες,
καὶ τοῦ Πριάμου καὶ τόσων τὰ ἄδυτ' ἀρχαίων ἀνάκτων,
κ' εἶδον ἐνόπλους ἐντὸς ἱσταμένους τῶν πρώτων θαλάμων· 485
ἦσαν τὰ ἔνδον δ' ἀνάμικτα θρήνων καὶ γόων οἰκτίστων·
μάλιστα δὲ κοπετὸς γυναικεῖος ἀντήχ' εἰς τὰ κοῖλα
βάθη τοῦ οἴκου· πρὸς τ' ἄστρα δ' ἄθρό' αἱ κραυγαὶ ἀνυψοῦντο·
ἐντρομοὶ τότε ἐπλανῶντο γυναῖκες εἰς οἶκους μεγάλους,
καὶ εἰς τὰς θύρας πλεκόμεναι πέριξ θερμῶς τὰς ἐφίλουν. 490

Ὡς ὁ πατὴρ τῶν δεινῶν ἦν ὁ Πύρρος· οὐδὲν, οὐδὲ κλειῖθρα
οὐδὲ φρουραὶ τὸν κρατοῦν· οἱ κριοὶ ἀκατάπαυστα κρούουν·
σείετ' ἡ πύλ'· οἱ σταθμοὶ ἐκρίζουμένοι νεύουσι κάτω,
δρόμον ἀνοίγει δ' ἡ βία, εἰσβάλλοντες κτείνουν ἐν πρώτοις
οἱ Δαναοὶ τοὺς προμόλους· στρατοῦ δὲ πληροῦται ὁ τόπος· 495
πώποτε οὕτω σκεδάζων τὸ χῶμα χειμάρρους ἀφρώδης
δὲν ἐξορμᾷ, τὰ προσπίπτοντα ἔρκ' ὑπερβαίνων δινῆεις,
οὔτε περῶν τοὺς ἀγροὺς ἐμμανῶς, ἐκ πεδίων ἀπάντων
ποίμνια σύρει κ' ἐπαύλεις. Τοὺς εἶδον λυσσῶντας πρὸς φόνον
τὸν Νεοπτόλεμον, ὡς καὶ τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Ἀτρέως, 500

μεθ' ἑκατόν τῆς νυμφῶν τὴν Ἑκάβην, τὸν Πρίαμον εἶδον
φεῦ! νὰ μιαινῇ αἱμάσσων τὸ πῦρ τῶν βωμῶν, ὃ ἀνῆπτε·
θάλαμοι δὲ οἱ πεντήκοντα, τόσων ἐλπίς ἀπογόνων,
μετὰ χρυσῶν παραστάδων, βριθεῖς ἐκ βαρβάρων λαφύρων,
ἔπεσον· ἦρπασαν δὲ Δαναοὶ εἴ τι μὴ κατεκάη. 505

Ἴσως ποθεῖς δὲ νὰ μάθῃς καὶ τίς τοῦ Πριάμου ἡ τύχη.

Ὡς τὴν τῆς πόλεως πέρσιν κατεῖδε, πρὸς δὲ τὰς σπασθείσας
πύλας τῶν οἰκῶν, κ' ἐντὸς τῶν ἀδύτων ἐχθροὺς εἰσβαλόντας,

ὄπλα εἰς γῆρας μακρὸν ἀσυνήθ' εἰς τοὺς τρέμοντας ὤμους
περιεβάλετο μάτην· ζωσθεῖς δὲ ἀνόνητον ξίφος, 510
ὅπου πυκνότεροι λόχοι ἐχθρῶν ν' ἀποθάνῃ ἐρρίφθη.

Κατὰ τὸ μέσον τοῦ οἴκου, εἰς ὑπαιθρον κείμενος μέρος,
μέγας ὑπῆρχε βωμὸς, καὶ πλησίον ὑπέργηρος δάφνη
τοὺς ἐφεστίους θεοὺς του σκιαζοντας ἔτεινε κλάδους.

Περὶ αὐτὸν ἡ Ἑκάβη κ' αἱ κόραι τῆς παῖσαι ἀθρόαι, 515
ὡς εἰς ζοφώδῃ χειμῶνα καθίπτανται πέλει' ἐξ ὕψους,
περὶ τὴν θείαν πλακεῖσαι εἰκόνα ἐκάθηντο μάτην·
ὡς νεαρά δὲ τὸν Πρίαμον εἶδ' ἐνδυσάμενον ὄπλα,

εἶπεν· «ἐκ τίνος βουλῆς ὀλεθρίας, τρισάθλιε ἄνερ,
ταῦτα ἐζώσθης τὰ βέλη, ἡ ποῦ κατασπεύδεις; τοιαύτην 520
δὲν ἀπαιτοῦσιν αἱ ὥραι βοήθειαν, οὔτ' ἐπικούρους
θέλουν τοιούτους· ἐδῶ οὐδ' ὁ Ἐκτωρ μου πλεόν ὠφέλει·
εἰς τὸν βωμὸν καταφεύγων ἐλθέ· ὑπ' αὐτὸν θὰ σωθῶμεν
ἢ θ' ἀποθάνωμεν πάντες ὁμοῦ.» Καὶ ταῦτα εἰποῦσα,

τὸν γηραιὸν παρ' αὐτῇ εἰς τὴν θείαν ἐκάθισεν ἔδραν. 525
Αἶφνης ἰδοὺ δὲ σωθεῖς τῆς τοῦ Πύρρου σφαγῆς ὁ Πολίτης,
εἰς τῶν Πριάμου υἱῶν, διὰ μέσου ἐχθρῶν τε καὶ ὄπλων,
πρὸς τὰς μακρὰς τετρωμένος στοᾶς, πρὸς αἰθούσας ἐρήμους
ἔφρευγ'· ἐδίωκε δὲ πῦρ πνέων ὁ Πύρρος, ὑστάτην

φέρων πληγὴν· ἐκ χειρὸς τὸν συνέλαβεν ἤδη, τὸν πλήττει, 530
καὶ τῶν γονέων ἐμπρός, εἰς τὰς ὄψεις αὐτῶν τετρωμένος,
πίπτει, κ' ἐκχέει αὐτὸς τὴν ψυχὴν ἐνταῦτῳ καὶ τὸ αἶμα.

Τότε ὁ Πρίαμος, καίτοι τὸν θάνατον πέριξ του βλέπων,
δὲν συνεσχέθη οὐδὲ τὴν ὀργὴν ἢ τὴν γλῶσσαν κατέσχε.
« Σοὶ οἱ θεοί, ἀνεβόησε, ταύτην τὴν ἄνομον τόλμην 535
(εἰς οὐρανοὺς εὐσπλαγχνί' ἂν ὑπάρχη φροντίζουσα ταῦτα)
ν' ἀντιπληρώσωσιν εἴθε πρεπόντως, διδόντες ἀξίαν
ἀντιμισθίαν σοι, ὅς τὸν υἱὸν κτακτείνας ἐμπρός μου,
διὰ φρικτοῦ κατεμίανας φόνου γεννήτορος ὄψεις·

ὁ Ἀχιλλεὺς, ὃν σὺ καταψεύδῃ πατέρα, τοιοῦτος 540
δὲν προσεφέρθη ἐχθρὸς πρὸς τὸν Πρίαμον· δίκαια, πίστιν
εὐλαβηθεῖς τοῦ ἱκέτου, τὸ ἔξαιμον Ἐκτορος σῶμα
τάφῳ παρέδωκ'· ἐμὲ δ' εἰς τὸ κράτος μου ἔστειλε σῶον.»

Οὕτως ὁ γέρων εἰπὼν, ἀσθενὲς καὶ ἀνόνητον βέλος
ἐρρίφεν· ἅμα δ' αὐτὸ ἐκκρουσθὲν τοῦ χαλκοῦ τοῦ βραγχώδους, 545

τῷ ὀμφαλῷ πεπηγὸς τῆς ἀσπίδος ἐκρέματο μάτην·
 εἶπε δ' ὁ Πύρρος· «τὰ φαῦλα καὶ πάντα μου τ' ἄθεσμα ἔργα
 πρὸς τὸν πατέρ' ἀπελθὼν καταμήνυσον ἤδη Πηλεΐδην·
 τὸν Νεοπτόλεμον δ' ἄμ' ἀγενῇ νὰ καλῆς ἐνθυμήσου.
 Ἦδη δὲ θνήξον.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν, τοῦ βωμοῦ εἰς τὴν βάσιν 550
 τρέμοντα σύρει αὐτὸν κ' εἰς τοῦ τέκνου τὸ αἶμα πατοῦντα·
 διὰ χειρὸς τῆς λαιᾶς ἐκ τῆς κόμης ἀρπάσας, τῇ ἄλλῃ
 εἰς τὴν πλευράν του τὸ ξίφος ἐβύθισε μέχρι τῆς κώπης.
 Τοῦτο ὁ Πρίαμος ἔσχε τὸ τέλος· ἐπέπρωτο θνήσκων
 πυρπολούμενην τὴν Τροίαν νὰ ἴδῃ, τὰ Πέργαμα τέφραν 555
 πίπτοντα, μέγας ποτ' ἀναξ τοσοῦτων ἐθνῶν, καὶ τοσαύτης
 γῆς Ἀσιάτιδος· κεῖτ' ἐπ' ἀκτῆς τὸ ὑπέρμεγα πτῶμα·
 τῆς κεφαλῆς στερηθὲν τὸ ἀνώνυμον σῶμά του κεῖται.
 Τότε μ' ἐκύκλωσε φρίκη δεινὴ κατὰ πρῶτον, καὶ ἔστην
 ἐκπληκτος ὅλως· τοῦ φίλου πατρὸς δ' ἡ εἰκὼν μοι παρέστη, 560
 ὅταν ὀμήλικ' αὐτοῦ βασιλέα ἐκπνεύσαντα εἶδον·
 ὀδυνηρῶς μοι ἐπῆλθε κ' ἡ Κρέουσα τότε ἐρήμη,
 ὁ πυρπολούμενος οἶκος, κ' ἡ μοῖρα τοῦ βρέφους Ἰούλου.
 Περισκοπῶ ὅπως μάθω ὁπόσοι μοι ἔμειναν πέριξ.
 Ἀπειρηκότες πλήν πάντες τῆς μάχης, οἱ μὲν κατ' ἐδάφους 565
 κατεκρημνίζοντο, ἄλλ' εἰς τὸ πῦρ ὑπ' ὀδύνης ἐπήδων.
 Ἔμενον μόνος· κ' ἐκεῖ τῆς Ἑστίας τὰς πύλας φρουροῦσαν
 καὶ ἐν σιγῇ εἰς μυχὸν σκοτεινὸν κρυπτομένην κατεῖδον
 τὴν Τυνδαρίδα· τὸ φῶς καθαρὸν μοι παρεῖχον αἱ φλόγες,
 ὥς ἐπλανώμην, εἰς πᾶν τὸ τυχὸν περιφέρων τὸ βλέμμα· 570
 τοὺς δὲ αὐτὴν τῶν Περγάμων τὴν πτῶσιν μισοῦντάς τιν Τρῶας,
 τῶν Δαναῶν τὰς ποινὰς, τὴν ὀργὴν προδοθέντος συζύγου
 τρέμους· αὐτὴ ἡ κοινὴ Ἑριννὺς τῆς πατρίδος καὶ Τροίας
 εἰς τὸν βωμὸν καθεσθεῖς, ἀοράτως ἐλάνθανεν αὐτὴ·
 πῦρ τὴν ψυχὴν μου ἐξῆψε τῆς φίλης πατρίδος τὴν πτῶσιν 575
 νὰ ἐκδικήσω ποινὴν τῇ κακούργῳ εὐθύς ἐπιβάλλων.
 Σῶα λοιπὸν τὰς πατρώας Μυκῆνας αὐτὴ καὶ τὴν Σπάρτην
 βλέπουσα, ὥς βασιλὶς θὰ εἰσέλθῃ ἐκεῖ ἐν θριάμβῳ;
 σύζυγον, οἶκον λοιπὸν καὶ γονεῖς θ' ἀπαντήσῃ καὶ τέκνα;
 πέριξ θὰ ἔχ' Ἰλιάδων πληθὺν καὶ θεράποντας Φρύγας; 580
 κ' ἐθανατώθῃ ὁ Πρίαμος ἤδη κ' ἡ Τροία ἐκάῃ;
 τὴν Δαρδανίαν δ' ἀκτὴν κατερῥάντισεν αἶμα τοσοῦτο;

Πῶποτε, εἰ καὶ ποινὴ γυναικεία οὐδέποτε φέρει
 κλέος καὶ ὄνομα, οὔτε ἡ νίκη ἐπαίνων ἀξία·
 πλήν τὴν κακοῦργον φονεύσας, τὸ ἐγκλημ' αὐτῆς τιμωρήσας, 585
 ἐπαινετὸς θὰ φανῶ, κ' ἐκδικήσεως πνεῦμα πυρίπνουν,
 τέρπον ἐμοῦ τὴν ψυχὴν, τῶν ἐμῶν θὰ κορέσῃ τὴν κόνιν.
 Συνταραττόμενον οὕτως ὁρμὴ μὲ κατεῖχε μανίας,
 ὅταν μοι αἴφνης, λαμπρὰ ὥς οὐδέποτε ἄλλοτ', ἐφάνῃ 590
 διὰ νυκτός, φαινὸν ἐξαστράπτουσα σέλας, ἡ μήτηρ·
 καταφανῆς ἡ θεότης, καὶ ὅση καὶ εἷα συνήθως
 εἰς τοὺς θεοὺς καθορᾶται· ἐπέσχε με δὲ ἀψαμένη
 τῆς δεξιᾶς, κ' ἐκ ῥοδόχρου ἐξέφρασε στόματος ταῦτα·
 «Τέκνον, ἐκ τίνος ὀδύνης ὁ τόσον ἀδάμαστος χόλος;
 τί ἐξεμάνης; ἡ πῶς δι' ἡμᾶς οὐδὲν πλέον φροντίζεις; 595
 πρῶτον δὲν βλέπεις τὸν σὸν ὑπὸ γήρως καμόντα πατέρα;
 ποῦ τὸν Ἀγχίσην, τὴν Κρέουσαν ποῦ, τὴν γυναῖκα, ἀφίνεις;
 ποῦ τὸν Ἀσκάνιον; πάντες αὐτοὶ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων
 περιπλανῶνται· καὶ ἂν τῆς ἐμῆς ἀρωγῆς ἐστεροῦντο,
 ἡ παρεδίδοντο ἥδ' εἰς τὸ πῦρ, ἡ τοὺς ἔσφαξε ξίφος· 600
 τῆς Τυνδαρίδος Λακαίνης δὲν πταί' ἡ μορφή σοι, δὲν πταίει
 οὔτε ὁ Πάρις, ἀλλὰ τῶν θεῶν ἡ ὤμῃ ἀσπλαγχνία
 ἔθραυσε πᾶσαν ἰσχὺν καὶ τὴν Τροίαν κατέβαλ' ἐξ ὕψους.
 Βλέψον· ἰδοὺ διαλύω ἐγὼ τὴν ζοφώδη νεφέλην,
 ἥτις τοὺς σοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς θνητοὺς συγκαλύπτουσ' ἀμβλύνει
 καὶ συσκοτάζει ἀτμώδης. Σὺ μὴ φοβηθῇς τῆς μητρός σου 606
 τὴν ἐντολήν, καὶ εἰς ἃ σὲ προτρέπει πειθήνιος ἔσο·
 ὅπου ἐρείπια κεῖνται σποράδην, καὶ πέτρ' ἐσπαρμέναι
 ἀπὸ πετρῶν, καὶ ὑפוῦται καπνὸς κυματώδης καὶ κόνις,
 τοῦ Ποσειδῶνος μεγίστη ἡ τρίαινα σείει τὰ τεῖχη 610
 μέχρι τῶν βάθρων, καὶ πᾶσαν ἐξῆς ἀνασκάπτει τὴν πόλιν
 ἐκ θεμελίων· κρατεῖ τὰς Σκαιᾶς δ' ἡ ἀπάνθρωπος Ἥρα
 πύλας ἡ πρώτη, συμμάχους καλεῖ δ' ἐμμανῶς ἐκ τῶν πλοίων
 σιδηροφόρος.
 Κ' ἡ Τριτονία Παλλὰς εἰς τοῦ τείχους, ἰδέ την, τὰς ἄκρας 615
 κάθηται, νέφη λαμπρὰ καὶ Γοργώνιον τέρας φοροῦσα·
 καὶ ὁ πατὴρ δὲ ὁ Ζεὺς ἐνισχύει αὐτὸς κ' ἐνθαρρύνει
 τοὺς Δαναοὺς, τοὺς θεοὺς ἐναντίον τῶν Τρῶων ἐγείρων·
 φεῦγε λοιπὸν, ὦ υἱέ μου, καὶ παῦσον τοὺς μόχθους σου πλέον·

δὲν θὰ σ' ἀφήσω· εἰς γῆν θὰ σὲ φέρω πατρώαν σου σῶον.» 620

Εἶπε, κ' εἰς σκότος πυκνὸν βαθυσχίου νυχτὸς ὑπεκρύβη.

Εἶδα θεάματα τότε φρικτὰ καὶ μορφὰς πελωρίων
τῶν δυσμενῶν τῆς Τρωάδος θεῶν·

τότε τὸ Ἴλιον ὄντως ἐμπρὸς μου πυρίφλεκτον ὄλως
κ' ἡ Ποσειδῶνιος Τροία ἐκ βάθρων σπασθεῖσα ἐφάνη, 625

ὥς γεωργοὶ ἐπὶ ὄρους μελίαν ἐκτέμνουσιν ἄνδρες
γεγῆρακυῖαν, πυκνοὺς καταφέροντες κτύπους ἀξίνης,
καὶ ἀμιλλῶνται αὐτὴν νὰ κρημνίσωσιν, ὥς δ' ἀπειλεῖται,
τὴν κορυφὴν τῆς κλονεῖ καὶ σεισθεῖσα ἡ κόμη τῆς κλίνει,
τέλος ἐνδίδ' εἰς τραυμάτων πληθύν, καὶ πανύστατον στένει, 630
πίπτουσα, κ' εἴ τι προστύχοι εἰς φάραγγας θραύουσα σύρει.

Τῇ τῆς θεᾶς βοηθείᾳ κατέβην· φλογῶν δὲ καὶ ὀπλων
μέσου ἐκφεύγω· ὑπείκουν τὰ ὄπλα· μακρύνοντ' αἱ φλόγες·
φθάνω δὲ ἡδ' εἰς τὴν πύλην τῶν πάλαι πατρώων μου οἴκων,
εἰς τὴν ἀρχαίαν μου στέγην. Ἀλλὰ ὁ πατήρ, ὃν εἰς ὄρη 635

πρῶτον ἐπόθουν νὰ σώσω καὶ πρῶτον ἐζήτησα πάντων,
ἀποποιεῖται, ἀφ' οὗ τῆς Τρωάδος τὸν ὄλεθρον εἶδε,
νὰ ἐπιζήσ' ὑπερόριος· εἶπε δ'· «ὕμεῖς οἱ ἡβῶντες,
ὧν διαμένει εἰσέτι στερρόν καὶ ἀκμάζουσ' ἀνδρία,
φεύγετε σείς. 640

Ἄν οἱ θεοὶ τὸν ἐμὸν νὰ ἐκτείνωσιν ἤθελον βίον,
μοῦ διετήρουν τὸν οἶκον· πολλὰ καὶ ὑπέρπολλα εἶδον,
ὄλεθρον ἓνα ἰδὼν, κ' ἐπιζήσας ἀλούσῃ τῇ πόλει·
ὦδε θὰ κεῖμαι· ὑμεῖς ἐπειπόντες τὸ ὕστατον ἴτε·

θάνατον θέλω αὐτόχειρα λάβει· ἐχθρὸς δὲ οἰκτεῖρων 645
θέλει μ' ἀπάρει τὸ σῶμα. Μικρὸν τὸ ταφῆς στερηθῆναι.

Εἰς τοὺς θεοὺς πρὸ πολλοῦ ἀποτρόπαιος, ἄχρηστον πάντῃ
βίον διάγω, ἀφ' ὅτου θεῶν καὶ ἀνθρώπων ὁ ἄναξ
πῦρ ἐπ' ἐμέ καὶ πνοὴν κεραυνοῦ πυρπολοῦσαν μεθῆκεν.»

Ἐλεγε ταῦτα στερρόν, κ' εἰς τὸν λόγον ἀκράδαντος μένων· 650

πάντες δὲ Κρέουσα πλὴν ἡ γυνή, καὶ Ἀσκάνιος, ἅπας ὁ οἶκος,
κλαίοντες πάντες ἡμεῖς ἰκετεύομεν μὴ ἀνατρέπων
πάντα ἐκὼν ὁ πατήρ εἰς ἐπείγουσαν μοῖραν ὑπεῖξῃ.

Ὅμως ἀρνεῖται, κ' ἐμμέν' εἰς ὃ εἶπε, κ' ἐμμέν' εἰς τὴν θέσιν.

Τότε ὁρμῶ εἰς τὴν μάχην ἐκ νέου, ποθῶν ν' ἀποθάνω· 655
ἄλλη ὁποῖα βουλή ἡ ὁποῖα μοὶ ἔμενε τύχῃ;

εἶπον δ'· «ὦ πάτερ, νὰ φύγω λοιπὸν καταλείπων σ' ἐνταῦθα
ἤλπισας; ἄτοπον τόσον ἐξέφυγε χεῖλη πατρώα;

ἂν ἐπεκλώσθῃ οὐδὲν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης νὰ μείνῃ,
ἂν δὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς σοὺς νὰ προσθέσῃς ποθῆς εἰς τὴν Τροίαν, 660

καταπεσοῦσαν, καὶ ἂν τοῦ θανάτου ἡ πύλ' ἠνεώχθῃ,
ἔρχετ' ὁ Πύρρος εὐθύς, τοῦ Πριάμου ἐκχύσας τὸ αἶμα,
εἰς τὸν βωμὸν καὶ υἱὸν πρὸ πατρός καὶ πατέρα νὰ σφάξῃ.

Οὕτως, ὦ μήτερ, λοιπὸν διὰ μέσου πυρός τε καὶ ὀπλων
μ' ἔσωσας σὺ, τὸν ἐχθρὸν εἰς μυχοὺς τῶν ἀδύτων νὰ ἴδω, 665

σύζυγον δὲ καὶ υἱὸν καὶ πατέρα ὡμῶς σφαττομένους,
κυλινδουμένους δ' ὥς ἔτυχεν ἄλλον εἰς ἄλλου τὸ αἶμα;

Ὅπλα μοὶ φέρετε, ἄνδρες. Τὴν ἥττάν μας ὕστατον τοῦτο
βλέπει τὸ φῶς. Εἰς τοὺς Ἕλληνας πάλιν· εἰς μάχην ἐκ νέου!

Δὲν θὰ σφαγῶμεν ὁμοῦ ἀνεκδίκητοι σήμερον πάντες.» 670

Ζώννυμαι τότε τὸ ξίφος εὐθύς· τὴν ἀσπίδα δ' ἀρμόσας
εἰς τὴν εὐώνυμον χεῖρα, τοῦ οἴκου ἐκτὸς ἐφερόμην·

ἀλλ' ἡ γυνὴ πρὸς τὴν πύλην πλακεῖσά μου τότ' εἰς τοὺς πόδας
προσεκολλήθη, καὶ τείνουσα πρὸς με τὸ βρέφος Ἰοῦλον, 675

ἔλεγεν· «ἂν ν' ἀποθάνῃς χωρῆς, συμπαράλαβε πάντας·
ἂν τι δ' ἐλπίζῃς καλὸν ἐκ τῶν ὀπλων αὐτῶν, ἃ σὲ σκέπουν,

πρῶτον βοήθησον τοῦτον τὸν οἶκον· εἰς τίνος φροντίδα,
τέκνον, πατέρα καὶ ἦν σὴν ἐκάλεις εἰς τίνας ἀφίνεις;»

Οὕτω θρηνοῦσα, πικρῶν στεναγμῶν κατεπλήρου τὸν οἶκον,
ὅταν ἐξαίφνης παρέστη τεράστιον, ἄρρητον θαῦμα. 680

Εἰς τὰς ἀγκάλας, ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τῶν πενθούντων γονέων,
φῶς ἐλαφρὸν πρὸς τὴν ἄκραν φανέν κορυφὴν τοῦ Ἰούλου,

περιεχύθη, καὶ φλόξ ἀβλαβῆς τοὺς ἰούλους τῆς κόμης
ψαύουσα τῆς ἀπαλῆς, τοὺς κροτάφους κατέβοςκε πέριξ·

σπεύδομεν ἔντρομ' ἡμεῖς, τὰς φλογήρεις ἐκσεύοντες τρίχας, 685
τὸ ἱερὸν ν' ἀποσβέσωμεν πῦρ δι' ἀφθόνων ὑδάτων·

περιχαρῆς δ' ὁ γεννήτωρ Ἀγχίσῃς τὰ ὄμματα στρέψας
πρὸς τοὺς ἀστέρας, ἀνέκραξεν, ἅμ' ἀνατείνας τὰς χεῖρας·

«Ζεῦ παντοκράτωρ, δεήσει ἂν κάμπτησ', ἐπίβλεψον ὦδε!
Τοῦτο ἀρκεῖ μοι. Ἐάν δ' ἡ εὐσέβεια εἴν' ἀμειπτέα, 690

πάτερ, γενοῦ ἀρωγός, τὸ σημεῖον δὲ κύρωσον τοῦτο.»
Μόλις ἐπρόφερε ταῦτα ὁ γέρων, ἐξαίφνης λαιόθεν

κρότος ἠκούσθη βροντῆς· ἐξ ὕψους δ' ἀστὴρ ὀλισθήσας

ὥσπερ λαμπὰς κατηνέχθη, πολὺ δὲ παρείπετο σέλας·
 πίπτοντα τοῦτον ἐν πρώτοις εἰς ἄκραν τὴν στέγην τοῦ οἴκου 695
 εἶδομεν, εἶτα δ' εἰς δάση λαμπρὸν νὰ κυρθῇ τὰ Ἰδαῖα
 τέμνων ὁδὸν φωτεινὴν, καὶ μακρὰν ἐξοπίσω του λάμπον
 ἵχνος χαράττων· καπνὸς δὲ θειώδης κατέσχε τὰ πέριξ.
 Ταῦτα ἰδὼν ὁ πατὴρ ἠττημένος τὸ βλέμμα ἐγείρει,
 καὶ τῶν θεῶν δεηθεὶς, τὸν σεπτὸν τῶν ἀστέρα λατρεύει. 700
 «Σπεύσατε· ἔπομαι, λέγει, καὶ ὅπου μὲ φέρετ' ὑπάγω·
 σώσατε οἶκον καὶ ἔκγονον σεῖς οἱ πατρῷοι θεοί μου·
 ὁ οἶωνός ἐξ ὑμῶν· ὑφ' ὑμῶν τὸ νεῦμα ἡ Τροία·
 ναὶ, σοὶ ὑπείκω, υἱέ, οὐδὲ ἄκων σοὶ ἔπομαι ἤδη.»
 Εἶπεν αὐτά· τὸ δὲ πῦρ εἰς τὴν πόλιν σφοδρότερον ἤχει· 705
 κ' ἐπερικύκλου ὁ καύσων ἡμᾶς τῶν φλογῶν ἐγγυτέρω.
 «Ἄγε, καθέσθητι δὴ εἰς τὰ νῶτά μου, φίλτατε πάτερ,
 εἶπον. Ἰδού μου οἱ ὦμοι· οὐδόλως βαρὺ μοι τὸ ἄχθος·
 ὅπως ἂν ταῦτα στραφῶσι, κοινὸς καὶ ὁ κίνδυνος ἔσται,
 κ' ἡ σωτηρία κοινή· παρ' ἔμοι ὁ μικρὸς μου Ἰούλος 710
 ἅς προχωρῇ· ἅς βαδίζῃ μακρόθεν κατόπ' ἡ γυνή μου,
 σεῖς δ' οἱ θεράποντες πάντες προσέχετ' εἰς ὅ,τι σᾶς εἶπω.
 Δήμητρος κεῖται ναὸς ἐπὶ λόφου τῆς πόλεως ἔξω,
 ἔρημος ἤδη· κυπάρισσος θάλλει πλησίον, ἀρχαία,
 ἐκ σεβασμοῦ τῶν προγόνων μακρὸν διαμείνασα χρόνον. 715
 Ἐκ διαφόρων ὁδῶν πρὸς αὐτὴν ἅς συνέλθωμεν πάντες.
 Τοὺς ἐφεστίους θεοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου λάμβανε, πάτερ·
 νὰ τοὺς ἐγγίσω ἐγὼ μετὰ μάχην τοσαύτην καὶ φόνον
 πρόσφατον, βέβηλον εἶναι, πρὶν ἢ με λουσθέντα ἀγνίσῃ
 ὕδωρ κρηναῖον.» 720
 Εἶπα, καὶ κλῖνας τοὺς ὦμους, τὸν εὐρωστον τράχηλον κλῖνας,
 ἔνδυμα δὲ, καὶ ξανθοῦ περιθέμενος λέοντος δέρμα,
 εἶλον τὸν φόρτον. Ἐχόμενος δὲ ὁ μικρὸς μου Ἰούλος
 τῆς δεξιᾶς μου χειρὸς, μ' ἠκολούθει μὲ ἄνισον βῆμα·
 ὀπισθεν ἦν ἡ γυνή· εἰς σκοτίους ἐβαίνομεν τόπους. 725
 Ὅν δὲ ἀρτίως οὐδ' ὀπλων βολαὶ οὐδαμῶς συνεκίνουν,
 οὐδ' ἐκ στρατοῦ πολεμίου πυκνούμενα πλήθη Ἑλλήνων,
 ἤδη πᾶς ἦχος ἐμὲ καὶ αὖρα ἐτάραττε πᾶσα,
 τοὺς συνοδίτας ἐντρόμως προσέχοντα ὡς καὶ τὸν φόρτον.
 Ἠγγίζον ἤδ' εἰς τὰς πύλας, κ' ἐφαίνετο ὅτι παρήλθον 730

τὸ τῆς ὁδοῦ δυσχερές, ἀλλ' ἰδοὺ μετὰ κρότου ἠκούσθη
 ἦχος ποδῶν ἐρχομένων· σκοπῶν δ' ὁ πατὴρ εἰς τὰ σκοτὴ,
 φεῦγε, ὦ τέκνον, μοὶ κράζει· ἐγγίζουσιν, ἐφθασαν, φεῦγε·
 βλέπω τῷ ὄντι χαλκὸν τηλαυγῇ καὶ ἀσπίδας στιλβούσας. 735
 Τότε οὐκ οἶδα ὁποῖος τὰς φρένας μου daίμων ἀλάστωρ
 τὰς παραχθείσας ἐξέστησε· τρέχων εἰς δρόμους ἀβάτους,
 τῆς τετριμμένης ἐν ᾧ καὶ γνωστῆς παρεκτρέπομαι τρίβου,
 φεῦ! ἡ γυνὴ τοῦ ἀθλίου ἡ Κρέουσα, ἡ ἐπλανήθη,
 ἡ τὴν κατέσχευεν ἡ μοῖρα, ἡ ἐπεσεν ἴσως καμουσα·
 τὸ ἀγνοῶ· ἀλλὰ πλέον οὐδέποτ' ἐφάνη ἐμπρός μου 740
 πλὴν οὐδ' ἐστράφην ποσῶς, οὐδ' ἀποῦσαν ἐκείνην συνοῖδα,
 πρὶν εἰς τὸν Δήμητρος λόφον, εἰς ἑδραν αὐτῆς τὴν ἀρχαίαν,
 ἦλθομεν· πάντες δ' ἐκεῖ ὡς συνήχθημεν, εἶδομεν ὅτι
 ἔλειπε μία λαθοῦσα υἱὸν, συνοδίτας καὶ ἄνδρα·
 ἔκφρων, ὁποῖον θεῶν ἢ ἀνθρώπων ἐγὼ δὲν ἐμέμφθην; 745
 εἰς τὴν τῆς πόλεως πτῶσιν τί ἄλλο δεινότερον εἶδον;
 εἰς τοὺς ἐταίρους πατέρα, υἱὸν καὶ θεοὺς τοὺς Τευκρίους
 ἐναποθεῖς, εἰς μυχὸν τοὺς ἐγκρύπτω βαθείας κοιλάδος·
 στρέφομ' ἐγὼ δ' εἰς τὴν πόλιν, λαμπρὰ περιθέμενος ὄπλα,
 κ' ἔχω σκοπὸν διὰ νέων μαχῶν νὰ διέλθω τὴν Τροίαν, 750
 τὴν κεφαλὴν δὲ καὶ πάλιν εἰς νέους νὰ φέρω κινδύνους·
 διὰ τειχῶν δὲ εἰσέρχομαι αὐθις, δι' ὧν προεξήλθον,
 διὰ πυλῶν σκοτεινῶν· καὶ τὰ πρότερον ἵχνη μου πάντα
 ἐπανακάμπτων ζητῶ, κ' εἰς τὸ σκοτὸς προσέχων, εὐρίσκω.
 Φρίκη κατέχει τὸ πᾶν· κ' ἡ σιγὴ εἶναι φρίκη κ' ἐκείνη. 755
 Πρῶτον ὀρμῶ πρὸς τὸν οἶκόν μου, ἴσως ἐκεῖ, ἴσως ἦλθε.
 Πλὴν Δαναοὶ, εἰσδραμόντες, κατεῖχον αὐτὸν ὀλοκλήρως·
 πῦρ δὲ παμφάγον ἐκ ῥύμης ἀνέμου ἀνέθορ' ἀπ' ἄκρου
 τῆς κορυφῆς· ὑπερήφθη ἡ φλόξ· ἐξετείνεται ὁ καύσων·
 βλέπω προβαίνων τὸ φρούριον· βλέπω Πριάμου τὰς ἑδρας· 760
 εἰς τὰς στοὰς τὰς κενὰς καὶ ἐντὸς τοῦ ἀσύλου τῆς Ἥρας
 ὁ ἀπηνῆς Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Φοῖνιξ προσεῖχον τὴν λείαν,
 ἐκλελεγμένοι φρουροί· πανταχοῦ δὲ τῆς Τροίας ἡ γὰζα
 τῶν ἱερῶν ἐμπρησθέντων ἠρπάγη· θεῶν δὲ τραπέζας
 καὶ χρυσηλάτους κρατῆρας παγίους κ' ἐσθῆτα παντοῖαν 765
 λεηλατοῦντες ἐσώρευον· παῖδες δ' ἐξῆς καὶ μητέρες
 ἴσταντο ἐντρομοὶ πέριξ.

Ἀποτολμήσας δ' ἐγὼ νὰ ἐκφέρω φωνὰς εἰς τὸ σκότος,
πάσας ἐπλήρουν κραυγῶν τὰς ὁδοὺς καὶ τὴν Κρέουσάν μάτην
μετ' ἐνδομύχου ὁδύνης καὶ αὔθις καὶ αὔθις ἐκάλουν. 770

Οὕτω ζητῶν, ἐμμανὴς τοὺς τῆς πόλεως ἔτρεχον δρόμους,
ὅταν σκιὰ τεθλιμμένη αὐτῆς τῆς ἰδίας Κρεούσης
αἶφνης ἐφάνη μοι· μείζων δὲ ἦν τῆς γνωστῆς μοι ἐκείνης.
Ἐκπληκτος ἔστην· ἡ κόμη ὠρθώθ'· ἡ φωνή μου ἐκόπη·
τότε μοι εἶπε, τὴν θλίψιν πραύνουσα τούτοις τοῖς λόγοις· 775

« Τί παραδίδεσαι οὕτως εἰς τόσον παράφρονα λύπην,
ἄνερ γλυκύτατε, ταῦτα χωρὶς ἀπο φάσεως θείας
δὲν ἐνεργοῦνται· ἀλλ' οὔτε τὴν Κρέουσιν σὺ ν' ἀπαγάγῃς
ἦν ὠρισμένον· ἀπέτρεψε τοῦτ' ὁ Ὀλύμπιος ἀναξ·
σὺ ἐξορίαν μακρὰν διελθὼν, καὶ θαλάσσας εὐρείας, 780

γῆν Ἑσπερίαν θὰ εὕρῃς, δι' ἧς ὁ Λυδὸς διαρρέει
Θύβρις ἡσύχως χωρῶν, καὶ ἀρούρας παχείας ἀρδεύων.
Τύχη λαμπρὰ, βασιλεία καὶ σύζυγος γένους ἀνάκτων
σὲ περιμένουν ἐκεῖσε· τὴν Κρέουσιν παῦσον νὰ κλαίῃς·
δὲν θὰ ἰδῶ Μυρμιδόνων καὶ οὐτ' ἀγερώχων Δολόπων 785

πόλεις ποτὲ, οὐδὲ δούλη θ' ἀπέλθω ποτὲ Ἑλληνίδων,
ἢ Δαρδανίς καὶ ἡ νύμφη ἐγὼ τῆς θεᾶς Ἀφροδίτης·
ἢ τῶν θεῶν ὑπερτάτη με μήτηρ κατέχει ἐνταῦθα·
χαῖρε δὴ σὺ· τὸ κοινὸν δὲ ἡμέτερον τέκνον ἀγάπα·»

Ταῦτα μοι εἶπεν· ἐγὼ δὲ δακρύων πολλὰ ἐπεθύμουν 790
ν' ἀποκριθῶ, ἀλλὰ φρούδ' εἰς ἀέρας λεπτοὺς ἀνελήφθη·
περὶ τὸν φίλον τῆς τράχηλον τρεῖς τὰς ἀγκάλας νὰ ρίψω
ῥμῃσα· τρεῖς ἢ εἰκὼν μοι ἐξέφυγε φρούδῃ τὰς χεῖρας
ὥσπερ ὁ κοῦφος ἄηρ, ἢ ὡς τὸ ἀβέβαιον ὄναρ.

Οὕτω παρήλθεν ἡ νύξ, κ' εἰς τοὺς φίλους μου πάλιν ἀπῆλθον· 795
μετ' ἀπορίας μου δ' εὔρον ἐκεῖ ὁ παδῶν συρρέουσάντων

πλῆθος πολὺ, νεωστὶ δι' οἰκτρὰν συναχθὲν ἐξορίαν·
ἄνδρες, μητέρες καὶ παῖδες, κατ' ὠδυνον ἄθροισμ' ἀνθρώπων,
πάντοθεν ἦλθον, προσφέροντες πάντες ψυχὴν καὶ οὐσίαν,
καὶ νὰ διέλθουν τὸν πόντον κατόπιν μου ὅπου τοὺς φέρω. 800

Ἦδη ἐπ' ἄκρων ὁρέων ὑψοῦτ' ὁ φωσφόρος τῆς Ἰδῆς
φέρων τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· τὰς πύλας δὲ πάσας ἐκράτουν
οἱ Δαναοὶ περικλείστους, οὐδ' ἔμεν' ἐλπίς σωτηρίας·
εἷξας κ' ἐπ' ὤμων λαβὼν τὸν πατέρα, ἀνέβην τὸ ὄρος·

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

BIBAION ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

1. . . . Πάντες σιγῶντες βαθέως) τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ. Α.)
οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ.
3. . . . ὦ ἀνασσ', ἀνέκφραστον ἄλγος). Οὕτω καὶ Ὀδυσσεὺς
πρὸς Ἀρήτην (Ὀδ. Η. 241)
Ἀργαλέον, βασιλεία, διηνεκέως ἀγορεύσαι κτλ.
καὶ ὁ αὐτὸς πρὸς Ἀλκίνοον (Ι. 42).
Σοὶ δ' ἐμὰ κήδεα θυμὸς ἐπετράπετο στονόεντα
εἶρεσθ', ὅφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω.
5. . . . ὅσα δὲ πάνδεινα εἶδον) καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Μ. 258)
Οἴκτιστον δὴ καίνο ἐμοῖς ἔδον ὀφθαλμοῖσι.
7. Μυρμιδόνων). Μυθεύεται ὅτι, ἐπειδὴ οἱ Αἰγινῆται ἐξ ὀργῆς τῆς Ἥρας
ἀπωλέσθησαν ὀλοτελῶς, ὁ Αἰακὸς ἐζήτησε παρὰ τοῦ Διὸς νὰ μεταμορφωθοῦν οἱ
μύρμηκες εἰς ἀνθρώπους· ὅπερ καὶ ἐγένετο· ἢ ὡς ὁ σχολιαστὴς τοῦ Λυκόφρονος
λέγει, ἐπειδὴ ὁ Πηλεὺς, φονεύσας τὸν ἀδελφόν του καὶ φυγὼν εἰς Θεσσαλίαν, ἐξε-
ρεῖτο στρατεύματος, εὐχηθεὶς ἔλαβε τὴν χάριν τοῦ νὰ μεταβληθοῦν οἱ μύρμη-
κες εἰς ἄνδρας· οἱ δὲ ἱστορικώτερον λέγουσι ὅτι ἀπὸ Μυρμιδόνος βασιλέως ὠνο-
μάσθησαν οἱ κάτοικοι Μυρμιδόνες καὶ ὁ τόπος Μυρμιδονία (Στέφ. Βυζ.), ἥτις
οἱ μὲν θέλουν νὰ ᾔνοι ἡ Αἰγίνα, οἱ δὲ ἡ Θεσσαλία, οἱ δὲ ἀμφότερα, διότι με-
τωκίσθησαν εἰς Φθίαν οἱ ἀκολουθήσαντες τὸν Πηλεῆ καὶ ὕστερον συστρατεύ-
σαντες μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τῆς Τρωάδος· πιθανὸν δὲ νὰ ὠνομάσθησαν
οὕτως οἱ Αἰγινῆται, διότι ἔζων εἰς ὑπόγεια σπήλαια ὡς οἱ μύρμηκες (ὁ σχο-
λιαστὴς τοῦ Πινδ. Ὀδ. Δ' Νέμ.), ἢ ἐκ τοῦ πλῆθους τῶν κατοίκων, ἐπειδὴ το-
σοῦτον, ὡς λέγουσι, ἦτο πεπληθυσμένη ἡ νῆσος, ὥστε ὑπῆρχόν ποτε εἰς αὐτὴν
οἰκετῶν μόνον τεσσαράκοντα μυριάδες (ὡς Βερκάλιος ἐν τοῖς εἰς τὰ Στεφ. τοῦ
Βυζ. ἐθνικὰ λέγει, φέρων μάρτυρα τὸν σχολιαστὴν τοῦ Πινδάρου· ἀλλ' ὁ Εὐ-
γένιος ὁμολογεῖ ὅτι οὐδὲν τοιοῦτο εὑρεν εἰς τὴν ἔκδοσιν τὴν ὁποίαν μετεχειρί-
ζετο)· ὅτι δὲ ἡ Αἰγίνα ἦτο μέγα ἐμπορεῖον, μαρτυρεῖ ὁ Στράβων εἰς τὸ Η'
τῶν Γεωγρ., ἐπιφέρων ὅτι διὰ τὸ ἄγονον τοῦ τόπου οἱ κάτοικοι μετήρχοντο θα-
λάσσιον ἐμπόριον.
αὐτ. Δόλοψ). Οἱ Δόλοπες, κατοικοῦντες τὴν παρὰ τὸν Πίνδον Θεσσαλίαν, ἐ-
ξετείνοντο καὶ ἐπέκεινα ἔτι μέχρις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας· ῥέων δὲ διὰ τῆς
Δολοπίας ὁ ποταμὸς Ἀχελῷος καὶ τῆς Ἀκαρνανίας, ἐκβάλλει εἰς τὴν ἀντικρὺ
τῶν Ἐχινάδων θάλασσαν. Ἐστράτευσαν δὲ καὶ Δόλοπες κατὰ Τροίας, ἐπόμενοι
εἰς τὸν Φοῖνικα, τὸν παιδαγωγὸν τοῦ Ἀχιλλέως. Ἐθίσται δὲ νὰ λαμβάνωνται τὰ
εἰδικώτερα ταῦτα γένη ἀντὶ ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ, καθὼς οἱ ἐνταῦθα Μυρμιδόνες
καὶ Δόλοπες, καὶ οἱ ἄλλαχοῦ Δαναοὶ καὶ Πελασγοὶ καὶ Ἀναῖοι καὶ Ἀργεῖοι

τόσον εἰς τὸν Βιργίλιον καθὼς καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον, τὸ ὅλον ἔθνος παριστᾷ τοὺς Ἕλληνας.

14. . . . εἰς τοσούτων ἐτῶν περιόδους) ἐννέα ἔτη εἶχον παρέλθει·

Ἐννέα δὲ βεβάσσι Διὸς μεγάλου ἐνιαυτοί. (Ὅμ. Π.)

15. Μέγιστον ἵππον ὡς ὅρος, Παλλὰδος τεχνούργημα θεῖον). Ὡς ὅρος εἶπε διὰ τὸ ὑπερφυῆς τοῦ μεγέθους· οὗτος δὲ ἦν ὁ δούρειος ἵππος, τὸν ὁποῖον κατεσκευάσεν ὁ Ἐπειὸς καθ' ὁδηγίαν τῆς Ἀθηνᾶς. Ὁ Ὅμηρος λέγει (Ὀδ. Θ.)·

Ἴππου δουρατεύου, τὸν Ἐπειὸς ἐποίησε σὺν Ἀθήνῃ καὶ Τρωφίδορος περὶ Ἰλίου ἀλώσεως·

Ἦδη καὶ βουλῇσι θεῆς ὑποεργὸς Ἐπειὸς

Τροίησιν ἐχθρὸν ἄγαλμα πελώριον ἵππον ἐποίει·

καὶ Ἀντίφιλος εἰς Ἐπιγρ. Βιβλ. 1.

Τεκταίνει μὲν Ἐπειὸς, Ἀθηναίῃ δὲ κελεύει

ἔργον, ὑπὲρ νότου δ' Ἑλλάς ὅλη δύεται.

καὶ Εὐριπ. (Τρωάδ. στίχ. 10)·

Φωκεὺς Ἐπειὸς μηχαναῖσι Παλλὰδος.

Ὁ δὲ Ἐπειὸς, ὁ κατὰ τὸν Εὐριπίδην Φωκεὺς, κατὰ τινὰς ἦτο υἱὸς Πανοπῆρος, τοῦ ἀνάγοντος τὸ γένος εἰς Αἰακὸν τὸν Διός· κατ' ἄλλους δὲ οὐδὲ καθαρῶς Ἕλλην. Ὁ δὲ Λυκόφρων εἰς Κασάνδραν τὸν ὀνομάζει ἡμικρῆτα βάρβαρον Ἐπειόν.

19—20. Σῶμα δ' ἀνθρώπων κτλ.) ὡς ὁ Ὅμηρος (Ὀδ. Θ. 495)·

. . . . ἦγαγε δῖος Ὀδυσσεύς

ἀνδρῶν ἐμπλήσας, οἳ Ἴλιον ἐξαλάπαξαν.

καὶ πάλιν. . . . Τοὶ δ' ἦδη ἀγκλυτὸν ἀμφ' Ὀδυσῆα

εἶατ ἐνὶ Τρώων ἀγορῇ κεκαλυμμένοι ἵππῳ. (Αὐτ. 502.)

καὶ Εὐριπ. (Τρωάδ.) ὠνόμασεν·

Ἐγκύμον' ἵππον τευχέων.

καὶ Ἀντίφιλος εἰς Α. τῆς ἀνθολογ. Ἐπιγ.

Εὐόπλου Δαναῶν ἔγχεον ἡσυχίας.

21. Τένεδος). Κεῖται ἡ νῆσος ἀπέναντι τοῦ Σιγείου ἀκρωτηρίου, ὅπου ἦσαν ὁ λιμὴν τῆς Τροίας, ἀπέχουσα περίπου 168 σταδ. Ἐκαλεῖτο δὲ τοπάλαι Λεύκοφρος, πρὸς δὲ καὶ Καλύδνα (Λυκόφρ. 25)· ἔπειτα ὠνομάσθη Τένεδος ἀπὸ Τένου (Στέφ. Βυζ.), περὶ οὗ πολλὰ ἐρέθησαν, ἐξ ὧν καὶ παροιμίαι προέκυψαν. Τενέδιος αὐλητής, ἐπὶ τῶν ψευδῶς μαρτυρούντων· Τενέδιος πέλεκυς, ἐπὶ τῶν συντόμως ἀποκοπτόντων τὰ ζητήματα· Τενέδιος συνήγορος, ἐπὶ τῶν ἀποτόμων καὶ σκληρῶν. Κεῖται ἡ Τένεδος εἰς θέσιν ἀρίστην καὶ ἐπλούτει τοπάλαι.

24. Πλεῦσας ἐκεῖ ὁ στρατὸς κτλ.) Οὕτω Καλαθρὸς Κόϊντος (ΙΒ' τῶν παραλειπομ. στίχ. 339)·

Οἱ δὲ θρῶς ἀφίκοντο πρὸς ἡϊόνας Τενέδοιο.

26—28. Καὶ τῆς Τευκρίας κτλ.) Οὕτω καὶ Κόϊντος (Παραλειπ. Β. 348—351)·

. . . . οὐδ' ἄρα νῆας

δέρχοντ', αἳ σφιν ἔνεικαν ἀφ' Ἑλλάδι αἰνὸν ὄλεθρον,

γηθόσυνοι δ' ἄρα πάντες ἐπέδραμον αἰγίλοισι.

28. Τὰς Δωρικὰς ὀχυρώσεις). Οἱ Δῶρες ἢ Δωριεῖς ἐκλήθησαν ἐκ Δώρου, υἱοῦ τοῦ Ἑλλήνος καὶ Ὀρηίδος Νύμφης (Ἀπολλόδ. Βιβλ. Α. Κερ. Ε'), ὁ δὲ τόπος ἔκειτο κατὰ τὰς ὑπωρεῖας τοῦ Πίνδου, ἔχων πρὸς μὲν ἄρκτον τὴν Θεσσαλίαν, πρὸς δὲ μεσημβρίαν τὴν Φωκίδα καὶ τοὺς Ὀζόλας Λοκρούς· εἶχον δὲ

τέσσαρες πόλεις τὰς ἐπισημοτέρας οἱ Δωριεῖς, ἐξ ὧν καὶ ἡ Δωρικὴ ὠνομάσθη Τετράπολις· ἐκτὸς δὲ ταύτης ἦτο καὶ ἡ Ἀσιατικὴ Δωρίς, ἣτις, συστᾶσα ἐξ ἀποικιῶν, ἔκειτο ἐπὶ τῆς χερσονήσου, μεταξὺ τῶν κόλπων Δωρικοῦ καὶ Κεραμεικοῦ (βλ. M. Hellicz ἐν τῇ κατὰ Βιργ. Γεωγρ.). Καὶ ἐνταῦθα δὲ ὡς ἀνωτέρω (σημ. 5' 14) ἀντὶ τῶν Δωριέων ἐννοοῦνται γενικῶς οἱ Ἕλληνες.

29—30. Αὐταὶ Δολόπων κ.τ.λ.). Οἱ συνεξεληθότες τῆς πόλεως ἐδείκνυντο πρὸς ἀλλήλους τοῦ συνέβησαν ἕκαστα ἐπὶ τοῦ πολέμου.

31. Ἐκθαμβοὶ . . . δῶρον) καὶ ὁ Κόϊντος (ΙΒ' Παραλειπ. στίχ. 353)·

Ἴππον δ' εἰσενόησαν εὖξοον· ἀμφὶ δ' ἄρ' αὐτῷ

θάμβεον ἔστεότες. . . .

καὶ ὁ Τρωφίδωρος εἰς ἄλωσιν Ἰλίου·

Οἱ δ' ὅτε τεχνήεντος ἔδον δέμας αἴυλον ἵππου,

θαύμασαν ἀμφιχυθέντες. . . .

33. . . . ὁ Θυμοίτης). Οὕτως ἦν τῶν περὶ Πρίαμον ἐκ τῶν ὧν ὁ Ὅμηρος ὀνομαστὶ ἀπηρίθμησεν (Π. Γ. 146—149)·

Οἱ δ' ἀμφὶ Πρίαμον καὶ Πάνθοον ἦδὲ Θυμοίτην κτλ.

Ἱστορεῖται ἀπὸ τοῦ Εὐφορίωνος, ὡς λέγει Σέρβιος ὁ σχολιογράφος, ὅτι ὁ Θυμοίτης οὗτος ἦτο σύγγαμβρος τοῦ Πριάμου, ἡ δὲ Κίλλα, δηλαδὴ σύζυγος τοῦ Θυμοίτου, ἦτον ἀδελφὴ τῆς Ἐκάβης· ἐπειδὴ δὲ ὁ Πρίαμος ἔμαθεν ὑπὸ τῶν χρησμῶν ὅτι τὸ κατὰ τινὰ βῆτην ἡμέραν τεχνησόμενον βρέφος μέλλει, ἂν ζήσῃ, νὰ φέρῃ τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ καὶ πάσης τῆς γενεᾶς του, καὶ ἐπειδὴ συνέπεσε νὰ γεννήσουν καὶ ἡ Ἐκάβη καὶ ἡ Κίλλα κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν, τοῦ μὲν ἑαυτοῦ τέκνου, τοῦ Πάριδος, ἐφείσατο, τὸ δὲ τοῦ Θυμοίτου, Μύνιπον κληθὲν, ἐκέλευσε νὰ θανατωθῇ· διὰ νὰ πληρωθῇ δὲ ὁ χρησμὸς, ἐθανάτωσεν ἐνταῦθα καὶ τὴν γεννήσασαν Κίλλαν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐμοίχευε· διὰ ταῦτα μνησικακῶν ὁ Θυμοίτης, ὡς ὑποκρίθεται, συνεβούλευσε τὴν ὄλεθρίαν γνώμην τοῦ νὰ εἰσάξουν τὸν ἵππον ἐντὸς τῆς πόλεως, ποθῶν νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Πρίαμον, ἔστω καὶ διὰ τοῦ ὀλέθρου τῆς πατρίδος· ὅθεν καὶ ὁ Βιργίλιος λέγει «ἡ κατὰ δόλον». Σημειώτέον ἄλλ' ὅμως ὅτι πολὺ διαφορετικὰ ἱστοροῦνται παρ' ἄλλων τὰ χρησιμοδοτηθέντα καὶ συμβάντα κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Πάριδος, τὴν δὲ τοῦ Θυμοίτου δολιότητα ὑπονοεῖ καὶ τὸ ἐν τῷ Ε' τῆς ἀνθολ. ἐπίγραμμα·

Δημογέρων δὲ νόημα πολὺπλοκὸν εἶχε Θυμοίτης,

ἀμφασίης πελάγεσσιν ἐελμένος· ἡ γὰρ ἐφίκει,

σκεπτομένῳ τινὰ μῆτιν ἔτι Τρώεσσιν ὑφαίνειν.

35. Κάπυς) συγγενὴς τις τοῦ Αἰνείου.

36. Τῶν Δαναῶν . . . τὰ ὑποπτα δῶρα). Οὕτως ὁ Σοφοκλῆς εἰς Αἴαντα λέγει· «Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα,» ὅπερ καὶ ὡς παροιμία ἐπεκράτησε νὰ λέγηται.

39. Εἰς ἐναντίας βουλὰς κτλ.). Οὕτω καὶ ὁ Ὅμηρος (Ὀδ. Θ. 505 κτλ.)·

. . . . τοὶ δ' ἄκριτα πόλλ' ἀγόρευον

ἡμενοὶ ἀμφ' αὐτόν· τρίχα δὲ σφισιν ἦνδανε βουλή,

ἥε διατμηῆσαι κοῖλον δόρυ νηλεὲς χαλκῷ,

ἢ κατὰ πετρᾶων βαλέειν ἐρύσαντας ἐπ' ἄκρης,

ἢ ἑᾶν μέγ' ἄγαλμα θεῶν θελκτῆριον εἶναι.

ἀλλὰ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ὁ Βιργίλιος διώρθωσε τὸν Ὅμηρον, ἐπειδὴ κατ' αὐτὸν μὲν οἱ Τρῶες διεσκέπτοντο μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ἵππου εἰς τὴν πόλιν, κατ' ἐκείνον δὲ πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς, ὅπερ ἐμφρονέστερον.

44—48. Τὰς τοῦ Λαοκρόντος ὑποψίας). Οὕτω καὶ ὁ Καλαθρὸς ἐκφράζει (Β. π. 383)·

οἷς ἄρα βουλὴ
 ἦνδανε Λαοκόοντος· ὁ γὰρ πεπνυμένα βάζων
 φῆ, δόλον ἔμμεναι αἰνὸν ὑπ' ἐννεσίησιν Ἀχαιῶν.
 Ὁ δὲ Λαοκῶν οὗτος λέγεται ἀδελφὸς μὲν Οἰνέως, υἱὸς δὲ Πορθάωνος ἢ Πορ-
 θέως (Ἀπολλων. καὶ Ὑμν. παρὰ Ἑὐννίῳ, ἐν ταῖς εἰς τὰ Ἀπολλοδ. σημειώσ.),
 ἀλλ' ὁ Ὀμηρος, ἀπαριθμῶν τοὺς υἱοὺς τοῦ Πορθέως, οὐδένα Λαοκόοντα ἀνα-
 φέρει (Ἰλ. Ξ. 115).

Πορθεῖ γὰρ τρεῖς παῖδες ἀμύμονες ἐξεγένοντο

Ἀγριος ἦδ' ἑ Μέλας, τρίτατος δ' ἦν ἱππότα Οἰνεύς.

οὐδὲ ὁ Ἀπολλόδωρος ἀναφέρει Λαοκόοντα, καὶ τοὶ ἀπαριθμῶν πέντε υἱοὺς Πορ-
 θέωνος καὶ Εὐρύτης: Οἰνέα, Ἀγριον, Ἀλκάθοον, Μέλανα, Λευκωπέα, καὶ θυγα-
 τέρα Στερόπην (Βιβ. Α. Κεφ. Ζ).

76. Ὡς δὲ τὸν τρόπον κτλ.) τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Α.).

Καὶ τότε δὴ θάρσθη καὶ ἠῦδα μάντις ἀμύμων·

καὶ ὁ Καλαβρὸς περὶ τοῦ Σίνωνος αὐτοῦ (Παραλειπ. ΙΒ. στ. 366).

Ὁ δ' ἐνθέμενος φρεσὶ κάρτος,

τοιάδε ἄρ' μέσοισι δολοφρονέων ἀγόρευε.

82. . . . Παλαμήδους τοῦ Βήλου). Ὁ Βήλος, βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου,
 ἔσχεν ἐξ Ἀγχινόης, θυγατρὸς τοῦ Νείλου, δύο διδύμους υἱοὺς, Αἴγυπτον καὶ
 Δαναόν· μία δὲ τῶν πεντήκοντα θυγατέρων τοῦ Δαναοῦ, ἡ Ἀμυμώνη, ἐγέννη-
 σεν ἐκ Ποσειδῶνος τὸν Ναυπλίων· ἐκ δὲ Ναυπλίου καὶ Κλιμένης ἢ Φιλύρας ἢ
 Ἡσιόνης ἐγεννήθη ὁ Παλαμήδης (Ἀπολλοδ. Βιβ. Β' κεφ. Α' καὶ βιβ. Γ' κεφ.
 Β'). Ἦν δὲ ὁ Παλαμήδης ἀνὴρ ἐπίσημος καὶ ἐκ τῶν ἀρίστων μεταξὺ τῶν Ἑλ-
 λήνων, προέχων κατὰ τε σοφίαν καὶ φρόνησιν καὶ φιλοσοφίαν καὶ ποιητικὴν·
 ἄδεται μάλιστα ὅτι εὗρεν αὐτὸς καὶ τὰ στοιχεῖα Ζ καὶ Θ καὶ Φ καὶ Χ καὶ τὰς
 ψήφους καὶ τοὺς κύβους καὶ τὰ μέτρα καὶ τοὺς σταθμούς· λέγει δὲ ὁ Σουΐδας
 ὅτι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐκ φθόνου ἠφάνισαν τὰ ποιήματα τοῦ Παλα-
 μήδους καὶ ὅτι ὁ Ὀμηρος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πάθους κινούμενος οὐδόλως τὸν ἀνα-
 φέρει· φαίνεται δὲ ἄπορον πῶς ὁ Ὀμηρος νὰ τρέφῃ πάθος φθόνου κατὰ τοῦ Πα-
 λαμήδους· εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἦτον ἔχθιστος αὐτοῦ διὰ τοὺς ἐξῆς
 λόγους· πρῶτον μὲν, ὅταν θέλων νὰ ἀποφύγῃ τὴν κατὰ Τρῳάδος ἐκστρατείαν ὁ
 Ὀδυσσεὺς ἐπροσποιήθη παραφροσύνην, ὥστε καὶ συζευγνύων ἀσύμβατα ζῶα
 πρὸς ἄρῳσιν ἔσπειρεν ἄλλας, τότε ὁ Παλαμήδης, ἐννοήσας τὴν ὑπόκρισιν καὶ θέσας
 τὸ παιδίον Τηλέμαχον ἐμπρὸς τοῦ ὀρμητικῶς φερομένου ἀρότρου, ἐξήλεγε τὸ
 πλάσμα. Δεύτερον δὲ, ὅταν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπέμφθη ἐκ τοῦ στρατοπέδου εἰς Θράκην
 πρὸς ἀγορὰν σίτου καὶ ἐπέστρεψεν ἄπρακτος, ὁ Παλαμήδης, ἀναδεχθεὶς τὸ ἔρ-
 γον, τὸ ἐξετέλεσεν ἄριστα καὶ ἔφερεν εἰς τὸν στρατὸν ἀφθονώτατον σῖτον· ὅθεν ὁ
 Ὀδυσσεὺς, ἐχθροπαθήσας, ἐξύφανε κατ' αὐτοῦ δεινοτάτην ἐπιβουλήν· καὶ ἐπι-
 δείξας γράμματα γραφέντα δῆθεν ὑπὸ τοῦ Πριάμου πρὸς τὸν Παλαμήδην, εἰς τὰ
 ὁποῖα ἐγένετο λόγος καὶ περὶ χρημάτων προσεκπεμφθέντων, ἀπήτησε νὰ σταλοῦν
 ἄνθρωποι νὰ ἀνερευνήσουν τὴν σκηνὴν του, οἵτινες καὶ ἀπελθόντες ἀνεκάλυψαν
 ἐκεῖ χρήματα λάθρα προαποτεθέντα ἐκ σκευωρίας τοῦ ἐνεργήσαντος τὴν ἐπιβουλήν·
 ἐκ τούτου ἐκμανέντες οἱ στρατιῶται ὑπ' ὀργῆς κατὰ τὸ φαινόμενον δικαίας, τὸν
 ἄθῳον λιθοβολήσαντες ὡς προδότην ἀπέκτειναν. Ταῦτα καὶ πλείω τούτων ἱστοροῦν-
 ται περὶ Παλαμήδους παρὰ Φιλοστράτῳ καὶ Ἀπολλωνίῳ καὶ Ὑγίνῳ καὶ Πausανίᾳ
 καὶ Τζέτζῃ· ὁ δὲ Οὐρσίνος μᾶς παραπέμπει καὶ ἐπὶ Γοργίαν ἐν τῇ ὑπὲρ Παλαμή-
 δους ἀπολογ. καὶ ἐπὶ Ξενοφ. ἐν τῇ ὑπὲρ Σωκ. ἀπολογ. καὶ εἰς τὸν Κυνηγετικόν.

83. . . . Πελασγῶν) δηλ. Ἑλλήνων· ὁ Πελασγὸς, ἐξ οὗ ὠνομάσθη τὸ
 ἔθνος, κατὰ μὲν Ἀκουσίλαον, ἦτο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Νιόβης, τῆς πρώτης
 γυναικὸς μετὰ τῆς ὁποίας ἐμίγη ὁ Ζεὺς (Ἀπολλοδ. Βιβ. Β. Κεφ. Α.), καὶ ἐξ
 αὐτοῦ ἐκλήθησαν οἱ τὴν Πελοπόννησον οἰκοῦντες Πελασγοί· κατὰ δὲ Ἡσιόδον
 ἦτο αὐτόχθων.

90. . . . γνωστοῦ ἐπὶ δόλ' Ὀδυσέως). Ὀμηρ. (Ἰλ. Γ.).
 εἰδὼς παντοίους τε δόλους καὶ μήδεα πυκνά.

97. Αὐτ' ἢ πηγὴ τῶν δεινῶν.) Ὀμηρ. (Ἰλ. Δ.).

. . . . κακοῦ δ' ἄρα οἱ πέλεν ἀρχή.

100. . . . Κάλχας) ὁ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Α. 69—105),
 Κάλχας Θεστορίδης, οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος.

Ἄνευ τοῦ Κάλχαντος οὐδὲν ἀξιόλογον ἐτελεῖτο ὑπὸ τῶν στρατευσάντων κατὰ
 τῆς Τρῳάδος, ἐπειδὴ τὸν μετεχειρίζοντο εἰς ὅσα πράγματα ἔπρεπε νὰ συμβου-
 λευθοῦν τοὺς θεοὺς.

«Ἦν διὰ μαντοσύνην, τὴν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων.» Ὁ δὲ
 Σίνων προσάπτει εἰς αὐτὸν ἐνταῦθα προσωποληψίαν καὶ ἀνθρωπαρέσκειαν.

114. . . . ὁ Εὐρύπυλος). Οὗτος ἦτον (Ἰλ. Β. στίχ. 636) υἱὸς λαμπρὸς
 τοῦ Εὐαίμονος· λέγει δὲ αὐτὸν ὁ Ὀμηρος διογενῆ καὶ διοτρεφῆ καὶ ἥρωα καὶ
 πεπνυμένον ποιμένα λαῶν· ἀναφέρεται δ' ἔτι καὶ εἰς τὸ Α. τῆς Ἰλιάδος ἀπὸ
 στίχ. 808 μέχρι τέλους, ὡς τετρωμένος τὸν μηρὸν καὶ ἐπισκεπτόμενος ὑπὸ τοῦ
 Πατρόκλου.

116. Αἶμα παρθένου σφαγείσης) τῆς Ἰφιγενείας, τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀγα-
 μέμνονος, τὴν ὁποίαν ἐζήτησεν ἡ Ἀρτεμις νὰ προσφερθῇ σφάγιον εἰς αὐτὴν
 ἀντὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς ἐλάφου, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀγαμέμνων τοξεύσας ἀπέκτεινε,
 ὅταν οἱ Ἕλληνες προσωρμίσθησαν εἰς τὴν Αὐλίδα τῆς Βοιωτίας.

117. Ὅτ' ἐπ' ἀντὰς, Δαναοί, τῆς Τρῳάδος ἀφθάσατε πρῶτον). Ὁ Βιργί-
 λιος λέγει «ὅταν ἐφθάσατε εἰς τὴν Τρῳάδα», ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα συνέβη ἔτι ὄντων
 εἰς τὴν Αὐλίδα, ὡς ὁ Ὀμηρος (Ἰλ. Β. 303) λέγει·

Χθιζά τε καὶ πρώϊζ', ὅτ' ἐς Αὐλίδα νῆες Ἀχαιῶν

ἠγερέθοντο, κακὰ Πριάμῳ καὶ Τρῳσὶ φέρουσαι.

133. . . . οὐλοχῦται). Αἱ οὐλοχῦται τὰς ὁποίας ἐπέχεον ἐπὶ τῶν σφα-
 γισθησομένων ζώων, οὐδὲν ἕτερον ἦσαν εἰμὴ κριθαὶ καὶ ἄλλας ἀνάμικτα.

αὐτ. . . . στέφανοι περίξ κροτάφων). Τοῦτο ἦτο ταινία ἐξ ἐρίων, διὰ τῆς
 ὁποίας περιέδεον τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος διὰ τῶν κροτάφων καὶ τῶν ὀφθαλ-
 μῶν κατὰ μέρος· διὰ τοιούτων ταινιῶν ἔστεφον καὶ τοὺς εἰς θάνατον ἀπαγομέ-
 νους καταδίκους.

134. Ὅμως ἐσώθη κτλ.) οὕτω Καλαβρὸς (Παραλειπ. ΙΒ' στ. 373).

. . . . ἀλλ' ἀλεγεινὰς
 σπονδὰς τ' οὐλοχῦτας τε μάλ' ἐσσυμένως ὑπαλύξας.

149. . . . ὡς δ' ἐρωτῶ τὴν ἀλήθειαν λέγε) τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Κ. 384).
 Ἀλλ' ἄγε τόδ' εἰπέ μοι καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον.

150. Τί τὸν ὑπέρογκον ἔστησαν ἵππον) ὡς ὁ Τρυφιδ. εἰς Ἰλ. ἄλῳσ.

Ἀλλ' ἄγε καὶ σύ μοι εἰπέ, τί τοι τόδε θαῦμα τέτυκται

ἵππος ἀμειλίκτοιο φόβου τέρας.

157. Τὰ τῶν Γραικῶν). Γραικοὶ τὸ πρὶν ἐκαλοῦντο οἱ ἀπὸ Ἑλληνος ἔπειτα
 τοῦ ἐκ Δευκαλίωνος καὶ Πύρρας ὀνομασθέντες Ἕλληνες (Ἀπολ. βιβ. Α' κεφ. Ζ').

164. . . . Διομήδης). Καὶ ὁ Κρίντος (Παραλειπ. στ. 350) ὡσαύτως τὸν
 Διομήδην μετὰ τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰσάγει εἰς ταύτην τὴν πρᾶξιν.

κρατεροῦ Τυδέως υἱὸς
ἐπομένου Ὀδυσῆος. . . .
Ἀλκαθῶν στονόεντα φέρειν ἡμελλεν ὄλεθρον
ἀρπάξας ἐθέλουσαν ἑυφρονα Τριτογένειαν.
Ὁ Ἀλκάθοος ἦτον εἰς τῶν φυλάκων τῆς ἀκροπόλεως, τῶν σφαγέντων ὑπὸ
τῶν δύο ρηθέντων.

165—166 Κατὰ τοῦ θεοῦ κλπ.). Τὸ Παλλάδιον ἦτον εἰδώλιον μικρὸν ξύ-
λινον, φέρον τὴν μορφήν τῆς Παλλάδος, κατὰ τινὰς μὲν κατασκευασθὲν ὑπὸ
Ἀσίου, ἐξ οὗ καὶ ἡ Ἀσία μετωνομάσθη, πρότερον Ἡπειρος ἀπλῶς (Σουίδ. Λεξ.),
πρὸς ἀσφάλειαν τῆς πόλεως Τροίας, ὅταν ἐκτίζετο αὕτη ὑπὸ Τρωὶ τοῦ βασι-
λέως, κατ' ἄλλους δὲ κατέβη οὐρανόθεν, ὡς καὶ Κόιντος ὁ Καλαβρὸς (Παρα-
λειπ. 1. στ. 358).

Οὐδὲ οἱ (τῇ Τριτογενείᾳ) ἄμβροτον εἶδος ἐτεκτῆναντο σιδήρῳ
ἄνδρες, ἀλλὰ μιν αὐτὸς ἀπ' Οὐλύμποιο Κρονίων
κάθβαλεν ἐς Πριάμοιο πολυχρύσοιο πόλιν.

Ἐλέγετο δὲ Παλλάδιον Μοιραῖον, διότι εἰς αὐτὸ ἀπέκειντο τὰ ὑπὸ τῶν Μοιρῶν
εἰς τὴν Τροίαν πεπρωμένα.

171. ἡ Τριτονία) ἐπίθετον τῆς Ἀθηνᾶς.
175. . . φέρον ἀσπίδα καὶ τρέμουν λόγχην). Πάντοτε ἔνοπλος παρί-
στατο ἡ Ἀθηνᾶ, καθὼς καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς ἔνοπλος ἐξῆλθεν.
Σεμνῆς ἐκ κεφαλῆς πολεμῆϊα τεύχε' ἔχουσα
χρύσεα παμφανόωντα. . . .
ἐστυμένως ὥρουσεν ἀπ' ἀθανάτοιο καρῆνον,
σείσας' ὅξυν ἄκοντα· μέγας δ' ἐλελίζετ' Ὀλυμπος.

(Ὁμήρ. Ὑμν. Β. εἰς Ἀθ. στίχ. 5.)

183. Τοῦ Παλλὰδίου δὲ χάριν κτλ.). Οὕτως ὁ Καλαβρὸς Κόιντος (Παρα-
λειπ. ΙΑ'. στ. 369).

Κάλχαντος δ' ἰότητι, δαίφρονι Τριτογενείῃ
ἵππον ἐτεκτῆναντο, θεῆς χόλον ὄφρ' ἀλέωνται
πάγχυ κοτεσσαμένης Τρώων ὕπερ.

185. Ὀγκωδεστάτου μεγέθους). Λέγουσιν τινὲς ὅτι τὸ μήκος τοῦ ἵππου ἦτον
ἑκατὸν εἴκοσι ποδῶν, τὸ δὲ πλάτος τριάκοντα, περὶ δὲ τοῦ ὕψους οὐδὲν ἀναφέ-
ρουν (Εὐγέν.).

187—188. Ὡστε ποτὲ κτλ.). Οὕτω Τρυφιδόδ. (Ἰλ. ἄλωσ.).
Εἰ μὲν γὰρ ἔατε μένειν αὐτοῦ ἐνὶ χώρῃ,
Τροίην θέσφατόν ἐστιν ἐλεῖν πόλιν υἱᾶς Ἀχαιῶν·
εἰ δέ μιν ἄγνὸν ἄγαλμα λάβῃ νηοῖσιν Ἀθήνη,
φεύξονται προφυγόντες ἀνηνύτοις ἐπ' ἀέθλοις.

197. . . Ἀχιλλεὺς Λαρισσαῖος). Πότε Φθιώτης καὶ πότε Λαρισσαῖος λέ-
γεται ἀδιαφόρως ὁ Ἀχιλλεὺς, διὰ τὴν πλησιότητα τῶν δύο πόλεων, Λαρίσσης
καὶ Φθίας· κυρίως δὲ ἡ Φθία ἦτον πατρίς του.

198. . . τὰ χίλια πλοῖα). Οὕτως ὁ Αἰσχύλος (Ἀγαμέμν.) λέγει·
στόλον Ἀργείων χιλιοναύτην·
καὶ ὁ Λυκόφρων οὕτως·

Ὁ χιλιάρχος τοῦ πολυρῥαίστου στρατοῦ
καὶ ὁ Στράβων χιλιοναύστολον εἶπε· καὶ πάντες μὲν συμφωνοῦν ὅτι ἦσαν ὑπὲρ
τὰ χίλια τῶν Ἑλλήνων τὰ πλοῖα· διαφωνοῦν δὲ εἰς τὸν κατ' ἀκρίβειαν ἀριθμὸν·
καὶ ὁ μὲν Δίκτης τὰ ἀριθμεῖ 1285, ὁ δὲ Δέρης 1140· τῶν δὲ σχολιαστῶν τις

τοῦ Βιργιλίου λέγει ὅτι κατὰ τὸν Ὅμηρον φαίνεται νὰ ἦσαν 1080, ὁ δὲ Εὐ-
γένιος λέγει ὅτι κατὰ τὸν κατάλογον τοῦ Ὁμήρου ἀριθμήσας εὑρε 1186, καὶ
Ἰσαάκιος δὲ ὁ Τζέτζης τοσαῦτα, καὶ ἄλλοι ἄλλως.

234. Καταβληθέντος κλπ.) Οὕτω (Κοίντ. βιβ. ΙΒ').

. . . μεγάλης κρήδεμνα πόλιν
λευσάμενοι.

236. . . εἰς τὸν τράχηλον ἔτεινον κάλους). Οὕτως ὁ Καλαβρὸς Κόιντος
(Παραλειπ. ΙΒ' στ. 415).

Σειρὴν ἀμφεβάλλοντο θοῶς περιμήκει ἵππῳ
δησάμενοι καθύπερθεν.

241. Ἴλιον, θεία πατρίς κτλ.) Τοιαύτη καὶ ἡ Εὐριπίδου (ἐν Μηδείᾳ) περι-
παθὴς ἐπιφώνησις·

ὦ πάτερ, ὦ πόλις, ὦν ἀπενάσθην·

καὶ ἡ Τρυφιδώρου (εἰς ἄλωσιν Ἰλίου).

ὦ μοι ἐμῶν ἀχέων! ὦ μοι πατρώϊον ἄστυ!

247. ὦ κατὰ θεῖαν βουλήν κτλ.) Περὶ τῆς ἀπιστίας τῶν Τεύκρων πρὸς
τὰς προρρήσεις τῆς Κασάνδρας πολλοὶ εἶπον μυθευόμενοι, καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος
πρὸς τοὺς ἄλλους (Βιβ. Γ' κεφ. ΙΒ'), ὅτι προήρχετο ἐξ αἰτίας τοιαύτης· ὁ Ἀ-
πόλλων ἐπιθυμήσας νὰ συνέλθῃ μετὰ τῆς Κασάνδρας, τὴν ἐδίδαξε τὴν μαντι-
κὴν· ἀφοῦ δὲ τὴν ἔμαθεν αὕτη, ἀπεποιήθη τὴν συνουσίαν· ὅθεν ὁ Ἀπόλλων τὴν
μὲν μαντικὴν δὲν ἐδυνήθη νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῆς, ἐπειδὴ τὰ δωρήματα τῶν
θεῶν εἶναι ἀμετάθετα· ἀφεῖλεν ὅμως τὴν ἀπὸ τῆς μαντικῆς ὠφέλειαν, δηλαδὴ
τὴν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς προρρήσεις τῆς πίστιν, ὡς καὶ ὁ Τρυφιδόδ. εἰς τὴν
Ἰλ. ἄλωσ. λέγει·

. . . τῇ δ' οὐτις ἐπείθετο· τὴν γὰρ Ἀπόλλων
ἀμφοτέρων, μάντιν τ' ἀγαθὸν, καὶ ἄπιστον ἔθηκεν.

250. Ὁ οὐρανὸς εἶχεν ἤδη κτλ.) Οὕτω καὶ Ὁμήρος (Ἰλ. Θ. 485).

Ἐν δ' ἔπεσ' ὠκεανῷ λαμπρὸν φάος ἡέλιοιο,
ἔλκον νύκτα μέλαιναν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν.

255. . . σιγῶσης ἡσύχως τῆς φίλης Σελήνης). Ὁ Καλλιस्थένης (παρὰ
τῷ σχολιαστῇ Εὐριπίδου) λέγει ὅτι ἡ Τροία ἐάλω κατὰ μῆνα θαργηλιῶνα τῇ
ὀγδόῃ ἱσταμένου κατὰ τινὰς ἱστορικοὺς, κατὰ δὲ τὸν γράψαντα τὴν μικρὰν Ἰ-
λιάδα τῇ ὀγδόῃ φθίνοντος· συνέβη δὲ κατ' αὐτὸν ἡ ἄλωσις, ὁπότε

Νῦξ μὲν ἦν μεσάτη, λαμπρὰ δ' ἐπέτελλε σελήνη·

ἡ σελήνη δὲ μόνον τῇ ὀγδόῃ φθίνοντος ἀνατέλλει κατὰ τὸ μεσονύκτιον.

260. . . κ' ἐξήλθον φαιδροὶ τῆς γαστρὸς . . .

. . . κρεμάσαντες σπάρτον). Οὕτω Κόιντος ὁ Καλαβρὸς (Β. ΙΓ').

Νισσόμενοι κλίμαξιν κατὰ στίχας, ἅσπερ Ἐπειὸς
τεῦξεν ἀριπρεπέεσσι εὐσθενέεσσι κέλευθα
ἵππου ἐπερχομένοισι καὶ ἐξ ἵπποιο κιοῦσιν.

261—264. Τίσανδρος κ.τ.λ.). Ὁ Τίσανδρος, τὸν ὁποῖον ἄλλοι Θέρσανδρον
καὶ ἄλλοι Θέσσανδρον εἶπον, ἦτον υἱὸς Πολυνείκου καὶ Ἀργείας, εἰς τῶν ἐπι-
γόνων τῶν στρατευσάντων κατὰ Θηβῶν ὑπὸ τὸν Ἀλκμαίωνα (Ἀπολλόδ. Βιβλ.
Γ', κεφ. Ζ'). ὁ δὲ Σθένης, Καπανέως καὶ Εὐάδνης, καὶ αὐτὸς εἰς τῶν ἐπιγόνων· ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, ὁ γνωστὸς βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, υἱὸς Λαέρτου καὶ Ἀντι-
κλείας· ὁ δὲ Ἀθάμας, υἱὸς Λιόλου βασιλέως Θηβῶν, ὡς τὸν γενεαλογεῖ ὁ Ἀ-
πολλόδωρος (Βιβλ. Α', κεφ. Ζ')· καὶ τοῦτον μὲν ὁ Σέρβιος ὀνομάζει Ἀθάμαντα,
ἀλλ' ὁ Ὑγῖνος καὶ ἄλλοι Ἀνάμαντα, ἄλλον ἴσως Ἑλληνα κυρίως τὸ γένος, καὶ

οὐχὶ τὸν παρ' Ὀμήρῳ Ἀκάμαντα, ὅστις ἦλθεν ἀρχηγὸς τῶν Θρακῶν πρὸς βοήθειαν τῶν Τρώων· ὁ δὲ Θόας, υἱὸς Ἀδρέμονος κατὰ τὸν Σέρβιον· ὁ δὲ Νεοπτόλεμος, υἱὸς Ἀχιλλέως καὶ Δηιδამείας, θυγατρὸς τοῦ Λυκομήδους (Ἀπολλοδ. βιβλ. Γ', κεφ. ΙΓ')· παρονομάζεται δὲ Πηλεΐδης ὡς ἐκ τοῦ πάππου Πηλέως· καὶ τὸ πρῶτον μὲν ἐκλήθη Πύρρος διὰ τὸ πυρρὸν τῆς ὀφείας, ὕστερον δὲ μετωνομάσθη Νεοπτόλεμος, διότι εἰς ἄκρον νέος καὶ μόλις ἀντίπαις ἐστράτευσε, μετακληθεὶς κατὰ τὸν χρησμὸν, ὅτι ἄνευ ἑνὸς τῶν Αἰακιδῶν ἡ Τροία δὲν κυριεύεται. Ὁ δὲ Μαχάων, υἱὸς Ἀσκληπιοῦ καὶ ἀδελφὸς Ποδολεϊρίου· ἄριστος τὴν ἰατρικὴν τέχνην, καὶ παρ' Ὀμήρῳ ἥρως (Ἰλ. Δ. 200) καὶ ἰσόθεως φῶς (αὐτ. 242) ὀνομαζόμενος· Μενέλαος δὲ, ὑπὲρ οὗ καὶ ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος, υἱὸς Ἀτρέως καὶ ἀδελφὸς Ἀγαμέμνονος· ὁ δὲ Ἐπειδός, υἱὸς Πανοπέως, ὁ κατασκευάσας τὸν Δούρειον ἵππον· βλ. σημ. εἰς στ. 15.

265. Βεθυθισμένην κτλ.) ὡς ὁ Καλαβρὸς (Παραλειπ. ΙΓ', στ. 27).

. . . λεχέεσσι πανύστατον ὕπνον ἴαυον,
πολλῷ ὑπ' ἀκρήτῳ, βεδαρηότες. . .

269. . . τῶν θεῶν τὸ γλυκύτατον δῶρον) ὡς Ὀμηρ. (Ἰλ. Ι. στ. 387).
. . . ὕπνου δῶρον ἔλοντο.

272—273. Εἶλκεν αὐτὸν κτλ.) οὕτως Ὀμηρ.

Ἀμφοτέρων κατόπισθε ποδῶν τέτρηγε τένοντε
ἐς σφυρὸν ἐκ πτέρνης· βοέους δ' ἐξῆπτεν ἱμάντας
ἐκ δίφρου δ' ἔδησε· κάρη δ' ἔλκεσθαι ἔασεν.

. . .
τοῦ δ' ἦν ἐλκομένοιο κονίσσαλος· ἀμφὶ δὲ χαῖται
κυάνεαι πίναντο· κάρη δ' ἄπαν ἐν κονίῃσι
κεῖτο πάρος χαρίεν. . .

275. . . φέρων τ' Ἀχιλλεία ὄπλα) τὴν περικεφαλαίαν τοῦ Ἀχιλλέως, ἣτις, πεσοῦσα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Πατρόκλου, ἐκυλίετο εἰς τὴν κόνιν, καὶ τὴν ὁποίαν (Ὀμ. Ἰλ. Π. 799).

. . . τότε δὴ Ζεὺς Ἐκτορι δῶκεν
ἢ κεφαλῇ φορέειν. . .

276. ἢ κατηκόντιζε πῦρ τῶν Φρυγῶν κτλ.) ὁπότε οἱ Τρῶες ὑπερισχύσαντες προέβησαν μέχρι τοῦ ναυστάθμου τῶν Ἑλλήνων. Ὡς Ὀμ. (Ἰλ. Ο. 704—716).
Ἐκτωρ δὲ πρύμνης νεὸς ἤψατο ποντοπόροιο.

. . .
Ἐκτωρ δὲ πρύμνηθεν ἐπεὶ λάβεν οὐχὶ μεθίει,
ἄφλαστον μετὰ χερσὶν ἔχων. Τρῶσιν δ' ἐκέλευεν.

καὶ (X. 373)· ἢ ὅτε νῆας ἐνέπρησεν πυρὶ κηλέῳ.

278. Τραύματα δ' ἔφερεν κτλ.) ὁ Ὀμηρὸς λέγει (Ἰλ. X. 369).

. . . ἄλλοι δὲ περὶδραμον υἷες Ἀχαιῶν
. . . οὐδ' ἄρα οἱ τις ἀνουτήτι γε παρέστη.

καὶ πάλιν· Ὡς ἄρα τις εἶπεν, καὶ οὐτήσκει παραστάς. (Ἰλ. X. 373).

290. . . ἢ περὶδλεπτος ἔπεσε Τροία.) Ὀμ. (Ἰλ. Ν. 772).

. . . νῦν ὤλετο πᾶσα κατ' ἄκρης
Ἰλῖος αἰπινῇ. . .

297. . . τὴν κρατίστην εἶχεν Ἑστία.) Εἰδωλον, ὡς φαίνεται, τῆς Ἑστίας. Ὑπὸ τῷ ὀνόματι τῆς Ἑστίας εἰμίμων τὴν Γῆν καὶ τὸ ἐν αὐτῇ κεντρώον, ἢ καὶ τὸν σύμπαντα κόσμον, κατὰ τινας.

304. Ὡς εἰς ἀγρὸν φλογερὸς κτλ.) Ὡς Ὀμηρ. (Ἰλ. Β. 455).

Ἡὺτε πῦρ ἀτίδηλον ἐπιφλέγει ἄσπετον ἕλην
οὐρεὸς ἐν κορυφῇ, ἕκαθεν δέ τε φαίνεται αὐγή.

305—308. . . ἢ βέων βιαίως κτλ.) Οὕτως Ὀμ. (Ἰλ. Δ. 452).

Ὡς δ' ὅτε χεῖμαρροι ποταμοὶ, κατ' ὄρεσφι βέοντες,
εἰς μισγάγκειαν συμβάλλετον ὄβριμον ὕδωρ,
κρουῶν ἐκ μεγάλων, κοίλης ἔντοσθε χαράδρης.

καὶ (Ἰλ. Ε. 87). Θῦνε γὰρ ἀμπεδίον ποταμῷ πλήθοντι ἑοικῶς
χειμάρρῳ, ὅς τ' ὠκα βέων ἐκέδασσε γεφύρας·
τὸν δ' οὐτ' ἄρ τε γέφυραι ἐεργμέναι ἰσχανόωσιν,
οὐτ' ἄρ ἔρκεα ἴσχει ἀλωέων ἐριθηλέων
ἐλθόντ' ἐξαπίνης, ὅτ' ἐπιβρίθει Διὸς ὄμβρος.

καὶ (Ἰλ. Α. 492). Ὡς δ' ὁπότε πλήθων ποταμὸς πεδίονδε κάτεισι
χειμάρρους κατ' ὄρεσφιν, ὀπαζόμενος Διὸς ὄμβρω
πολλὰς δὲ δρυὺς ἀζαλέας, πολλὰς δὲ πεύκας
ἐσφέρεται, πολλὸν δὲ τ' ἀφυσγετὸν εἰς ἄλλα βάλλει.

307—308. . . ἀγνῶς δ' ἐκθαμβεῖται ἀκούων
τὴν ταραχὴν ὁ ποιμὴν κτλ.) Οὕτω καὶ Ὀμ. (Ἰλ. Δ. 435).
Τῶν δὲ τε τηλόσε δοῦπον ἐν οὐρεσιν ἔκλυε ποιμὴν.

344. Τοῦ Δηϊφόβου). Ὁ Δηϊφόβος ἦν υἱὸς Πριάμου ἐξ Ἐκάβης (Ἀπολλοδ. βιβλ. Γ', κεφ. ΙΒ'). φονευθέντος τοῦ ἀδελφοῦ του Πάριδος, ἔλαβεν αὐτὸς σύζυγον τὴν Ἑλένην, δι' ἀδείας τοῦ πατρός· διὸ καὶ οἱ Ἕλληνες τὸν οἶκον αὐτοῦ ὡς ἐχθίστου ἐνέπρησαν κατὰ πρῶτον.

342. ὁ Οὐκαλέγων). Οὗτος ἦτον εἷς τῶν περὶ τὸν Πρίαμον δημογερόντων, τοὺς ὁποίους ὁ Ὀμηρὸς παρέστησεν ὡς καθήμενους εἰς τὰς Σκαιὰς Πύλας, θεατὰς τῆς συστησομένης μονομαχίας μεταξύ Πάριδος καὶ Μενελάου (Ἰλ. Γ. 448).

342. . . πορθμὸς τοῦ Σιγείου). Τὸ κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον δεξιῶς ἐπὶ τῆς Τρωϊκῆς γῆς ἀπαντῶμενον πρῶτον ἀκρωτήριον ἐκαλεῖτο Σίγειον, ἐκ τῆς σιγῆς, ὡς λέγουσιν, τοῦ Ἡρακλέους, ὅστις, μὴ τυχὼν ξενίας παρὰ τῷ Λαομέδοντι καὶ ὀργισθεὶς, ἐστράτευσεν ἐν σιγῇ ἔπειτα κατὰ Τροίας. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀκρωτηρίου ἐφαίνετο καὶ ὁ τύμβος τοῦ Ἀχιλλέως, τὸν ὁποῖον ἰδὼν ὕστερον Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, ἐμακάρισε τὸν ἥρωα, ὅτι ἔσχε κήρυκα τῆς ἀνδρίας του τὸν Ὀμηρον.

347. . . καλὸν πολεμῶν ν' ἀποθάνω.) Τὸ τοῦ Ὀμ. (Ἰλ. Ο).
οὐ οἱ ἑοικῶς ἀμυνομένην περὶ πάτρης
τεθνάμεν. . .

348—349. . . Πάνθους κτλ.) Καὶ ὁ Ὀμηρὸς ἀναφέρει τὸν Πάνθουν τοῦτον, καθήμενον εἰς τὰς Σκαιὰς Πύλας μετὰ τῶν λοιπῶν δημογερόντων, καὶ τὸν καταριθμεῖ εὐθὺς πρῶτον μετὰ τὸν Πρίαμον (Ἰλ. Γ. 445), καὶ ὁ Δίκτυς (ἐν Β. τῶν περὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου) λέγει ὅτι, ὁπότε οὗτος Ὀδυσσεὺς ἐπρέσβευε παρὰ τοὺς Τρῶας περὶ διαλύσεων, ὁ Πάνθους πρῶτος ἀπεκρίθη, ἔπειτα ὁ Ἀντήνωρ καὶ καθεξῆς οἱ ἄλλοι. Ἦτο δὲ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

323. μόλις ἠρώτησα) τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ. Π.).
Οὕτω πᾶν εἶρητο ἔπος. . .

344—342. . . καὶ Κόροιβος δὲ νεανίας
ὁ Μυγδονίδης) Ὅσα ὁ Βιργίλιος λέγει περὶ Κόροιβου υἱοῦ Μύγδονος καὶ Ἀναξιμένους ἐνταῦθα, τὰ αὐτὰ καὶ ὁ Ὀμηρὸς περὶ Ὀθρυονέως (Ἰλ. Ν. 364).

Ὅς βα (Ὀθρυονεύς) νέον πολέμοιο μετὰ κλέος εἰληλούθει,
ἥτεε δὲ Πριάμοιο θυγατρῶν εἶδος ἀρίστην
Κασσάνδρην, ἀνάδονον· ὑπέσχετο δὲ μέγα ἔργον,

ἐκ Τροίης ἀέκοντας ἀπωσέμεν υἱας Ἀχαιῶν κτλ.

Ἐξ ὧν πολλῶν καὶ ἀσυμβιβάστων λέγει ὁ Εὐγένιος περὶ τούτου (Σημ. στ. 364) συνάγεται ἐκ τῆς διαφορᾶς τόσον τοῦ ὀνόματος ὅσον καὶ τῆς πατρίδος, καθὼς εἰσέτι ἐκ τοῦ καιροῦ κατὰ τὸν ὁποῖον καὶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων παρὰ τῶν ὁποίων ἐφονεύθησαν ὁ εἷς καὶ ὁ ἄλλος, ὅτι ὁ Κόροιβος καὶ ὁ Ὀθρυονεύς ἦσαν δύο διάφοροι ἄνθρωποι, καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην δὲν εἶναι διόλου ἀπίθανον δύο τινὲς νὰ ἐζήτησαν τὴν Κασάνδραν εἰς γάμον παρὰ τοῦ Πριάμου καὶ τούτου δοθέντος πᾶσαι αἱ λοιπαὶ βεβαιασμέναι εἰκασταὶ διαλύονται.

355—356. . . . Καθὼς δὲ οἱ λύκοι, τετυφλωμέν' ὑπὸ πείνης κτλ.) Οὕτω καὶ οἱ Μυρμιδόνες παρ' Ὀμ. (Ἰλ. Π. 456).

. λύκοι ὡς ὠμοφάγοι, τοῖσιν τε περὶ φρεσὶν, κτλ.

374. . . . Ἀνδρόγεως) ἄγνωστος ἄνθρωπος.

379—384. Ὅπως εἰς θάμνους κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Πάρις ἰδὼν τὸν Μενέλαον ἐπὶ τῆς μονομαχίας, παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Γ. 33).

Ὡς δ' ὅτε τις δράκοντα ἰδὼν παλινόρσον ἀπέστη, οὕρεας ἐν βήσσης, ὑπὸ τε τρόμος ἔλλαβε γυῖα, ἄψ τ' ἀνεχώρησεν, ὥχρος τέ μιν εἶλε παρειάς· ὡς αὖθις καθ' ὁμιλλὸν ἔδου Τρώων ἀγερώχων κτλ.

403—405. Ἡ τοῦ Πριάμου θυγάτηρ κτλ.) Ἡ Κασάνδρα οὐ μόνον ἦτο χρησμοδὸς καὶ πρόμαντις, ἀλλὰ καὶ νεωκόρος τῆς Ἀθηνᾶς· ὅθεν ἐπὶ τῆς αἰφνιδίου πορθήσεως τῆς πόλεως καταφυγοῦσαν εἰς τὰ ἄδυστα τοῦ ναοῦ ὁ Αἴας τοῦ Οἰλέως, ἄψ οὕτῃν ἐδίασε πρῶτον ἐμπρὸς τοῦ ἀγάλματος τῆς θεᾶς, ἐκσπᾶσας ἐκείθεν, τὴν εἶλκε δέσμιον· διὸ καὶ δίκας τὰς προσηκούσας ἔτισεν ὕστερον.

410—411. . . . βαλλόμεθ' ἀφ' ὕψους τῆς στέγης ὑπὸ βελῶν τῶν οἰκείων.) Οὕτω Τρυφιδῶρος·

Καί τις ὑπὸ σκιόεντι δόμῳ κεκρυμμένος ἀνὴρ ξείνος ἐὼν ἐκέλευσεν οἰόμενος φίλον εἶναι.

414. . . . ὁ πάντων θρασύτατος Αἴας). Αἴας ὁ Τελαμώνιος εἶχε θανατωθῆ προηγουμένως αὐτόχειρ, διότι ἀπέτυχε τῶν ὀπλῶν τοῦ Ἀχιλλέως· οὗτος ἦν ἄρα ὁ Αἴας τοῦ Οἰλέως, ὁ αὐτὸς ὅστις ἐδίασε καὶ ἐξείλκυσε τοῦ ναοῦ τὴν Κασάνδραν (βλ. σημ. στ. 403—405).

416—419. Ὡς ποτ' ἀντίοι οἱ ἄνεμοι κτλ.) Καὶ Ὀμηρος (Ἰλ. Ι. 4. . .).

Ὡς δ' ἄνεμοι δῶα πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα, βορρῆης καὶ Ζέφυρος, τῷ τε Θρήκηθεν ἄητον, ἐλθόντ' ἐξαπίνης· ἄμυδις δέ τε κύμα κελαϊνὸν κορβύεται, πολλὸν δὲ παρὲξ ἄλα φύκος ἔχευαν.

419. . . . Νηρεὺς) υἱὸς Πόντου καὶ Γῆς (Ἀπολλόδ. Βιβλ. Α', κεφ. Β'), ἢ Ποσειδῶνος καὶ Κανάκης (Αὐτ. Βιβλ. Α', κεφ. Ζ'). ἐκ Νηρέως δὲ καὶ Δωρίδος τῆς Ὠκεανοῦ ἐγεννήθησαν αἱ Νηρηίδες (Αὐτ. κεφ. Β'). Θεὸς δὲ θαλάσσιος ὁ Νηρεὺς, καὶ παρίσταται ὡς κινῶν τὰ βάθη τῆς θαλάσσης διὰ τῆς τριαίνης. Πῶς δὲ τοῦτο, ἐν ᾧ ὁ Ποσειδῶν λέγει (Αἰν. Βιβλ. Α', στ. 143), ὅτι εἰς αὐτὸν μόνον ἐδόθη τῆς τριαίνης τὸ κράτος; πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ἄρα ὅτι καὶ ὁ Νηρεὺς ἐνίοτε μετεχειρίζετο τὴν τρίαίναν κατὰ παραχώρησιν τοῦ Ποσειδῶνος.

454. . . . ν' ἀμύνωμεν . . . ὠρμήθημεν) καὶ Ὀμηρος (Ἰλ. Ζ. 361).

Ἦδη γάρ μοι θυμὸς ἐπέσσυται, ὄφρ' ἐπαμύνω Τρώεσσ'

456. . . . Ἀνδρομάχη.) Ἀὕτη ἦν θυγάτηρ Ἡετίωνος, σύζυγος Ἑκτορος καὶ μήτηρ Ἀστυάνακτος. Ὁ Ὀμηρος (Ἰλ. Ζ. 364) τὴν ἀναφέρει οὕτως·

Ἀνδρομάχη θυγάτηρ μεγαλήτερος Ἡετίωνος.

Εἰς τὸ ἐφεξῆς Γ' Βιβλίον γενήσεται λόγος περὶ αὐτῆς πλατύτερον.

457. . . . Ἀστυάνακτα.) Υἱὸς Ἑκτορος καὶ Ἀνδρομάχης ὁ Ἀστυάναξ. Ὁ Ὀμηρος λέγει περὶ αὐτοῦ (Ἰλ. Ζ. 402).

Τὸν β' Ἑκτωρ καλέεσκε Σκαμάνδριον, αὐτὰρ οἱ ἄλλοι

Ἀστυάνακτ'· οἷος γὰρ ἐρύετο Ἴλιον Ἑκτωρ.

Ὁ Σέρβιος, σημειοῖ ὅτι ὁ Ἀστυάναξ, παῖς ἔτι ἀρπαγείς ὑπὸ Ὀδυσσεύς ἦ κατ' ἄλλους ὑπὸ Μενελάου, ἐρρίφθη κατὰ κρημνῶν.

464—462. . . . Ἐκ τούτου δ' ἐφαίνετο πᾶσα ἡ Τροία κτλ.) Δὲν εἶναι οὗτος ὁ παρ' Ὀμήρῳ πύργος, ὅπου ἐκάθηντο οἱ περὶ τὸν Πρίαμον δημογέροντες (Ἰλ. Γ. 145), ἐπειδὴ ἐκεῖνος μὲν ἔκειτο εἰς τὰς Σκαιὰς πύλας (αὐτ. 149), οὗτος δ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλείου οἴκου. Ὅσα δὲ φαίνονται ἤδη ἐκ τούτου τοῦ πύργου, τὰ αὐτὰ ἔβλεπε σχεδὸν ἐκ τοῦ παρ' Ὀμήρῳ πύργου ὁ Ἐνοσίχθων (Ἰλ. Ν. 12).

Ἵψοῦ ἐπ' ἀκροτάτης κορυφῆς Σάμου ὑληέσσης

Θρηϊκίης· ἔνθεν γὰρ ἐφαίνετο πᾶσα μὲν Ἰδη,

φαίνετο δὲ Πριάμοιο πόλις, καὶ νῆες Ἀχαιῶν.

469. . . . ὁ Πύρρος). Περὶ τοῦ Πύρρου βλ. τὴν σημείωσιν 262—264.

471—475. Ὡς εἰς τὸ φῶς κτλ.) Οὕτως ὁ Ὀμηρος (Ἰλ. Χ. 93).

Ὡς δὲ δράκων ἐπὶ χειρὶ ὀρέστερος ἄνδρα μένησι βεβρωκὼς κακὰ φάρμακ', ἔδου δέ τέ μιν χόλος αἰνός· σμερδαλέον δὲ δέδορκεν ἐλίσσάμενος περὶ χειρὶ.

476. . . . Περιφας) ἄγνωστος· ἓνα Περιφάντα ἀναφέρει ὁ Ὀμηρος ἀρχηγὸν Αἰτωλῶν, ἀλλὰ δὲν εἶναι οὗτος, ἐπειδὴ ἐκεῖνον τὸν εἶχεν ἀποκτείνει ὁ Ἀρης, κατὰ τὸν ἴδιον Ὀμηρον (Ἰλ. Ε. 832—834).

Αὐτ. . . . Αὐτομέδων.) Οὗτος εἶναι τοῦ μὲν Ἀχιλλέως διφρηλάτης, τοῦ δὲ υἱοῦ τοῦ Πύρρου ὑπασπιστῆς καὶ ὀπλοῦχος. Ὁ Ὀμηρος τὸν ἀναφέρει συχνάκις (Ἰλ. Τ.).

Ἴππους δ' Αὐτομέδων καὶ Ἀλκιμος ἀμφιέποντες

ζεύγνησαν

490. Καὶ εἰς τὰς θύρας πλεκόμεναι.) Ταύτην τὴν εἰκόνα ἔλαβεν ὁ Βιργίλιος, ὡς ὁ Οὐρσίνος εἰς τὰς Παραθέσεις ἀναμφιβόλως νομίζει, ἐκ τοῦ Δ' βιβλ. τῶν Ἀργον. τοῦ Ἀπολλωνίου.

Κῦσε δ' ἐόντε λέχος καὶ δικλίδας ἀμφοτέρωθεν σταθμούς, καὶ τοίχων ἐπαφήσατο, χερσὶ τε μακρὸν, ριψαμένη πλόκαμον θαλάμῳ μνημῆϊα ματρὶ κάλλιπε παρθενίης.

492—493. . . . οἱ κριοὶ κτλ.) Ὡς τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Μ.).

Σαρπηδῶν δ' ἄρ' ἐπαλξιν ἐλὼν χερσὶ σπιθαρῆσιν ἔλχ', ἡ δ' ἔσπετο πᾶσα διαμπερές, αὐτὰρ ὑπερθευ τεῖχος ἐγυμνώθη.

496—499. Πῶποτε οὕτω κτλ.) Καὶ ὁ Ὀμ. Θῦνε γὰρ ἀμπεδίον κτλ. (βλ. ἀνωτ. σημ. 305—308.)

504. Μεθ' ἑκατόντης νυμφῶν τὴν Ἑκάβην.) Ὁ Πρίαμος ἔσχεν, ὡς λέγουν, πεντήκοντα υἱούς. Πῶς λοιπὸν εἶχεν ἡ Ἑκάβη ἑκατὸν νύμφας; Πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐρρέθη τὸ ἑκατὸν ἢ εἰς τρόπον ὑπερβολῆς, ἢ ἀορίστως ἀντὶ πολλῶν, ἢ ὅτι ὁ Πρίαμος ἔσχε καὶ ἄλλους υἱούς ἐξ ἄλλων γυναικῶν, ἐκτὸς τῆς Ἑκάβης.

καὶ Ἀρίσθης, ἐπειδὴ οἱ νόμοι τῶν Φρυγῶν ἐπέτρεπον τὴν πολυγαμίαν, ἢ τέλος
ὅτι κατὰ τοὺς αὐτοὺς νόμους οἱ πεντήκοντα υἱοὶ εἶχον ἕκαστος πλείους ἢ μίαν
γυναῖκα, ὅπερ καὶ πιθανώτερον.

504. Θάλαμοι δὲ οἱ πεντήκοντα.) Οὕτω λέγει καὶ Ὅμ. (Ἰλ. Ζ.).

Πεντήκοντ' ἔνεσαν θάλαμοι ξεστοῖο λίθοιο,
πλησίον ἀλλήλων δεδμημένοι, ἔνθα δὲ παῖδες
κοιμῶνται Πριάμοιο παρὰ μνηστῆς ἀλόχισι.

513. Μέγας ὑπῆρχε βωμὸς) Διὸς τοῦ Ἐρκείου (Ἀθην. Δειπνοσ. Βιβλ. Ε').

526. Ὁ Πολίτης) ὁ Ὅμηρος τὸν ἀναφέρει οὕτως (Ἰλ. Β. 791).

Ἔστατο δὲ φθογγὴν υἱὲ Πριάμοιο Πολίτη.

Οὔτε ἐκ τῆς Ἀρίσθης, ἀλλ' οὔτε ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν ἦτον ὁ Πολίτης υἱὸς
τοῦ Πριάμου, ἀλλ' ἐκ τῆς Ἐκάθης, ὡς λέγει ὁ Ἀπολλόδο. (Βιβ. Γ' κεφ. ΙΒ').

540. Ὁ Ἀχιλλεὺς κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὅμηρῳ (Ἰλ. Π.).

Ἠλεῖς, οὐκ ἄρα σοί γε πατήρ ἦν ἱππότα Ἠηλεὺς
οὐδὲ Θέτις μήτηρ.

541.—543. δίκαια, πίστιν

τάφῳ παρέδωκ'.) Ταῦτα πάντα παρ' Ὅμηρῳ

Αὐτίκ' ἀπὸ θρόνου ὤρτο, γέροντα δὲ χεῖρὸς ἀνίστη,
οἰκτεῖρων πολίων τε κάρη, πολίων τε γένηιον.

καὶ Ἰῖος μὲν δὴ τοι λέλυται, γέρον, ὡς ἐκέλευες.

καὶ Ἔσται τοι καὶ ταῦτα, γέρον Πρίαμ', ὡς σὺ κελεύεις.

καὶ ἐπὶ καρπῷ χεῖρα γέροντος

ἔλλαβε δεξιτερὴν, μήπως δείσῃ ἐνὶ θυμῷ.

καὶ Θάρσει, Δαρδανίδη Πρίαμ', φρεσὶ, μηδὲ τι τάρβει.

Οὐτ' αὐτὸς κτενέει, ἄπο τ' ἄλλους πάντας ἐρύξει.

Οὔτε γὰρ ἔστ' ἄφρων, οὔτ' ἄσκοπος, οὔτ' ἀλιτήμων.

ἀλλὰ μάλ' ἐνδυκέως ἰκέτεο πεφιδήσεται ἀνδρός.

545. ἐκκρουσθὲν τοῦ χαλκοῦ κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Γ.).

ὁδ' ἔρρηξεν χαλκὸν, ἀνεγνάμφθη δὲ οἱ αἰχμὴ
ἀσπίδ' ἐνὶ κρατερῇ

547—550. Τὰ φαῦλα κ τ λ.

.

.

.

.

νῦν δὲ ἀπόθαν'.) Τοιαῦτα λέγει καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς φονεύων τὸν

Θερσίτην παρὰ Κοῖντῳ (Παραλειπ. Βιβ. Α. στίχ. 754).

Κεῖσο νῦν ἐν κονίῃσι λελασμένος ἀφροσυνάων.

καὶ Ἀλλ' ἀπ' Ἀχαιῶν

ἔρρε, καὶ ἐν φθοιμένοισιν ἀπεσβολίας ἀγόρευε. (Αὐτ. στίχ. 762).

550. τοῦ Βωμοῦ εἰς τὴν βᾶσιν.) Οὕτω καὶ Τρυφιδό.

Αἰακίδης δὲ γέροντα Νεοπτόλεμος βασιλῆα

πήμασι τεκμηῶτα παρ' Ἐρκείῳ κτάνε βωμῷ.

553. τὰ Πέργαμα) Ἡ ἀκρόπολις τῆς Τροίας ὠνομάζετο κυρίως

Πέργαμος καὶ Πέργαμα, λαβοῦσα τὸ παρὰ τοῖς Ἰωσὶ κοινὸν καὶ προσηγορικὸν
ὄνομα· ἐπειδὴ ἰωνιστὶ πάντα τὰ ὑψηλὰ καὶ αἱ πόλεις κοινῶς Πέργαμα λέγονται
(βλ. καὶ Ἀ' Αἰν. στίχ. 474).

556—557 τοσούτων καὶ τοσαύτης

γῆς Ἀσιaticῆς). Ἰστορεῖται κατὰ τὸν Σέρβιον, ὅτι ὁ Πρίαμος οὐ μόνον τῆς

Φρυγίας ἐβασίλευεν, ἀλλὰ καὶ τῆς Μυγδονίας, οὐχὶ δ' ἐκείνης ἥτις ἀπετέλει
μέρος τῆς Μακεδονίας, ἀλλ' ἐτέρας, Φρυγίας τῆς μεγάλης (Στέφ. Βυζ.).

557. κεῖτ' ἐπ' ἀκτῆς.) Ἀπορον φαίνεται πῶς, ἐν ᾧ ὁ Πρίαμος
ἐφονεύθη εἰς τὴν αὐλὴν τῶν ἀνακτόρων, τὸ πτώμα του κεῖται ἐπὶ τὰς ἀκτὰς·
πολλὰ συμπεράσματα εἶπον περὶ αὐτοῦ ἀσυμβίβαστα, ἀλλὰ τὸ πιθανώτερον
εἶναι, ὅτι κατεσύρθη βαθμηδὸν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως εἰς τὸν ναύσταθμον.

567. ἔμμενον μόνος.) Οὕτω καὶ παρ' Ὅμηρῳ (Ἰλ. Ω. 401).

Οἰώθη δ' Ὀδυσσεὺς δουριάλωτος, οὐδέ τις αὐτῷ

Ἀργείων παρέμεινεν

567—574 τῆς Ἑστίας τὰς πύλας κτλ.) Κατὰ τὸν Καλαβρὸν,
Παραλειπ. 15. 385, οὐχὶ ὁ Αἰνείας ἀλλ' ὁ Μενέλαος εὔρε τὴν Ἑλένην εἰς ταύ-
την τὴν θέσιν·

Ὅψε δὲ Μενέλαος, ἐνὶ μυχάτοισι δόμοιο

εὔρεν ἐὼν παράκοιτιν, ὑποτρομέουσιν ὁμοκλῆν

ἀνδρὸς κουριδίλοιο θρασύφρονος· ὅς μιν ἀθρήσας

δρμηγε κτανέειν ζηλημοσύνησι νόοιο,

εἰμὴ οἱ κατέρυξε βίην ἐρώσσω Ἀφροδίτῃ κτλ.

577. τὰς πατρώας Μυκήνας καὶ τὴν Σπάρτην.) Σπάρτη
μὲν ἦν ἡ πατρίς τῆς Ἑλένης, Μυκῆναι δὲ ἡ τοῦ Μενελάου, ὅθεν καὶ αὐτῆς ὡς
πατρῷαι λογίζονται.

579. καὶ τέκνα.) Ἡ Ἑλένη μίαν καὶ μόνην θυγατέρα ἐγέννησεν ἐκ
Μενελάου, τὴν Ἑρμιόνην, κατὰ τὸν Ὅμηρον, ὅστις ἐν Ἰλιάδι (Γ. 475) λέγει,
ὅτι ταύτην ἔλιπε παῖδα τηλυγέτην· ἐν δὲ Ὀδυσσειᾷ (Δ. 42) λέγει σαφέστερον
οὕτω·

. Ἑλένη δὲ θεοὶ γόνον οὐκέτ' ἔφαινον,

ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ἐγένετο παῖδ' ἐρατεινὴν

Ἑρμιόνην.

Πῶς λοιπὸν ὁ Βιργίλιος λέγει ὅτι θ' ἀπαντήσῃ τέκνα; ἢ πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν
ὅτι ἐννοεῖ καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Νικόστρατον καὶ Μεγαπένθη, τοὺς ὁποίους ὁ Με-
νέλαος ἔσχεν ἐκ δούλης, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πausanias, λέγων οὕτω· «Τοὺς γὰρ
Τυνδάρεω θυγατριδοῦς τὴν ἀρχὴν ἔχειν ἡξίουεν πρὸ Νικοστράτου καὶ Μεγαπέν-
θους Μενελάῳ γεγεννημένων ἐκ δούλης.»

604—603. δὲν πταί' ἡ μορφή κτλ.) Οὕτω καὶ Καλαβρ. (Παραλειπ. ΙΓ'. 412).

Οὐ γάρ τοι Ἑλεὺς πέλει αἰτίη, ὡς σὺ γ' ἔολπες·

καὶ παρ' Ὅμηρῳ τοιαῦτα (Ἰλ. Γ.).

Οὔτι μοι αἰτίη ἐσσί, θεοὶ νύ μοι αἵτιοι εἰσιν,

οἳ μοι ἐφώρμησαν πόλεμον πολύδακρυν Ἀχαιῶν.

612—614. Κρατεῖ τὰς Σκαιᾶς κτλ.) Ἡ Ἡρα ἐθεωρεῖτο ὡς ἔφορος
καὶ φρουρὸς τῶν Σκαιῶν Πυλῶν.

625. Κ' ἡ Ποσειδῶνιος Τροία.) Ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Ἀπόλλων μεταμορ-
φωθέντες ἐδούλευσαν ὡς κτίσται παρὰ τῷ Λαομέδοντι καὶ ἀνήγειραν τὴν Τροίαν,
ὅθεν καὶ Ποσειδῶνιος Τροία· ὡς καὶ Πίνδαρος (Εἰδ. Θ').

Τὸν παῖς ὁ Λατοῦς, εὐρυμέδων τε Ποσειδῶν,

Ἰλίῳ μέλλοντες ἐπὶ στέφανον

τεῦξαι, καλέσαντο συναργόν

τείχεος

626—631. Ὡς γεωργοὶ κτλ.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Δ. 482).

. Ὁ δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν, αἵγειρος ὡς,

ἢ ῥα τ' ἐν εἰαμενῇ ἔλκος μέγαλοιο πεφύκει κτλ.

649. Πῦρ ἐπ' ἐμέ κτλ.) Μυθεύεται, ὅτι ὁ Ἀγχίσης ἐκεραυνώθη ὑπὸ τοῦ Διὸς, διότι, καίτοι ῥητῶς ἀπαγορευθέντος εἰς αὐτὸν καὶ ἀπειληθέντος, ἐκαυχῆθη ὅτι συνευνηθεὶς μετὰ τῆς Ἀφροδίτης, ἐτεκνοποίησεν ἐξ αὐτῆς.

Εἶδέ κεν ἐξείπης, καὶ ἐπεύξαι ἀφρονι θυμῷ,

ἐν φιλότῃ μιγῆναι εὐστεφάνῳ Κυthereίῃ,

Ζεὺς σε χολωσάμενος βαλέει φολόεντι κεραυνῷ. (Ὑμν. Ἀφρ.)

Ἀλλ' ἡ Ἀφροδίτη, ὡς λέγουν, κατοικτεῖρασα παρέτρεψεν ἀπ' αὐτοῦ τὸν κεραυνὸν, ὥστε ἐξωτερικῶς μόνον πυρποληθεὶς, ἀσθενὴς καὶ παράλυτος ἔμεινε δι' ὅλου τοῦ βίου.

674 τείνουσα πρὸς με τὸ βρέφος Ἰούλον.) Οὕτω καὶ ἡ Ἀνδρομάχη ἔτεινε τὸν Ἀστυάνα κτα πρὸς τὸν Ἑκτορα παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ζ. 400).

Παῖδ' ἐπὶ κόλπον ἔχουσ', ἀταλάφρονα νήπιον οὕτως.

682—684. Φῶς ἐλαφρὸν κτλ.) Οὕτω καὶ Εὐριπίδης εἰς Μήδειαν.

Χρυσοῦς μὲν ἀμφὶ κρατὶ κείμενος πλόκος,

θαυμαστὸν ἴει νᾶμα παμφάγου πυρός.

714 κυπάρισσος ἀρχαία.) Ὑπῆρχον δένδρα τινὰ καθιερωμένα εἰς τινὰς τῶν θεῶν ἰδιαιτέρως, καθὼς ἡ ἐν Θεσπρωτίᾳ Δωδωναία δρυς εἰς τὸν Δία, ἐξ ἧς καὶ Ζεὺς Δωδωναῖος ἐλέγετο καὶ ὁ ἐν Ἀθήνῃς φοῖνιξ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, διότι, ἐν ᾧ τὸν ἐγέννα ἡ Ἀθηνᾶ, ἐνηγκαλίσθη τοῦτο τὸ δένδρον· καὶ ἡ ἐν Ἀθήνῃς ἐλαία εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Πausanias ὡς ὑφιστάμενην ἔτι ἐπ' αὐτοῦ (ἐν Ἀρκιδ. Κεφ. ΚΓ'), καὶ ἄλλα εἰς ἄλλους. Οὕτω δὲ καὶ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐνταῦθα κυπάρισσος ἦτο καθιερωμένη εἰς τὴν Δήμητραν. (Βλ. Φείδ. περὶ τῶν καθ' Ὀμηρ. ἀρχαιτ. Βιβ. Α. Κεφ. Γ.)

717—720

Τοὺς ἐφεστῖους θεοὺς κτλ.) Ἦτον ἔθος τῶν παλαιῶν οὐ μόνον μετὰ φόνον ἀνθρώπου ἢ ἄλλας σφαγὰς νὰ νίπτουν τὰς χεῖρας καὶ νὰ καθαρίζωνται τοῦ μιάσματος, ἀλλ' οὕτε νὰ εὐχωνται πρὸς τοὺς θεοὺς ἀπλῶς, οὕτε νὰ θυσιάζουν, οὕτε ἄλλο τι περὶ τὰ θεῖα νὰ ἐπιχειροῦν πρὶν προκαθαρίσουν οὐ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ σῶμα καὶ αὐτὰ τὰ περὶ τὸ σῶμα ἱμάτια.

722 Καὶ ξανθοῦ περιθέμενος λέοντος δέρμα.) Ἐσυνήθιζον οἱ παλαιοὶ ἥρωες νὰ φοροῦν δέρματα θηρίων, διὰ νὰ φαίνωνται φοβερώτεροι· οὕτω καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἔφερε δέρμα λέοντος, καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ὡς παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Κ. 23).

. δαφνοῖνδον ἔεσατο δέρμα λέοντος

αἴθωνος, μέγαλοιο, ποδηνεκὲς κτλ.

καὶ Μενέλαος δὲ, ὡς (Λύτ. 29).

Παρδαλέῃ μὲν πρῶτα μετάφρενον εὐρὺ κάλυψε

ποικίλῃ

733. Τότε οὐκ οἶδα ὁποῖος κτλ.) Δικαιολογεῖται τρόπον τινὰ ὁ Αἰνείας ἐνταῦθα διὰ τὴν ὀλίγην φροντίδα περὶ τῆς γυναικὸς του, τὴν ὁποίαν παρήγγειλε μόνην αὐτὴν νὰ ἀκολουθῇ μακρόθεν (βλ. στίχον 714), ἐν ᾧ εἶχε συνηγμένους πάντας τοὺς ἄλλους περὶ αὐτόν· ὅπερ ἔδωκεν αἰτίαν εἰς τὸ ἀκόλουθον κατ' αὐτοῦ σκῶμμα·

*Qui, fuyant sa ville en cendrés,
et le fer du grec vengeur,
chargé des dieux de Pergame,
ravit son père à la flamme,*

*tenant son fils par la main,
sans prendre garde à sa femme,
qui se perdit en chemin.*

Ἀλλ' ἡ φαινομένη αὕτη ἀφροντισία καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀπώλεια τῆς Κρεούσης ἦσαν ἀναγκαῖα βεβαίως εἰς τὸν ποιητὴν, διὰ νὰ οἰκονομήσῃ τὰ κατὰ τὴν Διδῶ, καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἀαβινίαν, τὰ ὁποῖα δὲν εὐωδοῦντο ἐν ὅσῳ ὑπῆρχεν ἡ Κρέουσα.

762. Φοῖνιξ.) Οὗτος ἦν υἱὸς Ἀμύντορος, ἐκτυφλωθεὶς μὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατὰ διαβολὴν, θεραπευθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Χείρωνος κατὰ σύστασιν τοῦ Πηλέως καὶ βασιλεὺς καταστάς Δολόπων· συνεξεστράτευσεν δὲ ἤδη μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τῆς Τροίας (Ἀπολλόδ. Βιβλ. Γ' Κεφ. Π'· βλ. καὶ Ὀμ. Ἰλ. Ι. 438—480), ὅπου καὶ ὁ Φοῖνιξ διηγεῖται τὰ καθ' ἑαυτὸν κατὰ πλάτος.

781—783. Ὁ Λυδὸς διαῖρεται

Θύβρις.) Ὁ ποταμὸς οὗτος, πηγάζων ἐπὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρεων, πληροῦται ἐκ πολλῶν ποταμῶν, καὶ ῥέει κατὰ μέρος διὰ τῆς Τυρρηνίας· ἔσχε δὲ διάφορα ὀνόματα κατὰ καιροὺς, διὰ ταῦτα: Λυδὸς καὶ Τυρρηνὸς, δύο ἀδελφοὶ, ὁμηθέντες ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Λυδίας, μετόκησαν μετὰ πολλῶν ἄλλων συνοπαδῶν εἰς Ἰταλίαν· καὶ τὸ μέρος, ὅπερ κατέσχευ ἕκαστος αὐτῶν, ὠνόμασεν ἐκ τοῦ ἰδίου ὀνόματος ὁ μὲν Τυρρηνίαν, ὁ δὲ Λυδίαν· διὰ κοινῆς δ' ἐπικλήσεως ὠνομάσθησαν ἀμφοτέρω οἱ τόποι Θυσκία (ἡ σήμερον Τοσκάνα) καὶ οἱ κάτοικοι Θύσκοι, διὰ τὰς πολλὰς καὶ συνεχεῖς παρ' αὐτῶν τελουμένας θυσίας· ὁ δὲ διὰ τοῦ τόπου ῥέων ποταμὸς οὗτος διὰ τὸ τοῦ ὕδατος ὑπόλευκον ἐκαλεῖτο τὸ πρῶτον Ἀλβουλα· ἔπειτα δὲ ὠνομάσθη Τυρρηνὸς καὶ Λυδὸς καὶ Θύσκος καὶ Θύβρις ἢ Θύβρις ἀπὸ τινος τῶν βασιλέων τοῦ τόπου, ὅστις κολυμβῶν ἐπνίγη εἰς αὐτόν. Τελευταῖον δὲ Τίβερις ἐκλήθη ἀπὸ Τιβερίνου, βασιλέως Ἀλβης, ὡς ὁ Λίβιος ἱστορήσει.

785. Μυρμιδόνων. Δολόπων.) Τοὺς μὲν Μυρμιδόνας ἤγεν ὁ Ἀχιλλεὺς, τοὺς δὲ Δόλοπας ὁ Φοῖνιξ.

787. ἡ Δαρδανίς.) Δαρδάνου ἀπόγονος καὶ θυγάτηρ Πριάμου ἦν ἡ Κρέουσα.

792—794. Περὶ τὸν φίλον του τράχηλον.) Οὕτω καὶ Ὀμ. (Ὀδ. Α. 205).

Τρεῖς μὲν ἐφωρμήθην, ἑλέειν τέ με θυμὸς ἀνώγει,
τρεῖς δέ μοι ἐκ χειρῶν σκιῇ εἴκελον ἦ καὶ ὀνείρω
ἔπατο

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Θεία βουλή δ' ἡ Ἀσία καὶ πᾶν τοῦ Πριάμου τὸ γένος
ὥς παρ' ἀξίαν κατέπεσεν, ὥς κατεστράφη τὸ γαῦρον
Ἴλιον, κ' ἦτο καπνὸς ἡ λαμπρὰ Ποσειδώνιος Τροίη,
εἰς ἐξορίας κ' εἰς τόπων ἐρήμων ἀνεύρεσιν θεῖοι
φέρουσ' ἡμᾶς οἰωνοί· καὶ πηγνύομεν στόλον ἡ Ἰδῆ 5
ὅπου ἐστὶν ἡ Φρυγία, κ' ἡ Ἀντανδρος, οὔτι εἰδότες
ποῦ θὰ μᾶς φέρῃ τὸ φέρον, καὶ ποῦ θ' ἀποβῶμεν εἰς τέλος.
Ἄνδρας συλλέγομεν· τότε δ' ἐνήρχετο μόλις τὸ θέρος,
καὶ ὁ πατήρ ν' ἀναχθῶς εἰς τὴν τύχην τὰ πλοῖα προστάττει.
Κλαίω δ' ἀφίνων ἐγὼ τοὺς λιμένας, ἀκτὰς καὶ πεδία 10
πάτρια, ὅπου ὑπῆρξεν ἡ Τροία· κ' ἐξόριστος φέρω
μετ' ἐμαυτοῦ τοὺς ἐταίρους, υἱὸν καὶ θεοὺς ἐφεστίους.
Ἄρεως γῆ ἱερὰ καὶ εὐρύπεδος πόρρω ὑπάρχει·
Θράκες τὴν σπείρουσιν· ἦρξ' ἐπ' αὐτῶν δ' ὁ θρασύφρων Λυκοῦργος·
ξένοι τῆς Τροίας ποτὲ καὶ ὁμόθεοι ἦσαν ἐκεῖνοι, 15
ὅσον ἡτύχει· κατάγομ' ἐκεῖ, καὶ εἰς ὄχθην καμπύλην
κτίζω τὰ πρῶτά μου τείχη, εἰσπλεύσας ἐν μοίρ' ἀπαισία,
ἐκ τοῦ ὀνόματος δέ μου ὠνόμασ' αὐτὰ Αἰνεάδας,
καὶ τῇ μητρὶ Διωναίᾳ, τοῖς ἄλλοις θεοῖς τοῖς τῶν ἔργων
θύω προστάταις· καὶ ταῦρον, ἐλθὼν εἰς ἀκτὴν θαλασσίαν, 20
εἰς τῶν μακάρων τὸν ὑπατον ἄνακτ' ἄμνὸν σφαγιάζω.
Λόφος πλησίον ὑπῆρχε κ' ἐπ' ἄκρας τοῦ λόφου κρανείας
ἔθαλλον θάμνοι πολλοὶ καὶ ἀγρία πυκνόκλαδος μύρτος.
Ἦλθον ἐκεῖ, τὸν χλωώδη δρυμὸν προσπαθῶν ν' ἀποσπάσω,
καὶ νὰ καλύψω ζητῶν τὸν βωμὸν διὰ κλάδων ἐμφύλλων. 25
Τότε φρικτὸν καὶ τεράστιον θαῦμα παρέστη μοι αἴφνης.
Ἄμα τὸ πρῶτον ἀπέσπασα δένδρον, συνθλάσας τὰς ρίζας,
μέλανος αἵματος εἶδον ἐκεῖ προῤῥεούσας σταγόνας,

λύθρου δ' ἡ γῆ ἐμολύνθη· τὰ μέλη μου τότε κατέσχε
 φρίκη ψυχρά, καὶ τὸ αἶμα ἐντὸς κατεπάγωσε φόβος· 30
 ἐπιχειρῶ ν' ἀνασπᾶσω καὶ ἄλλον εὐλύγιστον θάμνον,
 τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ τὰς κρυπτάς ν' ἀνιχνεύσω αἰτίας·
 ἐκ τοῦ φλοιοῦ ὅμως πάλιν τὸ μέλαν ἐξέρρυσεν αἶμα.
 Συνταραχθεὶς τὴν ψυχὴν, τῶν ἀγρῶν ἱλασκόμην τὰς Νύμφας,
 καὶ τὸν πατέρα Γραδίον, τῆς γῆς τῶν Γετῶν τὸν προσάτην, 35
 ὁ οἰωνὸς νὰ τραπῇ, πρὸς καλὸν ν' ἀποδῇ αὐτ' ἡ ὄψις·
 ὡς βιαιότερον τρίτον δὲ ἄλλον ἐξέσπασα κλάδον,
 καὶ τὴν ἀντέχουσαν γῆν ὡς τὸ γόνυ μου ἔθλιβε (πρέπει
 νὰ τὸ εἰπῶ; νὰ τὸ κρύψω;), ἐκ βάθους τοῦ λόφου ἠκούσθη
 γόος δακρύων, φωνὴ διεδόθ' εἰς ἀέρας ἠχοῦσα. 40
 «Τί μὲ σπαράττεις, Αἰνεΐα, τὸν δύστηνον; φῆσαι τοῦ τάφου·
 μὴ εὐσεβεῖς καταμίαινε χεῖρας· ἡ Τροία σοι ξένον
 δὲν μὲ ἀνέθρεψεν, οὐτ' ἐκ κορμοῦ καταρρέει τὸ αἶμα·
 φύγε ἀπάνθρωπον τόπον· ἀκτὴν φιλοχρήματον φύγε.
 Εἴμ' ὁ Πολύδωρος· σπόρος βελῶν σιδηρῶν εἰς τὸν τόπον 45
 μ' ἔθαψε τοῦτον, ὅξει' ἐξ αὐτοῦ δ' ἀνεβλάστησαν λόγχαι.»
 Τότ' ἐξεπλάγην, διπλοῦς δὲ τὰς φρένας μου ἔθλιψε τρόμος,
 καὶ μου ὠρῶθη ἡ κόμη, κ' ἐκόπ' ἡ φωνή μου πνιγεῖσα.
 Φέροντα τοῦτόν ποτε τὸν Πολύδωρον πλεῖστον χρυσίον
 παρὰ τὸν Θράκης μονάρχην ὁ δύστηνος Πρίαμος λάθρα 50
 τρόφιμον ἔπεμψε φόβῳ πεισθεὶς πρὸς Δαρδάνων τὰ ὄπλα,
 καὶ ὑπ' ἐχθρῶν πανταχόθεν τὴν πόλιν ὄρων κυκλουμένην.
 ὡς δὲ πεσόντων τῶν Τεύκρων ἀπέστρεψ' ἡ τύχη τὰ νῶτα,
 πρὸς τὸν νικῶντ' Ἀγαμέμνον' ἀμέσως ἐκείνος χωρήσας,
 πάντα παρέβη θεσμόν· καὶ αὐτὸν τὸν Πολύδωρον κτείνας, 55
 ἔσχε τὸν πλοῦτον· εἰς τί δὲν κινεῖς τῶν βροτῶν τὰς καρδίας,
 ἄπληστε δίψα χρυσίου! Ἀφοῦ δὲ μ' ἀφῆκεν ὁ τρόμος,
 τοῖς ἐκλεκτοῖς ἀρχηγοῖς, τῷ πατρί μου πρὸ πάντων τῶν ἄλλων
 τὰ τῶν θεῶν ἀναφέρω σημεῖα, ζητῶν τὴν βουλὴν των.
 Πάντες ν' ἀφήσωμεν τόπον ἀνόσιον εἶπον συμφώνως, 60
 καὶ τὰς ἀξένους ἀκτὰς, εἰς τὰ πλοῖά μας ἄνεμον δόντες,
 εἰς τὸν Πολύδωρον τότε κηδεῖαν τελοῦμεν, ὑψοῦντες
 χῶματος μέγαν σωρὸν, καὶ βωμὸν τῇ σκιᾷ του ἱστάντες,
 κεκοσμημένον ταινίαις γλαυκαῖς, μελανῇ κυπαρίσσῳ.
 Αἱ Ἰλιάδες τὴν κόμην λυτὴν, ἦσαν πέριξ, ὡς ἔθος, 65

ἀπὸ κυλίκων ἐπάφρων ὑπόθερμον σπένδομεν γάλα,
 αἶμ' ἀπὸ σκύφων δ' ἐκρέ' ἱερόν· τὴν ψυχὴν δ' εἰς τὸν τάφον
 κρύψαντες, μέγα φωνοῦμεν ἐκείνον φωνὴν πανυστάτην.
 Ὡς δ' ἐπραύνη ὁ πόντος, κ' οἱ ἄνεμ' εἰς πλοῦν ἤρεμοῦντες,
 θάρρος παρεῖχον, πνοαὶ δ' ἐλαφραὶ εἰς πελάγη ἐκάλουν, 70
 εἰς τὴν ἀκτὴν ἀθροισθέντες, καθεῖλκον τὰς ναῦς οἱ ἑταῖροι.
 Τέλος ἐκπλέομεν· μέν' ἡ ξηρὰ καὶ αἱ πόλεις ὀπίσω.
 Γῆ ἱερὰ κατὰ μέσον τὸν πόντον ἐγείρεται, φίλη
 τῇ Νηρηίδων μητρὶ, τῷ Αἰγαίῳ θεῷ Ποσειδῶνι·
 ὁ τοξοφόρος θεὸς πλανωμένην ἀπ' ὄχθης εἰς ὄχθην 75
 μετὰ τῶν νήσων Μυκόνου συνῆψεν αὐτὴν καὶ Γυάρου,
 καὶ τὴν ἐστήριξεν, ὥστε στερῶν ν' ἀψηφᾷ τοὺς ἀνέμους.
 Αὕτη, καμόντας ἡμᾶς, εἰς λιμέν' ἀσφαλῆ ὑπεδέχθη·
 προσεκυνήσαμεν δὲ τὴν Ἀπόλλωνος πόλιν, ἐκβάντες.
 Τότε ὁ Ἄνιος, ἀναξ ἀνδρῶν, ἱερεὺς δὲ τοῦ Φοῖβου, 80
 εἰς τοὺς κροτάφους καὶ δάφνην ἁγίαν καὶ στέμματα φέρων,
 σπεύδων προσῆλθε· τὸν πάλαι δ' ἐγνώρισε φίλον Ἀγχίστην.
 Δεξιωθέντες δ' αὐτὸν, εἰς τὸν ξένιον ἦλθομεν οἶκον.
 Εἶπον δ' ἐγὼ, τὸν ναὸν προσκυνῶν τὸν ἐκ λίθου ἀρχαίου·
 «Δὸς, ὦ Θυμβραΐε, ἐστίαν καὶ τεῖχ' εἰς ἀνθρώπους καμόντας, 85
 γένος καὶ πόλιν ἐδραΐαν, καὶ Πέργαμα ἄλλα τῇ Τροίᾳ,
 οἱ Δαναοί, ὁ δεινὸς Ἀχιλλεὺς ὅ,τι ἔλιπον σῶσον!
 Ποῦ νὰ βαδίσωμεν; τίς ὁδηγός; ἢ ποῦ νὰ σταθῶμεν;
 δὸς οἰωνόν κ' εἰς ἡμῶν τὰς καρδίας εἰσχώρητον, πάτερ.»
 Μόλις ἐξέφρασ' αὐτὰ, καὶ ἐφάνησαν τρέμοντα πάντα, 90
 καὶ οἱ σταθμοὶ τοῦ ναοῦ, καὶ ἡ δάφνη, κ' ἐσείσθη τὸ ὄρος
 πέριξ, κ' ἐντὸς ἀνοικτοῦ τοῦ σηκοῦ ἐμυκάτο ὁ τρίπους.
 Τότε πρηνεῖς προσπεσόντες τοιοῦτους ἠκούσαμεν φθόγγους·
 «ὦ Δαρδανίδαι τραχεῖς, ἡ ἐκ ρίζης προγόνων τεκοῦσα
 γῆ θ' ἀναλάβῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς πάλιν ὑμᾶς χαρμοσύνης 95
 ἐπαναστρέφοντας· ἤδη τὴν πάλαι μητέρα ζητεῖτε·
 ἕως περάτων τῆς γῆς τοῦ Αἰνείου θ' ἀνάξῃ ὁ οἶκος,
 καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν, κ' ἐξ ἐκείνων ὁπόσοι τεχθῶσι.»
 Ταῦτα ὁ Φοῖβος· χαρὰ δὲ μεγάλη καὶ πλεῖστος ἠγέρθη
 θροῦς· τίς ἄρα νὰ ἦναι ὁ τόπος οἱ πάντες ἡρώτων, 100
 ποῦ νὰ νοστήσωμεν δὲ πλανηθέντες προστάττει ὁ Φοῖβος;
 τότ' ὁ πατήρ τῶν ἀρχαίων ἀνδρῶν ἀνελίσσων τὴν μνήμην,

«Μάθετε, εἶπε, λογάδες, ὕμῶν τὰς μελλούσας ἐλπίδας.
 Νῆσος Διὸς τοῦ μεγάλου εἰς μέσον τὸν πόντον ἢ Κρήτη·
 κέκτῃται ὄρος Ἰδαῖον. Ἐκεῖ συγγενὲς ἡμῶν γένος» 105
 πόλεις οἰκεῖ ἑκατὸν εἰς πολύφορον γῆν καὶ πλουσίαν·
 πρῶτος δ' ὁ μέγας προπάτωρ (καθὼς ἐνθυμοῦμαι, ἀκούσας)
 Τεῦκρος κατήχθ' εἰς Ῥοιτεῖους ἀκτὰς κ' ἐξελέξατο τοῦτο
 πρὸς βασιλείαν τὸ ἔδαφος. Οὔτε τὸ Ἴλιον τότε,
 οὔτε τὰ Πέργαμα ἦσαν· κοιλάδες δ' ὠκοῦντο βαθεῖαι, 110
 ἐνθα ἡ μήτηρ Κυβέλ', ἡχηρὰ Κορυβάντων χαλκεῖα,
 ἄλσος Ἰδαῖον καὶ πίστις σιγῆς ἱερᾶς, κ' ἐζευγμένον
 εἰς τῆς ἀνάσσης τὸν δίφρον τὸν ἅγιον ζεῦγος λεόντων.
 Ἄγετε δὴ, καὶ ἐπώμεθα ὅπου μᾶς φέρει τὸ θεῖον·
 εἰς τὴν Κνωσσὸν ἃς προβῶμεν, ἰλάσαντες πρὶν τοὺς ἀνέμους· 115
 εἶν' ὁ διάπλους βραχύς· τοῦ Διὸς ἐὰν πάρεστ' ἡ χάρις,
 ἔρχοντ' αἱ νῆες εἰς τρεῖς ἐπ' ἀκτὰς τὰς Κρηταίας ἡμέρας.»
 Τούτων λεχθέντων, εὐθὺς τοὺς βωμοὺς κατεπλήρουν σφαγίων·
 εἰς Ποσειδῶνα προσήνεγκα ταῦρον καὶ ταῦρόν σοι, Φοῖβε·
 μέλαν' ἄμνον τῷ Χειμῶνι, λευκὸν τοῖς αἰσίοις Ζεφύροις. 120
 Φῆμῃ ἐν τούτοις ἠκούσθη, ἀρχῆς τῆς πατρώας ὁ ἀναξ
 Ἰδομενεὺς ἐξωστὴς, ὅτι ἔφυγε, κ' ἔρημος ἦτον
 ἤδη ἡ Κρήτη, κ' ἐχθρῶν αἱ οἰκίαι κεναὶ ὅτι ἦσαν.
 Τὴν Ὀρτυγίαν λιπόντες εὐθὺς, πρὸς τὸν πόντον πετῶμεν.
 Πρῶτον περῶμεν τὰ Βάκχια ὄρη τῆς Νάξου, Δονοῦσαν 125
 τὴν χλοεράν, τὴν Ὠλίαν, εἶτα τὴν στίλβουσαν Πάρον,
 τὰς ἐσπαρμένας Κυκλάδας, τὸν ἄλλον πολύνησον πόντον.
 Θροῦν καὶ παντοίαν κραυγὴν ἀμιλλώμενοι αἵρουσ' οἱ ναῦται,
 Κρήτην, τοὺς πρώην προγόνους ζητοῦμεν, φωνοῦσ' οἱ ἐταῖροι·
 καὶ ἀπὸ πρύμνης δὴ τότε ἔγερθέντος οὐρίου ἀνέμου, 130
 εἰς τὰς ἀρχαίας ἀκτὰς τῶν Κουρήτων κατήλθομεν τέλος.
 Τὴν πολυπόθητον πόλιν ἐτείχιστα πρόφρων, καλέσας
 Πέργαμα· χαίροντι δὲ τῷ λαῷ, διὰ τ' ὄνομα, λέγω
 νὰ ἀγαπᾷ τὰς ἐστίας αὐτὰς, νὰ πυργώσῃ τοὺς οἴκους.
 Εἰς τὰς ἀνύδρους ἀκτὰς ἀνελκύσθησαν ἤδη τὰ πλοῖα· 135
 εἰς γεωργίαν καὶ γάμους ἐδόθησαν ἡδ' οἱ ἡδῶντες,
 κ' ἔδωκαν νόμους καὶ οἴκους· ἀλλὰ τὰ ἀνθρώπινα μέλη
 τήκει ρθορὰ τ' οὐρανόθεν ἄερος, καὶ νόσος ἐπέστη
 εἰς τὰς σποράς κ' εἰς τὰ δένδρα, οἰκτρά καὶ θανάσιμος ὥρα.

Ἄλλοι ψυχὴν τὴν γλυκεῖαν ἐξέπνεον, ἄλλοι τὸ χαῦνον 140
 ἔσυρον σῶμα· ὁ Σείριος δὲ τοὺς ἀγροὺς ἐπυρπόλει,
 ἄνευ τροφῆς τὰ σπαρτὰ καὶ κατάξηρα ἦσαν τὰ χόρτα.
 Εἰς τὸ Ὀρτύγειον πάλιν μαντεῖον, τὴν θάλασσαν πλέων,
 νὰ ἐπιστρέψ' ὁ πατὴρ παραινεῖ καὶ τὸν Φοῖβον νὰ κάμψω,
 τί εἰς τοὺς κάμνοντας φέρει ἀγῶνας; εἰς μόχθους τοσούτους 145
 τοῦ ἀρωγὴν ἐπιτάττει νὰ εὐρωμεν; ποῦ νὰ τραπῶμεν;
 Εἶχεν ἐπέλθει ἡ νύξ καὶ ὁ ὕπνος κατεῖχε τὰ πάντα·
 αἱ ἱεραὶ τῶν θεῶν τῆς Φρυγίας ἐφέσσι' εἰκόνες
 ἃς ἀπὸ Τροίας ἐκ μέσου φλογὸς πυρπολούσης τὴν πόλιν
 εἶχον ἐκσπάσει, παρέστησαν αἴφνης ἐμπρὸς μου καθ' ὕπνους· 150
 τῆς πανσελήνου τὸ φῶς διὰ μέσου χυθὲν τῶν θυρίδων
 πρὸ ὀφθαλμῶν μου αὐτὰς ἐμφανεῖς καὶ λαμπράς τὰς παρίστα·
 λόγους τοιούτους δ' εἰποῦσαι μ' ἀπήλλαξαν πάσης φροντίδος.
 «Εἰς Ὀρτυγίαν ἂν ἔλθῃς, ὅποι' ἂν θὰ εἶπῃ ὁ Φοῖβος,
 λέγει σοι ὧδε, ἡμᾶς δ' ἐπ' αὐτῷ εἰς τὰς θύρας σου πέμπει· 155
 ἐκ Δαρδανίας ἡμεῖς εἰς τὰ σὰ παρεπόμεθα ὅπλα
 καὶ ἐν τῷ στόλῳ τῷ σῷ τὸν ὀγκούμενον πλέομεν πόντον,
 τοὺς ἀπογόνους τοὺς σοὺς θὰ ὑψώσωμεν μέχρις ἀστέρων,
 πόλεως κράτους παρέξομεν σοί· ἀλλὰ σὺ τοῖς μεγάλοις 160
 ἰδρὺε τεῖχῃ μεγάλα· μὴ φεῦγε τῆς πλάνης τὸν μόχθον·
 ἄλλαξον ἔδρας, αὐτὰς τὰς ἀκτὰς ὁ τῆς Δήλου Ἀπόλλων
 δὲν σοὶ διώρισεν οὔτε εἰς Κρήτην νὰ μείνης προστάττει·
 τόπος ὑπάρχει (καλοῦσιν αὐτὸν οἱ Γραικοὶ Ἑσπερίαν),
 τόπος ἀρχαῖος, εἰς ὅπλα ἰσχύων κ' εἰς πλοῦτον ἀρούρας· 165
 παρ' Οἰνωτρῶν κατωκεῖτο· τὸ δὲ μετὰ ταῦτα, ὡς φῆμῃ,
 ἀπ' Ἰταλοῦ οἰκιστοῦ ὠνομάσθ' Ἰταλία ἡ χώρα.
 Αὐτ' ἡ ἡμῶν κατοικία· Δαρδάνου ἐκεῖ κ' Ἰασίου
 εἶν' ἡ πατρίς, κ' ἐξ αὐτῶν τὸ ἡμέτερον ἄρχεται γένος.
 Ἄγε καὶ φέρε παιδρὸς αὐτοὺς τοὺς βεβαίους μου λόγους
 εἰς τὸν πρεσβύτην πατέρα· τὴν Κόρυτον ζήτηι, τοὺς τόπους 170
 τῆς Αὐσονίας· ὁ Ζεὺς σοι ἀρνεῖται τὴν γῆν τὴν Δικταίαν.»
 Εἰς τῶν θεῶν τὴν φωνὴν καὶ τὴν ὄψιν κατάπληκτος ὄλως
 (Ὀνειρον δὲν ὠνειρεύθην ἐκεῖνο· ἐγνώρισα, εἶδον
 πρόσωπα ὄντως καὶ ὄψεις καὶ κόμας αὐτῶν ἀναδήτους,
 καὶ κρυερὸς εἰς τὸ σῶμά μου ὄλον ἰδρῶς διεχύθη) 175
 ἀπὸ τῆς κλίνης πηδῶ παρευθὺς, ἀνατείνων καὶ χεῖρας

πρὸς οὐρανὸν καὶ φωνήν, κ' ἐπιχέω ἐξ οἴνου ἀκράτου
 εἰς τὴν ἐστίαν σπονδάς. Ἄμα δ' ὥς ἐτελέσθ' ἡ θυσία
 εἰς τὸν Ἀγχίστην εὐθύμως κ' ἐν τάξει τὰ πάντ' ἀναφέρω.
 Ἔγνω τὸ γένος αὐτὸς τὸ διπλοῦν τῶν διττῶν προπατόρων, 180
 καὶ τὴν ἀπάτην αὐτοῦ περὶ τόπων τῶν πάλαι ἐπέγνω·
 τότε μοῖ εἶπε μνησθείς· «ὦ υἱέ, ὁ τσαῦτα πονήσας
 ὑπὲρ Ἰλίου, τοιαῦτα προῦφήτευσε μόν' ἡ Κασάνδρα·
 νῦν ἐνθυμοῦμαι αὐτὰ εἰς τὸ γένος ἡμῶν πῶς προεἶπε,
 νῦν Ἑσπερίας καὶ νῦν Ἰταλίας προλέγουσα κράτος. 185
 Τίς ἐφαντάζετο ὅτι οἱ Τεῦχροι ἀκτὰς θὰ ἐγγίσουν
 τὰς Ἑσπερίας; ἢ τίνα κατέπειθε τότ' ἡ Κασάνδρα;
 Εἰς τοῦ Ἀπόλλωνος πλὴν τὴν ὑπάτην βουλήν ἄς πεισθῶμεν.»
 Εἶπεν· ἡμεῖς δ' εἰς αὐτοῦ πειθαρχοῦντες εὐθύμως τοὺς λόγους,
 καταλιπόντες δὲ πάντες ἐκτός τινων τούτων τὸν τόπον, 190
 διὰ νηῶν κ' ἠπλωμένων ἱστίων περῶμεν τὸν πόντον.

Ὡς δὲ ἀνήχθημεν, κ' ἦν ἀφανὴς ἡ ξηρὰ, οὐδὲ πέριξ
 ἄλλο ἐβλέπομεν πλὴν οὐρανοῦ πανταχοῦ καὶ θαλάσσης,
 ἄνωθεν αἴφνης ἐμοῦ ὑπερέστη κυάνεον νέφος,
 φέρον χειμῶνα καὶ νύκτα, κ' ἐσχέπασε σκότος τὸν πόντον, 195
 ἄνεμοι σκάπτουν τὸν πόντον, καὶ μέγα ὑψοῦται τὸ κύμα,
 καὶ εἰς εὐρὺ κυλιόμεθα χάσμα ἡμεῖς ἐσπαρμένοι·
 ὄμβρος θαμβοῖ τὴν ἡμέραν· ὑγρὸς τὰν αἰθέρα δὲ ζόφος
 κατακαλύπτει καὶ πῦρ ἐκ νεφῶν σχιζομένων ἐκθρόωσκει·
 τρέχομεν ἢ δ' εἰς θαλάσσας τυφλὰς τῆς ὁδοῦ ἐκκρουσθέντες· 200
 εἰς τὸν αἰθέρα ἡμέρα νυκτὸς οὐδαμῶς διαφέρει·
 ὁ Παλινοῦρος τὸν δρόμον τοῦ πλοῦ οὐδ' αὐτὸς διακρίνει·
 οὕτως ἡμέρας πλανώμεθα τρεῖς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους
 εἰς τὰς θαλάσσας, καὶ νύκτας ἀνάστρους προσέτι τσαύτας·
 τέλος δ' ἐφάν' ὑψουμένη ξηρὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν, 205
 ὠρθησαν ὄρη μακρὰν, καὶ καπνὸς ἀπ' αὐτῶν ἀναβαίνων·
 κάτω εὐθὺς τὰ ἱστία, τὰς κώπας ἀρπάζουσ' οἱ ναῦται,
 καὶ τοὺς ἀφροὺς ἀκαμάτως κυκῶντες συντόνως ἐλαύνουν.

Τοῦ τῆς θαλάσσης κινδύνου σωθέντα μὲ δέχοντ' ἐν πρώτοις
 αἱ τῶν Στροφάδων ἀκταί· παρ' Ἑλλήνων Στροφάδες καλοῦνται·
 ἐν τῷ εὐρεῖ Ἰωνίῳ οἰκεῖ Κελαινῶ καὶ αἱ ἄλλαι 211
 Ἀρπειαί, ταύτας τὰς νήσους, ἐξ οὗ ταῖς ἐκλείσθη ὁ οἶκος
 ὁ τοῦ Φινέως, κ' ἐντρόμως τοὺς πρώτους κατέλειπον δείπνους·

ὀλεθριώτερον τέρας ἢ λύμην αὐτῶν φρικτοτέραν
 πώποτ' ἢ Στύξ δὲν ἐγέννησ' ἐκ θείας ὀργῆς εἰς τὸν κόσμον· 215
 εἶχον μορφὴν ὑποπτέρων παρθένων, δυσώδη κοιλίας
 ἀπορρόην καὶ γαμφώνυχας χεῖρας καὶ ὄψεις ἐκ πείνης
 πάντοτ' ὠχράς.

Ὡς καταχθέντες δ' ἐντὸς τοῦ λιμένος εἰσῆλθομεν, ἤδη
 βλέπομεν πλῆθη βοῶν εὐτραφῶν πανταχοῦ τοῦ πεδίου, 220
 ἅμα δ' αἰγῶν ἀφυλάκτων εἰς χόρτον βοσκούσας ἀγέλας.
 Ὅπλα λαβόντες εὐθὺς, τοὺς θεοὺς καὶ τὸν Δία μετόχους
 ἐπιφωνοῦμεν τῆς λείας· στιβάδας σωρεύοντες δ' ἅμα
 εἰς τὰς καμπύλας ἀκτὰς, τοῦ ἡδίστου ἀρχόμεθα δείπνου,
 ὅταν φρικταὶ ἐξ ὀρέων ἐμπίπτουν αἱ Ἀρπυῖ' ἐξαίφνης, 225
 καὶ μετ' ἀγρίων κραυγῶν, καὶ σφοδροῦ τῶν πτερῶν τοῦ πατάγου,
 πάντ' ἀφαρπάζουν, σπιλοῦσ' ἐξ ἀφῆς ἀκαθάρτου τὰ ὄψα·
 θροῦς δὲ τραχὺς πανταχοῦ καὶ ὁσμή ἀποφέρειτ' αἰσχίστη·
 τότ' εἰς ἀπέχοντα τόπον ἐκ νέου, εἰς κοίλωμα βράχου,
 διὰ σκιῶν φρικαλέων καὶ δένδρων φρακτὸν πανταχόθεν, 230
 νέας τραπέζας καὶ πῦρ τῶν βωμῶν ἐτοιμάζομεν νέον·
 πάλιν δ' αὐταὶ ἀφ' ἐτέρων μερῶν κ' ἐξ ἀδήλων κευθμίωνων
 διὰ ποδῶν γαμφωνύχων κυκλοῦσι τὴν λείαν βοῶσαι,
 καὶ τὴν μιαίνει τὸ στόμα αὐτῶν· τότ' ἐγὼ πρὸς τοὺς φίλους
 νὰ τὰς ἀπώσουν βιαίως κελεύω, λσβόντες τὰ ὄπλα· 235
 τὸ προσταχθὲν δ' ἐκτελοῦντες ἐκεῖνοι, τὰ ξίφ' εἰς τὰ χόρτα
 καὶ τὰς ἀσπίδας εἰς μέρος κρυπτὸν ἀφανεῖς καταθέτουν.
 Ὡς δὲ κλαγγάζουσ' ἐκεῖναι πετῶσ' εἰς ἀκτὴν τὴν καμπύλην
 πάλιν, ἀφ' ὕψους σκοπῶν ὁ Μισήνης σημαίνει εὐθέως
 διὰ τοῦ κοίλου χαλκοῦ, καὶ εἰς μάχην ὀρμῶσ' οἱ ἑταῖροι, 240
 καὶ τ' ἀναιδῆ νὰ πληγώσουν θαλάσσια ὄρνεα θέλουν.
 Ἀτρωτα πλὴν τὰ πτερὰ, καὶ ἀναίσθητον πᾶν των τὸ δέρμα
 εἶναι πρὸς τραῦμα· δρομαῖι δὲ φεύγουσιν ἄνω πρὸς τ' ἄστρα,
 λείαν ἡμίβροτον, ἶχνη ἀκάθαρτα λείπουσιν ῥύπου.

Ἡ Κελαινῶ δ' ἐπὶ βράχου προέχοντος ἵστατο μόνη, 245
 μάντις κακῶν· ἀπὸ στήθους δ' ἐξέφρασε λόγους τοιούτους·
 «ὦ Λαομέδοντος τέκνα, φονεύοντες βέας καὶ μόσχους,
 πόλεμον πάλιν λοιπὸν, ὑμεῖς πόλεμον πάλιν ζητεῖτε;
 καὶ τὰς ἀλώας Ἀρπυίας ν' ἀπώσητε σεῖς τοῦ πατρώου
 κράτους; Πλὴν βάλετε τούτους τοὺς λόγους καλῶς εἰς τὰς φρένας,

οὐς τῷ Ἀπόλλωνι εἶπεν ὁ Ζεὺς, καὶ ἐμοὶ ὁ Ἀπόλλων· 251
 ἀνακοινῶ δὲ ὑμῖν Ἑρινύων ἐγὼ ἡ μεγίστη·
 πρὸς Ἰταλίαν χωρεῖτε· ἰλάσαντες πρὶν τοὺς ἀνέμους,
 νὰ καταχθῆτε ὠρίσθ' εἰς αὐτὴν καὶ νὰ εὕρητε ὄρμον·
 ὅμως δὲν θέλετε σεῖς τὴν θεόσδοτον πόλιν τειχίσει, 255
 πρὶν σᾶς βιάσῃ λιμὸς καὶ ἡ ὕβρις τοῦ φόνου μας τούτου
 νὰ καταφάγητ' αὐτὰς τὰς τραπέζας ὑμῶν ἐνδακόντες.»
 Ἄμα δὲ ταῦτα εἰποῦσα, ὑπόπτερος ἔπτ' εἰς τὸ δάσος.
 Τρόμος ἐπάγωσε τότε αἰφνίδιος πάντων τὸ αἶμα,
 κ' ἐλειποφύχουν· οὐχὶ δὲ δι' ὅπλων ἀντέτεινον πλέον, 260
 ἀλλ' ἰλασκόμενοι μᾶλλον θερμῶς ταῖς ἐζήτουν εἰρήνην,
 εἴτε θεαὶ, ἢ σκληρὰ καὶ αὐθάδη πτηνὰ ἐὰν ᾔσαν·
 ἐκ τῆς ἀκτῆς δ' ὁ πατὴρ ἀνατείνων τὰς χεῖρας Ἀγχίσης
 παρακαλεῖ τοὺς θεοὺς καὶ τιμὰς τὰς δεούσας προστάττει.
 «Τὴν ἀπειλὴν, ὦ θεοί, καὶ τὸ μέγ' ἀποτρέψατε πάθος· 265
 τοὺς εὐσεβεῖς εὐμενῶς διασώσατε!» Ἄμα δ' οἱ κάλοι
 κ' ἐκ τῆς ἀκτῆς τὰ στριπτὰ νὰ λυθῶσι σχοινία προστάττει.
 Τείνοντες δὲ τὰ ἱστία τῷ νότῳ, τὸν ἑπαφρον πόντον
 πλέομεν, ὅπου ὁ ναύκληρος, ὅπου οἱ ἀνεμοὶ φέρουν.
 Ζάκυνθος ἦδ' ἡ δασώδης προκύπτει ἐν μέσῳ τοῦ πόντου, 270
 Σάμη, Δουλίχιον, εἴτα τὸ Νήριτον, ὅλον πετρῶδες·
 φεύγομεν δὲ τοὺς Ἰθάκης σκοπέλους, Λαέρτια κράτη,
 καὶ τὴν τροφὸν καταρώμεθα γῆν τοῦ σκληροῦ Ὀδυσσέως·
 αἱ τῆς Λευκάδος νεφώδεις ἀκρώρει' ἐμφαίνονται εἴτα,
 καὶ εἰς τοὺς ναύτας ὁ πάντοτε τρόμον παρέχων Ἀπόλλων, 275
 Ὀρμον ἐνταῦθα καμόντες ζητοῦμεν ἐμπρὸς τῆς πολίχνης·
 ῥίπτοντ' αἱ ἄγκυρ' ἐκ πρῶρας, τῆς πρύμνης πρὸς γῆν τετραμμένης.
 Εἰς τὸν ἀνέλπιστον οὕτως αὐτὸν καταχθέντες λιμένα,
 διὰ λουτρῶν καὶ βωμῶν ἀνημμένων ὑμνοῦμεν τὸν Δία.
 Ἰλιακοῖς ἱεροῦμεν ἀγῶσιν Ἀκτίου τὰς ὀχθας· 280
 καὶ τὰς πατρίους παλαιστρας γυμνοὶ, ἐλαιόχριστοι πάντες
 οἱ συνεταῖροι εὐθύμως ἀσκοῦν, ὥς φυγόντες τοσαύτας
 πόλεις Ἀργείων, κ' ἐκ μέσου ἐχθρῶν καὶ κινδύνων σωθέντες.
 Κύκλον τὸν μέγαν τοῦ ἔτους ὁ ἥλιος εἶχε διέλθει,
 καὶ παγετώδης χειμὼν τὰς θαλάσσας θυέλλαις ἡγρίου· 285
 κοίλῃν ἀσπίδα χαλκῇν, ἣν ὁ μέγας ποτ' ἔφερεν Ἄβας,
 εἰς τὰς ἀπέναντι πύλας ἐράπτω καὶ τὰδ' ἐπιγράφω·

«Ἐκ Δαναῶν τροπαιούχων Αἰνείας τὸ ὄπλισμα τόδε·»
 κ' ἐπὶ σελμάτων εὐθύς καὶ ἀπόπλουν ταχὺν ἐπιτάττω.
 Πλήττουν τὴν θάλασσαν, σχίζουν τὸ κῦμ' ἀμιλλώμενοι πάντες· 290
 τὰ τῶν Φαιάκων ἐμπρὸς ἐναέρια βλέπομεν ἄκρα·
 κ' εἰς Ἑπειρώτιδ' ἀκτὴν εἰς Χαόνιον πλεύσαντες ὄρμον,
 εἰς Βουθρωτὸν τὴν ὑψοῦ ἰδρυμένην ἀνήλθομεν πόλιν.
 Φῆμη ἀκούετ' ἐνταῦθα παντοίων ἀπίστων πραγμάτων,
 ὅτι ὁ Ἑλενος ἄρχει Ἑλλήνων λαῶν ὁ Πριάμου, 295
 τοῦ Αἰακίδου κατέχων καὶ σκῆπτρα καὶ σύζυγον Πύρου·
 τὴν Ἀνδρομάχην δ' ἐκδοὺς συγγενεῖ της συζύγῳ ἐκ νέου.
 Ἐκθαμβὸς μένω· θερμὸς δ' εἰς τὸ στήθος μου πόθος ἀνάπτει,
 βλέπων τὸν ἄνδρα, τὰς τόσας αὐτοῦ περιστάσεις νὰ μάθω,
 κ' ἐκ τοῦ λιμένος ὀρμῶμαι, ἀκτὰς καταλείπων καὶ νῆας. 300
 Ἐκείντα πένθιμα δῶρα, καὶ τράπεζ' ἐπίσημ' εἰς ἄλσος,
 πρόσθεν τῆς πόλεως, ὅπου ψευδώνυμος ῥέει Σιμόεις,
 ἡ Ἀνδρομάχη σπονδαῖς ἐπὶ τέφρας σκιάς ἀνεκάλει,
 εἰς Ἐκτορείαν σορὸν τὴν κενὴν, ἣν ἐκάλυπτε χλόη,
 κ' ἐπὶ διδύμων βωμῶν, οὓς ἴδρυσ' αἰτίους δακρύων. 305
 Ὡς δὲ μὲ εἶδε χωροῦντα καὶ Τρώϊα φέροντα ὄπλα,
 εἰς τὴν τεράστιον θέαν ἀλλόφρων καὶ ἐκπληκτος ὄλως,
 ἀπεναρκώθη· κατέλιπε δὲ τὰ ὄσπ' ἡ θερμότης,
 κ' ἐλειποφύχησεν ὥραν πολλήν· συνελθοῦσα δὲ εἶπε·
 «Βλέπω σε ἄρ' ἀληθῶς; ἀληθεῖς ἀγγελίας μοὶ φέρεις; 310
 ζῆς, ὦ τέκνον θεᾶς, ἢ ἂν ἡ ζωὴ σου ἐσβέσθῃ,
 ποῦ εἶν' ὁ Ἐκτωρ;» Εἰποῦσα δ' ἐξέχεε βρύσεις δακρύων,
 γόων πληροῦσα τὸν τόπον. Τὸ στόμα δὲ μόλις ἀνοίγω
 τεταραγμένος ἐγὼ καὶ αὐτὰ τὰ βραχέα προφέρω·
 «Ζῶ καὶ διάγω ζωὴν διὰ πάντων δεινῶν τῶν ἐσχάτων· 315
 μὴ ἀμφιβάλλης· διότι ἀλήθειαν βλέπεις·
 φεῦ, εἰς ποῖον δὲ σὺ, τοῦ τοιοῦτου ἀνδρὸς στερηθεῖσα,
 ἔπεσες βάραθρον; τίς ἀνταξία σοὶ τύχῃ ἐδόθη;
 ἢ Ἀνδρομάχῃ, τοῦ Ἐκτορος εἶσαι γυνή, ἢ τοῦ Πύρρου;» 320
 Τότε αὐτὴ κατηφὲς ὑφειμένη φωνῇ ἀπεκρίθη·
 «ὦ ὑπὲρ πάσας παρθένους ὀλβία θυγάτηρ Πριάμου,
 ἢ εἰς σορὸν ἐχθρικὴν, ὑπ' αὐτὰ τῆς Τρωάδος τὰ τεῖχη,
 τάφου λαχοῦσα, καὶ μὴ ἐκδοθεῖσά τινι διὰ κλήρου.
 οὔτε εἰς λέχος νικῶντος δεσπότης ἐγγίσασα δούλη!

Ἄμα ἐκά' ἡ πατρίς, διαβάσα παντοίας θαλάσσης 325
 τοῦ Ἀχιλλείδου ἐγὼ τὸν θρασὺν καὶ νεάζοντα τύφον
 βία δουλείας ὑπέστην· δοθεὶς μετὰ ταῦτα δ' ἐκεῖνος
 εἰς Ἑρμιόνην Λιδαίαν, καὶ Λάκωνας γάμους συνάψας,
 δούλην ἐμὲ τῷ συνδούλῳ Ἑλένῳ παρέσχεν εἰς γάμον·
 τῆς ἀρπαγείσης μνηστῆς δ' ὑπὸ πόθου φλεχθεὶς ὁ Ὀρέστης, 330
 κ' εἰς τὰς ἀγρίας ἐνδοὺς Ἑριννῦς τῶν αὐτῷ πεπραγμένων,
 παρὰ βωμοὺς τοὺς πατρώους ἀφύλακτον ἔκτειν' ἐκεῖνον,
 οὗ καὶ θανόντος μερίς, εἰς τὸν Ἑλενον τούτου τοῦ κράτους
 ἔλαχ'· ἐκάλεσε δὲ κατὰ Χάονα οὗτος τὸν Τρῶα
 ταῦτα ἀγροὺς Χαονίους, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν Χαονίαν, 335
 κ' ἔκτισ' ἐπ' ὄρους τὰ Πέργαμα ταῦτα, τὸ Τρώϊον ἄστυ.
 Σὲ δὲ ἄνεμοι τίνες, ἢ τίς εἰμαρμένη σὲ φέρει;
 τίς εἰς ἡμῶν τὰς ἀγνώστους ἀκτὰς σὲ προσώρμισε δαίμων;
 τί δὲ ὁ παῖς σου Ἀσκάnios; ζῆ; τὸν ἀέρ' ἀναπνέει;
 ἢ δ' εἰς τὴν Τροίαν ἐκεῖνον 340
 Θλίβεται ὅτι μητρὸς ἐστερήθη τὸ νέον παιδίον;
 κ' εἰς ἀρετὴν τὸν κινοῦσιν ἀρχαίαν, κ' εἰς φρόνημ' ἀνδρεῖον,
 ὃ τε πατήρ του Αἰνείας κ' ὁ θεῖος, εἰπέ μοι, ὁ Ἑκτωρ;»
 Δακρυῖοιοῦσα ἐξέφερε ταῦτα, κ' ἐξέπεμπε πλῆθος
 γόων ματαίων, ὁπότε ὁ ἥρως υἱὸς τοῦ Πριάμου 345
 Ἑλενος ἦλθ' ἐκ τῆς πόλεως, φέρων πολλὴν συνοδίαν·
 γνοὺς τοὺς οἰκείους δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν τοὺς ἔφερε χαίρων·
 ὅσους δ' ἐξέφραζε λόγους διέκοπτον ρεῖθρα δακρύων.
 Πρόσω χωρῶν δὲ καὶ Τροίαν μικρὰν καὶ Περγάμων γνωρίζω
 ἄστυ, ὁποῖον τὸ μέγα, καὶ Ξάνθον, πλὴν λείψυδρον τεῦτον, 350
 καὶ τῶν Πυλῶν τοὺς σταθμοὺς τῶν Σκαιῶν διαγνοὺς περιβάλλω.
 Τέρπονται δὲ κ' οἱ Τευκροὶ τὴν οἰκείαν των βλέποντες πόλιν.
 Ὁ βασιλεὺς εἰς εὐρείας στοὰς τοὺς ἐδέχετο πάντας·
 εἰς τῆς αὐλῆς δὲ τὸ μέσον σπονδὰς εἰς τὸν Βάκχον ἐτέλουν·
 ὄψα δ' εἰς σκεύη χρυσᾶ καὶ κρατῆρας ἐκράτουν εἰς χειράς. 355
 Οὕτω παρῆλθεν ἡμέρα καὶ ἄλλη ἡμέρα, καὶ αὔραι
 κράζουσιν τὰ πλοῖα, καὶ νότος ὑγρὸς τὰς ὀθόνας ἐξώγκου.
 Τότ' εἰς τὸν μάντιν τοιοῦτους δεόμενος λόγους προσλέγω·
 «Τρωῖγενῆ, ἐρμηνεῦ τῶν θεῶν, τοῦ Ἀπόλλωνος φίλε,
 τρίποδας δὲ καὶ ἀστέρας καὶ δάφνην Κλαρείαν γνωρίζεις, 360
 γλώσσας νοεῖς τῶν πτηνῶν, κ' οἰωνῶν ταχυπτέρων προῤῥήσεις

ἄγε, εἰπέ μοι· τὸν δρόμον μοὶ ἤγγειλαν αἷσιον πάντα
 τὰ ἱερά· κ' οἱ θεοὶ μὲ παρώτρυναν πάντες συμφώνως
 πρὸς Ἰταλίαν νὰ σπεύσω, καὶ χώρας μακρὰν νὰ ζητήσω·
 ἡ Κελαινὴ δ' ἀπαισίας προῤῥήσεις, ἡ Ἀρπυια μόνη, 365
 εἶπεν ἀπαίσιον θαῦμα, ἀγρίαν ὀργὴν οὐρανίαν
 καὶ ἀποτρόπαιον πείναν· τὸν κίνδυνον πῶς ν' ἀποφύγω!
 ἢ τί πράττων, ἐλπίς νὰ νικήσω τοσοῦτους ἀγῶνας;»
 Τότε ὁ Ἑλενος, νέους ἀφ' οὗ ἐσφαγίασε μόσχους,
 πρὸς τοὺς θεοὺς εὐχηθεὶς καὶ τὰ στέμματα λύσας τῆς κόμης 370
 τῆς ἱερᾶς του, ἐντὸς τῶν σταθμῶν τῶν πυλώνων σου, Φοῖβε,
 διὰ χειρὸς του ἰδίας μ' ὠδήγησε κάτοχον ὅλως
 ὁ ἱερεὺς καὶ ἐκ στόματος θεοῦ ἐξέφρασε ταῦτα·
 «Τέκνον θεᾶς. (Ἀνωτάτων χρησμῶν σοι βεβαία ἡ πίστις
 πλοῦν ἀσφαλῆ ἐγγυᾶται. Ὁ ἀναξ θεῶν τὰ τῆς Μοίρας 375
 οὕτως ἐπλήρωσεν· αὐτ' ἡ στροφή τῶν πραγμάτων κ' ἡ τάξις.)
 Ἐκ τῶν πολλῶν σοι βραχέα, ἀρκοῦντα τὸν ξένιον πόντον
 ὅπως περῶν ἀσφαλῶς, εἰς Αὐσόνιον φθάσης λιμένα,
 θέλει σοὶ εἶπει· καλύπτουν αἱ Μοῖραι μακρὰν τοῦ Ἑλένου
 τ' ἄλλα. Νὰ εἶπω αὐτὰ ἢ Ἡρ' ἀποτρέπ' ἡ Κρονία. 380
 Τὴν Ἰταλίαν ἐν πρώτοις, ἣν σὺ ἐγγυτάτω νομίζεις,
 κ' εἰς τοὺς λιμένας αὐτῆς διὰ τάχους φρονεῖς νὰ εἰσπλεύσης,
 ἄδρομος δρόμος χωρίζει μακρὰν, καὶ μακρόταται γαῖαι.
 Πρέπ' εἰς Τρινάκριον κῦμα τὰς κώπας σου πρῶτον νὰ κάμψης,
 καὶ τὸν Αὐσόνιον πόντον νὰ σχίσ' ἡ τροπὶς σου, κ' Αἰαίας 385
 Κίρκης τὴν νῆσον νὰ ἴδῃς, καθὼς καὶ τὴν λίμνην τοῦ Ἄδου
 πρὶν δυνηθῆς ἐπὶ γῆς ἀσφαλοῦς πολιτείαν νὰ στήσῃς·
 ἄκουσον δὲ τὰ σημεῖα, καλῶς δ' ἐν τῷ νῷ αὐτὰ ἔχε·
 ὅπου περίφροντις ἴδῃς ποτάμεια ρεῖθρ' ἀφεστῶτα·
 ὑπερμεγέθη δὲ σὺν ὑπὸ δρυὶν πρὸς τὰς ὄχθας ἐκείνων, 390
 κ' ὑπὸ τριάκοντα πέριξ αὐτὴν νεογνῶν κυκλουμένην,
 ὅλην λευκὴν, κατὰ γῆς, πρὸς μαστοὺς δὲ λευκὰ καὶ τὰ τέκνα·
 οὗτος τῆς πόλεως τόπος· ἐκεῖ θ' ἀναψύξης τῶν μόχθων·
 οὔτε δὲ φρίττων, φοβοῦ τὰς ἄς μέλλεις νὰ φάγῃς τραπέζας.
 Δίοδον δίδει σ' ἡ Μοῖρ', ἀρωγὸς δ' ὁ Ἀπόλλων σοι ἔσται. 395
 Τῆς Ἰταλίας ἄλλ' ὅμως τὴν γῆν καὶ τὰς ὄχθας ἐκείνας,
 ὅσας κειμένας πλησίον ὁ πόντος ἡμῶν περιβρέχει,
 φεῦγε· αἱ πόλεις αὐτῆς ὑπὸ φαύλων Ἑλλήνων οἰκοῦνται.

Ἰδρυσαν πόλιν ἐκεῖ οἱ Λοκροὶ οἱ Ναρύκιοι· ἔχει
 δ' Ἰδομενέως Λυκτίου στρατὸς Σαλεντίνων τὰς γαίας. 400
 Ὁ Φιλοκτήτης προσέτι, ὁ ἄρξας ποτὲ Μελιβοίας,
 ἔκτισ' ἐκεῖ τῆς μικρᾶς, ὁχυρᾶς Πετιλίας τὴν πόλιν·
 ὑπερθαλάσσιοι δ' ὅταν ὑμῶν ὀρμισθῶσιν αἱ νῆες,
 καὶ ἀνεγείρας βωμοὺς ἐπ' ἀκτῶν, εἰς αὐτοὺς θυσιάζης,
 τὴν κεφαλὴν διὰ πέπλου κοκκίνου συγκάλυψον τότε, 405
 μὴ μεταξὺ τοῦ πυρὸς, πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν ἀναφθέντος,
 ὄψις φανείσα τυχὸν δυσμενῆς, τὰ σημεῖα ταραάξῃ.
 Οὕτω τελεῖτε καὶ σὺ καὶ οἱ σοὶ τοῦ λοιποῦ τὰς θυσίας·
 εἰς τὴν θρησκείαν ἄγνοοι οἱ ἀπόγονοι οὕτω θὰ μείνουν.
 Ἀποχωροῦντα δ' ὁ ἄνεμος ὅταν παρ' ὄχθας σὲ φέρῃ 410
 Σικελικᾶς, τοῦ στενοῦ δ' ἀνοιχθῶσι Πελώρου τὰ κλειῖθρα,
 κατὰ λαιάν σοι ἡ γῆ· καὶ μακρὰς θαλασσῶν περιόδους
 ζῆτει λαιᾶς· δεξιᾶς δὲ καὶ ὄχθας καὶ ὕδατα φεῦγε.
 Διασπασθέντες ποτὲ, ὡς φημίζεται, οὗτοι οἱ τόποι
 (νὰ μεταβάλλῃ τοσοῦτον ὁ χρόνος ἰσχύει τ' ἀρχαῖα!) 415
 ὀρμητικῶς διεβράγησαν· ὅταν δ' εἰσέτ' ἦνωμέναι
 ἦσαν αἱ γαῖαι, ὁ πόντος εἰσρεύσας τὴν μὲν Ἑσπερίαν
 τῆς Σικελίας ἐχώρισε πρῶτον, ἀγροὺς δὲ καὶ πόλεις
 περιορίσας εἰς ὄχθας στενάς, μεταξὺ διεχύθη·
 καὶ δεξιῶς μὲν ἡ Σκύλλα, λαιῶς δ' ἡ ἀμείλικτος κεῖται 420
 Χάριβδους· τρεῖς εἰς εὐρείας ἀβύσσους, εἰς βάθη βαράθρων
 καταβροχθίζει τὸ ὕδωρ αὐτὴ καταπίπτον καὶ πάλιν
 εἰς τὸν αἰθέρ' ἀνυψοῖ, σφενδονίζουσ' αὐτὸ πρὸς ἀστέρας·
 σπήλαιον δὲ εἰς κευθμῶνας κατέχει τὴν Σκύλλαν σκοταίους,
 ὅθεν τὴν κάραν ἐξάγουσα, ἔλκει τὰς ναῦς εἰς τὸν βράχον· 425
 ἔχει μορφήν ἀνθρωπίνην, καὶ στήθη παρθένου ὠραίας
 μέχρι τῆς ἡβῆς· τὰ δ' ἄλλα τοῦ σώματος πέλωρος πρίστις·
 ἔχει δελφῖνος δ' οὐρὰν, ἡρμοσμένην εἰς λύκου γαστέρα.
 Τοῦ Τρινακρίου Παχύνου τὴν ἄκραν βραδέως νὰ κάμψῃς
 κ' εἰς ἀπεράντους διάπλους νὰ φέρῃσαι ἔσται σοι κρεῖττον, 430
 ἢ εἰς εὐρύχωρον ἄντρον τὴν δύσμορφον Σκύλλαν νὰ ἴδῃς,
 καὶ τοὺς κυνῶν μελανῶν ὕλακαῖς ἀντηχοῦντας σκοπέλους.
 Ἄν δ' εἰς τὸν Ἑλενον γνῶσιν, καὶ πίστιν ἔαν εἰς τὸν μάντιν
 δίδως, ἔαν τὴν ψυχὴν ἀληθείας πληροῖ ὁ Ἀπόλλων,
 ἐν σοι, ὦ τέκνον θεᾶς, πρὸ τῶν ἄλλων σοι ἐν παραγγέλλω· 435

ἐπαναλέγω σοι ἐν, ὃ καὶ αὖθις καὶ αὖθις σοὶ λέγω.
 Πρώτην τὴν Ἑραν, μεγάλην θεάν, προσευχόμενος σέβει·
 ὕμνει τὴν Ἑραν καὶ σπένδε, τὴν ἀνασσαν δώροις ἰλάσκων
 τὴν κραταιάν· καὶ δὴ τότε' ἐξ ἀκτῶν Τρινακρίας νικήσας
 εἰς Ἰταλίας σοι ἔσται τοὺς ὄρους ἐν στόλῳ νὰ ἔλθῃς. 440
 Ἄμα δὲ φθάσῃς ἐκεῖ, καὶ τὴν πόλιν διέλθῃς τῆς Κύμης,
 καὶ τοῦ ἡχοῦντος Ἀόρνου τὰ δάση, καὶ λίμνας τὰς θείας,
 πρόμαντιν θέλεις ἰδεῖ τινα ἔκφρονα, ἥτις εἰς ἄντρον
 μοίρας προλέγει κ' εἰς φύλλα σημεῖα καὶ λέξεις χαράττει·
 ὅποιαδήποτε δ' ἐπ' εἰς τὰ φύλλα ἡ κόρη ἐγγράψῃ 445
 κατ' ἀριθμοὺς τὰ συντάττει κ' ἐντὸς τὰ συγκλείει τοῦ ἄντρον,
 ἀμετακίνητ' αὐτόθι καὶ μὴ μεταβάλλοντα τάξιν.
 Ἄν δὲ στραφῇ ποτ' ὁ στρόφιγξ, καὶ ἄνεμος κοῦφος, εἰσδύσας
 διὰ τῆς θύρας, τὰ φύλλα τυχὸν τ' ἀπαλὰ συνταράξῃ,
 τὰ εἰς τὸ ἄντρον σπαρέντα οὐδέποτ' ἐκείνη συλλέγει, 450
 οὔτε τὰ τάττει ἐκ νέου, ἀλλ' οὔτε τὰ ἔπη συνάπτει·
 κ' ἐστερημένος χρησμοῦ σᾶς φεύγει, μισῶν τὴν Σιδύλλαν.
 Μὴ δὲ βραδύνων λυποῦ, μῆδ' ἀπώλειαν χρόνου λογίζου.
 Ἄν καὶ σ' ἐλέγχωσι φίλοι, καὶ ἂν ὁ ὑγρὸς τὰ ἰστία
 δρόμος καλῇ, καὶ ἀνέμων πνοαὶ τοῖς κυρτῶσι τὸν κόλπον, 455
 σὺ μὴ τὴν μάντιν ἀφῇς, ἀλλὰ ζῆτει χρησμὸν ἰκετεύων·
 ὥς σοὶ τὸν δώσῃ, καὶ τέλος ἐκοῦσα τὰ χεῖλη ἀνοίξῃ,
 τοὺς Ἰταλίας ἐκείνη λαοὺς, τὰς μελλούσας μου μάχας,
 καὶ τοὺς ἀγῶνας πῶς πάντας νὰ φύγῃς, ἢ πῶς νὰ τελέσῃς
 θὰ σ' ἀπαγγείλῃ, καὶ πλοῦν θὰ σοὶ δώσῃ καλὸν τιμηθεῖσα· 460
 ταῦτα ἡμῶν ἡ φωνὴ ν' ἀναγγείλῃ πρὸς σὲ συγχωρεῖται·
 ὕπαγ'· αἱ πράξεις σου δὲ εἰς αἰθέρα τὴν Τροίαν ἄς ἄρουν.»
 Ὡς δὲ τοιαῦτα ἐξέφρασ' ἐκ γλώσσης φιλίας ὁ μάντις,
 δῶρα χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος εἶπε πριστοῦ εἰς τὸν στόλον
 νὰ μεταφέρωσι, μέγαν νὰ θέσωσ' εἰς πλοῖα τὰ κοῖλα 465
 ἀργυρωμάτων σωρὸν, ὥς καὶ λέβητας ἔργα Δωδώνης·
 θώρακα ἔτ' ὕφαντόν, κρυκελλώδη, χρυσοῦ τριπλόκου,
 κράνους ἐξαίρετον κῶνον σὺν τούτοις καὶ λόφους κομῶντας,
 Νεοπτολέμου ὀπλίσεις· προσέφερε δῶρα πλὴν τούτων
 κ' εἰς τὸν πατέρα πολλά· ὁδηγοὺς δὲ παρέσχε καὶ ἵππους, 470
 καὶ συμπληρῶν τοὺς ἐρέτας, τοὺς φίλους ἐξήσκη' εἰς τὰ ὄπλα.
 Τότε ν' ἀρθοῦν τὰ ἰστία διέταξ' εὐθὺς ὁ Ἀγχιΐσης,

μὴ τὴν οὐρίαν τῆς αὔρας πνοὴν ματαιώσ' ἢ βραδύτῃς.

Ὁ δ' ἑρμηνεύς τοῦ Ἀπόλλωνος εἶπε, γεραίρων ἐκεῖνον·

«Ὁ τιμηθεὶς δι' ἐνδόξων τῆς Κύπριδος γάμων, Ἀγχίση, 475

φίλε θεῶν, οἳ σ' ἔσωσαν δις τοῦ Περγάμων ὀλέθρου,

ἢ Αὔσονία σοι πάρεστ' ἰδοῦ· πρὸς αὐτὴν διευθύνου·

ὅμως αὐτὴν ἐν πελάγει ἐστὶ νὰ παρέλθῃς·

ἦν ὁ Ἀπόλλων σ' ἠνέωξε χώραν ἀφίσταται πόρρω·

ὑπαγε, πάτερ, εὐδαίμων κλεινοῦ τὴν εὐσέβειαν τέκνου· 480

μὴ σ' ἐμποδίζω, ἐν ᾧ ὁ ἄνεμος ἤρθη καὶ πνέει.»

Κ' ἡ Ἀνδρομάχ' εἰς τὸν ἐκπλουν ἡμῶν θλιβομένη ἐπίσης,

ποικιλογράπτους πολλὰς, χρυσοπλέκτους προσέφερ' ἐσθῆτας,

καὶ τὸν Ἀσκάιον, δοῦσα χλαμύδα Φρυγίαν, ἐτίμα,

καὶ ὑφαντῶν καταπλήσασα δώρων, τῷ εἶπε τοιαῦτα· 485

«Δέξαι καὶ ταῦτα, ὦ παῖ, τῆς ἰδίας χειρός μου μνημεῖα·

τῆς Ἀνδρομάχης πολὺ σοι αὐτὰ ἄς ἐμφαίνωσι φίλτρον,

τῆς ὁμοζύγου τοῦ Ἑκτορος· δῶρα τῶν σῶν τελευταῖα,

ὦ τοῦ ἐμοῦ Ἀστυάνακτος μόνῃ εἰκὼν σωζομένη!

εἶχε τοιοῦτο τὸ βλέμμα, τὰς χεῖρας, τὴν ὄψιν τοιαῦτα· 490

ἦν σου ὁμηλῆς· ἂν ἔζη αὐτὸς, μετὰ σοῦ θά συνήβα.»

Ταῦτα δ' ἐγὼ θρηνῶδων ἐξεφώνουν ἐν ᾧ ἀπηρχόμην·

«Εἴθ' εὐτυχεῖτ' αἰωνίως ὑμεῖς, ὦν ἡ τύχη εἶν' ἤδη

τετελεσμένη· ἡμᾶς διαδέχεται δ' ἄλλη ἐξ ἄλλης·

ἦσυχοι ἤδη ὑμεῖς, οὐδ' ὀργοῦτε θαλάσσιον ὕδωρ, 495

οὐδ' Αὔσониους ἀγροὺς ἐκζητεῖτε, αἰεὶ εἰσχωροῦντας.

Βλέπετε πάντοτ' ἐμπρός σας τοῦ Ξάνθου, τῆς Τροίας εἰκόνας,

ἔργα χειρῶν ὑμετέρων· τῶν πρὶν αἰσιώτερα ταῦτα

εὐχομαι· ἐκθετα δ' ἦττον τῶν πρὶν εἰς Ἑλλήνων ἐφόδους.

Ἄν εἰς τὸν Θύβριν ποτὲ, ἂν εἰς γῆν τὴν πλησίον εἰσέλθω 500

καὶ τὰ θεόθεν ἐδῶ κληρωθέντα τῷ ἔθνει μου τεῖχη·

πόλεις ποτὲ συγγενεῖς, καὶ ὁμαίμονα ἔθνη, οἰκοῦντα

τὴν Ἑσπερίαν καὶ Ἡπειρον, ἔχοντ' ἀρχὴν ἐκ Δαρδάνου,

τύχην δ' ὁμοίαν, ὁμόψυχοι μίαν ἀχώριστον Τροίαν

ἄς ἀναδείξωμεν· ἔσται δὲ τοῦτο φροντὶς τῶν ἐγγόνων. 505

Τῶν Κεραυνίων ὁρέων ἐγγὺς ἀναχθέντες, χωροῦμεν

εἰς Ἰταλίαν, ὁπόθεν βραχύτατος φέρει διάπλους·

δύει ὁ ἥλιος ἤδη καὶ σκότος σκιάζει τὰ ὄρη.

Προσορμιζόμεθα τότε εἰς κόλπον ἀκτῆς παμποθήτου·

μῆνους· οἳ μὲν εἰς τὰς κῶπας, ἡμεῖς δ' εἰς τὴν χέρσον συμμίγδην 510

ἀναπαυόμεθα· ὕπνος δ' ἀρδεύει τὰ μέλη καμόντα·

πρὶν δὲ τὰς ὥρας ἢ νύξ εἰς τὸ μέσον τοῦ κύκλου των φέρῃ,

ὁ Παλινοῦρος τῆς κλίνης ἐγείρεται πρῶτος, καὶ πάντας

περισκοπῶν τοὺς ἀνέμους τὰ ὦτά του τείν' εἰς τὰς αὔρας·

τοὺς δι' αἰθέρος σκοπεῖ σιγηλῶς προχωροῦντας ἀστέρας, 515

τὰς ὀμβροφόρους Ἰάδας, τὰς Ἀρκτους, ἐξῆς τὸν Ἀρκτοῦρον,

καὶ τὸν Ὠρίωνα βλέπει τὸν στείλοντα ὅπλοις παγχρύσοις,

εἰς οὐρανὸν γαληναῖον δι' ἰδὼν ἡρεμοῦντα τὰ πάντα,

δίδει σημεῖον ἐκ πρύμνης· ἡμεῖς δ' ἀναγόμεθ' ἀμέσως·

ἄρχεται ἡδ' ἡ ὁδὸς, τὰ πτερὰ τῶν ἱστίων δ' ἀπλοῦνται. 520

Ἡδ' ἡ ῥοδόχρους Ἰῶς ἠρυθρία καὶ ἔφευγον τ' ἄστρα,

ὅταν βουνὸς ἀμυδροῦς, χθαμαλὰ καθορῶμεν πεδίον,

τὴν Ἰταλίαν· Ἀχάτης δὲ πρῶτος φωνάζ' Ἰταλία!

καὶ Ἰταλίαν εὐθύμοις κραυγαῖς χαιρετῶσ' οἳ ἐταῖροι·

τότε κρατῆρα εὐρὺν ὁ πατὴρ ἐπιστέψας Ἀγχίσης, 525

οἴνου ἐπλήρωσε· ταύτην δ' ἀπέτειν' εὐχὴν πρὸς τὸ θεῖον,

ἀπ' ἀκροτάτου τῆς πρύμνης·

«Γῆς καὶ θαλάσσης θεοί, τῶν κλυδώνων οἳ μέγα κρατοῦντες·

εὐκολον δότ' εἰς τὸν ἄνεμον δρόμον, καὶ πνεύσατ' οὐρίως.»

Τότ' αἱ εὐκταῖαι ἐντείνονται αὔραι· ἀνοίγεται ἐμπρός των 530

ἤδη λιμὴν καὶ ἐπ' ἄκρας ὁρᾶται ναὸς τῆς Παλλάδος·

στέλλοντ' εὐθὺς αἱ ὀθόναί, καὶ τρέποντ' αἱ πρῶραι πρὸς ἔνδον,

τοξοειδῶς δ' ὁ λιμὴν ὑφ' ἐώης θαλάσσης κυρτοῦται,

πέτρας προβλήτας ἐπάφρους ραντίζει τὸ πόντιον ὕδωρ,

αἵτινες κρύπτεσθαι τοῦτον ὥς τεῖχ' ἐκτείνονται δύο, 535

βράχοι πυργήρεις· μακρὰν δ' ὁ ναὸς ἀφιστάμενος κεῖται·

τέσσαρας ἵππους, ὡς πρῶτον σημεῖον, ἐκαῖτε τὴν χλόην

κείροντες εἶδον παντὸς τοῦ ἀγροῦ, ὡς χιόνος, τὸ χρῶμα·

«Πόλεμον φέρεις, ὦ ξένιε τόπε», τότε εἶπ' ὁ Ἀγχίσης·

«μάχη τὸν ἵππον ὀπλίζει· καὶ οὔτοι μηνύουσι μάχην, 540

πλὴν τὰ τετράποδ' αὐτὰ καὶ εἰς δῖπρους ἐθίζοντ' ἔσθ' ὅτε,

καὶ εἰς ἡνίας ὑπείκουν, καὶ φέρουν αὐτὰς ὁμοζύγως·

ἔστιν εἰρήνης ἐλπίς.» Τὴν θεὰν ἱκετεύσαντες τότε,

τὴν κατὰ πρῶτον ἡμᾶς γεγηθότας δεχθεῖσαν Παλλάδα,

πρὸ τῶν βωμῶν ἐφορέσαμεν πάντες Φρυγίας καλύπτρας· 545

εἰς τὰς μεγάλας πειθήνιοι δὲ συμβουλάς τοῦ Ἑλένου,

εἰς τὴν Ἀργείαν παρέσχομεν Ἦραν τιμὰς τὰς νομίμους·
εἰς τὰς εὐχὰς δ' ἐπληρώσαμεν πάσας ἐν τάξει τελείας,
τὰς λαιφοφόρους κεραίας εὐθὺς μεταστρέφοντες πάλιν,
ἐγκαταλείπομεν τόπους Ἑλλήνων, καὶ γαίης ὑπόπτους. 550

Τῆς Ἡρακλείας, ὡς ἄδειτ', ἐκεῖθεν Ταράντου ὁ κόλπος
φαίνεται· πέραν δ' ὑψοῦται ναὸς τῆς θεᾶς Λατινίας,
καὶ τὸ ναυφάγον Σκυλάκιον, ὡς κ' αἱ Καυλώνιαι ἄκραι·
καὶ ἐκ τοῦ πόντου μακρόθεν ὁρᾷτ' ἡ Τρινάκριος Αἵτνα.

Μέγαν θαλάσσης βρασμὸν κοπτομένων ἠκούομεν βράχων 555
πόρρωθεν κρότον πολὺν, κ' εἰς τὰς ὄχθας φωνὰς θραυομένας,
καὶ ὁ πυθμὴν ἀνεπήδα, καὶ ἄμμος ἐπλήρου τὸ κῦμα·
εἶπε δὲ τότε ὁ Ἀγχίσης· «Βεβαίως ἡ Χάρυβδις αὕτη.

Βράχους φρικτοὺς καὶ σκοπέλους ὁ Ἑλένος τούτους μᾶς εἶπε·
Σώζεσθε, φίλοι, ἐγέρθητε πάντες ὁμοῦ εἰς τὰς κώπας.» 560

Ὡς προσετάχθησαν πάντες ποιοῦσι, καὶ πρῶτον τὴν πρῶραν
ὁ Παλινοῦρος γογγύζουσαν στρέφ' εἰς εὐώνυμον κῦμα,
καὶ πρὸς εὐώνυμον σπεύδει καθεὶς δι' ἀνέμου καὶ κώπης.

Εἰς οὐρανὸν ἀνεβαίνομεν, ὡς ἐκυρτοῦτο τὸ ὕδωρ·
ὡς ὑπεχώρει δ', εἰς ἄδου βυθὸν κατεβαίνομεν πάλιν. 563

τρεῖς ἀπὸ κοίλης ἠκούσαμεν πέτρας βρυγμοὺς τῶν σκοπέλων,
τρεῖς δ' ἐκθλιβέντας ἀφροὺς καὶ ραινόμενα εἶδομεν ἄστρα·
ἔλειπ' ἡμᾶς τοῦ ἡλίου τὸ φῶς καὶ ὁ ἀνεμος ἅμα,
καὶ καταγόμεθ', ἀγνώτες τοῦ δρόμου, εἰς ὄχθας Κυκλώπων.

Εἴν' ὁ λιμὴν μὲν εὐρύς, καὶ οὐδόλως κινεῖτ' ὑπ' ἀνέμων, 570
ἀλλ' ἐν συντρίμμασι πέριξ βροντᾶ φρικαλέον ἡ Αἵτνα·
μέλαιναν νῦν σφενδονίζει νεφέλην ὑψοῦ εἰς αἰθέρα,

πίσσης συστρέφουσα δίνην, καὶ καίοντας ἅμα σπινθῆρας,
καὶ τοὺς ἀστέρας προσλήχει, φλογήρεις ἐκπέμπουσα σφαίρας,
νῦν δὲ σκοπέλους, καὶ ὄρους ἀνάσπασα σπλάγχχν' ἀνεγείρει, 575
ἀνατινάσσουσα λίθους τηκτοὺς εἰς ἀέρας ἐν στόνοις,

καὶ ἀναβράζουσ' αὐτοὺς, ἐκ μυχίων ἐγκάτων μυκάται.
Τοῦ ἐμβροντήτου ἐκεῖ Ἑγκελάδου, ὡς φήμη, τὸ σῶμα
κεῖται ἡμίκαυστον, φέρει βαρὺ δὲ τῆς Αἵτνης τὸ ἄχθος
ἐπικειμένης, καὶ φλόγας ἐκπνεῖ ἐκ ῥηγμῶν τῶν καμίνων. 580

Ὅταν δὲ οὗτος πλευρὰν κεκμηκυῖαν ἀλλάζῃ, δονεῖται
ἡ Τρινακρία κροτοῦσα· καπνὸς δ' εἰς αἰθέρ' ἀνυψοῦται.

Κατακλιθέντες εἰς δάστη, τὴν νύκτα ὑπέστημεν πλεῖστα

ἄγρια τέρατα· μέγας ὁ θροῦς, οὐδ' ἐβλέπομεν πόθεν·
οὐδὲ ἀστέρων ὑπῆρχον πυρσοὶ, οὐδ' εἰς αἶθριον πόλιν 585
φέγγος ἀστρῶον· ὁμίχλη τὸν πάντα ἐκάλυπτ' αἰθέρα·
νύξ ζοφερά καὶ αὐτὴν τὴν σελήνην εἰς νέφη ἀπέσβει.

Ἦδη ἡ πρώτη αὐγὴ τῆς ἑξῆς ἀνεφάνη ἡμέρας,
καὶ ἡ Ἥως τὰς ὑγρὰς ἐκ τοῦ πόλου σκιάς ἀπεσόβει,
ὅτ' ἐκ τοῦ δάσους ἀνὴρ τις ἰσχνὸς ὑπερτάτως τὴν ὄψιν, 590
νεοφανοῦς καὶ ἀγνώστου μορφῆς, καὶ οἰκτρὸς τὴν ἐσθῆτα

αἴφνης φανείς, πρὸς τὰς ὄχθας ἰκέτιδας ἔτεινε χεῖρας·
παρατηροῦμεν· καὶ ῥύπος πολὺς, καὶ ἀκούρευτος πώγων,
καὶ ἀκανθῶν τὰ ἐνδύματ' ἀνάμεστα· Ἑλλήν δὲ τ' ἄλλα,
πάτρια ὅπλα κινήσας ποτὲ μαχητῆς κατὰ Τροίας. 595

Ὡς Δαρδανίαν δ' ἐξαίφνης ἐσθῆτα καὶ Τρώϊα ὅπλα
εἶδε μακρόθεν, ἐδίστασε πρῶτον κ' ἐπέσχε τὸ βῆμα,
ἐντρομος ὅλως· ἀλλὰ δακρυχέων κατῆλθεν ἐν τέλει

πρὸς τὴν ἀκτὴν, ἰκετεύων, καὶ εἶπε· «Πρὸς τούτων τῶν ἄστρων,
πρὸς ὑπερτάτων θεῶν, πρὸς φωτὸς ζωηφόρ' οὐρανοῦ 600
ἄρατ' ἐντεῦθεν με, Τρῶες, καὶ φέρετ' εἰς ὃν ποτε τόπον·
τοῦτο ἀρκεῖ μοι· εἰμὶ ἐκ τοῦ στόλου ἐγὼ τῶν Ἑλλήνων·

πρὸς τὰς Τρωάδας ἐστίας ἐκίνησα μάχην, τὸ λέγω.
Ἄν τὸ ἀμάρτημα τοῦτο λογίζεται ὕβρις τοσαύτη
κατὰ κυμάτων μ' εὐθὺς εἰς τὸν μέγαν βυθίτατε πόντον· 605
ὡς ὀλεσθῶ, ἐὰν πέπτωται, κἂν ἐκ χειρῶν ἀνθρωπίνων.»

Εἶπε, κ' ἡμῶν εἰς τὸ γόνυ πλακεῖς ἀναπόσπαστος ὅλως
ἐκυλινδοῦτο· «ὁποῖός τις εἶ καὶ ἐξ αἵματος τίνος,
τὸν ἐρωτῶμεν ἡμεῖς, καὶ ὁποία σε τύχη διώκει;»
Ἄλλ' ὁ Ἀγχίσης, χωρὶς διςαγμοῦ πρὸς τὸν νέον ἐκτείνας 610
τὴν δεξιάν, εἰς τὸ πνεῦμα τῷ ἔδωκε βέβαιον θάρρος.

Οὗτος δὲ, ὡς ἀπηλλάγη τοῦ φόβου, τοιαῦτα μᾶς εἶπεν·
«Εἴμ' ἐξ Ἰθάκης, τοῦ φεῦ! δυστυχοῦς Ὀδυσσέως ἐταῖρος·
Ἀχαιμενίδης καλοῦμαι, υἱὸς τοῦ πτωχοῦ Ἀδεμάστου· 615
ἦλθον δ' εἰς Ἴλιον· εἴθ' εἰς τὴν πρώτην νᾶ ἔμενον τύχην!

Ἐντρομοὶ δ' ὡς ἀπεχώρουν τῆς γῆς τῆς σκληρᾶς οἱ ἐταῖροι·
εἰς τὸ εὐρὺ μ' ἐλησμόνησαν ὥδε τοῦ Κύκλωπος ἄντρον,
ἔρημον· μέγας ζοφώδης καὶ λύθρου δὲ πλήρης

κ' αἰμοσταγῶν ἐδεσμάτων· αὐτὸς δὲ πελώριος φαύει
τ' ἄστρα (τοιαύτην τῆς γῆς, ὦ θεοί, ἀποτρέψατε λῶβην) 620

οὔτε ῥαδίως ὁράται, καὶ οὔτ' ὁμιλεῖται ῥαδίως·
αἵματα εἶν' ἢ τροφή του καὶ σπλάγχνα δυστήνων ἀνθρώπων.
Εἶδον ἐκεῖνον, ὅπότεν ἀρπάσας συντρόφους μου δύο,
τῇ τερατῶδει χειρὶ, ἐξετάθ' εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀντροῦ,
καὶ κατὰ πέτρας τοὺς ἔθραυσ', εἰς αἶμα δ' αἰ πύλ' ἐκολύμβων. 625
Ναὶ, νὰ βροχθίζῃ τὸν εἶδον τὰ σῆψιν σταλάζοντα μέλη
καὶ χλιαρὰ μεταξὺ τῶν ὀδόντων του τ' ἄρθρα νὰ σπαίρουν.
Ὁ Ὀδυσσεὺς πλὴν οὐχὶ ἀτιμώρητα ταῦτα παρείδεν·
οὔτ' ἑαυτοῦ ἐπιλήσμων κατέστ' εἰς ἀγῶνα τοσοῦτον.
Ἄμα ὁ κύκλωφ βρωμάτων μεστὸς καὶ ἀνάπλεως οἶνου 630
τὴν κεφαλὴν κατακλίνας μακρὸς ἐξετάθ' εἰς τὸ ἄντρον,
λύθρων ἐμῶν, καὶ τεμμάχους κρεάτων καὶ ἔναιμον οἶνον
κατὰ τὸν ὕπνον, εὐξάμεθ' ἡμεῖς πρὸς θεοὺς τοὺς μεγάλους,
διὰ λαχνοῦ ἐκ μιᾶς πανταχόθεν ὀρμῶμεν συμφώνως,
καὶ τὸν αὐτοῦ ὀρθαλμὸν διὰ λόγχης ὀξείας τρυπῶμεν, 635
μέγαν, ὃν μόνον εἰς μέτωπον εἶχε τραχὺ κεκρυμμένον,
ὅσον Ἀργεῖαν ἀσπίδα, ἢ ὅσον τὸν δίσκον τοῦ Φοίβου.
Ἐξεδικήσαμεν οὕτω μετ' ἄκρας χαρᾶς τοὺς ἐταίρους.
Φύγετε, φύγετε, ὦ δυστυχεῖς, ἀνασπάσατ' εὐθέως
ἀπὸ τῆς ὀχθῆς τοὺς κάλους· 640
εἶος καὶ ὅσος εἰς ἄντρον αὐτὸς ὁ Πολύφημος κοῖλον
ποιμνία κλείει μαλλώδη, μαστοὺς δὲ θλίβων ἀμέλγει,
Κύκλωπες ἄλλοι φρικτοὶ ἑκατὸν εἰς αὐτὰς τὰς καμπύλας
ὄχθας οἰκοῦσι, κ' ἐπάνω τῶν πέριξ ὀρέων πλανῶνται·
τρὶς τῆς σελήνης τὰ κέρατα ἤδη φωτὸς εἰσι πλήρη 645
εἰς τοὺς δρυμῶνας ἀφ' ὅτου ἐγὼ μεταξὺ τῶν ἐρήμων
κατοικιῶν τῶν θηρίων διάγων, κ' ἐκ βράχων προσβλέπων,
τρέμω εἰς πᾶσαν φωνὴν καὶ εἰς ἤχον ποδῶν τῶν Κυκλώπων·
βάτων καρπούς, καὶ κατάσκληρα κέρα, ἀγρίαν τροφήν μοι
δίδουσ' οἱ κλάδοι, καὶ ρίζας τῶν χόρτων ἐξάγω καὶ βόσκω. 650
Περισκοπῶν πανταχόθεν, αὐτὰ κατὰ πρῶτον τὰ πλοῖα
εἶδον· ὅποια δ' ἂν ὦτ', εἰς αὐτὰ νὰ ριπθῶ ἐβουλεύθην·
μόνον αὐτὴν τὴν φυλὴν τὴν κατάρατον ἅπαξ νὰ φύγω.
Λάβετε δὲ δι' οὗ βούλεσθε σεῖς τὴν ψυχὴν μου θανάτου·
Μόλις ἐρρέθησαν ταῦτα, κ' ἐπ' ἄκρας τοῦ ὄρους ὀρῶμεν 655
ποιμνιον μέγα· Πολύφημον δὲ τὸν ποιμέν' ἀνὰ μέσον
φέροντα ὄγκον παχὺν, κ' εἰς ἀκτὰς τὰς συνήθεις χωρᾶντα,

δύσμορφον, μέγα, φρικτὸν καὶ ἀόμματον αἰτχιστον τέρας·
πέυκης κορμὸς τῷ εὐθύνει τὴν χεῖρα, τὸ βῆμ' ἀσφαλίζων·
ἔπεται ποίμνη εὐμάλλων ἀρνῶν· καὶ, ἢ μόν' εἰς τὸ τέρας 660
ἀναψυχὴ τοῦ δεινοῦ εἰς τὸν τράχηλον κρέματα σύριγξ·
εἰς τὴν ἀκτὴν δ' ὡς ἐλθὼν, τὸ θαλάσσιον ἤγγισεν ὕδωρ,
τοῦ ἐσκαμμένου του πλύνας φωστῆρος τὸ αἶμα τὸ ῥέον,
καὶ τοὺς ὀδόντας του τρύξας, ἐπτέναζεν· ἔδῃ δὲ ἤδη
μέσον τοῦ πόντου· τὸ ὕδωρ δ' οὐδ' ἐβρεξε κἂν τὰ πλευρά του 665
πόρρω δ' ἡμεῖς τὴν φυγὴν ἐπισπεύδομεν, ἅμα λαβόντες
καὶ τὸν ἰκέτην, ὡς θέμις, καὶ τέμνομεν σίγα τοὺς κάλους·
κωπηλατοῦμεν προηεῖς εἰς τὸν πόντον καθ' ἁμιλλαν πάντες.
Ἦκουσ' ἐκεῖνος, καὶ ἔστρεψ' εὐθὺς πρὸς τὸν ἤχον τὸ βῆμα.
Ὡς δὲ ἀδύνατον ἦν οὐδ' ἡ χεὶρ του οὐδὲ νὰ κατάσχη, 670
οὐδὲ ἡμᾶς νὰ διώξῃ, περῶν τὰ Ἴονια ρεῖθρα,
ἐκραζε μέγα· ὁ πόντος δὲ πᾶς καὶ τὰ ὕδατα πάντα
κατεκλονήθησαν· πᾶσα δ' ἐκ φρίκης ἡ γῆ κατεσχέθη
τῆς Ἰταλίας, κ' ἐκ κοίλων σπηλαίων ἡ Αἴτνα βρυχᾶται·
ἐκ τῶν δρυμῶν καὶ τῶν πέριξ ὀρέων δὲ γένος Κυκλώπων, 675
πρὸς τὸν λιμένα ὀρμήσαν, ἐπλήρωτε πᾶσαν τὴν ὀχθὴν·
εἶδομεν τούτους ἐστῶτας καὶ μάτην λοξῶς δερκομένους
τοὺς ἀδελφούς τοὺς Αἰτναίους, πρὸς τ' ἄσπρα τὴν κάραν δ' ὑψοῦντας·
Φρικτωδестаτὴ συνέλευσις! ὥσπερ ὑψίκομοι δρυεῖς
ἢ κωνοφόροι κυπάρισσοι ἴσταντ' ἐν μέσῳ δρυμόνων 680
ὑπερυψήλων, Διὸς ἢ Ἀρτέμιδος ἄλση κοσμοῦσαι·
ὅλως περίτρομ' ἡμεῖς κατὰ τάχος ταμόντες τοὺς κάλους
εἰς τοὺς οὐρίους ἀνέμους ἀπλοῦμεν εὐθὺς τὰ ἱστία.
Ὡς δὲ ὁ Ἑλενος πρὶν τὴν τε Χάρυβδιν εἶπε καὶ Σκύλλαν
νὰ ἀποφύγουν ἐξ ἴσου, εἰς θάνατον ἴσον φερούσας, 685
ἀπεφασίσθη ἐκεῖ νὰ τραποῦν τὰ ἱστία ὀπίσω.
Ἄλλ' αἰφνιδίως ἰδοὺ ὁ Βορρᾶς ἐκ στενῶν τοῦ Πελώρου
πνέει ὀρμῶν· παραπλέω δὴ τότε τὸ πέτρινον στόμα
τοῦ Παντογίου, καὶ κόλπον μεγάρων, κ' ἐπίπεδον Θάψον.
Ὁ Ὀδυσσεὺς τὰς ὄχθας αὐτὰς ὀπαδὸς μᾶς δεικνύει 690
Ἀχαιμενίδης, ὃς, πρὶν πλανηθεῖς, ἐκ δευτέρου τὰς βλέπει.
Σικελικοῦ κατὰ μέτωπον κόλπου ἐκτείνεται νῆσος
πρὸς τὸ περίρρυτον ἄκρον Πλημμύριον, ἣν Ὀρτυγίαν
πάλαι ἐκάλουν· φημίζεται δ' ὅτι ἐξ Ἡλίδος ὦδε

ὁ Ἀλφειὸς δι' ἀγνώστων ὁδῶν μεθ' ὑδάτων ἐνοῦται 695
 Σικελικῶν, ὑπὸ πόντον, Ἀρέθουσα, σὸν περὶ στόμα.
 Τοὺς ἐγχωρίους δ' ὡς θέμις τιμήσας θεοὺς τοὺς μεγάλους,
 τὰς τοῦ ἐλῶδους Ἐλῶρου παχείας παρέρχομαι χώρας·
 τοὺς ὑψηλοὺς παραπλέομεν βράχους, καὶ πέτραν προβλήτα 700
 τὴν τοῦ Παχύνου· μακρόθεν δ' ὁρᾶται ἡ μὴ κινουμένη
 κατὰ χρησμοὺς Καμαρίνα· πρὸς δὲ τὰ Γελῶα πεδία,
 καὶ ποταμοῦ ἡ ἐπώνυμος Γέλα, εὐρύχωρος πόλις·
 ὁ ὑψηλὸς δὲ Ἀκράγας δεικνύει μετέπειτα πόρρω
 τεῖχ' ὑπερύψηλα, ἵππων γενναίων τὸ πάλαι γενέτης· 705
 φοινικοτρόφε καὶ σὲ Σελινοῦς προχωρῶν καταλείπω,
 καὶ Λιλυθαίου σκληροῦ τὰς τυφλὰς παραπλέω ὑφάλους·
 ὁ ἀτερπὴς τοῦ Δρεπάνου λιμὴν μὲ ἐδέχθη ἐντεῦθεν.
 Κλύδωνας δὲ τοῦ πελάγους ἀφοῦ ἐδοκίμασα τόσους,
 φεῦ! τὸν γεννήτορ' ἀπώλεσ' Ἀγχίστην, παρήγορον μόνον 710
 εἰς τὰ δεινὰ μου· ἐκεῖ μὲ κατέλιπες, ἄριστε πάτερ,
 ἔρημον, φεῦ! ἐκφυγὼν τοὺς τοσοῦτους κινδύνους εἰς μάτην!
 Οὔτε δ' Ἐλενος, ὅστις φρικώδη πολλὰ μοι προεῖπεν,
 οὔτ' ἡ σκληρὰ Κελαινῶ προεμάντευσαν πένθος τοιοῦτο·
 ὕστατος οὗτος ἀγὼν καὶ τῶν δρόμων σφραγὶς τῶν μακρῶν μου.
 Ἄρας δ' ἐκεῖθεν εἰς ὄχθας τὰς σὰς ἐκ Θεοῦ ὠδηγήθην.» 715
 Οὕτω πρὸς πάντας εἰς ἓνα προσέχοντας εἶπ' ὁ Αἰνείας
 τὰ τῶν θεῶν πεπρωμένα, καὶ ὅσας ὑπέφερε πλάνας.
 Εἶπε, τὸ τέλος δ' αὐτὸ εἰς τὸν λόγον του δοῦς, ἀνεπαύθη.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

BIBLION TRITON

4. . . ἡ Ἀσία.) Πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν ἐνταῦθα, οὐχὶ τὴν μεγάλην Ἀσίαν, οὐδὲ τὴν σήμερον Μικρὰν Ἀσίαν λεγομένην, ἀλλὰ μέρος αὐτῆς, τὴν ἐλάσσονα δηλαδὴ Φρυγίαν, τὴν περιέχουσαν τὴν Τρωάδα, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα ἦν τὸ Ἴλιον, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ Πρίαμος.

1—2. . . πᾶν τοῦ Πριάμου τὸ γένος
 ν' ἀνατραπῇ παρ' ἀξίαν.) Ἀδίκως ἢ ἀναξίως· ἐπειδὴ, ἂν τὸ πάλαι ἡμαρτεν ὁ Λαομέδων, καὶ ἂν ἐσχάτως ὁ Πάρις, δὲν ἦτο δίκαιον ὁ λαὸς ἅπας νὰ τιμωρηθῇ διὰ ταῦτα, καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ οἱ Τρῶες δὲν ἦσαν φαῦλοι καὶ παράνομοι ἄνθρωποι, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας εὐσεβεῖς καὶ θεοφιλεῖς, ὡς ὁ ἴδιος Ζεὺς μαρτυρεῖ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Α. 44).

Αἱ γὰρ ὑπ' ἡλίῳ τε καὶ οὐρανῷ ἀστερόεντι
 ναιετάουσι πόλεις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
 τάων μοι πέρι κῆρι τίεσκετο Ἴλιος ἱρὴ,
 καὶ Πρίαμος, καὶ λαὸς εὐμελίῳ Πριάμοιο·
 οὐ γὰρ μοι ποτε βωμὸς ἐδεύετο δαιτὸς ἑίσης,
 λουβῆς τε, κνίσσης τε· τὸ γὰρ λάχομεν γέρας ἡμεῖς.

3. Τῆς Ποσειδῶνος δὲ Τροίας.) Βλ. Αἰν. Βιβλ. Β', 625 σημ.

αὐτ. . . ἐκᾶπνιζε πάσης τὸ χῶμα.) Οὕτω καὶ ἡ Ἐκάβη παρ' Εὐριπίδῃ·
 Καπνὸν δὲ πόλεως τόνδ' ὑπερθρώσκονθ' ὁρῶ·
 ὦ μοι πατέρων, χθονὸς
 θ' ἄ καπνῷ κατερείπεται, κτλ.

5. Εἰς Ἀντανδρον.) Ἡ Ἀντανδρος ἦτο πόλις κάτωθεν τῆς Ἰδης, πρὸς τὸ μέρος τῆς Αἰολίδος (Στέφ. Βυζ.), εἶχε δὲ καὶ ὄρος ὑπερκείμενον, ὅπερ ἐπωνομάσθη Ἀλεξάνδρεια, διότι ἐπ' αὐτοῦ ἐδίκασε τὰς θεὰς Ἀλέξανδρος ὁ Πάρις (Στράβ. Βιβλ. ΙΓ'). Ἀντανδρος δὲ ἡ πόλις ὠνομάσθη ἢ ἀπὸ Ἀντάνδρου, στρατηγοῦ Αἰολέων, ἢ ἀπὸ Ἀνδρου τῆς νήσου, ἀπὸ τῆς ὁποίας φάσις· ἢ ἡ λέξις σημαίνει «ἀντὶ τοῦ ἀνδρός», διότι ἡ πόλις ἐδόθη ὑπὸ τῶν Τρῶων εἰς τοὺς Ἕλληνας λύτρον ὑπὲρ τοῦ Πολυδώρου, ἀλόντος εἰς Θράκην.

5—6. Ἰδῃ. . . ἡ Φρυγία) πρὸς διαστολὴν τῆς ἐν τῇ Κρήτῃ καὶ ἡ μὲν Κρηταία Ἰδῇ ἦτον ἐπίσημος διὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς τοῦ Διὸς γέννησιν, ἡ δὲ Φρυγία, διὰ τὴν κρίσιν τοῦ Πάριδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ σπήλαιον.

13. Ἀρεως γῇ κτλ.) ἡ Θράκη. Τόσον εἶναι τὸ μεταξὺ τῶν τρωϊκῶν καὶ τῶν πρὸς δυσμὰς κειμένων θρακικῶν ἀκτῶν διάστημα, ὅσον τὸ τοῦ Ἑλλησπόντου· καὶ κατὰ μὲν τὸ Σίγειον τὸ πλάτος εἶναι 35 στάδια, κατὰ δὲ τὴν Ἀβυδὸν τὸ πέμπτον, δηλαδὴ ἐπτὰ. Λέγεται δὲ παρὰ τοῦ ποιητοῦ Ἀρεως γῆ, καθὼς καὶ παρὰ τοῦ λυρικοῦ Ὀρατίου (Βιβλ. Β' φθ. ΙΓ') bello furiosa Thrace, Ἀρειμάνιος Θράκη, διὰ τὸ ἄκρως ἐκδοτον εἶς τὰ ὄπλα καὶ τὸ μαχιμώτατον τοῦ ἔθνους,

ὡς καὶ εἰς τὴν Ἑκάβην παρ' Εὐριπίδῃ φαίνεται· «Ἴω Θράκης λογχοφόρον, ἔνα πλον, εὐῖππον, Ἀρεὶ κάτοχον γένος»· λέγεται δὲ καὶ εὐρύπεδος ἡ Θράκη, διότι οἱ ὅροι αὐτῆς πρὸς μὲν βορρᾶν εἶναι ὁ Αἴμος, τὸ ὅρος δὲ οὗ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Μοισίας, πρὸς δὲ νότον τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, πρὸς δὲ δυσμὰς τὸ Παγναῖον ὄρος, τὸ διαχωρίζον αὐτὴν τῆς Μακεδονίας· πρὸς δὲ ἀνατολὰς ὁ Εὐξείνιος Πόντος καὶ ἡ Προποντίς καὶ ὁ Ἑλλήσποντος.

14. . . . ὁ θρασύφρων Λυκοῦργος.) Οὗτος ἦν υἱὸς τοῦ Δρύαντος, σκληρὸς καὶ ἄγριος ἄνθρωπος, βασιλεὺς τῶν παρὰ τὸν ποταμὸν Στρυμόνα Ἑδυνῶν ἢ Βιστώνων· ἀπεδίωξε μεθ' ὕβρεως αὐτὸς ποτε τῆς ἐπικρατείας του τὸν Βάκχον μετὰ τῶν συνοπαδῶν του, διὸ καὶ πρὸς τιμωρίαν ἐμάνη, καὶ νομίζων ὅτι ἐκκόπτει διὰ πελέκεως κλῆμα ἀμπέλου, πλῆξα· ἀπέκτεινε τὸν υἱόν του, καὶ τὸν ἴδιον δ' ἐαυτοῦ πόδα ἠκρωτηρίασεν. Ὑστερον ἐσωρρονίσθη (Ἀπολλοδ. Β.β. Γ', Κεφ. Ε', καὶ ἄλλοι)· ἄσινος δὲ διετέλεσε καθ' ὅλον τὸν βίον καὶ τὴν ἀμπελοφυτείαν αὐστηρῶς ἀπηγόρευεν.

15. Ξεῖνοι τῆς Τροίας ποτὲ καὶ ὁμίθεοι.) Ἐκπάλαι ὑπῆρχε ξενία μεταξὺ Θρακῶν καὶ Τρώων καὶ τοὺς αὐτοὺς θεοὺς ἐλάτρευον καὶ ὑπὸ συγγενῶν ἐδασίλευοντο, ἐπειδὴ ὁ Ἀδρύανος καὶ ὁ Ἰασίων ἦσαν ἀδελφοὶ ἐκ Διὸς καὶ Ἡλέκτρας (Ἀπολλοδ. Β.β. Γ', Κεφ. ΙΒ')· καὶ ὁ μὲν Ἰασίων ἐδασίλευσεν εἰς τὴν Θράκην, ὁ δὲ Ἀδρύανος εἰς τὴν Φρυγίαν· πρὸς τούτοις δὲ καὶ Πολυμνήστωρ ὁ βασιλεὺς τῆς Θράκης ἔγρημε μετὰ ταῦτα τὴν θυγατέρα τοῦ Ηριάνου Ἰλιώνην, καὶ ἡ νέα αὕτη συγγένεια ἐξωκείωσεν ἔτι μᾶλλον τὰ ἔθνη.

18. . . . Αἰνεάδας.) Ὁ Αἰνείας, ὡς ὁ Βιργίλιος λέγει, ὠνόμασεν, οὐχὶ τοὺς κατοίκους, ἀλλὰ τὰ ἄνω ἐκτίσε τείχη, δηλαδὴ τὴν πόλιν αὐτὴν, ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ Αἰνεάδας, καὶ οὐχὶ Αἴνον, ὡς τινες διὰ τὴν ὁπωποῦν ὁμοιότητα τῶν λέξεων πάσχουν νὰ ἀποδείξουν (βλ. Εὐγεν. Β.β. Γ', σημ. 20).

19. τῇ μητρὶ Διωναίᾳ.) Ἡ Ἀφροδίτῃ ἐγεννήθη ἐκ Διὸς καὶ Διῶνης, μιᾶς τῶν Τιτανίδων, θυγατέρων τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς (Ἀπολλοδ. Β.β. Α', Κεφ. Α' καὶ Γ'). Οὕτω καὶ ὁ Θεόκριτος Διωναίαν ἐπονομάζει τὴν Ἀφροδίτην (Εἰδυλ. ΙΕ', στίχ. 106), καὶ ὁ Ὀμηρὸς ἀναφέρει τὴν Διῶνην ὡς μητέρα τῆς Ἀφροδίτης (Ἰλ. Ε. 381).

Ἡ δ' ἐν γούνασι πίπτε Διῶνης δὲ Ἀφροδίτῃ
μητρὸς ἔης

Λανθάνεται ἄρα ὁ Σουΐδας λέγων ὅτι Διωναία ἡ Ἀφροδίτῃ καὶ Διῶνῃ ἡ αὐτή.

35. . . . τῆς τῶν Γετῶν.) Ταῦτό ὡς νὰ ἔλεγε τῶν Θρακῶν, ἐπειδὴ οἱ Γεταὶ ἐπεκράτησαν τὸ πάλαι εἰς μέρος τῆς Θράκης, ὡς Θουκυδ. ἱς. Β.β. Β'.

39. (Νὰ τὸ εἰπῶ; νὰ τὸ κρύψω;) Σχῆμα δημοσθ. κατὰ στεφάνου ψευδομ. «Ἐρῶ ἢ σιωπήσομαι;»

42—43. . . . ἡ Τροία σοι ξένον
δὲν μὲ ἀνέθρεψεν.) Ὁ Πολύδωρος καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Αἰνείου Κρέουσα ἦσαν ἀμφοτέρωτεροι τέκνα τοῦ Ηριάνου ἐξ Ἑκάβης.

45—46. . . . σπῆρος βελῶν κτλ.) Ὁ μὲν Ὀμηρὸς λέγει ὅτι ὁ Πολύδωρος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως (Ἰλ. Γ. 416), ὁ δὲ Εὐριπίδης (Ἑκάβ.) ὅτι ὁ Πολυμνήστωρ θαλοφονήσας τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς τὸ ὁποῖον συνεφώνησε καὶ ὁ Βιργίλιος.

48. Καίμου ὠρθώθη ἡ κόμη.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Π.).
Ὀρθαὶ δὲ τρίχες ἔσταν ἐπὶ γναμπτοῖσι μέλεσσι,
στῇ δὲ ταρῶν.

50. Παρὰ τὸν Θράκης μονάρεχην) παρὰ τὸν Πολυμνήστορα, ὡς παρὰ ξένον καὶ οἰκεῖον ἀνέκαθεν καὶ γαμβρὸν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Ἰλιώνῃ.

66—68. Ἀπὸ κυλίκων κτλ.) Οὕτω παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ψ.).

Οἶνον ἀφυσσόμενος χαμάδις χεῖρε, δεῦε δὲ γαῖαν,
βυχὴν κικλήσκων Πατροκλῆος δειλοῖο.

73—77. Ἦ ἱερὰ κτλ.) ἡ νῆσος Δῆλος, τὴ πάλαι καλουμένη Ὀρτυγία, ἐκ τῆς ἀδελφῆς τῆς Λητοῦς Ἀστερίας, ἥτις τὸ πρῶτον μετεμορφώθη εἰς ὄρτυγα, ὡς μυθεύεται, ἔπειτα δὲ ἐξ ὀργῆς τοῦ Διὸς ἀπελιθώθη καὶ τέλος εἰς νῆσον μετεποιήθη· ταύτην, οὖσαν πλωτὴν κατ' ἀρχάς, ὁ ἐπ' αὐτῆς γεννηθεὶς Ἀπόλλων, συνθέσας μετὰ τῶν νήσων Μυκόνου καὶ Γυάρου, τὴν κατεστήριξε· λέγεται δὲ ὅτι καίτοι κατὰ μέσον τοῦ πόντου, ἐπειδὴ περικυκλοῦται ὑπὸ τῶν Κυκλάδων· καὶ ἱερὰ δὲ προσλέγεται, ὡς καθιερωμένη εἰς τὴν Δωρίδα, τὴν θυγατέρα τοῦ Ὀκεανοῦ καὶ σύζυγον τοῦ Νηρέως καὶ μητέρα πεντήκοντά Νυμφῶν, καὶ εἰς τὸν Ποσειδῶνα, τὸν κύριον πάσης τῆς θαλάσσης καὶ πάντων τῶν θαλασσίων θεῶν, καὶ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα δὲ κατ' ἐξοχὴν, ὅστις ἐξελέξατο κατὰ προτίμησιν νὰ κατοικήῃ καὶ νὰ λατρεύηται καὶ νὰ δηλοῖ τὰ ἄδηλα χρησιμολογῶν εἰς ταύτην τὴν νῆσον, ἥτις καὶ ἐκ τούτου ὠνομάσθη Δῆλος ἀντὶ Ὀρτυγίας, ὡς πρότερον ἐλέγετο.

75. Ὁ τοξοφόρος θεὸς) ὁ Ἀπόλλων.

76. . . . Μυκόνου.) Ἡ Μύκονος ἔχει δύο ὄρη· δὲν ἐκτείνεται δὲ ἡ περίμετρος αὐτῆς πλέον τῶν 288 σταδίων.
αὐτ. . . . Γυάρου.) Ἡ περίμετρος τῆς Γυάρου μετρεῖται 96 στάδ. Εἰς τὴν νῆσον ταύτην κατέκλειον οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς ἐξορίστους.

80. Τότε ὁ Ἄνιος ἀναξ ἀνδρῶν, ἱερεὺς δὲ τοῦ Φοῖβου.) Κατὰ νόμον ἀρχαῖον, ὁ αὐτὸς ἐξελέγετο καὶ βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς· οὗτος δὲ ὁ Ἄνιος ἱστοροῦν ὅτι τὴν υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ὅτι ἔσχεν υἱὸν τὸν Ἄνδρωνα, ὅστις, συνοικίσας, ὠνόμασεν ἐκ τοῦ ἰδίου του ὀνόματος τὴν νῆσον Ἄνδρον, πρὸς δὲ καὶ τρεῖς θυγατέρας, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Διόνυσος, ὡς καθιερωθεὶς εἰς αὐτὸν, ἔδωκε τὴν χάριν νὰ μεταβάλλουν ὅ,τι καὶ ἂν ἐγγίσουν, ἡ μὲν εἰς τι τῶν ἐδωδύμων, ἡ δὲ εἰς οἶνον, ἡ δὲ εἰς ἔλαιον· ὅθεν καὶ ὁ Ἀγαμέμνων, ὡς λέγουσιν, ὅταν ἐξεστράτευε κατὰ τῆς Τροίας, τὰς ἔφερε παρ' αὐτῶ, καὶ τὰς ἐκράτει δεσμίους ἕως νὰ προμηθευθῇ ἀφθόνως τὸν ἐπισιτισμὸν τοῦ στρατεύματος· προσθέτουν μάλιστα, ὅτι καὶ μίαν ἐξ αὐτῶν παρεθίασεν· ἀλλ' ὁ Διόνυσος, ἀπολύσας αὐτάς τῶν δεσμῶν, τὰς μετεμύρωσεν εἰς περιστερὰς· ὅθεν καὶ ἦτον ὅλως ἀθέμιτον νὰ κυνηγοῦν ἢ ἄλλως πῶς νὰ ἐνοχλοῦν τὰς περὶ τὴν Δῆλον περιστερὰς. Καὶ ταῦτα μὲν παρὰ Σερβίῳ· ὁ δὲ συγγράψας τὰ ἐθνικὰ ὁμοῖα τὴν οἰκιστὴν τῆς Ἄνδρου οὐχὶ Ἄνδρωνα, ἀλλ' Ἄνδρον ἢ Ἀνδριά, καὶ λέγει ὅτι ἦτον υἱὸς τοῦ Εὐρυμάχου, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀνίου καὶ πατρὸς τῶν εἰρημένων τριῶν παρθένων, τῶν Οἰοτρόπων ἐπιλεγομένων, ἡ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀνίου· ὁ δὲ Λυκόφρων ἱστορεῖ, ὅτι ὁ Ἄνιος ἔσχε τὰς θυγατέρας ταύτας ἐκ Δωρίππης, καὶ ὅτι ὠνομάζοντο αὐταὶ Οἰνῶ, Σπερμῶ καὶ Ἐλαῖς, Οἰνότροποι δὲ καὶ αἱ τρεῖς διὰ κοινοῦ ὀνόματος· τὰς ἀναφέρει δὲ καὶ ὁ Ἡσύχιος ὡς θυγατέρας τοῦ Ἀνίου.

85. . . . Θυμβραῖς.) Ἡ Θύμβρα ἦτο πεδιάς τῆς Τρωάδος, οὕτω καλουμένη ἀπὸ τοῦ εἰς αὐτὴν ἀφθόνως φυομένου φυτοῦ θύμβρας (κοιν. θρούμπη)· ὑπῆρχε δὲ εἰς τὴν πεδιάδα ταύτην καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος, Θυμβραίου ἀπ' αὐτῆς ἐπιλεγομένου, ὡς καὶ Λύκιος καὶ Δῆλιος καὶ Παταραῖος ἐκαλεῖτο, ἀπὸ τῶν τόπων ὅπου κατ' ἐξοχὴν ἐλατρεύετο· ἄρεται δὲ, ὅτι εἰς τοῦτον τὸν κατὰ τὴν Θύμβραν ναὸν καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Πάριδος.

89. Δὸς οἰωνόν.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ω. 310).

Ἡέμφον δ' οἰωνὸν ταχὺν ἄγγελον κτλ.

90. Μόλις ἐξέφρασ' αὐτά.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Π. 11).

Οὕτω πᾶν εἴρητο ἔπος·

αὐτ. και ἐφάνησαν τρέμοντα πάντα κτλ.) Οὕτω καὶ παρὰ Καλλιμαχῶ (Ἀπόλλ. ὕμν.)

Οἷος ὁ τῷ ᾠδῶντος ἐσείσατο δάφνης ὄρπηξ
οἶα δ' ὄλον τὸ μέλαθρον.

9 καὶ ἡ δάφνη.) Ἦτον ἱερὰ Ἀπόλλωνος ἡ δάφνη, δι' ἧ καὶ ὑπῆρχον πολλοὶ δαφνώνες εἰς Δελφοὺς καὶ εἰς Δῆλον καὶ ὅπου ὁ θεὸς αὐτὸς κατ' ἐξοχὴν ἐλατρεύετο. Ἡ καθιέρωσις δὲ τοῦ φυτοῦ τούτου εἰς τὸν Ἀπόλλωνα προήλθεν ἐκ τοῦ ἐξῆς μύθου. Ἡ Δάφνη ἦτο θυγάτηρ τῆς Λητοῦς, ὡς καὶ ὁ Ἀπόλλων ἦτον υἱὸς τῆς· ἐπειδὴ δὲ ἐρασθεὶς αὐτῆς ὁ ἀδελφὸς τὴν κατεδίωκεν, ἀποποιουμένη καὶ φεύγουσα παρεκάλεσεν ἡ Δάφνη τὴν Γῆν νὰ τὴν δεχθῇ καὶ νὰ τὴν ὑποκρύψῃ· ἡ δὲ Γῆ σχισθεῖσα τὴν παρέλαβε καὶ ἀντ' αὐτῆς ἐβλάστησε τὸ ὁμώνυμον φυτὸν, τὸ ὁποῖον ὁ Ἀπόλλων προσοικειωθείς τὸ κατέστησεν ἀειθαλές, ὡς δεῖγμα τῆς παρθενίας τὴν ὁποίαν ἡ κόρη μέχρι τέλους ἐρύλαξεν.
αὐτ. κ' ἐσείσθη τὸ ὄρος.) Τὸ ἐπὶ τῆς Δήλου ὄρος, ἐρ' οὐ ἔκειτο ὁ ναὸς, καὶ ἐξ οὗ ὁ Ἀπόλλων Κύνθιος ἐπωνομάζετο.

(8. Καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν κ' ἐξ ἐκείνων ὁπόσοι τεχθῶσιν). Οὕτω λέγει καὶ ἡ Ἀφροδίτη πρὸς τὸν Ἀγχίσην (ἐν τῷ πρὸς Ἀφροδ. ὕμνῳ, 197).

Σοὶ δ' ἔσται φίλος υἱός, ὅς ἐν Τρώεσσιν ἀνάξει,
καὶ παῖδες παῖδεσσι διαμπερές ἐκγεγάονται·

καὶ παρ' Ὀμήρῳ τὰ αὐτὰ (Ἰλ. γ. 307).

Νῦν δὲ δὴ Αἰνείας βίῃ Τρώεσσι ἀνάξει
καὶ παῖδες παῖδων, τί κεν μετόπισθε γένωνται,

καὶ παρὰ Καλαβρῶ ὡσαύτως (Παραλ. ΙΓ', 339).

. αὐτὸν δὲ πολυτερέεσσι βροτοῖσι
κοιρανέειν· ἐκ τοῦ δὲ γένος μετόπισθεν ἀνάξειν,
ἄχρις ἐπ' Ἀντολίην τε, καὶ ἀκάμχτον δόξιν ἔλθῃ.

102. ὁ πατήρ) ὁ Ἀγχίσης.

104. Νῆτος. Κρήτη.) Ἀπόρον φαίνεται πῶς ὁ Ἀγχίσης εἰς τόσον βαθμὸν λαμβάνεται εἰς τὰ τῆς γενναιολογίας τῶν Τρώων καὶ πῶς τοὺς περιφέρει ἀδίκως ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, πότε εἰς Θράκην, πότε εἰς Κρήτην, πότε ἄλλαχοῦ, ἐν ᾧ, ἐκτὸς ἄλλω, ἐνδείξεων, καὶ ὁ γενησιμὸς ἦδη αὐτὸς τοὺς ὀνομάζει ῥητῶς Δαρδανίδας, ὡς νὰ θέλῃ νὰ φανερώσῃ εἰς αὐτοὺς ὅτι ὡς ἀπόγονοι τοῦ Δαρδάνου πρέπει νὰ διευθυνθοῦν εἰς τόπον ὅθεν ἐξῆλθεν ὁ Δάρδανος, δηλ. εἰς τὴν Ἰταλίαν· καὶ πῶς ὁ Αἰνείας, ἐν ᾧ πρὸ ὀλίγου ἡ Κρέουτα ῥητῶς καὶ σαφέστατα ὀνόμασε πρὸς αὐτὸν τὴν Ἑσπερίαν, δηλαδὴ τὴν Ἰταλίαν, καὶ προεῖπεν ὅλον τὸ μέλλον του, ὡς νὰ ἐλησμήνησε ταῦτα πάντα, πειθόμενος εἰς τὰς ἐσφαλμένας ὁδηγίας τοῦ πατρὸς, περιφέρεται τῇδε κάκεισε, κτίζει πόλεις ἀπερὶσκέπτως καὶ εὐρίσκειται πάντοτε εἰς ἄγνοιαν καὶ ἀμηχανίαν περὶ τοῦ προωρισμένου τόπου τῆς ἀποκαταστάσεώς του· εἶναι τῶντι μεγάλῃς ἀπορίας ἄξιον, καθὼς καὶ ὁ Σέρβιος καὶ πάντες οἱ μετὰ ταῦτα σχολιογράφοι ἠγόρησαν.

αὐτ. Νῆτος Διός.) Ἡ Κρήτη ἦτο καθιερωμένη εἰς τὸν Δία, διότι ἐν αὐτῇ ἐγεννήθη ὑπὸ τῆς Ῥέας, καὶ εἰς τὸ ὄρος αὐτῆς, τὴν Ἰδην, ἀπορυθείς διεσώθη ἀπὸ τοῦ Κρόνου, ὅστις κατεβρόχθισε τὸν ἀνὴρ βρέφους ὑποβληθέντα εἰς αὐτὸν ἔσπαργανωμένον λίθον (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Α', κεφ. Α'). διατείναντο δὲ καὶ οἱ Φρύγες καὶ οἱ Ἀρκάδες, ὅτι παρ' αὐτοῖς ἐγεννήθη ὁ Ζεὺς, ὡς Δημήτριος ὁ Σκίψιος λέγει (παρὰ τῷ Ἀπολλωνίῳ σχολιαστῇ ἐν τῷ Γ'). ἔτι δὲ καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ

ἐφιλονείκουν μετὰ τῶν Ἀρκάδων περὶ τούτου (Παυσαν. εἰς τὰ Ἀρκαδ. καὶ Μεσσηνιακά). ἀλλ' ἡ ὑπὲρ Κρήτης γνώμη ὑπερίσχυσεν.

105. Ὅρος Ἰδαίων.) Ἡ Κρηταία Ἰδην, ἕλλη παρὰ ἡ Τρωϊκῇ, ὑφούται ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι τῆς κορυφῆς 60 στάδ. Εἰς τοῦτο τὸ ὄρος ἐπίστευον ὅτι ἐγεννήθη ὁ Ζεὺς (βλ. ἀνωτ. Σημ. 104).

106. Πόλεις οἰκεῖ ἑκατὸν.) Τόσαῦται καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Β. 649).

Ἄλλοι δ' αἱ Κρήτην ἑκατόμπολιν ἀμφενέμοντο·

ἀλλ' αὐτὸς ὁ Ὀμηρὸς (Ὀδ. Γ. 74) λέγει ἐννεμήκοντα πόλεις·

Κρήτη τις γὰρ ἐστὶ μέσῃ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
καλὴ καὶ πείρα, περίρρυτος, ἐν δ' ἀνθρώποι
πολλοὶ, ἀπειρέσιοι, καὶ ἐννήκοντα πόλεις.

Περὶ τούτου λέγει ὁ Εὐστάθιος, ὅτι αἱ δέκα πόλεις ἡρημώθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰδομενέως, ὁπότεν ἐπιστρέψας ἀπὸ τοῦ πολέμου τῆς Τρωάδος ἐπεδιώκετο ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ υἱοῦ Γλαύκου, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφῆσει φύλακα τῆς βασιλείας· μετὰ δὲ τὰ Τρωϊκά, ἀνεκτίσθησαν καὶ κατωκλήθησαν πάλιν. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι ὁ Ὀμηρὸς λέγων ἑκατόμπολιν δὲν ἐνόει ὅτι εἶχεν ἑκατὸν πόλεις, ἀλλὰ πολλὰς, ὡς πολλάκις εἴθισται.

αὐτ. πολύφορον γῆν καὶ πλούσιαν.) Βλ. τὴν ἀνωτ. σημ.

Καλὴ καὶ πείρα περίρρυτος.

108. Τεῦκρος (βλ. Αἰν. Βιβλ. Α. Σημ. 239.)

αὐτ. εἰς Ῥοίτιους ἀκτάς.) Ῥοίτιον ἀκρωτήριον τῆς Τρωάδος πρὸς τὸ βόρειον τοῦ Σιγείου ἀκρ., τοῦ ὁποῖου ἀπέχει περίπου 400 στάδ. Ἐπὶ τοῦ ἀκρ. τούτου ἔκειτο καὶ ὁ τύμβος Ἀνακτος τοῦ Τελαμωνίου, καὶ πόλις ἐπίσης Ῥοίτιον ὡς ἡ ἄκρα (Στέφ. Βυζ.), καὶ αἱ ἀκταὶ δὲ ὀνομάζοντο Ῥοίτιοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ Τεῦκρος ἐλθὼν ἀπὸ Κρήτης συνέστησε τὸ κράτος· καὶ τὸ ἔθνος Ῥοίτιοι καὶ Ῥοιτιεῖς.

109—110. Ὅτε τὸ Ἰλιον τότε κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ὀμηρὸς λέγει (Ἰλ. γ. 214).

Δάρδανον αὖ πρῶτον τέκετο νεφεληγερέτα Ζεὺς·
κτίζε δὲ Δαρδανίην· ἐπεὶ οὕτω Ἰλίου ἱρή
ἐν πεδίῳ πεπόλιστο, πόλις μερόπων ἀνθρώπων·
ἀλλ' εἴθ' ὑπὸ Ῥέας ἦκεον πολυπίδακος Ἰδης.

111. Ἐνθα ἡ μήτηρ Κυβέλη· ἡχηρὰ Κορυθαίων χαλκεία.) Ἀπὸ τῆς Κρήτης εἰσῆχθησαν τὰ ὄργανα τῆς Κυβέλης. Ῥέα δὲ καὶ Κυβέλη ἡ αὐτὴ, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ Κυβέλου, ὄρους τῆς Φρυγίας, ἢ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρώτου ἱερέως αὐτῆς, ἢ ἐπειδὴ αἱ θιασῶταί τῆς ἐκυβίστων (ἐπίδων) εἰς τὰς ὀρχήσεις· ἡ αὐτὴ δ' ἐκαλεῖτο καὶ Μήτηρ κατ' ἐξοχὴν, καὶ Μεγάλῃ Μήτηρ, καὶ Πασιγέα, ὡς γεννήσασα πάντας τοὺς θεοὺς· ὡς εἰς τὸν ὕμν. τοῦ Ὀμήρου, ἂν ᾦναι τοῦ Ὀμήρου.

Μητέρα μοι πάντων τε θεῶν πάντων τ' ἀνθρώπων.

καὶ εἰς τὰ Ὀργικὰ (Ῥυμ. ΙΓ' καὶ ΚΣ' καὶ Μ'). Οἱ δὲ εἰς Φρυγίαν ὀργιζόντες πρὸς τιμὴν τῆς Κυβέλης ἔκρουον τὰς ἀσπίδας διὰ τῶν δοράτων, καθὼς αἱ ἐπὶ τῆς Ἰδης, τοῦ ὄρους τῆς Κρήτης, Κορύβαντες, οἱ τοῦ βρέφους Διὸς φύλακες. Ὁ Ἀπολλόδωρος ἐκφράζει τὸν μῦθον ὡς ἐφεξῆς (Βιβλ. Α', κεφ. Α'). «Κρόνος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καὶ Γῆς τὴν ἀδελφὴν Ῥέαν γήμας, ἐπειδὴ (οἱ τεκόντες) ἐθεσπιώδουν αὐτῷ ὑπὸ παιδὸς ἰδίου τὴν ἀρχὴν ἀφαιρεθῆσθαι, κατέπεινε τὰ γεννώμενα. . . . » Ὀργισθεῖσα δ' ἐπὶ τούτοις Ῥέα παραγίνεται μὲν εἰς Κρήτην, ὀπηνίκα τὸν Δία ἐγκυμονοῦσα ἐτύγγανε, γεννᾷ δὲ ἐν ἀντρῷ τῆς Δίκτης Δία, καὶ τοῦτον μὲν δίδωσι τρέφεσθαι Κούρησί τε καὶ ταῖς Μελισσέωσι παισὶ Νύμφαις, Ἀδραστίῃ

» τε καὶ Ἰδῆ. Αὐταὶ μὲν οὖν τὸν παῖδα ἔτρεφον τῷ τῆς Ἀμαλθείας γάλακτι· οὗ
 » δὲ Κούρητες ἔνοπλοι ἐν τῷ ἄντρῳ τὸ βρέφος φυλάσσοντες τοῖς δόρασι τὰς ἀ-
 » σπίδας συνέκρουον, ἵνα μὴ τῆς τοῦ παιδὸς φωνῆς ὁ Κρόνος ἀκούσῃ. Ῥέα δὲ
 » λίθον σπαργανώσασα δέδωκε Κρόνῳ καταπιεῖν ὡς τὸν γεγεννημένον παῖδα.»
 Ἦσαν δὲ οἱ Κούρητες οἱ καὶ Κορύβαντες οἱ αὐτοὶ λεγόμενοι δέκα ἢ ἑννέα τὸν
 ἀριθμὸν, υἱοὶ τῆς Ῥέας ἢ μᾶλλον ὁπαδοὶ τῆς κατ' ἄλλους (Σουΐδ. Λεξ.). Ὅτε
 δὲ εὐηρεστεῖτο ἡ Κυβέλη εἰς τοὺς κρότους τῶν Κουρήτων φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ
 ὁμηρικοῦ ὕμνου·

Ἡ κροτάλων, τυπάνων ἰαχῇ, σὺν τε βρόμος αὐλῶν
 εὐαδεν, ἥδ' ἐλὺκων κλαγγῇ, χαροπὼν τε λεόντων·
 οὐρεὰ τ' ἠγχέεντα, καὶ ὠλέεντες ἑναυλοῖ·

καὶ ἐκ τοῦ Ὀρφικοῦ προσέτι·

Τυμπανόδουπε, φιλοιστρομανές, γαλκώκροτε Κούρη.

Οὐρεσιν ἢ χαίρεις, θνητῶν τ' ὀλολύγμασι φρικτοῖς.

442. . . . ἄλλος Ἰδαῖον, καὶ πίστις αἰγῆς ἱερᾶς.) Ἦτο καὶ ἄλλος ἱερὸν
 τῆς Ῥέας ἐπὶ τῆς Ἰδῆς, καὶ εἰς τὰ μυστήρια αὐτῆς ἀπηγεῖτο σιωπὴ χαλῶς καὶ
 εἰς τὰ τῆς Δήμητρος εἰς Ἐλευσίνα.

442—443. Κ' ἐξευγμένων λεόντων.) Ἔλεγον ὅτι τὸ ἄρμα τῆς Ῥέας εἴλκετο
 ὑπὸ λεόντων, ὡς ἐν Ὀρφ. ὕμν. Κ'. στίχ. ΚΓ'.

Ταυροφόνων ζεύξασα ταχύδρομον ἄρμα λεόντων.

445. Εἰς τὴν Κνωσσόν.) Ἡ Κνωσσὸς ἢ Γνωσσὸς πόλις ἦν ἐπίσημος τῆς Κρή-
 τῆς ἐπὶ τῆς βορείου ἀκτῆς κλίνουσα πρὸς ἀνατολὰς· κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἔκειτο
 καὶ ὁ περίφημος Λαδύρινθος, μίμημα τοῦ τῆς Αἰγύπτου· ἀπὸ τῆς Κνωσσοῦ καὶ
 πᾶσα ἡ Κρήτη ἐλέγετο ποτὲ γῆ Κνωσσία.

449—450. Εἰς Ποσειδῶνα κτλ.) Ὡς παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Γ. 103).

Οἴσσετε δ' ἄρν', ἕτερον λευκὸν, ἕτερον δὲ μέλαιναν,

Γῆ τε καὶ Ἥελίῳ.

καὶ (Ἰλ. 727).

Ταῦρον δ' Ἀλφειῷ, ταῦρον δὲ Ποσειδά νι.

422. Ἰδομενεὺς κτλ.) Οὗτος ἦτο βασιλεὺς τῆς Κρήτης· ὡς ἐπέστρεψε δὲ εἰς
 τὴν ἐπικράτειάν του μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας, περιπεσὼν εἰς μέγαν κλύδωνα,
 ἠδύχθη μεθ' ὄρκου εἰς τοὺς θεοὺς, ἅμα φθάσῃ, νὰ θυσιάσῃ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον
 ὃν ἀπαντήσῃ· κατὰ δυστυχίαν δὲ, ἅμα προσωρμίσθη εἰς τὸν λιμένα, πρῶτος ἐφά-
 νη εἰς αὐτὸν ὁ υἱὸς του, τὸν ὁποῖον ἐπειδὴ ἐπεχείρει νὰ σφάξῃ, διὰ νὰ πληρώσῃ
 τὴν ὑπόσχεσιν, ἐκινήθη πᾶς ὁ λαὸς κατ' αὐτοῦ, τόσον διὰ τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ἀ-
 σπλαγχνίαν, ὅσον καὶ διὰ τὸν ἐπισυμβάντα λοιμὸν, ὅστις ἐθεωρήθη ὡς ἐκ θείας
 ὀργῆς· ἄθεν ἀποδιωχθεὶς τοῦ τόπου, κατέφυγε μετὰ τῶν συναποδύμων του εἰς τὰ
 ἐπὶ τῆς Καλαβρίας ἀκρωτήριον τῶν Σαλεντίνων, ὅπου καὶ κατόκησεν.

424. Τὴν Ὀρτυγίαν.) Ἡ Δῆλος ὠνομάζετο οὕτω μυθολογικῶς μὲν κατὰ τὴν
 ἀνωτ. σημ. 73—77· πραγματικῶς δὲ διὰ τοὺς πολλοὺς ὄρτυγας.

425. Βάκχια ὄρη τῆς Νάξου.) Ἐκλήθη οὕτως ἡ νῆσος ἀπὸ Νάξου υἱοῦ Ἐν-
 δυμίωνος· εἶναι δὲ ἡ ἐπισημότερα τῶν Κυκλάδων, κατ' ἀνατολὰς τῆς Πάρου καὶ
 κατ' ἄρκτον τῆς Ἴου κειμένη· ἐλέγετο δὲ καὶ Στρογγύλη διὰ τὸ περιφερὲς τοῦ
 σχήματος, ἔτι δὲ καὶ Καλλιπολις καὶ Μικρὰ Σικελία διὰ τὸ εὐκαρπον· καὶ Δῖα
 δὲ ἐπωνομάζετο καὶ Διονυσίας, διότι, ὡς μυθεύεται, εἰς αὐτὴν ἀνέστραψεν ὁ Δι-
 ονυσοῦς. Βακχίαν τὴν λέγει ὁ ποιητής, τόσον διὰ τὸν ἀνωτέρω μυθικὸν λόγον,
 ὅσον καὶ διὰ τὰς πολλὰς καὶ πολυφύλους ἀμπέλους τῆς· ἐδοξάζετο δὲ ὅτι αἱ Νά-

ξίαι γυναῖκες ἔλαβον τὴν χάριν παρὰ τοῦ Βάκχου νὰ γεννοῦν τὰ τέκνα τῶν ὀ-
 κτάμηνων, διότι καὶ αὐτὸς ὀκτάμηνος ἐγεννήθη (βλ. Στεφ. Βυζ.). Εἰς τὴν Νάξον
 ἐγκατελείφθη, ὡς λέγεται, ἡ Ἀριάδνη ὑπὸ τοῦ Θησεως. Ἡ περίμετρος τῆς νῆ-
 σου μετράται 840 στάδ.

αὐτ. . . . Δονοῦσαν.) Τὸ νησίδιον τοῦτο κεῖται πρὸς ἀνατ. τῆς
 Νάξου, καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τῶν συχνῶν σεισμῶν ἐκ τῶν ὁποίων κλονεῖται.
 Ἄλλη δὲ εἶναι ἡ Δονουσία, μία τῶν Σποράδων πλησίον τῆς Ῥόδου· εἰς τὴν μι-
 κρὰν ταύτην νῆσον, ἥτις κατὰ παραφθορὰν ἀντὶ Διονυσίας ὠνομάσθη Δονουσία
 (Στεφ. Βυζ.), μετέφερεν, ὡς ἄδεται, ὁ Διόνυσος ἐκ Νάξου τὴν Ἀριάδνην.

426. Ὠλίαν.) Αὕτη εἶναι ἡ σήμερον λεγομένη Ἀντίπαρος ἀπέχουσα τῆς
 Πάρου κατὰ τὸν Στέφ. Βυζ. στάδ. 58, ἀλλὰ λέγουσι ὅτι ἐσφαλμένως ἔγραψε νη
 ἀντὶ ιη.

αὐτ. . . . Πάρον . . . χιονώδη.) Ὁ Εὐγένιος λέγει ὅτι ὁ ποιη-
 τῆς ὠνόμασε τὴν Πάρον χιονώδη διὰ τὸ εἰς αὐτὴν λατομούμενον λευκὸν μάρμα-
 ρον· ἀλλὰ τοῦτο μοὶ φαίνεται βεβιασμένον. Ὅσον δὲ διὰ τὴν λευκότητά τοῦ Πα-
 ρίου λίθου ὁ Στράβων λέγει ὅτι καὶ ὁ τῆς Προικοννήσου οὐχ ἤττον εἶναι λευκός.

427. Τὰς ἐσπαρμένας.) Ἐκ τῶν νήσων τούτων, ὅσαι περικυκλοῦσι τὴν Δῆλον
 Κυκλάδες ὠνομάζοντο, ὅσαι δὲ κεῖνται κατὰ στοῖχον σχεδὸν τεταγμέναι Στιγιά-
 δες· ἀλλὰ σήμερον δὲν παρατηρεῖται ἡ διαστολὴ αὕτη· καὶ πολλὰς μὲν τῶν Κυ-
 κλάδων ὁ Στράβων (εἰς τὸ Ι' τῶν Γεωγρ.), πολλὰς δὲ ὁ Πλίνιος (εἰς τὸ Δ' τῆς
 φυσ. ἱστ.) ὠνομάζουσιν· ὁ δὲ Ὀρόσιος (Βιβ. Α', κεφ. Β') 53 ὀρισμένως ἡρίθμησεν.

430. Καὶ ἀπὸ πρύμνης κτλ.) ὡς παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Α. 319.)

Τοῖσιν δ' ἔκμενον οὐρον ἔει ἐκάεργος Ἀπόλλων.

καὶ (Ὀδ. Α. 6).

Ἰκμενον οὐρον ἔει πλησίστιον, ἐσθλὸν ἐταῖρον.

434. . . . τῶν Κουρήτων.) Ἐκτὸς τῶν ὄσων ἀνωτ. Σημ. 444
 ἔρρεθησαν περὶ τῶν Κουρήτων, λέγεται ὅτι ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς Κρήτης καὶ ἔθνος
 Κουρήτων, τὸ πρῶτον κατοικήσαν τὴν νῆσον.

433. Πέργαμα.) Λέγουσιν, ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Αἰνείου ὑπῆρχε πό-
 λις ἐπὶ τῆς Κρήτης Πέργαμα, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Πλίνιος (φυσ. ἱστ. Βιβ. Α', κεφ. ΙΒ').

444. . . . Ὁ Σείριος.) Ὁ ἀστὴρ Κῶων ὁ κατὰ τὸ θέρος ἀνα-
 τέλλων, ὅστις καὶ Σείριος καλεῖται ἀπὸ τοῦ Σειραίνω (ξηραίνω), ἢ ἀπὸ τοῦ ζεῖν
 (βράζειν) Ζείριος καὶ Σείριος· ὅταν ὁ ἀστὴρ οὗτος ἀνατέλλῃ, γίνεται μέγας καύ-
 σων, τὰ κοινῶς Κυνοκαύματα. Ἐμύθευσαν δὲ ὅτι ὑπῆρξεν ἄνθρωπος Κῶων, τὸν
 ὁποῖον οἱ μὲν εἶπον υἱὸν Ὠρίωνος, οἱ δὲ Ἡρώνης, οἱ δὲ Ἰσίδος, οἱ δὲ Κεφάλου,
 καὶ ὅτι κατετάχθη μεταξὺ τῶν ἀστέρων· ὑπάρχουν δὲ δύο Κῶνες, ὁ μὲν Μείζων,
 ἀστερισμὸς συγκροτούμενος ἐκ 18 ἀστέρων, καὶ φαινόμενος 58 περίπου ἡμέρας
 πρὶν τῆς φθινοπωρινῆς ἱσημερίας· ὁ δὲ ἐλάσσων, ὁ ὑπὸ τὸ γένειον κείμενος τοῦ
 Μείζωνος καὶ ὑπὸ μὲν τῶν Λατίνων canicula (Κυνάριον), ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων
 Προκῶων λεγόμενος.

465—466. Παρ' Οἰνωτρῶν κτλ.) Οὕτω λέγει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὸ Η'
 τῶν Πολιτ. «Φασὶν οἱ λόγιοι τῶν ἐκεῖ κατοικούντων Ἰταλὸν τινα γενέσθαι βα-
 » σιλέα τῆς Οἰνωτρίας, ἀφ' οὗ τὸ ὄνομα μεταβαλόντας Ἰταλοὺς ἀντ' Οἰνωτρῶν
 » κληθῆναι.»

467. . . . Δαρδάνου . . . κ' Ἰασίου.) Οὗτοι ἦσαν δύο ἀδελ-
 φοὶ ἐκ Διὸς καὶ Ἥλέκτρας· καὶ ὁ μὲν Ἰάσιος ἢ Ἰατίων ἐρασθεὶς τῆς Δήμητρος
 καὶ θελήσας νὰ τὴν καταισχύνῃ ἐκαραυνώθη· ὁ δὲ Δάρδανος λυπηθεὶς διὰ τὸν

θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ καὶ καταλιπόν τὴν Σαμοθράκην ἦλθεν εἰς τὴν ἀντίπεραν Ἡπειρον, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ Τεῦκρος. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ', κεφ. ΙΒ'. Βλ. καὶ εἰς τὸ Α' Βιβλ. τῆς Αἰν. Σημ. εἰς στίχ. 235.)

479. . . . Τὴν Κόρυτον.) Πόλιν ἦν ἡ Κόρυτος Τυρρηνῶν, τῶν καὶ Θύσκων καὶ Ἐπρούσκων (Τοσκάνων) λεγομένων, ἡ σήμερον Κορτόνη· ὠνομάσθη δ' οὕτως ἀπὸ Κορύτου τοῦ κτίσαντος αὐτὴν καὶ βασιλεύσαντος εἰς αὐτήν. Ἱστοροῦν δὲ ὅτι ὁ Κόρυτος ἦτον πατήρ τοῦ Δαρδάνου καὶ τοῦ Ἰασίωνος, καὶ ὅτι ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς, ὁ Δάρδανος φονεύσας τὸν ἀδελφόν του ἔφυγεν εἰς Σαμοθράκην καὶ ἐκεῖθεν εἰς Φρυγίαν, ὅπου, λαθὼν εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ Τεύκρου Βατείαν, ἔκτισε πόλιν Δάρδανον ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ὀνόματος· μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Τεύκρου ὠνόμασε καὶ πάντα τὸν τόπον Δαρδανίαν. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ', κεφ. ΙΒ', καὶ Διονύσιος. Ἀλικαρν. εἰς τὰς περὶ τῆς Ῥώμ. ἀρχαϊότη.) Ἰδὲ δύο διηγήσεις πάντῃ διάφοροι περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος καὶ ἀναφερόμεναι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως· πότερον; λυπηθεὶς ὁ Δάρδανος διὰ τὴν κατακεραυνώσιν τοῦ ἀδελφοῦ του (βλ. τὴν ἀνωτ. Σημ. 467), ἢ φονεύσας αὐτὸν, ἔφυγεν εἰς Σαμοθράκην; τὸ δεύτερον πιθανώτερον ὡς ἱστορικώτερον.

471. Τῆς Αὐσονίας.) Καὶ ὁ Ἀπολλοδώρος ἀναφέρει τὴν Αὐσονίαν (Βιβλ. Α' κεφ. Θ'). ἦτο δὲ αὕτη μέρος κατὰ πρῶτον τῆς Ἰταλίας, ἣτις μετὰ ταῦτα ὀλόκληρος ἔλαβε τοῦτο τὸ ὄνομα ἀπὸ Αὐσονος υἱοῦ Ὀδυσσεύος καὶ Κίρκης ἢ κατ' ἄλλους Ἀτλαντος καὶ Καλυψύδης· ἐπ' αὐτοῦ δὲ καὶ τὸ Σικελικὸν πέλαγος ὠνομάσθη Αὐσονίον. (Εὐστάθ. ἐν τοῖς ὑπομνήμ. εἰς Διον. τὸν Περιηγ.)

αὐτ. . . . Τὴν γῆν τὴν Δικταίαν.) Ὅρος τῆς Κρήτης ἡ πλησίον τῆς Ἰδῆς ἡ Δίκτη, ἣτις καὶ Δίκτος ὑπὸ τοῦ Ἀράτου λέγεται. «Δίκτῳ ἐν εὐώδει ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίοιο.» Ὑπῆρχε δὲ ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου καὶ ἄντρον τὸ Δικταῖον, ὅπου ὁ Ζεὺς γεννηθεὶς ἀπεκρύβη (βλ. Σημ. 411.) Ἐπὶ τῆς Δίκτης γεννᾶται καὶ τὸ φυτὸν δίκταμνον ἢ δίκταμον ἢ κατὰ Διοσκορίδην (Βιβλ. Γ', κεφ. ΚΖ') Κρητικὴ πόα, κατὰ δὲ Θεόφραστον (περὶ φυτῶν, βιβλ. Θ', κεφ. ΙΓ') ἴδιον τῆς Κρήτης φυτὸν καὶ μὴ φυόμενον ἀλλαχοῦ εἰμὴ εἰς τὴν Κρήτην, ὡς καὶ ὁ Πλίνιος λέγει (φυτ. Ἰς. Βιβλ. Η', κεφ. ΚΖ'). Λέγεται δὲ ὅτι τὸ φυτὸν τοῦτο θεραπεύει ὀραστικῶς τὰς ἐκ σιδήρου πληγὰς· ὁ Λινναῖος τὸ ὀνομάζει origanum dictamnus.

473. Ὀνειρον δὲν ὠνειρεύθην) καὶ Ὀμηρος (Ὀδ. Τ. 547, κτλ.).

Οὐκ ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ ἐσθλόν, ὅτοι τετελεσμένον ἔσται.

489. Εἶπεν· ἡμεῖς δ' εἰς αὐτοῦ κτλ.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ. Κ.).

Ὡς ἔφαθ', ἡμῖν δ' αὖτ' ἐπεπαίθετο θυμὸς ἀγῆνωρ.

492—493. . . . οὐδὲ πέριξ ἄλλο ἐβλέπομεν κτλ.) οὕτως ἐν Θεοκρίτῳ (Εἰδ. Κ.).

Ἄλλ' ἀγῆρ μὲν ὑπερθεῖν, ἐνερθε δὲ πόντος ἀπαίρων.

καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Μ.).

Ἄλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆτον ἐλείπομεν, οὐδέ τις ἄλλη

φαίνετο γαίαν, ἀλλ' οὐρανὸς, ἡδὲ θάλασσα,

δὴ τότε κυανέην νέφελην ἔστατε Κρονίων

νηὸς ὑπὲρ γλαφυρῆς· ἡχλυσε δὲ πόντος ὑπ' αὐτῆς.

202. Ὁ Παλινοῦρος.) Οὗτος ἦτον υἱὸς Ἰασίου, καὶ κυβερνήτης τῆς νηὸς ἐφ' ἧς ἐπέβαιναν ὁ Αἰνείας· ἐξ αὐτοῦ, ὅταν ὕστερον εἰς τὸν ἀπὸ Σικελίας εἰς Ἰταλίαν διάπλουν ἔπασεν εἰς τὴν θάλασσαν, διασημείσθη τὸ εἰς Λευκανίαν ὄρος.

210. Αἱ τῶν Στροφάδων ἀκταί.) Αἱ Στροφάδες εἶναι δύο νησίδες ἀπέχοντα 35 μίλια Ῥωμ.—280 στάδ. ἀπὸ τῆς Ζακύνθου πρὸς Εὐβρον ἄνεμον. (Πλίν. Φυσ. Ἰς. Βιβλ. Δ', κεφ. ΙΒ', καὶ Στράβ. Γεωγρ. Βιβλ. Η'). Ἐπειδὴ δὲ εἶναι χα-

μηλὰ καὶ φαίνονται μακρόθεν ὡς νὰ ἐπιπλέουν εἰς τὴν θάλασσαν, ὠνομάζοντο πλωταὶ νῆσοι· ἴτως δὲ διὰ τοῦτο καὶ Στροφάδες ἐλέγοντο, διότι ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἐστρέφοντο κύκλῳ. Λέγουσι δὲ πρὸς τούτοις περὶ τῆς ἐπωνυμίας ταύτης ὅτι οἱ παῖδες τοῦ Βορέως διώξαντες τὰς Ἀρπυίας μέχρι τῶν Ἐχινάδων ἐπέστρεψαν καταλιπόντες αὐτὰς ἐκεῖ ἐπὶ ὑποσχέσει ἐνόρκῳ τοῦ νὰ μὴ ἐνογλήσωσι τοῦ λοιποῦ τὸν Φινέα· ὅθεν καὶ αἱ νῆσοι ἐκ τῆς ἐπιστροφῆς ἐκείνου Στροφάδες ἐκλήθησαν· ὡς καὶ Ἀπολλών. εἰς τὰ Ἀργον. λέγει (Βιβλ. Β'. στίχ. 245.)

Οἱ δ' ὄρκῳ εἴξαντες, ἐπέστρεφον ἅψ' ἐπὶ νῆα
σεύεσθαι. Στροφάδας δὲ μετακλείουσ' ἄνθρωποι
νήσους τοῖο γ' ἔκρητι, πάρος Πλωτὰς καλέοντες.

214. . . . Ἐν τῷ εὐρεῖ Ἰονίῳ.) Εὐρὺ λέγει τὸ Ἰόνιον πέλαγος ὡς ἐμπεριέχον ἄλλα μικρότερα, καθὼς τὸ Ἀγαϊκόν, τὸ Ἡπειρωτικόν, τὸ Ἀδριατικόν· κατὰ τινες δὲ καὶ τὸ ἀπὸ Γάζης μέχρις Αἰγύπτου πέλαγος Ἰόνιον ἐλέγετο (Στέφ. Βυζ.). ὠνομάσθη δὲ Ἰόνιον ἀπὸ Ἰοῦς τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰνάχου, ἣτις ἐκολύμβησε δι' αὐτοῦ (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Β', κεφ. Α'), κατ' ἄλλους δὲ πάλιν ἀπὸ Ἰλλυριοῦ ἢ μᾶλλον ἀπὸ Ἰονος τοῦ πάντων τῶν Ἑλλήνων προπάτορος. (Βλ. καὶ Εὐστάθ. ἐν ταῖς εἰς τὸν Περιηγ. Σημ.)

211—212. . . . Κελαινὴ καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρπυαί.) Αἱ Ἀρπυαί, ὡς μυθεύεται, ἦσαν θυγατέρες Θαύμαντος καὶ Ἠλέκτρας τῆς Ὠκεανοῦ, ἢ, κατ' ἄλλους, Ποσειδῶνος καὶ Γῆς. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Α', κεφ. Β'). Τὰς ἀναφέρει δὲ καὶ ὁ Ἡσίοδος εἰς τὴν Θεογον. στίχ. 235. Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ των ὑπάρχει διαφωνία· τὰ δὲ γνωστά των ὀνόματα ἦσαν Ἰρις, Κελαινὴ, Νικοθήη, Ἀελλὼ ἢ Ἀελλόπους, Ὠκυπέτη, Ὠκυθόη, Ὠκυπόδη, Ποδάρκη· ἦσαν δὲ τὰ μὲν ἄνω παρθέναι, τὰ δὲ κάτω παράμορφοι, καὶ πτερωταὶ δὲ καὶ γαμφώνυχες τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· ἄκρως δὲ ἀρπακτικαὶ καὶ θρασυαὶ καὶ γαστρίμαργοι καὶ διαφύεσθαι τὰς κοιλάδας καὶ βδελυρώταται. Ἡ Κελαινὴ ἦτον ἡ πρωτεύουσα τῶν Ἀρπυιῶν.

213. . . . τοῦ Φινέως.) Τὰ περὶ τοῦ Φινέως οὕτω διηγείται ὁ Ἀπολλοδώρος (Βιβλ. Α', κεφ. Θ'). «Κατὰ τὴν ἐπὶ Θράκης Σαλμυδητῶν Φινεὺς ὄκει· ὁ μάντις, τὰς ὁφείας πεπηρωμένους, ὃν οἱ μὲν Ἀγῆνορος εἶναι λέγουσιν, οἱ δὲ Ποσειδῶνος υἱόν· καὶ πηρωθῆναι φασὶν αὐτὸν οἱ μὲν ὑπὸ θεῶν, ὅτι προὔλεγε τοῖς ἀνθρώποις τὰ μέλλοντα, οἱ δὲ ὑπὸ Βορέου καὶ τῶν Ἀργοναυτῶν, ὅτι πεισθεὶς μητρὶα τοὺς ἰδίους ἐτύφλωσε παῖδας· τινὲς δὲ ὑπὸ Ποσειδῶνος, ὅτι τοῖς Φρίξου παισὶ τὸν ἐκ Κόλχων εἰς τὴν Ἑλλάδα πλοῦν ἐμήνυσεν. Ἐπεμψαν δὲ αὐτῷ καὶ τὰς Ἀρπυίας οἱ θεοὶ· πτερωταὶ δὲ ἦσαν αὗται καὶ ἐπειδὴν τῷ Φινεῖ παρετίθετο τράπεζα, ἐξ οὐρανοῦ καθιπτάμεναι, τὰ μὲν πλείονα ἀνῆρπαζον, ὀλίγα δὲ ὅσα ὁσμῆς ἀνάπλεα κατέλειπον, ὥστε μὴ δύνασθαι προσενέγκασθαι· βουλομένοις δὲ τοῖς Ἀργοναύταις τὰ περὶ τοῦ πλοῦ μαθεῖν, ὑποθήσεσθαι τὸν πλοῦν ἔφη, τῶν Ἀρπυιῶν αὐτὸν ἐὰν ἀπαλλάξωσιν· οἱ δὲ παρέθεσαν αὐτῷ τράπεζαν ἐδεσμάτων· Ἀρπυαὶ δὲ ἐξαίφνης σὺν βοῇ καταπτᾶσαι τὴν τροφὴν ἤρπαζον· θεασάμενοι δὲ οἱ Βορέου παῖδες, Ζήτης καὶ Κάλαις, ὄντες πτερωτοί, σπασάμενοι τὰ ξίφη, δι' αἴρος ἐδίωκον (μέχρι τῶν νησίδων Στροφάδων) ὡς ἀνωτ. ἐρρέθη. στίχ. 210. Ὁ Ἀπολλώνιος εἰς τὰ Ἀργοναυτικά ἐξέθεσε τὸν μῦθον εἰς πλάτος.

222—223. . . . Τοὺς θεοὺς καὶ τὸν Δία μετόχους ἐπεφωνοῦμεν τῆς λείας) Κατὰ τὸν Σίρβιον εἰθίσται νὰ μεταδίδουν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ εἰς τοὺς θεοὺς ἐκ τῆς λείας των, καὶ εἶχον μάλιστα καὶ ναὸν Διὸς Ἀηστῆρος, ὅπου ἀπέθετον μέρος τῆς λείας.

225—226. Ὅταν φρικτὰ ἐξ ὀρέων κτλ.) Ὁ μὲν Ἀπολλοδ. λέγει ὅτι οὐρα-

νόθεν καθίπταντο αἱ Ἀρπυιαὶ (άνωτ. ζ. 243), ὁ δὲ Ἀπολλών. (Ἀργον. Β' 264) ὅτι ἐκ τῶν νεφελῶν ὡς κεραυνὸς μετὰ κλαγγῆς καὶ πατάγου κατεφέροντο.

. . . Ἦύτε ἄλλαι ἀδευκέες

ἀτρώφατοι νεφέων ἐξάλλμεναι ἐσσεύοντο

κλαγγῇ μαιμώσασαι ἐδητίος. . .

ὁ δὲ Βιργίλιος ἐνταῦθα ὅτι ἀπὸ τῶν ὁρέων κατέπιπτον καὶ ἀπὸ διαφόρων ἔπειτα κευθμώνων ἀνεφαίνοντο.

227—228. Πάντ' ἀφαρπάζων κτλ.) Ὡς ὁ Ἀπολλόδ. λέγει·

«Τὰ μὲν πλείονα ἀνῆρπαζον, ὀλίγα δὲ ὅσα ὁσμῆς ἀνάπλεα κατέλειπον.»

Ὁ δὲ Ἀπολλώνιος (Ἀργον. Β', 188) οὕτως·

Ἀρπυιαὶ στόματος χειρῶν τ' ἀπὸ γαμφυλῆσι

συνεχέως ἥρπαζον. . .

. . .

καὶ δ' ἐπὶ μυδαλέην ὁδὸν χέον. . .

339. . . ὁ Μισήνορος.) Οὗτος ἦτον αὐλητῆς υἱὸς τοῦ Αἰόλου, τοῦ ἡγεμόνος τῶν ἀνέμων.

245. Ἡ Κελαινὴ) πρωτεύουσα τῶν Ἀρπυιῶν. (Βλ. άνωτ. σημ. 241-242.)

246. Μάντις κακῶν.) Τὸ αὐτὸ καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Α. 406)·

Μάντιν κακῶν. . .

247. Ὡς Λαομέδωντος τέκνα.) Τοὺς ὀνειδίζει τρόπον τινὰ διὰ τῆς τοιαύτης προσφωνήσεως ὡς κακοὺς ἀπογόνους τοῦ κακῶς καὶ ἀδίκως πρὸς τὸν Ποσειδῶνα καὶ τὸν Ἀπόλλωνα προσφερθέντος προγόνου.

250. Βάλετε τούτους τοὺς λόγους καλῶς εἰς τὰς φρένας.) Ὡς καὶ ὁ Ὀμηρος (Ἰλ. Α. 224)·

Ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσι·

καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη.

252. . . Ἐρινύων ἐγὼ ἡ μεγίστη.) Κατὰ τινὰς καὶ αἱ Ἀρπυιαὶ συγκατηριθμοῦντο μετὰ τῶν Ἐρινύων, καὶ γενικῶς δὲ πᾶσα δύναμις κακοποιῶς καὶ ἀποτρόπαιος Ἐρινὺς συνήθως ἐλέγετο. Ὡς καὶ ὁ Ὀμηρος (Ὀδ. Ο. 234)·

Τὴν οἱ ἐπὶ φρεσὶ θεὰ δυσπλητὶς Ἐρινύς.

265. Τὴν ἀπειλήν, ὦ θεοί, κτλ.) Ὡς ὁ Αἰσχύλος εἰς Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας.

Εἰδ' αὖθ', ὃ μὴ γένοιτο, συμφορὰ τύχοι.

268. Ταῖνοντες δὲ τὰ ἱστία τῇ νότῳ.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ. Α. 44)·

Τῆς δὲ (νῆος) πανημερίης τέταθ' ἱστία ποντοπορούσης.

269. . . Ὅπου ὁ ναύκληρος, ὅπου οἱ ἄνεμοι φέρουν.) Καὶ τοῦτο τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ. Ι. 78)·

Τὰς δ' ἄνεμός τε, κυβερνῆται τ' ἴθουν·

καὶ (Ὀδ. Α. 40)·

Τὴν δ' ἄνεμός τε, κυβερνήτης τ' ἴθουν.

270. . . Ζάκυνθος ἦδ' ἡ δασώδης.) Ὁ Ὀμηρος ὡς καὶ ὁ Βιργίλιος ἐνταῦθα τὴν λέγουσιν ὑλήεσσαν, δασώδη, ὁ δὲ Ὀβίδιος εἰς τὴν Α' τῶν Ἡρωίδων Ὑψηλὴν ἀμφοτέρω ἀληθῆ, ἐπειδὴ καὶ ὄρη ὑψηλὰ καὶ δάση πολλὰ περιέχει καὶ ἦτον ἐπίσημος τὸ πάλαι (Στράβ. Γεωγρ. Βιβλ. Γ'), ὡς καὶ σήμερον ἔτι φέρει δὲ παντοίους καρποὺς, καὶ ἡ περίμετρος αὐτῆς εἶναι 480 στάδ. δηλ. 60 μίλια.

271. Σάμη.) Ἡ σήμερον Κεφαλληνία Σάμη καὶ Σάμος ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι. Κατὰ τὸν Στράβωνα εἰς τὸ Ι' τῶν Γεωγρ. εἶχε τέσσαρας πόλεις ἡ νῆσος, ὧν ἡ μία ἐκαλεῖτο Σάμος ὁμωνύμως αὐτῇ· ὁ δὲ Ἀπολλόδιωρος τὴν μὲν νῆσον Σάμον, τὴν δὲ πόλιν Σάμην ὀνομάζει, ὡς καὶ ὁ Σέρβιος· ἀλλ' ὁ Βιργίλιος ἐνταῦθα λέ-

γων Σάμην δὲν ἐννοεῖ τὴν πόλιν, ἀλλὰ τὴν νῆσον ὀλόκληρον· ὁ δὲ Ὀμηρος ἀδιαφόρως ὀνομάζει τὴν νῆσον πότε Σάμην, ὡς (Ὀδ. Α. 246)·

Δουλιχίῳ τε, Σάμῃ τε, καὶ ὑλῆεντι Ζακύνθῳ·

πότε Σάμον, καθὼς εἰς τὸν Κατάλογον (στίχ. 634)·

Ὡς τε Ζάκυνθον ἔχον, οἱ δ' οἱ Σάμον ἀμφενέμοντο·

Ἐν πορθμῷ Ἰθάκης τε Σάμοιό τε παιπαλοέσσης·

Ἄλλη δὲ αὕτη ἡ Σάμος καὶ ἄλλη ἡ εἰς τὴν Ἰκαρικὸν πέλαγος, ἀπέναντι Ἐφέσου καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Μυκάλης.

αὕτ. . . Δουλιχίον.) Μία τῶν Ἐχινάδων νήσων τῶν κειμένων πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελφοῦ καὶ ἀντικρὺ τῆς Αἰτωλίας· ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Δολίχα ἀπὸ Δολιχίου υἱοῦ Τριπτολέμου. Αἱ δὲ Ἐχινάδες οὕτως ὀνομάσθησαν, διότι ἦσαν τραχεῖαι καὶ ὀξεῖαι ὡς οἱ ἐχῖνοι, ἢ διότι εἶχον πολλοὺς ἐχίνους, ἢ ἀπὸ Ἐχίνου ἢ Ἐχίνους τοῦ μάντεως. (Στέφ. Βυζ.)

αὕτ. . . Νήριτον δὲ τὸ πετρώδες.) Ὅρος τῆς Ἰθάκης ὑψηλὸν καὶ ἀπότομον. Ὡς Ὀμηρος (Ἰλ. Β. 439)·

Ὡς τ' Ἰθάκην εἶχον, καὶ Νήριτον εἰνοσίφυλλον.

272. Τῆς Ἰθάκης . . . σκοπέλους.) Σκόπελον λέγει τὴν Ἰθάκην ὡς μικράν καὶ πετρώδη. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐδασίλευεν οὐ μόνον ἐπὶ τῆς Ἰθάκης, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἄλλων τινῶν νήσων τοῦ Ἰονίου πελάγους, καὶ ἐπ' αὐτῆς δὲ ἔτι τῆς Ἡπειρωτικῆς γῆς.

274. Αἱ τῆς Λευκάδος κτλ.) Πέτρα λευκόχρους τῆς Λευκάδος πρόκειται πρὸς τὸ πέλαγος καὶ πρὸς τὴν Κεφαλληνίαν, καὶ ἐξ αὐτῆς ἔλαθεν ἡ νῆσος τὸ ἔνομα. Ἐκεῖτο δὲ ἐπ' αὐτῆς ὁ ναὸς τοῦ Λευκάτα Ἀπόλλωνος καὶ ἐκεῖθεν ἐγίνετο τὸ πῆδημα, ὅπερ ἐνομιζέτο ὅτι ἔπαυε τοὺς ἔρωτας (Στράβ. Γεωγρ. Βιβλ. Ι'). ὅθεν καὶ Σαπφὼ ἡ Λεσβία καταπηδήσασα, ἐπέσθυσεν ἐνταυτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὸν πρὸς τὸν Φάωνα ἐμμανῆ ἔρωτα. (Πλιν. Φυσ. Ἱστ. βιβλ. Δ. κεφ. Α', Στράβ. Γεωγρ. βιβλ. Ι', καὶ ἐξ αὐτῶν Στέφ. Βυζ. καὶ Εὐστάθ. εἰς τὰ εἰς Διονύσιον σημειώματα.) Ἡ νῆσος καλεῖται σήμερον Ἀγία Μαῦρα.

275. Καὶ εἰς τοὺς ναύτας ὁ πάντοτε τρόμον παρέχων Ἀπόλλων.) Δηλαδὴ ὁ τόπος ὅπου ἦν ὁ Ἀπόλλων, διὰ τὰς πολλὰς ὑφάλους καὶ τὸ τραχὺ καὶ δύσπορον τῶν ἀκτῶν.

276. . . ἐμπρὸς τῆς πολίχνης.) Τῆς πάλαι Ἀμβρακίας, περὶ τὴν ὁποίαν καὶ ὁ Αὐγουστος κατήχθη, ὅταν συνεκρόται τὴν κατ' Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας ναυμαχίαν (Δίων. βιβλ. ΝΑ' καὶ Πλάτ. εἰς Βίον Μ. Ἀντων.) καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τόπον ἔκτισε μετὰ τὴν νίκην τὴν Νικόπολιν.

280. . . Ἀκτίου.) Ἐντὸς τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου πρὸς δεξιὰν ἀπαντᾶται μέρος τῆς Ἀκαρναντίας, τὸ Ἀκτιον, πέραν δὲ τοῦ πορθμοῦ κατ' ἀριστερὰν κεῖται ἡ Νικόπολις (βλ. άνωτ. στίχ. 276), τὴν ὁποίαν κτίσας ὁ Αὐγουστος, διέταξε νὰ τελῶνται ἐπ' αὐτῆς οἱ Ἀκτιακοὶ ἀγῶνες, οἱ ἐπονομασθέντες τὰ Ἀκτια, ὡς τὰ Νέμεα καὶ τὰ Ἰσθμια κτλ. Ἦσαν δὲ οἱ ἀγῶνες οὗτοι γυμνικὸς καὶ ἵππικὸς καὶ ἄμιλλα πλοίων κατὰ τριετίαν· ὁ δὲ ἐκαῖσε Ἀπόλλων ἐπωνομάζετο Ἀκταῖος καὶ Ἀκτιακός.

284. . . Κύκλον τὸν μέγαν τοῦ ἔτους.) Τὸν τροπικὸν ἐνιαυτόν.

286. . . ὁ μέγας . . . Ἀθας.) Τίνα Ἀθαντα ἐννοεῖ; ἂν ἄσημόν τινα τῶν Ἑλλήνων, μικρὸν τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐτε ἠδύνατο νὰ τὸν ὀνομάσῃ μέγαν· ἂν δὲ πάλιν, καθὼς φαίνεται, τὸν παλαιὸν Ἀθαντα, τὸν υἱὸν τοῦ Λυγκέως καὶ Ὑπερμνήστρας, πῶς ἔφερε τὴν ἀσπίδα ταύτην, ἐνῶ κατὰ τὸν Πλίνιον (Φυσ. Ἱστ. βιβλ. Ζ.) οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀθαντος Ἀκρίσιος καὶ Προίτος, ἢ ὁ Χαλκὸς ὁ υἱὸς τοῦ

Ἀθάμαντος, ἐφεῦρον πρῶτοι τὴν ἀσπίδα; καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος (Βιβλ. Α', κεφ. Β') λέγει ὅτι ὁ Ἀκρίσιος καὶ ὁ Ηροῖτος οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀβαντος καὶ τῆς Ὠκαλίας τῆς θυγατρὸς τοῦ Μαντινέως, ὅταν, ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς, ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς βασιλείας, εὗρον πρῶτοι τοῦτο τὸ ἀμυντήριον ὄπλον· πῶς λοιπὸν ὁ πατήρ των ἔφερεν ἀσπίδα, ἐνῶ δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη;

289—290. Κ' ἐπὶ πελμάτων κτλ.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ὀδ. Δ. 479)·

Ἐν δὲ καὶ αὐτοὶ βάντες ἐπὶ κληῖσι κάθιζον·

ἐξῆς δ' ἐξόμενοι πολὴν ἄλα τύπτον ἐρετμοῖς.

291. Τὰ τῶν Φαιάκων. . . . ἐναέρια. . . . ἄκρα.) Ἡ νῆσος τῶν Φαιάκων ὀνομάζεται παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Ζ.) Σχερία, ὕστερον δὲ ὀνομάσθη Κέρκυρα καὶ κοινῶς σήμερον λέγεται Κορφοί· ἡ δὲ λέξις Σχερία, κατὰ τὸν Μ. Ἑλληνισμὸν (εἰς τὴν κατὰ Βιργίλιον Γεωγρ.), σημαίνει κατὰ τὴν διάλεκτον τῶν Φοινίκων ἐμπόριον, ἐπεὶ οἱ παλαιοὶ κάτοικοι ἦσαν ἔκδοτοι εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς θαλάσσης, ἐξ οὗ καὶ ὑπερεπλούτησαν· ὅθεν καὶ Φαίακες προσωνομάσθησαν, ὅπερ κατὰ τὴν αὐτὴν διάλεκτον σημαίνει πλουσίους καὶ εὐδαίμονας.

293. Τοῦ ὑψηλοῦ Βουθρωτοῦ.) Μικρὰ χερσόνησος τῆς Χαονίας τὸ Βουθρωτόν.

295—297. Ὅτι ὁ Ἑλένος κτλ.) Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας ὁ Ἑλένος ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Ἑκάβης καὶ ἡ Ἀνδρομάχη ἡ σύζυγος τοῦ Ἑκτορος, λαχόντες αἰχμάλωτοι Πύρρου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως, ἠννοήθησαν ἀμφοτέρω παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ μὲν Ἑλένος, ἐπεὶ ὡς μάντις, προῖδὼν τὰ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ναυάγια τῶν Ἑλλήνων, ἔπεισε τὸν Πύρρον νὰ ἀναβάλῃ τὸν πλοῦν, ἐτιμάτο παρ' αὐτοῦ ὡς φίλος καὶ ὡς σωτήρ· τὴν δὲ Ἀνδρομάχην ἔλαβεν εἰς γυναῖκα καὶ ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς τὸν Μολοσσόν, ἀλλ' ἐπεὶ μετὰ ταῦτα, νυμφευθεὶς τὴν Ἑρμιόνην τὴν θυγατέρα τοῦ Μενελάου καὶ τῆς Ἑλένης, ἐδολοφονήθη ὑπὸ τοῦ Ὀρέστου εἰς τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν, ἐνῶ ἀπέθνησκε, τὴν μὲν Ἀνδρομάχην συνέζευξε μετὰ τοῦ Ἑλένου, τὸν δὲ υἱὸν τοῦ Μολοσσὸν διώρισε διάδοχον τῆς βασιλείας· ἀλλ' ἐπεὶ οὗτος δὲν ἐπέζησε, τοῦ τόπου τοῦ ἀπ' αὐτοῦ Μολοσσία ὀνομασθέντος, τὸ κράτος περιήλθεν εἰς τὸν Ἑλένον· ἀπετέλει δὲ ἡ Μολοσσία μέρος τῆς Ἠπείρου· τῆς δὲ Ἀνδρομάχης πατρὶς ἦτον ἡ ἐπὶ τῆς Κιλικίας καὶ ὑπὸ τὴν Τρωϊκὴν ἐπικράτειαν Θήβη ἡ Ὑποπλακία, ἥτις, κατὰ τὸν Ἑτυμολογικόν, εἶναι τὸ σήμερον Ἀτραμύτιον. Περὶ τῆς κληρώσεως τῆς Ἀνδρομάχης εἰς τὸν Πύρρον ὑπάρχουν τὰ ἐξῆς ἐπη παρὰ Ἰσάκ τῷ ἐξηγητῇ τοῦ Λυκόφρονος·

Αὐτὰρ Ἀχιλλέως μεγαθύμου φαίδιμος υἱὸς

Ἑκτορέην ἄλοχον κατήγαγε κοίλας ἐπὶ νῆας.

καὶ μετ' ὀλίγον· Ἐκ δ' ἔλετ' Ἀνδρομάχην ἐύζωνον παράκοιτιν

Ἑκτορος, ἣν τε οἱ αὐτῶν ἀριστῆες παναχαιῶν

δῶκαν ἔχειν ἐπίηρον ἀμειβόμενοι γέρας ἀνδρεί.

302. . . . ψευδώνυμος. . . . Σιμόεις.) Οὕτως ὠνόμασεν ὁ Ἑλένος τὸν ποταμὸν τοῦτον πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ Τρωϊκοῦ Σιμόεντος, ὅστις ἀπὸ τῆς Ἰδῆς καταρρέων διὰ μέσου τῆς Τροίας, συνέβαλλε μετὰ τοῦ Ξάνθου εἰς τὸν Ἑλλήσποντον.

303. Ἡ Ἀνδρομάχη σπονδαῖς ἐπὶ τέφρας σκιάς ἀνεκάλει κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ·

Οἶνον ἀφυσσόμενος χαμάδις χεῖρε, δεῦρε δὲ γαῖαν

ψυχὴν κικλήσκων Πατροκλῆος δειλοῖο.

304. Εἰς Ἑκτορείαν σορὸν τὴν κενήν.) Τὰ λείψανα τοῦ Ἑκτορος ἀπὸ τῆς Τροίας, ὅπου κατὰ πρῶτον ἐτάφησαν, μετεκομίσθησαν, ὡς ἄδεται, μετὰ ταῦτα, κατὰ τινὰ χρησμὸν εἰς τὰς Θήβας. (Παυσαν. εἰς Βοιωτ.)

305. Κ' ἐπὶ διδύμων βωμῶν.) Διὰ τὴν διδύμους; ἴσως διότι (κατὰ τὸν Σέρεϊον)

οἱ ὑποχθόνιοι θεοὶ εὐηρεστοῦντο μᾶλλον εἰς τὸν ἄρτιον ἀριθμὸν, καθὼς οἱ οὐράνιοι εἰς τὸν περιττόν· διὸ καὶ παρήγγειλεν ὁ Πυθαγόρας (Πλούταρχος εἰς βίον Νουμᾶ) εἰς μὲν τοὺς οὐρανίους νὰ θύουν περιττὰ, εἰς δὲ τοὺς χθονίους ἄρτια· ἡ δὴ οὕτως ἦσαν οἱ βωμοί, ὁ μὲν διὰ τὸν Πλούτωνα, ὁ δὲ διὰ τὴν Περσεφόνην, ἡ ἴσως ὁ μὲν διὰ τὸν Ἑκτορα, ὁ δὲ διὰ τὸν Ἀστυάνακτα.

321. Ὡς ὑπὲρ πάσας κτλ.) Τὴν Πολυξένην μακαρίζει. Ἐρασθεὶς αὐτῆς ὁ Ἀχιλλεὺς, ἐνῶ τὴν ἐνυμφεύετο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θυμβραίου Ἀπόλλωνος, ἐδολοφονήθη ὑπὸ τοῦ Πάριδος, καὶ ταφεὶς εἰς τὴν Τροίαν, ἀφῆκε φωνὴν ἀπὸ τοῦ τάφου, ἐξαιτούμενος νὰ σφαγιασθῇ ὑπ' αὐτοῦ ἡ ἐρωμένη, ὅπερ καὶ ἐξετελέσθη· ἄλλοι δὲ εἶπον κατ' ἄλλον τρόπον, οἱ μὲν ὅτι ἡ Πολυξένη ἐθυσιάσθη εἰς τὴν ἀντιπέραι χερσόνησον ἐπὶ τοῦ ἐκεῖ κενοταφίου τοῦ Ἀχιλλέως, οἱ δὲ ὅτι ἀντερῶσα τοῦ Ἀχιλλέως αὐτοχειρὶ ἐθανατώθη.

328—334. Εἰς Ἑρμιόνην Ληδαίαν.) Ληδαίαν λέγει τὴν Ἑρμιόνην ὡς ἐκ τῆς μητρομήτορος, ἐπεὶ ἡ Ἑλένη ἦτο θυγάτηρ τῆς Λήδας, ἡ δὲ Ἑρμιόνη τῆς Ἑλένης. (Βλ. περὶ τῆς Ἑρμιόνης καὶ τῶν λοιπῶν συμβάντων Σημ. 296—297.)

334—335. Κατὰ Χάονας. . . γῆν Χαονίαν.) Ἡ Χαονία ἀπετέλει μέρος τῆς Ἠπείρου, μετὰ τῆς Θεσπρωτίας καὶ τῶν Κεραυνίων ὀρέων, καὶ ἐκλήθη μὲν κατ' ἀρχὰς Καμπανία ἀπὸ Κάμπου τοῦ εἰς αὐτὴν βασιλεύσαντος, ὕστερον δὲ Χαονία ἀπὸ Χάονος, εἴτε ἀδελφοῦ, εἴτε ἐταίρου, τὸν ὁποῖον ὁ Ἑλένος ἄκων ἐφόβηνεν εἰς κυνηγέσιον· κατ' ἄλλους δὲ, διότι καταπιεζομένου τοῦ τόπου ὑπ' ὀλεοῦ τοῦ λοιμοῦ, κατὰ τινὰ χρησμὸν ὁ Χάων ἐκουσίως ἐθανατώθη.

336. Κ' ἔκτισ' ἐπ' ὄρους κτλ.) Οὕτω καὶ Λυκόφρων·

Πόλιν δ' ὀμβρίαν Ἰλίῳ δυσδαίμονες

δείμαντες ἀλγηνούσι Λαφρίαν κόρην.

340. Ἡ δ' εἰς τὴν Τροίαν ἐκείνον.) Καὶ οὗτος ὁ στίχος ἔμεινεν ἡμιτελής ὡς πολλοὶ ἄλλοι· ἐλλειπότερος δὲ οὗτος τῶν ἄλλων, διότι καὶ ἡ ἔννοια ἔμεινεν ἀτελής καὶ δυσκόλως συμπεραίνεται ἡ ἰδέα τοῦ ποιητοῦ.

341. Ὅτι μητρὸς ἐστερήθη κτλ.) Ἀπορον πῶς ἡ Ἀνδρομάχη ἐγνώριζε τὴν ἀπώλειαν τῆς Κρεούσης· ὅπως καὶ ἂν ἠθέλησεν ὁ Σέρεϊος καὶ ἄλλοι νὰ τὸ ἐξηγήσουν μένει πάντοτε ἀνεξήγητον καὶ ἀδικαιολόγητον· εἶναι βέβαιον ὅτι ἂν ὁ Βιργίλιος ἐπεθεώρῃ τὸ ποίημά του, θὰ διώρθανε τοῦτο τὸ μέρος, καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα.

350. . . . Ξάνθον.) Ὀνομασθέντα οὕτω πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ Τρωϊκοῦ Ξάνθου, ὅστις ῥέων ἀπὸ τῆς Ἰδῆς καὶ μινύμενος μετὰ τοῦ Σιμόεντος συνεκβάλλει εἰς τὸν Ἑλλήσποντον.

357. . . . Τὰς δόνας ἐξώγκου.) Καὶ Ὅμηρος (Ιλ. Α. 481)·

Ἐν δ' ἄνεμος πρῆσεν μέσον ἰστίον

καὶ (Ὀδ. Β. 427)·

Ἐπρῆσεν δ' ἄνεμος μέσον ἰστίον.

359—364. Τρωϊγενῇ κτλ.) Τοιοῦτος παρίσταται καὶ ὁ Κάλχας ὑπὸ Κοίνου τοῦ Καλαβροῦ (Βιβλ. Β. Παραλειπ. στίχ. 4)·

Εὖ εἰδὼς ἀνὰ θυμὸν ὑπ' ἐννεσίης ἐκάτοιο,

πτήσιας οἰωνῶν, ἥδ' ἀστέρας, ἄλλα τε πάντα

σήμαθ' ὅσ' ἀνθρώποισι θεῶν ἰότητι πέλονται.

καὶ ὁ Καλλιμάχος οὕτω·

Γνωσῆται δ' ὄρνιθας, ὅς αἴσιος, οἳ τε πέτονται

ῥιθλα, καὶ ποίων οὐκ ἀγαθαὶ πτέρυγες.

375—376. . . Ὁ ἀναξ θεῶν. . . οὕτως ἐκλήρωσε.) Τὸ τοῦ Ὀμ. (Πλ. Θ.)
 Ὡς γὰρ θέσφατόν ἐστι.

383. Ἀδρομος δρόμος χωρίζει μακρὰν, καὶ μακρόταται γαῖαι.) Ὡς καὶ παρ'
 Ὀμήρῳ (Πλ. Α.).

. . . ἐπεὶ μάλα πολλὰ μεταξὺ

οὐρεῶ τε σκιδέντα, θάλασσά τε ἤχησσαν.

385. Καὶ τὸν Αὐσονίον πόντον.) Τὸ ἀπὸ τοῦ Λιγυστικοῦ πελάγους μέχρι Σικελίας, οἱ μὲν Θυσκίαν θάλασσαν, οἱ δὲ Τυρρηνικὴν, οἱ δὲ Ἕλληνες Νοτίαν, οἱ δὲ Λατῖνοι κατωτέραν ὠνόμασαν· τὸ δὲ πέραν τῆς Σικελίας μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν Ἰαπυγίων Σαλεντίνων Αὐσονίον πέλαγος εἶπεν ὁ Πολύβιος (Πλίν. Φυσ. Ἱστ. Βιβλ. Γ', κεφ. Ε'). ἡ δὲ Αὐσονία, ἣτις ἐπατέλει μέρος τοῦ Λατίου, ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τῶν οἰκησάντων Αὐσόνων (αὐτ.) ἢ ἀπὸ Αὐσονος, ὅστις πρῶτος τῶν Ῥωμαίων ἐδασίλευσεν, ὡς ἱστοροῦσί τινες, γεννηθεὶς ἐξ Ὀδυσσεύος καὶ Κίρκης ἢ ἐξ Ἀτλαντος καὶ Καλυψοῦς. (Εὐστ. ἐν τοῖς εἰς Διονύσιον τὸν Περιηγ. σημειώμασι.)

385—386. Αἰαίας Κίρκης τὴν νῆσον.) Πλησιέστατα τῶν ἐπὶ τοῦ Λατίου Αὐσονίων ἀκτῶν ἔκειτο ἡ νῆσος τῆς Κίρκης, εἰς τὴν ὁποίαν προσωμίσθη ὁ Ὀδυσσεὺς διαφυγὼν τοὺς Κύκλωπας καὶ τοὺς Λαιστρυγόνους (Ὀδ. Κ. 135).

Αἰαίην δ' ὡς νῆσον ἀφικόμεθ', ἐνθα δὲ ἔσκε

Κίρκη εὐπλόκαμος. . . .

Αἰαία δὲ ἐπωνομάζετο καὶ ἡ Κίρκη αὐτὴ καὶ ἡ νῆσος, καὶ παράγεται ἡ λέξις κατὰ τινὰς μὲν ἀπὸ Αἴας τῆς γῆς, ὡς καὶ παρὰ Κόλχους ὑπῆρχε πόλις Αἰαία, καὶ Αἰαῖος ὁ Κολχικὸς καὶ Αἰήτης ὁ βασιλεὺς Κόλχων· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ αἰ' αἰ' σχετλιαστικοῦ διὰ τὴν μεταμρφώσιν τῶν δυστυχῶν, ὅσοι περιέπιπτον εἰς τὴν νῆσον τῆς Κίρκης· σήμερον δὲ ἡ νῆσος αὕτη συνέχεται μετὰ τῆς ξηρᾶς, ἐπειδὴ συνεχώσθη, ὡς φαίνεται, βαθμηδὸν ὁ μεταξὺ πορθμῶς, ὡς καὶ ὁ Πλίνιος φαίνεται νὰ νομίζῃ (Φυσ. Ἱστ. Βιβλ. Γ', κεφ. Ε'), καὶ ἥδη ἀποτελεῖ ἀκρωτήριον καλούμενον Ἰταλιστὶ Monte Cirillo.

αὐτ. . . λίμνην τοῦ Ἀδου.) Ἐμυθεύθη ὅτι ἡ εἰς Ἀδου κἀθοδος ἐγένετο διὰ τῆς λίμνης Ἀόρνου ἢ Ἀβέρνου· αὕτη δὲ καίται μεταξὺ Βαυῶν καὶ Πουτεόλων, καὶ μεταξὺ πάλιν αὐτῆς καὶ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους ὑπάρχει ἄλλη λίμνη μικρὰ ἢ λίανος Λουκρινὸς καλούμενος, κοινωνῶν μετὰ τῆς λίμνης Ἀβέρνου· κατεσκευάσθη δὲ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος καὶ λιμὴν, τὸν ὁποῖον ἤρχισε μὲν ὁ Γούλιος, ἐτελείωσε δὲ ὁ Αὐγουστος.

388. Ἀκουσον δὲ τὰ σημεῖα καὶ καλῶς ἐν τῇ νῆϊ αὐτὰ ἔχε.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου (Πλ. Α.). Τοὶ γὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο.

καὶ (αὐτ.) Ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσι.

389—393. Ὅπου περίφροντις ἰδῆς κτλ.) Πρόρρησις περὶ τῆς μετὰ καιρὸν κτισθησομένης ὑπὸ τοῦ Αἰνείου πόλεως, ἣτις θὰ ὀνομασθῇ Ἀλβὰ ἐκ τοῦ λευκοῦ χρώματος τῆς νηὸς καὶ τῶν σκύμων· ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν σκύμων σημαίνει, ὡς φαίνεται, τὰ τριάκοντα ἔτη καθ' ἃ μέλλει νὰ βασιλεύσῃ ὁ Ἀσκάνιος. Λέγει δὲ καὶ ὁ Λυκόφρων οὕτω·

Κτίσει δὲ χώραν ἐν τόποις βορειγόνων
 ὑπὲρ Λατίνους, Δαυνίους τ' ὀκισμένην,
 πύργους, τριάκοντ' ἐξαριθμήσας γονὰς
 σὺδὲ κελαινῆς, ἣν ἀπ' Ἰδαίων λύφων
 καὶ Δαρδανίων ἐκ τόπων ναυσθλώσεται,
 ἱσαρίθμων θρέπτειραν ἐν τόποις κάπρων.

399. . . Λοκροὶ οἱ Ναρώκιοι.) Ὁ Αἴας τοῦ Ὀϊλέως ἦγεν εἰς τὸν κατὰ Τρωάδος πόλεμον τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος Λοκροὺς, Ὀζόλας, Ἐπικυκμιδῖους καὶ Ὀπουντίους· ὡς δὲ κατὰ τὴν ἐπάνοδον περιέπεσον εἰς ναυάγιον, καὶ αὐτὸς ὁ Αἴας κατεκεραυνώθη (βλ. Βιβλ. Α. Αἰνείαδ. Σημ. 43—49) οἱ μὲν αὐτῶν ἔφθασαν εἰς Λοκρίδα, οἱ δὲ κατήχθησαν εἰς τὴν Ἐπιζεφύριον ἄκραν τῆς Ἰταλίας τὴν καλουμένην Βρούτιον καὶ κατήχθησαν ἐκεῖ, κτίσαντες πόλιν· ἐπωνομάζοντο δὲ οἱ Λοκροὶ οὗτοι καὶ Ναρώκιοι, ἀναφέροντες τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους τῶν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα Ναρωκίους· τινὲς δὲ φρονοῦν ὅτι οἱ Ναρώκιοι καὶ οἱ Ἐπικυκμιδῖοι καὶ οἱ Ὀπουντίοι ἦσαν οἱ αὐτοὶ, καθότι ἡ αὐτὴ πόλις ὠνομάζετο πρῶτον Νάρυξ, ἔπειτα Ὀποῦς, καὶ τέλος Ἐπικυκμία.

400. . . Ἰδομενέως Λυκτίου στρατὸς Σαλεντίνων τὰς γαίας.) Ἰδομενεὺς ὁ ἐπονομασθεὶς Λύκτιος ἀπὸ τῆς ἐν Κρήτῃ Λύκτου, ἀποβληθεὶς τοῦ κράτους παρὰ τῶν ὑπηκόων του (βλ. ἀνωτ. 122), κατήχθη εἰς τὴν περὶ τὴν Ἰαπυγίαν ἄκραν τὴν νῦν Καλαβρίαν καλουμένην· κτίσας δὲ πόλιν ἐκεῖ, τὴν ὠνόμασε Σαλεντίαν καὶ Σαλεντίνους ἢ Σαλεντηνοὺς τοὺς κατοίκους· τόσον τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐλθόντας ὅσον καὶ τὸ ἐκεῖ ἔθνος, τοὺς πρὶν Ἰάπυγας· ἡ Σαλεντία δὲ ἦτον πόλις τῶν Μεσσαπίων· ἡ δὲ Μεσσαπία τόπος τῆς Ἰαπυγίας (κατὰ τὸν τὰ Ἑθνικὰ συγγράφοντα).

401. Ὁ Φιλοκτῆτης προσέτι ὁ ἄρξας ποτὲ Μελιβοίας.) Φιλοκτῆτης ὁ ἄρχων τῆς Θετταλικῆς πόλεως Μελιβοίας ἦτον υἱὸς τοῦ Πιάντος, εἰς τῶν μνηστῆρων Ἑλένης καὶ ὁπαδὸς τοῦ Ἡρακλέους· ὅταν δὲ ὁ ἥρως ἐκείνος παρεδίδοτο εἰς τὴν πυρὰν ἐπὶ τῆς Οἴτης, ὑπεσχέθη μεθ' ὅρκου ὁ Φιλοκτῆτης ποτὲ νὰ μὴ φανερώσῃ οὔτε τὸν θάνατόν του, οὔτε τὸν τόπον ὅπου ἀπέκειντο τὰ λείψανά του· ἐφ' ᾧ καὶ ἔλαβε γέρας· τὰ τόξα του, τὰ ὁποῖα ἦσαν φαρμακευμένα εἰς χολὴν ὑδρας· ἀλλ' ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα στρατεύοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ τῆς Τρωάδος ἔλαβον χρησμὸν ὅτι ποτὲ δὲν θὰ νικήσουν, ἂν δὲν ἔχουν τὰ ὅπλα τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἐπειδὴ ἐπομένως, ἐπικείμενοι σφοδρῶς, ἐζήτουν νὰ μάθουν εἰς ποῖον μέρος ἀποθανῶν ἐτάφη, ὁ Φιλοκτῆτης κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπειποιεῖτο διόλου, ἀλλὰ τέλος βιαζόμενος, διὰ μὲν τῆς φωνῆς ἐσιώπα, διὰ δὲ τοῦ ποδὸς πατάξας τὴν γῆν ἔδειξε τὸν τόπον· κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἐπληρώθη πληγὴν ἀνίατον κατὰ τὸ σκέλος ὑφ' ἐνὸς τῶν Ἡρακλείων βελῶν, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῆς σήψεως τοῦ τραύματος ἀπεφέρετο ἀφόρητος δυτωδία, παρελείφθη εἰς Λῆμνον, ὅπου ἔπασχεν ἄλγη ὀδυνηρότατα, ἕως ὅτου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀχιλλέως, καταφυγόντες οἱ Ἕλληνες εἰς αὐτὸν τὸν ἐζήτουν ἐπιμόνως εἰς τὸ στρατόπεδον· αὐτὸς δὲ παρωργισμένος ἤρνετο, ἕως πεισθεὶς τέλος ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύος ἀπῆλθε καὶ ἐφόνευσε διὰ βέλους τὸν Πάριν καὶ μετ' ὀλίγον ἐάλω ἡ Τροία· δὲν ἠθέλησε δὲ πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του διὰ τὸ ὅπερ ἔπασχε πάθος, ἀλλὰ πλεύσας εἰς Καλαβρίαν, ἔκτισεν ἐκεῖ τὴν πόλιν τῆς Πετιλλίας, ἣτις μετὰ καιρὸν κατέστη μητρόπολις τῶν Λευκανῶν.

405. Τὴν κεφαλὴν κτλ.) Οἱ Ῥωμαῖοι, ὅταν προσηύχοντο ἡΐεθυσίαζον, ἐκάλυπτον τὴν κεφαλὴν κατ' ἔθος ἀρχαῖον, τὸ ὁποῖον ἔλεγον ὅτι παρέλαβον παρὰ τοῦ Αἰνείου.

411. . . τοῦ στενοῦ. . . Πελώρου.) βλ. Αἰν. Βιβλ. Α. 200.

414—419. Διασπασθέντες κτλ.) Ὁ Στράβων εἰς τὸ 5' τῶν Γεωγρ. λέγει οὕτως·

« Ὠνομάσθη δὲ Ῥήγιον, εἴθ' ὡς φησιν Αἰσχύλος διὰ τὸ συμβῆν πάθος τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἀπορραγῆναι γὰρ ἀπὸ τῆς ἡπείρου τὴν Σικελίαν ὑπὸ σεισμῶν.»

420. . . Σκύλλα) Σκόπελος εἶναι ἡ Σκύλλα, ἀπέχων τῆς Μεσσήνης πε-

ρίπου 80 στάδ. (10 μίλ.), και ὅσα πλοῖα ἐκ τῆς σφοδρότητος τῶν βευσμάτων ἐκπέσωσιν εἰς αὐτὸν συντρίβονται· ὅθεν ἐτραποποιήθη ὁ μῦθος. Ὁ Ὅμηρος λέγει οὕτω (Ὀδ. Μ.).

Ἐνθεν μὲν γὰρ Σκύλλ', ἐτέρωθι δὲ διὰ Χάρυβδις

δεινὸν ἀνερροῖδεσσι θαλάσσης ἀλμυρὸν ὕδωρ.

ὁ δὲ Παλαίφατος (περὶ Ἀπίστ. κερ. ΚΑ'). ἀνευ τερατολογίας λέγει «Τυρρήνιων» νῆσοι ἦσαν, αἱ ἐληίζοντο τὰ περὶχωρὰ τῆς Σικελίας καὶ τὸν Ἰόνιον κόλπον· ἦν δὲ ναῦς τριήρης ταχεῖα, τὸ δὲ ὄνομα Σκύλλα· αὕτη ἡ τριήρης τὰ λοιπὰ τῶν πλοίων συλλαμβάνουσα πολλάκις εἰργάζετο βρῶμα, καὶ λόγος ἦν περὶ αὐτῆς πολὺς· ταύτην τὴν ναῦν Ὀδυσσεὺς σφοδρῶ καὶ λάθρῃ πνεύματι χρησάμενος διέφυγε. » (βλ. καὶ Στράβ. Γεωγρ. Α').

421. Χάρυβδις.) Ἰδοὺ πῶς καὶ περὶ ταύτης ὁ Ὅμηρος (Ὀδ. Μ. 104).

Τῷ δ' (Ἐρινεῶ) ὑπὸ διὰ Χάρυβδις ἀναρροῖδεῖ μέλαν ὕδωρ·

τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίσιν ἐπ' ἤματι, τρὶς δ' ἀναρροῖδεῖ

δεινόν· μὴ σύ γε κεῖθι τύχοις, ὅτε ροιδοῖσιν.

οὐ γὰρ κεν ῥύσαιτό σ' ὑπ' ἐκ κακοῦ οὐδ' ἐνοσίχθων.

Ἐμυθεύθη δὲ ὅτι ἡ Χάρυβδις ἦτον θυγάτηρ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Γῆς καὶ ὅτι ἐπειδὴ ἔκλεψε τὰς βοῦς τοῦ Ἡρακλέους, κεραυνωθείσα κατεποντίσθη ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Διός.

425—426. Σπήλαιον δὲ κτλ.) Οὕτως ὁ Ὅμηρος (Ὀδ. Μ.).

Μέσση μὲν τε κατὰ σπέους κοῖλοιο δέδωκεν,

ἔξω δ' ἐξίσχει κεφαλὰς δεινοῖ βερέθρου.

429. Τοῦ Τρινακρίου Παχώνου) ἀκρ. τῆς Σικελίας Capo Cassaro (βλ. Ἀιν. βιβ. Α'. 200.)

432. Καὶ τοὺς κυνῶν μελανῶν κτλ.) ὡς ὁ Ὅμηρος (Ὀδ. Κ. 85).

Ἐνθα δ' ἐνὶ Σκύλλῃ ναίει, δεινὸν λελακυῖα

τῆς ἥτοι φωνὴ μὲν, ὅση σκύλακος νεογιλῆς.

438—439. . . τὴν ἀνασσαν δώροισι ἰλάσκων τὴν κραταίαν) ὡς παρὰ Πλάτωνι ἐν Γ'. Πολιτ.

δῶρα θεοὺς πείθει, δῶρ' ἀοιδίμους βασιλῆας.

καὶ παρ' Εὐριπ. ἐν Μηδ.

Πείθειν δῶρα καὶ θεὰς λόγος.

καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ι. 493).

. . . στρεπτοὶ δὲ καὶ θεοὶ αὐτοὶ

καὶ μὲν τοὺς θυέεσι, καὶ εὐχολῆς ἀγανῆσι,

λοιδοῖ τε, κνίσσῃ τε, παρατρῶπ' ἄνθρωποι

λισσόμενοι . . .

441. . . Τὴν πόλιν τῆς Κύμης.) Ἱστορεῖται ὅτι οἱ μεταναστάντες ποτὲ ἀπὸ τῆς Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας, ἐλθόντες εἰς Ἰταλίαν ἔκτισαν πόλιν Κύμην, ἀπαντήσαντες κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος γυναῖκα ἔγκυον καὶ θεωρήσαντες τοῦτο ὡς οἰωνὸν αἴσιον ὅτι ὁ τόπος θὰ παράσχη εἰς αὐτοὺς εὐφορίαν· ἔκειτο δὲ ἡ παρ' αὐτῶν κτισθεῖσα πόλις πλησίον τῶν Βαίτων, τῶν ὀνομασθέντων οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ ταφέντος Βαίου ὀπαδοῦ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἡ Κύμη ὀνομάσθη οὕτως ἀπὸ τῶν τῆς προσεχοῦς θαλάσσης κυμάτων· ὑπῆρχον δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ ἄλλαι πέντε εἰς διάφορα μέρη ὁμώνυμοι πόλεις. (Στέφ. Βυζ.) Τῆς περὶ τῆς ὁ λόγος δὲ Κύμης μάλιστα σώζονται σήμερον ἐρείπια τινα ἀπέχοντα 24 στάδ. (3 μίλ.) τῶν Ποτιόλων.

442. Καὶ τοῦ ἡχοῦντος Ἀόρνου. . . καὶ λίμνας τὰς θαλάσσης) βλ. ἀνωτ. 386.

486. Δέξαι κτλ.) Οὕτω καὶ ἡ Ἑλένη πρὸς τὸν Τηλέμαχον παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Ο. 425).

δῶρόν τοι καὶ ἐγὼ, τέκνον φίλε, τοῦτο δίδωμι

μνημ' Ἑλένης χειρῶν κτλ. . .

490. Εἶχε τοιοῦτο κτλ.) οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Δ. 449).

καίνου γὰρ τοιοῖδε πόδες τοιαῖδ' εἰς χεῖρας,

ὀφθαλμῶν τε βολαί, κεφαλῇ τ' ἐφύπερθε τε χαῖται.

494. . . ἡμᾶς διαδέχεται δ' ἄλλη ἐξ ἄλλης.) Τοιοῦτο τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Τ. 290).

ὥς μοι δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ

καὶ τὸ τοῦ Εὐριπίδου ἐν Ἑκάθῃ (στίχ. 688).

ἔτερα δ' ἀφ' ἐτέρων κακὰ κακῶν κυροῖ.

καὶ τὸ τοῦ αὐτοῦ εἰς Τρωάδας (στίχ. 691).

ἐπὶ δ' ἄλγεσιν ἄλγεα κείται.

506. Τῶν Κεραυνίων ὁρέων.) Τὰ ἐκ τῶν συγγῶν ἐπ' αὐτὸ πιπτόντων κεραυνῶν Κεραύνια καλούμενα ὄρη καὶ Ἀκροκεραύνια λέγονται· ἀρχονται δὲ πλησίον τῆς παραθαλασσίας πόλεως Ὠρικοῦ, κειμένης ἐπὶ τῆς Ἠπείρου κατὰ τὸν εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος εἰσπλουν πρὸς δεξιάν· ἡ ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους πρὸς τὴν ἀπέναντι Ἰταλίαν ἐλαχίστη ἀπόστασις μετρεῖται 700 στάδ.

508—509. Δύει ὁ ἥλιος κτλ.) Τὸ αὐτὸ καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Ι. 48).

Ἥμος δ' ἡλίου κατέδου καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθε

δὴ τότε κοιμήθημεν ἐπὶ ῥηγμῖνι θαλάσσης.

καὶ (Ἰλ. Φ.) Δείλος ὀψὲ δύνων, σκιάσῃ δ' ἐρίβωλον ἄρουραν.

καὶ (Ὀδ. Β.) Δύσσε τότ' ἡλίου, σκιδῶντό τε πᾶσαι ἀγυαί.

542—547. Πρὶν δὲ τὰς ὥρας κτλ.) τὰ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ. Ε. 271).

Αὐτὰρ ὁ πηδάλῳ ἰθύνετο τεχνήεντος

ἡμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε,

Πληϊάδας τ' ἐσορῶντι, καὶ ὀψὲ δύνοντα Βοώτην.

Ἄρκτον θ' ἦν καὶ Ἀμαξαν ἐπὶ κλησιν καλέουσιν,

ἦτ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὠρίωνα δοκεύει,

οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὠκεανοῖο.

522—523. . . Χθαμαλὰ πεδία τὴν Ἰταλίαν.) Οὐχ ὅτι ἡ Ἰταλία εἶναι τῷ ὄντι χθαμαλὴ, ἀλλὰ τοιαύτη ἐφαίνετο μακρόθεν.

525. Τότε κρατῆρα κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ω.).

Νιψάμενος δὲ, κύπελλον ἐδέξατο ἥς ἀλόχοιο,

εὖχετ' ἔπειτα στὰς μέτω ἔρκεϊ, λείβε δὲ οἶνον.

καὶ παρὰ Πινδάρῳ Πυθ. Εἰδ. Δ.

Χρυσέαν χεῖρεςσι λαθὼν φιάλαν

ἀρχὸς ἐν πρύμνῃ, πατέρ' Οὐρανίδαν

ἐγχεικέραυνον Ζῆνα, καὶ ὠκυπόρους,

κυμάτων ῥιπὰς, ἀνέμων τ' ἐκάλει

νύκτας τε, καὶ πόντου κελεύθους κτλ.

534. Τῆς Ἡρακλείας. . . Ταράντου.) Ἱστορεῖται ὅτι ὁ Φάλλας, ὄγδοος ἀπὸ Ἡρακλέους, ἐξάγων εἰς ἀποικίας τοὺς παρὰ τῶν Λακωνίων Παρθενίας ὀνομασθέντας, κατήχθη εἰς Καλαβρίαν τὴν πρότερον Μεσσαπίαν· πρῶτος δὲ μεταξὺ αὐτῶν ὁ Τάρας υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος ἢ κατ' ἄλλους τοῦ Ἡρακλέους συνώκισε

πολίχνην, ἣτις προϊόντος τοῦ καιροῦ καταστᾶτα πλουσία πόλις καὶ ἰσχυρά, ὧν ὀνόμαθ' ἡ Τάραντος Ἡράκλεια. Βλ. Πausan. εἰς τὰ Φωκ. καὶ Στράβ. Γεωγρ. Γ'. Ὁ Πλίνιος (Φυσ. ἱστ. Βιβ. Γ', Κεφ. ΙΑ'). ὀνομάζει πύλιν Λακίωνων ταύτην τὴν τριχῶς λεγομένην τὸ Τάραντον, ἢ Τάραντος, ἢ τὰ Τάραντα· καὶ Διονύσιος δὲ ὁ Περιηγ. στίχ. 377 καὶ ἄλλοι λέγουσι ὅτι ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη ὑπὸ Λακεδαιμόνων· καὶ Τάρας δὲ ὁμωνύμως λέγεται ὁ παρὰ τὴν θάλασσαν ποταμὸς (Στέφ. Βυζ). καὶ Ταραντίνος ὁ πολίτης καθὼς καὶ ὁ κόλπος.

552. . . . ναὸς τῆς θεᾶς Λακινίας.) Τὸ Λακίνιον ἦτον ἀκρωτήριον τῆς Βρουττίας κατὰ μεσημβρίαν τῆς Κρότωνος, ὀνομασθὲν ἀπὸ Λακινίου βασιλέως ἢ ληστοῦ, τὸν ὁποῖον φονεύσας ὁ Ἡρακλῆς, ἤγειρεν ἐνταῦθα ναὸν τῆς Ἥρας πρὸς ἀγνισμόν· ὅθεν καὶ τὴν θεὰν Λακινίαν ὁ ποιητὴς ἐπωνόμασεν· περὶ αὐτῆς Διονύσιος. ὁ περιηγ. λέγει οὕτως. "Ενθακεν αἰπὺν ἵδοιο Λακινιάδος δόμον Ἡρης· καὶ ὁ Στράβ. Βιβ. Γ'. οὕτω· Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ Λακίνιον, Ἡρας ἱερὸν, πλούσιον ποτε ὑπᾶρξεν καὶ πολλῶν ἀναθημάτων μεστόν. Καὶ ὁ Ἀθήναιος δὲ Βιβ. ΙΒ'. οὕτως· Ἀλκισθένην δὲ τὸν Συδαιρίτην φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ τροφῆς θαυμασίοις, ὑπὸ τροφῆς ἱμάτιον τοῦτο κατασκευᾶσαι τῇ πολυτελείᾳ, ὡς μὴ προτιθεσθαι αὐτὸ ἐπὶ Λακινίου ἐν τῇ πανηγύρει τῆς Ἥρας, εἰς ἣν συμπορεύονται πάντες Ἰταλιῶται.

553. Καὶ τὸ ναυφάγον Σκυλάκιον.) Αὐτὸ τοῦτο καὶ Σκυλλήτιον πρότερον ἐλέγετο (κατὰ τὸν Στράβ. Βιβ. Γ'. Γεωγρ.), ἦτον δὲ κόλπος τῶν Βρουττίων καὶ πόλις εἰς τὸν κόλπον ὁμώνυμος· ἐπισφάλλης δ' εἰς τοὺς πλέοντας ὁ τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς λέγουσι, ὁ Ὀδυσσεὺς ἀφοῦ ἐναυάγησεν, ἐκτίσε τὴν πόλιν· κατ' ἄλλους δὲ τὴν ἐκτίσαν Ἀθηναῖοι ἀναπλεύσαντες ἐκ Λιθύας ὑπὸ τὸν Μνησθέα. Τὸ μέρος τοῦτο εἶναι τὸ στενωτάτον τῆς Ἰταλικῆς ἡπείρου ἐκτείνόμενον 160 στάδ. (20 μίλ.) ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν.

αὐτ. . . . Καυλώναι ἄκραι.) Ἡ Καυλωνία, ἢ Αὐλωνία, ὡς ἐλέγετο πάλαι, ἦτον ἀκρωτήριον τῆς Καλαβρίας καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔκειτο πόλις κτίσμα Λοκρῶν ἢ Καυλῶνος υἱοῦ Κλίτης τῆς Ἀμαζώνος· τὴν Καυλωνίαν ἀναφέρει καὶ ὁ Στράβων εἰς τὸ Γ' τῶν Γεωγραφικῶν.

554. . . . Ἡ Τρινάχιος Αἴτνα.) Τὸ ὄρος τῆς Αἴτνης καίται κατὰ τὴν ἀνατολικωτέραν πλευρὰν τῆς Σικελίας· ἡ περίμετρος τῆς βάσεως εἶναι 500 περίπου σταδίων καὶ ἐκ τῆς κορυφῆς του ἀναδίδει καπνοὺς καὶ φλόγας καὶ ρεύματα πύρινα· οἱ Ἰταλοὶ ὀνομάζουσι καὶ σήμερον τὴν Αἴτναν Monte Cibello, ἐκ δύο λέξεων, τῆς μὲν ἐγγωρίου τῆς δὲ τῶν Ἀράβων, οἵτινες ποτε εἶχον ἐξουσίαν τὸν τόπον· ἔτι δὲ καὶ χυδαϊκώτερον οἱ ἐγγῶροι τὴν ὀνομάζουσι Val di demona (κοιλὰς δαίμονος).

555—557. Μέγαν θαλάσσης βρασμὸν κτλ.) Οὕτω καὶ οἱ περὶ τὸν Ὀδυσσεῖα ὑπερβάντες τὰς Σειρήνας παρ' Ὀμήρῳ·

Ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἐλείπομεν, αὐτίκ' ἔπειτα
καπνὸν καὶ μέγα κῦμα ἴδον, καὶ δοῦπον ἄκουσα·
τῶν δ' ἄρα (ἐταίρων) δεισάντων ἐκ χειρῶν ἔπτат' ἑρετμὰ,
βόμβησαν δ' ἄρα πάντα κατὰ ῥόον.

560. Σῶζεσθε, φίλοι, κτλ.) ὡς ὁ Ὀμηρὸς (Ὀδ. Μ. 201).

ὁμοῖς μὲν κώπησιν ἄλλος ῥήγμινά βαθεῖαν
τύπτετε κληιδέσσιν, ἐφύμενοι, αἰκέποθι Ζεὺς
δῶπ' ὅνδε γ' ὄλεθρον ὑπεκπροφυγέειν καὶ ἀλύξαι, κτλ.

566—567. Τρεῖς ἐπὶ κοίλους κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Μ.).

Τρεῖς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἤματι, τρεῖς δ' ἀναροιθδεῖ
δεινόν.

569. . . . Κυκλώπων.) Μυθεύεται ὅτι ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ Γῆ μετὰ τοὺς ἑκατόγχειρας ἐγέννησαν τοὺς Κυκλώπας, Ἀργῆν, Στερόπην καὶ Βροῦτην, ἕκαστος τῶν ὁποίων εἶχεν ἓνα ὀφθαλμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου. (Ἀπολλόδ. Βιβλ. Α', Κεφ. Α'). Δέσας δὲ αὐτοὺς ὁ Οὐρανὸς, τοὺς ἔρριψεν εἰς τὸν Τάρταρον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου τοὺς ἀνήγαγον οἱ Τιτᾶνες. Μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν δέσας αὐτοὺς ὁ Κρόνος τοὺς κατέκλεισεν εἰς τὸν Τάρταρον, ἀλλ' ὁ Ζεὺς πάλιν τοὺς ἀπέλυσεν· τότε οἱ Κυκλώπες ἔδωκαν εἰς μὲν τὸν Δία τὴν βροντὴν καὶ τὴν ἀστραπὴν καὶ τὸν κεραυνόν, εἰς δὲ τὸν Πλούτωνα τὴν περικεφαλαίαν, εἰς δὲ τὸν Ποσειδῶνα τὴν τρίαιναν. (Αὐτ. Βιβλ. Α', Κεφ. Β'). Ὅταν δὲ ὁ Ζεὺς ἐκεραυνώσῃ τὸν Ἀσκληπιόν, διότι οὐ μόνον ἐμπόδιζε τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀποθνήσκουν, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντας ἀνήγειρεν, ὀργισθεὶς τότε ὁ Ἀπόλλων, ἀπέκτεινε τοὺς Κυκλώπας τοὺς κατασκευάσαντας τὸν κεραυνόν. (Αὐτ. Βιβλ. Γ', Κεφ. Ι'). Τοιαῦτα καὶ ὁ Ἡσίοδος λέγει περὶ Κυκλώπων εἰς τὴν Θεογονίαν (στίχ. 139—146). Ἀλλ' οὗτοι μὲν εἶνε οἱ κατὰ τὴν μυθικὴν Θεογονίαν Κυκλώπες· οἱ δὲ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐνταῦθα ἦσαν γένος κατὰ τὴν ἀγροικίαν καὶ τὴν θηριωδίαν ἐπίσημον, κατοικοῦντες περὶ τὴν Αἴτναν, ὡς ὁ Χρυσ. Γ. Εὐνίος σημειοῖ (ἐν Α. τῶν Ἀπολλοδ. Κεφ. Α'). Τοὺς Κυκλώπας τούτους καὶ ὁ Ὀμηρὸς ἀναφέρει εἰς τὴν Ὀδύσσειαν.

578—582. Τοῦ . . . Ἐγκελάδου κτλ.) Ἐπὶ τῆς Γιγαντομαχίας ἡ Ἀθηνᾶ ἔρριψε τὴν νῆκον Σικελίαν ἐπὶ τοῦ φεύγοντος Ἐγκελάδου, υἱοῦ τοῦ Ταρτάρου καὶ τῆς Γῆς καὶ ἑνὸς τῶν Γιγάντων, ἡμικαύστου δὲ ἥρῃ ἐκ κεραυνοῦ. (Ἀπολλόδ. Βιβλ. Α', Κεφ. Γ'). Ὁ Πίνδαρος δὲ ἀντὶ τοῦ Ἐγκελάδου τὸν Τυφωέα θέτει ὑπὸ τὴν Αἴτναν (Πυθ. Εἰδ. Α'), ὡς καὶ ὁ Αἰσχύλος εἰς Προμηθ. δεσμ. μετὰ τῶν ὁποίων συμφωνεῖ καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος κατὰ μέρος ἐπειδὴ κατ' ἀρχὰς μὲν τοῦ Γ' Κεφ. λέγει, ὡς προείρηται, τὸν Ἐγκελάδον, κατὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ Κεφαλαίου τὸν Τυφωέα ὀνομάζει Τυφῶνα· ἀλλὰ συνεφώνησε μετὰ τοῦ Ὀρφείου, ὅστις θέτει τὴν Σικελίαν ἐπὶ τοῦ Ἐγκελάδου (Ἀργον. Γ. 4248).

Αὐτὰρ ἐπεὶ Λιθύβαιον ἐπέσχομεν, ἡχέτα πορθμὸν
Τριγλώχινά τε νῆσον ἐπέσχομεν, Ἐγκελάδοιο
Αἰτναίῃ φλόξ σφιν ἄρ' ἐρητύει μεμαῶτας·

καὶ ὁ Καλαβρὸς δ' ὠσαύτως (Παραλειπ. Ε', στίχ. 639)

Οἷός που τὸ πάροιθε Διὸς στονόεντι κεραυνῷ
Ἐγκελάδος δέδμητο κατ' ἀκαμάτοιο θαλάσσης,
Θρινάχιος ὑπένερθεν, ὅλη δ' ὑπετύφετο νῆσος.

581—582. Ὅταν δὲ οὗτος. . .) Οὕτω καὶ Καλλιμάχου ὕμν. εἰς Δῆλον·
Ὡς δ' ἑπὶ Αἰτναίου ὄρεος πυρὶ τυφομένοιο
σεύονται μυχὰ πάντα κατ' οὐδαίου γίγαντος
εἰς ἐτέρην βριαρῆος ἐπωμίδα κινυμένιοι,
θερμαίστραι τε βρέμουσαι ὑφ' Ἡφαίστοιο πυράγρας,
ἔργα θ' ὁμοῦ.

585—587. Οὐδὲ ἀστέρων κτλ.) καὶ Ὀμηρὸς (Ὀδ. Ι. 148).

Ἐνθα κατεπλέομεν, καὶ τίς θεὸς ἡγεμόνευσεν,
νύκτα δι' ὀρφναίην, οὐδὲ προῦφαίνετ' ἰδέσθαι,
ἄηρ γὰρ περὶ νηυσὶ βαθεῖ ἦν, οὐδὲ Σελήνη
οὐρανόθεν προῦφαίνε, κατείχετο δὲ νεφέεσσιν.

607. . . . εἰς τὸ γόνυ πλακεῖς κτλ.) Οὕτω καὶ ἡ Θέτις παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Α. 500). (αὐτ. 512).

. . . Πάροιθ' αὐτοῖο καθέζετο, καὶ λάβε γούνων κτλ.

καὶ . . . Θέτις δ' ὡς ἤψατο γούνων

ὡς ἔχετ' ἐμπεφυεῖα
619—620. . . . αὐτὸς δὲ πελώριος φαύει τ' ἄστρα.) Τοιοῦτό τι καὶ
παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. I. 190).

Καὶ γὰρ θαυμ' ἐτέτυκτο πελώριον, οὐδὲ ἐώκει
ἀνδρὶ γε σιτοφάγῳ· ἀλλὰ ρίῳ ὑλάνεντι
ὑψηλῶν ὀρέων, ὅτε φαίνεται οἶον ἐπ' ἄλλων.

622—627. Εἶδον ἐκείνον κτλ.) Ἡ εἰκὼν τοῦ Ὀμήρου (Ὀδυσ. I. 288).

Ἄλλ' ὅγ' ἀναίξας ἐτέροις ἐπὶ χεῖρας ἔαλλε·
σὺν δὲ δῶμα μάρψας, ὡς τε σκύλακες ποτὶ γαίῃ
κόπτ', ἐκ δ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέε, δεῦρ' δὲ γαῖαν·
τοὺς δὲ διαμελεῖσσι ταμῶν ὠπλίσσατο δόρπον·
ῥῆθι δ' ὡς τε λέων ὀρεσίτροφος, οὐδ' ἐπέλειπεν
ἐγκατά τε, σάρκας τε, καὶ ὀστέα μυαλόεντα.

630—633. Ἄμα ὁ Κύκλωψ κτλ.) Οὕτως ὁ Ὀμηρος (Ὀδ. I. 371).

. . . . Κύκλωπα περὶ φρένας ἤλυθεν οἶνος·
καὶ τότε ἀνακλινθεὶς πέσεν ὕπτιος· αὐτὰρ ἔπειτα
κεῖτ' ἀποδοχμώσας παχὺν αὐχένα· καδδὲ μιν ὕπνος
ἦρει πανδαμάτωρ, φάρυγγος δ' ἐξέσσυτο οἶνος
ψωμοὶ τ' ἀνδρόμεοι· ὁ δ' ἐφεύγετο οἶνοβαρεῖων.

καὶ (αὐτ.) Αὐτὰρ ἐπεὶ Κύκλωψ μεγάλην ἐπλήσσατο νηδὺν
ἀνδρόμεα κρέ' ἔδων, καὶ ἐπ' ἀκρητον γάλα πίνων,
κεῖτ' ἔντοσθ' ἄντροιο· τανυσσάμενος διὰ μήλων.

634—635. Διὰ λαχνοῦ κτλ.) Ὀμηρος (αὐτ. 331).

Αὐτὰρ τοὺς ἄλλους κλήρῳ πεπαλάχθαι ἄνωγον
ὅστις τολμήσειεν ἐμοὶ σὺν μοχλὸν αἰέρας
τρίψ' ἐν ὀφθαλμῷ, ὅτε τὸν γλυκὺς ὕπνος ἰκάνοι.

665. . . . τὸ ὕδωρ δ' οὐδ' ἔβρηξε κἄν τὰ πλευρά του.) Οὕτω καὶ Νόν-
νος (Διονυσ. Βιλ. Β').

Φαίνεται γυμνωθεῖσα δι' ὕδατος ἄβροχος ὀσφύς
καὶ τὸ περὶ Τυρῶνος τοῦ Γίγαντος.

Βένθαι ταρσὰ πέπηκτο, καὶ ἥρι μίγνυτο γαστήρ.

672—674. Ἐκραξε μέγα κτλ.) καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. I).

Σμερδαλέον δὲ μέγ' ὤμωξε, περὶ δ' ἔαχε πέτρη.

689. Τοῦ Πανταγίου.) Ὁ Πανταγίας ἦτον μικρὸς ποταμὸς ῥέων κατὰ τὰ
ἀνατολικά μέρη τῆς Σικελίας, ὀρμητικώτατος δὲ κατὰ τὰς πλημμύρας τὰς ἐκ
τῶν συρρέοντων χειμάρρων, καὶ ἐκρίζων καὶ κατάγων δένδρα καὶ πέτρας καὶ
πάντα τὰ προστυχόντα· ἐξ οὗ καὶ Πανταγίας ὠνομάσθη, ὡς ἄγων τὰ πάντα·
σήμερον καλεῖται «Πορκάτι»· ῥέει δὲ μεταξύ Λεοντίνων καὶ Μεγάρων διὰ τῆς
κοιλιάδος Βάλ-δι-Νότο, καὶ ἐκβάλλει κατὰ τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τοῦ
μυχοῦ τῆς Κατάνης.

αὐτ. . . . Μεγάρων.) Οὐδὲ ἔχνος σώζεται σήμερον τῶν Μεγάρων τούτων·
ἦτον δὲ τὸ πάλαι πολέχινον ὀνομασθὲν οὕτως ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Σαρωνικῷ κόλπῳ
ἀποικησάντων Μεγαρέων, καθὼς καὶ ὁ κόλπος ὅπου ἔκειτο Μεγαρικὸς κόλπος,
ὁ σήμερον golfo d' Augusta· ταῦτα δὲ τὰ Μέγαρα ἐκαλοῦντο πρότερον Ὑβλα μι-
κρὰ ἐκ τοῦ πλησίον ὄρους, πρὸς διαστολὴν Ὑβλῆς τῆς μεγάλης, περιφήμου διὰ
τὸ ἐξαίρετον μέλι τῆς.

αὐτ. Καὶ τὴν ἐπίπεδον Θάψον.) Αὕτη ἦτον χερσόνησος μικρὰ μεταξύ τῶν
εἰρημένων Μεγάρων καὶ τῶν Συρακουσῶν, ἡ σήμερον Isola delli Manchisi· τόσον

χθαμαλὴ, ὥστε ἐφαίνετο ὡς τεθαμμένη ἐντὸς τῶν κυμάτων, ἐξ οὗ καὶ Θάψος
(Θουκυδ. εἰς τὸ Γ' τῆς ἱστορ. καὶ Στράβ. εἰς τὸ ΙΖ' τῶν Γεωγραφ.)

692—693. Σικελικοῦ. . . νῆσος. . . Πλημμύριον. . . Ὀρτυ-
γίαν.) Ἀκρωτήριον τῆς Σικελίας εἶναι τὸ Πλημμύριον, ὀνομασθὲν οὕτως ἐκ τῶν
ὑδάτων τῶν πλημμυρούντων περὶ αὐτὸ, ἐπειδὴ, ὡς λέγουσιν, μέχρις αὐτοῦ φθά-
νουν αἱ ἀναρροϊδοὶ καὶ αἱ ἀνάρροιαι τῆς Χαρυβδεως· σήμερον ὀνομάζεται
Capo di Massa d' Olivero· πρὸς τὸ βύρειον δὲ τοῦ Πλημμυρίου ἀκρωτηρίου ὑπάρ-
χει νῆσος Ὀρτυγία καὶ ἐπ' αὐτῆς πόλις κτίσμα Ἀρχίου τοῦ Κορινθίου· κεῖται
δὲ ἡ νῆσος μεταξύ τῶν δῶμα λιμένων τῶν Συρακουσῶν καὶ ἐπ' αὐτῆς ἦτον τὸ
πάλαι τῶν τεσσάρων μερῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ἦτο διηρημένη ἡ πόλις τῶν Συρακου-
σῶν, τὸ κυριώτατον τετάρτημόριον, ὅπερ συνεδέετο διὰ γεφύρας μετὰ τῆς ἀπέναντι
ἡπείρου, ὅπου ἐξεστίνοντο τὰ ἄλλα τρία τριτημόρια· αἱ δὲ σήμερον Συρακοῦσαι
κεῖνται ἐπὶ τοῦ πρώτου.

694—695. . . φημίζεται δ' ἔτι ἐξ Ἡλίδος κτλ.) Περὶ τούτου καὶ ὁ
Στράβων εἰς τὸ Γ' τῶν Γεωγραφ. λέγει τὰ ἐξῆς· «Ἡ δ' Ὀρτυγία συνάπτει
» γεφύρα πρὸς τὴν Ἡπειρον οὕσα, κρήνην δ' ἔχει τὴν Ἀρέθουσαν· ἐξείσαν πο-
» ταμὸν εὐθὺς εἰς τὴν θάλασσαν. Μυθεύουσι δὲ τὸν Ἀλφειὸν εἶναι τοῦτον ἀρ-
» χόμενον μὲν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, διὰ δὲ τῶν πελάγους ἀπὸ γῆς τὸ ρεῖθρον
» ἔχοντα μέχρι πρὸς τὴν Ἀρέθουσαν, εἴτ' ἐκδιδόντα πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν.»

698. Τὰς τοῦ ἐλώδους Ἐλώρ κτλ.) Ὁ ποταμὸς Ἐλώρος ῥέει πλησίον τοῦ
ἀκρωτηρίου Παχύνου· τοσοῦτον δὲ πάλιν τὴν γῆν διὰ τῶν ἐκ τῆς πλημμύρας τε
ἐλῶν, καὶ τοσοῦτον ἐκ τούτου καθίσταται ὁ τόπος τερπνός, ὥστε κατὰ τὸν
Ὀβίδιον ὁμοιάζει τὰ Ὀυγγαλικά Τίμπη· καλεῖται δὲ ὁ Ἐλώρος Ἰταλιστὶ
l' Abiso.

701. . . Καμαρίνα.) Αὕτη ἦτον λίμνη καὶ πόλις ἐγγὺς ὁμώνυμος· ἐπει-
δὴ δὲ ἡ λίμνη αὕτη διὰ τὰς λοιμώδεις ἀποφορὰς καθίστατο ὀλεθρία καὶ πρόξε-
νος νόσων, οἱ πρόσοικοι ἠθέλησαν νὰ τὴν ξηράνουν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφ' ἐτέρου μέ-
ρους ἐχρησίμευε πολὺ πρὸς ὀχύρωσιν καὶ ἀσφάλειαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὁ χρη-
σμὸς ἠμπόδισε τὸ ἐπιχείρημα.

Μὴ κίνει Καμαρίναν, ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων·

ὅπερ καὶ κατήντησε παροιμία.

701—720. . . τὰ Γελῶα πεδία. . . Γέλα.) Γέλας ὑπῆρχε ποτα-
μὸς ἐξ οὗ καὶ ἡ πόλις Γέλα καὶ τὰ πεδία Γελῶα καὶ τὸ ἔθνος (Στέφ. Βυζ.)· ἡ
πόλις ἦτον ποτὲ περιφανὴς καὶ μεγάλη, ἀλλ' ὕστερον κατασκαφείσα ὑπὸ
τοῦ τυράννου Φαλάριδος, σήμερον εἶναι μόνον κώμη ἀθλία, Terra nuova
λεγομένη.

703—704. Ὁ ὑψηλὸς δὲ Ἀκράγας.) Ὁρος ὑψηλὸν ὁ Ἀκράγας, περιτετει-
χισμένον καὶ ἔχον ἐπὶ τῆς κορυφῆς πόλιν Ἀκράγαντα καὶ κατὰ τὰς ὑπωρείας
μικρὸν ποταμὸν ὁμώνυμον· ὑπῆρξαν καὶ ἄλλαι πόλεις τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, ἀλλ'
ἡ τῆς Σικελίας ἦτον ἡ ἐπισημοτέρα πασῶν· οἱ Ἴπποι τῆς πόλεως ταύτης ἠρί-
στευσαν τὸ πάλαι εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας· οἱ δὲ Ἀκραγαντῖνοι δοθέντες
εἰς τὴν ἐκ τοῦ πλούτου τρυφὴν, ἐτυραννίσθησαν ὑπὸ τοῦ σκληροτάτου Φαλάρι-
δος· σήμερον ὀνομάζεται Girgenti, κατὰ παραφθορὰν τοῦ Λατινικοῦ ὀνό-
ματος Agrigentum· ὁ δὲ παραρρέων μικρὸς ποταμὸς Ἀγ. Βλάσιος.

705. Φοινικοτρόφε. . . Σελινοῦς.) Ἡ Σελινοῦς ἔκειτο πλησίον τοῦ Λι-
λυθαίου ἀκρωτηρίου, σήμερον ἐρείπιον· φοινικοτρόφον δὲ τὴν εἶπεν ὁ ποιητὴς
διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐκεῖ φυομένων φοινίκων.

706. Λιλυθαίου) ἀκρωτήριον τὸ Λιλυθαῖον, πλησίον τοῦ ὁποῖου ἔκειτο ἡ πό-
λις Σελινοῦς· περικυκλοῦται ὑπὸ πετρῶν ὑψάλων.

707. Ὁ ἀτερπὴς τοῦ Δρεπάνου λιμὴν.) Ἀτερπῇ βεβαίως ὀνομάζει τὸν λιμένα τοῦτον, διότι, ὡς λέγει, ἐκεῖ ἀπώλεσε τὸν πατέρα του· ἄλλοι δὲ ἄλλως εἶπον περὶ τοῦ Ἀγχίσου καὶ ὁ μὲν Στράβων λέγει, ὅτι ὁ Αἰνείας μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀγχίσου καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀσκανίου προσωρμίσθη εἰς Λαύρεντον· ὁ δὲ Πausanias εἰς τὰ Ἀρκαδικὰ λέγει ὅτι «ὡς ἐκομίζετο ἐς Σικελίαν ὁ Αἰνείας, » ἔσχε ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Λακωνικὴν, καὶ πόλεων Ἀφροδισιάδος καὶ Οἰήτιδος » ἐγένετο οἰκιστὴς, καὶ τὸν πατέρα Ἀγχίσην κατὰ πρόφασιν δὴ τινα παραγενόμενον ἐς τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ αὐτόθι τοῦ βίου τῇ τελευτῇ χρησάμενον, ἔθαψεν ἐνταῦθα καὶ τὸ ὄρος τοῦτο ἀπὸ τοῦ Ἀγχίσου καλοῦσιν Ἀγχισίαν. »

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἄλλ' ὑπὸ πάθους δεινοῦ ἐπληγώθ' ἡ βασίλισσα, κ' ἤδη
 ἔτρεφε τραῦμα ἐντὸς τῶν φλεβῶν καὶ ὑπόκωφον φλόγα,
 τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀνδρός, τὴν τιμὴν τῆς λαμπρᾶς γενεᾶς του
 ἔχ' εἰς τὸν νοῦν, κ' εἰς τὸ στήθος τὴν ὄψιν αὐτοῦ καὶ τοὺς λόγους
 ἐμπεπηγμένα, οὐδ' ἔμφροντις ἄνεσιν δίδ' εἰς τὰ μέλη. 5
 Διὰ Φοιβαίας λαμπάδος τὰς γαίας ὡς ἤϋγαζε πάλιν
 καὶ ἀπесόβ' ἡ Ἥως ἐκ τοῦ πόλου σκιὰς τὰς καθύγρους,
 πρὸς ἀδελφὴν τὴν ὁμόφρονα εἶπε τοιαῦτα παράφρων·
 « Ἄνν' ἀδελφὴ μου, ὅποιος μ' ἐτάραξε τρόμος ὀνείρων;
 τίς εἰς τὰς ἑδρας ἡμῶν ἐπεδήμησεν οὗτος ὁ ξένος; 10
 οἶός ἐστι τὴν μορφήν, ῥωμαλέος τὰ ὄπλα, τὸ στήθος!
 γέννημ' αὐτὸν ἐκλαμβάνω θεῶν, καὶ ὀρθῶς ἐκλαμβάνω.
 Τοὺς δυσγενεῖς ἡ δειλία ἐλέγχει. Ὅποιας ὑπέστη
 τύχας! Ὅποιας πολέμων μεγάλας ἐξέθετο πράξεις!
 Ἄν σταθεράν ἡ ψυχὴ μου καὶ ἄκαμπτον γνώμην δὲν εἶχε, 15
 πώποτε πλεόν δεσμοῦ γαμικοῦ κοινωνὸς νὰ μὴ γίνω·
 ἐκ τοῦ θανάτου ἄφ' ὅτου ὁ πρῶτος μου ἔρως ἐσφάλῃ,
 ἂν ἐπαχθεῖς δὲν μοι ἦσαν οἱ θάλαμοι ὡς καὶ αἱ δᾶδες,
 ἴσως εἰς τοῦτο καὶ μόνον τὸ σφάλμα ὑπέπιπτον πάλιν.
 Ἄννα, τὸ λέγω, ἄφ' οὗ ὁ Συγχαῖος οἰκτρῶς ἀπωλέσθη, 20
 καὶ τοὺς πατέρας θεοὺς ἀδελφοῦ διεσχόρπισε φόνος,
 μόνος αὐτὸς, τὰς αἰσθήσεις μου κάμπτων, κινεῖ τὴν ψυχὴν μου
 ἐξολισθοῦσαν· γνωρίζω τῆς πάλαι φλογός μου τὰ ἔχνη·
 ὅμως τὰ βάραθρα μᾶλλον τῆς γῆς ὑπ' ἐμὲ ἅς ἀνοίξουν,
 ἢ κεραυνῶν μ' ὁ παντάναξ πατὴρ εἰς σκιὰς ἅς μὲ ρίψῃ, 25
 εἰς τὰς ὠχρὰς τοῦ Ἑρέβους σκιὰς, καὶ εἰς νύκτα βαθεῖαν,
 πρὶν, ὦ αἰδῶς, σὲ βιάσω, καὶ πρὶν σου τὰ νόμιμα λύσω.

Ὅστις μοι πρῶτος συνήφθη ἐκείνος ἐμοῦ τὴν ἀγάπην
 ἔλαβ'· ἐκείνος καὶ μόνος αὐτὴν ἄς φυλάττ' εἰς τὸν τάφον.»
 Ἔλεγεν οὕτω, κ' ἐπλήρουν τὰ στήθη της βρύσεις δακρύων. 30
 Εἶπε δ' ἡ Ἄνν'· «Ἀδελφὴ, τοῦ φωτὸς εἰς ἐμὲ γλυκυτέρα,
 μόνη θὰ φθείρης τὴν νέαν ζωὴν σου εἰς ἄπαυστον πένθος;
 δὲν θὰ γνωρίσης γλυκύτητα τέκνων ἢ δῶρ' Ἀφροδίτης;
 μέλουσι ταῦτα, νομίζεις, σκιαῖς ἢ τῇ τέφρᾳ τῶν τέκνων;
 ἔστω· πενθοῦσα τὸ πρὶν, εἰς οὐδένα ποτ' ἐκλινες ἄνδρα 35
 κατὰ Λιβύαν ἢ Τύρον, παρέβλεψας δὲ τὸν Ἰάρβαν
 καὶ ἡγεμόνας ἐτέρους οὓς τρέφει ἡ γῆ τῶν θριάμβων
 ἢ Ἀφρικὴ· καὶ παλαίεις πρὸς ἔρωτ' ἀρέσκοντα ἤδη;
 οὐτ' ἐνθυμεῖσαι εἰς τίνων ἀνθρώπων κατώκησας τόπους;
 ἔνθεν Γαιτούλων αἱ πόλεις, φυλῆς ἀνικήτου εἰς μάχας, 40
 καὶ οἱ ἀχάλινοι πέριξ Νουμίδαι, καὶ ἄξενος Σύρτις·
 ἔνθεν δὲ γαῖαι διψάδος ἐρήμου καὶ γένος Βαρκείων
 ἀρειμανῶν· τοὺς ἐκ Τύρου πολέμους δὲ τί ν' ἀναφέρω,
 τὰς Πυγμαλίωνος τί ἀπειλὰς;
 ἢ τῶν θεῶν προστασία βεβαίως, ἢ χάρις τῆς Ἥρας 45
 τὰς Τρωϊκάς δι' ἀνέμων διηύθυνε νῆας ἐνταῦθα·
 πόλις ὅποι', ἀδελφὴ, θὰ φανῇ! διὰ γάμου τοιούτου
 κράτος ὅποιον θ' ἀκμάσῃ! συμμάχους του ἔχον τοὺς Τρῶας,
 τὸ Καρχηδόνιον κλέος τοῦντεῦθεν· ὅπόσον θ' αὐξήσῃ!
 Δι' ἱερῶν θυσιῶν τοὺς θεοὺς ἐξιλέωσον πρῶτον, 50
 ἅπτου δ' εὐθὺς τῆς ξενίας, κ' αἰτίας βραδύτητος φέρε,
 ἕως χειμῶν καὶ ὀμβρώδης Ὠρίων λυσσᾷ εἰς τὸν πόντον,
 ἕως κλονοῦνται τὰ πλοῖα καὶ εἶν' ὁ ἀῆρ θυελλώδης.»
 Λέγουσα ταῦτα, ψυχὴν ἐρωτόφλεκτον ἤδη ἐξῆψε·
 κ' ἔδωκ' ἐλπίδ' ἀμφιρόπῳ φρενὶ, τὴν αἰδῶ ἀφελούσα. 55
 Εἰς τὸν ναὸν κατὰ πρῶτον ἐλθοῦσαι, εἰρήνην αἰτοῦνται
 εἰς τοὺς βωμούς· κ' ἐκλεκτὰς διετεῖς σφαγιάζουσιν ὄεις
 Δήμητρι τῇ θεσμοφόρῳ, Λυαίῳ πατρὶ, καὶ τῷ Φοίβῳ,
 καὶ ὑπὲρ πάντας τῇ Ἥρᾳ, προστάτῃ δεσμῶν γαμηλίων·
 ἐν δεξιᾷ ἡ ὠραία Διδῶ τὴν φιάλην κρατοῦσα, 60
 ἔχει σπουδὴν εἰς λευκότριχα βοῦν μεταξὺ τῶν κεράτων,
 ἢ εἰς βωμούς λιπαροὺς τῶν θεῶν ἐρχομένη, θυσίας
 ἔωθεν νέας προσῆγε· προσχαίνουσα δὲ πρὸς σπασθέντα
 στήθη πτηνῶν, ἀνεζήτει χρησμούς τῶν σπαιρόντων ἐγκάτων.

Μάντεων ἄνοιαι! τί ὠφελοῦν οἱ ναοὶ κ' αἱ δεήσεις 65
 εἰς τοὺς παράφρονες; φλόξ μαλακὴ διατρέχ' εἰς τὸ ἔνδον
 τοῦ μυελοῦ, καὶ σιγῶν ἐμφωλεύ' εἰς τὸ στήθος τὸ τραῦμα.
 Κατεφλογίσθ' ἡ ἀθλία Διδῶ, καὶ καθ' ὅλην τὴν πόλιν
 περιμανῆς ἐπλανᾶτο, ὥς ἔλαφος ὅταν μακρόθεν 70
 βάλῃ ποιμὴν ἀπροφύλακτον, μέσον δρυμῶνων Κρηταίων,
 τὸν πτερωτὸν ἀπὸ μέρους κρυπτοῦ ἀκοντίζων ἐκ τόξου
 σίδηρον· φεύγουσα δὲ καὶ πηδῶσα διέρχετ' ἐκείνη
 δάση Δικταῖα, καὶ φέρ' εἰς πλευρὰν τὸ θανάσιμον βέλος.
 Νῦν μὲν ἐντὸς τῶν τειχῶν τὸν Αἰνεϊάν αὐτὴ περιάγει,
 ἐπιδεικνύουσα πλοῦτον Σιδῶνος καὶ πόλιν ἐτοίμην· 75
 λόγου ἀρχίζ'· ἡ φωνὴ της δὲ κόπτετ' ἐν μέσῳ τοῦ λόγου.
 Νῦν δὲ πρὸς δύσιν ἡλίου καὶ πάλιν καλεῖ ἐπὶ δεῖπνον
 καὶ τοῦ Ἰλίου ἢ ἄφρων ζητεῖ τὰ ἄθλα ν' ἀκούσῃ,
 κ' ἐκ τῶν χειλέων αὐτοῦ ἐξαρθᾶται ἐν ᾧ διηγεῖται·
 εἴτ' ἀπελθόντων τῶν ἄλλων, ὅποταν πρὸς πύλας τοῦ σκότους 80
 βαίν' ἡ σελήνη, καὶ δύνοντα τ' ἄστρα πρὸς ὕπνον καλῶσι,
 μόνη κατ' οἶκον κενὸν κατακλίνεται ὅπου ἐκείνος
 εἶχε καθῆσει· κ' ἐκείνον ἀπόντα ἀκούει καὶ βλέπει,
 ἢ τὸν Ἀσκάνιον, πλήρης τὸν νοῦν τῆς πατρώας εἰκόνας,
 ἐναγκαλίζεται, ἔρωτ' ἀνέκφραστον οὕτω πλανῶσα· 85
 οὔτε οἱ πύργοι ἐγείρονται πλέον, ἀλλ' οὔτε οἱ νέοι
 περὶ τὰ ὄπλα γυμνάζονται, οὔτ' ὁ λιμὴν περατοῦται
 ἢ τὰ προπύργια· μένουν τὰ ἔργ' ἀτελῆ κ' αἱ ἐπάλξεις
 αἱ παμμεγέθεις, τὸ ὕψος ἐξαίρουσαι μέχρι αἰθέρος.
 Ὡς δ' ὑπὸ λώβης τοιαύτης αὐτὴν κρατηθεῖσαν συνείδεν 90
 ἢ τοῦ Διὸς γαμετῆ, οὐδὲ κἄν τῆς αἰδοῦς κηδομένην,
 εἶπε, τὴν Κύπριν εὐροῦσα, τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ Κρονία·
 «Ὅντως τιμὴν ἐξαισίαν καὶ κέρδος λαμβάνετε μέγα
 σὺ καὶ ὁ παῖς σου μεγάλην, αἰμύνηστον φήμην καὶ δόξαν, 95
 δύο θεῶν δολιότης ἂν μίαν γυναῖκα νικήσῃ!
 ὅτι φοβεῖσαι τὰ τεῖχη ἡμῶν οὐδαμῶς μὲ λανθάνει,
 οὔτε τὸ ὅτ' ὑφορᾷς τῆς καλῆς Καρχηδόνας τοὺς δόμους·
 ποῦ πλὴν τὸ τέρμα; καὶ τίς ὁ σκοπὸς τοῦ τοσούτου ἀγῶνος;
 πῶς αἰωνίαν εἰρήνην, πῶς μᾶλλον δεσμοὺς γαμηλίου 100
 δὲν συναρμόττομεν; ἔχεις πᾶν ὅ,τ' ἡ ψυχὴ σου ἐπόθει·
 ἔρωτα πνέ' ἢ Διδῶ καὶ μανία πληροὶ τὰ ὅστ' αὐτῆς·

ἀπὸ κοινοῦ τοῦ λοιποῦ καὶ κοινῇ τοῦ λαοῦ ἐξουσία
 ἃς κυβερνῶμεν ἡμεῖς· ἃς ὑπεῖξῃ εἰς σύζυγον Φρῦγα·
 ἔστωσαν δὲ πρὸς ἐκείνον οἱ Τύριοι προῖξ τῆς χειρός σου».

Τοιουτοτρόπως (νοήσασα ὅτι δολίως ὠμίλει, 105

καὶ εἰς Λιβύην νὰ φέρῃ ἐσκόπ' Ἰταλίας τὸ κράτος)
 ἡ Ἀφροδίτῃ ἀπήντησε. «Τίς ἀνανεύει παράφρων
 εἰς τὰ τοιαῦτα, ἢ τίς κατὰ σοῦ ν' ἀντιμάχεται θέλει;
 τύχῃ ἂν μόνον αἰσία τοὺς λόγους τοὺς σοὺς συνοδεύσῃ·
 πλὴν ἀμφιβάλλω ἀνίσως ὁ Ζεὺς καὶ αἱ Μοῖρ' ἐπιτρέπουν 110

εἰς τὴν αὐτὴν νὰ οἰκίσωσι Τρῶες καὶ Τύριοι πόλιν,
 καὶ νὰ μιχθῶσ' οἱ λαοὶ ἢ συνθήκας νὰ δέσωσ' εἰρήνης·
 σύζυγος εἶ· τὴν ψυχὴν του δοκίμασον σὺ δεομένη·
 σπεῦσον καὶ ἔπομαι»· οὕτω δ' ἡ ἄνασσα Ἥρ' ἀπεκρίθη.
 «Τοῦτο μὲν ἔργον ἐμόν. Πῶς, τίνι δὲ τρόπῳ τὸ πρᾶγμα
 δύναται πέρας νὰ λάβῃ, ἰδοὺ ἐν συντόμῳ σοὶ λέγω·
 αὐρίον μέλλ' ἡ ἀθλία Διδῶ κ' ὁ Αἰνείας πρὸς θήραν
 νὰ συνεξέλθωσ' εἰς δάση, ὅποταν ἔωος τὸ πρῶτον
 ἀναδυῇ ὁ Τιτάν, καὶ τὴν γῆν δι' ἀκτίνων φωτίσῃ·
 μετὰ χαλάζης ζοφῶδ' ὑετὸν μεμιγμένον θὰ πέμψω 120

ἄνωθεν, ὅταν τὴν ἄγραν σαγίναις κυκλοῦσ' εἰς κοιλάδας
 οἱ θηρευταί, τὸν αἰθέρα δὲ πάντα βρονταῖς θὰ τινάξω,
 θὰ σκορπισθῶσ' οἱ λοιποὶ ὑπὸ μαύρης νυκτὸς σκοτισθέντες·
 μόν' ἡ Διδῶ καὶ ὁ Τρὺς ἡγεμῶν εἰς ταῦτό θὰ συνέλθουν
 ἄντρον· παρέσομ' ἐγώ· τὴν βουλήν σου δ' ἂν ἔχω βεβαίαν, 125
 εἰς σταθεράν συζυγίαν αὐτὴν συνενῶ μετ' ἐκείνου·
 θὰ τελεσθῇ ὁ ὑμένειος ὥδε»· χωρὶς ν' ἀντιτείνῃ,
 ἔνευσ' ἡ Κύπρις εὐθύς, κ' ἐμειδίασε, γνοῦσα τοὺς δόλους.

Ἦδ' ἡ Ἥρῃς ἀνεφάνη ἐν τούτοις, λιποῦσα τὸν πόντον,
 κ' ἡ ἐκλεκτὴ νεολαία ἐξέδραμ' εὐθύς τῶν πυλώνων. 130

Δίκτυα, ἄρκεις αὐτοί, καὶ πλατύαιχμα δόρατα εἶχον,
 ἤλαυνον δὲ καὶ Μασσύλι' ἵππεῖς καὶ εὐόσφρητοι κύνες·
 ἔτ' εἰς θαλάμους ἡ ἄνασσ'· ἀνέμενον δὲ πρὸς τὰς πύλας
 οἱ μεγιστᾶνες Λιβύων· καὶ πλήρης χρυσοῦ καὶ πορφύρας
 ἴστατο ἵππος μασσῶν χαλινὸν ὑπαφρίζοντα γαῦρος. 135

Τέλος προβαίνει ἐν μέσῳ πολλῆς θεραπείας ἐκείνη,
 φέρουσα πέριξ τῶν ὤμων γραπτὴν Σιδωνίαν χλαμύδα·
 ἔχει φαρέτραν χρυσοῦ καὶ τὴν κόμην χρυσόδετον ἔχει,

καὶ πορφυρᾶν διὰ πόρπης χρυσοῦς ὑποδέει ἐσθῆτα·
 ἔρχονται Φρῦγες ὁμοῦ καὶ φαιδρὸς μετ' αὐτῶν ὁ Ἰούλος· 140
 καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ὁ κάλλιστος πάντων προσφέρει Αἰνείας
 συνοπαδὸς, καὶ ἐλθὼν μετὰ πάντων ἐνοῦται ἐκείνων.

Ὡς τὴν χειμέριον ὅταν Λυκίαν καὶ Ξάνθου τὰ ρεῖθρα
 λείπων, εἰς Δήλου μητρῴας ἐπίσκεψιν ἔρχετ' ὁ Φοῖβος,
 ἀνανεῶν τοὺς χοροὺς, τῶν βωμῶν τοῦ δ' ἀνάμικτα πέριξ 145
 πλήθη Δρυόπων, Κρητῶν καὶ γραπτῶν Ἀγαθύρσεων βοῶσιν,
 ἐπὶ τὰς ἄκρας τοῦ Κύνθου δ' αὐτὸς τὴν κυμαίνουσαν κόμην
 διὰ χρυσοῦ καὶ πετάλων κοσμεῖ ἀπαλῶν περιπλέκων,
 ἐπὶ τῶν ὤμων τὰ βέλη δ' ἤχοῦν· κατ' οὐδὲν ὁ Αἰνείας
 ἦν ἐλλειπέστερος· τόσον τὸ κάλλος του ἔλαμπ' ἐξόχως. 150

Ὡς δὲ ἀνῆλθον εἰς ὄρ' ὑψηλὰ, καὶ δρυμῶνας ἀβάτους,
 αἴγαγρ' ἰδοὺ καθορμῶσιν ἐξαίφνης ἀπ' ἄκρων τῶν βράχων
 εἰς τὰς κοιλάδας· ἐξ ἄλλου δὲ μέρους ἀγέλη ἐλάφων
 εἰς τὸ εὐρὺ καταβαίνει πεδίον, λιποῦσα τὰ ὄρη,
 καὶ συμπυκνοῦται ἐγείρουσα κόνιν, καὶ φεύγει δρομάδην· 155
 εἰς τὰς κοιλάδας δ' ἀφ' ἵππου γοργοῦ ὁ Ἀσκάnios χαίρων
 ἐνθεν καὶ ἐνθεν διώκει, καὶ τούτων κ' ἐκείνων προτρέχει,
 κ' εὐχεται κάπρον νὰ ἴδῃ ἐν μέσῳ ἀτόλμων ποιμνίων
 ἔπαφρον, ἢ ἐκ τοῦ ὄρους αἰθὸς νὰ κατέβαινε λέων.

Ἀρχετ' ἐν τούτ' ὁ αἰθὴρ νὰ βομβῇ μετὰ κρότου μεγάλου, 160
 μετὰ χαλάζης δ' ἀνάμικτος ἔπεται ὄμβρος ραγδαῖος·

ἢ ὁπαδὸς νεολαία, καὶ Τρῶες καὶ Τύριοι φύρδην,
 καὶ ὁ τῆς Κύπριδος Τρῶς υἱίδους, δι' ὁδῶν διαφόρων
 ἔντρομοι στέγην ζητοῦν· ἐξ ὁρέων δὲ χεῖμαρροι ῥέουν·
 μόν' ἡ Διδῶ καὶ ὁ Τρὺς ἡγεμῶν εἰς τὸ ἴδιον ἄντρον 165

ἔρχονται· πρώτη ἡ Γῆ, μετ' αὐτῆς δ' ἡ προμνήστρια Ἥρα,
 σύνθημα δίδει· ἐξήστραψε πῦρ, ὁ αἰθὴρ ἀναλάμπει
 τὴν συζυγίαν νοήσας· ἀπ' ἄκρων δ' ὠλόλυξαν Νύμφαι·
 αὐτ' ἡ ἡμέρα πρωταίτιος ἦν συμφορῶν καὶ θανάτου—
 ὅτι σεμνότης κ' αἰδῶς τὴν Διδῶ οὐδ' ἐτάραττε πλέον, 170
 οὔτε λαθραῖον ὥς πρὶν τὸν ἔρωτ' αὐτῆς ἐμελέτα·
 γάμον ἐκάλει αὐτόν· τὸ ἀνόμημα οὕτως ἐμόρφου.

Τρέχ' εἰς Λιβύας τὰς πόλεις εὐθύς τὰς μεγάλας ἡ Φῆμη,
 Φῆμη, ἧς οὐ τι κακὸν που ὑπάρχει ταχύτερον ἄλλο.
 Ὅσον κινεῖτ' εὐρωστέϊ κ' ἐνιτχύεται ὅσον προβαίνει 175

πρῶτον μικρά καὶ δειλὴ, μετ' ὀλίγον ὑψοῦτ' εἰς ἄκρας,
 καὶ ἐπ' ἐδάφους μὲν βαίνει, εἰς νέρη δὲ κρύπτει τὴν κάρην.
 Ταύτην ἡ μήτηρ τῆς Γῆ πρὸς ὀργὴν τῶν θεῶν ὀργισθεῖσα,
 ὡς βεβαιοῦν, ἀδελφὴν Ἐγκελάδου καὶ Κοίου ὑστάτην
 ἔτεκε, πόδας ταχίστους καὶ πτέρυγας ἔχουσιν κούφας· 180
 τέρας φρικτὸν, ὑπερμέγεθες· ὅσα πτερὰ εἰς τὸ σῶμα
 τόσα καὶ ὄμματα κρύπτει ἐγρήγορα, (ἄφραστον θαῦμα !)
 τόσας καὶ γλώσσας, καὶ στόματα τόσα, καὶ ὦτα τοσαῦτα·
 μέσον πετᾷ οὐρανοῦ τε καὶ γῆς κατὰ νύκτα σκοτεῖαν
 κράζουσα, οὔτε εἰς ὕπνον θυμῆρ' ἃ ὄμματα κλείει, 185
 κατασκοπεύουσα μένει δ' εἰς ἄκρα στεγῶν τὴν ἡμέραν,
 ἢ ἐπὶ πύργων, καὶ πόλεις ἐκεῖθεν φοβίζει μεγάλως,
 κοινοποιοῦσ' ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς ἢ κακὰς ἀγγελίας
 Αὕτη καὶ τότε τὰ πλήθη παντοίων πληρώσασα λόγων,
 χαίρουσα τὰ τε πραχθέντα καὶ τ' ἀπρακτὰ ἔφαλλ' ἐπίτης· 190
 ὅτι ἐλθὼν ὁ ἐκ γένους Τρωῆος Αἰνείας, διάγει
 μετὰ Διδούης τῆς ὥραιας, δεχθείσης αὐτὸν συνευνέτην,
 ὅτι δὲ ἤδη αὐτοὶ τὸν χειμῶνα τρυφῶντες διάγουν,
 βασιλείων ἐπιλήσμονες, πόθου δ' αἰσχροῦ θιασῶται.
 Ἡ βδελυρὰ εἰς τὰ στόματα πάντων διέχεε ταῦτα. 195
 Ἐτρεψε δὲ πρὸς Ἰάρβαν τὸν ἀνακτ' ἀμέτῳ τὸν δρόμον·
 καὶ κατεῆψε τὸ πνεῦμα καὶ ἤγειρ' ἐκείνου τὸν χόλον.
 Γαραμαντίδος ἐκ νύμφης τοῦ Ἀμμωνος γόνος ἦν οὗτος·
 κτίσας ναοὺς δ' ἑκατὸν τοῦ Διὸς εἰς τὸ μέγα του κράτος,
 ἄλλους δὲ τόσους βωμοὺς, καθιέρωσεν ἄσβεστον φλόγα, 200
 ὥστ' αἰωνίως νὰ καίῃ· τὸ δ' ἐδάφος αἶμα σφαγίων
 πάντοτ' ἐλίπαιεν· ἔσπερον δέσμαι δ' ἀνθῶν τοὺς πυλῶνας·
 ἤδη δ' ὡς ἔκφρων αὐτὸς κ' ἐκ πικρᾶς ταραχῆς ἐξημμένος
 στὰς, καθὼς ἄδει, ἐμπρὸς τῶν βωμῶν καὶ εἰδώλων τῶν θεῶν,
 καὶ ἀνατείνας τὰς χεῖρας, τὸν Δία ἰκέτευ' ἐνθέρμως. 205
 «Ζεῦ παντοκράτωρ, πρὸς δὲ εἰς γραπτὰς εὐωχούμενον ἔδρας
 τῶν Μαυρουσίων τὸ γένος σπονδὰς καταχέει ληναίας,
 βλέπεις αὐτά; καὶ λοιπὸν σὲ φοβούμεθα μάτην, ὦ πάτερ,
 τὸν κεραυνόν σου δονοῦντα; τυφλαὶ δ' ἀστραπαὶ εἰς τὰ νέρη
 καταπτοῦν τὰς ψυχὰς κ' εἰς κενοὺς ἐξατμίζονται κρότους; 210
 ἴδε γυνὴ πρὸς τοὺς ὄρους ἡμῶν πλανηθεῖσα καὶ φόρῳ
 κτίσασα πόλιν μικράν, παρ' ἡμῶν τὰς ἀκτὰς μας λαβοῦσα

ὅπως ἄροϊ, καὶ τοὺς νόμους τοῦ τόπου, τοὺς γάμους ἀρνεῖται
 ἤδη ἡμῶν, ἀρχηγὸν τὸν Αἰνείαν ποιοῦσα τοῦ κράτους·
 νῦν δὲ ὁ Πάρις αὐτὸς μεταξὺ ἡμιάνδρων ἐταίρων 215
 μίτραν φορεῖ Μηονίαν, καὶ κόμην καὶ πώγωνά φέρει
 μυροσταγῇ καὶ τὸ ἔρμαιον ἔχει· κ' ἡμεῖς τοῖς· ναοῖς σου
 φέρομεν δῶρα ἐν τούτοις, καὶ τρέφομεν φήμην ματαίαν.»
 Ἐλεγε ταῦτα κρατῶν τοὺς βωμούς· ὁ παντάναξ δ' ἀκούσας,
 πρὸς τὰ βασίλεια τεῖχη τὰ βλέμματα ἔστρεψε κ' εἶδε 220
 τοὺς ἐραστὰς ἐν αὐτοῖς, τῆς καλῆς ἐπιλήσμονας φήμης,
 τότε καλέσας ἐκεῖ τὸν Ἑρμῆν, ἀπετήνατο οὕτω·
 «Σπεῦσον, υἱέ, τοὺς Ζεφύρους συγχάλει καὶ πέτα δρομαῖος·
 τὸν Δαρδανίων εὐρὼν ἡγεμόνα, ὃς ἤδ' εἰς Τυρίαν 225
 παραμελεῖ Καρχηδόνα ἃς πόλεις τῷ δίδουν αἱ Μοῖραι,
 λέξον, καὶ φέρε αὐτὰς τὰς ἐμὰς ἐντολὰς δι' ἀέρων.
 Δὲν ὑπεσχέθη τοιοῦτον αὐτὸν εἰς ἡμᾶς ἡ καλλίστη
 μήτηρ του, ὅτε τὸν ἔσωσε δις τῆς χειρὸς τῶν Ἑλλήνων·
 ἀλλ' Ἰταλίαν τὴν ἔγκυον θρόνων, τὴν φρίττουσαν μάχαις 230
 νὰ διοικήσῃ καὶ γένος ἐξ αἵματος Τρώων ἐνδόξου
 νὰ ἀνεγείρῃ καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ὑπὸ νόμους νὰ τάξῃ.
 Ἄν δὲν ἐξάπτει· ἐκεῖνος ποσῶς ὑπὸ δόξης τοσαύτης,
 οὐδὲ πρὸς ἴδιον κλέος ὑπεῖκ' εἰς ταιούτους ἀγῶνας.
 Ἦως τὸν Ἀσκάνιον καὶ ὁ πατήρ νὰ στερήσῃ τῆς Ῥώμης;
 τί ἐγχειρεῖ, τί ἐλπίζων ἐν μέσῳ ἐχθρῶν διατρίβει, 235
 οὔτε Αὐσόνιον γόνον σκοπῶν, οὐδὲ γῆν Λαβινίαν;
 ἃς ἀποπλεύσῃ· ἰδοὺ σοὶ τὰ πάντα· μηνύτωρ μου ἔσο.»
 Εἶπεν· ὑπεῖξε δ' αὐτὸς εἰς βουλὴν τοῦ πατρὸς τοῦ μεγάλου
 τὴν ὑπερτάτην· πτηνὰ δ' εἰς τοὺς πόδας ὑπέδησ' ἐν πρώτοις 240
 πέδιλα πάγχρυσα, φέροντ' αὐτὸν πτερωτὸν ἐφ' ὑδάτων
 ἢ ἐπὶ γῆς, τὰς ἀνέμων εἰς τάχος πνοὰς ἐξισοῦντα·
 ἔλαβεν εἶτα τὴν ῥάβδον δι' ἧς τὰς ψυχὰς ὠχρίώσας
 ἀπὸ τοῦ Ὀρκου καλεῖ, ἢ καὶ ἄλλας εἰς Τάρταρον πέμπει,
 ὕπνους διδοὺς ἢ στερωὺς, κ' ἐκ θανάτου τὰ ὄμματα ἀνοίγων· 245
 ταύτην κρατῶν, διωθεῖ τοὺς ἀέρας καὶ σχίζει τὰ νέρη
 τὰ θολερὰ· τὴν ἀκρώρειαν δὲ καὶ πλευρὰς τὰς τραχεῖας
 βλέπει τοῦ Ἀτλαντος, ὃς τὸν οὐράνιον θόλον στηρίζει,
 κ' ἡ πιτυόστεπτος οὐ κεφαλὴ εἶναι πάντοτ' ἐκ μαύρων
 διεζωσμένη νεφῶν, βαλλομένη ὑπ' ἀνέμων καὶ ὀμβρῶν.

Κρόπτει τοὺς ὤμους αὐτοῦ ἡ χιὼν, κ' ἐκ τοῦ πώγωνος ῥέουν
 τοῦ γηρατοῦ ποταμοί, καὶ τὸ γένειον πάγος τραχύνει· 254
 δι' ἰσορρόπων πτερῶν ἐπιπτάς ὁ Κυλλήνιος ὦδε
 ἔστη τὸ πρῶτον· ἐκεῖθεν δ' ὁρμῇ κρατερᾷ πρὸς τὸν πόντον
 ῥίπτεται κάτω, ὥς ὅτε πτηνὸν παρ' ἀκτὰς, παρὰ πέτρας
 ἰχθυοτρόφους, πετᾷ ταπεινῶς κ' ἐπιψαύει τὸ ὕδωρ. 255
 Τούτῳ ὁμοίως καθίπτει γῆς κατὰ μέσον κ' αἰθέρος,
 καὶ τοὺς ἀνέμους περῶν, καὶ ἀκτὰς Λιβυκὰς τὰς ἀμμώδεις
 ὁ ἐκ Κυλλήνης πρὸς πάππου μητρώου τὸ γένος κατέλκων·
 οἱ πτερωτοὶ του ταρσοὶ τὰς καλύβας δ' ὥς ἤγγισαν πρῶτον,
 εἶδεν ἐκεῖ τὸν Αἰνείαν καὶ τείχη πυργοῦντα καὶ οἴκους 260
 κτίζοντα· εἶχ' ἐξ ἱάσπιδος λάμπον ἐνάστρως τὸ ξίφος
 ἐπὶ τῶν ὤμων δὲ χλαῖναν Τυρίαν πυρόχρουν ἐφόρει
 ἐπικρεμῇ, δωρεὰν τῆς Διδῶς εὐπρεπῇ καὶ πλουσίαν,
 ἐξυφασμένην κομψῶς ἐκ χρυσοῦ παρ' αὐτῆς λεπτοτάτου.
 Οὕτω δ' εὐθὺς τὸν ἐπέπληξε· «Σὺ τὰ θεμέλια θετεῖς 265
 τῆς ὑψηλῆς Καρχηδόνος λοιπὸν, νυμφικὴν δ' ἀνεγείρεις
 πόλιν ὠραίαν, καὶ κράτους καὶ σθένους τοῦ σοῦ ἐπιλήσμων;
 ὁ τῶν θεῶν βασιλεὺς, οὐρανὸν ὁ διέπων καὶ γαίης,
 ἄγγελον πέμπει με νεύσας πρὸς σέ ἀπ' αἰθρίου Ὀλύμπου,
 καὶ δι' ἁέριων ταχὺν νὰ σ' ἀγγείλω αὐτὰ μ' ἀποστέλλει. 270
 Τί ἐγχειρεῖς; ἐπὶ τίνε ἐλπίδι ὄκνεῖς ἐν Λιβύᾳ;
 ἂν οὐδαμῶς σέ κινή τῶν τοσούτων μελλόντων ἡ δόξα,
 οὔτε πρὸς ἴδιον κλέος ἀγῶν' ἀναδέχεται τοῦτον,
 καὶ τὸν ἀκμαῖον Ἀσκάνιον, καὶ τὰς Ἰούλου ἐλπίδας
 τοῦ κληρονόμου σου ἔδε, εἰς δὴ Ἰταλίας καὶ Ῥώμης 275
 κράτος ὀφείλεται. Ἄμα δ' αὐτὰ ὁ Κυλλήνιος εἶπε,
 καταλιπὼν τὰς θνητὰς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λόγου του ὄψεις,
 τῶν ὀφθαλμῶν του ἀπέστη, κ' εἰς αὔραν λεπτὴν ἤφρανίσθη.
 Ἄλαλος, ἔκφρων κατέστ' εἰς τὴν ὄψιν αὐτὴν ὁ Αἰνείας
 καὶ ὑπὸ φρίκης ἡ κόμη ὠρθώθ', ἡ φωνὴ του ἐκόπη· 280
 ἤδη νὰ φύγῃ ποθεῖ καὶ τὴν γῆν τὴν γλυκεῖαν ν' ἀφήτῃ,
 ἐκ τῆς σφοδρᾶς τῶν θεῶν ἐπιτάξεως ἐκθαμβὸς ὅλως.
 Φεῦ! τί νὰ πράξῃ; τὴν ἀνασσαν πῶς ἐμμανῆ νὰ τολμήσῃ
 νὰ πλησιάσῃ, καὶ τί νὰ προτείνῃ, καὶ πόθεν ν' ἀρχίσῃ;
 ἔκλινε πότε εἰς ἐν ἡ ψυχὴ του, καὶ πότε εἰς ἄλλο· 285
 γνῶμας παντοίας μετέβαλλε, πάντα εἰς νοῦν περιστρέφων·

αὕτη δ' ἐφάν' εἰς αὐτὸν ἡ ἀρίστη βουλὴ ἐπὶ τέλους·
 πρὸς τὸν Ἀργέστην, Μνησθέα, καὶ ἄλκιμον λέγει Κλοάανθην,
 νὰ ἐτοιμάσουν τὸν στόλον σιγῇ, τοὺς ἐταίρους δ' ἐνόπλους
 εἰς τὴν ἀκτὴν νὰ συνάξουν· τὸ δ' αἴτιον τούτου τοῦ νέου 290
 νὰ ὑποκρύψουν· αὐτὸς δ', ἐπειδὴ ἡ Διδῶ ἡ ἀθλία
 δὲν ὑποπτεύει παντάπασι ῥῆξιν ἐρώτων τοσούτων,
 νὰ δοκιμάσ' εἰς καιρὸν δεξιὸν διὰ λόγων καὶ τρόπων
 νὰ ἐκφρασθῇ μαλακῶν εἰσερχόμενος. Πάντες ἐν τάχει
 τὰ προσταχθέντ' ἀκριβῶς μετὰ πλείστης χαρᾶς ἐκτελοῦσιν. 295
 Ἀλλὰ τοὺς δόλους ἡ ἀνασσα (τίς θ' ἀπατήσῃ ἐρῶσαν!)
 πάντας προεῖδε, κ' ἐνόησε πρώτη τὰ μέλλοντα πάντα,
 καὶ τ' ἀσφαλῆ φοβουμένη· Ἡ κακίστη δ' ἐδήλωσε Φῆμῃ
 ὅτ' ἠὺτρεπίσθη ὁ στόλος, κ' εἶν' ἔτοιμος ἤδη ὁ δρόμος.
 Ἐκφρων ἐμάν' ἡ Διδῶ, καὶ διάφλεκτος ὅλως πλανᾶται 300
 διὰ τῆς πόλεως, ὥσπερ Θυὰς κινουμένη ὑπὸ θεῶν
 παραφορῶν, τριετὴ τὰ τοῦ Βάχχου ὀπότον κεντῶσιν
 ὄργια, κ' αἶρει κραυγὰς Κιθαιρώνιος νύξ προτχάλούσας.
 Τέλος, αὐτόματος, οὕτως ἐλέγχει αὐτὴ τὸν Αἰνείαν·
 « Νὰ ὑποκρύψῃς λοιπὸν τὴν τοσαύτην σου σὺ ἀνομίαν 305
 ἤλπισας, λάθρα τῆς γῆς τῆς ἐμῆς ν' ἀποδράσῃς σκοπεύων;
 οὔτε οἱ ἔρωτες, οὔτ' αἱ ποτὲ δεξιῶν ἀντιδόσεις
 οὔτε ὁ θάνατος καὶ τῆς Διδῶς ὁ σκληρὸς σ' ἐμποδίζει;
 εἰς τὰ χειμέρια ἄστρα ζητεῖς νὰ ἐκθέσῃς τὸν στόλον,
 καὶ διὰ μέσου βορέων νὰ πλεύσῃς τὴν θάλασσαν σπεύδεις, 310
 ἄσπλαγχνε! Ἄν ἄλλοτρίους ἀγροὺς δὲν ἐζήτεις καὶ ἑδρας
 πάντῃ ἀγνώστους, καὶ ἂν ἡ ἀρχαία ὑφίστατο Τροία,
 θὰ ἐζητεῖτο ἡ Τροία ἐν μέσῳ κυμάτων ἀγρίων;
 φεύγεις ἐμέ; μὰ τὰ δάκρυ' αὐτὰ, μὰ τὰς σὰς ὑποσχέσεις
 (ὅτι οὐδὲν δι' ἐμέ τὴν ἀθλίαν ἐφύλαξα ἄλλο), 315
 μὰ τὴν ἡμῶν συζυγίαν, τοὺς μόλις ἀρχίσαντας γάμους,
 χάριν ἂν εἶδές; τινα παρ' ἐμοῦ, ἢ γλυκύ σοι ποτέ τι
 ἦν ἐξ ἐμοῦ, σπλαγχνίσθητι τοῦτον τὸν πίπτοντα οἶκον·
 δέομαι (ἂν εἰσακούωμ' εἰπέτι), μετάβαλε γνώμην·
 γένῃ Λιβύων, δυνάσται Νομάδες, καὶ Τύριοι πάντας 320
 ἔνεκα σοῦ μὲ μισοῦσι. Ναί, ἔνεκα σοῦ, ἀπεσβέσθη
 καὶ ἡ αἰδώς καὶ τὸ κλέος τὸ πρῶτον, δι' οὗ ἀνυψούμην
 μέχρις ἀστέρων. Εἰς τίνα μ' ἀρίνεις ἐκπνέουσιν, ξένε;

τοῦτο τὸ ὄνομα ἤδη ἀντὶ τοῦ συζύγου μοὶ μένει.
 Τί περιμέν'; ὁ ἐμὸς ἀδελφὸς Πυγμαλίων τὰ τεῖχη 325
 νὰ καταστρέψῃ, ἢ δούλῃ ν' ἀχθῶ τοῦ Γετούλου Ἰάρβου;
 Ἄν κἂν ἐνέχυρον μ' ἤθελες μείνει πρὶν τῆς φυγῆς σου,
 γόνος ἐκ σοῦ, εἰς τὸν οἶκόν μου ἂν ὁ μικρὸς μου Αἰνείας
 ᾔην μοι προσπαίζων, καὶ ἂν σοὶ ὠμοίᾳζ' ἐκεῖνος τὴν ὄψιν,
 δὲν ἐστερούμην τῶν πάντων, οὐδ' ἔμενον ὅλως ἐρήμη». 330
 Εἶπε τοιαῦτ'· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀκίνητον εἶχε τὸ ὄμμα
 εἰς τοῦ Διὸς τὰς βουλὰς· σταθερῶς δὲ κατεῖχε τὴν θλίψιν·
 τέλος δ' ὀλίγ' ἀπεκρίθη· «ὦ ἀνασσα, οἷας καὶ ὅσας
 ἀπαριθμήσῃς μοι χάριτας σὰς, οὐδαμῶς τὰς ἀρνοῦμαι,
 οὔτε ποτὲ θά φανῶ ἐπιλήσμων ἐγὼ τῆς Ἑλίσσης, 335
 ὅσον τὰ μέλη μου πνεῦμα κινεῖ, κ' ἐμαυτοῦ μνημονεύω·
 λέγω δ' ὀλίγα σοι· λάθρα ἐγὼ ν' ἀποδράσω τῆς γῆς σου
 δὲν ἐστοχάσθην ποτέ· νυμφικὰς δὲ οὐδέποτε ἀνῆψα
 δᾶδας ἐνταῦθα, οὐδ' ἦλθον δεσμούς· νὰ συνδέσω τοιούτους.
 Ἄν κατὰ γνώμην ἐμὴν μοὶ ἐπέτρεπ' ἡ τύχη νὰ ζήσω, 340
 νὰ διαθέσω ἂν ᾔην δεδομένον τὰ μὰ ἐλευθέρως,
 Τροίαν καὶ λείψανα φίλα οἰκείων θὰ ἔθαλπον πρῶτον,
 καὶ τοῦ Πριάμου ὁ οἶκος θὰ ἴστατο ὄρθιος ἔτι,
 καὶ τοῖς ἐμοῖς, ἡττηθεῖσι, θὰ ἔκτιζον Πέργαν· νέα·
 ἀλλ' ὁ Ἀπόλλων ὁ Γρύνιος ἦδ' Ἰταλίαν Μεγάλην 345
 καὶ Ἰταλίαν οἱ Λύκιοι κληροὶ νὰ λάβω προσταττουν·
 αὕτη πατρίς μου καὶ ἔρως· τὴν Φοίνισσαν σὲ ἂν κρατῶσι
 τῆς Καρχηδόνης τὰ τεῖχη, καὶ πόλεως ὄψις Λιβύσσης,
 φθόνος οὐδεὶς κ' οἱ Τευκροὶ ἂν οἰκῆσιν εἰς γῆν Αὐσονίαν·
 ἔξεστι κράτος κ' ἡμεῖς νὰ ζητῶμεν ἐκτὸς τῆς πατρίδος. 350
 Ἦ τοῦ πατρός μου Ἀγχίσου εἰκὼν, ἐπὶ γῆς τὰς καθύγρους
 ἅμα ἡ νύξ ἐραπλώτῃ σκιὰς καὶ τὰ ἄστρ' ἀνατεῖλουν,
 μὲ καταπλήττ', εἰς ἐμὲ θολερὰ φαινομένη καθ' ὕπνους·
 καὶ τὸν Ἀσκάιον δὲ ἀδίκῳ, κορυφὴν τὴν φιλτάτην,
 ἀποστερῶν Ἑσπερίας ἀρχῆς καὶ γαιῶν πεπρωμένων· 355
 καὶ ὁ διάκτορος δὲ τοῦ Διὸς κατὰ τάχος πεμφθεὶς μοι
 (μὰ τὴν ἐμὴν καὶ τὴν σὴν κεφαλὴν) προσταγὰς δι' ἀέρος
 ἔφερεν· εἶδον αὐτὸν τὸν θεὸν εἰς ἀρίδην λάρψιν
 διὰ τοῦ τεύχους εἰσδύσαντα κ' ἤκουσ' αὐτὴν τὴν φωνὴν του.
 Παῦσον κ' ἐμὲ νὰ ἐλέγχῃς καὶ σοῦ τὴν καρδίαν νὰ καίῃς. 360

πρὸς Ἰταλίαν ἀκούσιος σπεύδω.»

Ὦραν πολλὴν ἀπεχθῶς ἐθεώρει αὐτὸν ὁμιλοῦντα,
 στρέφουσα ἔνθεν κακείθεν τὰ ὄμματα. Βλέμματι δ' ὅλον
 σιωπηλῶ ἐπεσκόπει· καὶ τέλος κατάφλεκτος εἶπεν·
 «Ὀὔτε θεᾶς, οὐδὲ κἂν τοῦ Δαρδάνου ἀπόγονος εἶσαι, 365
 ἄπιστε, βράχοι τραχεῖς τοῦ φρικώδους Καυκάσου βεβαίως
 σὲ ἀπεκύησαν· τίγρεις δ' Ἰρκάνιαι ἦσαν τροφοὶ σου·
 τί νὰ κρυφθῶ, ἢ ὅποια τὰ χεῖρον' αὐτῶν νὰ προσμένω;
 μήπως ἐστέναξεν, ὅταν ἐθρήνουν, ἢ μήπως μὲ εἶδε;
 μήπως ἐδάκρυσ' οἰκτεῖρας, ἢ κἂν εὐσπλαγχνίσθη ἐρώσαν; 370
 τίνα δὲ πρῶτα νὰ εἶπω; πλὴν πῶποτε δίκαια ταῦτα
 οὔτε ἡ Ἥρα θὰ εὖρ' ἢ μεγάλη, ἀλλ' οὔτε ὁ Κρόνος·
 πίστις ποῦ ἔμεινε πλέον; πτωχόν, εἰς ἀκτὰς ἐρρίμμενον,
 τὸν παραδέχομαι μέρος τοῦ κράτους μου ἄφρων, τῷ δίδω,
 σῶζω καὶ σόλον αὐτοῦ καὶ συντρόφους φθορᾶς καὶ θανάτου. 375
 φεῦ, Ἐρινυὲς μ' ἐλαύνουσι! πότ' ὁ Ἀπόλλων μαντεύει,
 πότε οἱ Λύκιοι κληροὶ, καὶ πότε διάκτορος θεῖος
 φέρεי Διὸς τοῦ ἰδίου ῥητὴν προσταγὴν δι' ἀέρος·
 αὕτη τῷ ὄντ' ἡ φροντίς τῶν θεῶν· τὰ τοιαῦτα ταραττουν
 τὴν ἡρεμίαν των· δὲν σὲ κρατῶ, οὐδὲ κἂν σ' ἀντιλέγω. 380
 ἄπελθε· ζήτ' Ἰταλίαν καὶ κράτος, περῶν τὰς θαλάσσας·
 πλὴν μεταξὺ τῶν σκοπέλων ἐλπίζω, θεοῦ εὐδοχοῦντος,
 δίκην τὴν σὴν ἀπαντῶν, τὴν Διδῶ νὰ καλέσῃς συχνάκις·
 διὰ φλογῶν ζοφερῶν θὰ διώξω σε πόρρω ἀποῦσα·
 ἀπὸ τοῦ σώματος πάλιν δ' ἀφοῦ χωρισθῇ ἡ ψυχὴ μου, 385
 βλέπων με, φαῦλε, σκιὰν πανταχοῦ, τὴν ποινήν θὰ πληρώσῃς·
 εἰς τῶν νερτέρων τὰ βάθη θὰ λάβω τὴν εἶδησιν ταύτην.»

Λέγουσα ταῦτα, τὸν λόγον διέκοψ' ἐν μέτῳ κ' ἐξῆλθε
 λειποψυχοῦσ'· ἀπ' ὀμμάτων δ' ἀρθεῖσα, τὸν ἔλιπε, πλεῖστα
 ὑπὸ τοῦ τρόμου νὰ εἶπῃ διστάζοντα, μέλλοντα πλεῖστα. 390
 Θεραπαινίδες αὐτῆς τ' ἀδρανῇ ὑπηρείδουσι μέλη,
 καὶ εἰς μαρμάρινον δῶμα ἐλθοῦσαι, τὴν θέτουσ' εἰς κλίνην.

Καί τοι ποθὼν δ' ὁ Αἰνείας τὸ ἄλγος αὐτῆς νὰ πρᾶυνῃ
 καὶ παρηγόρους νὰ εἶπῃ τὴν θλίψιν τῆς παύοντος λόγους, 394
 καί τοι στενάζων πικρῶς, κ' εἰς τὸν ἔρωτα κάμπτων τὸ πνεῦμα,
 πλὴν τῶν θεῶν τὰς βουλὰς ἐκτελῶν μεταβαίν' εἰς τὸν στόλον.
 Τότ' ἐργαζόμεν' οἱ Τρῶες ἀπ' ὄχθης ἀπάσης τὰς νῆας

τὰς ὑψιπρώρους κατάγουν, καὶ πλέ' εἰς τὸ λίπος ἢ τρόπισ·
ἀπὸ τοῦ δάσους δοκοὺς δ' ἀνεργάζτους καὶ κώπας ἐμφύλλους
φέρουν ἐκ πόθου φυγῆς· 400

καὶ ἀπὸ πάσης χωροῦντες τῆς πόλεως, φέρονται κάτω,
ὥς ἂν σωρὸν παμμεγέθη ἀρπάξουσιν μύρμηκες σίτου,
κ' ἐναποθέτουν εἰς στέγην, χειμῶνος προβλέποντες ὥραν,
βαίνειν ὁ μέλας στρατὸς εἰς ἀγρὸν, μεταφέρων τὴν λείαν
διὰ παρόδου στενῆς ἀνὰ μέσου τῶν χόρτων καὶ ἄλλοι 405
διὰ τῶν ὤμων ὑπέρογκον κόκκον ὠθοῦσι, καὶ ἄλλοι
τοὺς ἀμελεῖς τιμωρῶσι καὶ ἔργων ἢ δίοδος πλήρης.

Τί, ὦ Διδῶ, συνησθάνθ' ἢ ψυχὴ σου εἰς θεὸν τοιαύτην ;
πόσον ἐστέναξες, ὅταν ἀφ' ὕψους τοῦ τείχους τὴν ὄχθην
εἶδες τοσοῦτο νὰ βράζῃ, τὰ ὕδατα δὲ τῆς θαλάσσης, 410
ὑπὸ τοσούτων κραυγῶν νὰ ταραττωνται εἶδες ἐμπρός σου ;
Ἔρως δεινὸς, τῶν θνητῶν τὰς καρδίας εἰς τί δὲν βιάζεις ;
πάλιν εἰς δάκρυα νέας, εἰς νέας καὶ πάλιν δεήσεις
κατηναγκάσθ' εἰς τὸν ἔρωτα ὅλως δουλοῦσα τὸ πνεῦμα,
νὰ δοκιμάσῃ ζητοῦσα τὰ ὕστατα πρὶν ἀποθάνῃ. 415

Εἶπε δὲ, «Βλέπεις, ὦ Ἄννα, σπουδὴν κατὰ πάσας τὰς ὄχθας.
Πάντοθεν ἔρχονται· ἤδη καλοῦν τὰ ἱστία τὰς αὔρας·
ἀγαλλιῶντες οἱ ναῦτ' ἐπιστέφουσιν ἤδη τὰς πρύμνας·
ἂν, ἀδελφὴ, τὴν τοσαύτην ἐγὼ προσεδόκων ὁδύνην,
θὰ τὴν ὑπέφερον· ἤδ' εἰς ἐμέ τὴν ἀθλίαν, ὦ Ἄννα, 420
μίαν ἐκτέλεσον χάριν· ὁ ἄπιστος μόνην ἐκεῖνος
σὲ ἐκτιμῶν, τῆς ψυχῆς του εἰς σὲ τὰ κρυπτὰ διεκοίνου·
μόνη γνωρίζεις καὶ πότε καὶ πῶς πρὸς αὐτὸν νὰ εἰσέλθῃς·
πρὸς τὸν αὐθάδη ἐχθρὸν, ἀδελφὴ μου, εἶπε δεομένη·
Οὐτ' εἰς Αὐλίδᾳ ἐγὼ μεθ' Ἑλλήνων ὠρχίσθην τοὺς Τρῶας 425
νὰ καταστρέψω ποτὲ, οὐδ' εἰς Πέργαμα ἔπεμψα στόλον,
οὔτε ποτὲ τὴν σκιὰν τοῦ πατρός του ἐτάραξ' Ἀγχίσιου·
τί τοὺς ἐμοὺς ἢ τραχεῖ' ἀκοή του δὲν δέχεται λόγους ;
ποῦ κατασπεύδει ; κἄν τοῦτο ἄς δώσ' εἰς ἐρῶσαν ἀθλίαν
ἄς περιμείνῃ φυγὴν εὐχερῇ καὶ ἀνέμους οὐρίους. 430

δὲν ἀπαιτῶ συζυγίαν τὴν πρὶν, ἥς ἐφάνη προδότης,
οὔτε τὸ Λάτιον κἄν τὸ καλὸν, ἢ τὸ κράτος ν' ἀφήσῃ·
ἀναβολὴν τῷ ζητῶ, τὴν μανίαν νὰ παύσῃ πρὸς ὥραν,
ἕως ἢ τύχῃ, ἀφοῦ δαμασθῶ, μ' ἐνασχῆσ' εἰς τὴν Ὀλίψιν.

Τὴν ἀδελφὴν σου εἰσεὶ καὶ χάριν μοι δὸς τὴν ὑστάτην· 435
πολλαπλασίως ἐκπνέουσα ταύτην αὐτῷ, θ' ἀποδώσω.»
Ἦύχετο ταῦτα, καὶ ταῦτα τῷ ἔλεγε, κ' ἔλεγε πάλιν
ἢ ἀδελφὴ συμπαθοῦς', ἀλλ' ἐκεῖνος ἀνένδοτος ὅλως,
ὑπ' οὐδενὸς τῶν τοιούτων συγκάμπτεται θρήνων καὶ λόγων·
ἴσταντ' αἱ Μοῖρ' ἐναντίαι· θεὸς δὲ τὰ ὦτά του φράττει. 440
Ὡς αἱ πνοαὶ τοῦ Ἀλπίου βορρᾶ ἴσταμένην χρονίως
βάλλουσι δρῦν ἰσχυράν, ἀμιλλώμεν' ἐντεῦθεν κ' ἐκείθεν
νὰ τὴν ἐκσπάσουν, δεινὸν δὲ ἤχει, καὶ τὰ φύλλα σεισθέντα
ἀπὸ κορμοῦ ὑψικόμου τῆς γῆς καταστρώνουν τὴν ὄψιν,
ἄσειστος δ' αὐτ' εἰς τοὺς βράχους, τοσοῦτον ἐξαίρ' εἰς αἰθέρα 445
τὴν κορυφὴν, εἰς τὰ τέρταρα ὅσον ἐκτείνει τὰς ρίζας·
οὕτως ὁ ἥρως πυκνοὺς ὑπεδέχετο ἔνθεν καὶ ἔνθεν
λόγους, καὶ ἔνδον τοῦ στήθους μεγάλην ἠσθάνετο θλίψιν·
ἔμεν' ἐδραῖος δ' ὁ νοῦς, καὶ τὸ δάκρυ κατέρρεε μάτην.

Ἐκπληκτος τότε ἢ Διδῶ ἢ ἀθλία τὸν θάνατον κράζει· 450
πρὸς οὐρανὸν δ' οὐδὲ θέλει τὸν κοῖλον νὰ στρέψῃ τὸ βλέμμα·
μᾶλλον ποθεῖ, τὸν σκοπὸν ἐκτελοῦσα, τὸν βίον ν' ἀφήσῃ·
εἰς τοὺς βωμοὺς δ' ὅπου ἄρωμα καίει, προσάγουσα δῶρα,
βλέπει (ὦ! μέχρι καὶ λόγου φρικτόν!), ἢ σπονδὴ μελανοῦται
κ' εἰς ῥυπαρὸν ὁ λειβόμενος οἶνος ἀλλάσσεται αἷμα· 455
εἶπε δ' αὐτὴ πρὸς οὐδένα, οὐδὲ πρὸς τὴν Ἄνναν τὸ θαῦμα.
Ἦν δὲ ναὸς τις ἐντὸς εἰς τὸν οἶκον, κτιστὸς ἐκ μαρμάρου,
χάριν τοῦ πρώην συζύγου· συνήθως δ' αὐτὸν κατεκόσμι,
ἔρια δέουσα πέριξ λευκά κ' ἐορτάσιμα φύλλα·
αἶφνης ἐκ τούτου φωνὴν τοῦ ἀνδρός της καὶ λόγους ἀκούει 460
ὥς ἐν καιρῷ τῆς νυκτός καὶ τοῦ σκότους αὐτὴν νὰ ἐκάλει·
ἐπὶ τῆς στέγης πρὸς τούτοις ὁ βύας γογγύζει μονήρης,
ἤχους πυκνοὺς, γοεροὺς καὶ μακροὺς ὀδυρμαῖς ἐπιφέρων·
ἔτι δὲ μάντεων ἄλλαι πολλαὶ προλαβοῦσαι προρρήσεις
τρόμον καὶ φρίκην ἐμπνέουν. Αὐτὴν δὲ καθ' ὕπνους ταραττει 465
ἀγριωπὸς ὁ Αἰνείας· καὶ μόνῃ αὐτὴ ἀπομένει
μεθ' ἑαυτῆς· εἰς μακρὸν ἀσυνόδευτος πάντοτε δρόμον
περιπλανᾶται, κ' εἰς ἔρημον τόπον ζητεῖ τοὺς Τυρίους·
ὥς ὁ Πενθεὺς Εὐμενίδων, μαινόμενος, ἔβλεπε πλῆθος,
δύο ἡλίου, διπλὴν τῶν Θηβῶν ἐθεώρει τὴν πόλιν· 470
ἢ τὴν μητέρα ὥς ἔφευγε πάλαι ὁ ἔκφρων Ὀρέστης

ὁ Ἀγαμέμνωνος, δᾶδας καὶ μέλανας ὄφεις κρατοῦσαν
διὰ χειρῶν, τιμωροὶ δ' Ἑρινῦες κατεῖχον τὰς πύλας.

Ὡς δ' ἐξεμάνη, κ' εἰς θλίψιν δεινὴν ἢ Διδῶ παρεδόθη,
καὶ ἀπεφάσισε φόνον, καὶ τρόπον ἐζήτει νὰ εὔρῃ
καθ' ἑαυτὴν καὶ καιρόν· τὴν πενθοῦσαν δ' εὐροῦσ' ἀδελφὴν της,
ἔκρυψε μὲν τὸν σκοπὸν, γαληνῶς δὲ προσεῖπεν ἐκείνην·
« Σὺ γχαῖρ' ἐμοί, ἀδελφὴ μου, τὸν τρόπον ἐφεύρηκα τέλος
νὰ ἐπιστρέψ' εἰς ἐμὲ, ἢ ἐγὼ νὰ λυθῶ ἀπ' ἐκείνου. »

Ὠκεανείων περάτων ἐγγὺς, πρὸς δυσμὰς τοῦ ἡλίου,
καῖτ' Αἰθιοπῶν ὁ τόπος ὁ ἔσχατος, ὅπου ὁ Ἄτλας
τῶν φλογερῶν εἰς τοὺς ὠμούς· ἀστέρων τὸν ἄξονα στρέφει·
τῶν Μαιναίων ἱέρει' αὐτόθεν παρέστη μοι ἡδὴ·
τῶν Ἑσπερίδων αὐτὴ τὸν ναὸν καὶ τοὺς κλάδους τοῦ δένδρου
τοὺς ἱεροὺς ἐπετήρει, τροφὴν εἰς τὸν ὄφιν διδοῦσα,
μέλι μιγνῦσα ὁμοῦ, καὶ ὀπὸν ὑπνοφόρων μηκύνων·
δι' ἐπωδῶν ν' ἀπαλλάττῃ ὑπόσχεται αὕτη οὐς θέλει

ἄλγους παντός, καὶ νὰ φέρῃ τραχείας ὀδύνας εἰς ἄλλους·
τοὺς ποταμοὺς νὰ συνέχῃ καὶ τ' ἄστρα νὰ στρέφῃ ὀπίσω·
ἀνακαλεῖ τὰς νυκτίους ψυχὰς· κ' ἡ γῆ, βλέπεις, μυκᾶται
ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς, κ' αἱ μελῖαι κατέρχοντ' ἐξ ὄρους·
φίλῃ, μαρτύρομ' ἐγὼ τοὺς θεοὺς καὶ αὐτὴν τὴν γλυκεῖαν
σὴν κορυφὴν, ἀκουσίως εἰς τέχνας μαγείας προστρέχω·
σὺ εἰς τὸ ὑπαιθρον ἔνδον τοῦ οἴκου πυρὰν κεκρυμμένως
ἔγειρον· ὅσα κρεμάμενα δ' ὄπλα ἐντὸς τοῦ θαλάμου
ἔλειπ' ὁ ἄνομος, ὅσας δ' ἐσθῆτας, πρὸς δὲ τὴν παστᾶδα
ἢ σε ἀπώλεσ' ἐπίθεσ· τὸ λέγ' ἡ ἱέρεια, πάντα
τοῦ ἀνοσίου ἀνδρὸς τὰ σημεῖα προστάττει νὰ λείψουν. »

Ἐπαυσε, ταῦτα εἰποῦσα· τὴν ὄψιν δ' ὠχρότης κατέσχε·
μὴ στοχασθεῖσα δ' ἡ Ἄννα ποτὲ ὑπὸ νέας θυσίας
ὅτ' ὑποκρύπτει θανάτους ἢ ὅτι τοσοῦτον ἐμάνη,
οὔτ' ὑποπτεύουσα χεῖρον' αὐτὰ τοῦ Συγχαίου θανάτου,
τὴν ἐντολὴν ἐκτελεῖ.

Ὡς δὲ πυρὰ εἰς τὰ ἔνδον εἰς ὑπαιθρον τόπον ἡγέρθη
ὑπερμεγέθης ἐκ δάδων καὶ πρίνων πολλῶν κεκομμένων,
ἡ βασιλὶς διὰ φύλλων πενθίμων αὐτὴν καὶ στεφάνων
ἔστειψε, θεῖσα ἐπάνω ἐσθῆτος καὶ ξίφος τὸ μείναν
καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, οὐδαμῶς ἀγνοοῦσα τὸ μέλλον.

Ἰστανται πέριξ βωμοὶ καὶ λυτῇ ἡ ἱέρεια κόμη
τρεις ἑκατὸν ἀνεκάλει θεοὺς, Ἑρεβός τε καὶ Χάος,
καὶ τριπλασίαν Ἑκάτην, καὶ Ἄρτεμιν τρίμορφον κόρην·
ἔσπεισε δὲ καὶ ῥευστὸν ὥς δὴ ἐκ πηγῆς τοῦ Ἀόρνου·
διὰ χαλκοῦ δὲ δρεπάνου ἀπέκοψ' ἐμπρὸς τῆς σελήνης
πρόσφατα χόρτ' ἀποστάζοντα μαύρου ὁποῦ ἰοδόλου·
ἄρτιγενοὺς δ' ἐκ μετώπου ἀπέσπασεν ἵππου σαρκίον,
πόθου μητρὸς ἀφελοῦσα.

Πρὸς τοὺς βωμοὺς δ' εὐσεβῶς οὐλοχύτας προσφέρουσα πλήρεις,
κ' ἔχουσα ἓνα γυμνὸν τῶν ποδῶν καὶ ἐσθῆτ' ἀνείμνην,
ὥς πρὸς θανὴν τοὺς θεοὺς ἐμαρτύρετο, ἔτι δ' ἀστέρας
τὰ κατ' αὐτὴν τοὺς εἰδότες, καὶ ἡῤυχετο ἂν τῶν θεῶν τις
τοὺς ἐραστὰς τιμωρῇ τοὺς ἀπίστους, νὰ κρίνῃ δικαίως.

Νύξ ἦν· ὕπνον γλυκὺν ἀπελάμβανον πάντα καμόντα
ὅσα τῶν ὄντων εἰς γῆν, εἰς δρυμοὺς καὶ εἰς ὕδατα ζῶσιν·
ὥς δὲ τὸ μέσον τοῦ δρόμου διήνυσαν ἡδ' οἱ ἀστέρες,
καὶ οἱ ἀγροὶ ἐσιώπων, τὰ κοῦφα πτηνὰ καὶ τὰ κτήνη,
λίμνας εὐρείας μὲν ἄλλα ὑγρὰς κατοικοῦντα, καὶ ἄλλα
γαίας τραχείας, εἰς ὕπνον νυκτὸς σιγηλῶς ὑπαχθέντα,
πάντας τοὺς μόχθους ἀνέπαυον, πᾶν δὲ δεινὸν ἐλησμόνου·
τὴν τρισαθλίαν δὲ Φοίνισσαν μόνην οὐδ' ὕπνος κατέχει,
οὐδ' ἡσυχία νυκτὸς εἰσχωρεῖ δι' ὀμμάτων ἢ στήθους·
διπλασιάζοντ' αἱ θλίψεις· ὁ ἔρως καὶ πάλιν μαστίζει
ἀνανεούμενος, δίνῃ μεγάλη δ' ὀργῆς τὴν κυμαίνει·
καὶ ἐπιμένουσ' αὐτῇ, κατὰ νοῦν ἀνεχύκλου τοιαῦτα.

» Πῶς νὰ φερθῶ ; τῶν μνηστήρων τῶν πρίν μου καὶ πάλιν τὴν
[χλεῦν

νὰ ὑπομείνω, καὶ γάμους ἐγὼ νὰ ζητήσω Νομάδων,
οὐς ἀπηρνήθην τοσάκις ὥς μή μου ἀξίους συζύγους ;
ν' ἀκολουθήσω τῆς Τροίας τὰς ναῦς, εἰς βουλὰς τὰς ἐσχάτας
ὑποκειμένη τῶν Τρώων, διότ' ὑπ' ἐμοῦ σεσωσμένοι
εὐγνωμονοῦν, ἐνθυμούμενοι δὴ τὰς ἐμὰς εὐποιίας ;
ἔστω· πλὴν τίς μισουμένην ἐμὲ θὰ δεχθῇ εἰς τὸν στόλον
τὸν ὑπερήφανον ; Αἰ δυστυχῇ ! τὸ ἐπίορκον γένος
τοῦ Λαομέδοντος οὔτε ποτ' ἤκουσας οὔτε γνωρίζεις ;
μόνη κατόπιν ναυτῶν ὥς φυγὰς γαυριώντων νὰ τρέξω ;
κυκλουμέν' ὑπ' αὐλῆς τῆς ἐμῆς, ὑπ' αὐτῶν τῶν Τυρίων ;

μόλις ἀπέσπασ' αὐτοὺς πρὸ μικροῦ ἐκ χωρῶν Σιδωνίων, 545
 νὰ τοὺς προστάξω εἰς πέλαγος πύλιν ν' ἀπλώσωσ' ἱστία·
 μᾶλλον ἀπάθανε· πρέπει· τὸ ξίφος ἄς παύσῃ τὸ ἄλγος.
 Σὺ, ἀδελφὴ, εἰς τὸ δάκρυ ἐμοῦ τῆς μανείσης καμφθεῖσα,
 μ' ἔφερες τόσα δεινὰ, κ' εἰς ἐχθρόν μὲ παρέδωκες πρώτη·
 πῶς νὰ μὴ ζήσω, θαλάμου ἀμέτοχος, βίον ἀθῶον 550
 ὡς τὸ θηρία, χωρὶς ν' ἀπαντήσω τοιαύτας βασάνους;
 πῶς πρὸς Συγχαίου τὴν κόνιν παρέβην ἣν ὤμοσα πίστιν; »

Γόους τοιοῦτους πικροὺς ἐκ βαθέος ἐξέφερε στήθους.
 Ἐφ' ὕψιπέδου δὲ πρύμνης στερρόδς πρὸς φυγὴν ὁ Αἰνεΐας 555
 ὕπνωπτεν ἤδη, ἀφ' οὗ διευθέτησ' ἐν τάξει τὰ πάντα·
 αἶφνης καθ' ὕπνους παρέστη θεὸς ὁ αὐτὸς, τὴν ἰδίαν
 φέρων μορφήν, καὶ ταῦτά εἰς αὐτὸν παραγγέλλει καὶ πάλιν·
 (ὅλως αὐτὸς ὁ Ἑρμῆς κατὰ πάντα, φωνὴν τε καὶ ὄψιν,
 κόμην ξανθὴν καὶ τὰ μέλη νεότητι θάλλοντα εἶχε·)
 « Δύνασαι, τέκνον θεᾶς, νὰ ὕπνώττης, ἐν τούτοις ὑπάρχων;
 ἄφρον, δὲν βλέπεις ὅποιοι κυκλοῦσί σε κίνδυνοι πέριξ,
 οὔτε οἱ Ζέφυροι πάσαν οὐρίως σοὶ πνέουν ἀκούεις;
 δόλους ἐκείνη, δεινὰ δ' ἀνομήματα τρέφ' εἰς τὸ στήθος·
 θάνατον θέλει· ὀργῆς δ' εἰς πανταίᾳς κυμαίνεται δίνας·
 ὅσον καιρὸς εἶν' εἰσέτι δὲν σπεύδεις ἐντεῦθεν νὰ φύγῃς; 565
 Θέλεις ἰδεῖ νὰ πληρώσουν τὸν πόντον σανίδες καὶ δᾶδες
 νὰ περιλάμπουν δεινόν, κ' εἰς τὰς ὄχθας νὰ καίωσι φλόγες,
 χρονοτριβοῦντα εἰσέτ' ἡ αὐγὴ ἂν σὲ φθάσῃ ἐνταῦθα·
 σπεῦσον· ἄς παύσ' ἡ βραδύτης· τρεπτόν ἡ γυνὴ καὶ ποικίλον
 πάντοτε. » Ταῦτα ὡς εἶπεν, εἰς νύκτα ζοφώδ' ἤφρανίσθη.

Εἰς τὴν ἐξαίφνης φανεῖσαν σκιάν ἐκπλαγεῖς ὁ Αἰνεΐας
 ἄμ' ἀσπασπᾶται τοῦ ὕπνου κ' ἐπείγει σπουδῇ τοὺς ἐταίρους.
 « Ἄνδρες, ἐγέρθητ' ἀμέσως, τεθῆτ' εἰς τὰ σέλματα πάντες·
 λύσατ' εὐθὺς τὰ ἱστία· θεὸς ἀπ' αἰθέρος πεμφθεὶς μοι
 νὰ βιασθῶ εἰς φυγὴν, τοὺς σρεπτοὺς ν' ἀποκόψωμεν κάλους 575
 μὲ παραινεῖ ἐκ δευτέρου· θεὸς ἱερὲ, ὅστις εἶσαι,
 σ' ἀκολουθοῦμεν πιστῶς, εἰς τὴν σὴν προσταγὴν πειθαρχοῦντες·
 ἔσα παρὼν κ' εἰς ἡμᾶς εὐμενής· οὐρανόθεν δὲ τ' ἄστρα
 αἴσια φέρε. » Τοιαῦτα εἰπὼν, ἐκ τῆς θήκης τὸ λάμπον
 εἴλκυσε ξίφος καὶ πάντα τὰ πείσματ' ἀπέκοψ' ἐν τάχει 580
 ὅμοιον πῦρ καταφλέγει τοὺς πάντας, καὶ σπεύδουν ὀρμῶντας·

φεύγουν μακρὰν τῶν ἀκτῶν καὶ τὰ πλοῖα καλύπτουν τὸν πόντον,
 καὶ τοὺς ἄφρους τῆς θαλάσσης συστρέφουν, ὀργοῦντα τὸ κύμα·

Τοῦ Τιθωνοῦ ἡ Ἥως τὴν κροκόχρουν ἀπέλιπε κλίνην,
 κ' ἐπὶ τῆς γῆς προΐουσα, τὰ νέα τῆς ἔρβαινε φῶτα. 585
 ἐκ σκοπιῶν δὲ τὸ πρῶτον ὡς εἶδεν ἡ ἄνασσα φέγγος,
 καὶ ὀγκουμένοις ἱστίοις τὰς ναῦς εἰς τὸν πόντον χωρούσας,
 ἔρημον δὲ τὴν ἀκτὴν καὶ πλωτῆρων κενὸν τὸν λιμένα,
 τρὶς καὶ τετράκις ἡ χεὶρ τῆς τὸ πάγκαλον ἐπληξεν στήθος,
 κ' ἔκραξεν· ὕψιστε Ζεῦ, τὴν ξανθὴν τῆς ἐκτίλλουσα κόμην, 590
 ἔρυγ' ἐκεῖνος ὁ ξένος, τὸ κράτος ἡμῶν ἐφυβρίσας!
 δὲν ἐκστρατεύουν; ἐκ πάσης τῆς πόλεως δὲν τὸν διώκουν;
 ἐκ τοῦ ναυστάθμου τὰ πλοῖα δὲν δράττουσιν ἄλλοι; ὀρμαῖτε!
 φέρετε φλόγας, ἐπάρατ' ἱστία, ταχύνατε κώπας.

Τί ὀμιλῶ, καὶ ποῦ εἶμαι, καὶ ποῖα μ' ἐκτρέπει μανία; 595
 νῦν, τρισαθλία Διδῶ, σὲ κατέχ' ἡ ἀνόσιος μοῖρα·
 ἔπρεπε, ναί, νὰ τῷ δώσης καὶ σκῆπτρα! ἰδοὺ ὁ πιστὸς σου,
 μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς πατρίους θεοὺς τοῦ ὁ φέρων, ὡς λέγουν·
 ὁ εἰς τοὺς ὤμους βαστάζων τὸν πλήρ' ἡμερῶν τοῦ πατέρα!
 πῶς δὲν ἐσπάραξα τότε τὸ σῶμά του, πῶς εἰς τὸν πόντον 600
 δὲν τὸ διέσπειρα; πῶς τοὺς συντρόφους του; σφάττουσα δ' ἅμα
 καὶ τὸν Ἀσκάνιον, πῶς εἰς πατρός δὲν τὸν ἔδωκα βρῶσιν;
 ἦν μὲν ἄδηλον ὄντως τὸ τέλος τῆς πάλης. Ἄς ἦτον·
 μὴ ν' ἀποθάνω μ' ἐρόβει ἂν, φέρουσα δᾶδας, ἐπλήρουν
 πάντα τὸν στόλον φλογῶν, καὶ υἱόν, καὶ πατέρα, καὶ πᾶσαν 605
 τὴν γενεάν των ἐξώντουν, συνάμα δ' ἐμὲ μετ' ἐκείνους;

Ἦλιε, ὅστις φλογώδης σκοπεῖς τὰ ἐπίγεια πάντα,
 σὺ, ἡ τοσοῦτων φροντίδων προστάτις καὶ πρόσκοπος Ἦρα,
 καὶ εἰς νυκτίας τριόδους ἐπὶ κλητος γόοις Ἑκάτη, 610
 καὶ ἐκδικήτριαι σεῖς, καὶ θεοὶ τῆς θνησκούσης Ἑλίσσης,
 δέξασθε ταῦτα· ἀξίως τ' ἀνόσι' ἀμείψατε ἔργα,
 καὶ ἐπακούσατ' ἡμῶν· ἂν ἀνάγκη νὰ εὖρη λιμένα
 ἡ ἀσεβὴς κεφαλὴ καὶ εἰς γῆν νὰ προσπλεύσῃ ἂν πρέπη;
 ἂν τοῦ Διὸς τὸ προστάτουν αἱ Μοῖραι, αὐτὸ μὲν θὰ γίνῃ
 πλὴν ἡττημένος εἰς μάχην ὑφ' ὀπλων λαοῦ θαρράλεου, 615
 πέραν, ἐκτὸς τῶν ὀρίων, μακρὰν τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰούλου
 ἐπιζητῶν βοηθείας, φθορὰν ἀναξίαν ἄς ἴδῃ
 τῶν συνεταίρων, θεσμούς δὲ δεχθεὶς ἀπαισίου εἰρήνης,

μήποτε κράτος ἄς ἴδῃ, καὶ μὴ τὴν εὐκταίαν ἡμέραν·
πρόωρ' ἄς πέσῃ, κ' ἐπάνω τῆς ψάμμου ἀτάφως ἄς κεῖται· 620
ταῦτα ζητῶ· τὴν ὑστάτην φωνὴν καὶ τὸ αἷμά μου χέω.

Τύριοι, σεῖς δ' ἀποστρέφεσθε πάντοτ' ἐκεῖνο τὸ γένος·
εἰς τὴν ἐμὴν προσενέγκατε κόνιν αὐτὴν τὴν θυσίαν.

Μήποτε ἔστω ὑμῖν καὶ ἐκεῖνοις δεσμός ἢ ἀγάπη·
ἐκδικητὴς ἐξ ὅστων θὰ προκύψῃ ποτὲ ἡμετέρων, 625
διὰ πυρὸς τοὺς Δαρδάνους ἀποίκους διώκων καὶ ξίφους·

ἤδη καὶ πάντοτε δέ, οἷοσδήποτ' ἂν ᾖ ὁ ἰσχύων,
ὄχθη κατ' ὄχθης ἀρῶμ' ἐκ ψυχῆς, κατὰ κύματος κύμα,
ὄπλα καθ' ὄπλων νὰ μάχωνται μέχρι ἐσχάτων ἐκγόνων. »

Ἐλεγε ταῦτα, ἔνθεν κἀκεῖθεν ἐπλάνη τὸ πνεῦμα, 630

τὴν μισητὴν ν' ἀποκόψῃ ζωὴν κατὰ τάχος ποθοῦσα,
καὶ τὴν τροφὸν τοῦ Συγχαίου τὴν Βάρκην συντόμως προσεῖπε·

(τὴν ἑαυτῆς κατεκάλυπτε τάφος τῆς πρώτης πατρίδος.)

« Τὴν ἀδελφὴν μου, τὴν Ἄνναν, φιλτάτη μου, κάλεσ' ἐνταῦθα.

πρῶτον εἰς Λοῦσιν εἶπε ποταμίαν ν' ἀγνίσῃ τὸ σῶμα, 635

τὰ ἱερεῖα εἶπε, τὰ ἱλάσματα ἔτι νὰ φέρῃ·

διὰ στεμμάτων καὶ σὺ ἱερῶν τοὺς κρατάφους σου κόσμει·

τὴν πρὸς τὸν Στύγειον Δία ἣν εἶχον ἀρχίσει θυσίαν

νὰ τελειώσω ποθῶ, κ' ἐνταυτῷ τὰ δεινὰ μου νὰ παύσω,

παραδιδούσα εἰς φλόγας πυρᾶς κεφαλὴν Δαρδανίαν. » 640

εἶπεν αὐτὰ καὶ προθύμως ἡ γραῦς κατεπεῖγε τὸ βῆμα.

Τότε ἐκτὸς ἑαυτῆς ἡ Διδῶ, καὶ ἀγρία ἐξ ὧν ἐμελέτα,

αἱματηρὸν ἡ Διδῶ περιβλέπεται. Στίξις κηλίδων

τὰς παρειάς τὰς τρεμούσας, ὥχρας ἐκ θανάτου, καλύπτει·

Τρέχει ἐντὸς τῶν θυρῶν, μανιώδης ὁρμῶν ἀναβαίνει 645

τὴν ἐπηρμένην πυράν· τὸ Δαρδάνιον εἴλκυσε ξίφος,

δῶρον, ὃ ὅμως οὐχὶ δι' αὐτὴν τῇ ἐδόθη τὴν χρῆσιν·

τὴν ἐξ Ἰλίου δ' ἰδοῦσα ἐσθῆτα κ' εὐνὴν τὴν συνήθη,

ἐπὶ μικρὸν ἐπιτχοῦσα τὸν νοῦν, καὶ τὸν ῥοῦν τῶν δακρύων,

εἰς τὴν στρωμνὴν κατεκλίθη, καὶ ταῦτα τὰ ὕστατα εἶπεν· 650

« Ἦδιστα λείψανα, ὅπου θεὸς συνεχώρει καὶ Μοῖραι,

δέχθητ' αὐτὴν τὴν ψυχὴν, καὶ λυτρώσατ' ἐμὲ τῶν βλαπτόνων.

ἔζησα· ὃν περ ἡ τύχη μοι ἔδωκεν ἥνυσα δρόμον·

ἤδη μεγάλ' ἡ εἰκὼν ἡ ἐμὴ κατὰβαίν' εἰς τὸν Ἄδην·

ἔκτισα πόλιν λαμπράν καὶ τὰ τεῖχη μου ὀρθία εἶδον· 655

κατ' ἀδελφοῦ δυσμενοῦς ἐξεδίκησα σύζυγον φίλον.

Αἶ, μακαρία καὶ τρεῖς μακαρία, ἀνίσως τὰς ὄχθας

τὰς ἡμετέρας οὐδέποτε ἡγγίζον Τρώϊα πλοῖα! »

Εἶπε· πρηνὴς δ' εἰς τὴν κλίνην, λοιπὸν ἀνεκδίκητος θνήσκω!

« Ἄς ἀποθάνω· ἀνέκραξε, πρέπ' εἰς τὸν Ἄδην ν' ἀπέλθω, 660

τοῦτο τὸ πῦρ ὃ ἀπάνθρωπος Τρῶς ἐκ τοῦ πόντου ἄς ἴδῃ·

καὶ ἄς συμπλέῃ αὐτῷ τοῦ θανάτου ἐμοῦ τὸ σημεῖον. »

Εἶπε, καὶ λέγουσαν ταῦτα, ἐξαίφνης σιδήρῳ πληγεῖσαν

εἶδον αὐτὴν αἱ γυναῖκες, κ' ἐξ αἵματος εἶδον τὸ ξίφος

ἔπαφρον· ἐκλυτον δὲ καὶ τὴν χεῖρα· κραυγὴ δ' εἰς τὸν οἶκον 665

ῆρθη· διέτρεξε πᾶσαν δ' ἡ φήμη τὴν πόλιν σεισθεῖσαν·

ὀλολυγμοὶ γυναικεῖοι καὶ θρῆνοι καὶ γόοι τοὺς οἴκους·

πάντας ἐπλήρουν, καὶ μέχρις αἰθέρος ἀντήχει τὸ πένθος·

ἦν δὲ τὸ θέαμα ὡς στρατιὰ ἐχθρικὴ ἂν ἐπόρθει,

ἡ Κορχηδόνα ἡ Τύρον τὴν πάλαι, καὶ φλόξ μαινομένη 670

ὡς ἂν ἐκύκλου στροφώδης θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὰς στέγας.

Ἦκουσεν ἔκφρων ἡ Ἄννα, κ' ἐντρόμῳ τῷ βήματι σπεύδει,

τὰς παρειάς δι' ὀνύχων σπαράττει, τὰ στήθη της πλήττει

καὶ εἰς τὸ μέσον ὁρμᾷ, καὶ τὴν θνήσκουσαν λέγει, καλοῦσα.

Τοῦτο λοιπὸν, ἀδελφὴ, ἦν ἐκεῖνο· λοιπὸν μὲ ἡπάτας; 675

ταῦτά μοι ἦν ἡ πυρά, κ' οἱ βωμοὶ καὶ τὸ πῦρ ἦσαν ταῦτα!

τί νὰ θρηνήσω, φεῦ! πρῶτον; τὴν σὴν ἀδελφὴν ὁπαδὸν σου

θνήσκουσα πῶς ἀπηξίους; συμμετόχον τύχης ὁμοίας,

θὰ ἐθανάτου κ' ἐμὲ ἡ ἰδία καὶ θλίψις καὶ ὥρα·

αὕτη ἀνήγειρ' ἡ χεὶρ τὴν πυράν σου καὶ αὕτ' ἡ φωνή μου. 680

ἐπεκαλέσθη θεοὺς δι' αὐτὸν τὸν σκληρὸν χωρισμὸν μας·

ᾠλεσας σέ τε κ' ἐμὲ, ἀδελφὴ, καὶ λαὸν καὶ πατέρας

τοὺς Σιδονίους, καὶ πόλιν ἣν ἔκτισας· δότε μοι ὕδωρ,

δότε νὰ πλύνω τὸ τραῦμα· ὑστάτη πνοὴ δ' ἂν ὑπάρχη,

νὰ τὴν συλλέξῃ τὸ στόμα μου. » Εἶπε, βαθυμίδας δ' ἀνέβη 685

τὰς ὑψηλάς· ἀδελφὴν τὴν ἡμίθνητον εἶχ' ἐπὶ στήθους,

καὶ τῇ ἐσθῆτι τὸ ῥέον της μέλαν ἀπέματτεν αἷμα.

Θέλουσα δὲ τοὺς βαρεῖς ὀφθαλμοὺς νὰ ὑψώσῃ ἐκείνη,

πάλιν τοὺς ἐκλείσει· κάτω τοῦ στέρνου δὲ ἤχει τὸ τραῦμα·

τρεῖς ἐπ' ἀγκῶνος ἤρಿಸθη, τὸ σῶμ' ἀνεγείρουσα βία, 690

τρεῖς δ' εἰς τὴν κλίνην κατέπεσε· φῶς οὐρανοῦ ἐπεζήτει

δι' ὀφθαλμῶν πλανωμένων κ' ἐστέναξεν ἅμα τὸ εἶδεν.

Ἡ πανοθενῆς κατοικτεῖρασα δ' Ἦρα τὸ μῆκιστον ἄλγος,
καὶ τὸ ἐπίπονον τέλος κατέπεμψ' ἐξ ὕψους τὴν Ἴριν,
ἀγωνιῶσαν ψυχὴν ἐκ δεσμοῦ τῶν μελῶν ν' ἀπαλλάξῃ. 695
ὅτι οὐχὶ ἐν καιρῷ οὐδ' ἐν μοίρ' ἀπωλέσθ' ἡ ἀθλία,
ἀλλὰ παρ' ὥραν, ἐκ μόνῃς φορᾶς αἰφνιδίου μανίας·
κ' ἡ Περσεφόνη δὲν εἶχε τὴν νέαν τῆς τρίχ' ἀποκόψει,
οὐδ' εἰς τὸν Στύγειον Ὀρκον τὴν κάραν τῆς εἶχεν ἐκδώσει.
Ὡς δὲ ἡ κροκόπετρος Ἴρις, δροσόεσσ' ἀπ' ἄκρου αἰθέρος, 700
πρὸ τοῦ ἡλίου μυρία ἀλλάττουσα χρώματα, ἔστη
πρὸς τὴν αὐτῆς κεφαλὴν, «ἱεράν μὲν αὐτὴν, προσταχθεῖσα,
εἶπε, τῷ Πλούτωνι φέρω, σὲ δὲ ἐκ τοῦ σώματος λύω.»
Εἶπε, καὶ τέμνει ἡ χεὶρ τῆς τὴν τρίχα, κ' ἐξεῤῥέυσεν ἅμα
πᾶσα αὐτῆς ἡ θερμότης, τὸ πνεῦμα δ' ἀπέπτ' εἰς ἀνέμους. 705

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

BIBLION TETARTON

- 1—2 Ἀλλ' ἐπὶ πάθους κτλ.) Οὕτως Ἀπολλώνιος (Ἀργον. Β', Γ'.)
βέλος δ' ἐνεδαίετο κούρη
νέρθεν ὑπὸ κραδίῃ πυρὶ ἵκελον.
καὶ Θεόκριτος οὕτως (Εἰδύλ. Θ').
ἐχθιστον ἔχων ὑποκάρδιον ἔλκος
Κύπριδος ἐκ μεγάλας, τότε δ' ἦπατι πᾶζε βέλεμενον.
3—5 Τὰς ἀρετὰς κτλ. καὶ Ἀπολλών. (Ἀργον. Β', Γ'.)
Πρὸ πρὸ δ' ἄρ' ὀφθαλμῶν ἔτι οἱ ἰνδάλλετο πάντα
αὐτὸς θ' οἶος ἔκυ' αἰοισί τε φάρησιν ἦστο,
οἶα τ' ἔεφ', ὥστ' ἔζετ' ἐπὶ θρόνου.
40—41. Τίς εἰς τὰς ἑδρας ἡμῶν κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Λ. 335.)
Φαίηκες, πῶς ὕμιν ἀνὴρ ὅγε φαίνεται εἶναι,
εἶδός τε, μέγεθός τε, ἡδὲ φρένας ἔνδον εἰστας;
ξεῖνος δ' αὖτ' ἐμός ἐστιν. . . .
24—26. Ἀλλὰ τὰ βάραθρα κτλ.) Οὕτω καὶ Ἐκτωρ παρ' Ὀμήρῳ
(Ἰλ. Ζ. 464.)
Ἀλλά με τεθνειῶτα χυτὴ κατὰ γαῖα καλύπτοι.
36. . . . Τὸν Ἰάρβαν) Οὗτος ἦτον βασιλεὺς τῶν Λιβύων καὶ ἀπ' αὐτοῦ
ἠγόρασεν ἡ Διδῶ τὸν τόπον ἐπὶ τοῦ ὑποῖου ἔκτιζε τὴν πόλιν· ἱστορεῖται δὲ ὅτι
ἐπειδὴ ἀπειποιεῖτο αὐτοῦς τοὺς παρ' αὐτοῦ προτεινομένους γάμους, ἠπειλῆσε
πόλεμον κατ' αὐτῆς· ζητήσασα δὲ ἡ Διδῶ μικρὰν προθεσμίαν ὥστε νὰ ἐναγίσῃ
εἰς τὸν πρῶτόν της σύζυγον, ἀνήγειρεν ἐπ' αὐτῇ τούτῳ δῆθεν πυρὰν καὶ ἐπι-
πηδήσασα εἰς αὐτὴν, πυρὶφλεκτος ἐτελεύτησεν· ὅθεν καὶ ἀντὶ Ἑλίσσης, ὡς ἐκα-
λεῖτο πρότερον, τότε μετωνομάσθη Διδῶ, ὅπερ σημαίνει ἀρρενόφρων· ἀλλ' ὁ
Βιργίλιος ἄλλως πως ἔπλασε τὴν ἱστορίαν, ἐφαρμόσας αὐτὴν εἰς τὸ ποίημά του.
40. . . . Γαιτούλων αἱ πόλεις) Ἡ Γαιτουλία ἢ Γαιτυλία εἶναι ἐπαρχία
τῆς Ἀφρικῆς, μεσόγειος, κλίνουσα πρὸς τὸ νότιον τῆς Μαυριτανίας καὶ Νουμι-
δίας μέχρι Γαραμάντων καὶ Νιγριτίας, τῆς σήμερον Bildulgerit, καὶ
ὀριζόμενος ὑπὸ τοῦ Νίγηρος, ποταμοῦ τῆς Αἰθιοπίας· τὸ ἔθνος τῶν Γαιτούλων
ἦτον ἀκαταμάχητον, καὶ καταπολεμήσαν τοὺς Μαυρουσίους καὶ τοὺς Νουμίδας
ἐξέτεινε τὸ κράτος ἕως εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπὸ τοῦ ἐκτὸς Ὠκεανοῦ μέχρι τῶν
Σύρτων.
41. Καὶ οἱ ἀχάλινοι περίξ Νουμίδαι) Οὗτοι κατέφκουν πρὸς δυσμὰς τῶν
Γαιτούλων καὶ ἦσαν νομάδες καὶ ἄριστοι εἰς τὸ ἱππεύειν ἀνευ χαλινού· Ἡ Νου-
μιδία εἶναι τὸ σήμερον Ἀλγέριον.
αὐτ. . . . καὶ ἄξενος Σύρτις). Δύο Σύρταις κεῖνται ἀπέναντι τῆς Λιβύας·
καὶ τούτων ἡ μὲν μεῖζων, ἡ πρὸς τὴν Κυρηναϊκὴν καὶ τὴν Τριπολίτιδα, Goltā

di sidra σήμερον ονομάζεται, ἡ δὲ ἐλάσσων, ἡ πρὸς τὴν Καρχηδόναν, ἥτις καὶ δυτικωτέρα τῆς πρώτης Golfo di Ciala. Ἐνταῦθα δὲ ὁ λόγος πρόκειται περὶ τῆς μείζονος, ἥτις καὶ ἄξενος λέγεται, οὐ μόνον διότι οἱ περιπεσόντες εἰς αὐτὴν κακῶς ἀπαλλάττονται, ἀλλὰ καὶ διότι οἱ περὶ αὐτὴν κατοικοῦντες θηριωδῶς καὶ ἀπανθρώπως φέρονται πρὸς τοὺς ξένους. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τόπος εἶνε ἄνυδρος καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἀκατοίκητος, Ξηρολυβία καὶ deserto di Barce (Βάρκης ἔρημος) ἐπονομάζεται· κεῖται δὲ μεταξὺ Τριπόλεως καὶ Πενταπόλεως.

42—43. . . . καὶ γένος Βαρκαίων ἀρειμανῶν.) Βάρκη καὶ Κυρήνη ἦσαν δύο πόλεις ἐπίσημοι τῆς Κυρηναϊκῆς Πενταπόλεως, φέρουσαι τὰ ὀνόματα δύο βασιλισσῶν· ἡ δὲ Βάρκη ὠνομάσθη ὕστερον Πτολεμαῖς (Στέφ. Βυζ.), ἀπὸ Πτολεμαίου βεβαίως τοῦ βασιλεύσαντος τῆς Αἰγύπτου· οἱ δὲ δῆμοι ἐλέγοντο Βαρκαῖοι καὶ Κυρηναῖοι καὶ ἦσαν, ὡς λέγουν, μαχιμώτατοι ἄνδρες· καὶ οἱ μὲν Βαρκαῖοι ἦσαν ἀνατολικώτεροι τῆς Καρχηδόνας, οἱ δὲ Νουμίδαι δυτικώτεροι, οἱ δὲ Γαιτούλοι νοτιώτεροι.

52 . . . καὶ ὁμβρώδης Ὠρίων) Ὁ ἀστερισμὸς οὗτος φαίνεται κατὰ νοέμβριον καὶ διαρκεῖ ἕνα μῆνα, ὅτε οἱ ἀρχαῖοι ἀπέφευγον τὴν θαλασσοπλοίαν· περὶ ὧν δὲ ἐμυθεύθησαν περὶ τοῦ Ὠρίωνος βλ. Α. Αἰν. Σημ. 539.

67 . . . καὶ σιγῶν ἐμφωλεύ' εἰς τὸ στήθος τὸ τραῦμα.) Τοιοῦτό τι καὶ ὁ Ἀπολλώνιος εἶπε (Ἀργον. Β. 5').

Τοῖος ὑπὸ κραδίῃ εἰλυμένος αἴθετο λάθρη οὖλος ἔρως.

69—73 . . . ὡς ἔλαφος κτλ.) Οὕτω καὶ Ὀμηρος (Ἰλ. Α. 475).

Ἄμφ' ἔλαφον κεραὸν βεβλημένον ὄντ' ἔβαλ' ἀνὴρ
ἱὼ ἀπὸ νευρῆς, τὸν μὲν τ' ἤλυξε πόδεςσι
φεύγων, ὅφρ' αἶμα λιαρὸν, καὶ γούνατ' ὀρώρει.

107—109. Ἡ Ἀφροδίτῃ ἀπήντησε «Τίς κτλ. Τοιαῦτα καὶ παρ' Ὀμήρῳ» (Ἰλ. Ξ. 193).

Τὴν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη·
Ἥρῃ πρέσβυ Θεᾷ, θυγάτερ μεγάλῳ Κρόνῳ,
αὖδα ὅ,τι φρονέεις· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
εἰ δύνamai τελέσαι, καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστί·

καὶ μετ' ὀλίγον (αὐτ. 212).

Οὐκ' ἔστ', οὐδὲ ἔοικε τὸν ἔπος ἀρνήσασθαι.

119 . . . ὁ Τιτάν) Ὁ ἥλιος θεωρούμενος ἔκγονος τῶν Τιτάνων ὡς υἱὸς Ὑπερίωνος καὶ Θείας (Ἀπολλόδ. Βιβ. Α'. Κεφ. Β').

129. Ἡδ' ἡ Ἡὼς κτλ.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Τ. 4).

Ἡὼς μὲν κροκόπεπλος ἀπ' ὠκεανοῦ βράων
ὄρνυθ' ἴν' ἀθανάτοισι φῶς φέροι ἡδὲ βροτοῖσι.

132 . . . Μασσύλ' ἱππεῖς.) Τὸ ἔθνος τῶν Μασσύνων ἢ Μασσυλίων διηγεῖτο εἰς δύο, εἰς τοὺς Μασσύνους καὶ τοὺς Μασσαισυλίους· καὶ οἱ μὲν Μασσύλοι ἦσαν ὁμοιοὶ τῶν Καρχηδονίων, οἱ δὲ Μασσαισύλιοι τῶν Μαυρουσίων ἢ Μαυριτανῶν· κατ' ὅσον δὲ ἀμφότεροι κατὰ μέρος τὴν Νουμιδίαν· καὶ τῶν μὲν πρώτων ἦρχεν ὁ Μασσανίσας, ὁ συμμαχήσας μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ τῶν Καρχηδονικῶν πολέμων· τῶν δὲ δευτέρων ὁ Σύφαξ, ὁ σύμμαχος τῶν Φοινίκων· μετὰ τὴν πτώσιν δ' αὐτοῦ, ἅπαν τὸ Νουμιδικὸν ὑπετάγη εἰς τὸν Μασσανίσαν.

αὐτ. . . εὐσφρητοὶ κύνες) Τοιοῦτον ὅρισμόν δίδει περὶ τῶν τοιούτων κυνῶν ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ Κυνηγετικά.

«Εὐρίνες δ' οἱ κύνες, ἐὰν τοῦ λαγῶ ὁσφραίνωνται ἐν τόποις ψιλοῖς, ξηροῖς, πρὸς ἡλίαις, τοῦ ἄστρου ἐπιόντος.» Καὶ ὁ Ὀππιανὸς εἰς τὰ Κυνηγετικά·

ἐν ὄρεσσι

θηρὸς ἀνιχνεύει σχολιὴν βάσιν ἐξερεῖνων
ρίνδς ὑπ' ἀγγελίῃ νημερτέϊ, καὶ τε μιν ὦκα
μάρψεν

435 . . . ἵππος μασσῶν χαλινὸν ἐπαφρίζοντα

Οὕτω καὶ Καλλίμαχος (εἰς ὕμν. Παλλ. στίχ. 16.)

Χαλινοφάγων ἀφρὸν ἀπὸ στομάτων

143—144. Ὡς τὴν χειμέριον κτλ.) ἡ εἰκὼν ἐξ Ἀπολλωνίου (Ἀργον. Α. 307).

Οἷος δ' ἐκ νηοῖς θυώδεος εἰσιν Ἀπόλλων,
Δῆλον ἀν' ἡγαθέην, ἥ ἐ Κλάρου, ἥ ὅγε Πυθῶ,
ἢ Λυκίαν εὐρεῖαν ἐπὶ Ξάνθοιο ροῇσι.

Ἡ Λυκία κεῖται ἐπὶ τῆς μικρᾶς Ἀσίας πρὸς δυσμὰς τῆς Παμφυλίας καὶ πρὸς ἀνατολὰς Καρίας καὶ περατοῦται ὑπὸ τῆς Μεσογαίου θαλάσσης· ῥέει δὲ δι' αὐτῆς ποταμὸς Ξάνθος, ἄλλος παρὰ τὸν ἐν τῇ Τρωάδι τῆς Φρυγίας· εἶχε δὲ πόλιν ἐπίσημον ἢ Λυκία τὰ Πάτερα, ὅπου ὑπῆρχε ναὸς Ἀπόλλωνος καὶ χρηστήριον αὐτοῦ περιφανές, τὸ ὁποῖον τὸ μὲν χειμῶνα ἐχρησιμοδότει, τὸ δὲ θέρος ἐσίγα· ὅθεν καὶ ὁ μῦθος ὅτι ὁ θεὸς παρεχίμαζε μὲν εἰς Πάτερα, ἐθέριζε δὲ εἰς Δῆλον.

144. . . Δῆλου μητρῶας) Ἡ θυγάτηρ τοῦ Κοῖου καὶ τῆς Φοίβης Λητώ, μιγεῖσα μετὰ τοῦ Διὸς, ἐδιώκετο ὑπὸ τῆς Ἥρας ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ἐλθοῦσα τέλος εἰς Δῆλον, ἐγέννησε πρῶτον τὴν Ἀρτεμιν καὶ ὕστερον τὸν Ἀπόλλωνα (Ἀπολλόδ. Βιβ. Α' Κεφ. Δ'). Διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς ὀνομάζει τὴν Δῆλον μητρῶαν τοῦ Ἀπόλλωνος.

145. Ἀνανεῶν τοὺς χοροὺς) Τοὺς χοροὺς τούτους ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀπολλώνιος (Βιβλ. Α'. 536).

Οἱ δ' ὥστ' ἡῖθεοι Φοίβῳ χορὸν, ἢ ἐνὶ Πυθοῖ
ἥπου ἐν Ὀρτυγίῃ, ἢ ἐφ' ὕδασι νῆσσοι
στηρόμενοι φόρμιγγος ὁπαὶ περὶ βωμὸν ὁμαρτῇ
ἐμμελέως κραιπνοῖσι, πέδον ῥύσσωσι πόδεσσιν.

Εἰς τοὺς χοροὺς τούτους ἐχώρουν οἱ ὀρχούμενοι πρῶτον ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ ἔπειτα ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά, καὶ οὕτως, ὡς λέγουν, παρίστατο ἡ τοῦ Ζωδιακοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν διττὴ περικύκλησις· τόσον δηλαδὴ ἢ ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ὅσον καὶ ἡ ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς περιόδευσις.

146. Πλήθη Δρυόπων, Κρητῶν καὶ γραπτῶν Ἀγαθούρων.) Ἀδελφὸν τίνες καὶ πόθεν οἱ Κρήτες· οἱ δὲ Δρυόπες ἦσαν ἐκ Δωριέως, κατοικοῦντες τὸ πρῶτον περὶ τὸν Παρνασσὸν ἢ κατ' ἄλλους περὶ τὸν Πίνδον καὶ τὴν Οἶτην πρὸς τὸ βόρειον τῶν Δωριέων· λέγεται δὲ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς, ἐπειδὴ οὔτε φιλοπρὸς ὄνην οὔτε τροφήν ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοδόμαντος, λύσας τοὺς δύο ταύρους αὐτοῦ διὰ τῶν ὀπίων ἡροτρία, κατέφαγε τὸν ἕνα, καὶ μετὰ ταῦτα μεταβάς εἰς Τραχίνα καὶ φιλοπρὸς ὄνην ὑπὸ τοῦ Κτήρυκος, ἐπέστρεψε καὶ καταπολεμήσας κατέστρεψε τοὺς Δρυόπας. (Ἀπολλόδ. Βιβ. Β' Κεφ. Ζ'). Οἱ δὲ Ἀγαθούρσοι ἦσαν ἔθνος Σαυροματικὸν ὁμοιον τῶν Γελωπῶν καὶ ἐκτεινόμενον ἐπὶ τῶν βορειοστέρων ὄχθων τοῦ Βορουσθένης μέχρι τῆς Μαιώτιδος λίμνης, ἔχον δὲ τὴν κατοικίαν ἐφ' ἁμαξῶν καὶ μετακομιζόμενον ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Ἰστορεῖται ὅτι οἱ Ἀγαθούρσοι ἐζωγράφον τὸ σῶμά των, ποικιλλόντες τὸ δέσμα των διὰ διαφόρων χρωμάτων.

447. . . τοῦ Κύνου) τοῦ ὄρους τῆς Δήλου· ἐξ οὗ δ' Ἀπόλλων Κύνθιος ἐπωνομάζετο ὡς καὶ Δήλιος.

449. Ἐπὶ τῶν ὤμων τὰ βέλη δ' ἤχουν). Ὅμοιον τῷ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Α.)
Ἐκλαγξαν δ' ἄρ' οἷστοι ἐπ' ὤμων χωομένοιο
αὐτοῦ κινηθέντος

475—477. Ὅσον κινεῖτ' εὐρωστέϊ κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ὀμηρος ζωγραφίζει τὴν Ἑριν (Ἰλ. Δ. 440):

Ἐρις ἄμοτον μεμαυῖα,
Ἄρως ἀνδροφόνιοι κασιγνήτη, ἐτάρη τε
ἥτ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει.

καὶ ὁ Καλλίμαχος οὕτω.

Ἰθιματα μὲν χέρσῳ, κεφαλὰ δέ οἱ ἄψατ' Ὀλύμπῳ.

479. . . Ἐγκελάδου καὶ Κοίου) Τῶν Τιτάνων, υἱῶν Οὐρανοῦ καὶ Γῆς· ἄρα καὶ τὴν Φήμεν Τιτανίδα λέγει.

498. Γαραμαντίδος κτλ.) Ὁ Ἰάμβας λέγεται ὅτι ἦτον υἱὸς Διὸς τοῦ Ἀμμωνος καὶ Νύμφης Γαραμαντίδος· καὶ ὁ μὲν Ζεὺς οὗτος παρίστατο εἰς μορφὴν κριοῦ κερασφόρου καὶ ἐλατρεύετο εἰς τὰς ἀμμώδεις ἐρήμους τῆς Λιβύας, ὅθεν καὶ Ἀμμων ἐπωνομάσθη· ἡ δὲ Νύμφη ἦτον ἐκ τοῦ ἔθνους τῶν Γαραμάντων τοῦ κατοικοῦντος τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς πλησίον τῶν Αἰθιοπῶν.

206—208. Ζεῦ κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ποσειδὼν παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Η. 446):

Ζεῦ πάτερ, ἥ ρά τίς ἐστι βροτῶν ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν,
ὅστις ἔτ' ἀθανάτοισι νόον καὶ μῆτιν ἐνίψει;
οὐχ ὀρέαίς δ' ὅτι κτλ.

223—226. Σπεῦσον, υἱέ κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ στέλλει ὁ Ζεὺς τὸν ἄναιρον πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα (Ἰλ. Β. 8):

Βάσκ' ἴθι οὐλὲ Ὀνειρα θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν,
ἐλθὼν εἰς κλισίην Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδου
πάντα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορευέμεν ὡς ἐπιτέλλω.

238—244. Ὑπαίξε δ' αὐτὸς κτλ.) αὐτολεξεῖ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ω. 339—235):

Ὡς ἔφατ'· οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος Ἀργεϊφόντης·
αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα
ἀμβρόσια, χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρὴν
ἥδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν, ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο,
εἴλετο δὲ ῥάβδον τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
ὦν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνόωντας ἐγείρει·
τὴν μετὰ χερσὲν ἔχων πέτετο κρατὺς Ἀργεϊφόντης.

καὶ Ὀδυσ. ὁμοίως τὰ αὐτὰ (Ε. 43—49).

247. . . Τοῦ Ἀτλαντος κτλ.) Ὁ Ἀτλας ἦτον υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Ἀσίας, βασιλεὺς τῶν Μαρουσίων καὶ μέγας ἀστρονόμος, διὸ καὶ ἐμυθεύθη ὅτι ἔφερεν ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ τὸν οὐρανόν. Κατ' ἄλλον δὲ μύθον, ἐπειδὴ ὁ Ἀτλας δὲν ἐφιλοξένησε τὸν υἱὸν τοῦ Διὸς Περσεά, ὅταν ἐζήτει τὰ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων, μετεμορφώθη ὑπ' ἐκείνου διὰ τῆς κεφαλῆς τῆς Γοργόνης εἰς τὸ ὄρος τὸ κατὰ τὰ δυτικώτατα τῆς Ἀφρικῆς ὑφούμενον — Περὶ τοῦ Ἀτλαντος λέγει καὶ ὁ Αἰσχύλος τοιαῦτα (Προμ. δεσμ.)

Ἀτλαντος ὃς ἐς ἐσπέρους τόπους
ἔστηκε κίον, οὐρανοῦ τε καὶ χθονὸς

ὦμοιν ἐρείδων, ἄχθος οὐκ εὐάγκαλον.

καὶ ὁ Ἡσίοδος οὕτως (Θεογ.)

Ἀτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης
πείρασιν ἐν γαίης πρόπαρ ἐπερείδων λιγυφώνων,
ἔσταως κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν.

252. . . ὁ Κυλλήνιος) Ἡ Κυλλήνη εἶνε ὄρος τῆς Ἀρκαδίας πρὸ τῆς Ἀχαΐας, τὸ ὑψηλότερον τῆς Πελοποννήσου· εἰς ἄντρον τοῦ ὄρους τούτου ἐγεννήθη ὁ Ἑρμῆς, ὡς μυθεύεται, διὸ καὶ ἐπωνομάζεται Κυλλήνιος· οὕτω λέγει ὁ Ὑμνογράφος (στίχ. 4—5).

Ἑρμῆν ὕμνει Μοῦσα Διὸς καὶ Μαιάδος υἱόν,
Κυλλήνῃ μεδέοντα καὶ Ἀρκαδίας πολυμήλου
ἄγγελον ἀθανάτων κτλ.

253—255. . . ἐκείθεν δ' ὁρμῇ κτλ.) Ὅλως Ὀμηρικόν (Ὀδ. Ε. 50—53).

Πιερίην δ' ἐπιβὰς, ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ
σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα, λάρῳ ἄρνυθι ἑοικώς
ὅς τε κατὰ δεινούς κόλπους ἄλδος ἀτρυγέτοιο
ἰχθῦς ἀγρώσων ποκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμῃ.

256. . . καθίπατο γῆς κατὰ μέσον κ' αἰθέρος) Οὕτω καὶ ἡ Ἑρα παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ε. 768).

Μάστιξε δ' ἵππους· τὼ δ' οὐκ ἄκοντε πετέσθην
μεσσαγὺς γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.

258. Ὁ ἐκ Κυλλήνης πρὸς πάππου μητρώου τὸ γένος καθέλκων.) Ὁ μυθεύμενος Ἀτλας ἔσχεν ἑπτὰ θυγατέρας τὰς ὕστερον καταστερωθείσας καὶ ὀνομασθείσας Πλειάδας· μία τῶν ἑπτὰ τούτων ἦτο καὶ ἡ Μαῖα ἡ μήτηρ τοῦ Ἑρμου ὅστις διὰ τοῦτο παρίσταται ὡς ἔγκονος τοῦ Ἀτλαντος.

262—264. Ἐπὶ τῶν ὤμων κτλ.) Τοιαύτην χλαῖναν καὶ ὁ Νέστωρ ἔφερε παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Κ. 433).

Ἀμφὶ δ' ἄρα χλαῖναν περονήσατο φοινικέσσαν,
διπλὴν, ἐκταδίην· οὐλὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη.

268—270. Ὁ τῶν θεῶν βασιλεὺς κτλ.) καὶ ὁ Ὀμηρος (Ἰλ. Α.)

Ζεὺς πατὴρ προέηκε τέιν τάδε μυθήσασθαι.

279—280. Ἀλαλος κτλ.) Ὅμοια καὶ τὰ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Ρ. 694).

. . . Ἀντίλοχος δὲ κατέστυγε μῦθον ἀκούσας
Σὴν δὲ μὴν ἐμφασίῃ ἐπέων λάβε· τὼ δὲ οἱ ὅσπερ
δακρυόφιν πλησθε, θαλερὴ δὲ οἱ ἔσχετο φωνή,

καὶ (Ἰλ. Ω. 359).

Σὺν δὲ γέροντι νόος χύτο, δειδίε δ' αἰνῶς,
ὀρθαὶ δὲ τρίχες ἔσταν ἐνὶ γναμπτοῖς μελέεσσιν.

285. Ἐκλινε πότε εἰς ἐν κτλ.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Α. 489).

. . . ἐν δὲ οἱ ἦτορ
στήθεσιν λαοίοισι διάνδιχα μερμήριξε.

287. Αὖτη δ' ἐφάν' εἰς αὐτὸν κτλ.) Αὐτολεξεῖ τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Κ. 17).

Ὡδὲ δὲ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή

καὶ (Ἰλ. Ν. 458).

Ὡδὲ δὲ οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι

300—301. . . ἐμάνη. . . ὥσπερ Θυὰς κτλ.) Οὕτως Αἰσχύλος·

Βακχὰ πρὸς ἀλκὴν, Θυὰς ὥς, φόβον βλέπων. (Ἐπτά ἐπὶ Θή-
βαις.) Ὡς ἀπὸ τοῦ Βάκχου Βάκχη καὶ ἀπὸ τοῦ μαίνεσθαι Μαινὰς, οὕτω καὶ
ἀπὸ τοῦ θύειν (μεθ' ὁρμῆς καὶ μανίας τρέχειν) Θυὰς, ἢ ἀπὸ τοῦ Θυωνέως
κατ' ἄλλους.

302—303. . . Τριετὴ τὰ τοῦ Βάκχου κτλ.) Τὰ τοῦ Βάκχου μυστήρια
ἢ ὄργια ἐτελοῦντο εἰς διάφορα μέρη· ἐπισημότερα πάντων δὲ ἦσαν τὰ κατὰ τριε-
τίαν διὰ νυκτὸς ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος ὄρους παρὰ τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας
τελούμενα.

345. Ὁ Ἀπόλλων ὁ Γρύνιος.) Τὸ Γρύνιον (ὡς Στράβ. Γεωγρ. Βιβ. ΙΓ.
καὶ Στέφ. Βυζ.) ἦτον πολίχνην τῶν Μυρηναίων κατὰ τὴν ἐν Ἀσίᾳ Αἰολίδα
μεταξὺ Ἑλέας καὶ Μυρήνης, ἔχουσα καὶ ἱερὸν Ἀπόλλωνος καὶ μαντεῖον ἀρ-
χαῖον καὶ ναὸν πολυτελεῖ ἐκ λίθου λευκοῦ· ἐξ αὐτῆς δὲ καὶ ὁ Ἀπόλλων ἐπονο-
μάζεται Γρύνιος

346. . . οἱ Λύκιοι κληροὶ οἱ Ἀπόλλωνος τοῦ Λυκίου δηλ.

358. . . Εἶδον αὐτὸν τὸν θεὸν κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ὀμηρος (Ἰλ. Ω).

Nῦν δ' αὐτὴς γὰρ ἄκουσα θεοῦ καὶ ἐπέδρακον αὐτήν.

360. Παῦσον ε' ἐμὲ κτλ.) (Ὀμηρ. Ἰλ Ι.)

Μή μοι σύγχει θυμὸν ὀδυρόμενος καὶ ἀχέων.

366—367. Ἀπιστε, βράχοι τραχεῖς κτλ.) Ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ ὁ Πάτρο-
κλος πρὸς τὸν Ἀχιλλέα· (Ἰλ. Π. 32).

Νηλεὺς, οὐκ ἄρα σοί γε πατήρ ἦν ἱππότα Πηλεὺς,
οὐδὲ Θέτις μήτηρ, γλαυκὴ δέ σε τίκτε θάλασσα,
πέτραι τ' ἡλίβατοι· ὅτι τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής.

373—374. . . Πτωχὸν, εἰς ἀκτὰς ἐξέμιμνον τὸν παραδέχομαι.) Τοιαῦ-
τα καὶ ἡ Καλυψὼ κατ' Ὀδυσσεύς παρ' Ὀμήρῳ· (Ὀδ. Ε. 130).

Τὸν μὲν ἐγὼν ἐσάωσα περὶ τρόπιος βεβαῶτα
οἶον, ἐπεὶ οἱ νῆα θοὴν ἀργῇτι κεραυνῷ
Ζεὺς ἐλάσας ἐκέαστε μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ

.
τὸν μὲν ἐγὼ φίλεόν τε, καὶ ἔτρεφον κτλ.

380. . . δὲν σὲ κρατῶ, οὐδὲ κἄν σ' ἀντιλέγω· ἀπελθε.) Οὕτω καὶ ὁ
Ἀγαμέμνων πρὸς τὸν Ἀχιλλέα παρ' Ὀμήρῳ· (Ἰλ. Α. 173).

Φεῦγε μάλ', ἥτοι θυμὸς ἐπέσσυται· οὐδὲ σ' ἔγωγε
λίσσομαι εἵνεκ' ἐμοῖο μένειν.

382—383. Πλὴν. . . ἐλπίζω κτλ.) Οὕτω καὶ Ἀπολλών.
(Ἀργον. 382).

. . . Μνήσω δὲ καὶ ποτ' ἐμοῖο
στρευγόμενος καμάτοισι.

387. Εἰς τῶν νερτέρων κτλ.) Οὕτω καὶ Πίνδαρος· (Ὀλυμ. Εἰδ. Τελευτ).

. . . μελαντεχνέα δόμον
Φερσεφόνας ἴθι ἀχοῖ,
πατρὶ κλυτὰν φέροις' ἀγ-
γελίαν.

καὶ Θεόκριτος ὡσαύτως· (Εἰδουλ. Θ.)

. . . γενεαῖς δὲ διηκοσίησιν ἔπειτα
ἀγγείλοιεν ἐμοί τις ἀνέξοδον εἰς Ἀχέροντα.

402—405. Ὡς ἂν σωρὸν.

διὰ παρόδου στενῆς κτλ.) Οὕτω καὶ Ἀπολλών. (Ἀργον. Δ).

Ὡς δ' ὁπότε στεινὴν περὶ χηραμὸν εἰλίσσονται
γαιομόροι μύρμηκες ὀμιλαδὸν ἥύτε μεῖται.

425. Οὕτ' εἰς Αὐλίδα.) Ἡ Αὐλὶς ἦτον πόλις τῆς Βοιωτίας ἐπὶ τοῦ στενω-
τάτου πρὸς τὴν Εὐβοίαν πορθμοῦ, ὅπου οἱ Ἕλληνες εἶχον τὸν ναύσταθμον, ἀ-
θροίζόμενοι διὰ τὴν κατὰ Τρωάδος ἐκστρατεῖαν·) ὥς καὶ εἰς τὸν Ὀμηρον φαί-
νεται. (Ἰλ. Β. 303).

. δτ' ἐς Αὐλίδα νῆες Ἀχαιῶν
ἠγερέθοντο, κατὰ Πριάμῳ καὶ Τρωσὶ φέρουσαι.

441—446. Ὡς αἱ πνοαὶ τοῦ Ἀλπίου βορᾶ κτλ.) Τοιαύτη εἰκὼν καὶ παρ'
Ὀμήρῳ· (Ἰλ. Π. 765).

Ὡς δ' Εὐρος τε Νότος τ' ἐριδαίνετον ἀλλήλοισιν
οὔρεος ἐν βήσσης, βαθέην πολεμιζέμεν ὕλην,
φηγόν τε, μελίην τε, τανύφλοιόν τε κράνειαν
αἴτε πρὸς ἀλλήλας ἔβαλον τανυηκέας ὄζους
ἡχῇ θεσπεσίῃ πάταγος δέ τε ἀγνυμενάων.

469—470. Ὡς ὁ Πενθεὺς κτλ.) Ὁ Πενθεὺς υἱὸς Ἐχίωνος καὶ Ἀγαύης
καὶ βασιλεὺς τῶν Θηβῶν τῆς Βοιωτίας, καταφερθεὶς κατὰ τοῦ Βάκχου, ἐμάνη·
καὶ διαταράξας τὰ ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος τελούμενα ὄργια, κατεσπαράχθη ὑπὸ
τῶν Βακχῶν καὶ αὐτῆς μετ' αὐτῶν τῆς μητρὸς του Ἀγαύης. (Απολλόδ. Βιβ.
5. Κεφ. Ε. καὶ Πausan. εἰς Κορινθ.) Οὕτω δὲ καὶ ὁ Εὐριπίδης εἰς Βάκχας
λέγει τὰ τοῦ Βιργιλίου αὐτολεγεῖ.

Καὶ μὴν ὄραν δύο μὲν ἡλίους δοκῶ,
δισσὰς τε Θήβας, καὶ πόλιν· ἐπτάστομον.

καὶ ὁ Καλαβρὸς δὲ περὶ τοῦ Λαοκώωστος λέγει· (Παραλειπ. Βιλ. ΙΒ. σίχ. 403).

Μαινομένῳ δ' ἦϊκτο, καὶ ἔδρακε διπλόα πάντα.

471. . . Ὁρέστης) Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας
Ὁρέστης ἐκδικήσας τὴν πατέρα, ἐφόνευσε τὸν μοιχὸν Αἴγισθον καὶ μετ' αὐτοῦ
καὶ τὴν μητέρα του· ἀπελθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς διὰ νὰ λάβῃ χρησμὸν ἐπὶ τῇ μη-
τροκτονίᾳ, ἐδιώκετο ἀπαύστως ὑπὸ φρικτῶν Ἑρινύων καὶ ὑπὸ τοῦ φάσματος
τῆς μητρὸς, καὶ οὕτε ἀπηλλάγη αὐτῶν, ἕως πλανηθεὶς ἔφθασεν εἰς Ταυρίδα
ὅπου ἀφοῦ ἐκινδύνευσεν νὰ σφαγιασθῇ ὡς ξένος ὑπὸ τῆς ἰδίας του ἀδελφῆς Ἰφι-
γενείας, ἥτις ἦτον ἱέρεια τῆς Ἀρτέμιδος παρὰ τοῖς Ταυροσκόχαις, γνωρισθεὶς
τέλος ὑπ' αὐτῆς διεσώθη. Ταῦτα ἐτραγωδῆθησαν ὑπὸ Αἰσχύλου καὶ Εὐριπίδου.
Καὶ ὁ Ἑλλάνικος δὲ ἔγραψεν οὕτω· « Τρισὶ γενεαῖς ὕστερον αὕτη ἡ Τυνδαρίς
» Κλυταιμνήστρα Ἀγαμέμνονα ἀποκτείνασα καὶ ὑπὸ Ὁρέστου ἀποκτανεῖσα,
» συγκροτηθῆναι δίκην τῷ Ὁρέστῃ ὑπὸ Εὐμενίδων παρεσκευάσεν, δς μετὰ τὴν
» κρίσιν ἐπανελθὼν Ἀργούς ἐδασίλευεν ».

481. Αἰθιοπῶν ὁ τόπος ὁ ἔσχατος.) Γενικῶς μὲν ὠνομάζετο καὶ ἡ Ἀ-
φρικὴ πᾶσα Αἰθιοπία, ἰδιαίτερος ἡ περατουμένη κατὰ τὰ νοτιώτατα τῆς
Ἀφρικῆς καὶ περιέχουσα τὴν Νουβίαν καὶ Ἀβυσσινίαν, ἔτι-δὲ μερικώτερον ἡ
Αἰθιοπία διηγεῖτο εἰς δύο, εἰς ἀνατολικὴν καὶ εἰς δυτικὴν· καὶ ἀνατολικὴ μὲν
ἐλέγετο ἡ μέχρις Ἀραβίας ἐκτεινομένη, δυτικὴ δὲ ἡ πρὸς δυσμὰς καὶ ὑπὸ τοῦ
Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ ὀριζομένη, τῆς ὁποίας μέρος ἦτον ἡ Μαυρουσία καὶ περὶ
τῆς ὁποίας πρόκειται ἡδὴ ὁ λόγος· ἐπ' αὐτῆς κεῖται καὶ ὁ θρυλλούμενος Ἀ-
τλας καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ μυθεύμενα. (βλ. Αἰν. Α. 745).

483. Τῶν Μαρτυλείων.) Περί Μαρτυλείων βλ. ἀνωτ. 132.

484. Τῶν Ἑσπερίδων κτλ.) Ἐμυθεύθη ὅτι αἱ Ἑσπερίδες Νύμφαι Ἀγγλῆ, Ἐρύθεια, Ἐστία καὶ Ἀρέθουσα ἦσαν θυγατέρες τοῦ Ἀτλαντος ἢ τοῦ Ἑσπέρου· εἶχον δὲ κῆπον τερπνότατον ὅπου ἐφύοντο τὰ χρυσᾶ μῆλα, τὰ ὅποια ἦσαν καθιερωμένα εἰς τὴν Ἀφροδίτην, ἢ κατ' ἄλλους εἰς τὴν Ἥραν, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἦτον διωρισμένος δράκων διὰ τὰ φυλάττει ἐπαγρυπνῶν· κτείνας δὲ ὁ Ἡρακλῆς τὸν δράκοντα, ἤρπασε τὰ μῆλα· καὶ τοῦτο ἦν τὸ ἐνδέκατον τῶν ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως ἐπιταχθέντων εἰς αὐτὸν ἔργων.

489. Τοὺς ποταμοὺς κτλ.) Τὰ τοῦ Ἀπολλωνίου. (Ἀργον. Βιβ. Γ).

Θέρμαχ' ὅς' ἡπειρός τε φύει, καὶ νήχυτον ὕδωρ,
τοῖσι καὶ ἀκαμάτοιο πυρὸς μειλίσσεται αὐτμῇ,
καὶ ποταμὸς ἴστησιν ἄφαρ κελαδεῖν ἄροντας,
ἄστρα τε καὶ μήνης ἱερᾶς ἐπέδωκε κελεύθους.

510. . . Ἑρεβός τε καὶ Χάος) Ἑρεβός, ὁ σκοτεινὸς τόπος τοῦ Ἄδου, τὸ βασίλειον τῶν νεκρῶν· καὶ Χάος, ἡ πρὸ τῆς διακοσμήσεως τοῦ παντὸς ἀνάμικτος καὶ συγκεχυμένη στάσις· ἐκ τοῦ Χάους, κατὰ τὴν θεογονίαν τοῦ Ἡσιόδου, ἐγεννήθη τὸ Ἑρεβός καὶ ἡ Νύξ.

544. Καὶ τριπλασίαν Ἑκάτην καὶ Ἀρτεμιν τρίμορφον κόρην· ἡ Σελήνη ἐπωνομάζετο Ἑκάτη, πρὸς δὲ καὶ τριπλῇ ἐλέγετο, διότι εἰς μὲν τὸν οὐρανὸν ἦτον Σελήνη, ἐπὶ δὲ τῆς γῆς Ἀρτεμις, ὑπὸ δὲ τὴν γῆν Περσεφόνη, καὶ εἰκονίζετο τρίμορφος καὶ τρικέφαλος, ἔχουσα τριπλὴν κεφαλὴν· κυνὸς, ταύρου καὶ λέοντος· τοῦτο δὲ ἐσήμαινε φυσικώτερον τὰς τρεῖς φάσεις τῆς Σελήνης, κατὰ τὰς ὁποίας πότε φαίνεται μηνοειδής, πότε διχότομος καὶ πότε πλησιφαής καὶ ὁλόφωτος· ἀλλ' ὁ Ἡσιόδος γενεαλογῶν διαστέλλει τὰς τρεῖς εἰρημένας θεάς· καὶ τὴν μὲν Ἀρτεμιν λέγει θυγατέρα Διὸς καὶ Λητοῦς, τὴν δὲ Περσεφόνην Διὸς καὶ Δήμητρος, τὴν δὲ Ἑκάτην Τιτᾶνος καὶ Ἀστερίας. Ὁ Ὀρφεὺς εἰς τὰ Ἀργοναυτικὰ ὀνομάζει τὴν Ἀρτεμιν τρισσοκέφαλον· ὁ Λυκόφρων τρίμορφον καὶ τριαύχεναν· καὶ ὁ ἄλυσόδετος Χαρικλείδης παρ' Ἀθηναίῳ Βιβλ. Ζ'. λέγει = Δέσποινα Ἑκάτη τριοδίτι, τρίμορφε, τριπρόσωπε, τρίγλαις κηλευμένη.

543. Διὰ χαλκοῦ δὲ δρεπάνου ἐπέκοψ' ἐμπρός τῆς σελήνης κτλ.) Ἐνόμιζον ὅτι τὰ πρὸς τὸ φῶς τῆς σελήνης καὶ διὰ χαλκίνου δρεπάνου τεμνόμενα φυτὰ ἐλάμβανον περισσοτέραν δύναμιν καὶ δραστηριότητα. Οὕτω δὲ λέγει καὶ ὁ Σοφοκλῆς.

Ἦδ' ἐξοπίσσω χερὸς ὄμμα τρέπουσα
ὀπὸν ἀργινεφῆς ἄξονα τομῆς
χαλκίοισι κλάδοις δέχεται·

καὶ μετ' ὀλίγον.

Αἱ δὲ καλύπτραι κίσται ριζῶν κρύπτουσι τομὰς
ἃς ἦδε βοῶσα ἀλαλαζομένα γυμνῇ
χαλκίοισιν ἥμα δρεπάνοις.

545. Ἀρτιγενοὺς δ' ἐκ μετώπου ἀπέσπασεν ἵππου σαρκίον κτλ.) Τοῦτο εἶνε τὸ ἵππομανές, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Ἀριστοτέλης λέγει οὕτω. «Τὸ ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν πῶλων ἐπιφύμενον σαρκίον (ὅπερ καὶ ἐπεσθίει ἢ ἵππος, καθάπερ » καὶ τὸ χόριον ἐπεσθίει τεκοῦσα)· ἔστι δὲ τὸ μέγεθος ἔλαττον μικρᾶς ἰσχάδος· τὴν δὲ ἰδέαν πλατὺ, περιφερές, μέλαν ». (Περὶ Ζῴων ἱστορ. Βιβλ. Γ', Κεφ. ΚΒ'). Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Πλίνιος, προσθέτων μόνον ταῦτα, « ὥς ἦν » μὴ τοῦτο ἀπέσθῃ ἢ ἵππος, ἥκιστα ἐπιτρέπει τὴν θηλὴν τῷ γεννήματι. (Φυσ. ἱστορ. Βιβλ. Η'. Κεφ. ΜΒ'). Λέγει πρὸς τούτοις ὁ Ἀριστοτέλης ὅτι τὸ ἵππο-

μανές τοῦτο μετεχειρίζοντο οἱ γόητες εἰς τὰ φίλτρα. «Καὶ ζητοῦσι τοῦτο μάλιστα πάντων οἱ περὶ τὰς φαρμακείας » (περὶ Ζῴων ἱστ. Βιβλ. Γ', Κεφ. ΙΗ'. Καὶ ὁ αὐτ. αὐτ. Κεφ. ΚΒ'. «Αἱ φαρμακίδες ζητοῦσι καὶ συλλέγουσιν.»

522. Νύξ ἦν κτλ.) Οὕτω καὶ Ἀνακρέων,

Μερόπων δὲ φύλα πάντα
κίεσται κόπῳ θαμέντα·

καὶ Κουίντος Καλαβρὸς Παραλειπ. Δ', στιχ. 64.

Ἥμος ἀναπνέουσι βροτοὶ βαιὸν καμάτοιο·

καὶ αὐτ. Ζ', 674.

Νύξ ἦτ' ἀνθρώποισι λύσιν καμάτοιο φέρουσα·

529—530. Τὴν τριταθλίαν κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ·

Ἄλλα μάλ', οὐ Μήδειαν ἐπὶ γλυκερὸς λάβεν ὕπνος·

καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ιλ. Β. 2.)

Δία δ' οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος,

ἀλλ' ὅγε μερμήριζε.

καὶ Ἄλλ' οὐκ Ἀτρείδην Ἀγαμέμνονα ποιμένα λαῶν (Ιλ. Κ. 3.)

ὕπνος ἔχε γλυκερὸς, πολλὰ φρεσὶν ὀρμαίνοντα.

538. Ὅλως αὐτὸς κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ἀγαμέμνων παρ' Ὀμήρῳ (Ιλ. Β. 56)·

Θεὸς μοι ἐνύπνιος ἦλθεν ὄνειρος

ἀμβροσίην διὰ νύκτα· μάλιστα δὲ Νέστορι δῖῳ

εἰδός τε, μέγεθός τε, φυὴν τ' ἄγχιστα ἐώκει.

560—564. Δύνασαι κτλ.) παρ' Ὀμήρῳ (Ιλ. Β. 60)·

Εὐδαίς, Ἀτρείδης οὐδὲ κτλ.

καὶ (Ιλ. Ω. 683). Οὐ γύ τι σοί γε μέλει κακὸν, οἷον ἔθ' εὐδαίς
ἀνδράσιν ἐν δῆλοισιν.

579—580. . . ἐκ τῆς θήκης τὸ λάμπον εἴλκυσε κτλ.) καὶ παρ' Ὀμήρῳ ὡσαύτως (Ὀδυσ. Κ. 426)·

Τόφρα δ' ἐγὼ ξίφος δξὺ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ

τῷ ἀπὸ πείσματ' ἔκοψα νεῶς κυανοπρώροιο·

καὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ τὰ αὐτὰ (Βιβλ. Δ').

ὁ δὲ ξίφος ἐκ κολεοῖο

σπασάμενος πρυμναῖα νεῶς ἀπὸ πείσματ' ἔκοψεν.

584—585. Τοῦ Τιθωνοῦ κτλ.) Ὁμοίον τῷ τοῦ Ὀμήρου (Ιλ. Α. 4)·

Ἦως δ' ἐκ λεχέων ἀγαυοῦ Τιθωνοῖο

ἔρηνυθ' ἔν' ἀθανάτοισι φῶς φέροι, ἡδὲ βροτοῖσι.

Ὁ δὲ μῦθος τοιαῦτος. Ἡ Ἦως ἐρασθεῖσα τοῦ Τιθωνοῦ καὶ ἀναρπάσασα αὐτὸν, τὸν ἔφερεν εἰς Αἰθιοπίαν καὶ ἐκεῖ ἐγέννησεν ἐξ αὐτοῦ τὸν Ἡμαθίωνα καὶ τὸν Μέμνονα (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ', Κεφ. ΙΒ'), ἔπειτα δὲ ἐρασθεῖσα ἡ αὐτὴ τοῦ Κεφάλου υἱοῦ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Ἑρσης ἐγέννησεν ἐξ αὐτοῦ εἰς Συρίαν ἄλλον Τιθωνόν, τοῦ ὁποίου υἱὸς ἐγένετο ὁ Φαέθων (Ἀπολλοδ. αὐτ. Κεφ. ΙΔ').

592—594. Δὲν ἐκστρατεύουσιν κτλ.) Τοιαῦτο καὶ τὸ τοῦ Εὐριπίδου εἰς Φοινίσσας·

Ἴτω μὲν πῦρ, Ἴτω δὲ φάσγανα, ζεύγνυσθε δ' ἵππους.

604—606. . . φέρουσα δᾶδας, κτλ.) καὶ Ἀπολλωνίος τοιαῦτα (Ἀργοναυτ. Βιβλ. Δ').

Ὡς φάτ' ἀνιάζουσα βαρὺν χόλον, ἔστο δ' ἤγε
νῆα καταφλέξει, διὰ τ' ἔμπεδα πάντα κερέσσαι,

ἐν δὲ πεσεῖν αὐτὴ μαλερῷ πυρί.

607. Ἥλιε, ὅστις κτλ.) ὡς τὸ τοῦ Ὀρφέως εἰς ὕμν. Νεμέσ. στίχ. 8.

Πάντ' ἐσορᾷς, καὶ πάντ' ἐπακούεις, πάντα βραβεύεις·

καὶ τὰ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Γ' 277).

Ἥελιος θ' ὅς πάντ' ἐφορᾷς, καὶ πάντ' ἐπακούεις·

καὶ τὸ τοῦ Αἰσχύλου εἰς Προμηθ.

Καὶ τὸν πανόπτην κύκλον ἡλίου καλῶ ἰδέσθαι.

612—620. . . ἂν ἀνάγκη νὰ εὕρῃ λιμένα, κτλ.) (Ὀδυσ. Ι. 532).

Ἄλλ' εἴ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν, καὶ ἰκέσθαι

οἶκον ἐυκτίμενον, καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαίαν,

ὁψὲ κακῶς ἔλθοι, ὀλέσας ἀπὸ πάντας ἐταίρους,

νηὸς ἐπ' ἀλλοτρίης, εὖροι δ' ἐν πῆματα οἴκῳ.

645—652. Τρέχει ἐντὸς κτλ.) Τοιαῦτα καὶ Σοφοκλῆς εἰς Τραχιν.

Ἐπεὶ δὲ τῶνδ' ἔλῃξεν, ἐξαίφνης σφ' ὄρω

τὸν ἡράκλειον θάλαμον εἰσορμωμένην·

κἀγὼ λαθραῖον ὄμμα ἐπεσκιασμένη

φρούρουν· ὄρω δὲ τὴν γυναῖκα δεμνίοις

τοῖς Ἡρακλείοις στρωτὰ βάλλουσιν φάρη·

ὅπως δ' ἐπετέλεσε τοῦτο, ἐπενθοροῦσ' ἄνω

καθέζετ' ἐν μέσοισιν εὐναστηρίοις·

καὶ δακρύων ῥήξασα θερμὰ νάματα,

ἔλεξεν, ὦ λέχη τε, καὶ νυμφεῖ' ἐμὰ,

τὸ λοιπὸν ἤδη χαίρεθ' ὡς ἐμ' οὔποτε

δέξεσθ' ἐν κοίταισι ταῖσδ' εὐνήστριαν.

665—668.

Οὐτὼ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Χ. 407).

. . . ἀμφὶ δὲ λαοὶ

κωκυτῷ τ' εἵχοντο, καὶ οἰμωγῇ κατὰ ἄστρ'·

καὶ παρ' Αἰσχύλῳ εἰς Ἀγαμέμν.

. . . καὶ γυναικείῳ νόμῳ

ὀλολυγμὸν ἄλλος ἄλλοθεν κατὰ πτόλιν

ἔλασκον.

669—671. Ἦν δὲ τὸ θέαμα, κτλ.) καὶ Ὀμηρος (Ἰλ. Χ. 410).

Τῷδε μάλιστ' ἄρ' ἔην ἐναλίγκιον, ὡς εἰ ἅπασα

Ἰλιος ὀφρυόεσσα πυρὶ σμύχοιτο κατ' ἄκρης.

673. Τὰς παρειὰς κτλ.) Καὶ παρ' Ὀμήρῳ (αὐτ. 405).

. . . ἡ δὲ νύ μήτηρ

τίλλε κόμην, ἀπὸ δὲ λιπαρὴν ἔρριψε καλύπτην,

ῥῆμωξεν δ' ἐλεεινὰ πατὴρ φίλος.

καὶ ἀλλαχοῦ παρὰ τῷ αὐτῷ (Ἰλ. Τ.).

ὡς δ' εἶδε Πάτροκλον δεδαῖγμένον ὀξείῃ χαλκῷ,

ἀμφ' αὐτῷ χυμένη λίγ' ἐκώκυε, χερσὶ δ' ἄμυσσε

σιγῆσά τ' ἠδ' ἀπαλὴν δειρὴν, ἠδὲ καλὰ πρόσωπα.

690—691. Τρεῖς κτλ.) Ὀμοίως καὶ Ἀπολλώνιος (Ἀργον. Γ. 654).

Τρεῖς μὲν ἐπειρήθη, τρεῖς δ' ἔσχετο, τέτρατον δ' αὖθις

λέκτροισι πρηνὴς ἐνὶ κάππεσεν εἰλιχθεῖσα.

694. . . τὴν Ἰριν κτλ.) Ἡ Ἰρις ἦτον θυγάτης Θαι-

μάντος καὶ Ἡλέκτρας τῆς θυγατρὸς τοῦ Ὀκεανοῦ· ἦτον δὲ πρὸς τὴν Ἥραν οἶος
Ἑρμῆς ὁ διάκτορος πρὸς τὸν Δία, τὰς αὐτὰς τελοῦσα διακονίας.

698—699. Ἡ Περσεφόνη κτλ.) Μυθολογεῖται ὅτι ἡ Περσεφόνη τέμνουσα
μίαν τῶν τριχῶν τοῦ θνήσκοντος τὸν ἀποπέμπει πρὸς τὸν Ἀϊδωνέα· ὅθεν καὶ ὁ
Ὀρφεὺς λέγει (Ἑμν. ΚΗ', στίχ. 15).

Ζωὴ καὶ θάνατος μούνη θνητοῖς πολυμόχοις
Φερσεφόνηα.

καὶ ὁ Εὐριπίδης εἰς Ἀλκ.

Ἰερὸς γὰρ οὗτος κατὰ χθονὸς θεῶν,

οὔτου τόδ' ἔγχος κρατὸς ἀγνίσει τρίχα.

701—702.

Ἔστω πρὸς τὴν αὐτῆς κεφαλὴν) Τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ. Δ).

Στῇ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν.

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ἦγε δ' ἐν τούτ' ὁ Αἰνείας τὸν πλοῦν σταθερὸν κατὰ μέσον,
 ὑπὸ βορείας πνοᾶς διατέμνων τὸν μέλανα πόντον·
 ἔβλεπεν ἄπωθεν δὲ τῆς ταλαίνης Ἑλίσσης τὰ τεῖχη
 ἤδη πυρίφλεκτα· πόθεν δ' ἠγέρθησαν φλόγες τοσαῦται
 δὲν κατενόει· γνωρίζοντες ὅμως τί δύναται ἔρως
 καθυβρισμένος σφοδρὸς, καὶ γυνὴ μαινομένη, οἱ Τρῶες
 εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν οἰωνοὺς ἀπευκταίους συνῆγον.
 Ὡς δ' εἰς τὸν πόντον ἀνήχθη ὁ στόλος, καὶ ὥς οὐδεμία
 φαίνεται γῆ, ἀλλὰ πέλαγος μόνον κ' αἰθὴρ πανταχόθεν,
 τῶν κεφαλῶν ὑπεράνω μελάγχρους ἐπέστη νεφέλη
 φέρουσα νύκτα καὶ σάλον, κ' ἐκάλυψε σκότος τὸν πόντον·
 ὁ κυβερνήτης δ' ἐκ πρύμνης ἀνέκραξ' ἐκεῖ Παλινοῦρος·
 « Πόθεν, βαβαί, τὸν αἰθέρα τοσαῦτα ἐκύκλωσαν νέφη;
 τί ἐτοιμάζεις λοιπὸν, Ποσειδῶν; » κ' ἐν ταύτῳ τὰ ἱστία
 νὰ ὑποστείλουν προστάτ', ἰσχυρὰς δὲ νὰ λάβωσι κώπας·
 ἤδη πλαγίως φερόμενον δ' ἔχων τὸν ἄνεμον, εἶπεν·
 « Ἄν καὶ ὁ Ζεὺς, ὦ μεγάθυμ' Αἰνεία, ὑπόσχεσιν δώσῃ,
 διὰ τοιοῦτ' οὐρανοῦ Ἰταλίαν οὐδέποτ' ἐλπίζω·
 ἀπὸ δυσμῶν ζοφερῶν πλαγιάζων ὁ ἄνεμος πνέει,
 ἤδη τραπεῖς, κ' ἐξορμᾷ, καὶ ἄῃρ εἰς τὰ νέφη πυκνοῦται·
 εἴμεθ' ἀνίκαν' ἡμεῖς νὰ παλαίσωμεν, ἢ πρὸς τὴν βίαν
 ν' ἀντισταθῶμεν. Ἡ τύχη κρατεῖ. Παρεπώμεθα ταύτῃ,
 ὅπου καλεῖ ἄς στραφῶμεν, τοῦ Ἑρως δὲ ἀδελφοῦ σου
 εἶναι πλησίον αἱ ὄχλοι, θαρρῶ, καὶ λιμὴν Σικανίας,
 τὴν ἀναμέτρῃσιν ἂν τῶν ἀστέρων καλῶς ἐνθυμῶμαι. »
 Ὁ εὐσεβὴς δ' ἀπεκρίθη Αἰνείας· « Οἱ ἄνεμοι ταῦτα
 ὅτι προὔτιθεντο εἶδα, καὶ σὺ πῶς ἀνθίστασαι μάτην·

πρὸς τὰ ἱστία μοι πλεῦσον· εὐρήσομεν γῆν καλλιτέραν
 ὅπου τὰς ναῦς νὰ κατάξωμεν ἤδη καμούσας, ἢ ὅπου
 τὸν Δαρδανίδην Ἀκέστην ἢ γῆ διασώζει μοι ζῶντα,
 καὶ τὰ ὅσα τοῦ πατρός μου Ἀγχίσου φυλάττ' εἰς τοὺς κόλπους. »
 Τούτων λεχθέντων, κατέσπευδον πάντες εὐθὺ τοῦ λιμένος·
 ζέφυροι ὦθουν τὰ πλοῖα σφοδρῶς διὰ μέσου τῆς δίνης·
 εἰς ἐγνωσμένας δὲ θῖνας προσέπλευσαν χαίροντες τέλος.
 Ἀφ' ὕψηλῆς κορυφῆς τῶν ὀρέων ἰδὼν ὁ Ἀκέστης
 ναῦς φιλικὰς ἐρχομένας μακρόθεν, προσέδραμ' εὐθέως,
 ἄγριος, δόρατα φέρων, καὶ ἄρκτου δορὰν Λιβυστρίδος·
 γέννημα ἦν Κριμιστοῦ ποταμοῦ καὶ μητρὸς Τρωϊάδος·
 μὴ λησμονῶν τοὺς προγόνους δ' αὐτοῦ ὑπεδέχετο χαίρων
 ἐπανακάμπτοντας τούτους, καὶ πλοῦτον ἀγρῶν εὐχαρίστως
 μεταδιδούς, φιλοφρόνως ἀνέπαυε φίλους καμόντας.
 Τὴν ἐφεξῆς δὲ ἡ πρώτη ἀκτὶς τῆς αὐγῆς τοὺς ἀστέρας
 ὥς ἐφυγάδευσε, πᾶν τῶν ἐταίρων τὸ πλῆθος καλέσας
 πρὸς τὴν ἀκτὴν ὁ Αἰνείας, εἰς ὕψωμ' ἀνέβη καὶ εἶπεν·
 « ὦ Δαρδανίδαι μεγάλοι, ἀπόγονοι αἵματος θείου,
 ἐνιαυτοῦ ἀκριβῶς κατὰ μῆνας πεπλήρωται ἤδη
 κύκλος, ἐξ οὗ τοῦ πατρός μου τὰ θεῖα ὅττ' αἰς τὸ χῶμα
 κρύψαντες, πένθους βωμοὺς ἱεροὺς ἀνιδρύσαμεν περίξ·
 ἤδη δ' ἐκεῖν' ἡ ἡμέρα, νομίζω, παρίσταται, ἥτις
 ἔστ' ἐσχαί, κατὰ θεῖαν βουλήν, καὶ πικρά καὶ σεπτὴ μοι·
 ἂν κατ' αὐτὴν κ' εἰς Γαιτούλιον τὰς Σύρτεις ἐξόριστος ἦμην,
 ἢ εἰς τοῦ Ἀργούς τὸν πόντον ἂν ἐκπτωτος, ἢ εἰς Μυκήνας,
 πάλιν πομπὰς ἐπισήμους κ' εὐχὰς ἐτησίους ἐν τάξει
 θὰ ἐξετέλουν, πληρῶν τοὺς βωμοὺς προσφορῶν καὶ θυμάτων·
 παρὰ τὴν κόνιν δ' ἡμεῖς καὶ ὅττ' αἰ τὰ πατρῶα ἐκεῖνα
 (τοῦτο δ' οὐκ ἄνευ βουλῆς κ' ἐπινεύσεως θείας, νομίζω)
 εἴμεθα ἤδη εἰς γῆς φιλικῆς καταχθέντες λιμένας·
 ἄγετε, θύσωμεν πάντες φαιδροὶ, ἀναπέμποντες ἅμα
 πρὸς τοὺς ἀνέμους δεήσει εἰς ἣν θ' ἀνεγείρω δὲ πόλιν
 αὐτ' ἡ θυσία ἐντὸς τῶν ναῶν ἄς τελεῖται κατ' ἔτος·
 δίδ' εἰς ὑμᾶς ὁ ἐκ Τρώων Ἀκέστης δι' ἕκαστον πλοῖον
 δύο βοῶν κεφαλὰς. Κ' οἱ ἐφύσσι' ἡμῶν ἄς κληθῶσι,
 κ' οἱ τοῦ Ἀκέστου δὲ, οὓς ὁ ἡμέτερος ξένος λατρεύει·
 ὥς δὲ προσέτ' ἡ Ἥως εἰς τὸ πᾶν τὴν ἐννάτην ἡμέραν

φέρη αἰσίαν, καὶ πάλιν τὴν γῆν δι' ἀκτίνων λαμπρόνῃ, 65
 πρῶτον ἀγῶνα θὰ θέσω εἰς ναῦς τῶν Τευκρῶν τὰς ταχείας·
 ὅστις δ' εἰς τάχος ποδῶν ὑπερέχει ἢ ῥώμῃ πιστεύει,
 ἢ εἰς δοράτων ἢ κούφων βελῶν ἀκοντίσεις καυχᾶται,
 ἢ εἰς κεστὸν ἀπηνῆ τὴν πυγμὴν τοῦ τολμᾶ νὰ ἐκθέσῃ,
 οὗτος παρίτω, καὶ ἔστω αὐτῷ τὸ ἀντάξιον γέρας· 70
 Σεῖς δ' εὐφημεῖτε, κοσμοῦντες θαλλοῖς τοὺς κροτάφους σας
 [πάντες.]

Ταῦτα εἰπὼν, τοὺς κροτάφους καλύπτ' ὑπὸ μύρτον μητρώαν.
 Οὕτως ὁ Ἑλυμος, οὕτω ποιεῖ καὶ ὁ γέρων Ἀκέστης,
 καὶ ὁ Ἀσκάνιος οὕτως, ἐξῆς δὲ κ' οἱ ἔφηβοι πάντες·
 ἐκ τῆς βολῆς δ' εἰς τὸ χῶμα ἐκεῖνος εὐθὺ ἐπορεύθη 75
 μετὰ χιλίων, κ' ἐν μέσῳ μεγάλης κυκλούσης πληθύος·
 δύο καρχήσια δ' οἴνου, ὡς εἴθισται, ἔσπειτε, δύο
 γάλακτος νέου αὐτός, κ' ἱεροῦ ἔτι αἵματος δύο·
 καὶ πορφυρᾷ περιέρρανεν ἄνθη, προσφέρων τοιαῦτα·
 «Χαῖρε, μακάριε πάτερ, καὶ σὺ, ἣν διέτωσε μάτην 80
 χαῖρε, ὦ κόνις, κ' ὑμεῖς δὲ, σκιά καὶ ψυχὴ τοῦ πατρός μου·
 δὲν ἐπετράπ' Ἰταλίαν, ἢ γῆν πεπρωμένην, ἢ Θύβριν
 τὸν Αὐσονίας, ὁποῖος ἂν ᾦ, μετὰ σοῦ νὰ ζητήσω.»

Εἶπε, καὶ δράκων εὐθύς ἐξελθὼν ἐκ μυχίων ἀδύτων,
 ὑπερφυῆς, δι' ἐπτὰ συστροφῶν συνειλίχθη ἐπτάκις· 85
 πρὸς τοὺς βωμοὺς δ' ἀνεσύρθη, ἡσύχως κυκλώσας τὸν τύμβον.
 Εἶχε τὰ νῶτα γλαυκά· τὰς χρυσοῦ δ' ἐστιγμένας φολίδας
 πυρσολαμπούσας, καθὼς περ ἡ Ἴρις λαμβάν' εἰς τὰ νέφη
 χρώματα πλεῖστ' ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου, λαμπρὰ καὶ ποικίλα.
 Καταθαμβεῖ τὸν Αἰνεῖαν ὁ δράκων· διέρπων δ' ἐσύρθη, 90
 ἀνελισσόμενος, μέσον κομψῶν φιαλῶν, ποτηρίων,
 τῶν ἐδεσμάτων ἐγεύθη, κ' ἀπέστρεψε πάλιν ἀπήμων
 ὑπὸ τὸ βάθος τοῦ τύμβου, λιπῶν τοὺς βωμοὺς ἡμιβρώτους.
 Τότ' ἔτι μᾶλλον αὐτὸς τοῦ πατρός περατοῖ τὴν θυσίαν,
 μὴ ἐννοῶν ἂν ἐγγώριος δαίμων, ἢ ἂν τοῦ πατρός του 95
 ᾦν ὁ φανείς· διετῆ δ' ἐσφαγίασε πρόβατα πέντε,
 τόσους δὲ χοίρους καὶ τόσας, ὡς ἔθος, φαιόχρους δαμάλεις·
 οἶνον δὲ σπένδων φιάλαις, καλεῖ ἀπ' Ἀχέροντος ρεῖθρων
 τὴν τοῦ μεγάλου Ἀγχίσου σκιάν, προσφωνεῖ τὴν ψυχὴν του·
 καὶ οἱ ἐταῖροι προθύμως δωροῦντες ὁ ἔχει καθείς των, 100

εἰς τοὺς βωμοὺς τὰ σωρεύουν καὶ σφάζουν ἐξῆς τὰς δαμάλεις·
 λέβητας ἄλλοι ἱστᾶσιν ἐν τάξει, κ' ἐπάνω τῆς χλόης
 ἀνθρακιὰν ὀβελοῖς ὑποθέτοντες, ψήνουν τὰ σπλάγχχνα.

Ἡ ποθουμένη ἡμέρα παρέστη. Αὐγὴν τὴν ἐννάτην
 οἱ τοῦ Φαέλοντος ἵπποι εἰς αἶθρια σύρουσι φῶτα· 105
 τοὺς προσχωρίους ἢ φήμῃ καὶ τ' ὄνομ' αὐτὸ τοῦ Ἀκέστου
 ἤγειρον· σπεύδοντες δὲ τὰς ἀκτὰς γηθοσύνως ἐπλήρουν,
 τοὺς Αἰνειάδας νὰ ἴδουν ἢ πρόθυμοι ἄλλοι εἰς ἄθλους·
 πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ βραβεῖα ἐν μέσῳ ἐξῆς τοῦ σταδίου
 προὔκειντο ἤδη, καὶ τρίποδες θεῖοι, καὶ θάλλοντα στέφη, 110
 φοῖνικες, ἄθλα νικῶν, πρὸς δὲ ὅπλα κ' ἐσθῆτες ὀστράκω
 πεποικιλμένοι καὶ τάλαντα ἔτι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου·
 σάλπιγξ δ' ἐκ μέσου τοῦ λόφου ἐσήμειν' ἐξῆς τοὺς ἀγῶνας

Πρῶται πασῶν εἰς τὴν πάλιν ἐρέσσουσai ἦλθον βραδέως
 ἀπὸ τοῦ στόλου ἐν γένει ἐπίλεκτοι τέσσαρες νῆες 115
 δι' εἰρεσίας σφοδρᾶς ὁ Μνεσθεὺς τὴν ταχύπορον Πρίστιν
 ἄγει, ὁ Μέμμων γενάρχης Μνεσθεὺς, Ἰταλὸς μετ' ὀλίγον.
 Γύας ὁ πέλωρος ἄγει τὴν Χίμαιραν, φέρουσαν ὄγκον
 ὅσον φρουρίου· αὐτὴν ἐκ τριῶν οἱ Δαρδάνιοι νέοι
 φέρουσι στοίχων, κ' εἰς τρεῖς ἐρετμῶν ἐπικάθηνται τάξεις. 160
 Κένταυρον δὲ τὴν μεγάλην Σεργέστης, ἐξ οὗ ὠνομάσθη
 οἶκος ὁ Σέργιος. Σκύλλαν δ' ἐξῆς κυανὴν ὁ Κλοάνθης,
 οὗ ὁ Κλυάντιος σὺ ὁ Ῥωμαῖος γόνος ἐξέφυς.

Πέτρα ὑπάρχει μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος, ὄχθης ἀφρώδους
 ἀντικρυ. Ταύτην πολλὰκις ὀγκούμενον κλύζει τὸ κύμα, 125
 ὅταν εἰς ὥραν χειμῶνος ἀργέτται τὰ ἄστρ' ἀποκρύπτουν·
 ἀλλ' ἐν γαλήνῃ σιγᾷ, κ' ἐξ ὑδάτων ἐκθρώσκ' ἡρεμούντων
 ἀγροειδῆς, προσφιλῆς αἰθυιῶν πρὸς ἡλίαςιν χῶρος.
 Πρίνου θαλλὸν εἰς αὐτὴν ὁ Αἰνεῖας ἐνέστησεν ὄρον,
 ἵνα ὑπάρχ' εἰς τοὺς ναύτας σημεῖον καθ' ὃ ν' ἀνακρούουν 130
 πρύμνην, ἀροῦ τὸν μακρὸν περατώσαντες κάμψωσι δρόμον.

Τότε τοὺς τόπους κληροῦσι καὶ λάμπουσ' εἰς πρύμνας τῶν
 [πλοίων]

οἱ ἀρχηγοὶ πανταχόσ' ἐν χρυσῷ καὶ πορφύρᾳ ἐστῶτες·
 φύλλα πετέας δὲ πάντας τοὺς ἄλλους καλύπτουσι νέους·
 στίλβουσ' οἱ ὦμοι γυμνοὶ κ' ἠλειμμένοι ἐκ λίπους ἐλαίου· 135
 ἐκ τῶν σελημάτων δὲ ἢ δ' εἰς τὰς κώπας ἐκτείνουν τὰς χεῖρας,

καὶ περιμένουν τὸ σύνθημα· πάλλουν δ' ἐντὸς αἱ καρδίαι,
τρέμουσ' ἐκ φόβου συγχρόνως, κ' ἐκ πόθου κινούμεν' ἐπαίνου·
ἅμα δὲ ἤχησ' ἐντόνως ἡ σάλπιγξ, ἐκθρώσκουσι πάντες
διὰ μιᾶς τῶν σταθμῶν καὶ κραυγὴ ναυτικὴ ἀνυφοῦται 140
μέχρις αἰθέρος· βαλλόμενος δὲ ὁ πορθμὸς ἀναβράζει·
πᾶς αἱ τροπίδες τὸ κῦμα ὀργοῦσιν· ὁμοίως κ' ἐκεῖνο
χαίνει σχισθὲν ὑπὸ βίας κωπῶν καὶ τριαίχμων ἐμβόλων.
Οὐποτε τόσον ὀξέως ὀρμῶσιν εἰς στάδι' ἀγώνων
δίζυγες δίφροι, καθὼς τὰ δεσμὰ τῆς βαλβίδος λυθῶσιν· 145
οὐδ' ὡς ὀρμῶσιν αὐτοὶ χαλαροὺς τοὺς ἱμάντας ἀφέντες
μαστιγοφόροι, πρηγεῖς οἱ ἡνίοχοι οὕτως ἐλαύνουν·

Τότε ἐξ ἐπαίνων πατάγου πολλοῦ καὶ κραυγῶν ὀτρυνόντων
πάντες ἤχου· οἱ δρυμοὶ τὴν φωνὴν δ' αἱ περίκλειστοι ὄχθαι
ἀντανακλῶσι καὶ πέριξ ἤχουσι πληττόμεν' οἱ λόφοι. 150

Πρὸ τῶν λοιπῶν μεταξὺ τοῦ θορύβου καὶ πλήθους ὁ Γύας
διολισθήσας προβαίνει· παρέπετ' ἐξῆς ὁ Κλοάνθης
κατὰ τὰς κώπας ὑπέρτερος, πλὴν ἐκ τοῦ βάρους τοῦ πλοίου
μᾶλλον βραδύς· μετ' αὐτὸν εἰς ἀπόστασιν ἴσθη αἱ νῆες
Πρίστιν καὶ Κένταυρος τίς νὰ παρέλθῃ θερμῶς ἀμιλλῶνται·
πότε ἡ Πρίστις προβαίνει καὶ πότε ὑπερβαίνει ὁ μέγας
Κένταυρος· πότε κ' αἱ δύο συμμέτωποι φέρονται ἴσθη
διὰ τροπίδων μακρῶν ἄλμυράν διατέμνουσαι τρίβον.

Ἡγγίζον ἤδ' εἰς τὸν σκόπελον, ὅπου τὸ τέρμα τοῦ δρόμου,
ὅταν ἐν πρώτοις ὁ Γύας νικῶν κατὰ μέσον τὸν πόντον, 160
τὸν κυβερνήτην Μενοίτην φωνήσας ὠνείδισεν οὕτω·

«Τί δεξιῶς εἰς τοιοῦτον; διεύθυν' ἐνταῦθα τὸν δρόμον·
φίλει τὰς ὄχθας· λαιόθεν τὰς πέτρας ἃς ξέσουν αἱ κῶπαι·
ἄλλοις τὰ ἔξω.» Αὐτὸς μὲν αὐτά· τὰς τυφλάς δ' ὁ Μενοίτης
πέτρας φοβούμενος, στρέφει εἰς μέσον πελάγους τὴν πρῶραν. 165

«Πάλιν λοιπὸν περεκτρέπεσαι; ζήτηι τὰς πέτρας, Μενοίτα,»
μετὰ κραυγῆς μετεκάλει ὁ Γύας, κ' ἐκεῖ τὸν Κλοάνθη
ὀπισθεν φθάνοντα ἤδη κ' ἐγγὺς προχωρήσαντα βλέπει·
οὗτος τῆς Γύου νηὸς μεταξὺ καὶ σκοπέλων ἐνήχων
τὴν πρὸς τὸ ἔνδον λαιὰν παραμείψας, τὸν πρῶτον παρῆλθε, 170
καὶ ὑπερβάς τὸ σημεῖον, τὰ ὕδατ' ἀφόβως κατέσχε·
τότε τὸν νέον ὀδύνη κατέκαυσε μέχρις ὀστέων·
δάκρυ τὰς γνάθους του βρέχει. Ὅρμα τὸν πρεσβύτην Μενοίτην

οὔτε ἰδίαν τιμὴν λογισθεῖς οὐδ' ἀσφάλειαν φίλων,
ἐξ ὑψηλῆς κατεκρήμνισε πρύμνης αὐτὸν εἰς τὸν πόντον· 175
οὗτος δ' αὐτὸς κυβερνήτης κατέστη καὶ κύριος ἅμα.

Πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ πηδάλιον τρέψας, ἐπείγει τοὺς ναύτας·
μόλις τὸ τέλος ἀνῆλθε, βαρὺς, ἐκ τοῦ βάθους τοῦ πόντου
ὁ γηραιὸς, τὴν ἐσθῆτα κατάρρυτος ὅλως, Μενοίτης,
πρὸς τοὺς σκοπέλους τραπεῖς, εἰς ξηρὸν ἐπεκάθησε βράχον. 180
Εἶδον γελῶντες πεσόντα αὐτὸν καὶ νηχόμενον, κ' εἶδον
κῦμα οἱ Τρῶες ἐμοῦντ' ἄλμυρόν ἐκ τοῦ στήθους, κ' ἐγέλων.
Οἱ δ' ὕστερήσαντες δὺω Μνεσθεὺς καὶ Σεργέστης ἐλπίδα
νὰ ὑπερβῶσί τινα τὸν βραδύναντα ἔχουσι Γύαν·

πρῶτος χωρεῖ ὁ Σεργέστης καὶ ἤδ' εἰς τὴν πέτραν ἐγγίζει. 185

Ὅμως καθ' ὅλον τὸ μῆκος ἡ τρόπις του δὲν ὑπερβαίνει·
μέρος προέχει καὶ μέρος τὸν θλίβ' ἡ τῆς Πρίστιδος πρῶρα·
ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ πλοίου δὲ τότε ὁ Μνεσθεὺς τοὺς ἐταίρους
οὕτως ὀτρύνει· «Ἐγέρθητε ἤδη, ταχεῖς, εἰς τὰς κώπας,
φίλοι Ἐκτόριοι, οὓς εἰς τῆς Τροίας τὴν πάνδεινον τύχην 190
ἐξελεξάμην συντρόφους· ἐνδείξατε νῦν τὴν συνήθη
πάλαι ἀνδρίαν, δι' ἧς εἰς Γαιτούλων ἀντέστητε Σύρτεις
καὶ εἰς Ἰώνιον πόντον καθὼς καὶ εἰς κῦμα Μαλέου·
δὲν ἀπαιτεῖ ὁ Μνεσθεὺς τὰ πρωτεῖα, ἀλλ' οὔτε τὴν νίκην.

Ἔστωσαν κρείττονες οἷς, Ποσειδῶν, τοῦτο δίδεις· ἀλλ' ὅμως 195
ἔσχατοι αἰσχος νὰ μείνωμεν· κὰν κατὰ τοῦτο νικᾷτε,
φύγετε τ' ὄνειδος.» Τότε κυρτοὶ εἰς ἀκμὴν τοῦ ἀγῶνος
δίδοντ' ἐκεῖνοι· ἡ πρύμν' ἡ χαλκὴ ὑποτρέμει πληγεῖσα·
φεύγ' ἡ ὑγρὰ πεδιάς, καὶ κλονίζ' ἡ πνοὴ ἡ ταχεῖα
μέλη καὶ στόμα ξηρὸν τῶν ναυτῶν, οὓς ἰδρῶς περιβρέει· 200
ἔφερε δ' αἶφνης ἡ τύχη αὐτοῖς τὴν τιμὴν, ἣν ἐπόθουν.

Ὡς παραφόρως ἐντὸς ὁ Σεργέστης κ' εὐθὺ τοῦ σκοπέλου
ἔστρεψεν ἄγων τὴν πρῶραν, κ' εἰς δύσπορον χῶρον εἰσῆλθεν,
ὁ δυστυχὴς ἐκολλήθη ἐξαίφνης εἰς πέτρας προβλήτας·
σείοντ' αἱ πέτραι· εἰς βράχους ὀξεῖς προσωθούμεν' αἱ κῶπαι 205
θλῶνται· κ' ἡ πρῶρα ἐπίσης ἀρράξασα κάτω κρεμᾶται·
σπεύδουσ' οἱ ναῦται ἐκεῖ, καὶ μεγάλαις κραυγαῖς θορυβοῦσι
κάμακας ἔχουσ' εἰς χεῖρας σιδήρου, κοντοὺς ὀξυαῖχμους,
κ' ἐκ τῶν δινῶν τῆς θαλάσσης συλλέγουσι κώπας θραυσθείσας.
Περιχαρὴς ὁ Μνεσθεὺς βιαιότερον τότε τὸ πλῆθος 210

τῶν ἐρετῶν ἐπισπέρχει· δεόμενος δὲ τῶν ἀνέμων,
 σπεύδει πρὸς θάλασσαν λείαν καὶ πόντον εὐρὺν διατρέχει.
 Ὡς ἐκσπασθεῖσά ποτε τοῦ σπηλαίου ἡ πέλεια αἶφνης
 ἢ προσφιλεῖ καλιὰν εἰς διάτρυτον ἔχουσα πῶρον,
 εἰς τοὺς ἀγροὺς ἐξορμαῖ καὶ τὰς πτέρυγας ἔντρομος κρούει 215
 παρὰ τὴν στέγην αὐτῆς, εἰς ἀέρα δ' ὡς ἥσυχον φθάσῃ,
 διαπερᾷ τὸ κενὸν τὰ πτερὰ μὴ κινουῖσα ταχέως·
 οὐτ' ὁ Μνεσθεὺς καὶ ἡ Πρίστις τὰ ἔσχατα ὕδατα σχίζουσιν·
 διὰ τοιαύτης ὁρμῆς καὶ αὐτὴ προσωθείται πετῶσα·
 πρῶτον παρέρχεται δὲ τὸν Σεργέστην, παλαίοντα ἔτι 220
 περὶ τὴν πέτραν, βοήθειαν μάτην ἐν μέσῳ χοιράδων
 ἐπικαλούμενον κώπαις θλασθείσαις νὰ πλεύσῃ ζητοῦντα·
 Γύαντος δὲ καὶ Χιμαίρας κατόπιν εὐθὺς μετὰ ταῦτα
 πίπτει· ἅμα δ' ἐνδίδει αὐτὴ κυβερνήτου ἐλλείψει.
 Μόνος πλησίον τοῦ τέρματος μένει λοιπὸν ὁ Κλοάνθης· 225
 τοῦτον διώκει, καὶ πάσας δυνάμεις πρὸς τοῦτον ἐντείνει·
 διπλασιάζονται τότε αἱ φωναί, τὸν διώκοντα πάντες
 διερεθίζουσιν· βοὴ δ' εἰς αἰθέρ' ἀντηχεῖ κραυγαζόντων.
 Ἄλλοι αὐτῶν δυσχερῶς τῆς τιμῆς τὴν ἀπώλειαν φέρουν,
 μὴ ἀνεχόμενοι· δίδουν ζωὴν ἀντὶ δόξης προθύμως· 230
 ἄλλους πτεροῦσιν ἐλπίδες καὶ δύνανται ὅ,τι δοκοῦσι,
 καὶ θὰ διένεμον ἴσως τὸ ἄθλον ἰσόποροι πρῶραι
 ἂν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἀνασχῶν ὁ Κλοάνθης
 πρὸς τοὺς θεοὺς δὲν ἀπέτεινεν οὕτω θερμὰς ἱκεσίας·
 «ὦ τοῦ πελάγους θεοὶ καὶ τῶν ὣν διατρέχω ὑδάτων, 235
 πρὸ τῶν βωμῶν νὰ προσφέρω ὑπόσχομ' ὑμῶν εὐχαρίστως
 ταῦρον λευκὸν ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀκτῶν, καὶ τὰ σπλάγχνα νὰ ρίψω
 εἰς τὸν ἀλμῆεντα πόντον, καὶ οἶνον ρευστὸν νὰ προχύσω.»
 Εἶπε, καὶ ἤκουσε πᾶς ὁ χορὸς ἀπὸ βάθους ὑδάτων
 τῶν Νηρηίδων, πρὸς δὲ καὶ ὁ Φόρκυν κ' ἡ κόρη Πανόπη· 240
 διὰ χειρὸς τῆς μεγάλης δ' αὐτὸς ὁ πατὴρ Μελικέρτης
 ὥστε τὸ πλοῖον· ἐκείνο δ' ὡς νότος ἢ βέλος πτερόεν
 φεύγ' εἰς τὰς ὀχθὰς, κ' ἐντὸς τοῦ βαθέως λιμένος ἐμβαίνει.
 Τότε ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγχίσου τοὺς πάντας, ὡς ἔθος, καλέσας,
 διὰ κηρύκων μεγάλη φωνῇ νικητὴν τὸν Κλοάνθην 245
 διαφημίζει, κ' ἐκ δάφνης χλωρᾶς τῷ κοσμεῖ τοὺς κροτάφους,
 μόσχους δὲ τρεῖς νεαροὺς ἐκλεκτοὺς δωρεὰν εἰς τὰς νῆας,

ἔτι δὲ οἶνον καὶ πλήρες ἀργύρεον τάλαντον πέμπει
 καὶ τῶν πλοιάρχων ἐκάστῳ τιμὰς ἀποδίδει ἐξόχους·
 ὁ νικητὴς δὲ λαμβάνει χλαμύδα χρυσὴν κοσμουμένην 250
 πέριξ μαιάνδρῳ διπλῷ ἐκ πορφύρας, καρποῦ Μελιβοίας·
 ἦν δ' ἐν αὐτῇ ὁ βασιλῆος παῖς εἰς τὰ δάση τῆς Ἰδῆς
 ἐνυφασμένος τῇ λόγχῃ κ' ἐλάφους διώκων ταχείας·
 ἦν δ' ὡς ἀσθμαίνων, θερμὸς, τοῦ Διὸς ὁ ταχὺς ὀπλοφόρος 255
 ὄρνις ἐνῶ ἐκ τῆς Ἰδῆς τοῖς ὄνυξ' ὕψοῦ τὸν ἀρπάζει·
 οἱ γηραιοὶ ἀνατείνουσιν εἰς μάτην τὰς χεῖρας πρὸς τ' ἄστρα
 φύλακες· μάτην ταραττ' ἡ κυνῶν ὕλακὴ τοὺς ἀέρας·
 εἰς τὸν τῇ νίκη ἐπόμενον δίδει τὸ δεύτερον ἄθλον,
 θώρακα ὅλως πλεκτὸν ἐκ φολίδων λεπτῶν καὶ χρυσοῦ, 260
 τρίπτυχον, ὃν περ αὐτὸς, τὸν Δημόλεων πάλαι νικήσας,
 ὑπὸ τὴν Τροίαν ἐγγὺς τοῦ ὀξύρρου Σιμόεντος, εἶλεν·
 ἤδη δὲ σώματος σκέπην καὶ κόσμον τὸν δίδ' εἰς τὸν ἄνδρα.
 Δύνανται δὴ οἰκέται, Φλεγεύς τε καὶ Σάγαρις, μόλις
 νὰ τὸν βαστάζουν ἐπ' ὤμων· αὐτὸν δ' ὁ Δημόλεως φέρων 265
 μετ' εὐκολίας τοὺς πλάνητας Τρῶας ἐδίωκε πάλαι·
 τρίτα δὲ δίδει βραβεῖα, χαλκοὺς μὲν λέβητας δύο
 καὶ ἐξ ἀργύρου τελείου γλυφαῖς εἰργασμένα κυμβία.
 Ταῦτα δὲ πάντα λαβόντες ἀπῆλθον σοβοῦντες τοῖς δώροις,
 καὶ τοὺς κροτάφους αὐτῶν φοινικαῖ κατεκόσμουσαν ταινίαι, 270
 ὅταν εἰς τέλος κακῶς ἐκσπασθεῖς τοῦ κακίστου σκοπέλου
 κ' ἐστερημένος κωπῶν, καὶ τὸ σέλημα τὸ ἐν τραυματίας,
 χλευαζομένην καὶ ἄτιμον φέρει τὴν ναῦν ὁ Σεργέστης·
 Οἷος ἂν ὄφεις ποτὲ παρεμπέσ' εἰς ὁδὸν δημοσίαν,
 χάλκινος δὲ τὸν πατήσῃ τροχὸς, ἢ πηρὸν τὸν ἀφήσῃ 275
 κ' ἡμιθανῇ ὁδοιπόρος, ἂν πέτραν αὐτῷ καταφέρῃ,
 μάτην νὰ φύγῃ ζητῶν, μακρὰς δίδ' εἰς τὸ σῶμα ἐλίξεις,
 ἄγριος νῦν καὶ φλογήρης τὸ ὄμμα, ἐγείρει συρίζων
 ὄρθιον τράχηλον, νῦν ἐκ τοῦ τραύματος πλέκων συστέλλει
 πεπηρωμένους δετμοὺς, καὶ τὰ μέλη συστρέφων συνάπτει· 280
 τοιοῦτοτρόπως ἐρέττον τὸ πλοῖον ἐχώρει βραδέως·
 ἄραν δὲ τέλος ἱστὸν ὀγκουμένοις κατέπλει ἱστίοις.
 Κ' εἰς τὸν Σεργέστην βραβεῖον ἐχάρισε τότε ὁ Αἰνεῖας
 χαίρων διότι ἐπέστρεψαν σῶοι κ' ἡ ναὺς κ' οἱ ἑτέροι·
 ἦν δὲ τὸ γέρας γυνή, τὰ Παλλάδος γνωρίζουσα ἔργα,

Κρῆσσα τὸ γένος, Φολόη, θηλάζουσα δίδυμα τέκνα. 285

Ὡς ὁ Αἰνείας αὐτὸν τὸν ἀγῶνα ἐπέραν', ἐστράφη
πρὸς χλοηφόρον πεδίων· καμπύλοι ἐπέκειντο πέριξ
λόφοι δασώδεις· θεάτρου περίβολος δὲ κατὰ μέσον
ἦν τῆς κοιλάδος· ἐκεῖ μεταξὺ χιλιάδων ὁ ἥρως
ἅμα συνῆλθον, προσέβη κ' εἰς μέσον ἐκάθησε πάντων. 290

Εἴ τις εἰς δρόμου ταχύτητα ἤθελ' ἐκεῖ ν' ἀντερίσχῃ
δι' ἀμοιβῶν τὸν ἐπείγ' ἐμψυχῶν, καὶ βραβεῖα ἐκθέτων.
τότε συνῆλθον ἐκεῖ ἀναμῖξ Σικελοὶ τε καὶ Τρῶες
Νῆσος κ' Εὐρύαλος πρῶτοι.

ὁ καὶ τὸ εἶδος καλὸς καὶ τὴν ἥβην Εὐρύαλος θάλλων, 295
καὶ ὁ ἔρων τοῦ παιδὸς ἐν ἀγνότητι Νῆσος· Διώρης
ἐπεταί τούτοις, βασιλῆιος γόνος, ἐκ φύτλης Πριάμου·
Σάλιος δ' εἶτα καὶ Πάτρων ὁμοῦ, Ἀκαρνὰν μὲν ὁ πρῶτος,
ἐξ Ἀρκαδίας δ' ὁ ἄλλος ἐξ αἵματος γένους Τεγέας.

Ἦλυμος δὲ καὶ Πανόπης Τρινάκριοι, ἔρηβοι δύο, 300
συνηθισμέν' εἰς δρυμοὺς, ὁπαδοὶ τοῦ πρεσβύτου Ἀχέστου·
ἄλλοι σὺν τούτοις πολλοὶ, οὓς φήμῃ καλύπτει σκιώδης.

Οὕτω δ' ἐν μέσῳ αὐτῶν ὁ Αἰνείας καθήμενος εἶπε·
« Μετὰ φαιδρᾶς προσοχῆς ἀκροάσθητε τούτους τοὺς λόγους·
οὔτις τοῦ πλήθους αὐτοῦ παρ' ἐμοῦ ἀναντάμειπτος ἔσται. 305
δόρατα δύο δωρήσω ἐκλάμποντος λείου σιδήρου

Κνώσσια· πέλεκυν δὲ πρὸς ἐκείνοις γλυπτὸν ἐξ ἀργύρου·
δῶρα ἐκάστου μὲν ταῦτα· θὰ λάβωσιν ἄθλα δ' οἱ πρῶτοι
ἄλλα οἱ τρεῖς, δι' ἐλαίας χλωρᾶς ἐστεμμένοι τὴν κάραν·
διὰ φαλάρων μὲν ἵππον ἐκπρέποντα ἔξει ὁ πρῶτος, 310

Ἀμαζονίαν φαρέτραν δ' ὁ δεύτερος πλήρη Θρακείων
ἔξει βελῶν τορευτὴν, εὐρυχρύσω ἱμάντ' ἡρτημένην,
καὶ διὰ πόρπης κομφῆς λιθοκόλλητον κόσμον ἐχούσης·
ἔχων δ' ὁ τρίτος τὸ κράνος αὐτὸ τὸ Ἀργεῖον ἀπίτω.»

Εἶπε, καὶ πάντες λαμβάνουσι θέσεις· ὥς δὲ ἡ σάλπιγξ 315
αἴφνης ἤκούσθ', εἰς τὸ στάδιον ρίπτοντ' ἐκτὸς τῆς βαλβίδος,
δίκην θυέλλης ὀρμῶντες, τὸ τέρμα σκοποῦσι δὲ πάντες·
ἔδραμε πρῶτος ὑπέρτερον λάμπων ἀπάντων ὁ Νῆσος,
ὅστις ταχύτερος ἦν κεραυνοῦ καὶ πτερύγων ἀνέμων·
ἔπειτα ἤρχετ' ὁ Σάλιος, πλὴν εἰς διάστημ' ἀπέχον 320
ἐπὶ πολὺ· κατ' ἀπόστασιν εἶτα ἐρχόμενος τρίτος

ἦν ὁ Εὐρύαλος·
εἰς τὸν Εὐρύαλον δ' εἶπετ' ὁ Ἦλυμος· πάλιν δ' εἰς τοῦτον
ὥς πτερωτὸς ὁ Διώρης πρὸς πτέρναν κατόπ' ἠκολούθει,
ἐπὶ τῶν ὤμων ἐγκείμενος· τόπος δ' ἂν ἔμενεν ἔτι 325
ἢ ὑπερέβαινεν ἢ θὰ ἦν ἄδηλον τίς ὑπερέβη.

Ἦγγιζον ἡδ' εἰς τὸ ἄκρον· ἀφίχθησαν δὲ κεκμηκότες
ὑπὸ τὸ τέρμα, ὁπότεν ὁ δύστηνος Νῆσος εἰς αἶμα
γλίσχρον ὠλίσθησεν, ὅπερ ἐκ μόσχων σφαγέντων ἐχύθη
ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὑγρὸν τὸν χλωώδη κατέστησε χόρτον. 330

Ἐχαιρεν ἡδὴ ὁ νέος νικῶν, ἀλλ' εἰς γῆν νὰ στηρίξῃ
δὲν ἐδυνήθη τὸ βῆμα· πρηνῆς δὲ κατέπεσε πταίσας
εἰς ἀκαθάρτων βολβίτων σωρὸν καὶ εἰς αἶμα σφαγίων.
Τοῦ Εὐρυάλου τὸν ἔρωτα δὲν ἐλησμόνησεν ὁμως·

ἀνεγερθεὶς, τοῦ Σαλίου ἀπέναντι ἵσταται, ὅστις 335
περιτραπείς, καταπίπτ' εἰς βαθεῖαν τὴν ἄμμον ἐκτάδην·
καὶ ὁ Εὐρύαλος τρέχει νικῶν, βοηθοῦντος τοῦ φίλου,
καὶ ἀριστεύων πετᾶ μεταξύ ἀλαλάζοντος πλήθους·

ἔρχετ' ὁ Ἦλυμος εἶτα καὶ τρίτος νικᾷ ὁ Διώρης· 340
διὰ μεγάλων κραυγῶν κατεπλήρου δ' ὁ Σάλιος πάντα,
καὶ τῶν γερόντων τὰς ἐμπροσθεν ἔδρας, καὶ ἅπαν τὸ κοῖλον,
καὶ τὴν τιμὴν ἀπ' αὐτοῦ δολερῶς ἀρπαγεῖσαν ἀπῆτει.

Πλὴν ὁ Εὐρύαλος πάντας ἐλκύει δακρύων χαρίεν·
ἡ ἀρετὴ γκυκυτέρα εἰς σώματος κάλλος οἰκοῦσα· 345
καὶ ὁ Διώρης πρὸς τούτοις μεγάλη φωνὴ συνηγόρει,
ὅστις νικήσας, τὸ ἔσχατον ἄθλον δὲν ἤθελε λάβει

ἂν εἰς τὸν Σάλιον ἡδὴ τὸ πρῶτον ἐδίδετο γέρας·
εἶπε δὲ τότε ὁ Αἰνείας· « Ὑμῶν τὰ βραβεῖα, ὦ παῖδες,
βέβαια μένουν· οὐδεὶς θ' ἀνατρέψῃ τὴν πρώτην των τάξιν·
ἔστι δ' ἐμὸν νὰ οἰκτεῖρω περιστάσιν φίλου ἀθώου.» 350

Οὕτως εἰπὼν, εἰς τὸν Σάλιον δέρμα προσφέρει Γαιτούλου
λέοντος μέγα, βαρὺ, μαλλωτὸν καὶ χρυσόνυχον ἅμα.
« Εἰς ἡττηθέντας ἂν, εἶπεν ὁ Νῆσος, τοσαῦτα προσφέρῃς,
καὶ τοὺς πεσόντας οἰκτείρης, ὁποῖαν θὰ λάβῃ ὁ Νῆσος
ἀνταμοιβήν; τοῦ ἐπαίνου τοὺς πρώτους θὰ εἶχον στεφάνους, 355
ἂν, ὥς τὸν Σάλιον, τύχῃ ἐχθρὰ δὲν μὲ εἶχε διώξει.»

Λέγων τοιαῦτα δὲ, μέλη καὶ πρόσωπον ἔδειξεν ἅμα
ὑπὸ βολβίτου ρυπώδῃ· γελάσας δὲ τότε ὁ Αἰνείας,

εἶπε κ' ἐκόμισαν σάκος ἐκεῖ, Διδυμάονος ἔργον,
ἀπὸ ναοῦ Ποσειδῶνός ποτε συληθὲν παρ' Ἑλλήνων. 360
Δῶρον τοιοῦτο λαμπρὸν εἰς τὸν ἔξοχον ἔδωκε νέον.

Ὡς δὲ καὶ δρόμος καὶ δώρων νομὴ ἐτελεύτησαν ἤδη
«νῦν εἰς τὸ στήθος ὃς ἔχει ψυχὴν καὶ ἀνδρίαν ἃς ἔλθῃ
εἰς τὸ παρὸν, δι' ἱμάντων πλεκτάς ἀνεγείρων τὰς χεῖρας.»
Οὕτως εἰπὼν, τοῦ ἀγῶνος ἐξέθηκε δύο βραβεῖα· 365

τοῦ νικητοῦ, εἰς χρυσὸν καὶ στεφάνους ἐμπρέποντα ταῦρον,
τοῦ νικηθέντος δ' ἀνάψυξιν κράνος ἐκλάμπον καὶ ξίφος·
ἄνευ βραδύτητος τότε ἔγερθεις ὁ τὴν ῥώμην ἐξέχων
Δάρης παρέστη, καὶ μέγα οἱ ἄνδρες ἐδόμβησαν πάντες·

μόνος ἀντήριζε πρῶην συνήθως αὐτὸς πρὸς τὸν Πάριν, 370
κ' ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐνῶ τεθαμμένος ὁ μέγας εἶν' Ἐκτωρ
τὸν νικητὴν, μεγαλόσωμον Βούτην (ὃς εἶλκ' ἐξ Ἀμύκου,
ὥς ἐκαυχᾶτο, τὸ γένος, καὶ ἦν ἐκ φυλῆς τῶν Βεβρύκων),
καταπαλαίσας εἰς ἄμμον ἐξέτειν' αἰθὴν ἡμιθνήτα·

τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν πάλην τοιοῦτος ἀνῶρθου ὁ Δάρης, 375
καὶ τοὺς πλατεῖς ἐπεδείκνυνεν ὦμους, κινῶν καὶ προτείνων
ἀμοιβαδὸν τοὺς βραχίονας· πλήττων δ' ὀρμῇ τοὺς ἀέρας
ἄνδρα ζητεῖ· ἀλλ' οὐδεὶς ἐκ τοῦ πλήθους τολμᾷ τοῦ τοσούτου
ν' ἀντιταχθῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ νὰ φέρῃ κεστούς εἰς τὰς χεῖρας.

Τότε ἀγαλλόμενος, ὥς τὴν πυγμὴν παρὰ πάντας ἐξέχων, 380
ἄνευ βραδύτητος ἦλθεν ἐμπρὸς τοῦ Αἰνείου, καὶ εἶπε,
διὰ χειρὸς τῆς λαιᾶς ἐκ τοῦ κέρως κατέχων τὸν ταῦρον·

«Τέκνον θεᾶς, ἂν οὐδεὶς μοι τολμᾷ ν' ἀντιστῇ πρὸς τὴν πλάνην,
τί νὰ προσμένωμεν; τίς τοῦ λοιποῦ τῆς τριβῆς ἡ ἀνάγκη;
ἃς μοι δοθῶσι τὰ δῶρα.» Οἱ Δάρδανοι σύμφωνοι πάντες 385
ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ὑπόσχεσις ἔδιδον γνώμην.

Πλὴν ὁ Ἀκέστης βαρεῖς πρὸς τὸν Ἐντελλον ἔτειν' ἐλέγχους
ἐπὶ στιβάδος χλοώδους πλησίον τοῦ ἔχοντα ἔδραν.

« Ἐντελλε, σὺ ὁ ἡρώων ποτὲ ἀνδρειότατος μάτην,
ἀμαχητὶ ν' ἀπαρθῶσι λοιπὸν ὑποφέρεις ἡσύχως 390

δῶρα τοιαῦτα; καὶ ποῦ ὁ θεὸς καὶ διδάσκαλος Ἐρυξ
ὁ φημιζόμενος φρούδως; ἡ φήμη δὲ ποῦ σου καθ' ὅλην
τὴν Τρινακρίαν; τοῦ οἴκου δ' ἐντὸς τὰ κρεμάμενα σκυλα;»

Εἶπε δ' ἐκεῖνος· «Οὐδ' ἔρω τιμῆς οὐδὲ πόθος ἐπαίνων
παύ' ὑπὸ φόβου· τὸ γῆρας παγῶνον ἀμβλύνει τὸ αἷμα· 395

ναρκωτικὸν δ' ἐξαντλεῖ τὰς δυνάμεις τοῦ σώματος ψυχός.

Ἄν τὴν ποτὲ μου νεότητα εἶχον καὶ σήμερον ἔτι
ἂν τὴν ἀκμὴν εἰς ἣν ἤδη ὁ δαίλαιος οὗτος κομπάζει,
δὲν θὰ μ' ἐκίνουν βεβαίως τὰ ἄθλα νὰ ἔλθω, καὶ ταῦρος
ὅσον καλός, οὐδ' εἰς δῶρα θ' ἀπέβλεπον.» Λέγων τοιαῦτα 400

ἔρριψε δὴ εἰς μέσον κεστούς, ἐξαισίους τὸ βάρος,
οὓς ὁ τραχὺς εἰς τὰς μάχας νὰ φέρῃ συνήθιζεν Ἐρυξ,
καὶ νὰ καλύπτῃ σκληρῶ τοὺς βραχίονας δέρματι ὅλως·
πᾶς αἱ ψυχαὶ ἐξεπλάγησαν· βύρσαι βοῶν παμμεγέθεις
ἦσαν ἐπτά ἐρράμμεναι μολύβδῳ ὁμοῦ καὶ σιδήρῳ· 405

πρὸ τῶν λοιπῶν δ' ἐξεπλάγη ὁ Δάρης, καὶ πόρρῳ ἀπέστη·
Ἀρχισιάδης δ' ὁ εὐψυχός ἦρως τὸ βάρος κ' ἐκείνους
τοὺς τεραστίους δεσμούς περιέστρεφεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν·
τότε τοῦ στήθους ἐξέφερε λόγους τοιοῦτους ὁ γέρων·

«Τίς τοῦ Ἀλκείδου δ' ἂν ἔβλεπε τίς τοὺς κεστούς καὶ τὰ ὄπλα 410
καὶ τὴν εἰς ταύτας τὰς ὄχθας ποτὲ θλιβεράν πυγμαχίαν;
Ἐρυξ ὁ σὸς ἀδελφὸς δι' αὐτῶν ἐπυγμάχει τῶν ὀπλων,
καὶ ἐγκεφάλου ῥυέντος ἰδού σοι καὶ αἵματος ἵχνη·

πρὸς Ἡρακλῆν διὰ τούτων ἀντέστη· κ' ἐγὼ τὰ ἐφόρουν,
ὅτε μοι δύναιμι ἄλλην παρῆχε ζωρότερον αἶμα, 415
πρὶν τοὺς διπλοῦς μου κροτάφους τὸ γῆρας λευκοῦς ἐπιπάσῃ.

Ἄν δὲ ὁ Δάρης ὁ Τρῶς τὰ ἡμέτερα ὄπλ' ἀπαρνήται,
ἂν συναινῇ ὁ Αἰνείας κ' ὁ ἐμὲ παροτρύνας Ἀκέστης,
ἔστω ἐξίσου ἡ μάχη· τοὺς Ἐρυκος ρίπτω ἱμάντας·
λύσον τὸν φόβον· καὶ ρίψον καὶ σὺ τοὺς κεστούς τοὺς Τρωίους.» 420

Ταῦτα εἰπὼν, τὴν διπλὴν ἐκ τῶν ὦμων ἀπέβαλε χλαῖναν·
ἔδειξε δ' ὄγκον μελῶν καὶ ὅστ' ἀπαμμεγέθη, καὶ πήχεις,
καὶ τοῦ ἀμμώδους ἐδάφους ἐν μέσῳ πελώριος ἔστη.

Τότε ἐξέφερεν ἴσους κεστούς ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγχίσου,
κ' εἰς ἀμφοτέρων τὰς χεῖρας προσήρμοσεν ὅμοια ὄπλα· 425
ἴσταντ' εὐθύς ὀρθωθέντες ἐπ' ἄκρων δακτύλων ἐκείνοι

κ' εἰς τὸν αἰὲρ' ἀτρομήτως νευρώδεις βραχίονας τείνουν·
τὰς κεφαλὰς θ' ἀνορθοῦσιν ὕψος, τῶν πληγῶν νὰ σωθῶσι,
καὶ περιπλέκοντες χεῖρα χειρὶ ἐρεθίζουν τὴν μάχην,
εἰς εὐστροφίαν ποδῶν μὲν ἐκεῖνος κ' εἰς ἥβην πιστεύων, 430
οὗτος δ' εἰς ὄγκον καὶ μέλη· κλονούμενα πλὴν τὰ βραδέα
γόνατα τρέμουν αὐτοῦ καὶ ταραττεῖ τὰ μέλη του ἄσθμα.

Φέρουσ' οἱ ἄνδρες πολλὰς πλὴν ματαίας πληγὰς κατ' ἀλλήλων,
καὶ διπλασίας αὐτὰς εἰς τὰ κοῖλα πλευρά των τὰ στήθη
μέγα ἤχοῦσιν· αἱ χεῖρες πυκνῶς πρὸς κροτάφους καὶ ὦτα 435
φέρονται. Πάταγος δὲ πληττομένων κροτεῖ σιαγόνων.
Βρίθων ὁ Ἑντελλος μένει καὶ ἄπειτος ἵσταται φεύγων
τὰς προσβολὰς, δι' ἐντέχνων στροφῶν καὶ ἀγρύπνων βλημμάτων.
Ὁ δ' ὡς στρατάρχης, κυκλῶν διὰ χώματος ἑξοχὸν πόλιν,
ἣ ὀρεινὸν περιβάλλων ὀχύρωμα κύκλῳ δι' ὀπλων, 440
νῦν τὰς προσβάσεις αὐτὰς, νῦν ἐκείνας ἐπέρχεται τέχνη,
οὕτω κ' ἐκεῖνος ἐφόδων πολλῶν πλὴν ματαίων πειρᾶται.

Τὴν δεξιάν του ἐγείρων ὁ Ἑντελλος τείνει, δεικνύων
ἄνω αὐτήν· τὴν πληγὴν πρὶν κατέλθῃ δ' ὁ ἄλλος προβλέπων,
στρέφει τὸ σῶμα ταχέως, κ' ἐγκαίρως αὐτὴν ὑπεκφεύγει· 445
εἰς τοὺς ἀνέμους ἐκχεῖ τὴν ἀλκὴν του ὁ Ἑντελλος· κ' αἴφνης
ὑπὸ τὸ ἴδιον βάρος ἐνδίδων βαρὺς καταπίπτει
ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς πολλάκις ἐκσπᾶται ὑπόκοιλος πίτυς
ἀπ' Ἐρυμάνθου ἢ Ἰδῆς μεγάλης, καὶ πρόρριζος πίπτει·
σπεύδουν ὁμοῦ ἐγεροθέντες Τευκροὶ καὶ Τρινάκριοι νέοι· 450
πρὸς οὐρανὸν ἀναβαίν' ἡ κραυγὴ· ὁ Ἀκέστης δὲ τότε,
πρῶτος δραμῶν, ἀπ' ἐδάφους ἐγείρει τὸν φίλον οἰκτεῖρας·
οὐτ' ἐκπλαγεῖς δ' ἐκ τῆς πτώσεως οὔτε βραδύνων ὁ ἥρως,
ἔρχεται μᾶλλον δριμύς κ' εὐσθενῆς ὑπ' ὀργῆς εἰς τὴν μάχην·
τὸν ζωपुरεῖ δ' ἡ αἰδῶς, κ' ἡ πεποίθησιν ἔχουσ' ἀνδρία· 455
κ' εἰς τὸ πεδῖον διώκων τὸν φεύγοντα Δάρητα ζέων,
ἐκ δεξιᾶς κ' ἐκ λαιᾶς διπλασίας πληγὰς καταφέρει,
οὔτε βραδύνει ἢ παύει· καὶ ὡς εἰς τὰς στέγας ἐκ νέφους
χάλαζα πίπτει κροτοῦσα, τοσοῦτον πυκνὰς καὶ ὁ ἥρως
διὰ χειρῶν ἀμφοτέρων πληγὰς κατὰ Δάρητος φέρει. 460

Μὴ ἀνεχθεὶς δὲ ν' αὐξήσ' ἡ ὀργὴ περαιτέρ' ὁ Αἰνεΐας,
οὐδὲ ὁ Ἑντελλος οὕτω τραχὺς νὰ λυσσᾷ ἐπεμβαίνων,
ἐπαυσεν ἅμα τὴν μάχην· τὸν Δάρητα δὲ κεκμηκότα
εἵλκυσεν ἔξω, καὶ πρᾶως μαλάσων, ἐφώνησε ταῦτα·
« Δύστηνε, τίς σου ἀπόνοια τόση κατέσχε τὸ πνεῦμα; 465
ἄλλην δὲν βλέπεις ἰσχὺν ἀνωτέραν καὶ δύναμιν θεῖαν;
ἐνδος θεοῖς·» καὶ, ὡς εἶπε, διέλυσεν ἅμα τὴν μάχην,
τοῦτον δ' οἱ φίλ' οἱ πιστοὶ του τὰ γόνατα σύροντα μόλις,
τὴν κεφαλὴν ἐνθεν κ' ἐνθεν ριπτάζοντα, πτύοντα αἷμα,

καὶ μετ' αὐτοῦ μεμιγμένους ἐκπτύοντα ἅμα ὀδόντας, 470
ἐπὶ τὰ πλοῖα κομίζουσιν, λαμβάνουν δ' ὁμοῦ τὰ ταχθέντα
κράνος καὶ ξίφος· τὸ στέμμα καὶ ταῦρον δ' ὁ Ἑντελλος ἔχει.
Οὗτος φανεὶς νικητῆς κ' εἰς τοῦ ταύρου τὴν κτῆσιν κομπάζων
« Βλέπετε, εἶπεν, ὦ τέκνον θεᾶς καὶ Τευκρῶν οἱ παρόντες,
πόσῃ ἀνδρία ὑπῆρχέ ποτε εἰς τὸ νέον μου σῶμα, 475
τίνος δ' ἐσώσατ' ἤδη τὸν Δάρητ' ἀφεύκτου θανάτου.»
Ταῦτα τοῖς εἶπε, καὶ ἔστη ἐμπρὸς τοῦ μετώπου τοῦ ταύρου,
ὅστις ἦν γέρας τῆς μάχης· τὴν χεῖρα δ' ἐγείρας ὀπίσω,
καὶ τοὺς σκληροὺς μεταξὺ τῶν κεράτων σταθμίσας ἱμάντας,
τοῦ ἐγκεφάλου τοὺς ὦθῃς ἐντὸς, τὰ ὅσῃ καταθραύσας· 480
ἅπνους ὁ βοῦς κατ' ἐδάφους τῆς γῆς ἐξετάθη ἀσπαίρων.
Ἄνωθεν στάς δὲ αὐτὸς ἐκ τοῦ στήθους ἐξέφερε ταῦτα·
« Ταύτην ψυχὴν σοι, ἀντὶ τῆς τοῦ Δάρητος, κρείττονα, Ἐρυξ,
πέμπω. Ἐδῶ, νικητῆς, τοὺς κεστοὺς καὶ τὴν τέχνην ἀφίνω.»

Τότε καλεῖ ὁ Αἰνεΐας εὐθὺς εἰς βελῶν ταχυπτέρων 485
ἄλλον ἀγῶνα τὸν ὅστις ἂν θέλῃ· καὶ θέτων βραβεῖα,
διὰ μεγάλης χειρὸς τὸν ἰστὸν τῆς νηὸς τοῦ Σεργέστου
ὀρθιον στήνει, κ' ἐξ ὕψους ἐκείνου εἰς νήματος ἄκραν
περιστερὰν δεδεμένην κρεμᾷ εἰς σκοπὸν τοῦ σιδήρου·
ἔρχοντ' οἱ ἄνδρες· καὶ κλήρους εἰς χάλκινον ρίπτουσι κράνος· 490
πρῶτος δὲ κλῆρος φανεὶς Ἴπποκόοντος ἦν Ὑρτακίδου,
μέγας δὲ θροῦς πανταχόθεν εἰς τ' ὄνομα αὐτὸ ἀνηγέρθη·
δεύτερος ἦν ὁ Μνεσθεὺς, πρὸ μικροῦ εἰς τὴν μάχην τῶν πλοίων
ὁ ἀριστεύσας, Μνεσθεὺς ὁ στεφεὶς δι' ἐλαίας πρασίνης·
ὁ Εὐρυτίων ἦν τρίτος, ὁ σὸς, εὐκλεέστατ', ὁμαίμων, 495
Πάνδαρε, ὃς ἐνταλθεὶς διὰ λύσιν ποτὲ τῶν ὀρκίων,
τῶν Ἀχαιῶν κατὰ μέσον, σὺ πρῶτος ἐτόξευσας βέλος·
ἔσχατος δὲ εἰς τοῦ κράνους τὸ βάθιστον ἦν ὁ Ἀκέστης,
νὰ δοκιμάσῃ τολμῶν καὶ αὐτὸς τοὺς ἀγῶνας τῶν νέων.
Μετὰ δυνάμεως τότε κυρτοὶ τὸ καμπύλον του τόξον 500
ὅσον ἰσχύει καθεὶς, τῆς φαρέτρας ἐξέλκων τὰ βέλη·
τοῦ Ὑρτακίδου ἐν πρώτοις τὸ βέλος πετῶν εἰς αἰθέρα
ἀπ' ὀξύηχου νευρᾶς, τοὺς πτερόεντας σχίζει ἀέρας·
ἔρχεται δὲ καὶ τρυπᾷ τοῦ ἱστοῦ τὸ κατέναντι μέρος·
σεῖεται πᾶς ὁ ἱστός· τὸ πτηνὸν τὰ πτερὰ του τινάσσει 505
ἐμφοβόν· κρότος πολὺς δ' ἀντηχεῖ πανταχόθεν ἐπαίνων.

Ἐπειτα στάς ὁ Μνεσθεὺς θαρράλεος, τὸ τόξον τανύει
καὶ πρὸς τὸ ὕψος τὸ βέλος ὁμοῦ καὶ τὰ ὄμματα τείνει·
καὶ ἀστοχεῖ ὁ κακότυχος μὲν τοῦ πτηνοῦ τοῦ ἰδίου,
εἰς τοὺς δεσμοὺς δὲ τυγχάνων ὁ σίδηρος κόπτει τὸ νῆμα, 510
τὸ εἰς τὸν μέγαν ἰστὸν τῆς πελείας προσδέου τὸν πόδα·
εἰς τοὺς ἀέρας δ' ἀπέπτῃ ἐκείνη, κ' εἰς μέλανα νέφη·
ὁ δ' Εὐρυτίων ταχύς, καὶ τὸ βέλος του ἔτοιμον ἔχων
ἐπὶ τοῦ τόξου, λιτὰς πρὸς αὐτοῦ τὸν ὁμαίμονα φέρει·
βλέπων τὴν πέλειαν δὲ τὰ πτερὰ τῆς εὐθύμως κτυπῶσαν 515
εἰς τὸν κενὸν οὐρανὸν τὴν τοξεύ' ὑπὸ νέφος ζοφῶδες·
πίπτει νεκρά, κ' εἰς τὰ ὕψη τῶν ἀστρῶν λιποῦσα τὸ πνεῦμα,
τὰ προσαιθέρεα, φέρ' εἰς τὸ στήθος τὸ βέλος πεσοῦσα.

Ἄμοιρος ἄθλου λοιπὸν ὁ Ἀκέστης ἐλείπετο μόνος·
πρὸς τὸν αἰθέρα καὶ οὗτος τὸ βέλος του ἔστρεψεν ὁμῶς, 520
ἐπιδεικνύων τὴν τέχνην ὁμοῦ καὶ τὸ εὐήχον τόξον.

Τότε δ' ἐξαίφνης ἐφάνη τὸ μέλλον τρανῶς προμηνῦον
τέρας ἐξαίσιον· τί δ' ἐπεσήμαινεν εἶτα ἐγνώσθη·
τότε δυσκόλως δ' ἐξήγουν αὐτὸ ἐκπλαγέντες οἱ μάντιες.

Ὡς εἰς τὰ νέφη ἐπέτα τὸ βέλος, ἐξαίφνης ἐξήφθη· 525

ἶχνος φλογὸς δ' ἐγχαράξαν ἐκρύβ' εἰς τοὺς κούφους ἀνέμους,
διαλυθὲν οὐρανόθεν καθὼς ἀποσπῶνται συχνάκις
ἄστρα πετῶντα καὶ τρέχουν κατόπισθεν σύροντα κόμην.

Ἐμειναν ἐκθαμβ' οἱ Τρῶες καθὼς κ' οἱ Τρινάκριοι ἄνδρες
καὶ τοὺς θεοὺς καθικέτευον· δὲν παρεγνώρισεν ὁμῶς 530

τὸν οἶωνόν ὁ Αἰνείας· φαιδρὸς ἀσπασθεὶς τὸν Ἀκέστην,
δῶρα μέγала προσέφερε, λόγους τοιούτους ἐκφράσας·

«Δέχθητι, πάτερ· ἡυδόκησ' ὁ μέγας Ὀλύμπιος ἀναξ
διὰ σημάτων τοιούτων ἀνάθλητον γέρας νὰ λάβῃς·
λάβε τὸ δῶρον αὐτὸ τοῦ ἰδίου πρεσβύτου Ἀγχίσου, 535

τὸν εἰκονόγλυπτον τοῦτον κρατῆρα, ὃν ἔδωκε πάλαι
ὁ ἀπὸ Θράκης Κισσεὺς εἰς ἐκεῖνον ὡς ἐντιμον, μέγα
δῶρον, φιλίας μνημεῖον κ' ἐνέχυρον ἔτι ἀγάπης.»

Οὕτως εἰπὼν, τοὺς κροτάφους τῷ ἔσπεψ' ἐκ δάφνης πρασίνης,
πάντων δ' ἐμπρὸς νικητὴν τὸν Ἀκέστην ἐκήρυξε πρῶτον· 540

οὐδ' ὁ χρηστὸς Εὐρυτίων ἐφθόνησε τοῦτο τὸ κλέος,
εἰ καὶ ὁ μόνος ἀφ' ὕψους εἰς γῆν τὸ πτηνὸν καταρρίψας,
ἔλαβε δὲ μετ' αὐτὸν ὁ ἐκκόψας τὸ νῆμα βραβεῖα·

ὑστατος δ' ὃς εἰς τὸ ξύλον ἐνέπηξε μόνον τὸ βέλος.

Πρὶν δ' οἱ ἀγῶνες παυθῶσι διόλου, καλεῖ ὁ Αἰνείας 545
τὸν Ἡπυτίδην, πιστὸν ὁπαδὸν τοῦ ἀνήβου Ἰούλου
καὶ κηδεμόνα του· λέγει δ' αὐτὰ εἰς τὸ οὖς του κρυφίως·

« Ὑπαγε· ἂν ὁ Ἀσκάνιος ἤδη τὸ τάγμα τῶν παίδων
ἔτοιμον ἔχῃ καὶ ἂν ἡὔτρεπίσθῃ ὁ δρόμος τῶν ἵππων,
ἅς τοὺς προσάξ' εἰς τὸν πάππον, αὐτὸς δ' ἅς φανῇ ὠπλισμένος.»

Εἶπε κ' ἐπρόσταξε πᾶς εἰς ἀπόστασιν κύκλου μεγάλου 550
νὰ μακρυνθῇ ὁ λαὸς, καὶ κενὸν τὸ πεδῖον νὰ μείνῃ·

ἔρχοντ' οἱ παῖδες καὶ λάμπουν ἐφ' ἵππων καλῶν, ἐγχαλίνων,
πρὸ ὀφθαλμῶν τῶν γονέων, καὶ πάντες οἱ νέοι τῶν Τρῶων
καὶ Τρινακρίων ἐπίσης θαυμάζουν αὐτοὺς ἐρχομένους. 555

Πάντων τὴν κόμην κατ' ἔθος περίκαρτον στέμμ' ἀναδέει·
ἕκαστος κράνινα δύω κρατεῖ σιδηρόαιχμα ἔγχῃ·

φέρουν φαρέτρας τινὲς ἐλαφράς εἰς τοὺς ὦμους, καὶ λάμπει
περὶ τὸν τράχηλον κύκλος στρεπτός ἐκ χρυσοῦ εὐμαλάκτου.

Τάγματα τρία τῶν ἵππων διέπouσι τρεῖς ἀρχηγοί των, 560
περινοστοῦντες· ἐκάστω δὲ ἔπονται δώδεκα παῖδες

ἕκαστ' ἰδίως κατ' ἱλας λαμπροὶ, ὕφ' ὁμοίους ἱππάρχους·
μῖαν τῶν νέων ἐκείνων ἰλῶν ὁ μικρὸς διευθύνει

Πρίαμος, τ' ὄνομα φέρων τοῦ πάππου, σὸς γόνος, Πολίτα,
περικλεῆς, Ἰταλοὺς ὁ προάξων· τὸν φέρει δὲ δίχρους 565

Θράκειος ἵππος λευκῶς ἐστιγμένος· τοὺς πόδας τοὺς πρόσθεν
ἔχει λευκοὺς, καὶ λευκὸν τὸ ὑψίκομον μέτωπον φέρει.

Ἄτys ἦν δεύτερος, μέλλων γενάρχης Ἀτύων Λατίνων,
Ἄτys, παιδίον μικρὸν προσφιλὲς τοῦ παιδίου Ἰούλου·

ἔσχατος δὲ ὁ τὸ εἶδος καλὸς ὑπὲρ πάντας Ἰοῦλος· 570
ἵππον ἱππεύει Σιδόνιον, ὃν περ Διδῶ ἡ καλλίστη

εἶχε χαρίσ' εἰς αὐτὸν τῆς στοργῆς τῆς σημείον καὶ μνήμην.
Φέρουσι δὲ τοῦ πρεσβύτου Ἀκέστου Τριάκριοι ἵπποι

παῖδας τοὺς ἄλλους.

Χειροκροτοῦντες ἀσπάζοντ' αὐτοὺς δειλιῶντας, καὶ χαίρουν
οἱ Δαρδανίδαι, γνωρίζοντες ὅψεις ἀρχαίων προγόνων· 576

ὡς περιῆλθον δ' οἱ παῖδες φαιδροὶ τὴν ὁμήγουριν πᾶσαν
καὶ τοὺς οἰκείους ἐφ' ἵππων τοῖς ἔδωκ' εὐθὺς τὸ σημεῖον

ὁ Ἡπυτίδης μαστίσας καὶ μέγ' ἀνακράξας συγχρόνως·
τρέχουσι πρῶτον ἐξ ἴσου, εἰς τρεῖς δὲ χοροὺς μετὰ ταῦτα 580

σχίζοντ' αἱ τάξεις, καὶ τρέπουσιν πάλιν ὀπίσω τὸν δρόμον
 μετακαλούμενοι· ὅπλα πολέμου δὲ ἤδη κινεῦντες,
 τρέχουσιν πάλιν ἔμπρὸς καὶ ὀπίσω, πρὸς ἄλλας εὐθύνσεις,
 κατ' ἀντιθέτους γραμμάς, περιπλέκοντες κύκλους εἰς κύκλους
 ἀλλεπαλλήλους, κ' ἐμφαίνουσ' εἰκόνα πολέμου ἐνόπλου. 585

νῦν μὲν τὰ νῶτα ἐκθέτοντες φεύγουν, καὶ νῦν πολεμίαν
 τρέπουν αἰχμήν· εἰς εἰρήνης δὲ ἄλλοτε κλίνουν συμβάσεις.
 Ὡς ὁ τῆς Κρήτης λαβύρινθος εἶχεν, ὡς ἄδεται, πάλαι
 δρόμους εἰς τεῖχη τυφλὰ τεχνητοὺς, καὶ ὁδῶν χιλιάδας
 ἀμφιελίκτους δολίως, εἰς ἃς περιέπιπτε πᾶς τις 590
 ὑπὸ σημείων ψευδῶν εἰς δεινὴν, ἀνεπίστρεπτον πλάνην,
 οὕτω καὶ ἤδη τὰ τέκνα τῶν Τρώων τὰ ἵχνη τοῦ δρόμου
 παίζοντα πλέκουν παντοίως, φυγὰς δὲ καὶ μάχας μιμοῦνται·
 ὡς οἱ δελφῖνες ὁπότε ὑγρὸν διαπλέοντες πόντον,
 ἢ Λιβυκὸν ἢ Καρπάθειον, παίζουν ἐντὸς τῶν κυμάτων. 595

Τοῦτ' ὁ Ἀσκάnios πρῶτος τῶν δρόμων καὶ ἄθλων τὸ ἔθος,
 ὅταν εἰς κύκλον τειχῶν τὴν μακρὰν περιέλαβεν Ἄλθαν,
 ἔφερ' ἐκεῖ, εἰς αὐτὰ ἐνασκήσας τοὺς πρῶτους Λατίνους·
 ὡς δ' ἐγυμνάζετο παῖς, μετ' αὐτοῦ δὲ κ' οἱ Τρώιοι παῖδες,
 νῦν κ' ἢ Ἄλθα τοὺς παῖδας ἐγύμνασ' ἐντεῦθεν κ' ἢ Ῥώμη 600
 παραλαβοῦσα τὸ πάτριον πάντοτ' ἐτήρησε κλέος.
 Τροία δὲ λέγεται ὁ ἄθλος καὶ Τρώϊον τάγμα οἱ παῖδες.
 Μέχρι τοσοῦτου ἤσκειτ' ὁ ἀγὼν πρὸς τὸν θεῖον πατέρα.
 Ἦδη δὲ πάλιν ἡ τύχη μετέβαλε πίστιν ἐκ νέου.

Περὶ τὸν τύμβον ἐν ᾧ διαφόρους ἐτέλουν ἀγῶνας 605
 ἢ Κρονιάς οὐρανόθεν τὴν Ἴριν κατέπεμψεν Ἥρα
 εἰς τοῦ Ἰλίου τὸν στόλον· κατόπιν δ' αὐτῆς καὶ ἀνέμους,
 ταραττομένη, καὶ οὕτω πάλαι κορέσασα πάθος.
 Ἦλθε δ' ἡ κόρη σπουδῇ ἐπὶ τόξου χιλίων χρωμάτων,
 καὶ τὸν ταχὺν ἀοράτως τοῖς πᾶσι διέτρεξε δρόμον· 610
 εἶδεν ἐκεῖ τὴν ἀνδρῶν συρρόην, τὴν ἀκτὴν δὲ σκοποῦσα,
 ἔρημον μὲν τὸν λιμένα κατεῖδε, κενὸν δὲ τὸν μόλον·
 καὶ εἰς μονήρεις κ' ἐρήμους ἀκτὰς ἀφροσύνας αἱ Τρωάδες,
 τὸν τεθνεῶτα ἐπένθουν Ἀγχίσην· ἐκχέουσιν θρήνους,
 εἰς τὸν βαθὺν ἐνητένιζον πόντον καὶ πᾶσαι συμφώνως 615
 ἔκραζον· «Θάλασσα, φεῦ! δι' ἡμᾶς τὰς καμούσας εἰσέτι ὀπόση!»
 πόλιν ποθοῦσι, τοῦ πόντου τοὺς μόχθους μὴ φέρουσαι πλέον.

Τότε εἰς μέσον αὐτῶν καθορμαῖ, εἰς τὴν τέχνην τοῦ βλάπτειν
 ἔμπειρος, ὅψιν κ' ἐσθῆτα θεᾶς ἐνδυθεῖσα ἡ Ἴρις· 620
 φαίνεται γραῖα Βερόη, γυνὴ Ἰσμαρίου Δορύκλου,
 ὅστις καὶ γένος ποτ' ἐνδοξὸν εἶχε καὶ φήμην καὶ τέκνα·
 πρὸς τὰς Τρωάδας μητέρας δὲ οὕτω προσφθέγγετ' ἐλθοῦσα·
 ὦ δυστυχεῖς! διατὶ ἐχθρικάι εἰς τὸν πόλεμον χεῖρες
 ὑπὸ τὰ πάτρια δὲν μᾶς ἐφόνευσαν τεῖχη; ὦ γένος 625
 δύστηνον, τίνα σοι ὄλεθρον ἄρα ἡ τύχη φυλάττει;
 μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Τροίας τὸ ἑβδομον ἔτος παρῆλθε,
 πάντας ἀφ' ὅτου πορθμοὺς καὶ σκοπέλους ἀξένους καὶ γαίας
 περιερχόμεθα, τ' ἄστρα μετροῦσαι, κ' εἰς πέλαγος μέγα
 τὴν Ἰταλίαν ζητοῦμεν ἐκφεύγουσαν, μέσον κυμάτων.
 Ἑρυκος ὄροι ἐνταῦθ' ἀδελφοὶ καὶ Ἀκέστης ὁ ξένος· 630
 τίς νὰ ἰδρύσωμεν ὧδε καὶ τεῖχη κωλύει καὶ πόλιν;
 Φίλη πατρίς, καὶ θεοὶ ἀπ' ἐχθρῶν οἱ σωθέντες εἰς μάτην,
 τ' ὄνομα δόμων ποτὲ Τρωϊκῶν δὲν θ' ἀκούσω; καὶ ρεῖθρα
 δὲν θὰ ἰδῶ τὰ Ἐκτόρεια, Ξάνθην, Σιμόεντα πλέον;
 Ἄγετε δὴ μετ' ἐμοῦ τ' ἀποτρόπαια καύσατε πλοῖα· 635
 τῆς μαντιπόλου Κασάνδρας ἐφάν' ἡ εἰκὼν μοι καθ' ὕπνου
 δᾶδας διδοῦσ' ἀνημμένας· ἐνταῦθα ζητεῖτε τὴν Τροίαν·
 αὐτ' ἡ ὑμῶν κατοικία· καιρὸς ἐργασίας εἶν' ἤδη.
 Μὴ πρὸς τὰ θαύματ' ἀργεῖτε. Ἰδέτε, βωμοὶ Ποσειδῶνος
 τέσσαρες. Δᾶδας ὁμοῦ καὶ ψυχὴν ὁ θεὸς σᾶς παρέχει. 640

Εἶπε καὶ πῦρ ἐχθρικὸν μετὰ βίας ἀρπάσασα πρώτη,
 ἄρασα δ' ἄνω τὴν χεῖρα, καὶ λάμπον τοξεύσασα, πόρρω
 ἔρριψεν· ἐκπληξίς δὲ κυριεύει καὶ θάμβος τὰς φρένας
 τῶν Ἰλιάδων, ὧν μία, Πυργῶ, ἡ πασῶν πρεσβυτάτη, 645
 ἥτις τροφὸς καὶ βασιλεια ἦν τῶν υἱῶν τοῦ Πριάμου,
 «Δὲν εἶν' ἡ Ῥοίτειος αὕτη Βερόη, οὐδὲ τοῦ Δορύκλου
 εἶν' ἡ γυνή· καλλονῆς διακρίνατε θείας σημεία
 καὶ φλογεροὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ὁποῖον ἰδέτε τὸ πνεῦμα,
 ποῖα ὄψις, καὶ τίς ἡ φωνὴ καὶ τὸ βάδισμα ποῖον· 650
 ἔτι δ' ἐγὼ πρὸ μικροῦ ἀσθενῆ τὴν Βερόην ἀφῆκα,
 ἀγανακτοῦσαν διότι ἀμέτοχος μόνη τοῦ ἔργου,
 πρὸς τὸν Ἀγχίσην τιμὴν τὴν ἀνήκουσαν δὲν ἀποδίδει.»
 εἶπε τοιαῦτα.

Ἄλλ' αἱ μητέρες τὸ πρῶτον ἀμφίρροποι, ρίπτουσαι βλέμμα

ἐπὶ τὰς ναῦς δυσμενές, μεταξὺ ταλαντεύονται πόθου 655
 πρὸς τὰς παρούσας ἀκτὰς, ἢ τὴν γῆν ἣν ὑπόσχοντ' αἱ Μοῖραι·
 ὅτ' αἰφνιδίως ὑπόπτερος ἦρθ' ἢ θεὰ πρὸς αἰθέρας,
 κ' ὑπὸ τὰ νέφη πετώσα ὑπέρμεγα ἔτεμε τόξον·
 τότε ἐκπλαγεῖσαι πρὸς τοῦτο τὸ θαῦμα, καὶ ὅλως μανεῖσαι,
 μέγ' ἀνακράζουσai, πῦρ τῶν ἐπὶ τὸς ἐστιῶν των ἀρπάζουν, 660
 καὶ τοὺς βωμοὺς ἐκγυμνοῦσαι· αἱ δὲ σφενδονίζουσι δαῖδας,
 φύλλα καὶ θάμνους. Ἀδέσμευτος τρέχει ὁ Ἥφαιστος ἤδη
 κατὰ σελμάτων, κωπῶν καὶ πευκίνων πρωρῶν καταγράφων.

Πρὸς τὴν σορὸν καὶ τὸ θέατρον σπεύδων ὁ Εὐμηλος τότε,
 τὸν ἐμπρησμὸν ἀναγγέλλει τῶν πλοίων· καὶ βλέπουσι πάντες 665
 ὄμμασ' ἰδίους καπνὸν καὶ μέλαιναν φλόγ' ἀνιούσαν·
 πρῶτος ἐν ᾧ δ' ὁ Ἀσκάnios ἤγε φαιδρὸς τὴν ἱππείαν,
 πρὸς τοῦ ναυστάθμου τὸν θόρυβον τρέχει ἐφ' ἵππου δρομαῖος·
 οὐδ' οἱ τροφοὶ νὰ κρατήσωσι δύναντ' αὐτὸν πνευστιῶντες.
 « Τίς σὰς κατέσχε μανία καὶ τίνα σκοπεύετε, κράζει· 670
 φεῦ, δυστυχεῖς συμπολίτιδες; δὲν πυρπολεῖτε Ἀργείων
 νῆας ἐχθρῶν, ἀλλ' ὑμῶν τὴν ἐλπίδα Ἀσκάnios ὧδε
 εἴμ' ὁ ὑμέτερος. » Ῥίπτει κενὸν πρὸ ποδῶν τοῦ τὸ κράνος
 ὅπερ ἐφόρ' εἰς τὸν μάχης μορφήν εἰκονίζοντ' ἀγῶνα·
 σπεύδει ἐκεῖ ὁ Αἰνεῖας κ' ὁ ὄμιλος σπεύδει τῶν Τρώων. 675
 Ἄλλους εἰς ἄλλας ἀκτὰς διαφεύγουσι τότε ἐκεῖναι
 πεφοβισμέναι· καὶ, εἴπου ἢ δάσος ἢ βράχου κοιλότης,
 κρύπτονται. Θλίβει ἢ πρᾶξις αὐτὰς καὶ τὸ φῶς. Τοὺς οἰκείους
 πάλιν γνωρίζουν, κ' ἢ Ἥρα τοῦ στήθους των ἤδη ἀπέπτῃ.

Τοῦ ἐμπρησμοῦ πλὴν ἢ φλόξ καὶ ἡ δύναμις ἔνεκα τούτου 680
 δὲν ἐπραύνθῃ· ὑπὸ ξύλα δρυὸς τρεφομένη καθύγρου
 ἔμφρακτος ἔνδον, βραδὺν ἀποπέμπει καπνὸν, καὶ ἡ τρόπις
 φέρει ἀτμίδα νωθρὰν κ' ἐξαπλοῦται ἢ λύμ' εἰς τὸ σῶμα·
 δὲν ὠρελεῖ οὐδ' ἡρώων ἀνδρία, οὐδ' ὑδάτων τὸ ρεῖθρον·
 τότε τὴν χλαῖναν τῶν ὤμων ὁ ὀσιος ἔρριψ' Αἰνεῖας, 685
 καὶ τὸν θεὸν βοηθόν, ἀνατείνων τὰς χεῖρας, ἐκάλει·
 « Ζεῦ παντοκράτωρ, ἐὰν δὲν ἐμίσησας ὅλως τοὺς Τρῶας,
 τοὺς ἀνθρωπίνους δὲ μόχθους οἰκτίρμων εἰσέτι ἂν βλέπῃς
 ὥς καὶ τὸ πάλαι, ἀπότρεψον πόρρω τοῦ στόλου τὰς φλόγας,
 πάτερ, καὶ σῶσον τὰ λείψαν' αὐτὰ τῶν Τευκρῶν τοῦ ὀλέθρου· 690
 ἢ ἂν σὲ ἔπταισα, ρίψον ἐπάνω μου (ἄλλο μοὶ μένει;)

τὸν κεραυνὸν σου, καὶ θραῦσόν μ' εὐθὺς δι' ἰδίας χειρός σου. »
 Μόλις ἐξέφρασε ταῦτα καὶ μέλαινα ῥήγνυται λαῖλαψ
 μετὰ ῥαγδαίας βροχῆς καὶ βροντῶν, καὶ πεδία καὶ ὕψη 695
 τρέμουν τῆς γῆς· καὶ θολὸς ἀπ' αἰθέρος εὐθὺς καραρῖρει
 μετὰ νοτίων ἀνέμων πυκνῶν ζοφωδέστατος ὄμβρος·
 ἄνωθεν κλύζοντ' αἱ πρῶραι ἡμίκαυστοι, βρέχοντ' αἱ δρυες.
 Πᾶς ὁ ἀτμός ἀποσβέννυται οὕτω, καὶ πάντα τὰ πλοῖα,
 ἐξαιρουμένων τεσσάρων, ἐσώθησαν ταύτης τῆς λύμης.

Συνταραχθεὶς ἐκ τῆς νέας αὐτῆς συμφορᾶς ὁ Αἰνεῖας, 700
 πότε τὴν μίαν, καὶ πότε τὴν ἄλλην μετέβαλλε γνώμην,
 πλήρης μερίμνης, εἰς γῆν Σικελῶν, τῶν Μοιρῶν ἐπιλήσμων,
 ἂν θὰ οἰκῆσῃ, ἢ ἂν θὰ ζητήσῃ ἀκτὰς ἰταλίδας·
 τότε ὁ Ναύτης ὁ γέρων, ἐκεῖνος ὃς ἔλαβε μόνος
 Τριτογενείας Παλλάδος διδάγματα, φρένας δ' ἐξόχους, 705
 ταῦτ' ἀπεκρίνατο, εἴτε τὴν θεῖαν ὀργὴν τὴν μεγάλην,
 εἴτε τὴν τάξιν αὐτὴν τῆς βουλῆς τῶν Μοιρῶν διαγγέλλων,
 παρηγορῶν τὸν Αἰνεῖαν δ' ἐξέφερε λόγους τοιούτους·
 « Τέκνον θεᾶς, ὅπου σ' ἄγει καὶ φέρει ἡ Μοῖρά σου, ἔπου·
 εἴ τι συμβῇ, θριαμβεύει τῆς τύχης ὁ φέρων τὴν τύχην· 710
 τὸν ἐκ θεῶν γεννηθέντα Δαρδάνιον ἔχεις Ἀκέστην·
 πρόφρονά σύμβουλον λάβε καὶ πρόσθεσ αὐτὸν τοῖς σκοποῖς σου·
 δὸς εἰς αὐτὸν τοὺς ἐξ ὅσων ὠλέσθησαν πλοίων ληφθέντας,
 τοὺς πρὸς τὰς σὰς ἐγχειρίσεις καὶ πράξεις τὰς σὰς ἀποκνοῦντας
 τοὺς γηραιούς, τὰς μηκέτ' εἰς τὸν πλοῦν ἀντεχούσας γυναῖκας, 715
 δσους δ' ἀχρήστους, δειλοὺς εἰς τὸν κίνδυνον, ἔχεις ἀνθρώπους,
 ἐκλεξον τούτους· αὐτοὶ ἄς οἰκῆσωσι πόλιν ἐνταῦθα,
 καὶ ἄς τῇ δώσωσιν ὄνομ' Ἀκέστην, ἂν δέχῃτ' ἐκεῖνος. »
 Ἐκ τῶν τοῦ φίλου πρεσβύτου βουλῶν κινηθεὶς ὁ Αἰνεῖας,
 ἔτρεψε τότε τὸ πνεῦμα τῷ ὄντ' εἰς παντοίας μερίμνας. 720

Νῦξ σκοτεινὴ ἐπὶ δίφρου διζύγου τὸν πόλον κατεῖχεν,
 ἢ τοῦ γεννήτορος ὅτε Ἀγχίσου εἰκὼν, καταβάσα
 ἐξ οὐρανοῦ αἰφνιδίως, ἐπρόφερε λόγους τοιούτους·
 « Τέκνον ποτὲ καὶ ζωῆς μοι, ἐν ὅσῳ ζωὴ μοι ὑπῆρχε,
 φίλτερον, σὺ ὁ τοσαῦτα παθὼν εἰς Ἰλίου τὴν μοῖραν, 725
 παρὰ Διὸς ἀποστέλλομαι σοι, ὅστις ἀπέωσεν ἤδη
 ἀπὸ τοῦ στόλου τὸ πῦρ, κατοικτεῖρας σε τέλος ἐξ ὕψους·
 τὰς συμβουλὰς τὰς ἀρίστας ἐκτέλεσον ἄς σοι ὁ γέρων

ἔδωκε Ναύτης· εὐψύχους ἐκλέξας μετάφερε νέους
εἰς Ἰταλίαν· ἀνάγκη τραχὺ, εἰς τὸ Λάτιον, γένος **730**
νὰ πολεμήσης καὶ ἄγριον. Ὅμως ἐλθὲ εἰς τοὺς δόμους
πρῶτον τοῦ Ἄδου· τὰ βάθη δ' ἀφοῦ διαβῆς τοῦ Ἀόρνου,
τὴν παρουσίαν μου ζήτηι· ὁ ἄσπλαγχνος Τάρταρος, τέκνον,
δὲν μὲ κρατεῖ, οὐδ' αἱ μαῦραι σκιαί· μεταξὺ τῶν μακάρων
εἰς τὰ πεδία οἰκῶ τὰ Ἥλύσια, ὅπου σφαγίων **735**
ἄφθονον αἶμ' ἀφοῦ χύσης, ἀγνή θὰ σὲ φέρῃ Σιδύλλα.

Τότε μανθάνεις τὸ γένος σου πᾶν καὶ τὴν μέλλουσαν πόλιν.
Χαῖρε δὲ νῦν· τῆς καθύγρου νυκτὸς ἐμεσάσθη ὁ δρόμος,
καὶ τῆς σκληρᾶς μοῖ προσπνέουσ' Ἡοῦς, οἱ ἀσθμαίνοντες ἵπποι.»
Εἶπε κ' ἐσβέσθη λυθεὶς ὡς καπνὸς ἀραιὸς εἰς ἀέρας. **740**
Ποῦ ἀποτρέχεις; ἀνέκραξε τότε ὁ Αἰνείας, ποῦ σπεύδεις;
τίνα δὲ φεύγεις; καὶ τίς τὰς ἡμῶν περιπτύξεις κωλύει;»
Λέγων τοιαῦτα, τὸ πῦρ τὸ σβεσθὲν καὶ τὴν τέφραν ἀνάπτει,
καὶ οὐλοχύτας προσφέρων ἱκέτης ἀρώματα καίει **744**
πρὸς τὸν θεὸν τῶν Περγάμων, καθὼς κ' εἰς τὴν γραῖαν Ἑστίαν·
καὶ τοὺς ἐταίρους καλῶν παρευθὺς, τὸν Ἀκέστην δὲ πρῶτον,
τὴν τοῦ Διὸς ἐντολήν καὶ τοῦ φίλου πατρὸς τοῖς ἀγγέλλει
τὰς συμβουλάς, καὶ εἰς ποίαν βουλὴν ἀπερείδει τὴν φρένα.
Πρόφρονες πείθονται, οὔτ' ὁ Ἀκέστης τὸ πρόβλημα ἄρνείται.
Γράφονται δὲ αἱ μητέρες τῆς πόλεως, ὡς καὶ τοῦ ὄχλου, **750**
ἐθελονταί, οἱ τῆς δόξης οὐ μέγαν ποιούμενοι λόγον,
ἀνανεοῦσι δ' οἱ ἄλλοι τὰς ἑδρας καὶ ὅσα τῶν ξύλων
ἔκαυσε πῦρ, κ' εἰς τὰς νῆας ἀρμόζουσι κώπας καὶ κάλους·
τὸν ἀριθμὸν μὲν ὀλίγοι, ἀνδρεῖοι δὲ πάντες εἰς μάχην.

Πόλιν ἐκεῖ δι' ἀρότρου χαράττει ἐν τούτ' ὁ Αἰνείας, **755**
κληροδοτεῖ δὲ οἰκίας, καὶ Ἴλιον τοῦτ' ὀνομάζει,
Τροίας δὲ χώραν ἐκείνην· ὁ Τρῶς δ' ἐπιχαίρει Ἀκέστης,
καὶ ἀγορὰν καθιστῶν, ψῆφον δίδ' εἰς συγκλήτους πατέρας·
τῆς Ἑρυκείας δ' ἐπάνωθεν ἄκρας ναὸν ἀστρομήκη
τῆς Ἰδαλείας ὑποῖ Ἀφροδίτης, καὶ τάσσεται ἄλσος **760**
καὶ ἱερεὺς εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς τῆς σοροῦ τοῦ Ἀγχίσου.

Ἦδη ἐννέα ἡμέρας κοινῶς εὐωχούμενοι πάντες,
εἰς τοὺς βωμοὺς ἐθυσίαζον· ἦσαν δ' οἱ ἄνεμοι πρᾶοι·
τέλος δὲ σπεύσας ὁ νότος συχνὸς εἰς τὸν πόντον ἐκάλει.
Θρῆνος ὑπέρμετρος τότε ἠγέρθ' εἰς ἀκτὰς τὰς καμπύλας· **765**

περιεπτύσσοντο πάντες ἀλλήλους ἡμέραν καὶ νύκτα·
καὶ αἱ γυναῖκες αὐταί, καὶ αὐτοὶ οἱ τραχεῖαν τὴν ὄψιν
βλέποντες πρὶν τῆς θαλάσσης ἀφόρητον ταύτης τὸ σθένος,
θέλουσι πλοῦν, τῆς φυγῆς ὑποδύονται πάντες τοὺς μόχθους·
παρηγορεῖ δ' ὁ καλὸς διὰ λόγων Αἰνείας τοὺς φίλους, **770**
πρὸς τὸν οἰκεῖον δ' Ἀκέστην αὐτοὺς συνιστᾷ δακρυχέων·
μόσχους δ' εἰς Ἑρυκα τρεῖς ἐπιτάττει, εἰς Θύελλαν ἄρνα
νὰ σφαγιάσωσι, κ' εἶτα νὰ λύσουν τοὺς κάλους·
τὴν κεφαλὴν καταστέψας δ' αὐτὸς δι' ἐλαίας φυλλώδους,
στάς εἰς τὴν πρῶραν, τὸν δίσκον ἀνέχει καὶ ρίπτει τὰ σπλάγχνα
εἰς τὰ θαλάσσια ρεῖθρα, καὶ χέει τὸν ρέοντα οἶνον· **776**
ἐξηκολούθουν δ' ὠθοῦσαι τὸν πλοῦν των ἐκ πρύμνης αἱ αὔραι,
καὶ ἐν ἀμίλλῃ οἱ ἐταῖροι κτυπῶντες τὸ ὕδωρ ὀργοῦσιν.

Ἡ Ἀφροδίτη ἐν τούτοις, δεινὸν δοκιμάζουσ' ἀγῶνα,
τὸν Ποσειδῶνα ἐμέμφετο, λόγους εἰποῦσα τοιούτους· **780**
« Ἡ βαρυτάτη τῆς Ἥρας ὀργὴ καὶ τὸ ἄπληστον στῆθος,
ὦ Ποσειδῶν, μὲ βιάζουν εἰς πάντα βαθμὸν ἱεσίας·
χρόνος κ' εὐσέβει' αὐτὴν τὴν ὀργὴν οὐδαμῶς κατευνάζει·
εἰς τοῦ Διὸς τὴν ἰσχὺν ἀπειθεῖ, ἀπειθεῖ κ' εἰς τὰς Μοῖρας·
οὔτε ἠρκέσθη ἐκ μέσου Φρυγῶν ν' ἀφαρπάσῃ τὴν πόλιν **785**
πνέουσα μῖσος, κ' εἰς πᾶν νὰ βυθίσῃ δεινὸν τὰ τῆς Τροίας
λείψανα· ἔτι τὴν τέφραν αὐτὴν τῆς πεσοῦσης διώκει
καὶ τὰ ὀστέα· τῆς μανίας τὸ αἶτιον μόνη γνωρίζει·
μάρτυς εἰ σὺ πρὸ μικροῦ εἰς τὰ ὕδατ' αὐτῆς τῆς Λιβύης
ποίους ἀνήγειρεν ὄγκους· συνέμιξε πάντα καὶ πόντον **790**
καὶ οὐρανόν, εἰς Αἰόλου τὰς λαίλαπας μάτην θαρρόῦσα.
Ἐπὶ τοῦ κράτους τοῦ σοῦ τὰ τοιαῦτα ἐτόλμα.

ὦ πονηρίας! αὐτὰς τὰς Τρωάδας γυναῖκας κινοῦσα,
πῦρ εἰς τὸν στόλον ἀνῆψε, βιάζουσα οὕτω τοὺς Τρῶας
ἀνευ νηῶν εἰς τὴν ξένην ἀκτὴν τοὺς ἐταίρους ν' ἀφήσουν· **795**
δέομαι δὴ σου, ἐπίτρεψον, τοῦτο μοὶ μένει, νὰ πλεύσουν
ἐν ἀσφαλείᾳ τὸν πόντον κ' εἰς Λαύρεντα Θύβριν νὰ φθάσουν,
ἂν θεμιτὸν, καὶ τὰ τείχη ἐκεῖν' ἂν αἱ Μοῖραι παρέχουν.»
Ὁ ποντοδάμας Κρονίδης δ' εἰς ταῦτ' ἀπεκρίθη καὶ εἶπε· **800**
« Θάρρει, Κυθήρεια, σὺ εἰς αὐτὸ τὸ ἡμέτερον κράτος
ὅπου ἐτέχθης· τὸ ἔδειξα ἤδη· πολλάκις τὴν λύσσαν
καὶ τὴν μανίαν ἐπέσχον ἐγὼ οὐρανοῦ καὶ θαλάσσης·

κατὰ ξηρὰν δὲ οὐχ ἤττον (γνωρίζουν Σιμόεις καὶ Ξάνθος)
κῆδομαι ὅσον καὶ σὺ τοῦ Αἰνείου· ὁπότεν τοὺς λόχους
ὁ Ἀχιλλεὺς λειποφύχους ἐδίωκε πέριξ τοῦ τείχους, 805
ἔκτεινε δὲ χιλιάδας πολλὰς κ' ἐστονάχιζον πλήρεις
οἱ ποταμοί, κ' ἠδυνάτει ὁ Ξάνθος νὰ εὕρη τὸν δρόμον,
καὶ νὰ ἐκρεύσ' εἰς τὸν πόντον, ἐγὼ ἀντικρὺ τοῦ Πηλείδου
κατὰ θεῶν καὶ ἀνδρίας ἰδὼν ἀσθενῆ τὸν Αἰνείαν,
ἐπὶ νεφέλης τὸν ἥρπασα κοίλης, ἐὰν καὶ ἐκ βάθρων 810
τοῦ ἐπιόρχου ἐπόθουν νὰ ρίψω Ἰλίου τὰ τεῖχη.

Ἦδη ὥς τότε φρονῶν ἐπιμένω· τὸν φόβον σου παῦσον·
εἰς τοῦ Ἀόρνου τὸν ὄρμον, ὥς εὐχεσαι, σῶος θὰ φθάσῃ·
ἓνα καὶ μόνον εἰς πόντια βάθῃ αὐτὸς θ' ἀπολέσῃ·
ὕπερ πολλῶν κεφαλὴ παραδίδεται μία » 815

Ὡς τῆς θεᾶς κατεπράυνε, λέγων τοιαῦτα, τὸ στῆθος,
ζεύγει ἐν τάχ' εἰς τὸ ἄρμα τοὺς γαύρους τοῦ ἵππους, καὶ θέσας
τοὺς χαλινούς τοὺς ἐπάφρους, χυτὰ τὰ ἡνί' ἀπολύει,
καὶ ὁ κυάνεος ἵπταται δίφρος ἐπ' ἄκρων κυμάτων·
εἶκει τὸ κῦμα, καὶ τρύζων ὁ ἄξων τ' ὀγκούμενον ὕδωρ 820
λεῖον στρωννύει· τὰ νέφ' εἰς τὸν μέγαν σκεδάννυντ' αἰθέρα·
τὸν συνοδεύουσι δ' ὄφεις ποικίλαι· ὑπέρογκα κήτη
καὶ ὁ τοῦ γέροντος Γλαύκου χορὸς, τῆς Ἰνοῦς ὁ Παλαίμων
καὶ τῶν ταχέων Τριτόνων καὶ πᾶν τὸ τοῦ Φόρκυνος πλῆθος,
καὶ πρὸς λαιὰν ἢ Μελίτη κ' ἢ Θέτις κ' ἢ κόρη Πανώπη, 825
κ' ἢ Κυμοδόκη κ' ἢ Θάλεια, ὥς κ' ἢ Σπειὼ κ' ἢ Νισαία·
τὸ τοῦ Αἰνείου ἀνήσυχον πνεῦμα γλυκύθυμοι τέρψεις
τότε παντοῖαι κινοῦσι, προστάττει δ' εὐθὺς ν' ἀνεγείρουν
πάντας σπουδῇ τοὺς ἰστούς, τὰ ἰστία δ' ἀμέσως ν' ἀπλώσουν·

πάντες τοὺς πόδας κινοῦσιν ὁμοῦ, τὰ ἰστία κολποῦντας 830
νῦν εὐωνύμως καὶ νῦν δεξιῶς, τὰς κεραίας συγχρόνως
στρέφουσιν ὧδε κ' ἐκεῖ, οἱ δὲ ἄνεμοι οὐριοὶ πνέουν·
ὁ Παλινοῦρος πυκνὸν διευθύνων τὸν στόλον ἡγεῖται
πάντων, καὶ ἔπονται ὥς διετάχθησαν τούτῳ οἱ ἄλλοι·

Ἦδη δὲ νύξ ἢ ὑγρὰ εἰς τὸ μέσον προέβη σημεῖον 835
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ μέλ' εἰς ἀνάπausιν ἤπλωσαν πρᾶως
ὑπὸ τὰς κώπας κλιθέντες εἰς ἔδρας τραχείας οἱ ναῦται,
κοῦφος ὁπότεν κατέβη ἀπ' ἄστρων κ' αἰθέρος ὁ Ὑπνος
τὸν ζοφερόν διαλύων ἄερα, τὰ σκότῃ σκορπίζων,

σέ, Παλινοῦρε, ζητῶν, καὶ εἰς σέ τὸν ἀθῶον κατὰγων 840
ὄναρ δεινόν. Ἐκαθέσθη ὁ δαίμων ἐφ' ὕψους τῆς πρῶρας,
ἔχων τὴν ὄψιν τοῦ Φόρβαντος· εἶπε δὲ τούτους τοὺς λόγους·

« ὦ Παλινοῦρε Ἰάσου, τὰ ὕδατα φέρουν τὸν στόλον·
ἤσυχ' οἱ ζέφυροι πνέουν· καιρὸς ἀναπαύσεως ἤδη·
κλῖνον τὴν κάραν· τὰ ὄμματα δὲ τὰ καμόντα σου κλείσον· 845
τῆς ἐργασίας ἐγὼ ἐκπληρῶ πρὸς ὀλίγον τὰ χρέη.»
Ὁ Παλινοῦρος δὲ μόλις ἐγείρας τὰ ὄμματα εἶπε·

« Θέλεις λοιπὸν ν' ἀγνοῶ τῶν ὑδάτων τὴν ἡμέρον ὄψιν,
καὶ τὴν τοῦ πόντου σιγὴν; εἰς αὐτὸ νὰ θαρρῶσω τὸ τέρας;
νὰ πιστευθῶ τὸν Αἰνείαν εἰς νότους ψευδεῖς καὶ γαλήνας, 850
ὁ ὑπ' αὐτῶν πλανηθεὶς ἐπιπλάστῳ γαλήνῃ τοσάκις;»

Λέγων αὐτὰ, στερεῶς εἰς τοὺς οἶακας εἶχε τὰς χεῖρας
προσηλωμένας· τὸ δ' ὄμμα ἀνέτειν' ἐπάνω πρὸς τ' ἄστρα.
Κλάδον δὴ τότε ὁ θεὸς εἰς τῆς Λήθης ἐμβάψας τὴν δρόσον,
καὶ τῆς Στυγὸς τῇ δυνάμ' ὑπνοφόρου, τῶν δύο κροτάφων 855
ἄνωθεν σείσας, αὐτοῦ τ' ἀμφιῤῥέποντα ἔσβεσε φῶτα·

ἔλυσε μόλις δὲ πρῶτον αἰφνίδιος νάρκη τὰ μέλη,
κ' ἐπιπεσὼν ἐπ' αὐτοῦ, μετὰ μέρους σπασθέντος τῆς πρῶρας
καὶ τῶν οἰάκων αὐτῶν, τὸν κατέρριψ' ἐντὸς τῆς θαλάσσης
ἐκκρημνισθέντα, κ' εἰς μάτην καλοῦντ' ἄρωγούς τοὺς ἐταίρους·
ἀνεγερθεὶς δὲ πτερόεις ὁ Ὑπνος εἰς αὔρας ἐπέπτῃ. 861

Ἐν ἀσφαλείᾳ δ' οὐχ ἤττον τὸν πλοῦν ἠκολούθει ὁ στόλος,
τοῦ Ποσειδῶνος θαρρῶν εἰς τοὺς λόγους καὶ ἄφοβος τρέχων·
εἰς τοὺς φρικτούς τῶν Σειρήνων σκοπέλους προσήγγιζεν ἤδη
τοὺς δυσπροσίτους ποτὲ καὶ λευκοὺς ἐκ πληθύος ὀστέων· 865

νῦν δὲ εἰς πέτρας τραχείας μακρὸν ἐμυκάτο ἢ ἄλμῃ·
ὥς δ' ὁ πατήρ στερηθὲν κυβερνήτου εἰς ἄτακτον πλάνην
εἶδε τὸ πλοῖον, αὐτὸς κυβερνῶν ἐν τῷ σκότει, ἐπεῖπε
μέγα στενάζων, καὶ φέρων βαρέως τὴν τύχην τοῦ φίλου·

« Αἶ, ὁ πολὺ πιστευθεὶς εἰς αἰθέρος καὶ πόντου γαλήνην, 870
κεῖσαι γυμνός, Παλινοῦρε, εἰς ὄχθας ἐδάφους ἀγνώστου! »

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

- 3—4 . . . τὰ τεῖχη ἤδη πυρίφλεκτα.) Καὶ Ὅμ. (Ἰλ. Β. 455)
Ἦύτε πῦρ ἀΐδηλον ἐπιφλέγῃ ἄσπετον ὕλην
οὔρεος ἐν κορυφῇ, ἕκαθεν δέ τε φαίνεται αὐγή. . .
8—11 Ὡς δ' εἰς τὸν πόντον κτλ.) Ὅμοιον τῷ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ.
Μ. 403).
Ἄλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἐλείπομεν, οὐδέ τις ἄλλη
φαίνετο γαϊάων, ἀλλ' οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα,
δὴ τότε κυανέην νεφέλην ἔστησε Κρονίων
νηὸς ὑπὲρ γλαφυρῆς ἥχλυσε δὲ πόντος ὑπ' αὐτῆς.
Καὶ Μόσχος δὲ λέγει οὕτω εἰς Εὐρ.
Φαίνετο δ' οὐτ' ἀκτὴ τις ἀλὶρροός, οὐτ' ὄρος αἰπὺ,
ἀλλ' ἀήρ μὲν ὑπερθεν, ἔνερθε δὲ πόντος ἀπείρων.
23 . . . Τοῦ Ἑρως δὲ ἀδελφοῦ.) Ὁ Ἑρως ἦτον υἱὸς
Ποσειδῶνος ἢ κατ' ἄλλους Βούτου ἐξ Ἀφροδίτης καὶ ἐπομένως ἀδελφὸς ὁμομή-
τριος τοῦ Αἰνείου· ἐβασίλευε δὲ τῶν Σικανῶν· κλέψας δέ ποτε τὰς βοῦς τοῦ Ἡ-
ρακλέους καὶ ἀντιπαλαίσας μετ' αὐτοῦ ἐθανατώθη (Ἀπολλοδ. Βιβ. Β', Κεφ. Ε').
ὁ δὲ Πολύβιος (Βιβ. Α', Κεφ. ΝΕ') λέγει· « Φέρεται δὲ καὶ ὄρος αὐτῷ ἐπώ-
» νυμον ἐπὶ Σικελίας, παρὰ θάλατταν, ἐν τῇ παρὰ τὴν Ἰταλίαν κειμένη πλευ-
» ρᾷ, μεταξὺ Δρεπάνων καὶ Πανόρμου, μᾶλλον δὲ ὀχυρὸν καὶ συνάπτει πρὸς τὰ
» Δρέπανα· μεγέθει δὲ πολὺ διαφέρει τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν ὄρων πλήν τῆς
» Αἴτνης.» Ἐκεῖτο δὲ ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ ναὸς Ἀφροδίτης Ἑρμῆος κτισθεὶς, ὡς
λέγουσιν, ὑπὸ τοῦ Αἰνείου, σήμερον δὲ καλεῖται τὸ ὄρος ἰταλιστὶ Monte S. Giu-
liano. Ὑπῆρχε δὲ καὶ λιμὴν ἐκεῖ καὶ πόλις Δρέπανον ἢ Δρέπανα, ὅπου ἀποθα-
νὼν ὁ Ἀγχίσης ἐνεταφιάσθη ὑπὸ τοῦ Αἰνείου. (Βλ. καὶ Αἰν. Α. 574, κα
αὐτ. Γ, 707.)
30. Τὸν Δαρδανίδην Ἀκέστην.) Περὶ τούτου βλ. Αἰν. Α' 554.
37. Δόρατα φέρων κτλ.) Καὶ ὁ Ἀπολλώνιος οὕτω (Ἀργον. βιβ. Γ').
Βῆ δ' ὅγε Μαιναλὴς ἄρκτου θέρος, ἀμφιτομόν τε
δεξιτερῇ πάλλων πέλεκυν μέγαν.
Οἱ παλαιοὶ ἐφιλοτιμοῦντο νὰ φοροῦν δέρματα ζώων. (Βλ. Αἰν. Β. 722.)
38. . . Κριμισοῦ κτλ.) Βλ. Αἰν. Α. 554. Ὁ Κριμισὸς ἐκχεῖται εἰς τὸ
Τυρρηνικὸν πέλαγος μεταξὺ Σελινούντος καὶ Ἀκράγαντος.
45. Ὡ Δαρδανίδαὶ μεγάλοι, ἀπόγονοι αἵματος θεοῦ.) Βλ. Αἰν. Α. 235
καὶ 239.
46. Ἐνιαυτοῦ κτλ.) Βλ. Αἰν. Α. 273.
51—52. . . καὶ εἰς Γαιτούλων τὰς Σύρτεις κτλ.) Περὶ τῶν Σύρτειν τῶν

Γαιτούλων βλ. Αἰν. Δ. 40, περὶ δὲ τοῦ Ἄργους καὶ τῶν Μυκηνῶν βλ. Αἰν.
Α. 654—655.

80. Χαῖρε κτλ.) Οὕτω καὶ Ἀχιλλεὺς πρὸς Πάτροκλον παρ' Ὀμήρῳ
(Ἰλ. Φ. 79).

Χαῖρέ μοι, ὦ Πάτροκλε, καὶ εἰν Αἶδαο δόμοισι.

Τρεῖς ἐπεφώνουν ἐπὶ τοῦ τάφου πρὸς τὸν νεκρὸν (ὡς λέγει ὁ Σέρβιος). Χαῖρε,
χαῖρε καὶ πάλιν Χαῖρε.

85. Εἶπε, καὶ δράκων κτλ.) καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Β. 308—329).

Ἐνθ' ἐφάνη μέγα σῆμα δράκων ἐπὶ νῶτα δαφρινός,
σμερδαλέος κτλ.

98—99. Οἶνον δὲ σπένδων κτλ.) Οὕτω καὶ Ἀχιλλεὺς παρ' Ὀμήρῳ
(Ἰλ. Ψ. 249).

Χρυσέου ἐκ κρητῆρος, ἔχων δέπας ἀμφικύπελλον,
οἶνον ἐφυσσόμενος χαμάδις χέε, δεῦε δὲ γαῖαν,
ψυχὴν κικλήσκων Πατροκλῆος δειλοῖο.

105. . . Οἱ τοῦ Φαέθοντος ἵπποι.) Ὁ Φαέθων, κατὰ τινες, ἦτον υἱὸς
τοῦ Τιθωνοῦ (Ἀπολλοδ. Βιβ. Γ', Κεφ. ΙΔ'), κατὰ δὲ ἄλλους τοῦ Ἥλιου καὶ
τῆς Κλυμένης· ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἐπαφος βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου τὸν ὠνείδιζεν ὡς
νόθον, ἐζήτησε παρὰ τοῦ πατρὸς νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ μίαν μόνην ἡμέραν τὴν διεύ-
θυνσιν τοῦ τεθρίππου, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἦτο γνήσιος υἱὸς τοῦ ὅπερ ἐβιάσθη νὰ
ἐπιτρέψῃ ὁ πατὴρ, ἐπειδὴ εἶχεν ὁμόσει εἰς τὴν Στύγα νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτὸν
εἴτι ἂν ζητήσῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ἵπποι δὲν τὸν ἐγνώριζον, παρεκτραπέντες τῆς
ὁδοῦ, προσήγγισαν ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὴν γῆν, ἥτις καὶ ἤρχισεν ἤδη νὰ πυρπο-
λῇται, καὶ τότε ὁ Ζεὺς ἐκεραύνωσε τὸν Φαέθοντα, ὅστις καταπεσὼν εἰς τὸν
Ἡριδανὸν, τὸν καὶ Πάδον καλούμενον, ἀπωλέσθη, καλεῖται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἥλιος
Φαέθων ὡς πηγὴ τοῦ φωτός· ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Α. 734).

Εὔτε γὰρ Ἥλιος Φαέθων ὑπερέσχεθε γαίης.

Κατὰ τὴν σημασίαν ταύτην καὶ ὁ Βιργίλιος τὸν ἐξέλαβεν ἐνταῦθα· περὶ δὲ τοῦ
μυθολογουμένου Φαέθοντος, τοῦ ἐξ Ἥλιου καὶ Κλυμένης, ὡς εἴρηται, ἀνωτέρω,
θὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸ Γ' τῆς Αἰν. 189.

109—112. Πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ βραδεῖα κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ
(Ἰλ. Ψ. 250).

Νηῶν δ' ἔκφερ' ἄεθλα, λέβητάς τε, τρίποδάς τε,
ἵππους θ', ἡμιόνους τε, βοῶν τ' ἵφθιμα κάρηνα·
ἠδὲ γυναῖκας εὐζώνους, πολίων τε σίδηρον κτλ.

116. . . τὴν ταχύπορον Πρίστιν.) Ἡ ναῦς τοῦ Μνεσθέως ὠνομάζετο
Πρίστις εἴτε ἐκ τοῦ πρίζω (διὰ πρίονος τέμνω) ὡς διατέμνουσα ὀξέως τὰ κύμα-
τα, εἴτε διότι εἶχε παράσημον πρίστιν (κῆτος θαλάσσιον).

118. . . τὴν Χίμαιραν) Καὶ αὕτη ἐκ τοῦ παρασήμου ὡς ἡ ἀνωτέρω
Πρίστις.

121. Κένταυρον.) Καὶ αὕτη ὡσαύτως ὡς αἱ ἀνωτέρω.

122. . . Σκύλλαν) Ὡσαύτως καὶ αὕτη ἐκ τοῦ παρασήμου.

126. . . ἀργέσται) Οἱ ἐτησῖαι ἄνεμοι καθ' Ἡσυχίον· ὁ δὲ Ὀμηρος τὸν
νότον ἐπωνόμασεν ἀργέστην (Ἰλ. Α. 305).

. . . Ὡς ὁπότε Ζέφυρος νέφεα στυφελίξῃ,
Ἀργέσται Νότοιο βαθείῃ λαίλαπι τύπτων.

137—138. . . . πάλλουν δ' ἐντὸς αἱ καρδίαι κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ψ. 369).

. . . . πάτασσε δὲ θυμὸς ἐκάστου
νίκης ἱεμένων

144—145. Οὐποτε τόσον ὀξέως κτλ.) καὶ παρ' Ὅμηρῳ (Ὀδ. Ν. 84).

Ἦ δ' ὥς τ' ἐν πεδίῳ τετράρορον ἄρσενες ἵπποι
πάντες ἅμ' ὀρμηθέντες ὑπὸ πληγῇσιν ἱμέσθλης
ὑφ' ὅσ' αἰερόμενοι, ῥίμφα πρήσσουσι κέλευθον·
ὥς ἄρα τῆς πρύμνης μὲν αἰέρετο, κτλ.

146—147. Οὐδ' ὥς ὀρμῶσιν κτλ.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ψ).

Οἱ δ' ἅμα πάντες ἀφ' ἵπποισιν μᾶστιγ' αἶραν
πέπληγόν θ' ἱμάσιν, ὁμόκλησάν τ' ἐπέεσσιν ἐσσυμένως.

173. Δάκρυ τὰς γνάθους του βρέχει.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ψ. 396).

. . . . Τὼ δὲ οἱ ὅσσε
δακρυόφιν πλησθεν, κτλ. . . .

καὶ αὐτ. Τοῖο δ' ἀπ' ὀφθαλμῶν χύτο δάκρυα χωομένοιο.

178—182. Μόλις δὲ τέλος κτλ.) Τοιαῦτα καὶ παρ' Ὅμηρῳ (Ὀδ. Ε. 349).

. . . . Οὐδὲ δυνάσθη
αἶψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὀρμῆς·
εἴματα γὰρ ἐδάρυνε, τὰ οἱ πορε δῖα Καλυψώ·
ὁπὲ δὲ δὴ ρ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.

193. . . . κῦμα Μαλέου.) Οἱ παλαιοὶ ἐθεώρουν τὸν Μαλέαν κινδυνωδέ-
στατον, ὥς καὶ ὁ Στράβων εἰς Βιβ. Η' Γεωγρ. λέγει· Ἔστι δὲ τραχὺς ὁ πα-
ράπλους εὐθὺς ἀπὸ Μαλεῶν ἀρξάμενος· διὸ καὶ ὁ ὑπὲρ Μαλέαν πλοῦς εἰς πα-
ροιμίαν προεξηνέχθη, καὶ λόγος ἔχει τοὺς ὑπὲρ Μάλειαν πλέοντας τῶν οἴκοι
χρῆναι ἐπιλανθάνεσθαι.

199—200. . . . καὶ κλονίζ' ἡ πνοή κτλ.) Τὰ αὐτὰ καὶ παρ' Ὅμηρῳ
(Ἰλ. Π. 409).

Αἰεὶ δ' ἀργαλέῳ ἔχετ' ἄσθματι, καδδὲ οἱ ἰδρῶς
πάντοθεν ἐκ μελέων πολλὺς ἔρρεεν· οὐδέ πη εἶχεν
ἐμπνεῦσαι. . . .

240. Τῶν Νηρηίδων) Πεντήκοντα θυγατέρας Νηρέως καὶ Δωρίδος τῆς Ὠ-
κεανοῦ ἀπαριθμεῖ ὀνομαστικῶς ὁ Ἡσίοδος ἐν τῇ Θεογονίᾳ ἀπὸ στίχ. 240—264,
λέγων ἔπειτα·

Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
κούραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι.

Τοσαῦται αἱ Νηρηίδες καὶ ἐν τοῖς εἰς τὸν Ὀρφέα ἀποδιδόμενοις Ἀργοναυτικοῖς
(στίχ. 334).

Νηρέα μὲν πρῶτιστα καλῶ πρέσβυστον ἀπάντων,
ἄμμιγα πεντήκοντα κόραις πέσσειν ἔρευναῖς·

καὶ παρ' Εὐριπίδῃ εἰς Ἰφιγ. ἐν Ταύρ. (στίχ. 273).

Ἦ Νηρέως ἀγάλμαθ' ὅς τὸν εὐγενοῦς
ἔτικτο πεντήκοντα Νηρηίδων χορόν·

καὶ αὐτοῦ εἰς Ἰφιγ. ἐν Αὐλ. (στίχ. 1054).

Παρὰ δὲ λευκοφαῇ

ψάμμαθον εἰλίσσόμεναι

κύκλια, πεντήκοντα κόραι

Νηρῆος, γάμους ἐχόρευσαν.

Αὐτ. . . . Φόρκυν. . . . Πανόπη.) Ὅμην Φόρκυν, ὅστις καὶ Φόρκος
λέγεται, ἦτον εἰς τῶν υἱῶν τοῦ Πόντου καὶ τῆς Γῆς· ἡ δὲ Πανόπη μία τῶν θυ-
γατέρων τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Δωρίδος.

244. . . . Μελικέρτης.) Οὗτος ἦτον υἱὸς Ἀθάμαντος καὶ Ἰοῦς καθὼς καὶ
ὁ Λέαρχος· ἐπειδὴ δὲ ὁ πατήρ μανίης ἀπέκτεινε τὸν Λέαρχον, ἔρριψε καὶ ἡ
μήτηρ ἐκ μανικῆς ὀργῆς τὸν Μελικέρτην εἰς τὴν θάλασσαν. (Ἀπολλοδ. Βιβ.
Α' Κεφ. Θ').

251. . . . Μελιβοίας.) Ἡ Μελίβοια ἦτο πόλις τῆς Θεσσαλίας (Στέφ. Βυζ.)
παράλιος (Στράβ. Γεωγρ. Θ') οὕτω κληθεῖσα ἀπὸ Μελιβοίας τῆς γυναικὸς τοῦ
κτίσαντος Μάγνητος, ἐνὸς τῶν Αἰολιδῶν. (Εὐστάθ. εἰς τὸ Β' τῆς Ἰλιάδος.) Εἰς
τὴν παρακειμένην θάλασσαν συνελέγετο ἡ κόχλος ἡ φέρουσα τὴν πορφύραν, κα-
θὼς καὶ περὶ τὸ ἀκρωτήριον Ταίναρον.

252. . . . ὁ βασιλεὺς παῖς) ὁ Γανυμήδης· οὕτως ὁ Ὅμηρος περὶ αὐτοῦ
(Ἰλ. Υ').

. . . . καὶ ἀντίθεος Γανυμήδης
τὸν καὶ ἀνηρείψαντο θεοὶ Διὶ οἶνοχοοῦσιν,
κάλλεος εἵνεκα οἷο, ἵν' ἀθανάτοισι μετείη.

258. Εἰς τὸν τῆς νίκης τὰ δευτέρα φέροντα) τὸν Μνεσθέα, τὸν ναυαρ-
χοῦντα ἐπὶ τῆς Πρίστειας.

259—260. Θώρακα κτλ.) καὶ παρ' Ὅμηρῳ (Ἰλ. Ψ. 560).

Δώσω οἱ θώρηκα τὸν Ἀστεροπαῖον ἀπηύρων,
χάλκεον, ᾧ πέρι χεῦμα φαεινοῦ κασσιτέριοιο
ἀμφιδεδίνηται. . . .

καὶ (αὐτ. 807).

Τῷ μὲν ἐγὼ δώσω τόδε φάσγανον ἀργυρόηλον,
καλὸν, Θρηίκιον, τὸ μὲν Ἀστεροπεῖον ἀπηύρων.

263—265. Δύω οἰκέται κτλ.) Τοιαῦτα καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ε. 302).

. . . . ὁ δὲ χερμάδιον λάβε χειρὶ
Τυδείδης, μέγα ἔργον, ὃ οὐ δύο γ' ἄνδρες φέροιεν,
οἷοι νῦν βροτοὶ εἰσιν, ὁ δὲ μιν βέα πάλλε καὶ οἷος.

266. Τρίτα δὲ δίδει κτλ.) Εἰς τὸν Γύαντα.

281. Ἄραν δὲ τέλος ἱστὸν κτλ.) Τὸ τοῦ Ὅμηρου (Ἰλ. Α.)
Οἱ δ' ἱστὸν στήσαντ' ἀνὰ τ' ἱστία λευκ' ἐπέτασαν.

284. Ἦν δὲ τὸ γέρας γυνὴ κτλ.) Ὅμηρ. (Ἰλ. Ψ. 263).

Θῆκε γυναῖκα ἄγεσθαι ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαν.

καὶ (Ἰλ. Ψ. 704).

Ἄνδρὶ δὲ νικηθέντι γυναῖκ' ἐκ μέσου ἔθηκε,
πολλὰ δ' ἠπίστατο ἔργα. . . .

291. Εἴ τις εἰς δρόμου κτλ.) καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς τοιοῦτον ἀγῶνα προέθετο
παρ' Ὅμηρῳ (Ἰλ. Ψ. 749).

Ὅστις ἐλαφρότατος ποσὶ κραιπνοῖσι πέλοιτο.

315. Εἶπε καὶ πάντες λαμβάνουσι θέσεις.) Ὡσαύτως καὶ Ὅμηρος
(Ἰλ. Ψ. 755).

Στάν δὲ μεταστοιχεί κτλ.

324—326. πρὸς πτέρναν κατόπ' ἡκολούθει, ἐπὶ τῶν ὤμων ἐγκείμε-
νος.) "Ομοια καὶ τὰ τοῦ "Ομήρου ('Ιλ. Ψ. 763).

. "Ως "Οδυσσεὺς θέεν ἐγγύθεν· αὐτὰρ ὀπισθεν
ἔχνια τύπτε πόδεσσι, πάρος κόνιν ἀμφιχυθῆναι,
καδδ' ἄρα οἱ κεφαλῆς χε' αὐτμένα δῖος "Οδυσσεὺς,
καὶ ('Ιλ. Ψ. 378).

. Οὐδέ τι πολλὸν ἄνευθ' ἔσαν, ἀλλὰ μάλ' ἐγγύς,
αἰεὶ γὰρ δίφρου ἐπιβησομένοισιν εἴκτην·
πνοιῇ δ' Εὐμήλοιο μετάφρενον, εὐρέα τ' ὤμῳ
θέρμετ'· ἐπ' αὐτῷ γὰρ κεφαλὰς καταθέντε πετέσθην,
καὶ νύ κεν, ἢ παρέλασσ', ἢ ἀμφήριστον ἔθηκεν,
εἰμὴ κτλ.

327—333. "Ηγγίζον ἦδ' εἰς τὸ ἄκρον κτλ.) "Απαράλλάκτως τὸ τοῦ "Ο-
μήρου ('Ιλ. Ψ. 773).

"Αλλ' ὅτε δὴ τάχ' ἐμελλον ἐπαίξεσθαι ἄεθλον,
ἐνθ' Αἴας μὲν ὄλισθε θέων
τῇ β' βοῶν κέχυτ' ὄνθος ἀποκταμένων ἐριμύκων
.

ἐνθ' ὄνθου βοέου πλήτο στόμα τε βίνας τε.

368—369. "Ανευ βραδύτητος κτλ.) Καὶ παρ' "Ομήρῳ ('Ιλ. Ψ. 664).

"Ως ἔφατ', ὠρνυτο δ' αὐτίκ' ἀνὴρ ἡὺς τε, μέγας τε,
εἰδὼς πυγμαχίης, υἱὸς Πανοπῆος "Επειδός.

387. πρὸς τὸν "Εντελλον.) "Ο "Εντελλος, ὡς ἱστορεῖται, ἦτον εἰς τῶν
πρωτίστων τοῦ τόπου, πλούσιος, ἀνδρεῖος καὶ ἐξέχων εἰς τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶ-
νας· ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καὶ πόλις τῆς Σικελίας ὠνομάσθη "Εντελλα καὶ οἱ
κάτοικοι "Εντελλῖνοι, ὡς λέγει καὶ ὁ Πλίνιος (Φυσ. Ἱστ. Βιβ. Γ', Κεφ. Η'),
καὶ ὁ συγγραφεὺς τῶν "Εθνικῶν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ὁποῖου οἱ "Εντελλῖνοι
ἦσαν Καμπανοὶ καὶ συνεμάχησαν μετὰ τῶν Καρχηδονίων.

391—393. καὶ ποῦ κτλ.) Οὕτω σχεδὸν καὶ "Ομηρος ('Ιλ. Ε.).

Πάνδαρε, ποῦ τοι τόξον, καὶ πτερόεντες δῖστοι,
καὶ κλέος, ᾧ οὕτις τοι ἐρίζεται ἐνθάδε γ' ἀνὴρ.

397. "Αν τὴν ποτέ μου νεότητα κτλ.) Καὶ ὁ Νέστωρ τοιαῦτα παρ' "Ομήρῳ
(Ἰλ. Η. 432).

Αἶ γάρ, Ζεῦ τε πάτερ, καὶ "Αθηναίη καὶ "Απολλον
ἡβῶμ', ὡς ὅτ' ἐπ' ὠκυβόρῳ Κελάδοντι μάχοντο κτλ.

444. Πρὸς "Ηρακλῆν διὰ τούτων ἀντέστη.) Οὕτω διηγεῖται τὸ πρᾶγμα ὁ
"Απολλόδωρος Βιβ. Β', Κεφ. Ε'. « "Ερυξ τὸν ἀπὸ τῶν "Ηρακλέους βοῶν ἀπο-
» βουκολισθέντα ταῦρος ἀπαγαγὼν, ταῖς ἰδίαις συγκατέμιξεν ἀγέλαις, ἐν αἷς
» "Ηρακλῆς εὐρὼν ἀπαιτεῖ, καὶ λέγοντος οὐ δώσειν, εἰ μὴ παλαίσας αὐτοῦ πε-
» ριγένηται· τρὶς περιγενόμενος κατὰ τὴν πάλην ἀπέκτεινε· καὶ τὸν ταῦρον
» λαβὼν μετὰ τῶν ἄλλων, ἐπὶ τὸν Ἴόνιον ἤλαυνεν.»

422. "Εδειξε δ' ὄγκον κτλ.) "Ομοίως καὶ "Ομηρος ('Οδ. Σ. 66).

. φαῖνε δὲ μηροὺς
καλοὺς τε μεγάλους τε, φάνεν δέ οἱ εὐρέες ὦμοι,
στήθεά τε, στιβαροὶ τε βραχίονες

427—429. Κ' εἰς τὸν ἀέρ' ἀτρομήτως νευρώδεις βραχίονας τείνουν, καὶ
περιπλέκοντες χεῖρα χειρὶ κτλ.) Οὕτω καὶ "Ομηρος ('Ιλ. Ψ).

"Αντα δ' ἀνασχομένῳ χερσὶ στιβαρῇσιν ἄμ' ἄμφω
σύν β' ἔπεσον, σὺν δέ σφι βαρεῖται χεῖρες ἔμιχθεν.

436. Πάταγος δὲ σειομένων κροτεῖ σιαγόνων.) Τὸ τοῦ "Ομήρου αὐτολεξεῖ
(Ἰλ. Ψ).

Δεινὸς δὲ χρέμαδος γενῶν γενετ', ἔρρεε δ' ἰδρώς.

449. "Απ' "Ερομάνθου ἢ "Ιδης.) "Ο "Ερύμανθος ἦτον ὄρος τῆς "Αρκαδίας
περιβόητον διὰ τὸν ἀγριόχοιρον τὸν ὁποῖον φονεύσας ὁ "Ηρακλῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐξε-
τέλεσε τὸν τέταρτον ἀθλον, καὶ διὰ τὴν ἐκείσε τῆς Νύμφης Καλλιστοῦς εἰς ἄρ-
κτον μεταμόρφωσιν· δύο δὲ ὄρη ἔφερον τὸ ὄνομα τῆς "Ιδης, τόσον τὸ τῆς Φρυ-
γίας ὅσον καὶ τὸ τῆς Κρήτης· φαίνεται δ' ὅτι ἐνταῦθα ἐννοεῖται τὸ πρῶτον ὡς
κατ' ἐξοχὴν πιτυοφόρον.

454—452. "Ο "Ακέστης δὲ τότε κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' "Ομή-
ρῳ ('Ιλ. Ψ).

. αὐτὰρ μέγα θυμος "Επειδὲ
χερσὶ λαβὼν ὠρθωσε

461—463. Μὴ ἀνεχθεὶς κτλ.) "Ομηρ. ('Ιλ. Ψ).

Εἰ μὴ "Αχιλλεὺς αὐτὸς ἀνίστατο καὶ κατέρυκε,
μηκέτ' ἐρίζεσθον, μηδὲ τρίβεσθε κακοῖσιν.

468—474. Τοῦτον δ' οἱ φίλ' οἱ πιστοὶ τοῦ κτλ.) Οὕτω καὶ τὸν Εὐρύαλον
παρ' "Ομήρῳ ('Ιλ. Ψ. 695).

. χίλιοι δ' ἀμφέσταν ἑταῖροι,
οἱ μὲν ἄγον δι' ἀγῶνος ἐφελκομένοισι πόδεσσι
αἷμα παχὺ πτύοντα, κάρη βάλλονθ' ἐτέρωσε
καδδ' ἄλλοφρονέοντα μετὰ σφίσιν εἴσαν ἄγοντες.

487—489. τὸν ἱστὸν τῆς νηὸς κτλ.) "Ομοια καὶ τὰ τοῦ "Ομή-
ρου ('Ιλ. Ψ. 852).

"Ιστὸν δ' ἔστησεν νηὸς κυανοπρώροιο
τηλοῦ ἐπὶ ψαμάθου· ἐκ δὲ τρήρωνα πέλειαν
λεπτῇ μυρίνῳ δῆσεν ποδὸς, ἧς ἄρ' ἀνώγει
τοξεύειν· δς μὲν κε βάλῃ τρήρωνα πέλειαν.

490. καὶ κλήρους εἰς χάλκινον βίπτουσι κρᾶνος.) "Ωσαύτως καὶ
"Ομηρος ('Ιλ. Ψ. 864).

. αὐτὰρ ἔπειτα
κλήρους ἐν κυνέῃ χαλκήρεϊ πᾶλλον ἐλόντες.

Καὶ Αἰσχύλος ἐν "Επτὰ ἐπὶ Θήβαις·

Τρίτῳ γὰρ "Ετεόκλῳ τρίτος πᾶλος
ἐξ ὑπτίου πήδησεν εὐχάλκου κρᾶνους.

496. Πάνδαρε.) "Ο Πάνδαρος οὗτος κατὰ προτροπὴν τῆς "Αθηνᾶς τοξεύσας
ἔτρωσεν, ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, τὸν εἰς τὴν μονομαχίαν ἀνδραγαθήσαντα
Μενέλαον καὶ οὕτω συνέσχε τὰ ὄρκια μεταξὺ "Ελλήνων καὶ Τρῶων, ὡς ὁ "Ομη-
ρος κατὰ πλάτος ἐκθέτει εἰς Ἰλ. Δ. στίχ. 93 κτλ.

509—512. Καὶ ἀστοχεῖ κτλ.) "Ομοιότατον τὸ τοῦ "Ομήρου ('Ιλ. Ψ).

"Ορνιθος μὲν ἄμαρτε, μέγῃρε γὰρ οἱ τόγ' "Απόλλων,
αὐτὰρ ὁ μῆρινθον βάλεν παρ πόδα, τῇ δέδετ' ὄρνις

ἀντικρὺ δ' ἀπὸ μήρινθον τάμε πικρὸς δίστος,
ἡ μὲν ἔπειτ' ἤϊξε πρὸς οὐρανόν.

515—518. Βλέπων τὴν πέλειαν κτλ.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ψ).

Ἵψι δ' ὑπαὶ νεφέων ἴδατο τρήρωνα πέλειαν,
τὴν ῥ' ὄγε δινεύουσιν ὑπὸ πτέρυγος βάλε μέσσην·
ἀντικρὺ δὲ διήλθε βέλος, τὸ μὲν ἄψ ἐπὶ γαίῃ
πρόσθεν μηρίοναο πάγῃ ποδὸς, αὐτὰρ ἡ ὄρνις
ἱστῶ ἐφεζομένη νηὸς κυανοπρώροιο
αὐχέν' ἀπεκρέμασεν, σὺν δὲ πτερὰ πυκνὰ λίασεν,
ὥκὺς δ' ἐκ μελέων θυμὸς πτάτο, τῆλε θ' ἀπ' αὐτοῦ
κάππεσεν κτλ.

537. Ὁ ἀπὸ Θράκης Κισσεύς.) Ὁ βασιλεύσας τῆς Θράκης καὶ πατὴρ τῆς Ἐκάβης, τὴν ὁποίαν οἱ μὲν εἶπον θυγατέρα τοῦ Κισσεύς τούτου, οἱ δὲ τοῦ Δάμαντος, οἱ δὲ τοῦ ποταμοῦ Σαγαρίου. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ', Κεφ. ΙΒ').

546. Τὸν Ἡπυτίδην.) Οὗτος ἦν ὁ Περίφας, τοῦ ὁποίου τὴν μορφὴν λαβὼν ὁ Ἀπόλλων παρεκίνησε τὸν Αἰνείαν εἰς μάχην. (Ὀμ. Ἰλ. Ρ. 323.)

564. . . . Πρίαμος.) Υἱὸς τοῦ Πολίτου καὶ ἑγγονος τοῦ Πριάμου· ἱστορεῖται ὅτι οὗτος ἔκτισε πόλιν εἰς Ἰταλίαν Πολιτόριον ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς.

565—567. . . . δίχρους κτλ.) Σχεδὸν ὡς ὁ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου περιγραφόμενος (Ἰλ. Ψ. 454).

. . . φράσσατο δ' ἵππον ἀριπρεπέα προὔχοντα,
ὃς τὸ μὲν ἄλλο τόσον φοῖνιξ ἦν, ἐν δὲ μετώπῳ
λευκὸν σῆμ' ἐτέτυκτο περίτρυχον ἥϊτε μῆνη.

568. Ἄτυς.) Οὗτος καὶ Ἄττιος ἄλλως ὀνομάζεται· ἱστορεῖται ὅτι ἐκ Μάρκου Ἀττίου Βάλβου καὶ Ἰουλίας ἀδελφῆς Ἰουλίου Καίσαρος ἐγεννήθη κόρη Ἀκτία, ἐκ δὲ Ἀττίας καὶ Ὀκταβίου Αὐγούστου ὁ βασιλεύσας· ὥστε συνῆλθον οἱ δύο περιφανέστατοι οἵκοι ὁ τῶν Ἰουλίων καὶ ὁ τῶν Ἀττίων τῶν προσελθόντων ἐξ Ἀρικίας πόλεως Λατινικῆς· ὑπάρχει δὲ τις διαφορὰ εἰς τὰ περὶ τούτου ἱστορούμενα· κατὰ μὲν τὸν Σουετόνιον ἡ Ἀκτία ἦτον ἀνεψιὰ τοῦ Καίσαρος, κατὰ δὲ τὸν Δίωνα, εἰς τὸ ΜΕ' τῆς ἱστορίας, ἀδελφὴ αὐτοῦ· εἰς ὅπερ καὶ ὁ Πλούταρχος συμφωνεῖ, λέγων εἰς τὸν Βίον τοῦ Κικέρωνος· «ἦν γὰρ πατὴρ Ὀκταβίου (λέγων » περὶ Αὐγούστου), Ἀττίας δὲ μητρὸς ἀδελφῆς Καίσαρος.»

595. . . . ἡ Καρπάθειον.) Ἀπὸ Καρπάθου τῆς νήσου, καιμένης μεταξὺ Κρήτης καὶ Ρόδου, καὶ τῆς ὁποίας ἐδασίλευεν ὁ Πρωτεύς, ὡς μυθεύεται.

620. . . . Ἰσμαρίου.) Τοῦ ἐξ Ἰσμάρου ὄρους τῆς Θράκης περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑβρου, κατοικίας τῶν Κικόνων· ὁ οἶκος τοῦ Ἰσμάρου ἦτον περίφημος.

646. . . . Ροίτειος.) Ἐκ τῆς πατρίδος Ροιτείου, περὶ οὗ βλ. Αἰν. Γ', 108.

685. Τότε τὴν χλαῖναν.) Ὡς τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Β.).

. . . Ἀπὸ δὲ χλαῖναν βάλε.

Τοῦτο ἐγίνετο συνήθως εἰς τὰς μεγάλας συμφοράς.

701. Πότε τὴν μίαν κτλ.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Α. 189).

. . . ἐν δὲ οἱ ἦτορ

στήθεσι λασίοισι διάνδιχα μερμήριζεν.

704. Ναύτης.) Ἀνθρώπος Τρὼς κυριωνυμικῶς καλούμενος Ναύτης, εἷς τῶν συνελθόντων τῆς Τροίας μετὰ τοῦ Αἰνείου καὶ ἔχων τὴν ἐπιστάσιν τῆς ἐπι-

τηρήσεως τοῦ Παλλὰδου, καὶ γενάρχης τοῦ οἴκου τῶν Ναυτίων παρὰ Ῥωμαίοις· ὡς καὶ Διονύσιος Ἀλικ. (Ῥωμ. Ἀρχαιολ. Βιβλ. Γ') λέγει· «Ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν » τοῦ γένους Ναύτιος, ἀπὸ τῶν σὺν Αἰνείᾳ στειλάντων τὴν ἀποικίαν, ὃς ἦν Ἀθηναῖς ἱερεὺς Πολιάδος, καὶ τὸ ξόανον ἀπηνέγκατο τῆς θεᾶς μετανιστάμενος, » δ' διεφύλαττον ἄλλοι μεταλαμβάνοντες, οἱ τοῦ γένους ὄντες τῶν Ναυτίων.»

718. . . ὄνομ' Ἀκέστην.) Ὑπῆρξε τῶντι εἰς τὴν Σικελίαν πόλις ἀρχαία Ἀκέστη· κατ' ἄλλον δὲ τρόπον ὁ Ἀπολλόδωρος διηγᾶται τὴν κτίσιν αὐτῆς (βλ. Αἰν. Α. 554) καὶ κατ' ἄλλον ἐνταῦθα ὁ Βιργίλιος ὀνομάσθη δὲ ἡ πόλις αὕτη καὶ Ἀγεστα (Στέφ. Βυζ.) καὶ Ἐγέστα ἢ Ἐγέστη ἢ Σεγέστη· τοὺς δὲ κατοίκους αὐτῆς οἱ Ῥωμαῖοι θεωροῦντες ὡς συγγενεῖς, ἐχορήγησαν εἰς αὐτοὺς διάφορα προνόμια.

726—727. Παρὰ Διὸς κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Β. 26).

. . . Διὸς δέ τοι ἄγγελος εἰμὶ,

ὃς σεῦ ἄνευθεν ἑὼν μέγα κήδεταί, ἦδ' ἐλεᾶται.

735. Εἰς τὰ πεδία οἰκῶ τὰ Ἠλύσια.) Ταῦτα ἐμυθεύθησαν ὡς τόποι πάντερον καὶ ἀφθαρτοί, προσδιωρισμένοι εἰς κατοικίαν τῶν μακάρων καὶ ἡρώων, κείμενοι δὲ κατὰ τὰ πρὸς δυσμὰς ἑσχατὰ τῆς Ἰβηρίας (Ἰσπανίας) ἐπὶ νήσων αἰτινες ὀνομάσθησαν ἔπειτα Νῆσοι τῶν Μακάρων. Λέγει δὲ οὕτως ὁ Πρωτεύς πρὸς τὸν Μενέλαον παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Δ. 563).

Ἀλλὰ σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης

ἀθάνατοι πέμπουσιν, [ὅθι ξανθὸς Παδάμανθος]

τῇ περ ῥηίστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν·

οὐ νιφετὸς, οὐτ' ἄρ' χειμῶν πολὺς, οὐτε ποτ' ὄμβρος

ἄλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνεύοντας ἀήτας

Ὠκεανὸς ἀνίησιν ἀναψύχειν ἀνθρώπους.

Καὶ ὁ Ἡσίοδος οὕτω (Ἑργ. καὶ Ἡμ. 166).

Τοὺς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἦθε' ὀπάσσας,

Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης·

καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,

ἐν μακάρων νήσοισι παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,

ὅλβιοι ἤρωες· τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν

τρίς τοῦ ἔτους θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Τζέζης· «Ὡς περ καὶ ἡμεῖς τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἀποκληροῦ- » μὲν τὴν ἐν Παραδείσῳ διατριβὴν, οὕτω τοῖς ἥρωσι «Ἑλλήσιν ἀποκληροῦσι » μακάρων Νήσους καὶ πεδίον Ἠλύσιον » κτλ.

Καὶ ὁ Πλάτων δὲ εἰς Γοργίαν· «Τὸν δὲ δικαίως τὸν βίον διεληλυθότα καὶ ὁ- » σίως, ἐπειδὴν τελευτήσῃ, εἰς Μακάρων Νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαι- » μονίᾳ ἐκτὸς κακῶν. »

738—739. . . Τῆς καθύγρου νυκτὸς κτλ.) Ἐκ τούτου φαίνεται ἡ ἀπὸ μεσονυκτίου ἀρχὴ τῆς ἡμέρας, τὴν ὁποίαν οἱ μὲν Βαθυλώνιοι ἐμέτρουν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀπὸ δύσεως, οἱ δὲ Οὐμβριοὶ ἀπὸ μεσημβρίας, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, καθὼς καὶ οἱ παλαιοὶ Αἰγύπτιοι καὶ ὁ μαθηματικὸς Ἰππάρχος, ἀπὸ μεσονυκτίου, καὶ ταύτην ὀνόμαζον ἡμέραν πολιτικὴν (Πλιν. Φυσ. Ἱστ. Βιβλ. Β', Κεφ. ΟΖ').

740. . . Ἐσθίεσθαι λυθεὶς ὡς καπνὸς κτλ.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ψ. 400).

. . . Ψυχὴ δὲ κατὰ χθονὸς, ἦδ' τε καπνὸς
ῥχετο τετριγυῖα. . . .

741—742. Ποῦ ἀποτρέχεις κτλ.) Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς οὕτω πρὸς τὴν μητέρα
παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Α. 219)·

Μῆτερ ἐμὴ, τί νυ μ' οὐ μίμνεις ἐλέειν μεμαῶτα;

777. Ἐξηκολούθουν δ' ὠθοῦσαι κτλ.) Ὡς παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Μ. 146)·

. . . κατόπισθε νεῶς κυανοπρώροιο

ἔκμενον οὔρον ἔει πλησίστιον ἐσθλὸν ἑταῖρον.

778. Καὶ ἐν ἀμίλλῃ οἱ ἑταῖροι κτλ.) Καὶ Ὀμηρος (Ὀδ. Μ. 147)·

Ἐξῆς δ' ἐξόμενοι πολὴν ἄλλα τύπον ἔρετμοις.

806—808. Ἐκτείνε δὲ κτλ.) Οὕτω καὶ Ὀμηρος (Ἰλ. Φ. 218)·

Πλήθην γὰρ δὴ μοι νεκύων ἐρατεινὰ βέεθρα

οὐδὲ τί πη δύναμαι προχέειν ῥόον εἰς ἄλλα δῖαν

στεινόμενος νεκύεσσι.

■ 808—809. . . . Ἀντικρὺ τοῦ Πηλεΐδου κτλ.) Ὡς καὶ Ὀμηρος λέγει
(Ἰλ. Υ. 158)·

. . . Δύο δ' ἄνδρες ἔξοχ' ἄριστοι,

ἐς μέσον ἀμφοτέρων συνίτην μεμαῶτε μάχεσθαι·

Αἰνείας τ' Ἀγχισιάδης, καὶ δῖος Ἀχιλλεύς.

Καὶ (Ἰλ. Υ. 332)·

Αἰνεία, τίς σ' ὧδε θεῶν ἀτέοντα κελεύει

ἀντὶ Ἀχιλλῆος πολεμίζειν ἠδὲ μάχεσθαι;

ὃς σεῦ ἅμα κρείσσω καὶ φίλτερος ἀθανάτοισιν;

810. Ἐπὶ νεφέλῃς τὸν ἥρπασα.) Καὶ Ὀμηρος (Ἰλ. Υ. 325)·

Αἰνείαν δ' ἐπέσειεν ἀπὸ χθονὸς ὑψόσ' αἰέρας.

811. Τοῦ ἐπιόρκου . . . Ἰλίου.) Ἐννοεῖ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιορκίαν τοῦ
Λαομέδοντος· βλ. Αἰν. Α' 554 καὶ Γ' 247.

817—821. Ζεύγει ἐν τάχει κτλ.) Μίμησις τῆς ὑπερτέρας εἰκόνης τοῦ Ὀ-
μήρου (Ἰλ. Ν. 22—30)·

Ἐνθ' ἔλθων, ὑπ' ὄχεσφι τιτύσκετο χαλκόποδ' ἱππῶ

ὠκυπέτα, χρυσέησιν ἐθείρησιν κομόωντε,

χρυσὸν δ' αὐτὸς ἔδυνε περὶ χροῖ, γέντο δ' ἱμέσθλην

χρυσείην εὐτυκτον, ἐοῦ δ' ἐπεβήσατο δίφρου·

βῆ δ' ἔλθαν ἐπὶ κύματ' ἄταλλε δὲ κήτε' ὑπ' αὐτοῦ

πάντοθεν ἐκ κευθμῶν, οὐδ' ἠγνοίηεν ἄνακτα,

γηθοσύνη δὲ θάλασσα δίστατο, τὸ δ' ἐπέτοντο,

ρίμφα μάλα, οὐδ' ὑπένερθε διαίνετο χάλκεος ἄξων.

823. Καὶ ὁ τοῦ γέροντος Γλαύκου χορός.) Ἐμυθεύθη ὅτι ὁ Γλαῦκος ἦτον
ἀλιεύς· καὶ ἐπειδὴ εἶδὲ ποτε ὅτι οἱ ἰχθυὺς τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀγρεύσει ἀνὰ ζω-
θέντες ἐκ τῆς προσψάσεως χόρτου τινὸς ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἐπύδησαν εἰς τὴν θά-
λασσαν, γευθεὶς καὶ αὐτὸς ἐκ περιεργείας τοῦ χόρτου, ὥρμησεν εὐθὺς καὶ ἔπεσεν
εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἔκτοτε συγκατελέχθη μετὰ τῶν θαλασσίων θεῶν· κατ'
ἄλλους δὲ ὁ Γλαῦκος ἦτον κολυμβητὴς ἐπιτηδαιότατος καὶ διέμενε χρόνον πο-
λὺν ἐντὸς τῆς θαλάσσης· ἐπειδὴ δὲ βουτήσας ποτὲ, δὲν ἐπανέστρεψε πλέον, ἀ-
πεθεώθη.

Αὐτ. . . Τῆς Ἰνουὺς ὁ Παλαίμων.) Ὁ Μελικέρτης ἦτον υἱὸς τοῦ βασι-

λέως τῶν Θηβῶν Ἀθάμαντος καὶ τῆς Ἰνουὺς θυγατρὸς τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἐρ-
μιόνης, κατὰ τὸν Ἡσίοδον· ἐπειδὴ δὲ μανεῖς ὁ Ἀθάμας ἐδίωκε καὶ τὴν γυναῖ-
κα καὶ τὸν υἱὸν τὴν μὲν ὡς λέαιναν τὸν δὲ ὡς λέοντα, ἐρρίφθησαν ἀμφοτέρω ἀ-
πὸ σκοπέλου εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἔκτοτε κατέστησαν θεοὶ θαλάσσιοι· καὶ ἡ μὲν
Ἰνώ μετωνομάσθη Λευκοθέα, ὁ δὲ Μελικέρτης Παλαίμων (Ὀβιδ. Δ', Μετα-
μορφ.), ὁ αὐτὸς δὲ καὶ Portumnios ἐκαλεῖτο παρὰ Ῥωμαίοις, ὡς ἔφορος κα-
ταστάς τῶν λιμένων.

824. . . Τριτόνων.) Ὁ Τρίτων ἐμυθεύθη υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς
Ἀμφιτρίτης τῆς θυγατρὸς τοῦ Ὠκεανοῦ (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Α', Κεφ. Δ'), ἡ τοῦ
Νηρέως υἱὸς (Λυκοφρ. στίχ. 886), οἱ δὲ ἐξ αὐτοῦ ἔγγονοι πάντες Τρίτωνες ὠ-
νομάζοντο καὶ ἐζωγραφίζοντο ἀνθρωπόμορφοι, ἔχοντες τὸ σῶμα φολιδωτὸν ἢ
λεπιδώδες. (Πλιν. Φυσ. Ἱστ. Βιβλ. Θ', Κεφ. Ε', καὶ Σκαλίγερος καὶ ἄλλοι.)

Αὐτ. . . Φόρκυνος.) Ὁ Φόρκυν ἢ Φόρκυς ἢ Φόρκος ἦτον κατὰ τὸν
Ἀπολλόδωρον (Βιβλ. Α', Κεφ. Β') υἱὸς τοῦ Πόντου καὶ τῆς Γῆς· ἐξ αὐτοῦ δὲ
ἐγεννήθησαν αἱ Φορκίδες καὶ αἱ Γοργόαι (Ἀπολλοδ. αὐτ.)· ἱστορεῖται δὲ ὅτι ὁ
Φόρκος οὗτος ἐχρημάτισε βασιλεὺς τῶν νήσων Κορσίδος καὶ Σαρδοῦς, καὶ ὅτι
νικηθεὶς εἰς μονομαχίαν παρὰ τοῦ Ἀτλαντος καὶ μετὰ πολλῶν ἄλλων καταπον-
τισθεὶς, κατετάχθη εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν θαλασσίων θεῶν.

825—826. . . Ἡ Μελίτη κτλ.) Ταύτας πάσας ὁ Ἀπολλόδωρος (Βιβλ.
Α', Κεφ. Β') λέγει θυγατέρας τοῦ Νηρέως καὶ τῆς Δωρίδος θυγατρὸς τοῦ Ὠ-
κεανοῦ, τὰς ὁποίας καὶ ἀριθμεῖ κατ' ὄνομα τεσσαράκοντα πέντε, ἐκτὸς τῆς Θα-
λείας, τὴν ὁποίαν λέγων θυγατέρα τοῦ Διὸς καὶ Εὐρυνόμης τῆς Ὠκεανίνης κα-
τατάττει εἰς τὰς Χάριτας, καὶ τῆς Κυμοθόκης, ἡ ὁποία ἴσως εἶνε ἡ Κυμοθή
ἢ ἡ Κυμὼ αἱ ἀναφερόμεναι ὑπ' ἐκείνου.

841—842. . . Ὁ δαίμων κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Β. 20)·

Στῇ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, Νηληϊῶ υἷς ἑοικώς

Νέστορι

Ἐκέρδης ὁ Σχολιαστὴς λέγει, ὅτι ὁ Φόρβας οὗτος ἦτον υἱὸς τοῦ Πριάμου· ἀλλ' ὁ
Απολλόδωρος (Βιβλ. Γ', Κεφ. Β') ἀπαριθμῶν ὀνομαστί πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ Πρι-
άμου οὐδένα ὀνομάζει Φόρβαντα.

854—856. Κλάδον κτλ.) Μίμησις τοῦ Ἀπολλωνίου (Ἀργον. Βιβλ. Δ' 156)·

Ἡ δέ μιν ἀρκεύθοιο νέον τετμηότι θαλλῶ,

βάπτουσ' ἐκ κυκεῶνος ἀκήρατα φάρμακ' αἰδαῖς,

ῥαῖνε καθ' ὀφθαλμῶν· περὶ τ' ἀμφὶ τε νήριτος ὁδμῇ

φαρμάκου ὑπνον ἔβαλλε. . . .

. . . . ἢ δ' ἐμπεδὸν ἐστηῦα

φαρμάκῳ ἔψυχε θηρὸς κάρη. . . .

864. . . Τῶν Σειρήνων σκοπέλους.) Αἱ Σειρήνες, κατὰ τὴν μυθολο-
γίαν, ἦσαν θυγατέρες τοῦ ποταμοῦ Ἀχελώου καὶ τῆς Μούσης Καλλιόπης ἢ τῆς
Μελπομένης κατ' ἄλλους, ἢ τῆς Τερψιχόρης ἢ τῆς Στερόπης τῆς θυγατρὸς τοῦ
Παρθάνου ἢ ἄλλης κατ' ἄλλους· ἦσαν δὲ δύο μόνον καθ' Ὀμηρον, ὅστις τὰς
ἀναφέρει εἰς δυϊκὸν ἀριθμὸν (Ὅπ' ἀκούῃ; Σειρήνοιν κτλ. Ὀδυσ. Μ. στίχ. 52)·
καὶ νῆσον δὲ λέγει Σειρήνοιν (αὐτ. 167)· κατ' ἄλλους δὲ τρεῖς καὶ κατ' ἄλλους
πλείονες· ὠνομάζοντο δὲ Ἀγλαοφῆμη, Θελξίεπεια, Πεισινόη, Παρθενόπη, Λί-
γεια καὶ Λευκωσία. Ὡς δ' ἐπαρθένεον αὗται, μισηθεῖσαι κατεδιώκοντο ὑπὸ τῆς

Αφροδίτης, οὔσαι δὲ πτερωταὶ ἐπέταξαν ἐπὶ τὴν Τυρρήνιαν καὶ κατέσχον τὴν νῆσον τὴν καλουμένην Ἀνθεμόεσσαν· κατεγίνοντο δὲ ἀπαύστως εἰς ἄσματα, ἡ μὲν μελωδοῦσα, ἡ δὲ ἀὐλοδοῦσα, ἡ δὲ λυρδοῦσα, καὶ διὰ τῆς ἡδύτητος τῆς ᾠδῆς τοσοῦτον κατεθέλγοντο οἱ ἀκούοντες, ὥστε κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἤθελον νὰ μακρυνθοῦν, ἀλλ' ἔστεργον νὰ ὀλεσθοῦν μᾶλλον παραμένοντες καὶ ἀκούοντες. Περὶ τούτων Ὅμηρ. Ὀδ. Μ. στίχ. 39—54, καὶ αὐτ. στίχ. 458—200, καὶ Ὑγῖνος Μύθ. 14, καὶ Στράβ. Γεωγρ. Βιβλ. Α', καὶ Πλίν. Φυσ. Ἱστ. Βιβ. Ι', Κεφ. ΜΘ', καὶ Ὀβιδ. Μεταμορφ. Βιβλ. Ε', Μύθ. ΙΒ'. Καὶ κατὰ μὲν Ὅμηρον αἱ Σειρήνες κατῴκουν εἰς λειμῶνα (Ὀδ. Μ. στίχ. 45)· ὁ δὲ Βιργίλιος ἐνταῦθα τὰς οἰκίζει ἐπὶ σκοπέλων· ὁ δὲ Σέρβιος δὲ τούτου σχολιαστὴς λέγει ὅτι πρῶτον παρῴκησαν εἰς τὸ ἀκρωτήριον Πέλωρον, μετὰ ταῦτα δὲ μετανέστησαν εἰς τὰς Καφάρεας ἢ μᾶλλον Καπρέας· ἦσαν δὲ αἱ Καπρέαι νῆσος κειμένη ἀπέναντι τοῦ κόλπου Σορρέντου τῆς Νεαπόλεως, περικυκλουμένη ὑπὸ πολλῶν σπιλάδων καὶ ἐπομένως δυσπρόσιτος· ἄλλοι δὲ πάλιν κατέταξαν εἰς οἴκησιν τῶν Σειρήνων τὰς ἐπωλύμους νήσους Σειρηνούσας.

865. λευκοὺς ἐκ πληθύος ὀστέων.) Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ Ὅμηρος (Ὀδ. Μ. 45).

. Πολὺς δ' ἄμφ' ὀστέων θίς
ἀνδρῶν πυθομένων, περὶ δὲ ρίνοι μινύθουσιν.

Καὶ ὁ Πausanias δὲ (Βιβ. Ι'. Κεφ. Γ') φέρων μάρτυρα τὸν Ὅμηρον λέγει· «Τοῦ-
» δε ἕνεκα Ὅμηρος πεποίηκεν ὥς ἡ τῶν Σειρήνων νῆσος ἀνάπλεως ὀστέων εἴη,
» ὅτι οἱ τῆς ᾠδῆς αὐτῶν ἀκούοντες ἐπύθοντο ἄνθρωποι· καὶ γὰρ ἀπολλυμένοις
» ὑποβρευστῶν τῶν σαρκῶν τῷ χρόνῳ, ὑπελείπετο τὰ ὀστέα. »

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

BIBLION EKTON.

Εἶπε δακρύων αὐτὰ, καὶ τὸν πλοῦν κατασπεύσας τοῦ στόλου
εἰς Εὐβοΐδας τῆς Κύμης ἀκτὰς προσορμίζεται τέλος·
στρέφων τὴν πῶραν πρὸ πάντων, στερρόδοντας ρίπτει ἀγκύρας
ἕκαστον πλοῖον· καὶ τάττοντ' ἐξῆς αἱ ἀκρόκυστοι πρύμναι
εἰς τὴν ἀκτὴν ἐν σειρᾷ, κ' ἐκπηδῶσι διάπυρ' οἱ νέοι
εἰς τὴν Ἑσπέριον ὄχθην· οἱ μὲν εἰς χαλίκων τὰς φλέβας
σπέρμα ζητοῦσι φλογός, οἱ δὲ ἄλλοι συλοῦσι τὰ δάση,
στέγας θηρίων πυκνάς, καὶ εὐρόντες δεικνύουσιν ὕδωρ.
Ὁ εὐσεβὴς πλὴν Αἰνείας τὸν λόφον ἐφ' οὗ ὁ Ἀπόλλων
ἄρχει ὁ μέγας ζητεῖ, καὶ τὸ ἄντρον τὸ μέγιστον πόρρω
τῆς φρικαλέας Σιβύλλης, ἧς νοῦν καὶ ἧς φρένα μεγάλην
μάντις ἐμπνέει ὁ Δῆλιος, πᾶν ἀναπτύσσων τὸ μέλλον·
ἔρχονται ἡδ' εἰς Ἑκάτης τὸ ἄλσος, τὴν πάγχρυσον στέγην·
φεύγων ὁ Δαίδαλος, λέγουν, ποτὲ τὸ τοῦ Μίνως κράτος
καὶ δι' ὠκέων πτερῶν ν' ἀναβῇ εἰς αἰθέρα τολμήσας,
δι' ἀσυνήθους ὁδοῦ τὰς ψυχρὰς προσεπέλασεν ἄρκτους,
κοῦφος δὲ τέλος ἐλθὼν εἰς Χαλκίδος τὴν ἄκραν ἐπέστη·
ἅμα δ' εἰς γῆν κατηνέχθη, καὶ σοὶ ἱερώσας, ὦ Φοῖβε,
τοὺς ἐρετμοὺς τῶν πτερύγων, ναὸν ᾠκοδόμησε μέγαν.
Τοῦ Ἀνδρογαίου τὸν φόνον παρίστων αἱ πύλαι· προσέτι
οἱ Κεκροπίδαι ταχθέντες ποινὴν (συμφορὰ των!) νὰ πέμπουν
τέκνα κατ' ἔτος ἐπτά· καὶ πλησίον ἡ κάλπη τῶν κλήρων·
ἄντικρυ δὲ ἐν θαλάσῃ ὑψοῦτο ἡ γῆ τῶν Κνωσσίων,
ὅπου τοῦ ταύρου ὁ ἄγριος ἔρως, καὶ λάθρα συνοῦσα
ἡ Πασιρᾷ· καὶ γένος μικτόν, καὶ διπλόμορφος γόνος
ἦν ὁ Μινώταυρος, μέγα φρικτὴς Ἀφροδίτης μνημεῖον·
ἦν καὶ ὁ δύσχρηστος δόμος, ἡ ὅλως ἀνέξοδος πλάνη.
Τῆς βασιλίδος οἰκτεῖρων ὁ Δαίδαλος ὅμως τὸν μέγαν

ἔρωτα, ἔλυσε μόνος τῶν τοίχων στροφὰς τὰς δολίας,
 ἵχνη τυφλὰ ὁδηγῶν διὰ μίτου· καὶ σὺ δὲ θὰ εἶχες, 30
 Ἴκαρε, μέρος ἐκεῖ, ἥ πατρώ' ἂν ἐπέτρεπε λύπη·
 ἐπὶ χρυσοῦ ἐδοκίμασε δις τὸ συμβᾶν νὰ χαράξῃ,
 δις δὲ ἡ χεὶρ παρελύθη· αὐτὴν τὴν εἰκόνα δ' ἀπαύστως
 θὰ ἐθεώρουν πάντων τὰ ὄμματ', ἂν μὴ ὁ Ἀχάτης 35
 ἤρχετο αἴφνης, πρὸς δὲ μετ' αὐτοῦ Δηϊφόβῃ ἢ Γλαύκῳ,
 Φοῖβου κ' Ἑκάτης ἱέρεια, λέγ' εἰς τὸν ἄνακτα δ' αὕτη·
 « Δὲν εἶν' αὕτη τοῦ παρόντος θεάματος πρόσφορος ὥρα·
 ἐκ τῆς ἀγέλης ἐπτά σφαγιάσατε μόσχους ἀθίκτους,
 πρόβατα δὲ διетὴ ἐκλεκτὰ, κατὰ θέμιν, τοσαῦτα.»
 Πρὸς τὸν Αἰνεΐαν αὐτὰ, καὶ ὁ λόγος τελεῖτ' ἐν τῷ ἅμα· 40
 εἰς τὸν ναὸν προσκαλεῖ δ' ἡ ἱέρεια τότε τοὺς Τρῶας.
 Εἰς τῶν Κυμαίων τὸν βράχον ἐστὶ σπηλαιώδης τις σύριγξ·
 φέρουσ' εἰς ταύτην ὁδοὶ ἑκατὸν καὶ ἰσάριθμοι πύλαι,
 ὅθεν ἐξέρχονται τόσαι φωναί, τῆς Σιβύλλης προῤῥήσεις·
 ὥς δὲ ἀφίχθ' εἰς τὴν θύραν, «Καιρὸς, τὸν χρησμὸν ἐπερώτα, 45
 εἶπεν ἡ κόρη. Ἴδου ὁ θεός! ὁ θεός!» καὶ ἀμέσως
 οὔτε τὴν ὄφιν τῆς εἶχε τὴν πρώτην, ἀλλ' οὔτε τὸ χρῶμα,
 οὔτε τὰς κόμας εἰς τάξιν, ἐπῆξε δ' ἄσθμα τὸ στήθος,
 καὶ τὴν καρδίαν ἐξοίδαινε λύσσα, καὶ μείζων ἐφάνη 50
 καὶ ἡ φωνὴ οὐ κατ' ἄνθρωπον, ὅτε κατάσχετος ἦδη
 ἦτον ἐγγὺς τοῦ θεοῦ. «Τὰς δεήσεις, ἐβόησε, παύεις,
 Τρῶς ὦ Αἰνεΐα, τὰς παύεις! Ἀλλ' ἄνευ αὐτῶν δὲν ἀνοίγει
 ὁ φοβερός οὗτος οἶκος τὸ μέγα τοῦ στόμα.» Ὡς εἶπε,
 κ' ἔπαυσε. Τρόμος ψυχρὸς τῶν Τευκρῶν περιέρρευσεν τότε
 τὰ ἐσκληρότα ὅσῃ· κ' ἐκ ψυχῆς ἐδεήθη ὁ ἄναξ· 55
 « Φοῖβε, οἰκτίρμων αἰεὶ εἰς τὰ πάνδεινα πάθη τῆς Τροίας,
 ὁ τὰ τοῦ Πάριδος βέλη τὰ Δάρδανα, ὥς καὶ τὰς χεῖρας,
 κατ' Αἰακίδου ἰθύνας, τοσαῦτα διήλθον πελάγη
 ὑπὸ τὴν σὴν ὁδηγίαν, μεγάλας ζωννύοντα γαίας,
 καὶ Μασσυλίου τοὺς πόρρω οἰκοῦντας, καὶ Σύρτεων τόπους, 60
 κ' Ἰταλίας ἐφθάσαμεν τέλος τὴν φεύγουσαν ὄχθην·
 μὴ μᾶς διώξῃ ἐντεῦθεν καὶ πέραν ἡ τύχη τῆς Τροίας!
 Ἦδη δ' οἰκτεῖρετε (τοῦτο εἶδος) τὸ Περγᾶμειον γένος,
 πάντες θεοὶ καὶ θεαί, ἐναντίοι ποτὲ τοῦ Ἰλίου
 καὶ τῆς Δαρδάνων εὐκλείας· καὶ σὺ, ἱερὰ μαντιπόλε, 65

ἢ προορῶσα τὸ μέλλον, ἀθέμιτ' ἂν δὲν ἐξαιτῶμαι,
 δὸς τοὺς Τευκροὺς νὰ οἰκίσω εἰς Λάτιον, ὃ μ' ἐκληρώθη,
 καὶ τοὺς τῆς Τροίας προστάτας θεοὺς, τοὺς πολὺ πλανηθέντας.
 Τότε ναὸν ἐκ μαρμάρου στερροῦ εἰς Ἑκάτην καὶ Φοῖβον 70
 θὰ καθιδρύσω· πρὸς δὲ κ' ἐορτὰς ἐπωνύμους τοῦ Φοῖβου
 ἄδυτον δὲ εἰς τὸ κράτος ἡμῶν περιμένει σε μέγα,
 ὅπου χρησμούς, ὥς καὶ εἴτι μυστήριον Μοίρας δηλώσης
 τοῖς ὁπαδοῖς μου, θὰ θέσω, αὐτοῖς ἱεροὺς ἐπιστήσας
 ἄνδρας λογάδας· εἰς φύλλα πλὴν μὴ καταχώρει τὰ ἔπη, 75
 παίγνια μὴ σκεδασθῶσιν ἱπτάμενα κούφων ἀνέμων·
 δέομ' ἐκ στόματος λέγει.» Καὶ ἔπαυσεν οὕτω τὸν λόγον.
 Ἦ μαντιπόλος δ' ἀδάμαστος ἔτ' εἰς τὸ ἄντρον τοῦ Φοῖβου,
 κάτεβακχεύετ', ὀργῶσα τὸν μέγαν θεὸν ν' ἀποσεῖσῃ
 ἀπὸ τοῦ στήθους· τὸ στόμα τῆς πλὴν τὸ λυσσῶν ἐπὶ μᾶλλον 80
 ἔτρυχ' ἐκεῖνος, πιέζων σφοδρῶς τὴν ἀγρίαν καρδίαν·
 αἱ ἑκατὸν δ' αἰφνιδίως ἀνοίγονται πύλαι τοῦ οἴκου
 αὐτοκινήτως κ' ἐκφέρουν τοιοῦτον χρησμὸν δι' ἀέρων·
 « ὦ ὁ φυγὼν τοὺς μεγάλους τοῦ πόντου κινδύνους εἰς τέλος,
 μείζονες ἔτ' εἰς ξηρὰν σὲ προσμένουν· οἱ Τρῶες θὰ ἔλθουν 85
 εἰς τοῦ Λαβίνου τὸ κράτος· ἀμέριμνος ἔσο πρὸς τοῦτο·
 πλὴν θὰ θελήσουν ποτὲ νὰ μὴν ἤρχοντο· μάχην φρικτὴν
 καὶ ἐπαφρίζοντα βλέπω τὸν Θύβριν δι' αἵματος πλείστου·
 οὔτε θὰ λείψωσι Ξάνθος, Σιμόεις, ἢ Δώρια ἔρκη·
 καὶ Ἀχιλλέα δὲ νέον θὰ εὖρης ἐκ γένους Λατίου, 90
 τέκνον κ' ἐκεῖνον θεᾶς, οὐδαμοῦ δὲ τῆς Ἥρας θὰ παύσῃ
 ἢ κατὰ Τρώων ὀργή· Ἐν δ' ἐσχάταις ἀνάγκαις, εἰς ποῖον
 δὲν θὰ προστρέξῃς ἰκέτης ἢ ἔθνος ἢ ἄστ' Ἰταλίας;
 αἴτιος δὲ τῶν δεινῶν ἡ συμβία καὶ πάλιν, τῶν Τρώων
 ξένη, καὶ θάλαμοι αὖθις ἀλλότριαι· 95
 μὴ ὑποχώρει δὲ σὺ· θαρράλεος προόδευε ὅπου
 σοὶ ἐπιτρέψῃ ἡ τύχη· Ἦ πρώτη ὁδὸς σωτηρίας
 θὰ σ' ἀνοιχθῇ, τὸ πιστεύεις ποτέ; εἰς Ἑλλήνιον πόλιν.»
 Ἐκ τοῦ ἀδύτου τοιαῦτα φρικτὰ ἢ Κυμαία Σιβύλλα
 εἶπεν ἀμφίβολα, ἅμα μιγνῦσ' ἀληθῆ καὶ σκιδώδη, 100
 καὶ μυκωμένη τοῦ ἀντροῦ ἐντός· ὁ Ἀπόλλων δὲ σεῖων
 τοὺς χαλινούς, μαινομένης αὐτῆς, τῇ ἐκέντα τὸ στήθος.
 Ὡς δὲ ἐπαύθ' ἡ μανία, οὐδ' ἔτι τὸ στόμα ἐλύσσα,

ἤρξατο οὕτως ὁ ἥρως Αἰνείας· «Οὐδείς μοι, ὦ κόρη,
 νέος παρίσταται ἤδη ἀγῶν ἢ ἀδόκητος μόχθος·
 πάντα προεῖδον, κ' ἐντὸς τῆς ψυχῆς προδιέθεσα πάντα. 105
 Ἐν δὲ ζητῶ· ἐπειδὴ, ὡς ἄδει', αἱ πύλαι τοῦ Ἄδου
 κεῖνται ἐδῶ, καὶ ἐδῶ κ' ἡ τοῦ μαύρου Ἀχέροντος λίμνη,
 νὰ δυνηθῶ καταβαίνων νὰ ἴδω τὸν φίλον πατέρα·
 σὺ ὁδηγός μου γενοῦ, τὰς ἀγίας ἀνοίγουσα πύλας·
 ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν ἐκ φλογῶν καὶ βελῶν χιλιάδων 110
 εἶλον ἐκείνον ἐγὼ διὰ μέσου στρατῶν πολεμίων·
 ἅπανταχοῦ συνοδίτης μου ἦν, κ' εἰς θαλάσσας ἀπάσας·
 ὁ οὐρανὸς καὶ τὸ πέλαγος ὅσα ἠπείλουν ὑπέστη,
 καὶ τοι ἀδύνατος, ὅμως νικῶν τὴν τοῦ γήρατος μοῖραν·
 ἔτι δ' ἐκείνος εἰς πύλην τὴν σὴν νὰ προσέλθω ἱκέτης 115
 μοὶ τὸ παρήγγειλε μόνος. ὦ πότνια, οἴκτειρον ἤδη
 πόθον πατρὸς καὶ υἱοῦ· δυνατὰ σοὶ τὰ πάντα, καὶ οὔτε
 μάτην σε φύλακα ἔχ' ἡ Ἑκάτη τῆς λίμνης Ἀόρνου.
 Ἄν ὁ Ὀρφεὺς ἠδυνήθη σκιάν ν' ἀναγάγῃ συζύγου,
 εἰς τῆς Θρακείας κιθάρας χορδὰς πεποιθὼς τὰς εὐήχους, 120
 ὁ Πολυδεύκης τὸν Καστορά ἂν ἐναλλάξ ἀποθνήσκων
 ἔσωσ' ἐλθὼν, ἀπελθὼν· τὸν Θησέα δὲ τί, καὶ τὸν μέγαν
 νὰ μνημονεύσω Ἀλκείδην; κ' ἐγὼ ἐκ Διὸς ὡς ἐκείνος.»
 Διὰ τοιούτων, κρατῶν τοὺς βωμοὺς, καθικέτευε λόγων·
 Ἡ μαντιπόλος δὲ ἤρξατο οὕτως· «ὦ γέννημα θεῖον, 125
 Ἀγχισιάδ', εἰς Ἀόρνου ἢ κάθοδος εὐκόλος εἶναι·
 εἴν' ἀνοικταὶ καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα τοῦ Ἄδου αἱ πύλαι·
 πλὴν ν' ἀναστρέψῃς τὸ βῆμα, τὸν ἄνω ἀέρα ν' ἀνέλθῃς,
 οὗτος ὁ δύσκολος μόχθος· ὀλίγ' ἤξιώθησαν, ὅσοι
 διογενεῖς, διοφίλητοι, οὓς εἰς αἰθέρ' ἀναφέρει 130
 ἡ ἀρετὴ φωτοβόλος. Ἐν μέσῳ ἐκτείνεται δάσος,
 ὃ πανταχόθεν καμπαῖς Κωκυτὸς περιρρέει ὁ μέλας.
 Ἄν δὲ τὰς φρένας σου τόσος κατέλαβεν ἔρως καὶ πόθος,
 δις νὰ διέλθῃς τὴν Στύγα, καὶ δις τὰ ζοφώδη νὰ ἴδῃς
 Τάρταρα, δέχῃσαι δὲ τὸν ἀγῶνα τὸν ἄφρον' ἀσμένως, 135
 μάθων' ἐν πρώτοις τί πρέπει. Χρυσόφυλλος, εὐκαμπτος κλάδος
 κρύπτετ' εἰς δένδρον πυκνόν, ἱερὸς νομιζόμενος Ἥρας
 καταχθονίας· αὐτὸν πανταχόθεν καλύπτουσι δάση,
 καὶ εἰς σκιὰς σκοτεινῶν κεκρυμμένος ὑπάρχει κοιλάδων.

δὲν ἐπιτρέπεται δέ τις νὰ φθάσ' εἰς τῆς γῆς τοὺς κευθμῶνας 140
 πρὶν ἐκ τοῦ δένδρου αὐτοῦ τὸν χρυσόκομον κλάδον ἐκσπάσῃ·
 ἢ Περσεφόν' ἢ καλὴ πρὸς αὐτὴν νὰ προσφέρηται δῶρον
 ὥρισε τοῦτο· σπασθέντος τοῦ πρώτου, ἐκφύεται ἄλλος
 κλῶν τοῦ ἰδίου μετάλλου, ἐπίσης χρυσόφυλλος, θάλλων.
 Ἄνω ζητῶν περιβλέπου· καὶ δρέφον αὐτὸν ὡς τὸν εὖρης 145
 διὰ χειρός· ὅταν θέλῃς, κ' αἱ Μοῖραι ὁμοῦ τὸν καλῶσιν,
 ἔπετ' εὐκόλως ἐνδίδων· εἰδὲ, εἴν' ἀδύνατον βία
 νὰ κατισχύσῃς, τὸν κλῶνα σκληρῶ νὰ ἐκσπάσῃς σιδήρῳ.
 Ἄλλ' ἐν τοσοῦτῳ σοὶ σῶμα κατὰκειται ἄψυχον φίλου·
 τὸ ἀγνοεῖς! ἀλλὰ τοῦτο μαιίνει τὸν ἅπαντα στόλον· 150
 ὅτε, ζητῶν συμβουλὰς, σὺ μένεις εἰς ταύτας τὰς θύρας,
 φέρε τον πρῶτον εἰς δέοντα τόπον, καὶ κρύφον εἰς τύμβον·
 πρόσφερε πρόβατα μαῦρα, ὡς πρῶτον ἐνάγισμα ταῦτα·
 οὕτω τὰ Στύγια ἄλσῃ, τὰ ζῶσιν ἀπρόσιτα κράτη
 βλέπεις.» Ὡς εἶπεν, ἐκλείσθη τὸ στόμα τῆς, ἄφρων μόνον. 155
 Τότ' ὁ Αἰνείας χαμαὶ τὰ περίλυπα ὄμματα στήσας,
 ἀπὸ τοῦ ἄντρου ἐξέβη, εἰς νοῦν τὰ τυφλὰ περιστρέφων
 ἀποθησόμενα· ἦν μετ' αὐτοῦ δ' ὁ πιστὸς τοῦ Ἀχάτης
 ἀκολουθῶν, καὶ μερίμνας εἰς νοῦν τὰς αὐτὰς περιφέρων.
 Ἐλεγον λόγους πολλοὺς καὶ παντοίους αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους, 160
 ἢ μαντιπόλος ὅποιον νὰ ἔλεγεν ἄψυχον φίλον
 σῶμα δεόμενον τάφου. Ἐλθόντες δ' εἰς ὄχθην πετρώδη,
 εὖρον ἐκεῖ τὸν Μισήνον, νεκρὸν ἐξ ἀδίκου θανάτου,
 τὸν Αἰολίδην Μισήνον, ὃς ἐξοχος ἦν ὑπὲρ πάντας
 διὰ χαλκοῦ νὰ ἐξάπτῃ τοὺς ἄνδρας, τὸν Ἄρην δι' ἤχων· 165
 Ἐκτορος ἦν ὁπαδὸς τοῦ μεγάλου· τοῦ Ἐκτορος πέριξ
 ἔβαινε πέλεκυν φέρων καὶ σάλπιγγ' ἀγγέλλουσαν μάχας.
 Ὡς δ' ὁ νικῶν Ἀχιλλεὺς τῆς ζωῆς ἀπεστέρησ' ἐκείνον,
 τοῦ Δαρδανίου Αἰνείου ὁ ἥρως ὁ κράτιστος οὗτος
 ἔγιν' ἐταῖρος, δοθεὶς εἰς οὐχὶ ταπεινότερον ἄνδρα· 170
 ὡς διὰ κοίλης δὲ κόγχης ἐσάλπισ' ἐπάνω τοῦ πόντου,
 καὶ εἰς ἀγῶνα ὥδῃς τοὺς θεοὺς προεκάλει ὁ ἄφρων,
 Τρίτων ζηλότυπος, ἂν πιστευτὸν, ἀφαρπάσας τὸν ἄνδρα,
 τὸν κατεβύθισ' ἐντὸς τοῦ ἄφρου κατακλύστων κοιλάδων·
 περὶ αὐτὸν ὀλοφύρονται ἤδη, κραυγάζοντες πάντες, 175
 ὁ εὐσεβὴς δὲ πρὸ πάντων Αἰνείας· κ' εὐθὺς τῆς Σιδύλλης

τὴν ἐντολὴν ἐκτελοῦσι θρηνοῦντες· βωμόν δὲ τυμβίου
 πρὸς τὸν αἰθήρ' ἀμιλλῶνται σωρόν ν' ἀνεγείρουν ἐκ δένδρων·
 εἰς ἀρχαιοτάτον δάσος εἰσέρχονται, κοίτην θηρίων·
 κλίνουν αἱ πίτεις· ἤχεϊ δὲ τὸν πρίνον ὁ πέλεκυς πλήττων 180
 καὶ τὰς δοκοὺς τῆς μελίας· καὶ σφῆνες τὰς δρυὺς τὰς δυστμήτους
 σχίζουσι· ρίπτονται δὲ ἐξ ὁρέων πετελαὶ μεγάλαι,
 καὶ ὁ Αἰνείας δ' αὐτὸς ὦν εἰς ταῦτα τὰ ἔργα ὁ πρῶτος,
 καὶ τοὺς συντρόφους ὀτρύνει, καὶ ὅμοια ζώννυται ὄπλα·
 εἰς τὴν περίλυπον δὲ περιστρέφων καρδίαν τοῦ ταῦτα 185
 πρὸς τὸ ἀπέραντον στρέφεται δάσος, καὶ εὐχεται ταῦτα
 «Αἶ, εἰς τοσοῦτον δρυμῶν' ἂν ἐφαίνετ' ὁ κλάδος τοῦ δένδρου
 ἢ δ' εἰς ἡμᾶς ὁ χρυσοῦς! ἐπειδὴ ἀληθέστατα εἶπεν
 ἡ μαντιπόλος τὰ πάντα, βαβαί, περὶ σοῦ, ὦ Μισῆνε!»
 Μόλις ἐξέφρασε ταῦτα, καὶ πέλειαι δύο ἐξ ὕψους 190
 καὶ οὐρανόθεν, ἐμπρὸς τοῦ προσώπου τοῦ ἦλθον πετῶσαι,
 κ' ἐπὶ τῆς χλόης ἐκάθισαν· τότε δ' ὁ ἥρως ὁ μέγας
 τοὺς τῆς μητρὸς ὡς ἐγνώρισεν ὄρνεις, φαιδρὸς ἐδεήθη·
 «Ἔστε ὑμεῖς ὁδηγός, ἂν ὑπάρχη ὁδός, δι' αἴερος
 φέρετε σεῖς πρὸς τὸ ἄλσος εἰς ὃ συσκιάζει παχείας 195
 γαίας ὁ ἅγιος κλών· καὶ σὺ, θεία μοι, πάρεσο, μήτηρ,
 εἰς τὴν δυσχέρειαν ταύτην,» κ' ἐτάχυνεν ἅμα τὸ βῆμα,
 παρατηρῶν τὰ σημεῖα καὶ ποῦ διευθύνοντ' αἱ ὄρνεις·
 βόσκουσ' ἐκεῖναι προὔχουρουν, καὶ ἵπταντο μόνον τοσοῦτον
 ὅσον ἡδύνατο πόρρω ἐπόμενον βλέμμα νὰ φθάσῃ. 200
 Ὡς δὲ τοῦ φάρυγγος ἦλθον ἐγγὺς τοῦ δυσόσμου Ἀόρνου,
 ἀνυψωθείσαι, κ' εὐθὺς δι' αἴερος ῥευστοῦ καταπτᾶσαι,
 εἰς ἐπιλέκτους ἀμφοτέρ' ἐκάθισαν ἔδρας τοῦ δένδρου·
 δι' ἄλλοχρόων δὲ κλάδων χρυσοῦ ἐκεῖ ἔλαμπεν αἴγλη.
 Ὡς εἰς χειμέριον ψυχὸς συνήθως ἰξὸς εἰς τὰ δάση 205
 νέ' ἀναπτύσσει τὰ φύλλα, προκύπτων ἐκ σπέρματος ξένου,
 διὰ κροκόχρου φυτοῦ δὲ κυκλοῖ τὰ στρογγύλα στελέχη,
 οὕτως ἐφαίνετ' ὁ θάλλων χρυσὸς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πρίνου
 τοῦ πυκνοφύλλου, καὶ ἤχουν τὰ πέταλ' αὐτοῦ εἰς τὰς αὔρας.
 Ἦρπας' εὐθὺς ὁ Αἰνείας δραμῶν τὸν ἀντέχοντα κλάδον, 210
 καὶ ἀποσπάσας, τὸν ἔφερεν ὅπου κατώκ' ἡ Σιδύλλα.
 Εἰς τὰς ἀκτὰς δ' οἱ Τευκροὶ τὸν Μισῆνον οὐχ ἤττον ἐθρήνουν,
 καὶ εἰς τὴν ἄχαριν τέφραν ἐτέλουν τὰ ἔσχατα χρέη·

πίτυος πρῶτον παχείας καὶ ξύλων δρυὸς κεκομμένων
 ὑπερμεγέθη πυρὰν ἀνεγείρουν, καὶ μέλανας κλάδους
 εἰς τὰ πλευρὰ περιπλέκουν, κ' ἐμπρὸς κυπαρίσσους πενθίμους
 στήνουν, καὶ τ' ἄνω στολίζουσιν δι' ὀπλων στιλβόντων·
 ὕδωρ οἱ μὲν ἐτοιμάζουν θερμόν, κ' εἰς τὸ πῦρ κοχλαζούσας
 χύτρας, καὶ πλύνουν τὸ σῶμα τὸ ἤδη ψυχρόν, καὶ ἀλείφουν·
 θρήνος δ' ἡγέρθ' εἰς στρωμνὴν· τὰ θρηνούμενα θέτουσι μέλη 220
 καὶ πορφυρᾶς ἐφαπλοῦσι πορφύρας, οὓς εἴθισται πέπλους.
 Ἄλλοι τὸ μέγα ἐπ' ὤμων βαστάζουσι φέρετρον, πένθους
 ὑπηρεσίαν· κατ' ἔθος ἀρχαῖον τὸ βλέμμ' ἀποστρέφουν,
 ὑποτιθέντες τὴν δᾶδα· σωροὺς δ' ἐπιφέροντες καίουν
 λιβανωτοῦ, ἐδεσμάτων, καὶ πλήρεις ἐλαίου κρατῆρας. 225
 Ὡς δὲ κατέπεσε τέλος ἡ τέφρα, κ' ἡ φλόξ ἐπραύνθη,
 τὴν ὑγροπότιν σποδὸν καὶ τὰ λείψανα πλύνουν δι' οἴνου·
 ὁ Χορινεὺς τὰ ὀστᾶ δὲ καλύψας εἰς χάλκινον κάδον
 τρεῖς περιέρχεται, ὕδωρ καθάρσιον ἔχων, τοὺς φίλους,
 καὶ διὰ κλάδου αἰσίας ἐλαίας τὴν δρόσον τοῦ ραίνει, 230
 καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀγνίσας, τὰ λοισθία ῥήματα λέγει·
 ὁ δ' εὐσεβὴς ἀνεγείρει Αἰνείας ὑπέρογκον σῆμα
 φέρον τὰ ὄπλα, τὴν κώπην, τὴν σάλπιγγ' αὐτὴν τοῦ θανόντος,
 εἰς τὸ ἀέριον ὄρος ὃ λέγεται ἤδη Μισῆνον,
 καὶ δι' αἰώνων φυλάττει τὸ ὄνομ' αὐτὸ ἀπ' ἐκείνου. 235
 Τούτων πραχθέντων, εὐθὺς ἐνηργήθ' ἡ βουλὴ τῆς Σιδύλλης.
 Ἄντρον ὑπῆρχε πετρῶδες, βαθὺ καὶ ὑπέρμετρον χάσμα·
 μέλαινα λίμνη κατεῖχε τὰ πέριξ καὶ σκότος δρυμῶνων·
 ὑπὲρ αὐτὸ οὐδὲ πτέρυξ πτηνοῦ δὲν χαράττει τὸν δρόμον
 ἀτιμωρήτως· τοιοῦτος ἀτμός, ἐκ τῶν μαύρων φαράγγων 240
 διαχεόμενος, ἄνω πρὸς στόμα τὸ κοῖλον προκύπτει·
 ὅθεν ἐκεῖνον τὸν τόπον οἱ Ἕλληνες Ἀορνον εἶπον.
 Ὁ ἱερεὺς κατὰ πρῶτον ἐνέστησ' ἐκεῖ μελαννώτους
 τέσσαρας μόσχους· αὐτῶν δ' εἰς τὰ μέτωπα ἔχυσεν οἶνον,
 ἄκρας τινὰς δ' ἀποσπάσας τριχῶν μεταξὺ τῶν κεράτων 245
 ἔρριψ' ἐντὸς τοῦ Ἀγίου πυρὸς ἀπαρχὰς τὰς πρωτίστας
 καὶ τὴν Ἑκάτην ἐκάλει, θεὰν Οὐρανοῦ τε κ' Ἑρέβους·
 μάχαιραν ἄλλ' ὑποβάλλουν, καὶ δέχονται ἅμα τὸ αἶμα
 τὸ χλιαρὸν εἰς κρατῆρας· ἐκεῖνος δὲ μαύρην ἀμνάδα
 τῇ Εὐμενίδων μητρί, καὶ αὐτῆς ἀδελφῇ τῇ μεγάλῃ 250

θύων προσφέρει, καὶ βοῦν δὲ στειρεύουσιν σοί, Περσεφόνη.
Εἰς τῆς Στυγὸς τὸν μονάρχην βωμοὺς τότε γείρει νυκτίους
καὶ εἰς τὰς φλόγας τὰ σπλάγχνα τῶν ταύρων τὰ πάγια θέτει,
λίπος ἐλαίου δὲ χεῖ ἱκανὸν ἐπ' αὐτῶν καιομένων.

Ὅμως ἰδοὺ ὡς ἡ πρώτη ἀκτὶς τοῦ ἡλίου ἐφάνη 255
ὑπὸ τοὺς πόδας μυκάται ἡ γῆ, καὶ κλονοῦνται τὰ δάση
εἰς κορυφάς· ὕλακὴ δὲ κυνῶν, τῆς θεᾶς προϊούσης,
ὡς νὰ ἠκούσθ' εἰς τὰ σκότη· καὶ, « πόρρω οἱ βέβηλοι, πόρρω,
ἡ μαντιπόλος φωνάζει· ἐξέλθετε ὅλως τοῦ ἄλσους.
Σὺ δὲ προχώρ' εἰς τὸν δρόμον, καὶ σπᾶσον τῆς θήκης τὸ ξίφος·
ἤδη ἀνάγκη ψυχῆς, ὦ Αἰνεΐα, καὶ στήλους ἀνδρείου.» 261
ταῦτα εἰποῦσα, παράφορος ἔδ' εἰς τὸ ἄντρον τὸ χαῖνον·
διὰ βημάτων δ' ἐκείνος παρείπετο ὄχι ἀτόλμων.

Οἱ τὰς ψυχὰς κυβερνῶντες θεοί, καὶ σκιαὶ σιγαλαί,
Χάος, Φλεγέθων, σιγῶσαι εὐρύχωροι, νύκτι' ἐκτάσεις, 265
ἔστω μοι νῦν τ' ἀκουσθέντα νὰ εἴπω, καὶ δότε μοι χάριν
τὰ εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς κ' εἰς τὸ σκότος κρυπτὰ ν' ἀναπτύξω.
Διὰ σκιῶν ζοφερῶν καὶ νυκτὸς ἐπορεύοντο μόνοι
εἰς τὸ τοῦ Ἄδου κενὸν καὶ ἀοίκητον κράτος χωροῦντες,
οἷα εἰς φῶς ἀμυδρὸν ἀμφιβόλως φεγγούσης σελήνης 270
διὰ δασῶν ἢ ὁδοῦ, ὅταν κρύπτῃ ὁ Ζεὺς τὸν αἰθέρα
ὑπὸ τὸ σκότος, ἡ νύξ δὲ τὰ χρώματα σβέει τῶν ὄντων.

Εἰς τοὺς τοῦ Ἄδου πυλῶνας, ἐμπρὸς τῶν φαρύγγων τοῦ Ὀρχου
πένθη τὴν κοίτην αὐτῶν κ' ἐκδικήτραι ἔχουν φροντίδες·
κ' αἱ χλωροπρόσωποι Νόσοι οἰκοῦσι, τὸ ἄθλιον γῆρας· 275
ἔτι δὲ Φόβος, κακόβουλος Πεῖνα, κ' αἰσχίστη Πενία
(ὄντα φρικώδη τὴν ὄψιν) καὶ Θάνατος δ' ἔτι καὶ Μόχθος,
ὁ τοῦ Θανάτου ὁμαίμων, ὁ Ὑπνος κ' αἰσχροὶ ἀπολαύσεις.
Εἰς τὴν ἐτέραν φλιάν ὁ θανάσιμος Πόλεμος κεῖται
κ' αἱ σιδηραὶ Εὐμενίδων οἰκήσεις, καὶ Ἔρις παράφρων, 280
τὴν ἐχιδνόπλοκον κόμην μ' αἰμάσσον συνέχουσα δέμα·
κατὰ τὸ μέσον πυκνόσκιος τείνει μεγάλη πτελέα
κλάδους ἀρχαίους. Αὐτὴ τῶν ματαίων Ὀνειρῶν ἡ ἔδρα
λέγεται οὔσα· ἐνταῦθα κολλῶνται εἰς ἕκαστον φύλλον·
φαίνεται ἐκεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πλῆθος θηρίων παντοίων. 285
Παρά τὰς θύρας οἱ κένταυρ' οἰκοῦσιν, αἱ δίμορφοι Σκύλλαι,
ὁ ἐκατόγχειρ Βριάρεως, ἔτι φρικῶδες συρίζων

θῆρ δ' τῆς Λέρνης καὶ Χίμαιρα φλόγας ἀνθ' ὀπλων φοροῦσα,
Ἄρπυιαι ἔτι, Γοργόνες, καὶ ὄφεις τρισώμων φασμάτων.
Φόβῳ σχεθεὶς ὁ Αἰνεΐας τὸν σίδηρον τάχιτ' ἀρπάζει, 290
κατὰ παντὸς ἀπαντῶντος τὸ στόμα τοῦ ξίφους προτείνων.
Ἄν δ' ἡ σοφὴ ὁδηγὸς δὲν τῷ ἔλεγεν ὅτι πλανῶνται
σώματα ταῦτ' ἀραιά, ὑπὸ σχήματος φρούδην εἰκόνα,
ῶρμα ξιφήρης κ' ἐδίωκε πλήττων σκιάς ἀνυπάρχτους.
Εἰς τὸν Ταρτάρειον φέρεται Ἀχέροντα δρόμος ἐντεῦθεν· 295
ὑδὼρ ἐκεῖ ἱλυῶδες εἰς βάραθρα βράζει μεγάλα,
τοῦ Κωκυτοῦ εἰς τὰς ὄχθας ἐκρίπτον τὴν ἄμμον του πᾶσαν·
εἶναι δὲ φύλαξ αὐτῶν τῶν ὑδάτων καὶ ρεῖθρων ὁ Χάρων,
ὁ τρομερὸς καὶ αὐχμώδης πορθμεύς. Πολιὰν εἰς τὰς γνάθους
ἀπεριποίητον ἔχει, τὰ δ' ὄμματα ἔχει φλογώδη· 300
διὰ δεσμοῦ πιναρὰ ἐκ τῶν ὤμων του κρέμαται χλαῖνα,
διὰ κοντοῦ διοικεῖ, δι' ἰστίων τὸ σκάφος εὐθύνει
καὶ τὰς ψυχὰς τῶν νεκρῶν σιδηρόχρουν εἰς κύμβην πορθμεύει,
γέρων μὲν, ὅμως σκληρόν τοῦ θεοῦ καὶ ἀκμαῖον τὸ γῆρας·
πλῆθος παντοῖον συνέβρε' ἐκεῖ κατὰ πάσας τὰς ὄχθας, 305
ἄνδρες, μητέρες, ψυχαὶ μεγαθύμων ἡρώων, ὀπόσων
ἦλθε τὸ τέρμα τοῦ βίου, καὶ παῖδες καὶ ἄγαμοι κόραι,
κ' ἔφηβοι, οὓς εἰς πυρὰς αἱ γεννήτορες εἶδον πρὸ ὥρας·
ὅσα εἰς δάση, ὡς πρῶτον χειμέριον ψῦχος ἐπέλθῃ,
πίπτουσι φύλλα ξηρά, ἢ ὅσας εἰς γῆν ἐκ πελάγους 310
φέροντας ὄρνεις πολλὰς, ἃς ἐσώρευσεν ὦρα χειμῶνος,
διαποντίους ὠθοῦσα εἰς ζήτησιν γῆς θερμότερας.
Ἰσταντο πάντες αὐτοὺς νὰ περάσῃ δεόμενοι πρώτους,
καὶ ἀνατείνοντες χεῖρας ἐκ πόθου τῆς ἀντικρυ ὄχθης.
Ὁ κυβερνήτης τραχὺς νῦν τούτους εἰσῆγε, νῦν ἄλλους, 315
ἄλλους δὲ πάλιν κωλύων ἀπώθει μακρὰν τῆς ψαμμάθου.
Ἄλλ' ὁ Αἰνεΐας, ἐνστάς κ' ἐκπλαγεὶς εἰς τὸν θόρυβον τοῦτον,
« Λέγε μοι, εἶπεν, ὦ κόρη, πρὸς τί εἰς τὴν ὄχθην συρρέουν;
θέλουσι τί αἱ ψυχαί; διατί αὐτῶν ἄλλαι τὰς ὄχθας
ἐγκαταλείπουν, καὶ ἄλλαι τὰ μέλανα ὕδατα σχίζουσιν;» 320
Καὶ ἡ μακρόβιος ταῦτα ἰέρεια εἶπ' ἐν ὀλίγοις·
« ὦ τοῦ Ἀγχίσου υἱέ, τῶν θεῶν βεβαιότατον σπέρμα,
βλέπεις ἐδῶ τὸν βαθὺν Κωκυτὸν καὶ τὸ Στύγειον ἔλος,
ὦ οἱ θεοὶ νὰ ὁμόσουν φοβοῦνται καὶ ψεύσουν τὸν ὄρκον.

Πάντες αὐτοί, οὓς ὄρᾳς, εἴν' ἀκήδευτος, ἄταφος ὄχλος. 325
 Εἶναι ὁ Χάρων πορθμεύς· οὓς δὲ φέρει τὸ ὕδωρ, ταφέντες.
 Οὐτις ἀκτὰς τὰς φρικώδεις καὶ ῥοῦν τὸν βραγχώδη νὰ πλεύσῃ
 δύναται, πρὶν ἢ εἰς ἔδρας ἡσυχους τεθοῦν τὰ ὅστ' αὐτοῦ·
 ἔτη πλανῶντ' ἐκατὸν περὶ ταύτας πετῶντες τὰς ὄχθας,
 ἕως εἰς τέλος τὰς τόσον θυμήρεις νὰ ἰδῶσι λίμνας.» 330
 Τότε δὴ στὰς ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγχίσου, ἐπέσχε τὸ βῆμα,
 στρέφων πολλὰ πατὰ νοῦν καὶ τὴν ἄδικον τύχην οἰκτείρων·
 εἶδεν ἐκεῖ κατηρεῖς, τῆς τιμῆς τῶν νεκρῶν στερουμένους
 Λεύκασπιν, ἔτι δ' Ὀρόντην, τὸν στόλαρχον πλοίων Λυκίων,
 οὓς διὰ πόντου ὁμοῦ ἀνεμώδους ἐκβάντας τῆς Τροίας 335
 νότος καλύψας ἐβύθισεν ἅμα τὴν ναῦν καὶ τοὺς ἄνδρας.
 Ὁ κυβερνήτης ἰδοὺ Παλινοῦρος ἐκεῖθεν προβαίνει,
 ὃς πρὸ μικροῦ, εἰς τὸν Λίθυον πόντον σκοπῶν τοὺς ἀστέρας,
 ἀπὸ τῆς πρύμνης κατέπεσ', ἐν μέσῳ χυθεὶς τῶν κυμάτων·
 ὡς μεταξὺ τῶν σκιῶν τεθλιμμένον δ' ἐγνώρισ' ἐκεῖνον 340
 πρῶτος τοιαῦτα τῷ εἶπεν· «ὦ τίς σε θεῶν, Παλινοῦρε,
 πόρρω ἡμῶν ἀφαρπάσας, ἐβύθισ' ἐν μέσῳ τοῦ πόντου;
 λέγε μοι δὴ, ὁ ποτὲ μὴ ψευδάμενος πρὶν μοι Ἀπόλλων,
 δούς μοι χρησμὸν περὶ σοῦ τὴν ψυχὴν μου ἠπάτησε μόνον.
 Ἐχρησεν ὅτι σωθεὶς θὰ διέλθῃς τὸν πόντον καὶ φθάσῃς 345
 εἰς τὴν Αὐσονίον χώραν. Τῶν λόγων τοῦ αὐτῆς ἢ πίστις;
 Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «Οὔτε ὁ Φοίβου σ' ἠπάτησε τρίπους,
 Ἀγχισιάδ' ἡγεμῶν, οὐδ' ἐβύθισ' ἐμέ τις θεότης.
 Μετὰ μεγάλης ὀρμῆς τὸ πηδάλιον ὡς ἐξεσπάσθη,
 ὅπερ δοθέν μοι ἐτήρουν κρατῶν καὶ τὸν πλοῦν διευθύνων, 350
 τὸ συγκαθεῖλον πεσών· μὰ τὸν ἄγριον πόντον ὁμνύω
 ὅτι οὐδεὶς δι' ἐμέ μὲ κατέλαβε φόβος τοσοῦτον
 ὡς διὰ σέ· κυβερνήτου ἢ ναῦς ἐνδεής καὶ οἰάκων,
 μὴ ὑπὸ τόσῃν κυμάτων ἰσχὺν βυθισθῇ ἐφοβήθη.
 Νότος σφοδρὸς μὲ παρέφερ' ἐν μέσῳ μεγάλων ὑδάτων 355
 διὰ τριῶν χειμερίων νυκτῶν, τὴν δ' αὖγὴν τὴν τετάρτην
 ἢ Ἰταλία παρέστη μοι μόλις ἐκ κύματος ἄκρου.
 Ἦγγιζον ἤδ' εἰς τὴν γῆν βαθμηδόν, καὶ τὴν εἶχον βεβαίαν,
 ἂν ἐξ ὑγρῶν ἐνδυμάτων βαρούμενον ἄσπλαγχνοι ἄνδρες,
 καὶ διὰ κοίλων χειρῶν ἡρτημένον ἐκ βράχων τοῦ ὄρους 360
 ἐνοπλοὶ δὲν μ' ἐθεώρουν δραμόντες ἀφύλακτον ἄγραν·

κύματα μ' ἔχουσι νῦν καὶ μ' ὠθοῦσιν οἱ ἄνεμ' εἰς ὄχθας.
 Δέομαι δὲ πρὸς φωτὸς οὐρανοῦ φαιδροῦ καὶ ἀέρων,
 πρὸς τοῦ πατρὸς, πρὸς αὐτοῦ τοῦ ἀνθοῦντος υἱοῦ σου Ἰούλου,
 σῶσόν μ', ἀνίκητε σὺ, τῶν δεινῶν, ἐπιχέων μοι χῶμα· 365
 (ὅπερ καὶ δύνασαι.) Ἄγε ζητῶν τοὺς Ἑλίους λιμένας·
 ἢ ἡ θεὰ ἢ τεκοῦσά σε ἂν σοι παρέστησεν ἄλλον
 δρόμον τινά, (ἐπειδὴ τῆς βουλήσεως ἄνευ τῆς θείας
 δὲν ἐτοιμάζεσαι ρεῖθρα τοσαῦτα καὶ Στύγα νὰ πλεύσῃς,)
 χεῖρά μοι δὸς τῷ ἀθλίῳ καὶ λάβε κ' ἐμέ εἰς τὸν πλοῦν σου· 370
 κἂν τεθνεῶς ἡσυχίαν εἰς ἄνετον τόπον νὰ εὕρω.»
 Ταῦτα ὡς εἶπεν αὐτὸς, ἡ ἱέρεια ἤρξατο οὕτω·
 « Πόθεν ὁ τόσον ὀλέθριος πόθος ἐν σοὶ, Παλινοῦρε,
 ἄταφος ὕδωρ Στυγὸς καὶ ποτάμια ρεῖθρα νὰ ἰδῇς
 τῶν Εὐμενίδων, ἀπρόστακτος δὲ νὰ διέλθῃς τὰς ὄχθας; 375
 μὴ ὑποθέτης καμπτὰς εἰς δεήσεις τὰς Μοίρας τὰς θείας.
 Ἄλλ' ἐνθυμοῦ ὅ,τι λέγω. Παρήγορον ἔστω σοι τοῦτο·
 πάντες οἱ ὄμοροι, ὅταν αἱ πόλεις καθ' ὅλα τὰ πέριξ
 ὑπ' οὐρανόθεν τεράτων πλησθοῦν, τὰ ὅστ' αὐτοῦ τιμῶντες,
 τύμβον θὰ στήσουν λαμπρόν, κ' ἐπ' αὐτοῦ ἱερὰ θὰ τελέσουν· 380
 καὶ Παλινοῦρος ὁ τόπος ἐκ σοῦ θὰ καλεῖτ' αἰωνίως.»
 Οὗτοι οἱ λόγοι μικρὸν τὴν μεγάλην ἐσκέδασαν λύπην
 τῆς τεθλιμμένης ψυχῆς τοῦ· ἐχάρ' εἰς τοῦ τόπου τὴν κλῆσιν.
 Τότ' εἰς τὸν δρόμον χωροῦντες τὰς ὄχθας τῶν ρεῖθρων ἐγγίζουσιν·
 ὡς δ' ἐφ' ὑδάτων Στυγείων τοὺς εἶδε μακρόθεν ὁ ναύτης, 385
 ὅτ' εἰς τὰς ὄχθας προῦχώρουν, περῶντες τὸ ἄφωνον ἄλσος,
 ἤρξατο πρῶτος τοῦ λόγου, τοιοῦτους ἐλέγχους προφέρων·
 « Ὅστις ἂν ᾔδῃ ὁ χωρῶν πρὸς τὰ ρεῖθρα ἡμῶν ὠπλισμένος,
 ἔνεκα τίνος προβαίνεις, εἶπέ μοι, κ' ἐπίσχες τὸ βῆμα.
 Οὗτος Σκιῶν καὶ ναρκώδους Νυκτὸς εἴν' ὁ τόπος καὶ Ὑπνου· 390
 δὲν ἐπιτρέπεται ζῶντες τὴν ναῦν ν' ἀναβοῦν τὴν Στυγείαν,
 οὔτ' εὐχαρίστως ἐδέχθην ἐγὼ τὸν Ἀλκείδην ἐλθόντα,
 ἢ τὸν Πειρίθοον, ἢ τὸν Θησέα εἰς ταύτην τὴν λίμνην,
 καὶ τοὶ γεννήματα ἦσαν θεῶν καὶ ἀνίκητοι ἄνδρες.
 Τὸν τοῦ Ταρτάρου φρουρὸν δι' ἰδίας χειρὸς του δεσμεύσας 395
 ἀπὸ τοῦ θρόνου τοῦ Ἄδου περίτρομον ἔσυρ' ἐκεῖνος,
 κ' ἐκ τοῦ θαλάμου τὴν δέσποιναν ἔτι ἐζήτουν ν' ἀπάξουν.»
 Ἡ Ἀμφρυσία δ' αὐτὰ μαντιπόλος βραχέ' ἀπεκρίθη·

« Δόλον τοιοῦτον μηδένα φοβοῦ, καὶ μηκέτι ταραττου·
οὐδὲ τὰ ὄπλα πρὸς βίαν· ὁ μέγας πυλοῦχος τοῦ ἀντροῦ 400
ὡς ἐκπτοῇ τὰς ἀναίμους σκιάς ὑλακτῶν αἰωνίως·
ἡ Περσεφόνη δ' ἡ σώφρων ἂν μὲν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ·
ὁ εὐκλεὴς τὴν εὐσέβειαν Τρώες καὶ τὰ ὄπλα Αἰνείας
εἰς τὰς Ἑρέβους σκιάς καταβαίνει ζητῶν τὸν πατέρα.
Ἄν ἡ εἰκὼν οὐδαμῶς σὲ κινή εὐσεβείας τῷ τούτῳ, 405
τοῦτον τὸν κλάδον (καὶ ὃν περ ὑπέκρυπτεν ἔδειξε κλάδον)
γνώρισον.» Τότ' ἡ ὀργὴ τῆς καρδίας κατέπεσ' ἐκείνου·
οὔτι ἐπεῖπε· θαυμάσας δ' ἐκείνος τὸ πάνσεπτον δῶρον
τοῦ μοιροφύτου κλωνὸς τοῦ πρὸ χρόνου μηδ' ὅλως ὀφθέντος,
τὴν κυανόχρουν τοῦ ἔτρεψε πρύμνην καὶ ἦλθ' εἰς τὴν ὄχθην. 410
Καὶ τὰς μὲν ἄλλας ψυχὰς τὰ ζυγὰ τῆς νηὸς κατεχούσας
πάσας ἀπῶσε, τὰς ἔδρας δ' ἀνοίξας, τὸν μέγαν Αἰνείαν
ἔλαβ' ἐντὸς τῆς νηὸς, ἐκ τοῦ βάρους ἐστέναξ' ἡ κύμβη·
ἐκ τῶν ραγάδων δὲ πλεῖστον εἰσέρρυσεν ὕδωρ λιμναῖον.
Τὴν μαντιπόλον δ' ὁμοῦ ἀσφαλῶς καὶ τὸν ἄνδρα πορθμεύσας, 415
ἐπὶ γλαυκοῦ τοὺς ἀπέθετο φύκους κ' ἰλύος ἀμόρφου.
Ἀπὸ τριῶν δὲ φαρύγγων ὁ μέγιστος Κέρβερος τότε
πάντα πληρῶν ὑλακῆς εἰς τὰ πρόσω τὸ σῶμά του ὤθει·
εἰς τὸν λαιμόν του δ' ὡς εἶδεν ὀρθὰς τὰς ἐχίδνας ἢ μάντις,
ὑπνωτικὴν ἐξ ἀλεύρου καὶ μέλιτος μάζαν ἐμπρός του 420
ρίπτει. Τὴν ἤρπασε δὲ μετὰ πείνης λυσσώδους ἀνοίγων
φάρυγγας χαίνοντας τρεῖς· τὰ φρικτὰ του δ' ἐλύθησαν νῶτα,
καὶ κατ' ἐδάρους χυθεῖς, ἐτανύσθη καθ' ἅπαν τὸ ἄντρον.
Ὡς δ' ἐκοιμήθη ὁ φύλαξ, εἰσέδου ταχύς ὁ Αἰνείας,
καὶ τῶν ὑδάτων σπουδῇ τὴν ἀνόστητον ὄχθην διῆλθε. 425
Κατὰ τὴν πρώτην φλιάν, ἀκατάπαυστ' ἠκούοντο τότε
κλαυθμηρισμοὶ καὶ φωναὶ τῶν ψυχῶν τῶν θρηνούντων νηπίων,
ἃ τῶν μαστῶν καὶ ζωῆς τῆς γλυκειάς ἀφείλε προῖμως
μαύρη ἡμέρα, κ' ἐντὸς τοῦ πικροῦ κατεβύθισε τάφου.
Ἦσαν πλησίον αὐτῶν οἱ κτανθέντες ἐκ δίκης ἀδίκου. 430
Δὲν χορηγοῦνται δ' αἱ ἔδραι αὐταὶ ἀδικάστως, ἀψήφως·
πάλλει ὁ Μίνως τὴν κάλπιν ἐτάζων, συμβούλιον δ' ἄγων
περὶ αὐτὸν σιγηλὸν, ἀνομίας καὶ βίους δικάζει.
Εἶποντο δὲ καθεξῆς, τεθλιμμένοι, ὅποσοι ἀθῶοι
διὰ χειρός των τὸν θάνατον εὔρον, τὸν βίον μιτοῦντες, 435

καὶ τὴν ψυχὴν των ἀπέβαλον· πόσον θὰ ἔστεργον ἤδη
νὰ ὑποφέρουν πενίαν καὶ μόχθον εἰς γῆν τὴν ἐπάνω!
ἀλλ' ἐμποδίζουσιν αἱ Μοῖραι· ἡ ἄχαρις λίμνη τοὺς δένει,
κ' ἡ δι' ἐννέα στραφῶν περιρρέουσα Στύξ τοὺς κατείργει.
Τούτου τοῦ μέρους μικρὸν ἀφροστώτα ἐκτείνονται πόρρω 440
τὰ τοῦ κλαυθμῶνος πεδία· (τὸ ὄνομα φέρουσι τοῦτο·)
ὧδε ὁπόσους σκληρὸν κατεδίβρωσκεν ἔρωτος πάθος
ἄγνωστοι τούτους ὁδοί, μυρτεφόρα βαθύσκια δάση
κρύπτουσι πέριξ· τοὺς τήκουν δ' αἱ βάσανοι, καίτοι θανόντας.
Φαίδραν καὶ Πρόκριν ἐκεῖ ὁ Αἰνείας, κ' οἰκτρὰν Ἑριφίλην 445
τὰ τοῦ ἀσπλάγχχνου υἱοῦ τῆς δεικνύουσας τραύματα εἶδε,
καὶ Πασιφάνην κ' Εὐάδνην, πρὸς δὲ Λαοδάμειαν ἔτι,
καὶ τὸν ποτὲ νεανίαν, τανῦν δὲ γυναῖκα Καινέα
ἀναλαβόντα, ὡς πέπρωται, αὖθις μορφήν τὴν προτέραν.
Ἦν καὶ ἡ Φοίνισσα δὲ πλανωμέν' εἰς τὸ δάσος τὸ μέγα 450
ἄρτι τρωθεῖσα Διδῶ. Εἰς ἐκείνην ὁ ἦρως τῆς Τροίας
εἰς τὰς σκιάς μεταξὺ τὰς ζοφώδεις, ὡς ἦλθε πλησίον,
καὶ τὴν ἐγνώρισεν ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ μηνὸς τὴν σελήνην
βλέπει τις ἢ ὅτι εἶδε φρονεῖ ἀνιοῦσαν εἰς νέφη.
Δάκρυα ἔχυσ', ἐξ ἔρωτος δ' εἶπεν αὐτὰ γλυκυτάτου· 455
« ὦ τρισαθλία Διδῶ, ἀληθῶς ἀνηγγέλθη μοι ἄρα
ὅτι ἀπέθανες, ὅτι ὁ σίδηρος ἦν σου τὸ τέλος·
φεῦ, εἴμ' ἐγὼ ἡ αἰτία! ἀλλὰ σοὶ ὁμνύω μὰ τ' ἄστρα,
μὰ τοὺς θεοὺς, καὶ εἰς ταῦτ' ἂν ὑπάρχη τὰ βάραθρα πίστις,
ὅτι τὰς σὰς ἀκουσίως κατέλιπον, ἄνασσα, ὄχθας· 460
εἰς ἐντολὰς τῶν θεῶν, αἱ ἡδ' εἰς τὰ σκότῃ βιαίως
μὲ κατωθοῦσι, κ' εἰς ἄγριον τόπον κ' εἰς νύκτα βαθεῖαν,
ἀναγκασθεῖς ὑπετάγην· ποτὲ δὲν ἐπίστευον δ' ὅτι
θέλει τῷ τούτῳ σοὶ φέρ' ἡ ἐμὴ ἀπουσία.
Στῆθι, ἐπίσχεσ τὸ βῆμα, καὶ μὴ μου μακρύνου τῆς θεάς· 465
τίν' ἀποφεύγεις; Μοιραίως πανύστατα ταῦτα σοὶ λέγω.»
Τὴν φλογεράν ὁ Αἰνείας ψυχὴν, βλοσυρῶς ὑφορῶσαν,
διὰ τοιούτων ἐπράυνε λόγων, κ' ἐξέχεε δάκρυ·
τοὺς ὀφθαλμοὺς δ' ἀποστρέφουσα, κάτω ἐστήριζ' ἐκείνη,
οὔτ' ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν ἐκινεῖτο ἢ ὄψις τῆς μᾶλλον 470
ἢ ὅτι πέτρα σκληρὰ ἡ Μαρπήσσιος βράχος κινεῖται·
τέλος ἀφῆστη, καὶ πνέουσα ἔχθραν, εἰς δάτος μετέβη

τὸ σκιοφόρον· ἐκεῖ δὲ ὁ πρῶν ἀνὴρ τῆς Συγχαῖος,
εἰς τὰ δεινὰ συμπονῶν, τῇ ἀπέδιδεν ἔσσην ἀγάπην,
καὶ ὁ Αἰνεΐας δ' οὐχ ἤττον πληγεῖς ἐκ τοιούτου συμβάντος, 475
εἶπετο κλαίων αὐτῇ καὶ τὴν ὥκτειρεν ἥδ' οἰχομένην.

Ἀκολουθῶν τὴν μοιραίαν ὁδόν, εἰς ἀγρούς ἦλθ' ἐσχάτους,
ὅπου διέτριβον μόνοι οἱ πρόκριτοι ἄνδρες ἐν μάχαις.

Ἦτον ἐκεῖ ὁ Τυδεὺς καὶ ὁ μέγας τὰ ὄπλα παρέστη
Παρθενοπαῖος· προσέτ' ἡ εἰκὼν ἡ ὠχρὰ τοῦ Ἀδράστου· 480

οἱ ἐπὶ γῆς δ' ἐφεξῆς πολυθρήνητ', εἰς μάχην πεσόντες
Δάρδανοι, οὓς εἰς μεγάλην ὥς εἶδε σειρὰν τεταγμένους
ἐβαρυστέναξε· Γλαῦκον, Θερσίλοχον, Μέδοντα ἔτι,

Ἀντηνορίδας τοὺς τρεῖς καὶ Πολύβοιτον, Δήμητρος μύστην,
καὶ τὸν Ἰδαῖον κρατοῦντα συγχρόνως καὶ ἄγμα καὶ ὄπλα· 485

ἐξ δεξιῶν δὲ ψυχαὶ κ' εὐωνύμων παρίσταντο πλείσται·

οὔτε δ' ἐφάπαξ ἤρκοῦντο, ἀλλ' ἔμενον βλέπουσ' ἐκείνον,
καὶ ἠκολούθουν τὸ βῆμα, κ' ἡ ἔλευσις πόθεν ἠρώτων.

Τοῦ Ἀγαμέμνονος δὲ ὁ στρατὸς κ' οἱ Ἑλλήνων στρατάρχαι
ὥς εἰς τὰ σκότῃ τὸν ἄνδρα καὶ ὄπλα τὰ λάμποντα εἶδον, 490

κατεπτοήθησαν· κ' ἔτρεψαν ἄλλοι μὲν τούτων τὰ νῶτα
ὥς πρὸς τὰς νῆας ἐστρέφοντο πάλαι, καὶ ἄλλοι βραχεῖαν
ἦραν φωνήν· πλὴν τὸν ἦχον ὁ χαίνων των φάρυγξ ἠρνεῖτο.

Τὸν Πριαμίδην ἐν τούτοις Διήφοβον εἶδε τὸ σῶμα
λελωδημένον, καὶ πᾶσαν τὴν ὄψιν σκληρῶς ἐφθαρμένον· 495

πρόσωπον, χεῖρας τὰς δύο καὶ ὦτ' ἀπηνῶς τῶν κροτάφων
ἐκκεκομμένα· πρὸς δὲ τοὺς μυκτῆρας αἰσχυρῶς τετμημένους·
ἐντρομον, κρύπτοντα δὲ τὴν σκληρὰν καταδίκην ἐκείνον
μόλις γνωρίσας, ἐκάλεσε πρῶτος καὶ εἶπε τοιαῦτα·

«Πολεμοκράτα Διήφοβ', ἐκ γένους Τευκρῶν περιδόξου, 500
διὰ τοιούτων σε τίς ἐστοχάσθη βασάνων νὰ φθείρῃ;

τίς κατὰ σοῦ τὰ τοσαῦτ' ἀπετόλμησεν; Ἦκουσα ὅτι
κατὰ τὴν νύκτα καμῶν τὴν ἐσχάτην ἐκ φόνου Ἑλλήνων,
ἐπὶ νεκρῶν ἀναμίκτου σωρείας πεσὼν ἀπωλέςθης·

τύμβον κενόν σοι ἐπ' ὄχθῃ· Ῥοιτεῖς ἀνήγειρα τότε, 505
καὶ ἐκφωνήσας, ἐκάλεσα τρεῖς τὴν μεγάλην σκιάν σου.

Φέρει τὸ ὄνομα, φίλε, τὸ σὸν καὶ τὰ ὄπλα ὁ τόπος.

Δὲν ἐδυνήθην ἰδὼν σε, εἰς γῆν νὰ σὲ θέσω πατρώαν·»

Ὁ Πριαμίδης δὲ εἶπεν· «Οὐδὲν παρημέλησας, φίλε·

τὴν Διήφοβου σκιάν εὐχαρίστησας, πάντα τελέσας. 510

Ἀλλὰ τῆς φαύλης Λακαίνης ἡ ὕβρις κ' ἡ τύχ' ἡ κακὴ μου
εἰς τὰ τοιαῦτα μ' ἐβύθισαν· σήματ' αὐτὰ εἶν' ἐκείνης·

πῶς τὴν ἐσχάτην εἰς τέρψεις ψευδεῖς διηρχόμεθα νύκτα,
σὺ τὸ γνωρίζεις· νὰ σώζεται πρέπ' ἡ ἐνθύμησις αὐτῇ·

ὥς δ' ὁ δολέθριος ἵππος πηδῆτας εἰς Πέργαμ' ἀνέβη 515

τὰ ὑψηλὰ, καὶ ὀπλίτας κατεῖχε πεζοὺς ἡ γαστήρ του,
ὑποκριθεῖσα ἐκείνη χορὸν, εὐαζούσας Φρυγίας

ἦγεν εἰς ὄργια κύκλῳ καὶ φλόγα μεγάλην ἐκράτει
μέσον αὐτῶν, καὶ τοὺς Ἑλλήνας ἐκραζ' ἐξ ἄκρου τοῦ τείχους·

ἐξηντλημένον δ' ἐμὲ ὑπ' ἀγώνων, βαρὺν δ' ὑπὸ ὕπνου 520

ὁ δυστυχῆς μὲ κατεῖχε κοιτῶν, καὶ μὲ ἐθλίβεν ἅμα

ὕπνος γλυκὺς καὶ βαθὺς, ἀπεικόνισμα πράου θανάτου·

ἀλλ' ἡ καλὴ μου γυνή, τὸ πιστόν μου κρεμάμενον ξίφος

πρὸς κεφαλὴν, καὶ τὰ ὄπλα μου τ' ἄλλα τοῦ οἴκου ἐξεῖλε,

καὶ τὸν Μενέλαον τότε, ἀνοίξασα, ἔφερεν ἔνδον. 525

Εἰς τὸν ἐρῶντα ἐφρόνει πῶς μέγα τι οὕτω προσφέρει,

ὅτι τῶν πρὶν κακιῶν θὰ ἀπέπλυνεν οὕτω τὸ αἵτερος·

Τί ἀναβάλλω τὸν λόγον; Ὀρμῶσι, καὶ ἦν ὁπαδός του

καὶ ὁ τὴν πρᾶξιν κινῶν Αἰολίδης· ἀπόδοτε ταῦτα

εἰς τοὺς Γραικοὺς, ὧ θεοὶ, ἂν ζητῶ τιμωρίαν ὁσίαν· 530

σὺ δ' ἀμοιβαίως εἶπέ μοι, ὅποια περίστας ζῶντα

σ' ἔφερ' ἐνταῦθα; ἐκ πλάνης πελάγους ἀλίπλαγκτος ἦλθες

ἢ κατὰ θεῖαν βουλήν; καὶ ὅποια βιάζει σε τύχη

εἰς ἀνηλίους σκηνάς νὰ εἰσδύσῃς εἰς τόπους ζοφώδεις;»

Οὕτως αὐτοί· τῆς Ἡοῦς τὸ ροδόχρουν δὲ τέθριππον ἤδη 535

δι' αἰθερείου φορᾶς τὸ τοῦ ἄξονος μέσον διήλθε,

καὶ εἰς τοιαῦτα καιρὸς ὁ δοθεὶς θὰ παρήρχετο ἴσως.

Ἀλλ' ἡ Σιβύλλα, εἰς μνήμην καλοῦσά τον, εἶπε βραχέως·

«Φεύγει, Αἰνεΐα, ἡ νύξ, καὶ εἰς θρήνους περῶμεν τὰς ὥρας.

Οὗτος ὁ τόπος καθ' ὃν ἡ ὁδὸς διαιρεῖται εἰς δύο· 540

ἡ δεξιὰ, πρὸς τοῦ ἀνακτος Ἄδου τὸ ἄστρ' ἠχωροῦσα,

εἶν' Ἡλυσίων ὁδὸς δι' ἡμᾶς, ἡ λαιὰ δὲ τοὺς φαύλους

εἰς τὰς ποινὰς κατατρύχει, κ' εἰς Τάρταρα πέμπει φρικώδη·

εἶπε δὲ τότε ὁ Διήφοβος· «Μῆ, μαντιπόλε, ὀργίζου·

φεύγω, πληρῶ τὸν κενὸν ἀριθμὸν, εἰς τὰ σκότ' ὑποσρέφων, 545

ὑπαγε κλέος ἡμῶν καὶ εὐφράνθητ' εἰς κρείττονας τύχας.»

Εἶπε τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ τὰ βήματα ἔτρεψε λέγων.
 Αἶφνης ὀπίσω στραφεὶς ὁ Αἰνείας, λαιῶς ἐπὶ βράχου
 εἶδεν εὐρύχωρον ἄστ', ὑπὸ τείχους τριπλοῦ ἐζωσμένον·
 550 πέριξ δ' ὧς καταρρεῖ ποταμὸς ἐκ χειμάρρων φλογίνων,
 ὁ τοῦ Ταρτάρου Φλεγέθων, καὶ πέτρας κυλίνει κροτούσας·
 ἀντικρυ πύλη μεγάλη, στεῖρα δ' ἐξ ἀδάμαντος στήλαι,
 ἃς οὐδ' ἀνθρώπων ἰσχύς, οὐδ' αὐτὸς κατορθοῖ νὰ ἐκσπάσῃ
 τῶν οὐρανίων ὁ σίδηρος. Πύργος δ' ἐξέχει σιδήρου·
 555 κ' ἡ Τισιφὼν ἐκεῖθεν, αἰμόρρουν ἐσθῆτα φοροῦσα,
 διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὰ πρόφυλ' ἀγρύπνως φυλάττει.
 Τόος ἀκούετ' ἐκεῖθεν καὶ στόνος καὶ ἦχος μαστίγων,
 κροταλισμὸς σιδηροῦς, καὶ συρόμεναι ἔτι ἀλύσεις.
 Ἦκουε, στὰς ὁ Αἰνείας, τὸν θόρυβον ἑκθαμβὸς ὅλως·
 560 « Τίν' ἀνομήματα, κόρη, εἶπέ μοι, ἐκεῖνα, καὶ τίνες
 τοὺς τιμωροῦσι ποινὰι, καὶ πρὸς τί κοπετὸς ὁ τοσοῦτος; »
 Ἦ μαντιπóλος δὲ εἶπε· « Λαμπρὲ τῶν Τευκρῶν ἀρχηγέτα,
 ὅσιος οὐ θεμιτὸν εἰς σταθμὸν ἀνοσίων νὰ μένῃ·
 πλὴν τοῦ Ἀάρνου τὰ ἄλσ' ἡ Ἑκάτ' εἰς ἐμὲ παραδοῦσα,
 565 τὰς τῶν θεῶν τιμωρίας καὶ τ' ἄλλα μ' ἐδίδαξε πάντα·
 ὁ ἐκ Κνωσσοῦ τὸ σκληρότατον κράτος Ῥαδάμανθυς ἔχει,
 καὶ τιμωρεῖ, καὶ ἀκούει τοὺς δόλους, τὸν πταίστην βιάζων
 νὰ μαρτυρήσῃ τὰς πράξεις, ἃς ἔχαιρε κρύπτων ἐπάνω,
 μετὰ τὸν θάνατον μόνον προσμένων ν' ἀγνίσῃ τὸν ῥύπον·
 570 μαστιγοφόρος, φρικτὴ τιμωρὸς συνεχῆς τῶν ἐνόχων,
 ἡ Τισιφὼν μεθ' ὕβρεως σείει καὶ τείνει τοὺς ὄφεις
 τοὺς σχολιοῦς, καὶ καλεῖ ἐνταῦτ' ἑλπίδας ἀδελφάς της.
 Τέλος κροτοῦσι δεινὸν οἱ στροφεῖς, καὶ ἀνοίγONT' αἱ πύλαι
 αἱ ἱεραῖ. Διακρίνεις τὰ πρόφυλα, τίς ὁ φυλάττων,
 575 τίς καθημένη μορφή τὰς τῆς θύρας φρουρεῖ παραστάδας;
 φάρυγγας μαύρους μεγάλους πεντήκοντ' ἀνοίγουσα Ὑδρα
 κάθητ' ἐντὸς τρομερά· καὶ ὁ Τάρταρος, ὃς διπλασίως
 εἰς τὰς σκιάς τῶν βαράθρων ἐκτείνεται κάτω, ἀφ' ὅτου
 τοῦ αἰθερίου Ὀλύμπου τὸ ὕψος ἐντεῦθεν ἀπέχει.
 580 Ἦ Τιτανία νεότης, τῆς Γῆς τὸ ἀρχέγονον σπέρμα,
 κεραυνοβλήτες κυλίωντ' ἐκεῖ εἰς τὸν ἔσχατον βόθρον·
 τοῦ Ἀλωέως ἐκείνους τοὺς δύο μεγίστους τὸ σῶμα
 εἶδον υἱούς, νὰ συντρέψουν τὸν θάλαν ὀρμήσαντας πάλαι

τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ Διὸς ν' ἀνατρέψουν τὸ κράτος·
 585 τὸν Σαλμονέα πρὸς τούτοις σκληρῶς τιμωρούμενον εἶδον,
 ὃς ἐμιμεῖτο Διὸς ἀστραπᾶς καὶ βροντὰς Ὀλυμπίας·
 ἐπὶ τεθρίππου φερόμενος, σείων δ' εἰς χεῖρας λαμπάδα,
 τῶν τῆς Ἑλλάδος λαῶν καὶ τῆς πόλεως Ἡλίδος μέσον
 περιέφερετο γαῦρος, τιμὰς ἀπαιτῶν ἀθανάτων,
 590 λαίλαπας, ἄφρων, καὶ μὴ μιμητοῦς κεραυνοῦς εἰκονίζων
 διὰ χαλκοῦ καὶ πατάγου ποδῶν κερατίνων τῶν ἵππων·
 ὁ πανσθενὴς δὲ πατήρ ἐκ νεφέλης πυκνῆς οὐρανόθεν
 βέλος κατέρριψε (δᾶδα οὐχί, οὐδὲ λάμψιν καπνώδη
 ξύλου πευκίνου) κ' ἐκρήμνισ' ἐκείνον εἰς στρόβιλον μέγαν·
 ὁ Τιτυὸς πρὸς τοῖς ἄλλοις, τῆς Γῆς τῆς παμμήτορος θρέμμα,
 596 κείμενος φαίνεται ἐκεῖ· εἰς ἐννέα τὸ σῶμά του πλέθρα
 εἶν' ἐκτεινόμενον· γυψ δ' ἀγκυλόχειλος μέγας ἀπαύστως
 κόπτει τὸ ἄφθαρτον ἦπαρ· θηρεύων τροφήν δ' εἰς τὰ σπλάγχχνα
 τ' ἀναγεννῶντα ποινὰς, ἐμφωλεύ' εἰς τὸ βάθος τοῦ στήθους·
 600 οὔτε ποτ' ἄνεσιν δίδ' εἰς τὰς ἵνας τὰς πάντοτε νέας.
 Ποῦ δὲ νὰ λέγω Λαπίθας, Ἰξίονας, ποῦ δὲ Πειρίθουν;
 βράχος αὐτοῖς ἐπικρέμαται μέλας, προβρέπων, νὰ πέσῃ
 ἔτοιμος πᾶσαν στιγμήν· εἰς χρυσοῦς ἐπερείδεται πόδας
 κλίν' ὑψηλή· παρατίθενται δὲ πρὸ ὀμμάτων των ὄψα
 605 βασιλικῶς τρυφηλά. Ἑριννὺς δ' ἡ πρεσβύστη πλησίον
 κατακλιθεῖσα, κωλύει νὰ ψαύσωσι χεῖρες τὸ δεῖπνον,
 κ' ἐγειρομένη αἶρει τὴν δᾶδα καὶ μέγ' ἀνακράζει.
 Ὡδε καὶ ὅσοι ἐχθροὶ ἀδελφοὶ ἐχρημάτισαν ζῶντες,
 κ' εἴτις ἡ τύψας γονεῖς ἡ πελάτας κακῶς ἀπατήσας·
 610 ὅσοι κατέλαβον μόνοι τὸν πλοῦτον δν εὖρον, οὐδέ τι
 εἰς τοὺς οἰκείους μετέδωκαν μέρος (πολλοὶ δ' οἱ τοιοῦτοι)·
 ὅσοι μοιχοὶ φονευθέντες ἢ ὅσοι εἰς ἄθεσμα ὄπλα
 καταταχθέντες, καὶ ἄπιστοι δοῦλοι κυρίων φανέντες,
 ἐγκλειστοὶ πάντες ποινὰς περιμένουσι. Τίνας μὴ ζήτη
 615 ὅλως νὰ μάθῃς, ὥς οὔτε τὸ εἶδος τῆς τύχης ἐκάστου·
 βράχον κυλίνει ὁ μὲν, ὁ δ' εἰς κνήμας τροχοῦ δεδεμένος
 κρέμαται· κάθητ' ἐκεῖ ὁ Θησεὺς, κ' αἰωνίως ὁ τάλας
 μέλλει νὰ κάθηται, πάντας δ' ὁ οἰκτιστος πάντων Φλεγύας
 εἰδοποιῶν, εἰς τὰ σκότῃ μεγάλη φωνῇ ἀνακράζει·
 620 « Γνωτὲ τὸ δίκαιον πάντες καὶ μὴ παρορᾶτε τὸ θεῖον. »

Διὰ χρυσὸν τὴν πατρίδα ἐπώλει εἰς τύραννον οὗτος·
 ἔθεσ' ἐκεῖνος καὶ πάλιν μετέθεσε νόμους πρὸς κέρδος·
 ἄλλος εἰσέβ' εἰς στρωμνὴν θυγατρὸς καὶ εἰς γάμους ἀνόμους·
 πράξεις ἀθέσμους μεγάλας ἐτόλμησαν κ' ἔπραξαν πάντες·
 γλώσσας ἐγὼ ἑκατὸν, κ' ἑκατὸν ἐὰν στόματα εἶχον,
 ἢ καὶ φωνὴν σιδηρεῖν, ἀνομήματος ἕκαστον εἶδος
 καὶ τιμωρίαν ἑκάστην ν' ἀγγεῖλω ἀδύνατον ἦτον.»

625

Ἄμα δ' ἐκφράσας αὐτὰ ἡ μακρόβιος μύστις τοῦ Φοίβου,
 « Ἄγε δὴ, βάδιζε, εἶπεν, ἐμπρὸς καὶ τὸ ἔργον ἐκτέλει·
 ἄς κατασπεύσωμεν· βλέπω τὰ τεῖχη ἅ' ἐκπαλ' ἐξῆλθον
 ἐκ Κυκλωπέων καμίνων· πρὸς δὲ τῶν πυλώνων τοὺς θόλους,
 ὅπου νὰ θέσωμεν δῶρα αἱ θεῖ' ἐντολαὶ διορίζουν.»

630

Εἶπε, κ' οἱ δύο χωροῦντες ὁμοῦ διὰ τρίβου ζοφώδους
 κατὰ τὸ μέσον προβαίνουν, καὶ ἡδ' εἰς τὰς θύρας ἐγγίζουν·
 τότε ὁ Αἰνείας ἐμβὰς καὶ δι' ὕδατος ἅπαν τὸ σῶμα

635

περιρραντίσας, ἐμπήγ' εἰς τὴν ἀντικρυ θύραν τὸν κλάδον·
 ὡς τελεσθέντος δ' αὐτοῦ, τῆς θεᾶς ἀνετέθη τὸ δῶρον,
 ἦλθον ἐκεῖθεν εἰς ἄλλους τερπνοὺς καὶ χαρίεντας τόπους,
 ἔδρας ὀλβίας καὶ ἄλσ' ἱερὰ, εὐθαλῆ τῶν μακάρων·
 διὰ φωτὸς πορφυροῦ τὰ πεδία εὐρύτερος ὦδε

640

στέρει αἰθῆρ, καὶ ἰδίους ἀστέρας καὶ ἥλιον ἔχουν·
 ἄλλ' εἰς παλαιίστρας ἐκεῖ χλοηφόρους ἀσκοῦσι τὰ μέλη,
 καὶ γυμναζόμεν' εἰς πάλην, ἐπ' ἄμμου ξανθῆς ἀμιλλῶνται·
 ἄλλαι ὀρχήσεις ποδῶν συγκροτοῦσι καὶ ψάλλουσιν ὕμνους
 ἔτι δ' ὁ Θράξ ἱερεὺς, τὴν ποδῆρην του φέρων ἐσθῆτα,

645

κατ' ἀριθμοὺς ἑπταφώνους τῆς λύρας τὸ ᾄσμα ρυθμίζει,
 πότε κινῶν τοὺς δακτύλους, καὶ πότε ἑλεφάντινον πληκτρον·
 ἦν καὶ τοῦ Τεύκρου ἐκεῖ τὸ ἀρχαῖον περίδοξον γένος·
 πληθὸς ἡρώων λαμπρῶν εἰς καιροὺς γεννηθέντων αἰσίου·

650

Ἴλος, Ἀσδάρακος, ἔτι καὶ Δάρδανος, Τροίας ὁ κτίστης,
 ὅπλα καὶ δίφροι κενοὶ τῶν ἀνδρῶν κατεφαίνοντο πόρρῳ·
 ἴσταντο δὲ καὶ πελέκεις εἰς γῆν πεπηγμένοι, καὶ ἵπποι
 εἰς τὰ πεδία ἐβόσκοντο μίγδην· ἡ τέρψις ἐκείνη,
 ἦν διὰ δίφρους καὶ ὅπλα καὶ ἵππων ἀκμαίων βοσκήσεις
 ζῶντες ἡσθάνοντο ἦν μετὰ θάνατον ἔτ' ἡ ἰδία.

655

Πρὸς δεξιάν καὶ λαιάν ἀπαντὰ ἐπὶ χλόης καὶ ἄλλους
 εὐωχομένους, παιδρὸν ἐν χορῷ μελωδοῦντας παιᾶνα,

εὐοσμοτάτων δαφνῶν μεταξύ· ποταμὸς δ' ὑπεράνω
 Ἥριδανὸς εἰς τὸ δάσος ἐκύλιεν ἄφθονα ρεῖθρα·
 ἦσαν ἐκεῖ οἱ πρὸς ἄμυναν φίλης πατρίδος· τρωθέντες,
 ὅσοι ἀγνοὶ ἱερεῖς σωφρονοῦντες διῆλθον τὸν βίον·
 ὅσοι, προφῆτ' εὐσεβεῖς, ἐμελῶδουν ἀξίως τοῦ Φοίβου·
 ὅσοι, εὐρέται τεχνῶν, κατεκόσμησαν τοῦτον τὸν βίον,
 ἢ καὶ κατέλιπον μνήμην, ὠφέλιμα πράξαντες ἄλλα·

660

πάντων αὐτῶν τοὺς κροτάφους κατάλευκοι ἔδουν ταινίαι.
 Εἶπε δὲ ταῦτα πρὸς πάντας αὐτοὺς ἡ Σιβύλλ' ἀθροισθέντας,
 πρὸς τὸν Μουσαῖον πρὸ πάντων, ὃν εἶδ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους
 διὰ τοῦ ὕψους τῶν ὤμων πολλῶ ὑπερέχοντα πάντων·

665

« Εἶπατ' ἡμῖν, ὦ μακάρων ψυχαὶ καὶ σὺ ἄριστε ψάλτα,
 ποῦ δ' Ἀγχίστης; τίς τόπος τὸν ἔχει; ἐκεῖνον ζητοῦντες
 τὰ τοῦ Ἐρέβους μεγάλα ἡμεῖς διεπλεύσαμεν ρεῖθρα.»

670

Εἰς βραχυτάτους δὲ λόγους ἀπήντησεν οὕτως ὁ ἥρως·

« Τόπος οὐδεὶς σταθερός· εἰς κατάσκια δάση, εἰς ὄχθας
 λοφωστεφεῖς, χλοεράς, εἰς πεδία κατάρρυτα πάντες
 κατασκηνοῦμεθα· ἂν δ' εἰς ὑμᾶς ἀρεστὸν τὸ τοιοῦτο,
 ὡς τὸν ζυγὸν ὑπερβῆτε, ἐγὼ εἰς τὴν τρίβον σᾶς φέρω.»

675

Εἶπεν αὐτὰ, καὶ βαδίζων ἐμπρὸς, πεδιάδας δεικνύει
 περικαλλεῖς ἐκ τοῦ ἄκρου· ἐκεῖθεν δ' αὐτοὶ καταβαίνουν.

Ἦν δ' γεννήτωρ Ἀγχίστης εἰς βάθος κοιλάδος χλοώδους
 ἐπισκοπῶν ἐν σπουδῇ τὰς ἐγκλείδους ψυχὰς, τὰς μελλούσας
 εἰς τὸ ἀνώτερον φῶς ν' ἀναβοῦν· τῶν οἰκείων του πάντων
 τὸν ἀριθμὸν κατεμέτρει, καθὼς καὶ τοὺς φίλους ἐκγόνους·
 κ' ἔτι τὴν μοῖραν, τὴν τύχην, τὰ ἦθη, τὰς πράξεις ἐκάστου.

680

Ἄμα δὲ εἶδ' ἐναντίον χωροῦντα αὐτὸς τὸν Αἰνείαν
 διὰ τῆς χλόης, τὰς δύο του χεῖρας ἀνέτεινε χαίρων·

685

καὶ εἰς τὰς γνάθους του δάκρυ κατέρρευσε, κ' εἶπε φωνήσας·
 « Ἦλθες εἰς τέλος· τὸ φίλτρον δ' ἠλπιζον βλέπω νικῆσαν
 τὸ τῆς πορείας τραχύ! Μ' ἐπετράπη νὰ ἴδω τὴν ὄψιν,
 τέκνον, τὴν σὴν, τὴν φωνὴν σου ν' ἀκούσω, ν' ἀλλάξωμεν ἤχους!
 Εἶχον τοιαῦτα κ' ἐγὼ κατὰ νοῦν, προσταθμίζων τὸ μέλλον,

690

καὶ τὰς ἡμέρας μετρῶν, καὶ ἡ σκέψις μου δὲν ἐλανθάσθη.
 Ἄλλ' ἐξ ὁποίων ὑδάτων καὶ γῆς ἐξ ὁποίας ἐνταῦθα
 βλέπω σ' ἐλθόντα, καὶ τίνας, ὦ τέκνον, κινδύνους ὑπέστης;
 πῶς ἐφοβούμην μὴ βλάβῃσι σὲ τῆς Λιβύης τὰ κράτη!»

Εἶπε δ' ἐκεῖνος· «Ἦ σὴ τεθλιμμένη εἰκὼν, ὦ γεννήτωρ, 695
 παρισταμένη συχνάκις εἰς ταύτας μὲ φέρει τὰς πύλας·
 εἰς Τυρρηνίαν ὠρμίσθη ὁ στόλος. Τὴν χεῖρά σου, πάτερ,
 δὸς νὰ ἐγγίσω, καὶ μὴ ἀπωθοῦ τὰς ἡμῶν περιπτύξεις.»
 Ἔλεγε ταῦτα, καὶ δάκρυ τὸ πρόσωπον ἔβρεχεν ὅλον,
 τρεῖς εἰς τὸν τράχηλον σπεύσας νὰ ῥίψῃ τὰς χεῖράς του πέριξ, 700
 τρεῖς δ' ἡ εἰκὼν συσχεθεῖσα, τὰς χεῖρας διέφυγε φρούδῃ,
 κούφοις ἀνέμοις ὁμοία, ἢ ἄνεμος ὥσπερ πτερόεις.

Βλέπει ἐν τούτ' ὁ Αἰνείας μακρὰν ἀφεστῶσαν κοιλάδα,
 δάσος ἀπόκλειστον, θάμνους ἡχοῦντας προσέτι δρυμῶνος,
 καὶ ποταμὸν τὸν Ληθαῖον, ἀρδεύοντα ἔδρας ἡσυχούς. 705
 Περιπέτων ἐκεῖ ἀναρίθμητα γένη καὶ πλήθη,
 ὥς εἰς πεδῖον αἱ μέλισσ' ἐν ὥρᾳ τοῦ θέρους αἰθρία
 κάθηντ' ἐπ' ἄνθη ποικίλα καὶ χύνονται πέριξ τῶν κρίνων
 τῶν λευκοχρόων, καὶ πᾶν τὸ πεδῖον ἡχεῖ ἐκ τοῦ βόμβου·
 ἔπτηξεν αἴφνης ἰδὼν, καὶ ἡρώτ' ἀγνοῶν ὁ Αἰνείας 710
 τούτου τὸ αἶτιον, τίνα τὰ ρεῖθρα ἃ ἔβλεπε πόρρω,
 τίς δὲ τοσαύτῃ ἀνθρώπων πληθὺς κατεπλήρου τὰς ὄχθας·
 εἶπε δὲ οὕτ' ὁ Ἀγχίσης· «Ψυχαί, ὠρισμέν' ἐκ τῆς Μοίρας
 ἄλλο νὰ λάβωσι σῶμα, ἐκ τούτων ῥοφῶσι τῶν ρεῖθρων
 νάματα λήθης μακρᾶς κ' ἐξαλείφεις πάσης μερίμνης· 715
 ταύτας ἐγὼ πρὸ καιροῦ νὰ σοὶ δείξω ἐπόθουν, καὶ πᾶσαν
 τὴν τῶν ἐμῶν ἀπογόνων χορείαν πρὸς σὲ ν' ἀριθμήσω,
 ὥστ' Ἰταλίας τὴν γῆν ἀνευρὼν ἔτι μᾶλλον νὰ χαίρῃς.»

« Πάτερ, λοιπὸν αἱ ψυχαὶ ἀφοῦ ἅπαξ ἀρθῶσ' εἰς αἰθέρας,
 εἶναί ποτε πιστευτὸν εἰς βραδέα νὰ ἔρχονται πάλιν 720
 σώματα; Ἄθλιοι τίνες ποθοῦσι τὸ φῶς εἰς τοσοῦτον;»

« Λέγω σοι, τέκνον, οὐδέ σε διστάζοντα θέλω ν' ἀφήσω,
 εἰπ' ὁ Ἀγχίσης, καὶ πάντα ἐξέθεσεν οὕτως ἐν τάξει.
 Τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ κάθυγρα πρῶτον πεδία
 καὶ τῆς σελήνης τὴν σφαῖραν κ' ἐξῆς τὰ Τιτάνεια ἄστρα 725
 πνεῦμα ἐντὸς διατρέφει, καὶ νοῦς διὰ πάντων τῶν ἄρθρων
 πάντα κινῶν διχρεῖται κ' εἰσδύ' εἰς τὸ σῶμα τὸ μέγα·
 ὅθεν ἀνθρώπων, κτηνῶν καὶ πτηνῶν ἡ ζωὴ ἀνεφύη,
 κ' ὑπὸ τὰ ὕδατα ὅσων τὸ πέλαγος φέρει τεράτων.
 Δύναμις ἔστιν ἐν τούτοις πυρίνη, πηγῆς δ' οὐρανίας, 730
 σπέρματα, ὅσον αὐτὰ δὲν βραδύνει τὸ σῶμα τὸ βλέπον,

καὶ τὰ γῆιν' ἀμβλύνουσιν ἄρθρα, καὶ θνήσκοντα μέλη·
 ὅθεν φοβοῦνται, ποθοῦσι, λυποῦνται καὶ χαίρουσιν, οὔτε
 βλέπουν ἀέρα, ἐντὸς σκοτεινῆς φυλακῆς κεκλεισμένα.
 Ὅθεν καὶ ὅταν τὸ ἔσχατον φῶς κ' ἡ ζωὴ τοὺς ἀφήσῃ, 735
 δὲν ἐξαλείφονται πάντα τὰ πάθη, οὐδὲ τῶν δυστήνων
 πᾶς αἰ τοῦ σώματος λῶθαι· πολὺν συνεπήχθησαν χρόνον
 κ' ἔλαβον αὔξησιν, φαίνεται, ἐντὸς εἰς τεράστιον τρόπον.
 Τούτων ποινὰς δοκιμάζουν καὶ ἤδη πληρώνουν τὴν δίκην
 τῶν παρελθόντων κακῶν. Αἰωρούμενοι κρέμανται ἄλλοι 740
 εἰς τὸ κενὸν τῶν ἀνέμων, καὶ ἄλλοι εἰς βάραθρον μέγα
 τῆς ἀνομίας τὸν ῥύπον ἐκπλύνουσ' ἢ καίουσ' εἰς φλόγας.
 Ἐκαστος πάσχει ποινὴν τὴν αὐτοῦ. Ἐκπεμπόμεθα δ' εἶτα
 πρὸς τὰ Ἥλύσια. Σπάνι' οἰκοῦμεν ἀγροὺς τοὺς ὀλβίους
 ἕως στρεφόμενος πλείστας ἡμέρας ὁ κύκλος τοῦ χρόνου 745
 τὴν συμπηχθεῖσαν κηλίδ' ἀπαλείψῃ· τὴν αἴσθησιν δ' ὅλως
 τὴν αἰθερίαν ἀγνίσῃ, ὥς αὔραν πυρὸς ἀκιβδήλου,
 πᾶσας δ' αὐτὰς τὰς ψυχὰς μετ' ἐτῶν περιόδους χιλίων
 πανστρατιᾷ συγκαλεῖ ὁ θεὸς εἰς τὸν μέγαν Ληθαῖον,
 νὰ ἰδῶσιν, ἀμνήμονες πάντων, τὰ ὕψη τὰ κοῖλα 750
 καὶ νὰ εἰσέλθωσ' εἰς νέα θελήσωσι σώματα πάλιν.»

Οὕτ' ὁ Ἀγχίσης εἰπὼν, τὸν υἱὸν κ' ἐν ταύτῃ τὴν Σιβύλλαν
 εἵλκυσ' ἐν μέσῳ τοῦ στίφους αὐτοῦ, τῆς ἡχούσης πληθύος,
 λόφον δ' ἀνέβη, ἀφ' ὅπου νὰ δύνατ' ἐν τάξει νὰ βλέπῃ
 πάντας ἀπέναντι, πάντων ἐξῆς νὰ γνωρίζῃ τὰς ὄψεις. 755
 « Ἄγε, τὸ μέλλον εἰς δόξαν νὰ λάμψῃ Δαρδάνιον γένος,
 τοὺς ὠρισμένους εἰσέτι ἐκ γῆς Ἰταλίδος ἐκγόνους,
 τὰς περιδόξους ψυχὰς, τὰς τὴν μνήμην ἡμῶν τιμησούσας,
 θέλω σοὶ δείξει, καὶ σοὶ τὴν σὴν τύχην προσέτι διδάξει.
 Βλέπεις τὸν νέον αὐτὸν εἰς λαμπρὰν στηριζόμενον λόγχην, 760
 ἔγγιστα βαίν' εἰς τὸ φῶς κληρωθείς. Τὴν αἰθέριον αὔραν
 αἶμα μίκτον Ἰταλῶν πρῶτος ἔχων αὐτὸς θέλει πνεύσει.
 Σύλβιος τοῦνομ', Ἀλβάνιος, σὸς δὲ τηλύγετος γόνος·
 ἡ Λαβινία ἡ σὴ γαμετὴ εἰς τὸ ἄκρον σου γῆρας
 ἀνακτ' αὐτὸν θὰ γεννήσ' εἰς δρυμὸν, καὶ ἀνάκτων πατέρα. 765
 Ὅθεν εἰς Ἀλβαν τὸ γένος ἡμῶν τὴν μακρὰν θέλει ἄρχει.
 Πρώκας εὐθὺς μετ' αὐτὸν γενεᾶς τῆς Τρωϊκῆς τὸ κλέος·
 Κάπυς δ' ἐξῆς καὶ Νουμίτωρ καὶ Σύλβιος ἦτο Αἰνείας,

ὄνομα φέρων τὸ σὸν, κατ' εὐσέβειαν ἅμα καὶ δπλα
 βέλτιστος, ἂν ποτ' αὐτὸς τὴν ἀρχὴν παραλάβῃ τῆς Ἀλβης. 770
 Πόσῃν δεικνύουσιν ἴδε οἱ νέοι ἐκεῖνοι ἀνδρίαν·
 δρῦς τοὺς κροτάφους αὐτῶν συσχιάζει, τῆς πόλεως γέρας.
 Νώμεντον οὗτοι, Γαβίους καὶ πόλιν Φιδήνην θὰ χτίσουν
 καὶ θ' ἀνεγείρουν Κολλάτινα τείχη ἐφ' ὕψους ὁρέων
 (τὴν σωφροσύνην λαμπρῶς ἀγαστὰ, κ' ὑπερήφανον πόλιν), 775
 τοὺς Πωμετίους, καὶ Βόλλαν καὶ Κόραν καὶ Πάνιον ἄστν.
 Τότε θὰ λάβωσι κλήσεις, ἀνώνυμοι σήμερον γαῖαι·
 καὶ ὁ τοῦ πάππου του δὲ ὁπαδὸς ὁ μαχήμων Ῥωμύλος
 θὰ γεννηθῇ μετ' αὐτοὺς ἐξ Ἰλίας μητρὸς ἀπὸ γένους
 τοῦ Ἀσσαράκου· διπλοῦς εἰς τὸ κράνος του ἵσταται λόφος, 780
 καὶ ὁ πατὴρ διὰ θείων τιμῶν τὸν γεραίρει, ὡς βλέπεις·
 μάνθανε, τέκνον μου, ὅτ' ὑπ' αὐτὸν ἡ περίδοξος Ῥώμη
 ἄρχουσα πάσης τῆς γῆς, εἰς Ὀλύμπου τοῦ ὕψους θὰ φθάσῃ,
 φρούρια δὲ θὰ κυκλώσῃ ἐπτά δι' ἐνὸς περιβόλου
 ἡ γενεὰ ἡ καλλίτεκνος, ὡς εἰς Φρυγίων τὰς πόλεις 785
 ἡ Βερεκύντιος μήτηρ ἐφ' ἄρματος βαίνει πυργήρους
 ἀγαλλομένη εἰς τόκον θεῶν κ' ἑκατὸν ἀπογόνων
 οὐρανιῶνων ἀπάντων, οἰκούντων σκηναὺς τὰς ὑφίστας.
 Κάμψας δὲ ἤδη τὰ δῶα σου ὄμματα, ἴδε τὸ γένος
 τὸ τῶν Ῥωμαίων σου· ἴδε ὁ Καῖσαρ καὶ πᾶς τοῦ Ἰούλου 790
 ὁ ὑπ' αὐτὸν τὸν εὐρὺν οὐρανὸν ἐλευσόμενος γόνος,
 ἴδε καὶ ὃν σοι συχνάκις ἐγὼ ὑπεσχέθην ν' ἀκούσῃς
 Αὐγουστος Καῖσαρ, ἐκ γένους θεῶν, εἰς τὸ Λάτιον πάλιν
 θὰ μεταφέρῃ αἰῶνας χρυσοῦς, ὡς ὁπότεν ὁ Κρόνος
 ἦνασσε ἐκεῖσε τοπάλαι. Ἰνδοὺς καὶ Γαράμεντας οὗτος 795
 θὰ ὑποτάξῃ. Ἐκτὸς καὶ ἀστέρων ὁ τόπος των κεῖται
 κ' ἐνιαυτῶν καὶ ἡλίου, καὶ ὅπου ὁ Ἀτλας βαστάζων
 τὸν οὐρανὸν ἐπὶ νώτων, τῶν ἄστρον τὸν ἄξονα στρέφει·
 ὅταν δὲ φθάσῃ ἐκεῖνος, θὰ φρίξουν τὰ Κάσπια κράτη,
 κατὰ τοὺς θεῖους χρησμούς, καὶ ἡ γῆ ἡ Μαιῶτις δὲ πᾶσα 800
 καὶ τὰ τοῦ Νείλου ὡσαύτως ἐπτάστομα ρεῖθρα θὰ πτήξουν·
 Οὐδ' ὁ Ἀλκείδης αὐτὸς περιέτρεξε γαίας τοσαύτας,
 ἂν καὶ χαλκόπουν δορκάδα πληγώσας καὶ δάσ' ἡμερώσας
 τὰ Ἐρυμάνθου καὶ τρόμου τῷ τόξῳ ἐμπλήσας τὴν Λέρναν,
 οὐδ' ὁ καλλίνικος Βάκχος, ὁ πλέκων τῷ δίφρῳ ἡνίας 805

κλήματ' ἀμπέλου, κ' ἐξ ἄκρων τῆς Νύσσης ἐλαύνων τὰς τίγρεις.
 Εἴτα δισταζόμεν ἔργ' ἀρετῆς ν' ἀναδείξωμεν ἔτι;
 ἢ δειλιῶμεν νὰ στήσωμεν ἔδραν εἰς γῆν Αὐσονίαν;
 Τίς δ' ὁ μακρόθεν φανείς, ὁ κοσμούμενος κλάδῳ ἐλαίας
 κ' ἱεουργῶν; βασιλέως Ῥωμαίων γνωρίζω τὴν κόμην 810
 καὶ τὸν λευκότριχα πώγωνα· πρῶτος αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν
 νόμους θὰ θέσῃ· ἐκ γῆς εὐτελοῦς καὶ Κυρῶν ἐλαχίστων
 εἰς βασιλείαν μεγάλην προβάς· μετ' αὐτὸν θὰ ἐπέλθῃ
 Τύλλος, ὁ παύων τὸν ὄκνον, καὶ πάντας κινῶν τοὺς ραθύμους
 ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀνθρώπων πληθὺν τῶν θριάμβων τὴν ἔξιν 815
 ἀπομαθόντων· παρέπετ' ἐξῆς ὁ μέγας λαῦχος Ἀγκος
 ὁ ταῖς πνοαῖς ἀπὸ τοῦδ' ἐπιχαίρων δημῶδους εὐνοίας.
 Τοὺς Ταρχυνίους ποθεῖς βασιλεῖς νὰ ἰδῇς, καὶ τοῦ Βρούτου
 τοῦ τιμωροῦ τὴν μεγάλην ψυχὴν, καὶ οὓς ἔχει ραβδούχους;
 Πρῶτος αὐτὸς τὴν Ὑπάτων ἀρχὴν καὶ φρικώδεις πελέκεις 820
 θὰ παραλάβῃ· τοὺς στάσεις κινοῦντας δ' υἱοὺς ὁ γεννήτωρ,
 ἐλευθερίαν ποθῶν τὴν καλλίστην, εἰς δίκας ὑπάγει,
 ἄθλιος! Ὅπως ἂν κρίνωσ' οἱ ἔπειτα ταύτην τὴν πρᾶξιν,
 ἡ τῆς πατρίδος ἀγάπη νικᾷ, καὶ ἡ δίψα ἐπαίνων.
 Ἔτι δὲ βλέπε Δακίους καὶ Δρούσους, Τορκούατον ἅμα 825
 τὸν τοὺς πελέκεις φρικτὸν, καὶ Καμίλλον σωτῆρα σημάτων.
 Βλέπεις προσέτι αὐτὰς τὰς ψυχὰς τὰς δι' ὀπλων ὁμοίων
 ἐν ὁμονοίᾳ λαμπούσας, ἐν ὅσῳ ἡ νύξ τὰς συνέχει.
 Φεῦ, εἰς τὸ φῶς τῆς ζωῆς εἰσερχόμενοι, πόλεμον πόσον,
 πόσους στρατοὺς μεταξύ των καὶ πόσῃν φθορὰν θὰ ἐγείρουν.
 Ὁ πενθερὸς ἐξ ὁρέων Ἀλπειῶν καὶ τείχους Μονοίκου 831
 θὰ καταβῇ· ὁ γαμβρὸς τοὺς ἑώρους στρατοὺς θ' ἀντιτάξῃ.
 Μὴ τὰς ψυχὰς εἰς πολέμους τοσοῦτον ἐθίζετε, παῖδες,
 εἰς τῆς πατρίδος τὰ σπλάγχνα μὴ στρέφετ' ὕμῶν τὴν ἀνδρίαν·
 πρῶτον δὲ φείσθητι σὺ ὁ Ὀλύμπιον ἔχων τὸ γένος 835
 αἷμα ἐμόν· τῆς χειρὸς σου ἀπόρριψον πόρρω τὰ ὄπλα.
 Ἴδε δέ τις ὀλετῆρ Ἀχαιῶν, νικητῆς δὲ Κορίνθου
 εἰς τὸ κλεινὸν Καπιτώλιον ἄνω θὰ φέρῃ τὸ ἄρμα·
 τοῦ Ἀγαμέμνονος τίς τὰς Μυκήνας ἐλὼν καὶ τὸ Ἄργος,
 τὸν Αἰακίδην αὐτὸν θ' ἀνατρέψῃ, Ἀχίλλειον σπέρμα, 840
 τοῦ τῆς Παλλάδος ναοῦ τιμωρὸς καὶ τῶν Τρώων προγόνων·
 τίς σε, ὦ Κάτων κλεινὲ, νὰ σιγήσῃ, καὶ τίς σε, ὦ Κόσσε;

τίς τοὺς τοῦ Γράκχου, ἢ τίς τοὺς σκηπτοὺς τῶν μαχῶν Σκη-
[πιάδας

τοὺς τῆς Λιβύης φθορεῖς; τίς Φαβρίκιον, ὅστις ἦν πένης,
ὅμως καὶ μέγας; ἢ σὲ, Σερανέ, τὸν ἀγροὺς γεωργοῦντα; 845
Φάβιοι, ποῦ δὴ καμόντα μὲ φέρετε; σὺ εἰ ὁ μέγας,
σὺ εἰ ὁ μόνος τὴν τύχην ἡμῶν δισταγμοῖς ἀνορθώσων.
Ἄλλοι θὰ χύνωσιν ἔμπνουν χαλκὸν ἐντεχνότερον ἴσως,
καὶ μαρμαρίνας, πιστεύω, θὰ πλάττωσι ζώσας εἰκόνας,
ἔσονται ῥήτορες κρείττους δικῶν· κ' οἱ χαράττοντες τρίβους 850
τῶν οὐρανῶν διὰ ῥάβδου, κ' οἱ τ' ἄστρ' ἀνιόντα δηλοῦντες.
Σὺ δὲ, Ῥωμαῖ, ἐνθυμοῦ τοὺς λαοὺς κυβερνῶν, νὰ διέπης,
(αὐταὶ αἱ τέχναι αἱ σαί,) καὶ θεσμοὺς τῆς εἰρήνης νὰ τάξης,
τοὺς ταπεινοὺς συγχωρῶν, τοὺς μεγάλα φρονοῦντας δαμάζων.»

Οὕτ' ὁ Ἀγχίσσης προσέθηκε δὲ εἰς αὐτοὺς ἀποροῦντας· 855
« Ἴδε ὁ Μάρκελλος λείαν πλουσίαν, βασίλειον φέρων,
πῶς προχωρεῖ νικητῆς, καὶ ὑπέρτερος πάντων ἀνθρώπων·
οὗτος εἰς θόρυβον μέγαν τὰ πράγματα ὄντα τῆς Ῥώμης
διευθετῶν, θὰ τροπώσῃ, καὶ Λίβυν καὶ Γάλλον ἀντάρτας,
εἰς τὸν πατέρα Κυρῖνον προσφέρων τὰ ὅπλα τὰ τρίτα.» 860

Εἶπε δὲ τότε ὁ Αἰνείας ἐρχόμενον βλέπων συγχρόνως
κάλλιστον νέον τὴν ὄψιν, καθὼς καὶ τ' ἀστράπτοντα ὅπλα,
πλὴν σκυθρωπὸν, καὶ τὸ ὄμμα εἰς γῆν πεπηγμένον κρατοῦντα·
« Ὁ συνοδεύων τὸν ἄνδρα δ' ἐκεῖνος, ὦ πάτερ, τίς εἶναι;
εἶναι υἱὸς του, ἢ ἐκγονος ἄρά τινος περιβλέπτου; 865
πόσοι παρέπονται! πόσον δ' αὐτὸς ὁμοιάζει ἐκεῖνον!
τὴν κεφαλὴν του πλὴν νύξ εἰς σκιὰν θλιβεράν συγκαλύπτει.»

Τότ' ὁ Ἀγχίσσης τοιαῦτ' ἀπεκρίνατο, δάκρυα χέων·
« Μὴ, ὦ υἱέ, διερεύνα τῶν σῶν τὸ ὑπέρμεγα πένθος.
Μόνον θὰ δείξουν αἱ Μοῖραι αὐτὸν ἐπὶ γῆς, καὶ νὰ ζήσῃ 870
δὲν συγχωροῦν περαιτέρω. Μεγάλην, θεοὶ, τὴν τῆς Ῥώμης
ἴσως προείδεν ἄκμην, ἂν τὸ δῶρον ἐκεῖνο διήρκει·
εἰς τὴν μεγάλην Ἀρήϊον πόλιν ὦ! πῶς θὰ στενάξῃ
πᾶν τὸ στρατόπεδον, ποῖα δὲ πένθη θὰ ἴδῃς, ὦ Θύβρι,
διὰ τῶν ρείθρων σου τύμβον νεάζοντα ὅταν προσδρέχῃς! 875
πῶποτε παῖς Τρωϊκῇ γενεᾷς τοὺς Λατίνους προγόνους
δὲν θὰ ἐπάρ' εἰς τοσαύτην ἐλπίδα· οὐδέ ποτ' εἰς ἄλλο
θρέμμα ἢ πάλαι Ῥωμύλιος γῆ θὰ καυχᾶτ' ἐς τοσοῦτον!

ὦ εὐσεβείας! ὦ πίστεως ὄντως ἀρχαίας! ὅποια
ἀκαταμάχητος χεῖρ! ἀποινεῖ κατ' ἐκείνου ἐνόπλου 880
οὔτις ποτὲ θ' ἀντετάσσετο, ἂν τε πεζῶς ἐπολέμει,
ἂν τε ἀφρώδους διέπειρεν ἵππου πλευρὰ διὰ πλήκτρων·
παῖ δυστυχῇ! ἂν ἀπέφευγες μοῖραν τοιαύτην τραχεῖαν,
Μάρκελλος ἤσουν· ἀφθόνους ὑμεῖς προσκομίσατε κρίνους·
ἄνθη ἐγὼ πορφυρᾷ θὰ σκορπίσω, καὶ καὶ τοῦ ἐκγόνου 885
διὰ σωρεύσεως δώρων τὸ πνεῦμα τιμῶν, θὰ πληρώσω
μάταιον χρέος.» Πλανώμενοι οὕτως εἰς πᾶσαν τὴν χώραν
κ' εἰς τ' αἰρώδη μεγάλα πεδία, τὰ πάντα ἐσκόπουν·
ὥς τὸν υἱὸν δ' ὁ Ἀγχίσσης εἰς ἕκαστον ἔφερε τόπον
καὶ τὴν ψυχὴν του ἐξῆψε δι' ἔρωτος φήμης μελλούσης, 890
τοὺς ἐφεξῆς εἰς αὐτὸν ἀνεμίμνησκε πάντας πολέμους·
ἔλεγε δὲ καὶ λαοὺς Λαυρεντῶν καὶ Λατίνων τὴν πόλιν,
πῶς δὲ τοὺς μόχθους νὰ φέρῃ ἐδύνατο ἢ ν' ἀποφεύγῃ.

Δύω αἱ πύλαι τοῦ Ὑπνου· ἡ μὲν ἐξ αὐτῶν κερατίνη,
κ' αἱ ἀληθεῖς ἀπ' αὐτῆς ἀκωλύτως ἐξέρχονται ὄψεις· 895
ἐκ τορευτοῦ λευκοτάτου δ' ἐλέφαντος λάμπ' ἡ ἑτέρα·
ἀλλ' αἱ σκιαὶ δι' αὐτῆς τοὺς ψευδεῖς ἀναπέμπουν ὀνείρους.»

Οὕτ' ὁ Ἀγχίσσης εἰπὼν τὸν υἱὸν καὶ ὁμοῦ τὴν Σιβύλλαν
ἐπὶ τὴν γῆν δι' αὐτῆς τοῦ ἐλέφαντος πέμπει τῆς πύλης·
οὗτος δ' ἐτράπ' εἰς τὸν στόλον εὐθύς, κ' ἐπανεῖδε τοὺς φίλους,
κ' εἰς Καϊάττης τὰς ὄχθας ἐλθὼν, εἰς λιμένα κατήχθη.
Ῥίπτοντ' αἱ ἄγκυρ' ἐκ πρῶρας, πρὸς ὄχθας δὲ στρέφοντ' αἱ πρύ-
[μναι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

BIBLION EKTON.

1. Εἶπε δακρύων αὐτά.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου πολλαχοῦ (Ἰλ. Α. 357 καὶ Σ. 35, καὶ Γ. 338, καὶ Ω. 4, καὶ Ὀδ. Ε. 82, καὶ 152, καὶ Θ. 522, καὶ Μ. 370).

Ὡς φάτο δακρυχέων.

2. Εἰς Εὐβοΐδος τῆς Κύμης ἀκτῆς.) Ἡ Κύμη ἦτο πόλις ἀρχαιοτάτη τῆς Ἰταλίας, ἀποικία Εὐβοέων ἐλθοῦσα ὑπὸ τὸν Ἱπποκλῆν καὶ τὸν Μεγασθένην, τοὺς Χαλκιδεῖς· ὠνομάσθη δὲ Κύμη, κατὰ τινὰς ἀπὸ τῶν πολλῶν περὶ αὐτὴν κυμάτων, κατ' ἄλλους ἀπὸ τοῦ κυήματος μιᾶς τῶν ἀποίκων· πιθανώτερον δὲ κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην ἀπὸ τῆς Εὐβοϊκῆς Κύμης, ἥτις καὶ σήμερον ἔτι Κούμη λέγεται.

6. Εἰς τὴν Ἑσπέριον ὄχθην.) Τὴν τῆς Ἰταλίας.

7. Σπέρμα . . . φλογός.) Οὕτω καὶ ὁ Ὀμηρος ὠνόμασε τὸν σπινθῆρα (Ὀδ. Ε. 490).

Σπέρμα πυρὸς σώζων κτλ.

Καὶ ὁ Πίνδαρος Ὀλύμπ.

Καίτοι γὰρ αἰθούσας ἔχοντες

σπέρμ' ἀνέθαν φλογός κτλ.

9—10. ὁ Ἀπόλλων ὁ μέγας.) Μέγας κατὰ τὸ ὕψος· ὁ Σέρβιος ἀναφέρει τὸν Καίλιον ἱστοροῦντα ὅτι εἰς τὸν ἐν Κύμῃ ναὸν ὑπῆρχεν ἀγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος δεκαπέντε πήχεων ὕψηλόν.

12. Μάντις . . ὁ Δῆλιος.) Ὁ Ἀπόλλων.

14. . . ὁ Δαίδαλος.) Οὗτος ἦτον ἄριστος ἀρχιτέκτων καὶ πρῶτος ἐφευρετὴς τῶν ἀγαλμάτων· καταδικασθεὶς δὲ ποτε διὰ φόνον, κατέφυγε πρὸς Μίνωα τὸν Βασιλέα τῆς Κρήτης καὶ κατεσκεύασεν ἐκεῖ τὸν Λαβύρινθον· ἐπειδὴ δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς Περσηίδος καὶ σύζυγος τοῦ Μίνως Πασιφάη, ἠράσθη τοῦ ὠραίου ταύρου, τὸν ὁποῖον ἀπήγαγεν ἐκ τῆς θαλάσσης ὁ Ποσειδὼν κατ' αἴτησιν τοῦ Μίνως, συνήργησεν ὁ Δαίδαλος εἰς τὸν ἔρωτα, κατασκευάσας βοῦν ξυλίνην, περὶ τὴν ὁποίαν ἔρραψε βόειον δέρμα καὶ ἐντὸς τῆς ὁποίας ἔθεσε τὴν Πασιφάην, ὥστε ἀπατηθεὶς ὁ ταῦρος συνῆλθε μετὰ τῆς πλαστῆς βοῦς ὡς ἀληθούς, καὶ ἐκ τῆς συμμίξεως ταύτης ἐγεννήθη τὸ τέρας ὁ Μινόταυρος, ἔχων ταύρου προτομήν καὶ ἀνδρὸς τὰ ἐπίλοιπα· διὰ ταῦτα κατακλεισθεὶς ὁ Δαίδαλος μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰκάρου ὑπὸ τοῦ Μίνως εἰς τὸν Λαβύρινθον, κατεσκεύασε πτερὰ, διὰ τῶν ὁποίων ἀμφότεροι διεσώθησαν τῆς φυλακῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἰκάρους ὑψώθη ὑπὲρ τὸ δέον, καὶ ὁ κηρὸς δι' οὗ ἦσαν προσηρμοσμένα τὰ πτερὰ ἐτάκκη ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἔπεσεν εἰς τὸ πέλαγος, τὸ ὁποῖον ἀπ' αὐτοῦ ὠνομάσθη Ἰκάριον· ὁ δὲ Δαίδαλος καταβὰς διεσώθη εἰς τὴν Χαλκίδα. (Ἀπολλοδ. Βιβ.

Γ', Κεφ. Β', καὶ ΙΕ', καὶ Διόδωρος Βιβλ. Δ', ΟΣ', καὶ Πausanias Βιβλ. Α', Κεφ. Δ', καὶ ἄλλοι.)

17. . . . Εἰς Χαλκίδος.) Τὴν πρωτεύουσαν πόλιν τῆς νήσου Εὐβοίας, χωριζομένην τῆς ἀντιπέραν Βοιωτίας διὰ τοῦ πορθμοῦ ὅστις διὰ τὰς ἐπισήμους παλιρροίας ὀνομάζεται Εὐριπος.

20—27. . . Ἀνδρογαίου.) Ἀνδρόγεως ἢ Ἀνδρόγαίος ὁ υἱὸς τοῦ Μίνως ἀριστεύσας εἰς ἀγῶνα κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Παναθηναίων, ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν διὰ φθόνον, ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατεπιέζοντο ὑπὸ λιμοῦ καὶ λοιμοῦ, ἔλαβον χρησμὸν νὰ δώσουν δίκας εἰς τὸν Μίνωα, ὁποίας ἂν ἐκείνος θελήσῃ. Ἐζήτησε δὲ ὁ Μίνως νὰ πέμπουν κατ' ἔτος εἰς τὴν Κρήτην οἱ Ἀθηναῖοι ἑπτὰ παῖδας καὶ ἑπτὰ παρθένας, πρὸς βορὰν τοῦ Μινωταύρου.

28—30. Τῆς βασιλίδος κτλ.) Τὴν Ἀριάδνην ἐννοεῖ, τὴν θυγατέρα τοῦ Μίνως, ἥτις ἐρασθεῖσα τοῦ Θησέως καὶ λαβοῦσα παρὰ τοῦ Δαιδάλου, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸν μίτον δι' οὗ ὁδηγηθεὶς ἀπέκτεινε τὸν Μινόταυρον καὶ διεσώθη τοῦ Λαβυρίνθου, ὡς ὁ Ὀμηρος λέγει (Ἰλ Ζ.).

Τῷ ἱκελὸν οἶον ποτ' ἐνὶ Κνωσσῷ εὐρείῃ

Δαίδαλος ἤσκησε καλλιπλοκάμῳ Ἀριάδνῃ.

35. . . Δηϊφόβῃ ἢ Γλαύκῳ.) Ὁ μὲν Βιργίλιος ὀνομάζει αὐτὴν Δηϊφόβην καὶ θυγατέρα τοῦ Γλαύκου, ὁ δὲ Σέρβιος εἰς τὸ Γ' τῆς Αἰνείαςδος Φημονόην, ὁ δὲ Σουίδας οὔτε Δηϊφόβην οὔτε Φημονόην, ἀλλὰ διὰ δύο ἄλλων ὀνομάτων, Ἀμάλθειαν καὶ Ἱεροφίλην, ὥστε τὰ περὶ τῶν Σιβυλλῶν τούτων μένουσι σκοτεινὰ καὶ συγκεχυμένα ὡς καὶ οἱ χρησμοὶ των.

60. Καὶ Μασσυλίου . . καὶ Σύρτεων.) Περὶ τῶν Μασσυλίων βλ. Δ. Αἰν. 132, περὶ δὲ τῶν Σύρτεων Δ, Αἰν. 41.

95. Καὶ θάλαμοι αὖθις ἀλλότριοι.) Διὰ τοῦ « αὖθις » ὑπομινῆσκει τοὺς τοῦ Πάριδος μετὰ τῆς Ἑλένης ἀλλοτρίους γάμους.

97. . . Εἰς Ἑλλήνιον πόλιν.) Τὸ Παλλάντιον· τοῦτο δὲ ἦτον πόλις ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ κληθέντος ὕστερον Παλατίνον, κτισθεῖσα ὑπὸ Εὐάνδρου τοῦ Ἀρκάδος, ὅστις τὴν ὠνόμασε Παλλάντιον ἀπὸ τινος τῶν προγόνων αὐτοῦ ἢ ἄλλως ἀπὸ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ πόλεως Παλλαντίου.

99. . . ἅμα μιγνῦσ' ἀληθῇ καὶ σκιώδῃ.) Καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Τ. 264). Ἴσκειν ψεύδεις πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.

105. Πάντα προείδον κτλ. Οὕτως Αἰσχύλος εἰς Προμηθ.

Καὶ τοι τί φημι; πάντα προὔξεπίσταμαι
σκεθρῶς τὰ μέλλοντ', οὐδέ μοι ποταίνιον
πῆμ' οὐδὲν ἥξει.

119—120. Ἄν ὁ Ὀρφεὺς κτλ.) Ὁ ἐκ Θράκης Ὀρφεὺς λέγεται υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Καλλιόπης ἢ τοῦ Οἰάγρου καὶ τῆς Καλλιόπης, ὡς εἰς τὰ Ὀρφ. Ἀργοναυτ. (στίχ. 76).

Ὀρφεῦ, Καλλιόπης τε καὶ Οἰάγρου, φίλε κοῦρε.

Λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ κατ' ἄλλους παρὰ τοῦ Ἑρμοῦ τὴν Λύραν, ἐπὶ τοσοῦτον ἑξοχος κατέστη περὶ τὴν μουσικὴν, ὥστε καὶ τὰ ἄψυχα, καθὼς θηρία καὶ δένδρα καὶ λίθους, καταθέλων ἐφείλκεν· ὅταν δὲ ἡ σύζυγός του Εὐρυδίκη, φεύγουσα τὸν πάσχοντα νὰ τὴν βιάσῃ Ἀρισταῖον καὶ δηχθεῖσα ἐπ' ὄφρως κατὰ τὸν πόδα, ἀπέθανε, κατέβη δὲ Ὀρφεὺς εἰς τὸν Ἅδην διὰ νὰ τὴν σώ-

ση, καὶ τοσοῦτον διὰ τοῦ μέλους κατέθελξε τὸν Πλούτωνα καὶ τὴν Περσεφόνην, ὥστε τοὺς ἔπεισε νὰ τὴν ἀποδώσουν· ἀλλ' ἐπειδὴ κατένευσαν μὲν οἱ θεοὶ, ἀλλ' ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ μὴ στραφῇ πρὸς αὐτὴν, ἔως νὰ ἐπανεέλθῃ ἐπὶ τῇ γῆς, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐδυνήθη νὰ νικήσῃ τὸν πόθον καὶ ἐστράφη νὰ τὴν ἰδῇ, ἐπέστρεψε πάλιν εὐθὺς εἰς τὸν Ἄδην ἢ Εὐρυδίκη, ἄνευ οὐδεμιᾶς τὸν τεῦθεν ἐλπίδος· διὸ καὶ πενθῶν ἐπλανᾶτο ἀπαύστως ὁ Ὀρφεὺς κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, ἀποστρεφόμενος τοῦ λοιποῦ καὶ τὴν Κύπριν καὶ τὰ ὄργια αὐτῆς· ἐπειδὴ δὲ προσκληθεὶς ποτε δὲν ἠθέλησε νὰ παρευρεθῇ μετὰ τῆς λύρας του εἰς τὰς ὑπὸ τῶν Βασσαρίδων τελευτᾶς τοῦ Βάκχου, κατεσπαράχθη ὑπὸ τῶν Μαινάδων πλησίον τοῦ Ἑβρου ποταμοῦ· καὶ τὰ μὲν ἄλλα του μέλη τὰ διασπαρέντα εἰς τοὺς ἀγροὺς συνήχθησαν ὑπὸ τῶν Μουσῶν καὶ ἐτάφησαν εἰς τὰ λεγόμενα Λεῖβηθρα, ἢ δὲ κεφαλὴ, καὶ νεκρὰ ἔτι προφέρουσα τὸ ὄνομα τῆς Εὐρυδίκης, ἐρρίφθη εἰς τὸν ποταμὸν, καθὼς καὶ ἡ λύρα ἥτις ἔχει ἀφ' ἑαυτῆς καὶ χωρὶς ὑπ' οὐδενὸς νὰ κρούηται· καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ μετενεχθεῖσα ὑπὸ τῶν ὑδάτων εἰς Λέσβον ἐτάφη ἐπὶ τῆς νήσου· ἡ δὲ λύρα ἀνακομισθεῖσα εἰς οὐρανὸν κατηστερώθη καὶ διαλάμπει ὡς δέκατος ἀστήρ μεταξὺ ἐννέα ἄλλων ἀστέρων τῶν Μουσῶν. (Ἑρατοστ. εἰς ΚΔ' Καστατερ. καὶ Ὀβιδ. εἰς Ι' καὶ ΚΔ' Βιβλ. τῶν Μεταμορφ.)

121—122. Ὁ Πολυδεύκης κτλ.) Ὁ Ὀμηρος λέγει τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκην ἀδελφοὺς ὁμοπατέριους καὶ ὁμομητέριους, υἱοὺς Τυνδάρου καὶ Λήδας (Ὀδ. Δ. 298).

Ἡδ' ὑπὸ Τυνδάρεω κρατερόφρονι ἐγείνατο παῖδε,

Κάστορά θ' ἱππόδαμον, καὶ πύξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα·

ἄλλοι δὲ μόνον ὁμομητέριους ἐκ Λήδας· καὶ τὸν μὲν Κάστορα ἐκ πατρὸς Τυνδάρου, τὸν δὲ Πολυδεύκην ἐκ Διός. Ἐπίσης ὑπάρχει διαφωνία καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κάστορος· κατὰ τοὺς μὲν ἐθανατώθη ὑπὸ τοῦ Μελεάγρου, κατὰ τοὺς δὲ ὑπὸ τοῦ πατραδέλφου του Ἰδαν υἱοῦ τοῦ Ἀφάρεως ἐξ ἐχθροπαθείας, διότι οἱ υἱοὶ τοῦ Τυνδάρου ἤρπασαν παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀφάρεως τὰς θυγατέρας τοῦ Λευκίππου Φοίβην καὶ Ἰλάειραν· ὀργισθεὶς δὲ ὁ Ζεὺς διὰ τὸν φόνον τοῦ Κάστορος, ἐκεραύνωσε τὸν Ἰδαν, καὶ διὰ νὰ παρηγορήσῃ τὸν Πολυδεύκην τὸν ἠρώτησε τί τῶν δύο προκρίνει, νὰ γίνῃ ἀθάνατος, ἢ νὰ ἀποθνήσκῃ ἐξ μῆνας μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ἄλλους τόσους νὰ ζῇ· ἐκεῖνος δὲ ἐξελέξατο τὸ δεύτερον, δηλ. νὰ συναποθνήσκῃ καὶ νὰ συζῇ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του. Ὅθεν ὁ Ὀμηρ. λέγει (Ὀδ. Δ).

Ἄλλοτε μὲν ζώουσ' ἑτερήμεροι, ἄλλοτε δ' αὖτε
τεθναῖσιν, τιμὴν δὲ λελόγχασιν ἴσα θεοῖσιν.

Καὶ κατὰ τοῦτο δὲ διαφέρουν αἱ γνώμαι τῶν συγγραφέων, τῶν ὁποίων οἱ μὲν συμφώνως μετὰ τοῦ Ὀμήρου λέγουν ὅτι ἀμφότεροι ἐναλλάξ ἔζων καὶ ἀπέθνησκον ἑτερήμεροι, δηλ. ἡμέραν παρ' ἡμέραν, οἱ δὲ ὅτι συνέζων καὶ συναπέθνησκον καθ' ἑξαμηνίαν· οἱ ἀδελφοὶ δὲ οὗτοι ὠνομάζοντο καὶ Διόσκουροι καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν παρίστανται διὰ τοῦ ἀστερισμοῦ τῶν Διδύμων.

122. . . . Θησέα.) Ὁ Θησεὺς καὶ ὁ Πειρίθους ὁ υἱὸς τοῦ Ἰζίωνος κατέβησαν συνάμα, ὡς μυθεύεται, εἰς τὸν Ἄδην, διὰ νὰ ἀρπάσουν τὴν Περσεφόνην.

123. . . . Ἀλκείδην.) Ὁ Ἡρακλῆς, βιαζόμενος νὰ ἐκτελέσῃ τὸν δωδέκατον καὶ τελευταῖον ἄθλον, κατέβη, κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον (Βιβ. Β' Κεφ. Δ'), διὰ τοῦ κατὰ τὸ Ταίναρον τῆς Πελοποννήσου στομίου εἰς τὸν Ἄδην, διὰ νὰ ἐκκομίσῃ τὸν Κέρβερον. Εὐρὼν δὲ ἐκεῖ τὸν Θησέα καὶ τὸν Πειρίθουν δεδεμένον,

τὸν μὲν Θησέα λαβὼν τῆς χειρὸς ἀνήγειρε, τὸν δὲ Πειρίθουν ἀφήκεν, ἐπειδὴ ἐκινεῖτο ἡ γῆ, ὅταν ἐπεχείρει νὰ τὸν ἀναστήσῃ.

126—129. . . . Εἰς Ἀόρνου ἢ κάθοδος κτλ.) Οὕτω τὰ Ἀνακρέοντια ταῦτα·

Ἀίδεω γάρ ἐστι δεινὸς μυχὸς,
ἀργαλέα δ' εἰς αὐτὸν κάθοδος
καὶ γὰρ ἔτοιμον καταβάντι μὴ ἀναβῆναι.

Καὶ Φιλήτας δὲ οὕτω·

. . . ἀτραπὸν εἰς Ἀδεω
ἦνυσσά, τὴν οὐπὼ τις ἐναντίον ἦλθεν ὁδίτης,

Καὶ Λυκόφρων·

Ἀστρεπτον Ἄδην δύσεται τὸ δεύτερον.

Καὶ Νίκανδρος εἰς Ἀλεξίφ.

Τόθι χάσμα δυσέκδρομον Εὐβουλῆος.

Καὶ Θεόκριτος·

. . . ἐπὶ δ' οὐκ εὐέξοδον.

καὶ

Ἀνέξοδον εἰς Ἀχέροντα.

132. Ὁ Κωκυτός.) Οὕτω τὸν ἀναφέρει ὁ Ὀμηρος (Ὀδ. Κ. 513).

Ἐνθα μὲν εἰς Ἀχέροντα, Πυριφλεγέθων τε ῥέουσι,
Κωκυτός θ', ὅς δὴ Στυγὸς ὕδατος ἐστὶν ἀπορρώξ.

Ὁ δὲ Πausanias λέγει ὅτι ὁ Ὀμηρος παραλαβὼν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὕδατα, τὰ μετέφερεν εἰς τὸν Ἄδην. Ἐκφράζεται δὲ οὕτω· « Πρὸς γὰρ τῇ Κεχύρῳ, λίμνῃ » τε ἐστὶν Ἀχερουσία καλουμένη, καὶ ποταμὸς Ἀχέρων· ρεῖ δὲ καὶ Κωκυτός, » ὕδωρ ἀτερπέστατον. Ὀμηρὸς τέ μοι δοκεῖ ταῦτα ἑωρακώς, ἔκ τε τὴν ἄλλην » ποιήσιν ἀποτολμῆσαι τῶν τοῦ Ἄδου· καὶ δὴ καὶ τὰ ὀνόματα τοῖς ποταμοῖς » ἀπὸ τῶν ἐν Θεσπρωτίδι θέσθαι. » ὠνομάσθη δὲ Κωκυτός ἀπὸ τοῦ κωκύειν, θρηνεῖν.

134. Διὰ νὰ διέλθῃς τὴν Στύγα.) Οὕτω καὶ ἡ Κίρκη πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ὀδυσσεά παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Μ. 21).

Σχέτλιοι, οἳ ζῶοντες ὑπήλθετε δῶμ' Ἀίδαο,
δυσθανέες, ὅτε τ' ἄλλοι ἄπαξ θνήσκουσ' ἄνθρωποι.

Ὁ Ἡσίοδος λέγει τὴν Στύγα θυγατέρα τοῦ Ὠκεανοῦ (Θεογον. στίχ. 675).

Ἐνθάδε ναιετάει στυγερὴ θεὸς ἀθανάτοισι
δεινὴ Στύξ, θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο
πρεσβυτάτη.

Αὕτη δὲ ἦτον ἡ ἀφόρητος διὰ τὸ ψύχος λίμνη τοῦ Ἄδου, τῆς ὁποίας ἀπορρώξ ἦτον ὁ Κωκυτός κατὰ τὸν Ὀμηρον (Ὀδ. Κ. 513).

Κωκυτός θ', ὅς δὴ Στυγὸς ὕδατος ἐστὶν ἀπορρώξ.

Ὁ ὄρκος δ' ὅν ὠμνουν οἱ θεοὶ εἰς τὴν Στύγα ἦτον φρικτὸς καὶ ἀμετάθετος· ὅθεν καὶ ἡ Καλυψὼ οὕτως ὠμνύει πρὸς τὸν Ὀδυσσεά παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Ε. 184).

Ἴστω νῦν τόδε γαῖα, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθεν,
καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ (ὅς τε μέγιστος
ὄρκος, δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι.)

Καὶ ὁ Ὑπνος τοιοῦτον ὄρκον ζητεῖ παρὰ τῆς Ἥρας (Ἰλ. Ε. 271).

Ἄγρει νῦν μοι ὁμοσσον, ἀάατον Στυγὸς ὕδωρ.

135. Τάρταρα.) Ὁ κατὰ τὰ βαθύτατα τοῦ Ἄδου σκοτεινὸς καὶ κατάψυχρος τόπος.

136. . . . Χρυσόφυλλοι καμπτὸς κλάδος κτλ.) Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τῆς Λατινικῆς πόλεως Ἀρικίας ἔκειτο δάσος πυκνότατον καὶ ἐντὸς αὐτοῦ κλάδος ἐπὶ δένδρου, ὅστις ἅμα ἐξεσπᾶτο, ἔπρεπεν, ὡς ἐμυθεύετο, νὰ ἀποθάνῃ τις ἄνθρωπος· ἐκ τούτου δὲ ἔλαβεν ἀφορμὴν ὁ Βιργίλιος νὰ πλάσῃ τὰ περὶ τοῦ προκειμένου ἐνταῦθα κλόνου, ὡς ὁ σχολιαστὴς τοῦ Σέρβιος λέγει.

137—138. . . . Ἦρας . . . καταχθονίας.) Τῆς Περσεφόνης.

164. Τὸν Αἰολίδην Μισήνον.) Οὗτος ἦτον ὁ αὐλητὴς Μισήνος, ὁ υἱὸς τοῦ Αἰόλου, βλ. Αἰν. Γ. 239.

180—182. Κλίνουν αἱ πίτεις κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ψ. 114—120).

Οἱ δ' ἔσαν ὑλοτόμους πελέκεας ἐν χερσὶν ἔχοντες·
αὐτίκ' ἄρα δρυὺς ὑψικόμους ταναηκέϊ χαλκῷ
τάμνον ἐπειγόμενοι· τὰς δὲ μεγάλα κτυπέουσιν
πίπτον.

203. Ἰξός.) Ὁ παράσιτος καρπὸς ὁ φερόμενος εἰς τὰς δρυὺς καὶ ἄλλα τινὰ δένδρα.

213. Καὶ εἰς τὴν ἄχαριν τέφραν.) Τέφραν ὀνομάζει ἐνταῦθα τὸ νεκρὸν πτώμα, ὡς μέλλον νὰ ἀποτεφρωθῇ μετ' ὀλίγον.

215. Ὑπερμεγέθη πυρὰν ἀνεγείρουσιν.) Οὕτω καὶ Ὀμηρὸς (Ἰλ. Ψ. 464).
Πόησαν δὲ πυρὴν ἐκατόμπεδον ἔνθα καὶ ἔνθα.

217. . . . δι' ὅπλων στιλβόντων.) Εἴθισται τοῦτο, ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ φαίνεται (Ὀδ. Λ. 71).

Μή μ' ἄκλαυστον, ἄθαπτον, τὸν ὀπίσθεν καταλείπειν·

ἀλλὰ με κακῆαι, σὺν τεύχεσιν ἥσσα μοῖ ἐστιν.

Καὶ (Ἰλ. Ε. 418).

Ἄλλ' ἄρα μιν κατάκηε σὺν ἄντεσι δαιδαλέοισιν.

218—221. Ὑδωρ οἶμ' ἐν κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Σ. 346).

Οἱ δὲ λοετροχόον τρίποδ' ἵστασαν ἐν πυρὶ κηλέῳ·
ἐν δ' ἄρ' ὕδωρ ἔχεαν· ὑπὸ δὲ ξύλα δαῖον ἔλόντες,
γάστρην μὲν τρίποδος πῦρ ἄμφεπε, θερμετο δ' ὕδωρ·
αὐτὰρ ἐπειδὴ ζέσσαν ὕδωρ ἐπὶ οἴνοπι χαλκῷ,
καὶ τότε δὴ λοῦσάν τε καὶ ἤλειψαν λίπ' ἐλαίῳ.

Καὶ (Ἰλ. Ω. 582).

Δρυῶς ἐκγαλέσας λοῦσαι κέλετ' ἀμφὶ τ' ἀλείψαι.

Καὶ (Ἰλ. Σ. 352).

Ἐν λεχέεσσι δὲ θέντες ἐανῶ λιτὴ κάλυψαν
ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς· καθύπερθε δὲ φάρεϊ λευκῷ·

Καὶ (Ὀδ. Ω. 44).

Κάτθεμεν ἐν λεχέεσσι, καθήσαντες χρῆα καλὸν
ὑδατὶ τε λιανῷ καὶ ἀλείφατι.

223—224. . . . τὸ βλέμμ' ἀποστρέφουν . . . ὑποτιθέντες τὴν
ἀρετήν.) Ἡ συνήθεια αὕτη εἰς οὐδὲν ἄλλο ἔθνος εὐρίσκεται, καὶ φαίνεται νὰ ἦτον
ἐξιδιαισμένη τῶν Τρῶων.

225. Λιβανωτοῦ, ἐδεσμάτων, καὶ πλήρεις ἐλαίου κρατῆρας.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ψ. 170).

Ἐνδ' ἐτίθη μέλιτος καὶ ἀλείφατος ἀμφιφορῆας.

227—228. Τὴν ὑδροπότιν σποδὸν κτλ.) Καὶ Ὀμηρὸς (Ἰλ. Ψ. 237).

Πρῶτον μὲν κατὰ πυρκαϊὴν σβέσατ' αἴθοπι οἴνω
πᾶσαν, ὁπόσσον ἐπέσχε πυρὸς μένος· αὐτὰρ ἔπειτα
ὅστέα Πατρόκλοιο Μενoitιάδαο λέγωμεν
εὖ διαγινώσκοντες· ἀριφραδέα δὲ τέτυκται κτλ.

Καὶ (Ἰλ. Ω. 791).

Πρῶτον μὲν
. αὐτὰρ ἔπειτα,
ὅστέα λευκὰ λέγοντο κασίγνητοι ἕτεροί τε,
μυρόμενοι· θαλερὸν δὲ κατείβετο δάκρυ παρειῶν.

229—230. Τρεῖς περιέρχεται κτλ.) Ὡς καὶ τὰ ἐφεξῆς τοῦ Θεοκρίτου εὐρισκόμενα εἰς Ἡρακλῆσκον·

Ἐπειτα δ' ἄλεσσι μεμιγμένον ὡς νενόμισται
θαλλῶ ἐπιρραίνειν ἐστεμμένον ἀβλαβὲς ὕδωρ.

231. . . . Τὰ λοιπὸν ῥήματα λέγει.) Ὡς καὶ Ἀχιλλεὺς παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ψ. 220).

Ψυχὴν κικλήσκων Πατροκλῆος δειλοῖο.

232. . . . ἀνεγείρει ὑπέρογκον σῆμα.) Καὶ Ὀμηρὸς (Ὀδ. Μ. 14).

Τύμβον χεύαντες, καὶ ἐπὶ στήλην ἐρύσαντες,
πήξαμεν ἀκροτάτῳ τύμβῳ εὐῆρες ἐρετμόν.

234. . . . ὅρος . . . Μισήνος.) Καὶ μέχρι τοῦδε φυλάττει τὸ ὄνομα, Ἀκρωτήριον Μισήνου (Capo di Miseno) καλούμενον· κεῖται δὲ ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς Καμπανίας κατὰ τὸν κόλπον τῶν Βαϊῶν· καὶ ἐπ' αὐτοῦ διὰ τὸ εὐκραὲς τοῦ κλίματος καὶ τὸ τερπνὸν τοῦ τόπου ἐτρέφα ποτὲ ὁ Λουκοῦλος, καθὼς καὶ ὁ Τιβέριος. Λέγει δὲ καὶ Λυκόφρων·

Νεαπολιτῶν οἱ παρ' ἄκλυστον σκέπας
δρυῶν Μισηνοῦ στύφλα νάσσονται κλύτῃ.

239—240. Ὑπὲρ αὐτὸ κτλ.) Καὶ Ὀμηρὸς (Ὀδ. Μ. 62).

Τῇ μὲν τ' οὐδὲ ποτητὰ παρέρχεται, οὐδὲ πέλειαι
τρήρωνες, τὰς τ' ἀμβροσίην Διὶ πατρὶ φέρουσιν.

242. Ὅθεν ἐκείνον τὸν τόπον κτλ.) Βλ. Αἰν. Γ' 386.

245. Ἀκρας τινὸς κτλ.) Καὶ Ὀμηρὸς (Ἰλ. Γ. 273).
Ἄρνων ἐκ κεφαλῶν τάμε τρίχας.

Καὶ (Ὀδ. Γ. 446).

Εὐχετ' ἀπαρχόμενος, κεφαλῆς τρίχας ἐν πυρὶ βάλλεν.

Καὶ (Ὀδ. Ξ. 422).

. . . ἀπαρχόμενος, κεφαλῆς τρίχας ἐν πυρὶ βάλλεν
ἀργιόδοντος ὕδρ, καὶ ἐπεύχετο πᾶσι θεοῖσι.

250. Τῇ Εὐμενίδων μητρὶ, καὶ αὐτῆς ἀδελφῇ τῇ μεγάλῃ.) Μήτηρ τῶν Εὐμενίδων ἡ Νδξ καὶ ἀδελφὴ αὐτῆς ἡ Γῆ. Εὐμενίδες δὲ λέγονται αἱ Ἑρινῦδες κατ' ἐφημισμὸν.

251. . . . Βοῦν δὲ στειρεύουσαν σοὶ, Περσεφόνῃ.) Διότι καὶ ἡ Περσε-

φόνη θεωρείται ὡς στεῖρα, ἂν καὶ σύζυγος τοῦ Πλούτωνος. Καὶ Ὅμηρος (Ὀδ. Α. 30).

Πολλὰ δὲ γουνούμην νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα,
ἐλθὼν εἰς Ἰθάκην στεῖραν βοῦν ἥτις ἀρίστη,
ῥέξειν ἐν μεγάροισι, πυρὴν τ' ἐμπλησέμεν ἐσθλῶν.

252. . . . εἰς Στυγὸς τὸν μονάρχην.) Τὸν Πλούτωνα.

256—258. . . . μυκάται κτλ.) Οὕτω καὶ Ἀπολλών. Ῥόδ. (Ἀργον. Βιβλ. ΙΑ').

Καὶ ῥ' ὁ μὲν ἀγκαλέσας πάλιν ἔστιχεν, ἡ δ' αἰούσα,
κευθμῶν ἐξ ὑπάτων δεινὴ θεὸς ἀντεβόλισεν
ἱεροῖς Αἰσονίδαο, περίξ δέ μιν ἐστεφάνωντο
σμερδαλέως δρυῖνοισι μετὰ πότθοισι δράκοντες,
στράπτε δ' ἀπειρέσιον δαίδων σέλας, ἀμφὶ δέ τήν γε
ὀξεῖν ὕλακῃ χθόνιοι κῦνες ἐφθέγγοντο,
πίσεια δ' ἔτρεμε πάντα κατὰ στίβον.

259. . . . Τῆς θεᾶς.) Τῆς Περσεφόνης.

258. . . . Πόρρω οἱ βέβηλοι, πόρρω.) Καὶ ὁ Καλλιμαχος αὐτολεξεῖ (Ῥ-
μν. εἰς Ἀπόλλωνα).

. . . . Ἐκὰς ἐκὰς ὅστις ἀλιτρός.

278. Ὁ τοῦ Θανάτου ὁμαίμων, ὁ Ὑπνος.) Ἀμφότεροι τέκνα τῆς Νυκτὸς (Ἡσιόδ. Θεογ.) καὶ ὁ Ὅμηρος εἶπε τὸν Ὑπνον ἀδελφὸν τοῦ Θανάτου (Ἰλ. Ε. 231).

Ἐνθ' Ὑπνῷ ξύμβλητο κασιγνήτῳ Θανάτοιο.

Καὶ ὁ Ἡσιόδος εἰς Θεογονίαν.

Ἡδ' Ὑπνον μετὰ χερσὶ κασίγνητον Θανάτοιο.

286. . . . Κένταυροι.) Ἐμυθεύθησαν οἱ Κένταυροι τὰ μὲν ἄνωθεν τοῦ
στήθους ἄνθρωποι, τὰ δὲ κάτωθεν ἵπποι· γεννήματα δὲ τοῦ Ἰξίωνος ἐκ τῆς Νε-
φέλης, μετὰ τῆς ὁποίας συνῆλθεν ἐκλαμβάνων αὐτὴν ὡς τὴν Ἥραν, καὶ ἐπειδὴ
κατὰ τὴν συνουσίαν ἐκέντησε τὴν αὖραν, τὰ τέκνα ὠνομάσθησαν Κένταυροι· καὶ
ταῦτα μὲν τὰ τῆς μυθολογίας. Ὁ δὲ Παλαίφατος διηγεῖται ἱστορικώτερον τὰ ἐ-
ξῆς· Καθ' ὃν καιρὸν ἐδασίλευεν ὁ Ἰξίων εἰς Θεσσαλίαν, ἀγέλη ὀλόκληρος ταύ-
ρων ἐξαγριωθείσα διέφθειρε πάντα τὸν περὶ τὸ Πήλιον τόπον· καὶ τότε νεανίσκοι
ἐκ κώμης καλουμένης Νεφέλης ἐπιβάντες, καὶ τότε πρῶτον διδάξαντες τοὺς ἄν-
θρώπους νὰ ἐπιβαίνουν κέλητας (γυμνοὺς) ἵππους, ἐδίωκον καὶ κατηκόντιζον
τοὺς ταύρους, ἐξ οὗ καὶ ὠνομάσθησαν Κένταυροι· ἀλαζονευθέντες δὲ διὰ τὸ κα-
τόρθωμα, καὶ ὕβρισται καὶ βίαιοι καταστάντες, ἐπειδὴ προσεκληθήσαν ποτε εἰς
εὐωχίαν μετὰ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ Λαπιθῶν, κατὰ τοὺς γάμους τοῦ Πειριθόου υἱοῦ
τοῦ Ἰξίωνος μετὰ τῆς Ἰποδαμείας θυγατρὸς τοῦ Ἀδράστου, παραφρονήσαντες
ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ ἐπιχειρήσαντες νὰ ἀρπάσουν τὰς γυναῖκας τῶν Λαπιθῶν, ἐθα-
νατώθησαν ὑπ' ἐκείνων· ἐξ οὗ καὶ ὁ Ἀντίνοος παρ' Ὀμήρῳ λέγει τὰ τῆς ἀμέ-
τρου οἰνοποσίας κακὰ πρὸς τὸν Ὀδυσσεά (Ὀδ. Φ. 293).

Οἶνός σε τρώει μελιθηῆς, ὅς τε καὶ ἄλλους
βλάπτει, ὅς ἂν μιν χανδὸν ἔλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ·
οἶνος καὶ Κένταυρον ἀγακλυτὸν Εὐρυτίωνα
ἔασεν ἐν μεγάρῳ μεγαθύμου Πυριθόοιο
ἐν Λαπίθαις ἐλθόνθ'· ὁ δ' ἐπεὶ φρένας ἔασεν οἶνω,
μαϊνόμενος, κακ' ἔρεξε, δόμον κατὰ Πειριθόοιο.

Αὐτ. . . . διμορφοὶ Σκύλλαι.) Ἡ Σκύλλα ἐμυθεύετο θυγάτηρ Φόρκου ἢ
Φόρκυνος καὶ Ἐκάτης, ὡς καὶ ἡ Χάρυβδις· ἀμφότεραι τὰ μὲν ἄνω παρθένοι, τὰ
δὲ κάτω ἰχθύες· ὅθεν καὶ διμόρφους Σκύλλας εἶπεν ἐνταῦθα ὁ Βιργίλιος· λεπτο-
μερῶς περιγράφει ὁ Ὅμηρος τὴν Σκύλλαν (Ὀδ. Μ. 85—100).

Ἐνθα δ' ἐνὶ Σκύλλῃ ναίει κτλ.

Λέγεται δὲ ὅτι ὁπότεν ὁ Ἡρακλῆς ἦγε τὰς βοῦς τοῦ Γηρυόνου, ὡς εἶδε τὴν
Σκύλλαν, τὴν ἐθανάτωσεν· ἀλλ' ὁ πατήρ της διὰ πυρὸς τὴν ἀνέστησε πάλιν.
Βλ. καὶ Αἰν. Γ. 420.

287. Ὁ ἐκατόγχειρ Βριάρεως.) Ἐκ τῆς συζεύξεως τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς
Γῆς, ὡς μυθεύεται, ἐγεννήθησαν πρῶτον οἱ ὀνομασθέντες Ἐκατόγχειρες, Βριά-
ρεως, Γύης καὶ Κόττος, ὑπερμέγιστοι καὶ ἀκαταμάχητοι κατὰ τὴν δύναμιν, ἔ-
χοντες ἑκατὸν χεῖρας καὶ πεντήκοντα κεφαλὰς (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Α' Κεφ. Α').
τὸν πρῶτον αὐτῶν ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος ὡς ἐξέχοντα τῶν ἄλλων (Ἰλ. Α. 403).

Ὅν Βριάρεων καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες

Αἰγαίων· ὁ γὰρ αὐτε βίη οὗ πατρὸς ἀμείνων.

Οὗτος κατὰ μὲν τὴν Θεογονίαν τοῦ Ἡσιόδου καὶ κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον ἐπομέ-
νως ἦτον υἱὸς Οὐρανοῦ, κατ' ἄλλους δὲ Ποσειδῶνος καὶ θεὸς θαλάσσιος, καὶ κατ'
ἄλλους πάλιν Τιτᾶνος.

288. Θῆρ ὁ τῆς Λέρνης.) Ἡ Ὑδρα ἡ ἐξερχομένη ἐκ τοῦ ἔλους τοῦ ἐν Λέρ-
νῃ τῆς Ἀργολίδος καὶ φθείρουσα πάντα τὰ περίχωρα· μυθεύεται αὕτη θηρίον
ἔχον ἐννέα ἢ ἐπτὰ κεφαλὰς ἢ κατὰ τὸν Σιμωνίδην πεντήκοντα· ταύτην τὴν Ὑ-
δραν ἀπέκτεινεν ὁ Ἡρακλῆς ἀποτέμνων ἐκάστην κεφαλὴν κατὰ μέρος, καὶ καίων
τὰς ἀναφυομένας διὰ πυρὸς, τὸ ὅποιον ἐχορήγει ὁ Ἰόλαος. (Ἀπολλοδ. Βιβλ.
Β' Κεφ. Ε').

Αὐτ. . . . Χίμαιρα.) Θηρίον τερατόμορφον, τὸ ὅποιον ἀπέκτεινεν ὁ Βελ-
λεροφόντης καὶ τὸ ὅποιον οὕτω περιγράφει ὁ Ὅμηρος (Ἰλ. Ζ. 179).

Πρῶτον μὲν ῥα Χίμαιραν ἀμαιμακέτην ἐκέλευσε
πεφνέμεν· ἡ δ' ἄρ' ἦν θεῖον γένος, οὐδ' ἀνθρώπων,
πρόσθε λέων, ὅπισθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ Χίμαιρα·
δεινὸν ἀποπνέουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.

289. Ἀρπυιαί.) Βλ. Αἰν. Γ. 211—212.

Αὐτ. . . . Γοργόνες.) Τρεῖς θυγατέρες Φόρκου καὶ Κητοῦς Σθενώ, Εὐ-
ρυάλη καὶ Μέδουσα· ἐξ αὐτῶν ἡ Μέδουσα μόνη ἦτον θνητὴ, διὸ καὶ κατὰ τῆς
κεφαλῆς αὐτῆς ἐπέμφθη ὁ Περσεύς. Εἶχον δὲ αἱ Γοργόνες κεφαλὰς μὲν περιε-
σπειρωμένας διὰ φολίδων δρακόντων, ὀδόντας δὲ μεγάλους ὡς ἀγριοχοίρων καὶ
χεῖρας χαλκίνας καὶ πτέρυγας χρυσαῖς, δι' ὧν ἐπέτων· ἀπελίθουν δὲ ὅσους ἠτέ-
νιζον πρὸς αὐτάς, διὸ καὶ αἱ προτομαὶ αὐτῶν λιθοδερκεῖς ὠνομάζοντο· ἐλθὼν δὲ
ὁ Περσεύς ἐπ' αὐτάς κοιμωμένας, ἀπεστραμμένος καὶ βλέπων εἰς ἀσπίδα χαλ-
κῆν, διὰ τῆς ὁποίας ἐβλεπε τὴν εἰκόνα τῆς Μεδούσης, τὴν ἐκαρπατόμησε, κα-
τευθυνούσης τὴν χεῖρά του τῆς Ἀθηνᾶς· ἅμα δὲ ἀπετμήθη ἡ κεφαλὴ τῆς Γορ-
γόνος, ἐξεπήδησεν ἀπ' αὐτῆς ὁ Πήγασος, ἵππος πτερωτός, καὶ Χρυσάωρ ὁ πα-
τήρ τοῦ Γηρυόνου. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Β' Κεφ. Δ').

Αὐτ. . . . ὄψεις τρισώμων φασμάτων.) Γηρυόνης ὁ υἱὸς Χρυσάωρος καὶ
Καλλιρρόης, θυγατρὸς τοῦ Ὠκεανοῦ, εἶχε σῶμα συμφύεσ τριῶν ἀνθρώπων, συ-
νηγμένον εἰς ἓν κατὰ τὴν γαστέρα, ἐσχισμένον δὲ εἰς τρεῖς ἀπὸ λαγόνων καὶ
μηρῶν· οὗτος παρὰ τὸν ποταμὸν Ἀνθεμοῦντα συνελθὼν εἰς μάχην μετὰ τοῦ Ἡ-

ρακλέους ἀπάγοντος τὰς βόας, καὶ τοξευθεὶς ὑπ' ἐκείνου, ἀπέθανεν (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Β' Κεφ. Ε'). καθ' ἱστορικὴν δὲ ἀλήθειαν ὠνομάσθη ὁ Γηρυόνης τριώμοος ἢ τρικέφαλος ἢ τριπρόσωπος, διότι μετὰ δύω ἄλλων ἀδελφῶν του ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ὁμοφροσύνῃ ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν· ὁ δὲ Πλούταρχος εἰς τὰ Πολιτικά ψυχὴν μὲν μίαν δίδει εἰς αὐτὸν, πολλὰ δὲ σκέλη καὶ χεῖρας καὶ ὀφθαλμούς· ὅπερ σύμβολον τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ συμπράξεως.

298. . . . Χάρων.) Υἱὸς τοῦ Ἑρέβους καὶ τῆς Νυκτὸς, ἐπόρθμευεν ἐπὶ τοῦ Ἀχέροντος τὰς ψυχὰς τῶν ἀποθανόντων ἐπὶ παλαιοῦ πλοιαρίου, λαμβάνων ναῦλον ἓνα ὁβολὸν τιθέμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν εἰς τὸ στόμα τοῦ νεκροῦ ἐπ' αὐτῷ τοῦτῃ.

300. . . . τὰ δὲ ὄμματα ἔχει φλογώδη.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Α. 404)· Ὅσσε δὲ οἱ πυρὶ λαμπετόντι εἴκτην.

305—308. Πλήθος παντοῖον κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Α. 36)·

. Αἱ δ' ἀγέροντο
ψυχὰς ὑπ' ἐξ Ἑρέβους νεκύων κατατεθνεϊῶτων,
νύμφαι τ' ἡῖθεοί τε, πολύτλητοί τε γέροντες,
παρθενικαὶ τ' ἀταλαί, νεοπενθέα θυμὸν ἔχουσαι·
πολλοὶ δ' οὐτάμενοι χαλκήρεσιν ἐγχείησιν,
ἄνδρες ἀρηίφατοι, βεβροτωμένα τεύχε' ἔχοντες.

309—312.) Ὅσα εἰς δάση κτλ.) Τὰ αὐτὰ ὡς καὶ Ὀμηρος (Ἰλ. Β. 460—468)·
Τῶν δ' ὡς τ' ὀρνίθων πετεινῶν ἔθνεα πολλὰ
ὅσσα τε φύλλα καὶ ἄνθεα γίγνεται ὥρη.

Καὶ αὐτ.

Λίαν γὰρ φύλλοισιν ἐοικότες

427—330. Οὗτις ἀκτὰς τὰς φρικώδεις κτλ.) Διὸ καὶ Πάτροκλος λέγει πρὸς Ἀχιλλεῖα παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ψ. 69 κτλ.)·

Εὐδεις· αὐτὰρ ἐμοῖο λελασμένος ἔπλευ, Ἀχιλλεῦ·
θάπτε με ὅττι τάχιστα, πύλας Αἴδαο περῆσαι·
τῆλέ με εἵργουσι ψυχὰς, εἶδωλα καμόντων
οὐδέ μέ πως μίσγεσθαι ὑπὲρ ποταμοῖο ἑῶσιν·
ἄλλ' αὐτως ἀλάλημαι ἐν εὐρυπυλῆς Αἴδος δῶ.

367. . . . Ἐκ κύματος ἄκρου.) Οὕτω καὶ Ὀδυσσεὺς παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Ε. 592)·

. Ὁ δ' ἄρα σχεδὸν εἴσιδε γαῖαν
. μεγάλου ὑπὸ κύματος ἀρθείς.

360. Καὶ διὰ κοίλων χειρῶν κτλ.) Ὡς καὶ Ὀδυσσεὺς παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Ε. 428)·

Ἀμφοτέρῃσι δὲ χερσὶν ἐπεσσύμενος λάβε πέτρης
τῆς ἔχετο στενάχων.

365. . . . ἐπιχέων μοι χῶμα.) Καὶ ὁ Ἐκτωρ πρὸς τὴν Ἀνδρομάχην παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ζ. 464)·

Ἀλλά με τεθνεῖῶτα χυτὴ κατὰ γαῖα καλύπτει.

Καὶ ὁ Πάτροκλος πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα (Ἰλ. Ψ. 701)·

Θάπτε με ὅττι τάχιστα, πύλας Αἴδαο περῆσω.

366. . . . τοὺς Ἑλίους λιμένας.) Ἡ Ἑλία ἢ Βελία ἦτον πόλις ἐπὶ τῆς Λευκανίας, ἀποικία τῶν Φωκέων, σήμερον δὲ καλουμένη Castelmare della

Bruca, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῶν Ἀπεννίνων ὀρέων καταρρέει ὁ ποταμὸς Βελίνος, τινὰς ἀποτελῶν λίμνας, καὶ λιμένας ὁμωνύμους· ἀπορεῖται δὲ πῶς ὁ Παλινοῦρος ὀνομάζει τοὺς Ἑλίους λιμένας, ἐνῷ ἡ πόλις Ἑλία ἐκτίσθη ὑπὲρ τὰ ἑξακόσια ἔτη μετὰ τὴν κάθοδον τοῦ Αἰνείου· ἀλλὰ πρὸς ἀπάντησιν ὑποτίθεται ὅτι οἱ τόποι ἐκεῖνοι ὡς φύσει ἐλῳδαίς ἐλέγοντο ἀνέκαθεν Ἑλεια χωρία, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ πόλις ὠνομάσθη ἐξ ἐκείνων Ἑλία. (Διον. Ἀλικ. περὶ Ῥωμ. Ἀρχαιολογ. Βιβλ. Α').

370. Χεῖρά μοι δὸς τῷ ἀθλίῳ) τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Ψ. 75)·

Καὶ μοι δὸς τὴν χεῖρ', ὀλοφύρομαι.

378—384. Πάντες οἱ ὄμοροι κτλ.) Ἐπειδὴ ἐπέσκηψέ ποτε λοιμὸς ὀλέθριος εἰς τὰς Λευκανοὺς, ἐδόθη χρησμὸς εἰς αὐτοὺς νὰ ἐξιλάσων τὸν Παλινοῦρον· ὁθεν κατεσκευάσαν κenoτάφιον καὶ καθωσίωσαν οἱ ὄμοροι κοινῶς δάσος πρὸς τὴν μὴν του, ὡς ὁ Σέρβιος διηγεῖται.

395—396. Τὸν τοῦ Ταρτάρου φρουρὸν κτλ.) Ὁ μῦθος ἐκ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Θ.)·

Εὐτέ μιν εἰς Αἶδαο πυλάρταο κρατεροῖο
ἐξ Ἑρέβους ἄξοντα κῦνα στυγεροῦ Αἴδαο.

Βλ. καὶ ἀνωτ. Σημ. 123.

402. Ἡ Περσεφόνη δ' ἡ σώφρων.) Καὶ παρ' Ὀμήρῳ οὕτως ὀνομάζεται (Ὀδ. Λ.).

Ἀγνὴ Περσεφόνη.

Αὐτ. Εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ.) Ὁ Πλούτων ὁ σύζυγος τῆς Περσεφάνης ἦτον ἐνταυτῷ καὶ θεὸς τῆς, ὡς ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς τῆς Διὸς, τοῦ γεννησάντος αὐτὴν ἐκ τῆς Δήμητρος.

443. Ἐκ τοῦ βάρους ἐστέναξ' ἡ κύμβα.) Καὶ Ὀμηρος (Ἰλ. Ε. 837)·

Ἦδ' ἐς δίφρον ἔβαινε παρὰ Διομήδεα δῖον,
ἐκμεμαῦτα θεά· μέγα δ' ἔβραχε φήγιμος ἄξων
βριθοσύνη· δεινὴν γὰρ ἄγεν θεὸν, ἄνδρα τ' ἄριστον.

447. . . . Κέρβερος.) Εἰς οὐδὲν μέρος τῆς ποιήσεώς του τὸν ὀνομάζει οὕτως ὁ Ὀμηρος, ἀλλ' ἀπλῶς (Ἰλ. Θ. 368). Κῦνα στυγεροῦ Αἴδαο τὸν ἀναφέρει· ὥστε φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα Κέρβερος εἰσῆχθη μετὰ τὸν Ὀμηρον· τὸν περιγράφουν δὲ, ὡς καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος (Βιβλ. Β' Κεφ. Ε'), ὡς ἔχοντα τρεῖς κυνῶν κεφαλὰς, οὐρὰν δράκοντος, καὶ παντοίων ὄψεων κεφαλὰς κατὰ τὰ νῶτα, καὶ τὸν λέγουν υἱὸν τοῦ Τυφῶνος καὶ τῆς Ἐχίδνης.

432—433. Πάλλει ὁ Μίνως κτλ.) Ὁ Μίνως ἦτον, ὡς ἐμυθεύετο, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρώπης θυγατὸς τοῦ Ἀγήνορος· βασιλεύσας δὲ εἰς τὴν Κρήτην, ἔδωκε νόμους (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ' Κεφ. Α') καὶ ὕστερον ἐπλάσθη ὑπὸ τῶν ποιητῶν δικαστὴς τοῦ Ἄδου· ὡς καὶ εἰς τὸν Ὀμηρον (Ὀδ. Λ. 567)·

Ἐνθ' ἦτοι Μίνωα ἔδον, Διὸς ἀγλαὸν υἱὸν,
χρύσειον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νεκύεσσιν,
ἤμενον, οἱ δέ μιν ἀμφὶ δίκας εἴροντο ἄνακτα
ἤμενοι, ἐσταότες τε κατ' εὐρυπυλῆς Αἴδος δῶ.

445—446. Φαίδραν κτλ.) Τὰς αὐτὰς εἶδε καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Λ. 320)·

Φαίδρην τε, Πρόκριν τε ἔδον, καλὴν τ' Ἀριάδην.

Καὶ (αὐτ. 325)·

Μαίραν τε, Κλυμένην τε ἔδον, στυγερὴν τ' Ἐριφίλην.

Καὶ ἡ μὲν Φαίδρα ἦτον θυγάτηρ τοῦ Μίνωος καὶ τῆς Περσεφάνης (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Α').

βλ. Γ' Κεφ. Α') καὶ σύζυγος τοῦ Θησέως· ἐρασθεῖσα δὲ τοῦ Ἰππολύτου υἱοῦ τοῦ ἀνδρός της ἐκ προτέρας γυναικός, ἐπειδὴ δὲν ἐνέδιδεν ἐκεῖνος εἰς τὸ πάθος της, τὸν διέβαλεν εἰς τὸν πατέρα του ὡς θελήσαντα νὰ τὴν ἀτιμάσῃ· ἀφοῦ δὲ τὸν εἶδε θανατωθέντα ἐκ τῆς διαβολῆς, μεταμεληθεῖσα ἀπέθανεν αὐτόχειρ ἢ διὰ βρόχου κατὰ τινας (βλ. Εὐριπίδ. Ἰππύλ.) ἢ φάρμακον πιούσα κατ' ἄλλους. Ἡ δὲ Πρόκρης ἦτον θυγάτηρ τοῦ Ἐρεχθέως καὶ σύζυγος τοῦ Κεφάλου, τὸν ὅποιον ἠγάπα ἐμπαθῶς· ἐνῶ δὲ συνεθήρευσεν εἰς δάσος, τὴν ἐφόνευσεν ἐξ ἀγνοίας ὁ Κέφαλος νομίσας αὐτὴν θηρίον (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ' Κεφ. Ε'). Ἡ δὲ Ἐριφίλη ἦτον θυγάτηρ τοῦ Ἰφίου ἢ κατ' ἄλλους τοῦ Ταλαοῦ καὶ γυνὴ τοῦ Ἀργεῖου Ἀμφιαράου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀμφιαράως δὲν ἤθελε νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ Θηβῶν καὶ ἐκρύπτετο, γνωρίζων ὡς μάντις τί ἔμελλε νὰ πάθῃ, ἡ Ἐριφίλη λαβοῦσα παρὰ τοῦ Πολυνείκου ἢ τοῦ πενθεροῦ του Ἀδράστου χρυσοῦν περιδέριον τὸν ἐπρόδωκε, καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Θηβῶν ἐθανατώθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ της Ἀλκμαίονος. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ' Κεφ. Σ' καὶ Ζ'.)

447. Καὶ Πασιφάνη κτλ.) Περὶ μὲν τῆς Πασιφάνης βλ. ἀνωτ. 14, ἢ δὲ Εὐάδνη ἦτον θυγάτηρ τοῦ Ἰφίου καὶ σύζυγος τοῦ Καπανέως, ἐπὶ τῆς πυρᾶς τοῦ ὁποῦ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Θηβῶν ριφθεῖσα συγκατεκίχη. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ' Κεφ. Ζ'). ἢ δὲ Λαοδάμεια ἦτον θυγάτηρ τοῦ Βελλεροφόντου (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ' Κεφ. Α') ἢ κατ' ἄλλους τοῦ Ἀκέστου καὶ γυνὴ τοῦ Πρωτεσιλάου· μαθοῦσα δὲ ὅτι πρῶτος ἐκεῖνος ἀποβάς τοῦ πλοίου ἐπὶ τῆς Τροίας ἐθανατώθη (Ἰλ. Β. 704), δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιζήσῃ, καὶ ἐξαίτησαμένη νὰ ἴδῃ τὴν σκιάν του, ἅμα ἐφάνη, ὁρμήσασα νὰ τὸν ἐναγκαλισθῇ, ἐξέπνευσεν.

448—449. Καὶ τὸν ποτὲ νεανίαν . . . Καϊνέα κτλ.) Οὗτος μυθολογεῖται ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐγεννήθη κόρη καλουμένη Καϊνιή· ἐπειδὴ δὲ τὴν διεκόρευεν ὁ Ποσειδὼν, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ ὡς τιμὴν τῆς παρθενίας νὰ μεταβληθῇ εἰς ἄνδρα Καϊνέα καὶ νὰ ᾔναι ἄτρωτος εἰς τοὺς πολέμους· ἐπειδὴ δὲ συνεμάχησεν ἔπειτα ὁ Καϊνεὺς μετὰ τῶν Λαπιθῶν κατὰ τῶν Κενταύρων, οὗτοι ἐπιπεσόντες κατ' αὐτοῦ ἀθρόοι εἰς δάσος τὸν ἐθανάτωσαν· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὸ ζῆν, καὶ μεταβληθεὶς καὶ αὖθις ἀπὸ ἄρρενος εἰς θῆλυ, ἔγινε πάλιν Καϊνιή ὡς τὸ πρότερον.

469. Τοὺς ὀφθαλμοὺς κτλ.) Οὕτω καὶ Αἴας ὁ Τελαμώνιος πρὸς τὸν Ὀδυσσεά παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Α. 564).

. . . ὁ δὲ μ' οὐδὲν ἡμέλειτο· βῆ δὲ μετ' ἄλλας
ψυχὰς εἰς Ἑρεβος νεκρῶν κατατεθνεῖων.

474. . . . Μαρπήσιος βράχος.) Ὁ Πάριος λίθος. Ἡ Μάρπησσα ἦτον ὄρος τῆς νήσου Πάρου, ὅπου ἐλατομοῦντο οἱ λίθοι (Στ. Β').

479. . . . Τυδεύς.) Υἱὸς Οἰνέως καὶ Ἀλθαίας καὶ πατὴρ Διομήδους ἐκ Δηϊπύλης τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀδράστου· ἐκστρατεύσας ὁ Τυδεὺς μετὰ τοῦ πενθεροῦ του κατὰ Θηβῶν, ἀπέθανε τρωθεὶς ὑπὸ τοῦ Μελανίππου. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Α' Κεφ. Η').

480. Παρθενοπαῖος.) Υἱὸς Μελανίωνος ἢ κατ' ἄλλους Ἀρεως καὶ Ἀταλάντης, εἷς τῶν στρατευσάντων κατὰ Θηβῶν. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ' Κεφ. Σ' καὶ Ι').

Αὐτ. . . . τοῦ Ἀδράστου.) Οὗτος ἦτον υἱὸς τοῦ Ταλαοῦ καὶ πατὴρ τῆς Δηϊπύλης γυναικὸς τοῦ Τυδεῶς· χρηματίσας δὲ πρῶτον βασιλεὺς τῶν Σικυωνίων καὶ ἔπειτα καὶ τῶν Ἀργείων, συνεστράτευσεν μετὰ τῶν λοιπῶν κατὰ Θηβῶν, καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως ταύτης, καταφυγὼν εἰς τὸν βωμὸν τοῦ Ἑλέους ἐδεήθη περὶ τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Α' Κεφ. Θ' καὶ Βιβλ. Γ' Κεφ. Σ' καὶ Ζ'.)

483. . . . Γλαῦκον, Θερσίλοχον, Μέδοντα ἔτι.) Τούτους αὐτοὺς καὶ ὁ Ὅμηρος ὀνομαστὶ ἀναφέρει (Ἰλ. Ρ. 246).

Μέσθλην τε, Γλαῦκόν τε, Μέδοντά τε, Θερσίλοχόν τε.

Ἀμφιβάλλεται ἂν οὗτος ὁ Γλαῦκος εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Ἰππολόχου καὶ ἔκγονος τοῦ Βελλεροφόντου (Ἰλ. Ζ. 206) καὶ ὅστις ἐλθὼν ἐκ Λυκίας ἐπικούρος τῶν Τρώων (Ἰλ. Β. 876), καὶ συνελθὼν εἰς μάχην μετὰ τοῦ Διομήδους, ἐγνωρίσθη ὡς παλαιὸς ξένος αὐτοῦ καὶ ἀντήλλαξε τὰ ὅπλα μετ' αὐτοῦ φιλικῶς (Ἰλ. Ζ. 419. καὶ 235), ἔπειτα δὲ ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Τελαμωνίου Αἴαντος (Καλαβρ. Παραλειπ. Βιβλ. Γ' στίχ. 276). ἢ εἷς τῶν υἱῶν τοῦ Πριάμου, τὸν ὅποιον ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος (Βιβλ. Γ' Κεφ. ΙΒ'), καὶ ὁ ὁποῖος λέγει Δίκτυς ὁ Κρής ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἐπίσης εἶναι ἄγνωστον ὁποῖος ὁ Μέδων· ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει πολλοὺς Μέδοντας, ἀλλὰ πάντας Ἑλληνας, οὐδένα δὲ Τρῶα. Ὁ δὲ Θερσίλοχος εἶναι ὁ αὐτὸς ὁ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἀναφερόμενος εἰς τὸν ἀνωτ. στίχον καὶ συναριθμούμενος ὑπὸ τοῦ Ἑκτορος μετὰ τῶν λογάδων ἐπικούρων τῶν Περικτιόνων, καὶ τέλος φονευθεὶς παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦ Πηλείωνος.

484. Ἀντηγορίδας τοὺς τρεῖς.) Ὁ Ὅμηρος τοὺς ἀναφέρει ὀνομαστὶ (Ἰλ. Α. 59).

Τρεῖς τ' Ἀντηγορίδας, Πόλυβον, καὶ Ἀγήνορα δῖον,
Ἡθεόν τ' Ἀκάμαντ', ἐπιείκελον ἀθανάτοισι.

Αὐτ. . . . Πολύβοιον.) Οὐδεὶς ἀπαντᾷται Πολύβοιος εἰς τὸν Ὅμηρον.

485. Ἰδαῖον.) Ἀναφέρεται οὗτος ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Ω. 325) ὡς ἐλαύων τὴν ἡμιονεῖαν ἅμαξαν τοῦ Πριάμου. Ἰδοὺ δὲ καὶ εἰς τὸν Ἀδην ἔτι φαίνεται κρατῶν ἄρμα ὡς καὶ ἐπὶ ζωῆς του.

492. Ὡς πρὸς τὰς νῆας ἐστρέφοντο πάλοι.) Ἐκεῖνο τὸ παρ' Ὀμήρῳ αἰνίσσεται (Ἰλ. Ο. 636).

. . . . Ὡς τότε Ἀχαιοὶ
θεσπεσίως φόβηθεν ὑφ' Ἑκτορι, καὶ Διὶ πατρὶ,
πάντες

492—493. . . . Καὶ ἄλλοι βραχεῖαν ἤραν φωνὴν κτλ.) Ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Ω. 5).

. Ταί βα τρίζουσαι ἔποντο,
ὡς δ' ὅτε νυκτερίδες μυχῶ ἄντρου θεσπεσίαιο
τρίζουσαι ποτέονται

494. Τὸν Πριαμίδην . . . Δηϊφობον.) Ἀφοῦ ὁ Πάρις ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Φιλοκτήτου, ὁ Δηϊφόβος οὗτος, ἄλλος υἱὸς τοῦ Πριάμου, ἔλαβε γυναῖκα τὴν Ἑλένην· κατὰ δὲ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Τροίας ἀπανθρώπως καταστρεβλωθεὶς ὑπὸ τοῦ Μενελάου ἐθανατώθη.

505. . . . ἐπ' ὄχθης Ῥοιτείας.) Τὸ Ῥοῖτειον καὶ τὸ Σίγειον ἦσαν τὰ δύο τῆς Τρωϊκῆς ἀκτῆς ἀκρωτήρια, καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον ἐτάφη Αἴας ὁ Τελαμώνιος (Αἴν. Γ. 108), εἰς δὲ τὸ δεύτερον ὁ Ἀχιλλεὺς (Αἴν. Β. 342).

548—520. Ὑποκριθεῖσα κτλ.) Ὁ Ὅμηρος διαφόρως διηγεῖται τὸ πρᾶγμα· δὲν λέγει, ὡς ἐναυῖθα, ὅτι ὑπεκρίθη χορὸν κτλ. ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ὅτι μετὰ τοῦ Δηϊφόβου συνάμα ἐπολυπραγμόνει τὸν Δούριον ἵππον (Ὀδ. Δ. 275).

Τρεῖς δὲ περίστειξεν κοῖλον λόχον ἀμφαφώσας,
ἐκ δ' ὀνομακλήδην Δαναῶν ὠνόμαζεν ἀρίστους,
πάντων Ἀργείων φωνὴν ἴσκουσ' ἀλόχοισιν.

521—522. . . . μ' ἔθλιβεν δ' ἄμα ὕπνος κτλ.) Τὰ τοῦ Ὀμήρου αὐτολεξεῖ (Ἰλ. Ν. 79).

Καὶ τῷ νήδυμος ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε
νήγρετος, ἥδιστος, θανάτῳ ἄγχι στ' εἰκώς.

529. . . . Αἰολίδης.) Ὁ Ὀδυσσεύς· Ἐλέγετο λόγος ὅτι ἐκ τῶν λαθραίων ἐρώτων τοῦ Σισύφου υἱοῦ τοῦ Αἰόλου μετὰ τῆς Ἀντικλείας ἐγεννήθη ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὑπεβλήθη εἰς τὸν Λαέρτην ὡς γνήσιος· ὅθεν τὸν ὀνομάζει ἑνταῦθα Αἰολίδην ἀπὸ τοῦ πάππου πρὸς ὀνειδος τῆς νοθείας· ὅτι δὲ ὁ Ὀδυσσεύς εἰσῆλθε μετὰ τοῦ Μενελάου εἰς τὸν θάλαμον τοῦ Διὸς, μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ὀμηρος (Ὀδ. Θ. 517).

Αὐτὰρ Ὀδυσσῆα προτὶ δώματι Διὸς ἔφθοιο
βήμεναι, ἥϊ' Ἄρηα, σὺν ἀντιθέῳ Μενελάῳ.

Ἐξ οὗ καὶ ὁ Τρυφιδώδωρος εἰς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου λέγει·

. ποτὶ δώματα Διὸς ἔφθοιο
στείχουσιν Ὀδυσσεύς τε, καὶ εὐχαίτης Μενέλαος.

535—536. Οὕτως αὐτοὶ τῆς Ἡοῦς κτλ.) Καὶ Ὀμηρος (Ὀδ. Π.)

Καὶ νῦ κ' ὀδυρομένοισιν ἔδω φάος ἡλίοιο.

Καὶ (αὐτ. Ψ.)

Καὶ νῦ κ' ὀδυρομένοισι φάνη ῥοδοδάκτυλος Ἥως.

537. . . . καιρὸς ὁ δοθείς.) Ἡ προθεσμία ἦτον οἱ κατερχόμενοι εἰς τὴν Ἄδην νὰ ἐπανέρχωνται ἐντὸς ἐνὸς ἡλίου, καὶ μὴ ἐνδιατρίβωσιν ἐπέκεινα τῶν αἰκοσιτεσσάρων ὥρων.

546. . . . τὸν κενὸν ἀριθμόν.) Ἐννοεῖ τὸν τῶν νεκρῶν οὖς κατέλιπε.

552. Ἀντικρὺ πύλη μεγίστη καλ.) Καὶ Ὀμηρος (Ἰλ. Θ. 15).

Ἐνθα σιδήρεαι τε πύλαι καὶ χάλκεος οὐδός.

553—554. Ἀς οὐδ' ἀνθρώπων ἰσχύς κτλ.) Καὶ Ἀπολλών. Ῥόδ.

Ἀρρήκτοί τ' Αἶδαο πύλαι κτλ.

555. Ἡ Τισιφόνη.) Ἡ μία τῶν τριῶν Ἐριννύων, αἵτινες ἐγεννήθησαν ἐκ τῶν σταλαγμῶν τοῦ αἵματος, ὁπότεν ὁ Κρόνος, ἀποτεμὼν τὰ τοῦ πατρὸς του αἰδοῖα, τὰ ἔρριπεν εἰς τὴν θάλασσαν (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Α' Κεφ. Α').

566. Ὁ ἐκ Κνωσσοῦ . . . Ῥαδάμανθος.) Οὗτος ἦτον υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρώπης καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μίνως καὶ νομοθετήσας καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Κρήτην συνδικάζει μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν Ἄδην (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ' Κεφ. Α'). πατὴρ του δὲ ἦτον ἡ Κνωσσὸς τῆς Κρήτης. Οὕτω δὲ ὁ Πίνδαρος περὶ αὐτοῦ (Ὀλυμπ.)

Βουλαῖς ἐν ἔρθαῖς Ῥαδαμάνθυος,
δν πατὴρ ἔχει Κρόνος ἐτοῖ-
μον αὐτῷ πάρεδρον.

576. Φάρυγας . . . πεντήκοντα . . . Ὑδρα.) Οὕτω καὶ Ἡσίοδος (Θεογον.).

Πεντηκοντακέφαλον, ἀνειδέα, καρτερόν τε
τὸ τρίτον Ὑδρην.

577—579. . . . καὶ ὁ Τάρταρος κτλ.) Ὁ Ὀμηρος πρῶτος οὕτως ἐμέτρησε τὴν ἀπόστασιν (Ἰλ. Θ. 14).

Τῇλε μάλ' ἤχι βύθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον,
τόσσον ἔνερθ' Αἶδω, ὅσον οὐρανὸς ἔστ' ἀπὸ γαίης.

Καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἡσίοδος (Θεογον. 720).

Τοσσὸν ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον οὐρανὸς ἔστ' ἀπὸ γαίης,

ἶσον γάρ τ' ἀπὸ γῆς, εἰς Τάρταρον ἠερόεντα.

Ἐπόμενος δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ ὁ Ἀπολλοδώρος λέγει·

Τοσοῦτον ἀπὸ γῆς ἔχων διάστημα ὅσον ἀπ' οὐρανοῦ γῆ.

Ὁ δὲ Βιργίλιος ἐνταῦθα ἐδιπλασίασε τὸ ἀπὸ γῆς μέχρι Ταρτάρου διάστημα.

580—584. Ἡ Τιτανία νεότης κτλ.) Μετὰ τοὺς Ἐκατόγχειρας καὶ τοὺς Κύκλωπας ἐγέννησεν ἡ γῆ ἐξ Οὐρανοῦ τοὺς Τιτᾶνας, Ὠκεανόν, Κῆον, Ὑπερίωνα, Κρῖον, Ἰαπετόν καὶ νεώτατον πάντων τὸν Κρόνον· ἐπειδὴ δὲ ἐξώσαντες τὸν πατέρα των Οὐρανόν, κατέστησαν βασιλεῖα τὴν ἀδελφόν των Κρόνον, καὶ ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα ἐπανεστήσαν καὶ κατὰ τοῦ Διὸς καὶ κατὰ πάντων τῶν θεῶν, ὁ Ζεὺς διὰ κεραυνῶν χαλκευθέντων ὑπὸ τῶν Κυκλώπων τοὺς κατετρόπωσε καὶ τοὺς κατέκλεισεν εἰς τὸν Τάρταρον, διορίσας φύλακας αὐτῶν τοὺς Ἐκατόγχειρας. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Α' Κεφ. Α' καὶ Β'). Ὁ Ὀρφεὺς τοὺς ἐπικαλεῖται ὡς ἐφεξῆς (Ὑμν. Ἀστ. στίχ. 1).

Τιτῆνες, Γαίης τε καὶ Οὐρανεῦ ἀγλαὰ τέκνα,

ἡμετέρων πρόγονοι πατέρων, γαίης ὑπένερθε

οἴκοις Ταρταρέοισι μυχῶ χθονὸς ἐνναίοντες κτλ.

582—584. Τοῦ Ἀλωέως κτλ.) Ἐμυθεύθη ὅτι οἱ Ἀλωεῖδαι ἢ Ἀλωάδαι οὔτοι, Ὡτος καὶ Ἐφιάλτης, ἠῶξανον κατ' ἔτος κατὰ μὲν πλάτος ἓνα πῆχυν, κατὰ δὲ μῆκος μίαν ὀργιάν· ὥστε πλὴν παρέλθουν τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, μαχόμενοι κατὰ τοῦ Διὸς, ἐπεχείρησαν νὰ ἀναβοῦν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐπέθεσαν τὴν Ὀσσαν ἐπὶ τὸν Ὀλυμπον, καὶ τὸ Πήλιον ἐπὶ τὴν Ὀσσαν· οὕτω δὲ λέγει ὁ Ὀμηρος περὶ αὐτῶν (Ὀδ. Λ. 304—319).

Τὴν δὲ μετ' Ἰφιμέδειαν Ἀλωῆος παράκοιτιν

εἰσίδον, ἡ δὲ φάσκε Ποσειδάωνι μιγῆναι,

καὶ ῥ' ἔτεκεν δῶα παῖδε, μινυνθαδίῳ δὲ γενέσθην,

Ὡτον τ' ἀντίθεον, τηλέκλυτόν τ' Ἐφιάλτην,

οὖς δὴ μηκίστους θρέψε Ζεῖδωρος ἄρουρα,

καὶ πολὺ καλλίστους μετὰ γε κλυτὸν Ὠρίωνα·

ἐννέωροι γὰρ τοί γε, καὶ ἐννεαπήχεες ἦσαν

εὖρος, ἀτὰρ μῆκός γε γενέσθην ἐννεόργυιοι,

οἳ ῥα καὶ ἀθανάτοισιν ἀπειλήτην ἐν Ὀλύμπῳ

φυλόπιδα στήσειν πολυδαίκοις πολέμοιο.

Καὶ κατὰ μὲν τὸν Ὀμηρον τοὺς Ἀλωεῖδας τούτους ἐθανάτωσεν ὁ Ἀπόλλων (αὐτ. 317).

Ὡλεσεν Διὸς υἱὸς, δν ἠύκομος τέκε Λητώ.

Κατὰ δὲ τὸν Ἀπολλοδώρον ἡ Ἀρτεμις, ἥτις μεταμορφωθείσα εἰς ἔλαφον ἐπήδησε μετὰ αὐτῶν, ἐνῶ ἐθήρευον· αὐτοὶ δὲ θέλοντες νὰ ἀκοντίσουν κατ' αὐτῆς ἠκόντισαν κατ' ἀλλήλων (Βιβλ. Α' Κεφ. Ζ').

585—594. Τὸν Σαλμωνέα κτλ.) Οὗτος ἦτον υἱὸς τοῦ Αἰόλου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Σισύφου καὶ ἐβασίλευεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν· ἔλεγε δὲ ὅτι ἦτον Ζεὺς καὶ σύρην ἐπάνωθεν ἄρματος δέρματα ξηρὰ μετὰ λεβήτων χαλκίνων ἔλεγεν ὅτι βροντᾷ, ῥίπτων δὲ πρὸς τὸν οὐρανὸν καιομένας λαμπάδας ἔλεγεν ὅτι ἀστράπτει· ἀλλ' ὁ Ζεὺς τὸν ἐκεραύνωσε, καὶ ἠφάνισε τὴν ὑπ' αὐτοῦ κτισθεῖσαν πόλιν καὶ πάντας τοὺς κατοίκους αὐτῆς. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Α' Κεφ. Θ'). Οὕτως ὁ Σοφοκλῆς·

. Εἰμὶ δ' ἐκεῖνος

Σαλμωνεὺς, βρονταῖς δὲ Διὸς ἀντεμάνην.

595—600. Ὁ Τιτυός.) Τοῦτον τὸν υἱὸν τῆς Γῆς ἢ κατ' ἄλλους τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἑλλάρης θυγατρὸς τοῦ Ὀρχομενοῦ ἀπέκτεινεν ὁ Ἀπόλλων, διότι ἠθέλησε νὰ βιάσῃ τὴν μητέρα του Λητώ· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ζεὺς τὸν κατεδίκασε δύο γυῖπες νὰ κατεσθίουσιν τὸ ἥπαρ του. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Α' Κεφ. Δ'.) Οὕτω δὲ λέγει καὶ Ὁμηρος περὶ αὐτοῦ (Ὀδ. Α. 575).

Καὶ Τιτυὸν εἶδον Γαίης ἐρικυδέος υἱὸν,
καίμενον ἐν δαπέδῳ· ὁ δ' ἐπ' ἐννέα κεῖτο πέλεθρα.
Γυῖπε δέ μιν ἐκάτερθε παρημένῳ ἤπαρ ἔκειρον,
δέρτρου ἔσω δύνοντες· ὁ δ' οὐκ ἀπαμύνετο χερσὶ.
Λητὼ γάρ ἤλκησε. Διὸς κυδρὴν παράκοιτιν
πυθῶδ' ἐρχομένην διὰ καλλιχόρου Πανοπῆος.

Ὁ δὲ Ἀπολλώνιος οὕτω (Ἀργον. Βιβλ. Γ').

Τιτυὸν μέγαν, ὃν ῥ' ἔτεκέν γε
δὶ' Ἑλλάρη, θρέψε δὲ καὶ ἄψ' ἐλοχεύσατο Γαῖα.

601—607. Ποῦ δὲ νὰ λέγω Λαπίθας κτλ.) Οἱ Λαπίθαι ἦσαν ἔθνος τῆς Θεσσαλίας ὁμοιον τῶν Κενταύρων καὶ οἱ μὲν κατέκον τὰ ὄρη Πίνδον καὶ Ὄθρυν, οἱ δὲ τὸ Πήλιον· ὠνομάσθησαν δὲ Λαπίθαι ἀπὸ Λαπίθου υἱοῦ τοῦ Περιφάντος (Στέφ. Β.) τοῦ πρώτου γενάρχου· ἐβασίλευσε δὲ τῶν Λαπιθῶν ὁ Ἰξίων καὶ μετὰ τοῦτον Πειρίθοος ὁ υἱὸς του· καὶ ὁ μὲν Ἰξίων, ἐρασθεὶς ἐμμανῶς τῆς Ἥρας, συνεμίγη μετὰ νεφέλης κενῆς ὑποβληθείσης εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς θεᾶς καθ' ὁμοίωσιν αὐτῆς, καὶ ἐπειδὴ κατεκαυχήθη ὅτι συνῆλθε μετὰ τῆς Ἰδίας θεᾶς, ὁ Ζεὺς, ὀργισθεὶς, τὸν κατεδίκασε νὰ περιστρέφεται αἰωνίως δεδεμένος εἰς τροχόν· ἀλλ' ὁ Βιργίλιος ἐνταῦθα, ἀγνοῶ πῶς, ἀποδίδει εἰς τὸν Ἰξίωνα καὶ τὸν Πειρίθοον τὴν ποινήν τοῦ Ταντάλου. Ὁ Πίνδαρος λέγει οὕτω περὶ τοῦ Ἰξίωνος·

μεγαλοκυθέσσιν
ἐν ποτε θαλάμοις
Διὸς ἄκοιτιν ἐπειράτο.

Περὶ δὲ τοῦ Πειριθόου βλ. ἀνωτ. 122 καὶ 123.

616. Βράχον κυλλεῖ ὁ μὲν.) Ὁ Σίσυφος.

616—617. . . . ὁ δ' εἰς κνήμας τροχοῦ δεδεμένος κρέμαται.) Ὁ Ἰξίων.

617—618. . . . Κάθητ' ἐκεῖ ὁ Θεσεύς.) Οὗτος, ὅστις μετὰ τοῦ Πειριθόου ἠθέλησε νὰ βιάσῃ τὴν Περσεφόνην, ἂν καὶ ἀνήχθη ἀπὸ τοῦ Ἄδου ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους, κατεδικάσθη ὅμως ἐπειτα νὰ κάθηται αἰωνίως θρηγῶν ἐπὶ πέτρας.

618. . . . Φλεγύας.) Θετταλὸς, ὅστις, ἐπειδὴ ὁ Ἀπόλλων διεκόρευσε τὴν θυγατέρα του Κορωνίδα, ἔκαυσε τὸν ναόν του· διὸ καὶ ὁ θεὸς οὗτος τὸν κατετόξευσεν. (Ἀπολλοδ. Βιβλ. Γ' Κεφ. Γ').

625—626. Γλώσσας ἐγὼ κτλ.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Β. 488).

Πληθὺν δ' οὐκ ἂν ἐγὼ μυθήσομαι, οὐδ' ὀνομήνω,
οὐδ' εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματα εἴεν,
φωνῇ δ' ἄρρηκτος, χάλκεον δὲ μοι ἦτορ ἐνείη,

645. . . . Ὁ Θράξ ἱερεύς.) Ὁ Ὀρφεύς.

667. Πρὸς τὸν Μουσαῖον.) Οὗτος ἦτον, ὡς ἔλεγον, υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Μούσης Τερψιχόρης, ἢ τῆς Σελήνης κατ' ἄλλους, ἢ κατὰ τινες πάλιν υἱὸς ἢ μαθητὴς τοῦ Ὀρφέως, τοῦ ὁποῦ ἐκληρονόμησε τὴν λύραν· ἦτον δ', ὡς δοξάζουν, Ἀθηναῖος τὴν πατρίδα, καὶ ἤχησεν ἐπὶ Κέκροπος· ἀποδίδουν δὲ εἰς αὐτὸν τὸ καθ' Ἡρῶ καὶ Λέανδρον ποίημα, τὸ ὁποῖον ὅμως ἄλλοι νομίζουν πολὺ νεώτερον τοῦ Μουσαίου.

700—702. Τρεῖς κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Α.).

Τρεῖς μὲν ἐφωρμήθη, ἐλέειν τέ με θυμὸς ἄνωγεν,
τρεῖς δέ μοι ἐκ χειρῶν σκιῇ ἔκελον ἢ κεν ὀνείρῳ ἔπτατο.

705. . . . Ληθαῖον.) Τὸν ποταμὸν τοῦ Ἄδου ὀνομάζει Ληθαῖον, διότι ἐκ τοῦ πόματος αὐτοῦ προξενεῖται λήθη.

707—709. Ὡς εἰς πεδίον κτλ.) Ἠείκων τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Β.).

Ἡῦτε ἔθνεα εἴσι μελισσῶν ἀδινάων
πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων,
βοτρυδὸν δὲ πέτονται ἐπ' ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν,
αἱ μὲν τ' ἔνθα ἄλις πεποτήχεται, αἱ δὲ τε ἔνθα.

772. Ἀρῆς τοὺς κροτάφους τῶν κτλ.) Ὅστις εἰς μάχην διέσωζεν ἕνα τῶν πολιτῶν κινδυνεύοντα καὶ προλημβάνων ἀπέκτεινε τὸν ἀπειλοῦντα ἐχθρὸν, ἐστεφανοῦτο διὰ στεφάνου δρυός· ἐκκαλεῖτο δὲ τὸ στέμμα τοῦτο παρὰ Ῥωμαίοις corona civilis ἢ civilica, ὅπερ ἐστὶ στέμμα πολιτικὸν ἢ πολιήστον, δηλ. παρὰ τῆς πόλεως διδόμενον· ἦτον δὲ περὶ πολλοῦ ἡ τοιαύτη στεφανορία, καὶ ὑπανίσταντο πρὸς τοὺς δρυοστεφεῖς καὶ οἱ ἀπαντῶντες αὐτοὺς εἰς τὰ θέατρα καὶ αὐτὴ ἡ σύγκλητος.

773—776. Νώμεντον κτλ.) Νώμεντος ὑπῆρχε πόλις (Στέφ. Βυζ.) περίπου ἑκατὸν στάδ. ἐπέχουσα τῆς Ῥώμης πρὸς ἄρκτον, ἢ νῦν Lamentano, Γάδιοι δὲ πόλις ἐπὶ τῆς Πραϊνεστίνης ὁδοῦ (Στ. φ. Βυζ. καὶ Στράβ. Βιβλ. Ε') πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ῥώμης στάδ. 80, νῦν ἐρείπιον. Φιδήνη δὲ ἢ Φιδῆναι (Στέφ.) μικρὸν ὑπεράνω τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν Ἀνίωνος καὶ Τίγρης, ἀποικία Ἀλβανῶν, ἐπειτα Ῥωμαίων· ἢ νῦν Castro Giubileo. Τὰ δὲ Κολλάτινα τεῖχη ἀπὸ τῆς πλησίον τῆς Ῥώμης πόλεως Κολλατίας ἀπεχούσης 30 μόνον στάδ. (Στράβ. Βιβλ. Ε') καὶ τῆς ὁποίας οὐδὲ ἔχνος σώζεται. Πωμέτιοι δὲ πόλις πάλαι τῶν Βόλσκων οὐκ ἄσημος πλησίον τῶν Βελιτρῶν, τανῦν ἐρείπιον, τὸ δὲ Πήνιον ἄστὴ ἦτο πολίχνη παραθαλάσσιος τῶν Ῥοτόλων μετὰ τὸ Ἀρδέας καὶ Ἀντίου, ὅπου ἐλατρεύετο ὁ παρὰ Λατίτοις Inuus λεγόμενος, ἥδη δὲ ἡ πολίχνη αὕτη καλεῖται Cornello, πλησίον τῶν [τελμάτων τῶν λεγομένων Πομπτινῶν. Μόλλα ἢ Μόλλαι πόλις Σαμνιτῶν ἢ Αἰκυῶν· ταύτην ἐξέπόρθησεν ὁ Κοριολάνος συμμαχῶν μετὰ τῶν Βόλσκων κατὰ τῶν συμπατριωτῶν τοῦ Ῥωμαίων. (Διονύς. Ἀλικ. Ἀρχ. Ῥωμ. Η' καὶ Πλούταρχ. εἰς Βίον Κοριολ.) Κόρα δὲ πόλις Βόλσκων μικρὸν κατὰ μεσημβρίαν ἐπέχουσα τῆς πόλεως Κοριόλων, τὴν ὁποίαν ἐκπορθέσας καὶ αὐτὴν ὁ ῥηθεὶς ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν Κοριολάνος, καλούμενος πρότερον Μάρτιος. Ταύτην ἀναφέρει καὶ ὁ Στράβ. (Βιβλ. Ε')· λέγεται δὲ σήμερον Cori.

775. Τὴν σωφροσύνην, κτλ.) Ὁ στίχος οὗτος θεωρεῖται ὡς παρεγγραπτος, καὶ ἰλλεῖται ἐκ τινων ἐκδόσεων.

778—780. Καὶ ὁ τοῦ πάππου του. . . . Ῥωμύλος) Πρώκας ὁ ἀπὸ Αἰνείου ἕκτος κατὰ τινες βασιλεύσας εἰς Ἀλβαν ἔσχεν υἱὸν τὸν Νομίτορα καὶ τὸν Ἀμούλιον· ὁ δὲ Νομίτωρ ἔσχε θυγατέρα τὴν Ἰλίαν, ἥτις ἐξ Ἀρεως ἐγέννησε τὸν Ῥῶμον καὶ τὸν Ῥωμόλον, τὸν κτίστην τῆς Ῥώμης (Διον. Ἀλικ. Α. τῶν Ῥωμ. Ἀρχαιολ. καὶ Πλούτ. εἰς Βίον Ῥωμύλου). ἔχεν ἐπομένως ὁ Ῥωμύλος προπάτορα τὸν Αἰνείαν καὶ κατήγετο ἐκ τοῦ Ἀσσαράκου, ἐπειδὴ ἦτον υἱὸς τῆς Ἰλίας τῆς Νομίτορος τοῦ ἐξ Αἰνείου, τοῦ ἐξ Ἀγχίσου, τοῦ ἐκ Κάπυος, τοῦ ἐξ Ἀσσαράκου, τοῦ ἐκ Τρώος.

784. Φροῦρια δὲ θὰ κυκλώσῃ ἐπὶ κτλ.) Τοὺς ἐπὶ τὰ λόφους ἐννοεῖ, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκτίσθη ὕστερον ἡ Ῥώμη· ἦσαν δὲ τὰ ὀνόματα τούτων ἢ μετέπειτα ἐπιτεθέντα ἢ ἕκτοτε σωζόμενα ἢ πάντα ἢ τινα ἐξ αὐτῶν· ὁ Παλατῖνος, ὁ Κυρινάλιος, ὁ Ἀβεντῖνος, ὁ Καίλιος, ὁ Βιμινάλιος, ὁ Αἰσκυλῖνος, ὁ Ἰανικουλάριος.

786. Ἡ Ἑρεκύντιος μήτηρ) ἡ μήτηρ τῶν θεῶν Κυβέλη· ἐπωνομάσθη δὲ Ἑρεκύντιος ἐκ Ἑρεκυντίας χώρας καὶ πόλεως τῆς Φρυγίας τῆς ἐκ Ἑρεκύντου τινὸς οὕτως ἐπικληθείσης, εἰς τὴν ὁποίαν κατ' ἐξοχὴν ἐτιμᾶτο ἡ Κυβ. λη. (Στέφ. Βυζ.)

793. Αὐγούστος Καῖσαρ ἐκ γένους θεῶν.) Οὗτος ἦτον υἱὸς τοῦ Βάλβου Ἀττίου καὶ τῆς Ἀττίας, θυγατρὸς τῆς Ἰουλίας ἀδελφῆς τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, τοῦ ὁποῦ ἦτον καὶ θετὸς υἱός· ὡς καταγόμενον ἐπομ. γως ἐξ Ἰουλίου καὶ Αἰνείου καὶ Ἀφροδίτης τὸν λέγει ὁ ποιητὴς ἐκ γένους θεῶν.

796. Γαράμαντας.) Περί αὐτῶν βλ. Αἰν. Δ' § 98. Ὁ Βάλθας Κορνήλιος στρατεύσας ἐπὶ Αὐγούστου ὑπεδούλωσε τοὺς Γαράμαντας, φθίσας μέχρι τῆς πρωτευούσης αὐτῶν πόλεως Γαράμης.

799. Κάζπια κράτη.) Τὰ παρὰ τὴν Κασπίαν, τὴν καὶ Ὑρκνίαν κλουμένην θάλασσαν (Στέφ. Βυζ.), μέχρι τῆς ὁποίας ἐκτείνονται τὰ Καυκάσια ὄρη· κράτη δὲ Κάζπια ἐννοοῦνται τὰ περὶ τὴν θάλασσαν ταύτην, δηλ. τῶν Ἀρμενίων, τῶν Παρθαίων, τῶν Μήδων, τῶν Ὑρκανῶν καὶ τῶν Περσῶν.

800. Γῆ ἡ Μαιώτις.) ἡ περὶ τὴν Μαιώτιδα λίμνην τὴν καταρρέουσαν διὰ τοῦ Κιμμερίου πορθμοῦ εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

803. Χαλκόπουον δορκάδα πληγώσας.) Οὕτω διηγεῖται τὸ πρᾶγμα ὁ Ἀπολλόδωρος (βιβ. Β' Κεφ. Ε') «Τρίτος ἄλλος προῦκειτο Ἡρακλεῖ τὴν Κερυνίτιν ἔλαφον εἰς Μυκῆνας ἔμπνουν » ἐνεγκεῖν· ἦν δὲ ἡ ἔλαφος ἐν Οἰνίῃ, χρυσόκερως, Ἀρτεμίδος ἱερά· διὸ καὶ βουλόμενος αὐτὴν » Ἡρακλῆς μήτε ἀναλεῖν μήτε τρώσει, συνεδίωξεν ὅλον ἐνικυτόν· ἐπεὶ δὲ κήρυον τὸ θηρίον » τῇ διώξει συνέφυγεν εἰς ὄρος τὸ λεγόμενον Ἀρτεμίσιον, κήκεῖθεν ἐπὶ ποταμὸν Λάδωνα, » τοῦτον διαβαίνειν μέλλουσαν τοξέυσας συνέλαβε, καὶ θέμενος ἐπὶ τῶν ὤμων διὰ τῆς Ἀρ- » καδίας ἐπέειπετο. Μετὰ Ἀπόλλωνος δὲ Ἀρτεμὶς συντυχοῦσα ἀφῆρετο, καὶ τὸ ἱερὸν ζῶον » αὐτῆς κτείναντα κατεμίμφοτο· ὁ δὲ ὑποτιμησάμενος τὴν ἀνάγκην καὶ τὸν αἴτιον εἰπὼν » Εὐρυσθέα γεγονέναι πρᾶυνας τὴν ὀργὴν τῆς θεοῦ, τὸ θηρίον ἐκόμισεν ἔμπνουν εἰς Μυ- » κήνας.»

803—804. καὶ δὲ ἡμερώσας τὰ Ἐρυμάνθου κτλ.) Οὕτω λέγει ὁ Ἀπολλόδωρος (βιβ. β' Κεφ. Ε').

«Τῶν Ἡρακλέους ἄθλων ὁ τέταρτος ἦν, ἄγχιόν τινα κήρυον ἐλεῖν, ὃς ἡδίκηκε τὴν Ψωφίδα » (χώραν Ἀρκαδίας) ὁρμώμενος ἐξ ὄρους, ὃ καλοῦσιν Ἐρύμκνον. . . . Τοῦτον οὖν » διώξας ἔκ τινος λόχμης μετὰ κρυγῆς εἰς χιόνι πολλὴν παρειμένον, ἐμβροχίσας τε ἐκόμι- » σεν εἰς Μυκῆνας.»

805—806. οὐδ' ὁ καλλίνικος Βάκχος κτλ.) Οὗτος παριελθὼν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς γῆς, κατέστρεψε τοὺς Ἰνδοὺς, ὅθεν καὶ Ἰνδολέτης ἐπωνομάσθη, ἐφέρετο δὲ ἐφ' ἄρματος ἐλ- κομένου ὑπὸ τίγριδων καὶ λυγκῶν καὶ πανθήρων χαλινουμένων δι' ἀμπελίων κλημάτων· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος ἐστέφετο διὰ φύλλων κισσοῦ καὶ ἀμπέλου, ἐξ οὗ καὶ βοτρυοχαίτης ἐλέγετο, καθὼς καὶ λυσιμέριμος καὶ λαθικηδής, καὶ Νυσῆας δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὄρους ἢ ἀπὸ τῆς πόλεως τῆς κτισθείσης παρ' αὐτοῦ εἰς Ἰνδία.

809—813. Τίς δ' ὁ μακρόθεν κτλ.) Τὸν Νομῶν ἐννοεῖ, τὸν βασιλεύσαντα μετὰ τὸν Ῥω- μύλον· οὗτος ἦτον ἐκ πατρίδος Κυρῆν πολίτην τῶν Σαβίνων.

814. Τύλλος ὁ βασιλεύσας μετὰ τὸν Νομῶν.

816. Ἀγκος) Μάρκος Ἀγκος ὁ μετὰ τὸν Τύλλον καὶ τέταρτος ἀπὸ Ῥω- μύλου βασιλεύσας.

818. Τοὺς Ταρκυνίους) Τοῦτων ὁ μὲν ἦτον Ταρκύνιος ὁ Πρίσκος, υἱὸς Δημαράτου Κοριν- θίου καὶ πέμπτος βασιλεύσας ἀπὸ Ῥωμύλου, ὁ δὲ Ταρκύνιος ὁ ἐπωνομασθεὶς Σούπερβος διὰ τὴν ἀλαζονείαν, ἔβδομος δὲ καὶ ἔσχατος βασιλεὺς τῆς Ῥώμης, τῆς ὁποίας τὸ κράτος βα- σιλεύοντος αὐτοῦ μετηνέχθη εἰς τοὺς Ὑπάτους. Μεταξὺ τῶν δύο Ταρκυνίων ἐβασίλευσεν ἕκ- τος ἀπὸ Ῥωμύλου ὁ Σέρβιος Τούλλιος, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀγχίστης ἀπεισιώπησεν, ἴσως διὰ τὴν εὐτελειαν τοῦ γένους, ἐπειδὴ ἦτον υἱὸς αἰχμαλώτιδος τινος Ταρκυνίου τοῦ Πρίσκου, ὕστερον δὲ νυμφευθεὶς τὴν θυγατέρα του, ἔγενε καὶ διάδοχός του.

Αὐτ.—824. Ερῶντον κτλ.) Οὗτος, ἐκλεχθεὶς ὕπατος μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Ταρκυνίων, ἐδίκησεν ἀπὸ βήματος καὶ κατεδίκησεν εἰς θάνατον καὶ τοὺς δύο τοῦ υἱοῦ, Τίτον καὶ Βαλέριον, διότι ἐφωράθησαν συνωμοτοῦντες λάθρα μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ταρκυνίου πρὸς ἀ- νάκτησιν τῆς τυραννίδος. Ὁ Πλούταρχος εἰς βίον Ποπλικόλου οὕτω λ γει περὶ τούτου. «Ἄτε » δὴ ἔργον εἰργασμένος οὗτ' ἐπαινεῖν βουλομένοις ἄξιός, οὔτε ψέγειν ἐφικτόν· ἢ γὰρ ἀρετῆς » ὕψος εἰς ἀπάθειαν ἐξέστησε τὴν ψυχὴν ἢ πᾶθους μέγεθος εἰς ἀναλγησίαν· οὐδ' ἕτερον δὲ » μικρὸν οὐδὲ ἀνθρώπινον· ἀλλ' ἢ θεῖον ἢ θηριώδες »

825. Δεκίους καὶ Δρούσους.) Τῶν Δεκίων ὁ μὲν πατὴρ ἔπεσεν εἰς τὴν κατὰ Κελτῶν μά- χην, ὁ δὲ υἱὸς εἰς τὴν κατὰ Σαμνιτῶν, ἀγωνισθέντες ἐνθέρμως ἀμφοτέρω ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

Τῶν δὲ Δρούσων ὁ μὲν ἐφένευσεν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἀννίβου Ἀσδρούβαν, ὁ δὲ ὕστερος ὁ ἐκ τῆς Λιβίας προγονὸς τοῦ Αὐγούστου ἐδοξάσθη εἰς τὸν κατὰ Γερμανῶν πόλεμον.

Αὐτ. Τορκούατον.) Οὗτος ἦτον ὁ Μάνλιος ὁ ἐπωνομασθεὶς Τορκούα- τος δηλ. στρεπτοφόρος ἀπὸ τῆς Λατινικῆς λέξεως Torques (στρεπτός, περιδέ- ραιον), διότι μονομαχήσας ἐπὶ τῆς Ἀνιήνος γεφύρας μετὰ τινος ὀπλίτου Κελ- τοῦ, τὸν ἐφόνευσεν, καὶ λαβὼν τὸν στρεπτόν του, τὸν ἐφόρει ὡς κόσμημα· ὁ αὐτὸς δὲ Μάνλιος ὕστερον τὸν ἴδιον υἱόν του, καίτοι νικήσαντα τὸν ἐχθρὸν καὶ στεφα- νωθέντα, ἐπειδὴ ὅμως ἐπολέμησεν ἐναντίον τῆς ἐπιταγῆς, ἀνηλεῶς τὸν ἐφόνευσεν, ἀποτεμὼν τὸν τράχηλόν του διὰ πελέκους.

826. Καμίλλον.) Οὗτος τοὺς ὑπὸ τὸν Βρέννον στρατηγοῦντα δουλώσαντας τὴν Ῥώμην καὶ κυριεύσαντας καὶ τὸ Καπιτώλιον Κελτοὺς, ἐκλεχ- θεὶς Δικτάτωρ καὶ ἀνανεώσας τὸν πόλεμον, κατέστρεψε καὶ ἀνέσσωσε τὰς ὑπ' ἐ- κείνων σκυλευθείσας σημαίας, ὡς ἱστορεῖ ὁ Πλούταρχος εἰς βίον Καμίλλου, ὅθεν καὶ δεῦτερος κτίστης τῆς Ῥώμης ὠνομάσθη.

827—832. Βλέπεις κτλ.) Τοὺς πολέμους τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος μετὰ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Πομπηίου λέγει.

833—834. Μὴ τὰς ψυχὰς κτλ.) Τὸ τοῦ Ὀμήρου·

Μηκέτι παῖδε φίλῳ πολεμίζετε, μηδὲ μάχεσθε.

835—836. Πρῶτον κατάπαυσον σὺ κτλ.) Πρὸς τὸν Ἰούλιον Καίσαρα ἀπο- τείνεται ὡς καταγόμενον ἐξ Ἰούλου καὶ ἐπομένως ἐξ Ἀφροδίτης.

837—838. Ἴδε δὲ τίς κτλ.) Τὸν Μούμιον λέγει τὸν καταστρέψαντα τὴν Κόρινθον καὶ ὑποτάξαντα τοὺς Ἀχαιοὺς.

839—844. Τοῦ Ἀγαμέμνονος τίς κτλ.) Οὗτος ἦν ὁ Παῦλος Αἰμίλιος ὁ ὑ- ποτάξας τὴν Μακεδονίαν καὶ αἰχμαλωτίσας τὸν Περσέα τὸν ἐξ Αἰακιδῶν κατα- γόμενον· ἐπ' αὐτοῦ τὸ Ἄργος καὶ αἱ Μυκῆναι καὶ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς ἀπώλεσαν πᾶσαν ἐλευθερίαν· λέγων δὲ ὁ Βιργίλιος αὐτὸν τιμωρὸν τοῦ ναοῦ τῆς Παλλάδος, ἐννοεῖ τὴν ὕβριν Ἀΐαντος τοῦ Οἰλέως, ὅστις ἐβίβασεν τὴν Κασσάνδραν ἐντὸς τοῦ ναοῦ.

842. Κάτων.) Μάρκος Πόρκιος Κάτων ὁ πρεσβύτερος, ὅστις καὶ ἐ- πωνομάσθη τρισεμίστος.

Αὐτ. Κόσσε.) Οὗτος ἦτον ὁ Κόσσος, ὁ φονεύσας τὸν Τολούμνιον βα- σιλέα τῶν Τυρρήνων.

843. τοὺς τοῦ Γράκχου.) Ὁ εἶκος τῶν Γράκχων προῆλθεν εἰς μεγάλην δύναμιν· οἱ Γράκχοι κατήγοντο ἐκ Σκιπιόνων διὰ Κορνηλίας τῆς θυ- γατρὸς Σκιπίωνος τοῦ Ἀφρικανοῦ, ἥτις συζευχθεῖσα μετὰ τοῦ Γ. Γράκχου Σεμ- πρωνίου ἐγέννησε πολλοὺς υἱοὺς ἀποθανόντας ἀνηλίκους καὶ θυγατέρα δὲ Σεμ- πρωνίαν τὴν συζευχθεῖσαν μετὰ Σκιπίωνος τοῦ νεωτέρου, ἔτι δὲ καὶ Τιβέριον καὶ Γάϊον τοὺς δημαρχήσαντας, οἵτινες τόσον διὰ τὴν λαμπρότητα τοῦ γένους ὅσον καὶ διὰ τὸ δημεγεργτικὸν τοῦ ἥθους των κατέστησαν διαβόητοι.

Αὐτ. Σκιπιάδας.) Τοὺς ἐπωνομασθέντας Ἀφρικανούς, ὧν ὁ μὲν πρῶ- τος κατέστρεψε τὸν Ἀννίβαν, ὁ δὲ δεῦτερος τὴν Καρχηδόνα.

844. Φαβρίκιον.) Οὗτος τόσον διὰ τὴν λαμπρότητα τῶν ἀξιωμα- τῶν καὶ τῶν κατορθωμάτων, ὅσον καὶ διὰ τὴν αὐτάρκειαν καὶ λιτότητα τοῦ βίου κατέστη περιβόητος.

845. Σερανέ.) Οὗτος ὠνομάζετο Ἀττίλιος· ἐπωνομάσθη δὲ Σερα- νὸς ἥτοι σπορεύς ἀπὸ τοῦ Λατινικοῦ serere τοῦ σπείρειν, ἐπειδὴ ἔζη σπείρων μι- κρὰν γῆν, καὶ ἦτον ὡς ὁ Φαβρίκιος πλούσιος ἐν πενίᾳ καὶ ἐν αὐταρκειᾷ καὶ λιτότητι ἐνδοξός, προαχθεὶς ἀπὸ τῆς γεωργίας εἰς τὴν ὑπατείαν, ὡς καὶ ὁ Κοῖν-

τιος Κιγχινάτος ὑψώθη ἀπὸ τοῦ ἀρότρου εἰς τὴν ὑπατείαν, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς Δικτατορίας. (Διον. Ἀλ. Ἀρχαιολ. Ῥωμ. Βιβλ. Ι' καὶ ἄλλοι.)

846. . . . Φάβιοι.) Ὁ οἶκος τῶν Φαβίων προήγαγεν ἄνδρας πολλοὺς καὶ μεγάλους· τριακόσιοι τρεῖς δ' ἐξ αὐτῶν συντεταγμένοι εἰς τὸν αὐτὸν λόχον ἀπωλέσθησαν ἐνεδρευθέντες ὑπὸ τῶν Βητῶν τῶν πολεμούντων τοὺς Ῥωμαίους, καὶ εἰς μόνος παραλειφθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἔτι παῖς καὶ ἀνίκανος εἰς πόλεμον, διέσωσε τὸ γένος τῶν Φαβίων, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐγεννηθῇ Φάβιος ὁ Μάξιμος λεγόμενος, ὁ καταβαλὼν τὸν Ἀννίβαν (Πλούταρ. εἰς βίον Φαβ. Μαξ.) καὶ πρὸς δὲ ἀποτείνεται ἤδη ὁ Ἀγχίσης λέγων «Σὺ εἶ ὁ μέγας κτλ.»

852. Σὺ δὲ Ῥωμαῖ' ἐνθυμοῦ κτλ.) Πρὸς τὸν Αἰνεϊάν ἀποτείνεται Ῥωμαῖον αὐτὸν ὀνομάζων διὰ τὸ ἐπ' αὐτοῦ ἀναφανησόμενον γένος τῶν Ῥωμαίων.

856. Ὁ Μάρκελλος.) Μάρκελλος Κλαύδιος υἱὸς Μάρκου, ὑπατεύσας, πεντάκις· ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅστις ἦτο πολεμικὸς καὶ ῥωμαλέος, ἐκπορθήσας τὰς Συρακούσας, ἐδάκρυσεν οἰκτεῖρας τὴν τύχην τῆς πόλεως καὶ ἐλυπτήθη μεγάλως διὰ τὸν ἐπὶ τῆς ἀλώσεως φόνον τοῦ Ἀρχιμήδους, ὅσα δὲ λάφυρα ἔλαβε φονεύσας τὸν Βριτόμαρτον βασιλέα τῶν Γαλατῶν, τὰ ἀφιέρωσεν εἰς Δία τὸν Φερέτριον, τρίτος ἄχρῃς αὐτοῦ καὶ τελευταῖος (ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος εἰς Βίον Μαρκελλίου), μετὰ δὲ τοῦτον οὐδεὶς· κατετρόπωσε δὲ οὗτος καὶ τοὺς Κελτοὺς καὶ τοὺς Καρχηδονίους τοὺς πολεμοῦντας κατὰ Ῥωμαίων.

852—887. Κάλλιστον νέον κτλ.) Οὗτος ἦτον Μάρκελλος ὁ νεώτερος υἱὸς τῆς Ὀκταβίας ἀδελφῆς τοῦ Αὐγούστου, ὅστις τὸν ἐνύμφευσεν μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰουλίας καὶ τὸν υἱοθέτησε, καὶ οὗτος ἔμελλε καὶ νὰ τὸν διαδεχθῇ εἰς τὸν θρόνον· ἀλλ' ἀσθενήσας ἀπέθανεν εἰς Βαίτας ἐξ αἰτίας ὑπερμέτρου ψυχρολουσίας τὴν ὁποίαν διώρισεν ὁ ἱατρὸς Ἀντώνιος Μούσας· μέγιστον πένθος δ' ἐπροξένησεν εἰς τὴν Ῥώμην ὁ θάνατός του.

894—897. Δύω αἱ πύλαι τοῦ Ὑπνου κτλ.) Αὐτὰ ταῦτα τὰ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδυσ. Γ. 562—567.)

Δοιαὶ γάρ τε πύλαι ἀμενηνῶν εἰσιν ὀνείρων·
αἱ μὲν γὰρ κεράεσσι τετεύχεται, αἱ δ' ἐλέφαντι·
τῶν, οἳ μὲν κ' ἔλθωσι διὰ πριστοῦ ἐλέφαντος,
οἳ δ' ἐλεφαίρονται, ἐπὶ ἀκράαντα φέροντες,
οἳ δὲ διὰ ξεστῶν κεράων ἔλθωσι θύραζε,
οἳ ρ' ἐτήσυμα κραίνουσι, βροτῶν ὅτε κέν τις ἴδῃται.

Καὶ οἱ μετὰ τὸν Ὀμηρον δὲ καὶ Ἕλληνες καὶ Λατνοὶ καὶ πεζογράφοι καὶ ποιηταὶ ἐπανελάβον τὴν αὐτὴν εἰκόνα· καθὼς καὶ ὁ Σωκράτης παρὰ Πλάτωνα ἐν Χαρμίδῃ λέγει· «Ἄκουε δὴ τὸ ἐμὸν ὄναρ, εἴτε διὰ κηράτων εἴτε δι' ἐλέφαντος ἐλήλυθεν.» Καὶ Νόννος (Διον. ΛΔ', 89)·

. . . . Ὑπνόοντα παρήπαφεν ὄψις ὀνείρου
κλεψινόων ἐλέφαντος ἀναΐξασα πυλάων.

Καὶ ὁ συντάξας τὸ εἰς Καλλίμαχον ἐπίγραμμα·

ᾧ μέγα Βαττιάδαο σοφοῦ περίπυστον ὄνειρον
ἦρ' ἐτεῶν κεράων, οὐδ' ἐλέφαντος ὅλως.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.